

اسناد

احزاب سیاسی ایران

(حزب توده)

جلد اول

به کوشش:

بهر روز طیرانی

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

تهران ۱۳۸۴

طیرانی، بهروز

اسناد احزاب سیاسی ایران حزب توده/ به کوشش بهروز طیرانی. - تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۸۴.
ج. ۲

ISBN: 964-6189-59-8 (ج. ۱) (دوره ۲ جلدی) (ج. ۱)

۱۱۰۰۰۰ ریال (دوره ۲ جلدی) (ج. ۱)
فهرست‌نویسی براساس اطلاعات فیپا.

۱. حزب توده ایران - تاریخ - اسناد و مدارک. ۲. حزبهای سیاسی - ایران - تاریخ - اسناد و مدارک. ۳. ایران - تاریخ - قرن ۱۴ - اسناد و مدارک. ۴. ایران - تاریخ - پهلوی، ۱۳۲۰-۱۳۵۷ - اسناد و مدارک. الف. سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران. ب. عنوان. ج. عنوان: احزاب سیاسی ایران حزب توده. د. عنوان: حزب توده.

۹۵۵/۰۸۲۴۰۴۵۲

DSR۱۵۲۳/ط۹۴

۱۳۸۴

۸۴-۹۶۴ م

کتابخانه ملی ایران

ISBN:964-6189-59-8

شابک (جلد اول): ۸-۵۹-۶۱۸۹-۶۴

ISBN:964-6189-61-X

شابک دوره: X-۶۱-۶۱۸۹-۶۴

DSR	طیرانی، بهروز
۱۵۲۳	اسنادی از حزب توده / به کوشش بهروز طیرانی. - تهران: سازمان اسناد و
۹ ط /	کتابخانه ملی ایران، پژوهشکده اسناد، ۱۳۸۲.
۵ الف	۲ ج.
	کتابنامه بصورت زیرنویس.
	۱. حزب توده ایران. الف. سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران، پژوهشکده اسناد،
	ب. عنوان.

نام کتاب: اسنادی از حزب توده در ایران

به کوشش: بهروز طیرانی

ناشر: سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران

نشانی ناشر: بلوار میرداماد - نرسیده به میدان مادر - خیابان شهید بهزاد حصار

(رازان جنوبی) - انتهای خیابان - روبروی ورزشگاه شهیدکشوری، معاونت اسناد ملی

سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران - کدپستی: ۱۵۴۸۶۱۳۱۱۱ - تلفن: ۲۲۵۵۱۱۸

فاکس: ۲۲۵۵۷۴۸

نوبت و تاریخ نشر: اول - ۱۳۸۲

تیراژ: ۳۳۰۰ جلد

چاپ و صحافی: سهند - خوش قامت

شابک: (جلد اول) ۸ - ۵۹ - ۶۱۸۹ - ۹۶۴

شابک دوره: X - ۶۱ - ۶۱۸۹ - ۹۶۴

کلیه حقوق برای «سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران» محفوظ است.

کمیته مرکزی - کلیات

۱

[رییس اداره کل شهربانی به نخست وزیر، دی ۱۳۲۱]
وزارت کشور، اداره کل شهربانی، شماره ۳۵۸۹

جناب آقای نخست وزیر

عطف به مرقومه محترمه شماره ۲۷۷۱۸ موضوع رونوشت گزارش اداره کل انتشارات و تبلیغات، راجع به بیانیه حزب توده ایران به عرض می‌رساند: به طوری که ضمن گزارش بدون شماره مورخه ۱۱ ماه جاری نیز معروض گردید، بنابر تحقیقاتی که به عمل آمده است نویسنده بیانیه مزبور ایرج اسکندری منشی و مدیرعامل حزب توده می‌باشد که شخصاً پیش نویس آن را تهیه و پس از تصویب کمیته با وسایل دستی کوچک که محتمل است در محل مرکزی حزب توده و یا منزل اسکندری مزبور باشد طبع و منتشر نموده و چون بیانیه مزبور در هیچ یک از چاپخانه‌های عمومی به طبع نرسیده نام چاپخانه در زیر بیانیه قید نگردیده است.

در خاتمه به عرض می‌رساند که در تاریخ ۱۸ آذرماه از کلیه چاپخانه‌های عمومی تهران التزام سخت گرفته شده است بدون اطلاع و اجازه اداره کل شهربانی هیچ‌گونه نشریه به طبع نرسانند و به وسیله مامورین ویژه نیز مراقبت کامل به عمل می‌آید که چیزی بی‌اجازه طبع و نشر نشود.

رییس اداره کل شهربانی - سرتیپ اعتمادمقدم [امضا]

[۱۹۵ - ۱۰۹۰۰۲]

۲

[وزیر کشور به اداره کل شهربانی، مرداد ۱۳۲۲]

وزارت کشور، اداره سیاسی

اداره کل شهربانی

عطف به شماره ۵۴۲۶ - ۱/۶۴۳۳ [مورخ] ۲۲/۵/۱۹ راجع به محمد شورشیان، نام برده به وزارت کشور مراجعه و اظهار می‌کند: نظر به اینکه عملیات مشارالیه به وسیله یک نفر مامور که همراه او است تحت مراقبت گرفته شده با این ترتیب نمی‌تواند در تحصیل معیشت خود آزادانه اقدام کند و تقاضا دارد مامور همراه او را بردارند، بنابراین در صورتی که نظر خاصی نسبت به این شخص نیست، با گرفتن تضمین کافی التزام گرفته شود که از مرکز خارج نشده آزادانه به تحصیل معاش خود اقدام کند. ضمناً به وزارت دارایی هم نوشته شد که در صورت امکان به مشارالیه که جزء اداره برنج رشت بوده است شغلی رجوع شود.

وزیر کشور

[حاشیه ۱]: بیاورید حضوراً بگویم.

[حاشیه ۲]: فرمودند چون از استناداری جوابی نرسیده معلوم نیست تقصیر این شخص چیست، فوری تلگرافی جواب خواسته شود.

[۲۹۳۰۰۳۳۵۲ - ۴۴۳۲۲ ب الف ۱]

۳

[محمد شورشیان به نخست وزیر، اول اسفند ۱۳۲۲]

آقای نخست وزیر، رونوشت آقای مدعی العموم شهرستان، وزارت کشور

ریاست شهربانی کل

این جانب محمد شورشیان قریب هشت ماه است بدون مجوز قانونی و بدون هیچ

گونه محکمه دادگاهی از رشت به تهران تبعید شده‌ام.^(۱) چندین بار به دفتر نخست وزیری و همچنان وزارت کشور نوشته و از شهربانی درخواست نموده کسی به من جواب مکفی نداده [است] در صورتی که به موجب هیچ قانونی کسی را بدون پرونده و محکمه نباید اذیت [و] آزار نمایند.^(۲) با این که در زمان گذشته پانزده سال در حبس و شکنجه بوده و هیچ کسی هم نبود از من و امثال من پشتیبانی نماید. با داشتن شش سر اطفال و بدون هیچ گونه مدعی و محاکمه چرا باید تبعید باشم. آن هم شهربانی وقت با خرجی که درباره من منظور نموده، هیچ وقت تکافو نمی‌نماید و نیز مبلغ هنگفتی در اینجا مقروض و تمام اثاث‌البیت خود را فروخته، به سختی می‌گذرانم. و همچنان روزی بیش از یکصد ریال خرج داده وانگهی از بدو ورود من به تهران خرجی ام را با داشتن احصائیه پلیس کاملاً تامین نموده و همان طوری که تحت‌الحفظ آورده دوباره به رشت برگردم. در صورت لزوم می‌توانم توضیحات بیشتری هم در این باره بدهم. امیدوارم که به نامه من عاجلاً ترتیب اثری داده شود.

شورشیان [امضا]

نشانی - خیابان سی متری - روبروی تخته‌بری آرکو، خانه سرشماری ۲۵/م

[حاشیه]: عیناً جهت رسیدگی و اقدام لازم و اعلام نتیجه ضمن اعاده عین نامه به وزارت کشور

فرستاده‌شود. ۲۲/۱۲/۴

[۲۹۳۰۰۳۳۵۲ - ۳۲۳ ع ۴ ب الف ۱]

۴

۲. اصل : نموده

۱. اصل : نموده

[کمیته مرکزی حزب توده ایران به نخست وزیر، ۲۸ اردیبهشت ۱۳۲۳]
 حزب توده ایران، شماره ۱۰۰، تاریخ ۱۳۲۳/۲/۲۸

جناب آقای نخست وزیر

اصل هشتم متمم قانون اساسی کلیه اهالی کشور را در مقابل قانون متساوی الحقوق دانسته است. البته منظور از تشکیل حکومت دموکراسی و مشروطه نیز در قبال تمام فداکاریهای آزادی خواهان و قربانی دادن هزاران نفر از افراد کشور این بوده است که توده مردم در حمایت قانون آزادانه زیست و زندگانی نمایند. مع التأسف در کشور ما از حکومت مشروطه جز نامی باقی نمانده و قوانین ما از وجود کتبی تجاوز نکرده و هیچ زمانی به مرحله عمل درنیامده است. چه آن که بالعیان مشاهده می کنیم مامورین دولت (عمال حکومت) به خلاف اصول مسلمه قانون اساسی، به جان، مال، شرف [و] مسکن مردم دست تعدی دراز می نمایند. از افراد کشور بدون مجوز قانون سلب آزادی می کنند به تبعید و تهدید مردم اقدام می نمایند. دستجات ارتجاعی را تقویت کرده و به طور غیرمستقیم از آنان پشتیبانی نموده و موجب سلب امنیت مردم می گردند، به شکایات و عرایض مردم هیچ گونه ترتیب اثری داده نمی شود. از اردبیل، سراب، ارسباران و سایر نقاط آذربایجان، از شیراز، شاهی، شیرگاه، بهشهر و قسمت های دیگر مازندران [از] اصفهان، خراسان، زنجان و شهرستانهای دیگر کشور توسط جرائد و یا به طور مستقیم متوالیاً شکایات می رسد. علاوه از آن که تا کنون کوچکترین رسیدگی و دادرسی به عمل نیامده است بر اثر عدم توجه اولیای امور متخلفین جری شده و با بی باکی شدیدتری به ادامه عملیات خود مشغولند. عدم تعقیب مسببین حوادث اخیر اصفهان خود بهترین شاهد این مدعی است.

حزب توده ایران که طرفدار منافع عمومی و اولین و با قدرت ترین حزب علمدار آزادی و آبادی و استقلال کشور ایران است، در راه مبارزه با ارتجاع و جلوگیری از خلاف

نظم خدمات مهمه انجام داده است و نظر به این که معتقد است کلیه امور باید از طریق قانون انجام پذیرد در مقابل ستمگری‌های مرتجعین و عمال آن از قبیل دسته معروف به حلقات و وطن که اخیراً در نتیجه اعمال خلاف رویه خود موجب اغتشاش و بی‌نظمی شده‌اند مستقلاً خود دست به اقدامی نزنده است. ولی چنانچه دولت در قبال این اعمال خلاف قانون کماکان با نظر بی‌اعتنایی بنگردد، اقدام عاجل و مؤثری دایر به رفع مزاحمت اعضای حزب توده و کلیه کارگران و زارعین و پیشه‌وران ننماید، کمیته مرکزی حزب توده ایران نسبت به هر گونه عکس‌العملی از خود رفع مسئولیت می‌نماید.

کمیته مرکزی حزب توده ایران [امضای نورالدین‌الموتی]

[مهر کمیته مرکزی حزب توده ایران]

[حاشیه]: جناب آقای اشرفی مطالعه و دستور اقدام فوری و رفع شکایت صادر فرمایید.

۲۳/۲/۲۸

[۲۷۲ - ۱۰۹۰۰۲]

۵

[اعلامیه حزب توده ایران، ۱۳۲۳]

هموطنان

حزب توده ایران از جمعی مردم آزادی‌خواه و از افراد طبقه ستمکش این کشور تشکیل شده. هدف این حزب برقرار کردن آزادی و عدالت اجتماعی است. برخلاف آنچه که دشمنان مضطرب با اصرار تمام نشر می‌دهند این حزب می‌خواهد به مقاصد اجتماعی خود فقط از راه مبارزات قانونی دست یابد. حزب توده ایران برای کلیه اهالی این سرزمین، به خصوص کسانی که از زحمت بازو و نیروی فکری خود نان می‌خورند

زندگی بی ترس، بی رنج، بی فقر و پرنشاطی را طالب است. چون این حزب در مبارزه مقدس خود جدیت می‌کند و از ساختن با ستمکاران جداً پرهیز دارد این اشخاص و خدمه پست آنها حزب را با کلمات و عبارات ناشایسته مورد دشنام قرار می‌دهند. ولی این حزب روز به روز توسعه پیدا می‌کند و امروز وسیع‌ترین و قوی‌ترین حزب سیاسی ایران است و تنها حزب منظم و بزرگی است که در تاریخ آزادی این کشور پیدا شده [است.]

دشمنان ما محترکین، سیاستمداران وازده، کهنه‌پرستها و وطن‌فروشانند. دوستان ما طبقات زحمتکش و روشن‌فکر این کشورند. ما از دسیسه دشمنان خود بیم نداریم زیرا آنها لیاقت و قدرت دشمنی با یک حزب بزرگ توده‌ای را نخواهند داشت.

حزب توده ایران معتقد است که در ایران باید یک حکومت آزادی‌خواه و اصلاح‌طلب سرکار آید. حزب توده ایران با هر گونه بازگشت استبداد که باعث بدبختی عموم مردم است مخالفت سخت و شدید دارد. به همین جهت با سیدضیاء که ارمغان استبداد را برای ما آورد مبارزه می‌کند.

مردم! سیدضیاء پرورنده رضاخان و تهیه‌کننده زمینه دیکتاتوری بیست ساله، کسی است که مدت بیست و دو سال عمر خود را در کشورهای بیگانه به تفریح و تفرج گذرانده و امروز با دست دیگران برای برپا کردن بساط جور و ظلم و خودرأیی به این کشور آمده، این طرفدار دروغین «ملت» از صبح تا غروب در مصاحبت یک مشت طفیلی و محترک و سفته‌باز به سر می‌برد. این شخص بدسابقه را می‌خواهند به عنوان نجات دهنده به ما قالب بزنند. حزب توده ایران اعلام می‌کند که آزادی ناقص کنونی را وجود سیدضیاء در ایران به خطر انداخته و ملت باید درنگ و تردید اراده آهنین خود را بر علیه این مرد به جانپان نشان بدهد تا بدانند که ملت ایران آلت [دست] نمی‌شود و نمی‌توان او را به زور نان سیلو و شکر سرخ به پذیرفتن سیدضیاء وادار کرد.

مردم! به حزب توده ایران نزدیک شوید، از مرانامه آن باخبر گردید؛ اعضای آن را بشناسید، روزنامه آن را بخوانید. آن وقت شما پی خواهید برد که فقط به این حزب می توان امید داشت و در کوشش خستگی ناپذیر این حزب می توان تحقق سعادت و خوشبختی ایرانیان را دانست.

به این حزب از همه طریق کمک کنید. به آن بیونید. آن را توسعه دهید. به این حزب در جریان انتخابات مساعدت کنید. کاندیداهای آن را به مجلس بفرستید تا برای شما فداکارانه خدمت کنند، و مطمئن باشید که هرگز از کار خود نادم نخواهید شد و به هشیاری خود مباحثات خواهید کرد.

شرکت سهامی چاپ فرهنگ ایران

[۱۰۹۰۰۲ - ۱۰۱۴]

۶

[اعلامیه کمیته مرکزی حزب توده ایران، ۲۱ خرداد ۱۳۲۴] آزادی در خطر است

ایرانیان، وطن پرستان، آزادیخواهان، امروز روی سخن ما با شما است. صدرالاشراف مستنطق باغ شاه، دژخیمی که به امر محمدعلی شاه بهترین فرزندان این کشور را به خاک و خون کشیده، جلادی که بنا بر فتوای او حکم اعدام ملک المتکلمین ها، یحیی میرزاها و عده زیادی از زنجیری های باغ شاه صادر گردید، وزیر عدلیه رضاخان که هزاران ملک مردم را به نام قانون و به زور پلیس مختاری برای ولی نعمت و مخدوم خود قباله نمود، بنا بر تصمیم اکثریت فاسد و نفع پرست مجلس و تحلیل مقامات بیگانه به سمت نخست وزیری تعیین گردید!

هموطنان! طبقه حاکمه فاسد و خیانتکار ایران از صبر و شکیبایی شما، از گذشت و

جوانمردی ملت با شهامت ایران سوء استفاده می‌کند و علی‌رغم احساسات و افکار عمومی کسی را که دستش هنوز از خون رشیدترین فرزندان انقلاب و برومندترین مردان آزادیخواه این سرزمین رنگین است برای ریاست دولت مشروطه انتخاب می‌نماید و به روان پاک آزادگان ایران که با آن همه خونریزی و جانبازی حکومت خودسری و استبداد را برانداختند و قانون اساسی و حکومت آزادی را برای شما تأمین نمودند می‌خندد.

آزادیخواهان! میهن پرستان! جوانان غیور ایران! روح شهدای آزادی، روان انقلابیون ایران به انتظار اقدامات شماست.

اکثریت خیانتکار مجلس برای این که یکباره نهضت آزادی و دموکراسی را از این کشور ریشه کن کند و ایران عزیز را دست و پابسته تسلیم بیگانگان و دشمنان ایران نماید و بار دیگر برای تأمین منافع ننگین خود حکومت استبدادی و دیکتاتوری را در این کشور به روی کار آورد، علی‌رغم احساسات اکثریت قریب به اتفاق مردم ایران دژخیم باغ شاه و مستبد بدسابقه معروف را به زمامداری ایران می‌گمارد و بدین طریق ملت ایران را در مقابل خودی و بیگانه در برابر دنیای آزادیخواه تحقیر و مسخره می‌کند.

ایرانیان! روز جانبازی و فداکاری است.

سرنوشت مشروطیت و آزادی ایران بسته به اقدامات شماست.

حزب توده ایران با کلیه نیروی مادی و معنوی خود و با پشتیبانی عموم زحمت‌کشان و روشن‌فکران آزادیخواه ایران با این حکومت مستبد فاسد مبارزه می‌کند.

بگذار آزادی و استقلال ایران یکبار دیگر به قیمت جان با شهامت‌ترین فرزندان این آب و خاک تأمین شود و خاک مقدس میهن ما از خون آزادگان این کشور گلگون گردد.

ما کلیه احزاب آزادیخواه ایران را برای تشکیل جبهه واحد ملی و مبارزه بی‌رحمانه بر علیه کابینه مشنوم باغ شاه دعوت می‌کنیم و یقین داریم در این نبرد پرافتخار پیروزی قطعی نصیب ملت ایران خواهد شد.

پاینده باد نهضت آزادیخواه ایران!
 زنده باد نمایندگان اقلیت مجلس!
 مرگ بر دژخیم باغ شاه!

کمیته مرکزی حزب توده ایران

[۲۹۳۰۰۲۱۶۹ - ۳۲۴ ظ ۴ ب آ ۱]

۷

[گزارش کارآگاه ویژه - ۲۵ خرداد ۱۳۲۴]
 وزارت کشور، شهربانی کل کشور، رونوشت گزارش کارآگاه ویژه
 مورخه ۲۴/۳/۲۵

گزارش

پیرو گزارش مورخه ۲۳/۱۱/۱۹ در خصوص مذاکرات روشن فکران حزب توده
 راجع به ایجاد ترور معروض می‌دارد:

تاکنون چنین اتفاقی رخ نداده، لکن روشن فکران و مسئولین حزب مزبور اظهار
 می‌دارند که در موقع ضروری برای حفظ آزادی و پیشرفت مرام خود از هیچ عملی
 فروگذار نبوده، با کمال بی‌رحمی ارتجاع را نابود خواهیم کرد. به وسیله فرمان کمیته
 اجرائیه مخالفین ترور خواهند شد. اینک با کمال مراقبت مواظب جریانات بوده به
 محض اینکه کوچکترین احساسی در این مورد بشود فوراً به عرض مبارک خواهد رسید.

[۲۹۳۰۰۲۱۱۶ - ۱۲۶ ظ ۴ ب آ ۱]

۸

[وزیر کشور به بنگاه کل راه‌آهن دولتی ایران، خرداد ۱۳۲۴]
 وزارت کشور، اداره سیاسی، محرمانه

بنگاه کل راه آهن دولتی ایران

طبق گزارش واصل که صحت و سقم آن معلوم نیست، خانم روستا که با شورویها مربوط و عضو حزب توده است، در قسمت «جریه» که یکی از حساسترین قسمتهای راه آهن است نفوذ کامل داشته و عده‌ای از کارمندان حزب توده را با حقوق زیاد در آنجا داخل کرده و با وجود او کارگران به رؤسای خود اهمیت نمی‌دهند. و به علاوه به محض اینکه فهمیده شود عضوی جزو حزب مزبور نمی‌باشد او را متهم نموده و از کار برکنار می‌نمایند.

ضمناً در گزارش مزبور قید گردیده است که خانم مزبور مُبَلِّغ حسابی و جاسوسه دولت شوروی است و در هر روز یک ساعت وقت خود را برای تبلیغ برله شوروی و حزب توده صرف می‌نماید.

مراتب را برای استحضار و اقدام مقتضی به اطلاع آن بنگاه می‌رساند.

وزیر کشور

رونوشت شرح بالا، پاسخ گزارش روزانه مورخ ۲۶ خرداد ۳۲۴ به اداره کل شهربانی ارسال می‌شود.

قدغن فرمایند مراقبت‌های لازمه را نسبت به موضوع معمول و نتیجه را گزارش دهند.

وزیر کشور

[۲۹۳۰۰۳۲۳۸ - ۳۴۵۱۱ ب الف ۱]

۹

[وزیر کشور به وزارت دارایی ۱۳ مرداد ۱۳۲۴]

وزارت کشور، شماره عمومی ۳۲۰۰، جزوه‌دان ۵۲۴۸

تاریخ ۲۴/۵/۱۳، محرمانه

وزارت دارایی - قسمت اقتصادی

طبق اطلاع واصله که صحت و سقم آن تعیین نگردیده، چندی است قیمت اجناس به طور کلی در بازار رو به ترقی گذارده [است.] مخصوصاً نرخ قماش که دوبرابر ماههای پیش است و لیدرهای حزب توده از وجود ارتش شوروی در تهران و شمال استفاده کرده بازرگانان شمال را وادار کرده‌اند که خواربار و اجناس خود را با رعایت نظریه آنان در معرض فروش بگذارند و به این ترتیب مبالغی استفاده نموده و شوروی‌ها در مقابل مخارجی که کرده و باید در این موقع به حزب توده کمک نمایند پول‌هایی از این راه به دست آورده و به توده‌ای‌ها کمک‌های لازم را می‌کنند.

از طرف وزیر کشور [امضا] کفیل اداره سیاسی ۲۴/۵/۶

[۲۹۳۰۰۲۰۹۹ - ۱۰۹ ظ ۴ ب آ ۱]

۱۰-

[بیانیه کمیته مرکزی حزب توده ایران - ۱۳۲۴]

پیام به ملت ایران

اولیای امور علاقمند به سرنوشت کشور

با خاتمه جنگ جهانی، عمال دیکتاتور سابق و بازیگران پشت پرده سیاست...^(۱) به جنب و جوش افتاده و برای تجدید اصول دوره پیش از جنگ و ملعبه کردن مشروطه و قانون اساسی از هیچ توطئه فروگذار نمی‌کنند. پیروان و ادامه‌دهندگان سیاست دوره قبل از شهریور با همدستی و همکاری ارفع دست به بازی و توطئه نوینی زده و می‌خواهند با ایجاد سوء تفاهمات مابین توده ملت و مقام سلطنت آب را گل‌آلود نموده و ارتش را

۱. یک کلمه خوانده نشد.

ملعبه و آلت برقراری اصول پیش از جنگ نمایندند. اینک اطلاع می‌رسد که توطئه کنندگان به مقامات مسئول و غیرمسئول گزارشاتی داده و نقشه‌های موهومی نشان داده‌اند که گویا حزب توده با اسلحه فراوان موهومی که در دست دارد در خیال کودتا و یا اشغال قسمت‌هایی از کشور می‌باشد. این توطئه کنندگان مفتری کلیه ناراضی‌های ملت و ارتش را که نتیجه مستقیم فساد دستگاه خودشان می‌باشد می‌خواهند به تحریک حزب توده نسبت دهند. کمیته مرکزی حزب توده ایران اعلام می‌نماید که توده ملت احتیاجی به اسلحه ندارند، زیرا اسلحه ملت در دست کارگران و دهقانان زحمتکش و جوانان تحصیل کرده میهن‌پرست است. اسلحه ملت در دست کسانی است که وظیفه مقدس سربازان را برای تامین آزادی و استقلال ایران انجام دهند نه برای خفه کردن آزادی و استقلال ایران. اسلحه توده ملت قلم تیز و زبان و نطق جوانان روشنفکر و مشت‌گره کرده زحمتکشان و اراده و ایمان و خون قرمز ملت است، ما اسلحه دیگری احتیاج نداریم.

برادرکشی‌هایی که به دست عمال حکومت نظامی در سرتاسر کشور به عمل آمده ناراضی‌تی و تنفر در صفوف ارتش تولید نموده است. اگر پیروان اصول پیش از شهریور تصور می‌کنند که هنوز افرادی در ارتش و ژاندارمری هستند که در جلوی کلوپ توده برادرکشی نمایند ما اطمینان می‌دهیم که در صورت لزوم برای حفظ آزادی و مشروطه در صفوف حزب متشکل ما فدائیان فراوانی برای ریختن خون خود پیدا خواهد شد، ولی به شما نیز اطمینان می‌دهیم که این خونریزی خشم و غضب و نفرت ملت و ارتش و نظام را برعلیه شما شعله‌ور خواهد نمود [و] دیگر وفادارانی حتی در ژاندارمری برای برادرکشی وجود نخواهد داشت. نسل کنونی توده ایران این فداکاری را برای ایران نوین و آزاد آینده در صورت لزوم نشان خواهد داد. ما بار دیگر در پیشگاه تاریخ و ملت ایران به زمامداران و اولیای اموری که هنوز حس مسئولیت دارند اعلام می‌نماییم. ما هیچ چیز دیگری غیر از اجرای قانون اساسی و حفظ مشروطه و اصول دموکراسی واقعی

نمی‌خواهیم.

ما کلیه اصولی را که قانون اساسی محترم شمرده است محترم می‌شماریم. کلیه اصلاحات فلاحی و اقتصادی و صنعتی که ما خواهان آنها هستیم در حدود قانون اساسی لازم و ملزوم است.

مرام و برنامه حزب توده ایران سند تاریخی و مظهر اراده ملت برای اقدام و حفظ قانون اساسی است. مرام‌نامه ما تمامیت و استقلال و آزادی ایران را سرلوحه خود قرار داده است. ما به شهادت مبارزه چهارساله خود مقام سلطنت را که قانون اساسی برقرار نموده، محترم شمرده‌ایم، ولی این احترام تا موقعی با اصول قانون اساسی سازگار است که توطئه‌کنندگان به وسیله مشروطه و قانون اساسی از مقام سلطنت، سوء استفاده نمایند. ما به وسیله فراکسیون توده و نشریات خود مقام سلطنت و علاقه‌مندان آن مقام را آگاه و بیدار می‌نماییم که نگذارند مابین توده ملت و مقام سلطنت سوء تفاهم ایجاد نمایند. تاریخ دنیا نشان داده است دشمنان مستقیم سلاطین مسئول و غیرمسئول در دربار و میان آنهایی بوده است که دائماً سوگند وفاداری یاد نموده و حسن خدمت به خرج داده‌اند. شاه سابق را توده ملت رسوا نموده، مختاری‌ها و بله‌بله‌گویان او را از تخت سلطنت سرنگون نمودند.

انتظار ما این است که شاه جوان ایران اصول مشروطه و قانون اساسی را جدأ مراعات نموده و در اموری که از حیظه و مسئولیت مقام سلطنت دور است دخالت ننماید و تمام نیروی معنوی خود را برای وحدت ملت و ارتش [و] نه برای به کار بردن ارتش بر ضد ملت صرف نماید. همان طور که ما بارها با تشریفات اعلام نموده‌ایم برای رسیدن به هدف مقدس برقراری یک دموکراسی واقعی و اجرا و حفظ اصول قانون اساسی، حزب نیرومند و متشکل ما از راه عادی مبارزه خواهد نمود. ولی اگر پیروان اصول دیکتاتوری بخواهند با وسایل غیرعادی حکومت نظامی و غیره اصول آزادی نطق و قلم و اجتماع را

از بیخ و بن بر اندازند، ملت ایران با پیش‌قدمی حزب توده ایران از مبارزه جدی غفلت نخواهد نمود. نسل کنونی ایران برای تأمین آزادی ایران آینده از ریختن خون قرمز خود باکی نخواهد داشت ولی این خونریزی برای آنهایی که خون ملت را مکیده و ریخته‌اند گرانتر تمام خواهد شد. حزب توده ایران با روش متین [و] محکم سیاسی خود از این آزمایش خونین و تلخ حتی‌الامکان اجتناب خواهد نمود. ولی از این آزمایش خونین به قیمت آزادی ایران صرف نظر نخواهد شد.

آنهایی که پیش‌آمدهای محلی و عصبانیت چند افسر از خود گذشته و امثال آنها را به حزب توده نسبت می‌دهند، آنها اراده این حزب دلاور را بازیچه تصور نموده‌اند. ما اطمینان می‌دهیم اگر ما به یک رستاخیز بزرگ ملی دست زدیم نقشه بچه‌گانه نبوده و مخفی و خلاف قانون نیز نخواهد بود. قانون اساسی مشروطه ایران به نام ملت ایران نوشته شده و ضامن اجرای آن نیز اراده ملت ایران است.

صحیح است که کلیه ناراضی‌ها و از خودگذشتگان و مظلومان پشتیبانی غیر از حزب توده نمی‌بینند، ولی در صفوف حزب توده برای عصبانی‌ها و آنهایی که بدون نقشه و تصمیم به عصیان دست می‌زنند راهی نیست.

در خاتمه بار دیگر به کلیه اولیای اموری که هنوز می‌توانند عاقلانه فکر کنند و حس مسئولیت اجتماعی دارند اعلام می‌کنیم که اراده ملت برای برقراری مشروطه و دموکراسی تزلزل‌ناپذیر است. ما آنها را متوجه اوضاع کنونی دنیا می‌نماییم. در دنیایی که نور آزادی منور است نقطه‌ای را نمی‌توان در ظلمت جهل و استبداد نگاهداشت.

حزب توده ایران بیدار و آگاه متوجه وظیفه و مسئولیت تاریخی بزرگ خود بوده و به موقع از اقدام مقتضی غفلت نخواهد نمود.

زنده باد قانون اساسی و مشروطه ایران، زنده باد دموکراسی واقعی، زنده باد حزب دلاور توده ایران که پیشرو ملت ایران برای تحصیل آزادی است، زنده باد ملت ایران.

حزب توده ایران

چاپخانه آفتاب تهران

۱۱

[بیانیه کمیته مرکزی حزب توده ایران، ۱۳۲۴]

نظر حزب توده ایران درباره فرقه دموکرات آذربایجان

چندی قبل اعلامیه فرقه دموکرات آذربایجان منتشر شد بلافاصله روزنامه‌های سیدضیاء جار و جنجال برپا کردند و نقشه شوم تجزیه آذربایجان را نوعی در زبان‌ها انداختند که حتی بعضی اشخاص منصف هم شک و تردید به خود راه دادند، کمیته مرکزی حزب توده ایران در همان روزها مواجه با عملیات آزادی‌کش حکومت مرتجع نظامی گردید و روابط کتبی و تلگراف دبیرخانه به مناسبت اشغال کلوپ به دست حکومت نظامی کلاً قطع شد. علاوه بر این به مناسبت این که روزنامه‌های دولتی و منسوب به سیدضیاء در اطراف بعضی عبارات و اصطلاحات و ابهامی که از اعلامیه حزب دموکرات به وجود آورده و بازار فحش و ناسزا و تهمت و افترا و تعبیرهای مالایرضی صاحب راه انداخته بودند، اعلامیه کمیته مرکزی درباره فرقه دموکرات آذربایجان تأخیر افتاد زیرا ما لازم می‌دانستیم پیش از تعیین موقعیت خود نسبت به این حزب تحقیقات لازم و کافی در محل به عمل آورده و پس از فهمیدن هدف و مقاصد مؤسسين آن اعلام نظر بنماییم تا در تحت تأثیر القائنات شوم و انتشارات غلط واقع نشویم. اکنون کمیته مرکزی حزب توده ایران اطمینان کامل حاصل نموده است که فرقه دموکرات آذربایجان به هیچ وجه در صدد تجزیه ایران نیست و تمامیت خاک ایران را نخستین هدف خود قرار داده است.

البته ما می‌دانستیم که صدای تهمت و افتراء نسبت به آذربایجان از حلقوم اشخاص و

مقاماتی بیرون می‌آید که عملاً کوچکترین علاقه به میهن و استقلال آن ندارند، معذک لازم دیدیم که بار دیگر مستقیماً اطمینان حاصل نماییم و این اطمینان به تمام معنی حاصل گردید. زیرا گذشته از تحقیقاتی که در محل به عمل آمده، روزنامه «آذربایجان» ارگان رسمی فرقه دموکرات در شماره ۱۷ این طور می‌نویسد: «ما با دشمنان استقلال و تمامیت ایران مبارزه خود را ادامه خواهیم داد.» به عقیده کمیته مرکزی حزب توده ایران هیچ خطر تازه‌ای از داخل یا خارج تمامیت ایران را تهدید نمی‌نماید. خطری که استقلال و آزادی ملت ایران را تهدید می‌کند همان خطری است که [از] مدت‌ها پیش وجود داشته و در دوره شاه سابق به حد اعلای خود رسیده بود. اینک در هفته‌های اخیر همان خطر به دست عمال دیکتاتوری سابق و به کمک دستگاهی که هم او به وجود آورده است آزادی ملت ایران و استقلال تام و تمام آن را تهدید می‌نماید.

خطری که استقلال ایران را تهدید می‌کند در اطراف و اکناف نیست بلکه در تهران است و به دست کارگردانان اکثریت مجلس و مقاماتی که از آنها پشتیبانی می‌نمایند همین خطر مرکزی است که باعث بینوایی و بدبختی اطراف و اکناف مملکت بوده و علت‌العلل عصیان‌ها و شورش‌ها و عصبانیت‌های مختلف است. این اولین بار نیست که دشمنان آزادی آذربایجان را متهم نموده، عضو فلج و غیره می‌نامند.

در موقع قیام مردانه آذربایجان برای تحصیل مشروطه، سردار نامی ستارخان و دیگران [را] به تجزیه‌طلبی متهم نمودند. مرحوم خیابانی و قیام مقدس او را نیز به همین شکل ناجوانمردانه تجزیه‌طلبی نامیدند. حزب توده ایران نیز بارها مورد همین اتهام قرار گرفته است. تعجب ندارد که مرتجعین و آنهایی که خود بزرگترین خطر استقلال ایرانند حالا فرقه دموکرات آذربایجان را تجزیه‌طلب می‌نامند، فرقه دموکرات آذربایجان در اعلامیه ۱۲ شهریور خود علاقه شدید خود را به تمامیت خاک ایران ابراز داشته و سپس در ارگان رسمی خود بارها آن را تایید نموده است. ولی چنانچه همان روزنامه آذربایجان

اذعان نموده در همان بیانیه اشتباهاتی از لحاظ جمله‌بندی و استعمال اصطلاحات بی‌مورد وجود داشته است که شاید در موارد عادی اهمیت نداشت ولی دشمنان آزادی آنها را مستمسک قرار داده و بارها انداختن هو و جنجال، عده‌ای را اغفال نموده‌اند. خوب بود که فرقه دموکرات از اول متوجه سوء استفاده دشمنان می‌گردید، امیدواریم که اشتباهات عبارتی و اصطلاحی تصحیح شود تا بهانه در دست دشمنان نباشد. حزب توده ایران بارها اعلام نموده است که آزادی‌خواهی را از امتیازات انحصاری خود نمی‌داند. ما همیشه تشکیل احزاب آزادی‌خواه را حتی در مواردی هم که نظر انتقادی نسبت به رویه آنها داشته‌ایم با کمال خوشحالی تلقی نموده‌ایم، امروز هم تشکیل حزب آزادی‌خواه و مبارز دموکرات را تبریک می‌گوییم.

به عقیده ما فرقه دموکرات آذربایجان مولود فشارها و مظالم و محرومیت‌هایی است که تمام ایالات و ولایات دچار آن بوده‌اند ولی به مناسبت این که آذربایجان موطن و محل جنبش‌های آزادی‌خواهی ایران بوده در دوره شاه سابق و حتی دوره پس از شهرپور بیش از ایالات دیگر مزه تلخی‌ها و محرومیت‌ها را چشیده است اشخاصی که از اوضاع محلی آذربایجان اطلاع دارند می‌دانند که علی‌رغم شهرت‌های عناصر حلقه به گوش سیدضیاء در ادارات دولتی آذربایجان از همه بیشتر گماشته شده‌اند و فشار و تهدیدی که به آزادی‌خواهان وارد می‌شده از بعضی لحاظ بیش از اغلب نقاط کشور بوده است. آذربایجان از لحاظ آبادانی تا جایی که مربوط به دولت است از هر نقطه دیگری عقب مانده [تر] است. طبیعی است هر چه هیأت حاکمه فشار را بیشتر کند عکس‌العمل شدیدتر خواهد بود.

حزب توده ایران بارها اعلام نمود که مرانامه این حزب حداقل امتیاز این است^(۱) که

۱ کذا فی‌الاصول.

هیأت حاکمه باید برای ملت ایران ارزانی دارد. چقدر جای تأسف است که پس از گذشتن چهل سال از مشروطیت ایران هنوز ما اندر خم یک کوچه و در مبارزه برای به دست آوردن قانون اساسی هستیم به عقیده قانون اساسی مشروطه ایران با پیش‌بینی انجمن‌های ایالتی و ولایتی حدود اختیارات محلی را نه فقط برای آذربایجان بلکه برای تمام ایالات و ولایات تعیین نموده است و بدون تردید قسمت اعظم تقاضاهای آزادی‌خواهان آذربایجان را نیز قانون اساسی کاملاً پیش‌بینی کرده است. حزب توده ایران دائماً پشتیبان اجرای قانون انجمن‌های ایالتی و ولایتی بوده است. اگر مرتجعین و روزنامه‌های پشتیبان آنها در نظر گرفتن احتیاجات محلی را مخالف تمامیت ایران می‌دانند از این لحاظ است که آن عده ایران را با خودشان اشتباه نموده‌اند. البته آنهایی که با مقررات (حسب‌الامری) آشنا شده و به اصول (مرکزیت) دوره مختاری عادت نموده‌اند که کلیه مردم ایران در مقابل چند قلدر بی‌سواد بی‌رحم اراده نداشته باشند، نمی‌توانند معنی قانون اساسی و انجمن‌های ایالتی و ولایتی را بفهمند و این انجمن‌ها...^(۱) ملاحظه مقتضیات و احتیاجات محلی با تمامیت منافع نامشروع این آقایان مستبد تضاد کاملی دارد. این اصول نه تنها مخالف مرکزیت و تمامیت ایران نیست بلکه تمامیت ایران را بهتر از هر اصلی تأمین و تضمین می‌نماید.

راجع به زبان محلی جراید سیدضیاء هیاهویی راه انداخته و بعضی اشخاص و افراد ساده و بی‌اطلاع را تحت تأثیر قرار داده‌اند. این آقایان فراموش می‌کنند که زبان محلی را در آذربایجان نسل کنونی و یا احزاب و جمعیت‌های فعلی اختراع ننموده‌اند. این زبانی است که اقلاً نسل‌های متعدد مردم آذربایجان به آن تکلم می‌کردند و زبانی است که مادران آذربایجانی برای اولین بار در دهان کودکان آنجا می‌گذارند و فعلاً چند میلیون

۲. یک کلمه خوانده نشد.

جمعیت به این زبان سخن می‌گویند در قرن اخیر در هیچ کجایی دیده نشده است که با خفه کردن زبان معمول و رایج مردمی بتوان وحدت درست نمود و بالعکس اختلاف زبان همیشه دلیل عدم وحدت ملی نبوده است. السنه متعدد در ملل کنونی وجود دارد که با وجود اختلاف زبان وحدت ملی محرز است (سویس، بلژیک و غیره) سعی و کوشش برای خفه کردن السنه محلی همیشه منشاء اختلافات و تشدید آنها گردیده است نه موجب محو شدن اختلاف. آذربایجانیان با تکلم به این زبان از بهترین فرزندان ایران بوده و هستند، اگر آذربایجانیان مانند تمام نقاط دیگر خواندن و نوشتن فارسی را نمی‌دانند اگر توده آذربایجانیان فقط به زبان محلی آشنا هستند البته این تقصیر نه از آزادی خواهان و احزاب است و نه از حزب دموکرات، این تقصیر هیأت حاکمه ایران است تقصیر همانهایی است که این سنگ دروغی زبان فارسی را به سینه می‌زنند و مردم آذربایجان و یا فرقه دموکرات را به دشمن زبان فارسی متهم می‌نمایند. ولی عملاً از آغاز مشروطیت مانع تصویب و اجرای قانون تعلیمات اجباری شده و مردم را در تاریکی و جهل نگاه می‌دارند.

البته زبان فارسی زبان رسمی و ملی ما ایرانیان است. تمام ایران به سعدی و حافظ و فردوسی و کلیه آثار فرهنگی خود علاقمندند. خواندن و نوشتن و کامل نمودن السنه محلی نیز منافاتی با علاقمندی به زبان زیبا و شیرین فارسی ندارد.

انتظار ما از آذربایجانیان آزادی خواه این است که شعارهای خود را شعار تمام ملت ایران قرار دهند. انتظار و بلکه ایمان ما این است که آذربایجان سابقه تاریخی خود را فراموش نخواهد نمود که همیشه پیشرو نهضت‌های ایران بوده است. ما اطمینان کامل داریم که زحمت‌کشان و آزادی خواهان آذربایجان، زحمت‌کشان و آزادی خواهان سایر ایالات ایران را به مرتجعین و آزادی‌کشان آذربایجان، به ساعدها و امثال آنها ترجیح می‌دهند. همان‌طوری که آذربایجان برای برقراری اساس مشروطه و قانون اساسی فداکاری نمود

ما انتظار داریم که برای تامین و تضمین اجرای قانون اساسی نیز آذربایجان پشتیبان تمام ایران [بوده] و ایران پشتیبان آذربایجان خواهد بود.

زنده باد ملت ایران

زنده باد تمامیت ارضی و استقلال خلل‌ناپذیر ایران

زنده باد مردمان غیور آذربایجان که پیشرو نهضت‌های آزادی ایران بوده‌اند.

زنده باد مشروطه و دموکراسی واقعی

مرده باد دشمنان آزادی ملت ایران

کمیته مرکزی حزب توده ایران

[۲۹۳۰۰۵۶۹۱ - ۲۴۴ ف ۵ ب الف ۱]

۱۱

[دکتر پولادآفرین به کمیته مرکزی حزب توده ایران، تیرماه ۱۳۲۵]

۲۵/۴

کمیته مرکزی حزب توده ایران

این جانب دکتر پولادآفرین دارای شناسنامه شماره ۲۴۷۱۲ فرستاده از بخش ۳ تهران و دارنده کارت اتحادیه کارگران و زحمت‌کشان ایران به شماره ۳۳۳ که در سال ۱۳۲۲ به عضویت اتحادیه کارگران و حزب توده ایران مفتخر شده‌ام. فدوی یکی از کوچکترین اعضا اتحادیه بودم ولی با این بی‌اهمیتی در سال ۱۳۲۲ توسط آقای علیزاده جهت تبلیغ کارگران به صوب آبادان با خانم خود رهسپار شدم. در بدو ورود اصلاً وجودی از آزادی نبود. به طوری که در نتیجه زحمات من و خانمم یک کمی در سایه تبلیغات آزادی را به کارگران آموختیم. چنانچه آقای تربیت که الساعه در آبادان هستند بر

این قسمت اذعان داشته و بزرگترین گواه برگفتار من است. تا این که پس از مدتی تبلیغ و دچار زحمات طاقت فرسا فدوی را با خانواده از آبادان تبعید نمودند. پس از ورود به تهران طبق دستور شفاهی آقایان علیزاده و روستا سردبیر اتحادیه کارگران و زحمت‌کشان دوباره با خانواده به طرف خمسه حرکت [و] وقتی که به خمسه وارد شدم ملاحظه نمودم که اصلاً اهالی به هیچ وجه معنی اتحادیه و حزب را نمی‌دانند. با این که گفتار و تبلیغ کردن در همچو محلی بس خطرناک و ممکن بود به قیمت جانم تمام شود چون وظیفه و وجدانی خود می‌دیدم کاری [را] که به عهده این جانب گذاشته شده بود انجام دهم وقتی به مخاطرات نگذاشته و در خمسه به تبلیغات خود شروع و ذهن اهالی را روشن و به مرام اتحادیه آشنا نمودم. چون در خمسه کار خود را تمام شده دیدم به جانب آذربایجان عزیمت و یکسال و نیم تمام با جان و دل از میانه گرفته تا کردستان با صداقت و درستی برای پیشرفت مرام اتحادیه تبلیغ نمودم و مردم را به حقوق خود آشنا نمودم. چنانچه این ماموریت فدوی میوه‌ای که ملاحظه می‌فرمایید به عمل آورد. در این دفعه برای این که تشویقی از من شده باشد تمام مسئولین حوزه‌های قسمت هشترود از فدوی کتباً رضایت و از زحمات من قدردانی نمودند که فعلاً موجود است. در این حین که من با جان و دل زحمت می‌کشیدم و کار به طور محسوس پیشرفت می‌کرد مامورینی از مرکز اتحادیه کارگران و حزب توده عبارت از آقایان کریم افشار، حسن بشیری و شمیده به هشترود وارد شده و بدون این که به زحمات من توجهی داشته باشند گفتند که شما مرتجع هستید. باید به مرکز حرکت نمایید. راستی جای بسی تأسف است کسی که از جان خود گذشته و در راه آزادی تمام وقت خود را صرف نماید، تشویقی با ذکر کلمه مرتجع که در انظار تمام زحمت‌کشان بزرگترین توهین است بر من وارد آوردند. که

خواهشمندم آقایان گفته خودشان را باید ثابت نمایند. و علاوه بر این فدوی را تحت نظر پست به پست تحویل داده و به مرکز اعزام نمودند. در مرکز هم به هر کدام از رهبران حزب توده و اتحادیه رجوع نموده و تظلم نمودم با گفتن (شما یک نفر عضو کوچک حزب هستید) به دادخواست من وقعی نگذاشتند. اینک به مقام شکایت درآمده و از روش برخی رهبران اتحادیه کارگران و حزب توده ایران تظلم می‌نمایم. آیا این روش و مرام حزبی ماست که یک نفر زحمت‌کش را که بهترین اوقات خود را جهت پیشرفت مرام حزبی مصروف نموده و آنی غفلت نموده است باید این چنین تشویق کرد.

پس باید به طور آشکارا گفت که سران حزب توده و اتحادیه کارگران حق‌کشی نموده و بنده را از تمام مزایای زحمات خود محروم نموده‌اند و لذا بدین وسیله احقاق حق خود را از آن کمیته محترم خواستارم. به علاوه جای بسی تعجب است اشخاصی که تازه به حزب یا اتحادیه کارگران وارد شده با این که کارت حزبی را دارا نیستند یا اصلاً آفکت پر نموده‌اند از اتحادیه یا حزب حقوق می‌گیرند و برای اثبات عرایض خود هر آن حاضر بوده چنانچه ادعای خود را نتوانستم اثبات نمایم هر نوع می‌خواهید مجازاتم نمایید. با تقدیم احترامات

دکتر پولادآفرین

آدرس - روبروی سفارت انگلیس - کوچه صمصام درب اول - پولادآفرین

[۱۰۹۰۰۲ - ۹۰۷]

۱۲

[کارمندان منتظر خدمت وزارت بهداری به نخست وزیر ۲۷ مرداد ۱۳۲۵]

مورخه ۱۳۲۵/۵/۲۷

با کمال احترام به عرض جناب اشرف آقای قوام السلطنه رئیس معظم دولت می‌رساند

در این موقع که زمام امور و اداره ارکان کشور در کف کفایت آن حضرت اشرف قرار گرفته است عموم آزادی خواهان و روشنفکران انتظار داشته و دارند که اصلاحات عمیق و اساسی مبتنی بر وحدت ملی و بسط عدالت در کلیه شئون اجتماعی کشور معمول گردد. متأسفانه آقای دکتر یزدی برخلاف منویات عالی پناه [و] و دونفر از خدمتگذاران مجرب و تحصیل کرده وزارت بهداری را بدون استناد به هیچ گونه تقصیری و با وضع موهنی از خدمت برکنار کرده‌اند. تصور می‌شود تنها جرم این عده این بوده است که نخواستند محیط وزارت بهداری و شغل مقدس پزشکی را که تماس مستقیم با ناموس و حیات جامعه دارد ملعبه دست اغراض شخصی و مناقشات حزبی قرار دهند. مراتب برای توجه خاطر خطیر معروض و استدعا می‌شود اوامر مؤکد صادر فرمایند هیأتی که مورد اعتماد شخص حضرت اشرف باشد به اتفاق یک نفر از نمایندگان ما در وزارت بهداری حضور به هم رسانده به سوابق خدمت این عده رسیدگی نمایند تا معلوم شود که آیا برکناری از خدمت این عده و انتصاب عده دیگر که اخیراً از طرف آقای دکتر یزدی در وزارت بهداری به عمل آمده است روی مصالح عالی کشور و تامین بهداشت عمومی بوده است یا به منظور اغراض شخصی و نظریات حزبی؟

با انتظار بذل توجه و عنایت سریع احترامات فائقه را تقدیم می‌داریم. از طرف کارمندان منتظر خدمت وزارت بهداری.

[امضای دکتر پرویز صدیقی و ۴ امضای ناخوانای دیگر]

[۱۰۹۰۰۲ - ۹۱۰]

۱۳

[فرماندار نظامی تهران به نخست وزیر ۱۳ آذر ۱۳۲۵]

فرماندار نظامی تهران، به تاریخ ۱۳/۹/۱۳۲۵، شماره ۷۳۶۱، محرمانه

جناب اشرف آقای نخست وزیر - گزارش

عطف به نامه شماره ۳۲۲۸ مورخه ۲۵/۹/۷ معروض می‌دارد: طبق اطلاع رسیده از اداره شهربانی طی نامه شماره ۱/۷۸۸۵/۱۲۳۴۷ مورخه ۲۵/۹/۹ با دستور محرمانه کمیته مرکزی عده‌ای از ولایات و شهرستانها مخصوصاً از اعضای کمیته‌های محلی به مرکز آمده و از کمیته مرکزی دستور خواهند گرفت به طوری که شب ۳۰ آبان ماه در کلوپ مرکزی صحبت بود این دعوت مخصوصاً برای انتخابات بوده و می‌خواهند مستقیماً به طور شفاهی برای مراقبت صندوق‌ها و مبارزات انتخاباتی تعلیماتی بدهند. ضمناً اگر حوادثی رخ دهد از حالا تشکیلات مخفی را مطابق برنامه تنظیم و لطمه به فعالیت آنها وارد نشود بالاخره مقصود عمده برای مبارزات انتخاباتی می‌باشد در ملایر و همدان و اراک و غیره که قبلاً قدرت حزب توده بیشتر بود و به موفقیت انتخاباتی اطمینان داشته امروز به مناسبت تشکیل حزب دموکرات آن قدرت سلب شده و مخصوصاً عده‌ای را دعوت کرده‌اند که برای آنها دستورات لازمه را جهت مقاومت و مبارزه جدی حضوراً صادر نمایند. مراتب استحضاراً به عرض می‌رساند.

فرماندار نظامی تهران - سرهنگ مظفری [امضا]

[۱۰۹۰۰۲ - ۸۷۳]

۱۴

[رییس شهربانی کل کشور به وزیر کشور ۲۹ اردیبهشت ۱۳۲۶]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، شماره ۱/۲۱۸۰/۴۷۲۸

تاریخ ۲۶/۲/۲۹، مستقیم - محرمانه است

جناب آقای وزیر کشور

رونوشت گزارش کارآگاه ویژه را راجع به نوین نام مسئول امور رمز وزارت کشور برای استحضار به پیوست تقدیم می‌دارد.

از طرف رییس‌شهربانی کل کشور - سرهنگ حسام وزیری [امضا]

[حاشیه]: آقای رحیمی رییس دفتر محرمانه: کریم نوین مسئول کار رمز و محرمانه نیست و کارمند اداره سیاسی است به هر صورت باید فوری منتظر خدمت و از کار برکنار شود. تناسب به عملیات او تحقیقات شده و مورد تعقیب واقع گردد. شرح لازم به اداره کارگزینی نوشته و دستور دادم که او را منتظر خدمت نمایند. به اداره شهربانی نوشته شود که تحقیقات لازم از سابقه رفتارهای او نموده نتیجه را اطلاع بدهند. ۱۳۲۶/۱۲/۱۹ [امضا]

[۲۹۰۰۰۶۱۶۴ - ۲۴۵ ن ۳ الف ب ۱]

گزارش

محترماً معروض می‌دارد: به طوری که ابراهیم محضری دبیر دوم شورای متحده مرکزی محرمانه به اینجانب اظهار می‌داشت: در اداره رمز وزارت کشور یک نفر نوین نام که مسئول رمز وزارت کشور می‌باشد، با مشارالیه دوست و صمیمی بوده، توسط نامبرده اطلاعات کافی بدست آورده به سایر سران [حزب] توده و غیره گزارش می‌دهد. محضری می‌گفت اغلب معایب وزارتخانه‌ها و ادارات تابعه و کارکنان آن را بوسیله همین شخص بدست می‌آوریم. همچنین محضری اظهار می‌داشت نوین عضو رسمی توده نمی‌باشد. فقط با من رفیق بوده، من هم برای کسب معلومات با او معاشرت می‌نمایم. به

هر نحوی که ممکن باشد معلومات اخذ می‌نماییم. (معلوم نیست محضری از روی احتیاط این جمله را می‌گفت یا حقیقتاً نوین را آلت [دست] قرار داده است.) ضمناً محضری می‌گفت تاکنون شناسنامه‌های چندی برای تغییر دادن نام رفقای حزبی بوسیله نامبرده بدست آورده‌ایم. چنانچه شناسنامه فعلی من که به نام مهدی عضدی می‌باشد، این شخص به من داده است. محضری می‌گفت نوین نامبرده با بعضی سران حزب دموکرات ایران دوست و معاشر می‌باشد. اولاً از وجود آنها به نفع خود استفاده کرده شغل حساس گرفته است. ثانیاً برای ما نیز نفع حزبی می‌دهد، زیرا معلومات لازم را توسط آنها از حزب دموکرات کسب کرده به ما می‌گوید. (فعالاً چون محضری با بنده دوست می‌باشد چنانچه بفرمایید باز هم اطلاعات بیشتری کسب کرده در گزارشات بعدی به عرض مبارک می‌رساند.)

۱۵

[گزارش حشمت صنیعی به وزارت کشور ۱۴ شهریور ۱۳۲۶]
وزارت کشور، شماره ۱۷۸۱/۴، تاریخ ۲۶/۶/۱۴

طبق اطلاع رسیده [تعدادی] از افراد حزب توده در قراء مجدداً مشغول سازمان [و] دسته‌بندی شدیدی گردیده برای ادامه منظور خود تشکیلات جدید می‌دهند. فوری به شهربانی و فرماندار نظامی دستور داده شد از اقدامات مخالف انتظامات طبق مقررات جلوگیری، چنانچه سریعاً از فعالیت آنها قویاً جلوگیری نشود قضایای سال گذشته تجدید [و] برای دولت ایجاد مشکلات خواهد نمود و مستدعی است از هر گونه تصمیمی که اتخاذ خواهد شد اطلاع فرمایند.

۸۵۴۹ / حشمت صنیعی

[۹۵۲ - ۱۰۹۰۰۲]

۱۶

[بخشنامه وزیر کشور، سوم اسفند ۱۳۲۶]
وزارت کشور، اداره سیاسی، تاریخ ۱۳۲۶/۱۲/۳
شماره ۱۵۲۱۶/۷/۹۴۰۸/م، محرمانه، مستقیم

به کلیه استانداری‌ها و فرمانداری‌های مستقل

طبق گزارش واصله فعالیت حزب توده و حزب دموکرات ایران در شهرستانها بر علیه دولت زیاد شده و به عناوین مختلف و شایعات قحطی و تحریک‌آور برای پیشرفت مقاصد خود کوشش می‌نمایند و برای این منظور عناصر فعال خود را به شهرستانها اعزام داشته‌اند که با مالکین و انباردارها و غیره تماس و ارتباط حاصل و جلو فروش و تحویل غله و غیره را گرفته، مردم را مرعوب و متوحش سازند.^(۱) و اهالی را به طور مستقیم و غیرمستقیم به ازدحام و اعتراض وادار می‌نمایند. قدغن فرمایند مامورین مربوطه مراقبتهای لازم را به عمل آورده با حسن تدبیر از این قبیل تظاهرات و فعالیتها [که] برخلاف حقیقت احزاب سیاسی [است و] برای مشوش کردن اذهان مردم به عمل می‌آورند جلوگیری و محرکین را جداً مورد تعقیب قانونی قرار داده و نتیجه اقدامات را اطلاع دهند.

وزیر کشور [امضای آقا اولی]

۱۷

[گزارش، ۲۳ بهمن ۱۳۲۷]
وزارت دارایی، محرمانه، رونوشت گزارش ۲۳ بهمن ۱۳۲۷

در بین توده‌ای‌ها گفته می‌شود که مهندس شرمینی عضو کمیته مرکزی حزب توده

ایران و دبیر مسئول کمیته مرکزی سازمان جوانان [و] عضو کمیته دموکرات جوانان دنیا، و با اختیار تام به سمت دبیر مسئول موقت کمیته مرکزی حزب توده ایران و شورای متحده مرکزی و سازمان جوانان تعیین شده است.

نامبرده دستور داده است کلیه حوزه‌های حزبی منحل گردیده و بعد از این جلسه تشکیل ندهد و افراد حزب هر کار داشته باشند به وسیله علی آذری کارمند حسابداری وزارت دادگستری و عضو کمیته ایالتی حزب توده تهران، فرجامی و علی شناسایی رابطین مخصوص به نظر مشارالیه رسانده و کسب دستور نمایند. رونوشت برابر اصل است.

[۱۴۷۱۹/۲۴۰۰۱۴۷۱۹ - ۴۱۲/۳ آ آ]

۱۸

[وزیر کشور به نخست وزیر ۹ مرداد ۱۳۲۸]

وزارت کشور، اداره انتظامات، شماره ۷۶۰۳ / ن / ۴۹۰۲ / م

تاریخ ۱۳۲۸/۵/۹، محرمانه

جناب آقای نخست وزیر

پیرو معروضه شماره ۳۰۷۰/۵۳۲۱/م - ۲۸/۳/۲۶ متضمن رونوشت صورت مجلس کمیسیون متشکله در وزارت کشور راجع به ساختمان زندان، چون کراراً از شهربانی کل گزارشهایی راجع به کثرت و افزونی عده زندانیان و عدم گنجایش محل فعلی زندان که موجب اختلال نظم داخلی زندان شده می‌رسد که مستلزم اقدام فوری می‌باشد، اینک با تقدیم رونوشت گزارش شماره ۱۸۲۲۲/ن - ۲۸/۴/۱۹ شهربانی کل راجع به رفتار عده [ای] از زندانیان سران حزب منحلّه توده مستدعی است امر و مقرر فرمایند در ابلاغ اراده عالی نسبت به نظریه کمیسیون تسریع نمایند.

وزیر کشور

وزارت کشور

مطابق گزارش شماره ۱۲۶۶۳- مورخه ۲۸/۳/۲۶ اداره زندان بعد از واقعه ۱۵ بهمن ۲۷ و برقراری فرمانداری نظامی که عده [ای] از سران حزب سابق توده و اشخاص منتسب به حزب مزبور به اتهام سوء قصد و اتهامات دیگر از طرف فرمانداری نظامی دستگیر و با قرارهای صادره از طرف بازپرسهای مربوطه به زندان موقت تحویل و تحت تعقیب درآمدند و بالتیجه عده‌ای از آنها محکومیت قطعی پیدا کرده و به زندان مرکزی اعزام شدند، این زندانیان از بدو بازداشت تاکنون روی مقاصد خاصی برای بدست آوردن آزادی در موقع ملاقات با کسان و اقوام خود و همچنین آزادیهای دیگر در داخله زندان شروع به تحریکات نموده و روی این نظر هر روز به نحوی انتظامات زندان را مختل می‌سازند، گر چه شهربانی کل از بدو امر این جریانات را پیش‌بینی و به علت این که در زندان موقت که متجاوز از ۷۰۰ تن زندانی هستند توقف آنها را صلاح ندانسته و از این لحاظ مراتب به وزارت جنگ و آن وزارتخانه معروض و تقاضا شده که یکی از موسسات ارتش یا خانه [ای] جداگانه برای سکونت و نگاهداری آنها اختصاص داده شود، متأسفانه این تقاضا مورد تصویب واقع نگردید. اینک مدت ۴ ماه و کسری از بدو بازداشت زندانیان مذکور می‌گذرد نه تنها از عملیات و مقاصد خود دست برنداشته‌اند بلکه چون تقاضاهای بی‌موردی دارند که مامورین زندان نمی‌توانند با آنها موافقت نموده برای استحضار از عملیات خلاف قانون آنها گزارشات عدیده از زندانها رسیده که سوء عملیات و رفتار آنها را با مامورین زندان تایید و ثابت می‌نماید. زندانیان مزبور بیش از بیست دفعه مقررات زندان را نقض که پیشینه عملیات آنها در پرونده‌های امر موجود می‌باشد و به طوری که رؤسای زندانهای مرکزی و موقت در گزارشات متعدد خود

صریحاً اظهار نموده‌اند زندانیان مذکور به ویژه آنهایی که سران حزب سابق توده هستند به هیچ وجه خود را تابع مقررات و آیین‌نامه زندان نمی‌دانند - و آنها را در ترویج و تبلیغ افکار شومشان بین سایر زندانیان آزاد گذارند و با بذل مساعی و مراقبتهای دائمی از تبلیغات و عملیات آنها جلوگیری به عمل می‌آورند، آنها نیز در مقابل در موارد عدیده به تظاهرات و توهینات مبادرت می‌نمایند. مستدعی است مقرر فرمایند برای جلوگیری از سوء استفاده زندانیان تصمیمی اتخاذ و نتیجه را اعلام فرمایند.

رونوشت برابر اصل است.

[۱۰۹۰۰۲ - ۹۹۸]

۱۹

[بیانیه کمیته مرکزی حزب توده ایران، دی ۱۳۲۸]

قرار کمیته مرکزی

حزب توده ایران

درباره مسافرت شاه به آمریکا

کمیته مرکزی حزب توده ایران در جلسه مورخ ۱۳۲۸/۱۰/۳ خود پس از استماع گزارش دبیر کل حزب درباره «مسافرت شاه به آمریکا» روی مواد زیر به اتفاق آراء موافقت حاصل نمود:

۱ - مسافرت شاه تشبثی بود از طرف امپریالیسم آمریکا برای وارد ساختن کامل تر میهن ما در سلک تبعیت از سیاست ماجراجویانه آتش‌افروزان جنگ برای تبدیل ایران به پایگاه نظامی آمریکا برضد جبهه صلح و دموکراسی جهانی و در درجه اول برضد همسایه شمالی ما اتحاد جماهیر شوروی، برای اسارت اقتصادی و سیاسی ایران و پایمال نمودن کامل استقلال و حاکمیت میهن ما.

۲- شاه که در طی مسافرت خود فرمانبردارانه اوامر صاحبان آمریکایی خود را گوش کرده و قول اجرا سپرده است به هیچ وجه نماینده ملت ایران نیست. ملت ایران نسبت به قول و قرارهای استقلال‌شکن شاه اظهار تنفر می‌کند و درباره آن از خود به کلی سلب مسئولیت می‌نماید.

۳- ملت ایران خواهان صلح است و نسبت به آتش افروزان جنگ انگلوساکسون قلبی آکنده از کینه و نفرت عمیق دارد. از این جهت تشبث امپریالیسم آمریکا و شاه را برای وارد ساختن میهن ما در ماجرای آتش‌افروزی جنگ با شدت رد می‌کند. ملت ایران نسبت به جبهه صلح و دموکراسی بین‌المللی به رهبری کشور بزرگ سوسیالیستی شوروی علاقه و دل‌بستگی شدید خود را اعلام می‌دارد و مدتها است که تصمیم قطعی خود را به حمایت و پشتیبانی از این جبهه بزرگ اتخاذ نموده است.

۴- ملت ایران علی‌رغم تمایل شاه و صاحبان آمریکایی وی نخواهد گذاشت میهن ما به صورت پایگاه نظامی امپریالیسم آمریکا برای تجاوز به اتحاد جماهیر شوروی درآید. ملت ایران با اتحاد جماهیر شوروی، دژ بزرگ صلح و دموکراسی هرگز نخواهد جنگید، بلکه برضد نیروهای متجاوز قیام خواهد کرد.

۵- نتایج اقتصادی مسافرت شاه عبارت از ورود نامحدود سرمایه و کالای آمریکایی به ایران، تحمیل قرضه اسارت‌آمیز به میهن ما، تسریع در اجرای نقشه ضدملی هفت ساله، اعزام سیل‌آسای مستشاران اقتصادی به ایران و تبدیل ایران به بازار فروش و مستعمره اقتصادی امپریالیسم آمریکا است. مستشاران اقتصادی آمریکا مانند مستشاران نظامی آن نمایندگان اسارت و استعمار ایران هستند. ملت ایران عوام‌فریبی‌های مشترک امپریالیسم آمریکا و شاه را مبنی بر اینکه گویا اقدامات بالا «کمک اقتصادی» به ایران است با انزجار شدید تلقی می‌کند. این «کمک اقتصادی» مانند «کمک نظامی» تنها برای منافع پست انحصارچیان و جنگ‌طلبان آمریکایی صورت می‌گیرد.

ملت ایران از استقلال و حاکمیت خود به نفع انحصارچیان آمریکایی صرفنظر نخواهد کرد و نخواهد گذاشت معامله ننگین خرید و فروش استقلال و حاکمیت ایران که تشریفات آن به وسیله شاه و امپریالیسم آمریکا انجام یافته است صورت عمل به خود گیرد.

۶- ملت ایران به ضعف روزافزون جبهه امپریالیسم بین‌المللی و نیرومندی روزافزون جبهه صلح و دموکراسی جهانی واقف است. ملت ایران مطمئن است که در مبارزه مقدس خود برضد امپریالیسم و مزدوران داخلی آن برای اعتلای پرچم آزادی و استقلال و حاکمیت خود کامیاب خواهد بود.

کمیته مرکزی حزب توده ایران

[۲۹۰۰۰۷۳۲۶ - ۷۱۲ ن ۴ الف پ ۱]

۲۰

[اعلامیه کمیته مرکزی حزب توده ایران، دی ماه ۱۳۲۸]

اعلامیه

کمیته مرکزی حزب توده ایران

به مناسبت روز شهدای آزادی

هم‌میهنان عزیز، رفقای حزبی!

ملت ما و حزب ما امروز در سراسر خاک میهن، یادبود روز برجسته شهدای آزادی ایران را در شرایط سخت هجوم وحشیانه ارتجاع و فشار سبعانه پلیس و دژخیمان دستگاه حاکمه برپا می‌کنند. فرزندان پیشرو ملت ما امروز بار دیگر فرصتی بدست می‌آورند تا سوگند ناگسستنی خود را نسبت به میهن و ملت خود تجدید نمایند و وفاداری خود را نسبت به سنت مقدس شهدای راه درخشان آزادی بار دیگر تاکید کنند.

اکنون یک سال از زمانی که غاصبین حقوق ملت به فرمان مستعمره‌طلبان خارجی و دستاویز سوء قصد ۱۵ بهمن برضد حزب پرافتخار ما علناً لشکرکشی نمودند می‌گذرد. یک سال از آن زمانی می‌گذرد که ارتجاع سیاه ایران حزب ما را غیرقانونی اعلام داشت، روزنامه‌های ما را توقیف کرد، کلوپ‌های ما را اشغال نمود، رفقای مبارز ما را به زندان انداخت و با تجهیز عمومی همه قوای شیطانی خود برضد پیشروان آزادی و استقلال ملت ایران به تاخت و تاز پرداخت.

از آن زمان تاکنون حزب ما دوران سخت و پرمحتی را طی کرده، مشقات زیادی را تحمل نموده ولی هیچگاه حتی برای یک لحظه هم پرچم سربلند مبارزه حیاتی در راه استقلال میهن و آزادی ملت را رها نکرده است.

طی یک سال اخیر حزب ما دوره آزمایش سختی در پیش داشت و اکنون می‌تواند از اینکه دوره پرمشقت آزمایش یک ساله را با شایستگی و پیروزی گذرانده است در جلوی میهن و ملت خود مفتخر و سربلند باشد.

مبارزان حزب ما همه جا به سنت درخشان شهدای آزادی و راه رهبر بزرگ خود دکتر تقی ارانی وفادار ماندند. آنها در زندان پلیس و محکمه نظامی همان گونه رفتار کردند که دکتر ارانی کرده بود. همان گونه در کردار و گفتار خود صریح، شجاع، مبارزه‌جو و غلبه‌ناپذیر بودند که دکتر ارانی بود. آنها ثابت کردند که خون شهدای آزادی بیهوده ریخته نشده بلکه از آن لاله‌ها دمیده است.

ارتجاع گمان برده بود که با سرنیزه می‌تواند راه تاریخ را سد کند و حزب توده ایران را از هم بپاشد. ولی اکنون چه کسی می‌تواند تردید داشته باشد که دشمنان ملت در این تصور ابلهانه خود اشتباه بزرگی کرده و شکست مفتضحانه‌ای خورده‌اند.

حزب ما طی یک سال اخیر علی‌رغم میل و تصور ارتجاع داخلی و فرماندهان خارجی آنها وظایف خود را نسبت به میهن و ملت به درستی انجام داد و مسئولیت بزرگ

خود را در برابر تاریخ ایران هیچ گاه فراموش نکرد.

حزب ما شعارهای همیشگی خود را مبنی بر لزوم اتحاد بیشتر کارگران، کشاورزان، پیشه‌وران و روشنفکران ایران در یک صف واحد ملی برای مبارزه با مظالم امپریالیسم خارجی و ارتجاع داخلی، برای مبارزه در راه یک صلح پایدار برضد آتش‌افروزان جنگ، برای مبارزه در جهت استقلال و آزادی ملی و تامین حاکمیت توده زحمتکش ایران با استحکام و پایداری تبلیغ کرد، آن را با تطبیق به شرایط نوین مبارزه بسط و توسعه داد و بدین وسیله بستگی استوار خود را با ملت و میهن بیش از پیش تقویت نمود.

روزنامه پرافتخار مردم ارگان حزب ما، علی‌رغم دسائس شیطنانی دستگاه حاکمه به مقیاس وسیعی انتشار می‌یابد و نظریات ما را درباره مسائل مهم سیاسی روز در توده‌های مردم ایران نفوذ می‌دهد. اعلامیه‌ها، تراکت‌ها، نشریات و شعارهای حزب ما علی‌رغم تهدیدهای ستاد ارتش همه جا به عنوان دستورالعمل مبارزه آزادی‌بخش ملت ایران پخش می‌گردد، خوانده می‌شود و افکار عمومی ملت ما را روشن می‌کند.

تشکیلات حزب ما در کوره فشار سبعانه پلیس و ستاد ارتش همچون پولاد آبدیده‌تر می‌شود. هم‌اکنون حزب ما از همیشه متحدتر و هشیارتر دور کمیته مرکزی گرد آمده و برای انجام وظایف تاریخی که در پیشگاه میهن و ملت دارد آمادگی خود را اعلام می‌کند. پس از یک سال سراسر مبارزه در شرایط ترور و وحشت دستگاه حاکمه، اکنون حزب ما همچون صخره محکم و تزلزل‌ناپذیری به پا ایستاده و به دشمنان کوتاه‌نظر اشتباه‌کار و سیاه‌دل خود با چشم تنفر و تحقیر می‌نگرد. برای هیچ کس پوشیده نیست که علی‌رغم اعلامیه‌های کاغذی و سرنیزه‌های فلزی، حزب ما وجود دارد، فعالیت می‌کند، رشد و توسعه می‌یابد، بستگی خود را با مردم محکم‌تر می‌کند، بر تجربیات خود می‌افزاید، به آینده امیدوار است و از برق سرنیزه دشمن نمی‌ترسد.

تجربیات یک سال فعالیت در شرایط مخفی، به خوبی تایید کرده است که حزب ما از

پشتیبانی کامل ملت ایران و توده‌های زحمتکش آن برخوردار است. مردم ایران نه تنها آنطور که دستگاه حاکمه کوته‌نظر می‌خواهد با حزب ما مخالفتی نمی‌کنند بلکه آن را کانون امید خود می‌دانند و بدان به چشم رهبری مطمئن و معلمی خردمند می‌نگرند. استقبالی که هم‌میهنان ما از فعالیت‌ها، تظاهرات و دستورالعمل‌های حزب بزرگ خود می‌کنند، نشانه این است که حزب ما در بین ملت خود محبوبیت دارد، نشانه این است که ملت ما نه تنها مدافع سرسخت و استوار آزادی و استقلال خود را حزب توده ایران می‌داند. این ابراز توجه و علاقه ملت ایران نمی‌تواند اطمینان مبارزین حزب ما را به پیروزی نهایی استوارتر نکند و آنها را در راه انجام دقیق وظایف ملی و توجه به مسئولیت بزرگ خود تشویق ننماید.

رفقای حزبی و دوستداران حزب!

وظایف سنگین‌تر و تکالیف مهم‌تری در انتظار ما است. در آینده نیز باید نشان دهیم که ما می‌توانیم و باید بر هر گونه مشکلی که راه ما را سد کند فائق آییم و پرچم پرافتخار آزادی و استقلال ملت ایران را از میان سنگلاخ‌ها به سرمنزل پیروزی هدایت نماییم. روز شهدای آزادی به ما فرصت می‌دهد که سوگند خود را با ملت و حزب خود تجدید کنیم. به روان مجاهدین راه آزادی و مشروطیت ایران، دکتر تقی ارانی بنیادگذار نهضت پرافتخار ما و سلیمان‌محسن اسکندری مبارز فعال راه مشروطیت، به روان شهدای حزب توده ایران و شهدای آذربایجان سوگند یاد کنیم که نسبت به سنت مقدس مبارزه ملی خود وفادار بمانیم و زندگی خود را بی‌دریغ وقف ملت، حزب و وظیفه میهنی خود نماییم. قول بدهیم که این سوگند مقدس را تا پای جان خود حفظ کنیم. ما در این مبارزه مقدس تنها نیستیم. نه تنها ملت ایران با ما است بلکه همه نیروی عظیم و پیروز دنیای آزادی، صلح و دموکراسی در جبهه ما است. پیروزی نهایی مسلماً با ملت ما و حزب ما خواهد بود.

موفق باد مبارزه پرافتخار ملت ایران به رهبری حزب بزرگ توده در راه صلح،
دموکراسی، آزادی و استقلال ملی!
درود بیکران به روان پاک شهدای آزادی ملت ایران که جان خود را بی مضایقه در راه
نجات و سعادت هم‌میهنان خود نثار کردند.
درود بی‌پایان به کلیه مبارزین غیور راه آزادی ایران که در زندانها، تبعیدگاهها و زیر
شکنجه دژخیمان دستگاه حاکمه به مقاومت و مبارزه مقدس خود ادامه می‌دهند!
زنده و پایدار و پیروز باد پرچمدار استوار جنبش آزادی و استقلال ملت ما حزب
بزرگ و پرافتخار توده ایران!

کمیته مرکزی حزب توده ایران

[۲۹۰۰۰۷۳۹۲ - ۸۲۸ ن ۴ الف ب ۱]

۲۱

[اعلامیه کمیته مرکزی حزب توده ایران، ۲۸ بهمن ۱۳۲۸]

اعلامیه کمیته مرکزی حزب توده ایران

هموطنان عزیز، رفقای حزبی!

یک سال از روز غیرقانونی اعلام شدن حزب توده ایران و سایر سازمانهای
دموکراتیک گذشته بود که دولت جنایت‌پیشه ساعد به دستور اربابان خارجی خود دست
به یک عمل غیرانسانی دیگر زد: صدها ژاندارم و پاسبان، با دستپاچگی هر چه تمامتر و
باخشونت بی‌سابقه‌ای به سلولهای زندان قصر ریختند و عده زیادی از بهترین فرزندان
میهن را بدون آنکه مهلتشان بدهند تا لوازم یک مسافرت دشوار زمستانی را همراه ببرند
و با کسان و نزدیکان خود وداع کنند، به طرف مقاصد نامعلومی به سوی بیغوله‌های بنادر
و جزایر جنوب که هر کدام خبر از جهنم می‌دهند، گسیل داشتند.

دانشمندان و هنرمندان و نویسندگانی از قبیل دکتر جودت، دکتر یزدی، دکتر کیانوری، احمد قاسمی، و نوشین... را به همراهی عده‌ای از بهترین افراد کارگر و دهقان و فرهنگی ایرانی اسیروار، با دست‌بند، به مراکز صدورصد تحت نفوذ انگلستان بردند و در حقیقت آنها را به ارباب خود سپردند.

هدف آنها نابودی عزیزان وطن است و مایلند که این عمل دژخیمان را در حق همه کس، چه توده‌ای چه غیرتوده‌ای، در حق همه شرافتمندانی که فکر می‌کنند روا دارند. رزم‌آراها و زاهدی‌ها هر کدام از ترس تقصیر را به گردن یکدیگر می‌اندازند. اما ملت ایران هم رزم‌آرا و هم زاهدی، و به طور کلی تمام مجریان دستورات امپریالیسم و در رأس همه شاه را مسئول اینهمه جنایات قرون وسطایی می‌داند و دیر یا زود آنان را به پای میز محاکمه ملی خواهد کشاند و هر یک را به اندازه سنگینی مسئولیتی که داشته‌اند به مجازات خواهد رساند.

ضامن اجرای این قول تاریخی ملت است، ملتی که هر چه از او می‌گیرند و شکنجه می‌دهند و تبعید می‌کنند و می‌کشند استوارتر به مبارزه برمی‌خیزد.

دستگاه پوسیده‌ای که یک برف، یک زلزله، یک طوفان به عجزش وامی‌دارد و در نزد مردم بیکار و گرسنه و محروم ایران از همیشه منفورتر است به علت ضعف و از ترس انتقام روزافزون ملت چشم بسته دست به هر جنایتی می‌زند تا حلقه به گوشی خود را در آستانه ارباب به ثبوت رساند. لیکن این جنایات به قدری هول‌انگیز است که حتی بعضی از افراد موثر طبقه حاکمه از عاقبت امر به وحشت افتاده‌اند. آنها گفته‌اند که متصدیان امور اشتباه می‌کنند. مانند کسانی که زخمی بر چهره دارند و آن را می‌خراشند - و اما بهترین قضاوت را مردم کرده‌اند:

باید مصمم‌تر به مبارزه ادامه داد و این دستگاه جنایت‌پیشه و آدم‌خوار و مزدور بیگانه را برای همیشه در هم فروریخت.

بدین منظور حزب توده ایران همه میهن پرستان و آزادیخواهان را به اعتراض دامنه‌دار و پی‌گیر و به مبارزه شدید و از خودگذشتگی بیشتر دعوت می‌کند و به آنها اطمینان می‌دهد که حزب توده ایران آنقدر نیرومند و ریشه‌دار و مصمم هست که بتواند با یاری آن و با اتکاء بدان به تمام آرزوهای دیرینه خود برسند. کمیته مرکزی حزب ضمناً کلیه سازمانهای حزبی را علی‌رغم دشمنی که تصور باطل می‌کرد و می‌کند که با اینگونه عملیات می‌تواند در صفوف مبارزان وطن ترس و وحشت بپراکند، دعوت می‌کند که با فداکاری و شجاعت بیشتری به امر اتحاد محکمتر طبقات کارگر و دهقان و پیشه‌ور و روشنفکر، زیر پرچم حزب پرافتخارمان همت گمارند. در همه جا ماسک دشمنان قسم خورده ملت را باز هم بیشتر بدرند، راه مبارزه موفقیت را بیش از پیش به میلیونها ایرانی طاق به طاق رسیده و تشنه آزادی و استقلال و زندگی نشان دهند. ۱۳۲۸/۱۱/۲۸

کمیته مرکزی حزب توده ایران

[۲۹۰۰۰۷۳۹۲ - ۸۲۸ ن ۴ الف ب ۱]

۲۲

[اعلامیه هواداران حزب توده ایران، بهار ۱۳۲۹]

زنده باد صلح و آزادی

زحمتکشان ایران هماهنگ با مردم خیرخواه و شرافتمند سراسر جهان، بیانیه کمیته جهانی صلح را تایید و اعلام می‌کنند که:

۱- سلاح اتمی که وسیله ارباب و امحاء دسته‌جمعی مردم است باید بی‌چون و چرا منع گردد.

۲- بر اجرای این تصمیم، کنترل جدی بین‌المللی برقرار شود.

۳- هر دولتی که در استعمال سلاح اتمی برضد کشور دیگری پیشدستی کند مرتکب جنایت برضد بشریت شده و باید تبهکار جنگی اعلام شود.

* * *

زنده باد اول ماه مه روز سان عظیم اردوی مقتدر زحمتکشان جهان
 زنده باد شورای متحده مرکزی، یگانه سازمان سندیکایی واقعی کارگران ایران!
 زنده باد حزب توده ایران، رهبر سیاسی، آموزگار خردمند و مدافع استوار زحمتکشان
 ایران!

[۲۹۰۰۵۷۴۲ - ۶۸۴ ن ۲ آب ۱]

۲۳

[اعلامیه هواداران حزب توده ایران، بهار ۱۳۲۹]

واژگون باد

حاکمیت مزدوران و وطن فروشان

بحران، بیکاری، ورشکستگی و اسارت، اینها است نتایج شوم سیاست تسلیم در برابر مطامع امپریالیسم. مردم ایران از دربار خائن، طبقه حاکمه فاسد و دولتهای مزدور یعنی عاملین رسوای این سیاست خانمانسوز، متنفر و بیزارند و نجات خود را در نابودی این گروه غارتگر می‌دانند.

* * *

مقاصد پلید و نقشه‌های ضد ایرانی مزدوران امپریالیسم را فاش و خنثی کنید!

زنده باد اول ماه مه جشن بزرگ زحمتکشان جهان!

زنده باد شورای متحده مرکزی مدافع صدیق رنجبران ایران!

دروغ به کارگران بیدار اصفهان که علی‌رغم حبس و زجر و بیکاری به مبارزه عادلانه خود

در راه کار، نان و آزادی ادامه می‌دهند!

زنده باد حزب توده ایران، رهبر سیاسی، آموزگار خردمند و مدافع دلاور زحمتکشان
ایران!

[۲۹۰۰۰۵۷۴۲ - ۶۸۴ ن ۲ آب ۱]

۲۴

[اعلامیه هواداران حزب توده ایران، بهار ۱۳۲۹]

زحمتکشان شرافتمند

ایران

در راه الغای دیکتاتوری نظامی و ترور پلیسی و استقرار آزادی و دموکراسی قیام
کنید!

برای تامین وحدت تشکیلات خود با تفرقه‌اندازان و سندیکاسازان، بیرحمانه مبارزه
کنید!

آزادی فعالیت شورای متحده مرکزی را از دولت بخواهید!
علیه خودسری کارفرمایان غارتگر انگلیسی و اخراج کارگران از شرکت نفت جنوب
اعتراض کنید!

* * *

زنده باد اول ماه مه، روز قدرت‌نمایی زحمتکشان جهان!

پیروز باد مبارزه ملت‌های مستعمره و نیمه مستقل در راه آزادی و استقلال ملی!
زنده باد اتحاد جماهیر شوروی مدافع نیرومند ملت‌های کوچک و پیشوای مقتدر اردوگاه
صلح و دموکراسی!

[۲۹۰۰۰۵۷۴۲ - ۶۸۴ ن ۲ آب ۱]

۲۵

[بیانیه کمیته مرکزی حزب توده ایران - مهر ۱۳۲۹]

بیانیه

کمیته مرکزی حزب توده ایران

به مناسبت جشن مهرگان و نهمین سال تاسیس حزب توده ایران

هم‌میهنان عزیز، رفقای حزبی!

کمیته مرکزی حزب توده ایران به مناسبت نهمین سال تاسیس حزب بزرگ و پرافتخار توده ایران که مصادف با جشن فرخنده مهرگان است به شما تبریک و تهنیت می‌گوید. حزب مبارز ما پس از نه سال جانفشانی دلیرانه برای آزادی و استقلال میهن عزیز، هم‌اکنون چون قهرمانی غیور در آستانه دهمین سال حیات خود ایستاده و باعزمی راسخ آمادگی خود را برای انجام وظایف تاریخی و ملی خویش اعلام می‌دارد.

نه سال پیش در شرایط سقوط رژیم بیست ساله دیکتاتوری رضاخانی، حزب توده ایران براساس سنت پرافتخار رهبر فقید زحمتکشانشان ایران دکتر تقی ارانی و به دست شاگردان وفادار مکتب او تاسیس یافت و از همان اول تاسیس، رهبری خردمندانه جنبش بزرگ خلق میهن ما را در راه آزادی و استقلال ملی به عهده گرفت.

ملت ما خوب می‌داند که در جریان نه سال اخیر تاریخ ایران، هیچ مبارزه آزادیخواهانه و استقلال‌طلبانه مردم ایران نیست که با نام پرافتخار حزب توده ایران همراه نباشد، هیچ اقدام بزرگ یا کوچک ملی نیست که مبارزان فداکار حزب ما در آن فعالانه شرکت نداشته باشند، هیچ دسیسه و توطئه ارتجاعی و ضدملی نیست که فرزندان غیور حزب ما در برابرش برای دفاع از مصالح میهن و منافع ملت سینه سپر نکرده باشند.

تاریخ نه ساله حزب ما تاریخ خصوصی یک دسته اجتماعی جداگانه و مجزا نیست، بلکه در حقیقت تاریخ زنده ملت ایران است که سرنوشتش نه سال است با سرنوشت حزب توده ایران بستگی ناگسستنی دارد.

تاریخ نه ساله حزب ما تاریخ مبارزه مفتخرانه ملت ایران برضد دشمنان داخلی و خارجی میهن ما، برضد دستگاه دیکتاتوری رضاخانی، برضد فاشیسم خونخوار هیتلری، برضد دسیسه کاران انگلیسی و آتش افروزان جنگ آمریکایی، برضد دسته بندیها، توطئه چینی و جنایات عمال همه جور و همه رنگ استعمار خارجی و نوکران ایرانی نمای آنها بوده است. تاریخ نه ساله حزب ما تاریخ مبارزه مفتخرانه ملت ایران برای نیل به آزادی و استقلال ملی و رفاه اقتصادی، برای بالا بردن سطح فرهنگ و رشد عمومی و مهم تر از همه برای صلح و امنیت بین المللی بوده است.

تاریخ نه ساله حزب ما تاریخ مبارزه قهرمانی طبقه کارگر ایران برای تامین هدفهای عالی سیاسی و اقتصادی است، تاریخ مبارزه فداکارانه دهقانان برای رهایی از مظالم قرون وسطایی رژیم عقب مانده فلاحی است، تاریخ مبارزه و روشنفکران آزادیخواه ایران جهت ترقی و خوشبختی میهن ما است.

حزب ما افتخار می کند که اکنون شایستگی احراز لقب یک «حزب ملی» را بدست آورده است حزب ما حزب ملت ایران است و هیچ دسیسه و توطئه ارتجاعی قادر نیست رشته های محکمی را که رابط بین حزب ما و ملت ما است قطع کند. حزب توده ایران از ملت ایران جدایی ناپذیر است.

بیهوده نیست که از نه سال بدین طرف در همه لحظات حساس تاریخ میهن، ملت ایران گوش به ندای حزب ما داده و از شعارها و دستور العمل های خردمندانه آن پیروی نموده است. بیهوده نیست که از نه سال بدین طرف دشمنان خارجی و داخلی ملت ایران امپریالیستهای آمریکایی نیروهای شوم خود را متوجه بزرگترین دژ مدافع آزادی و

استقلال ایران یعنی حزب توده ایران نموده‌اند. دشمنان خارجی و داخلی ملت ما تلاشی و امحاء حزب توده ایران را شرط لازم اجرای هدفهای جنایتکارانه خود می‌دانند و از همین جهت است که برای خاموش کردن این شعله درخشان و پرحرارت آزادی ایران از همه گونه دسیسه و جنایتی فروگذار نکردند. حزب ما چون به ملت تکیه داشت در برابر این دسیسه‌ها و جنایتها مرعوب و تسلیم نشد بلکه در همه موارد دلیرانه مقاومت کرد و به دشمنان ملت ضربات مرگبار وارد آورد. حزب قهرمان ما پس از توطئه ارتجاعی ۱۵ بهمن ۱۳۲۷ مبارزه پی‌گیر خود را در شرایط مخفی و غیر«قانونی» ادامه می‌دهد. در جریان فعالیت مخفی، شایستگی و لیاقت حزب مبارز ما بیش از پیش به اثبات رسید. نقشه‌های ماجراجویانه امپریالیست‌های خارجی و مزدوران ایرانی‌نمای آنها که خواب تعبیر نشدنی «انحلال حزب توده ایران» و قطع مبارزه آزادیخواهانه ملت ما را می‌دیدند با عدم موفقیت و شکست مفتضحانه‌ای روبرو شد. مبارزین فعال حزب ما در زندانها و تبعیدگاهها در برابر پلیس و دادگاههای نظامی دلیرانه از هدفهای عالی حزب دفاع کردند و صفحات درخشانی بر تاریخ پرمباهات نهضت توده‌ای ایران افزودند.

اعضای حزب ما در شرایط فشار و مظالم طاقت‌فرسای ارتجاع، آمادگی، هشیاری و انضباط خود را افزون‌تر ساختند، تربیت سیاسی و اجتماعی خود را سریع‌تر به جلو بردند، دقت و خردمندی، فعالیت و فداکاری خود را بیشتر نمودند. و خود را شایسته احراز افتخار عضویت حزب قهرمان ملت ما، حزب توده ایران معرفی کردند. تشکیلات حزب ما در اداره صحیح سازمانهای حزبی و فعالیتهای آن موفقیت‌های ستودنی کسب نمود. روزنامه ارگان حزب ما، نامه پرافتخار مردم زندگی خود را از سرگرفت و هم‌اکنون یادبود دومین سال انتشار منظم خود را در شرایط مخفی برپا می‌کند. در تمام مسائل مهم سیاسی و اجتماعی، حزب ما ملت ایران را به حقایق آشنا ساخت، راه درست و منطقی را نشان داد و شعارهای خردمندانه خود را در میان مردم ایران پخش نمود. اکنون نه تنها

ملت ایران که دوست صمیمی ما است بلکه دشمنان خارجی و داخلی حزب ما تصدیق دارند که حزب ما زنده است و نه تنها زنده است بلکه نشاط زندگی [و] نشاط مبارزه موفقیت آمیز را بیش از پیش داراست.

هم میهنان عزیز، رفقای حزبی!

کمیته مرکزی حزب توده ایران در آستانه دهمین سال حیات حزب با اطمینان تمام اعلام می دارد که اکنون حزب بزرگ و پرافتخار ما از همه وقت نیرومندتر است. وحدت سازمانی بی نظیر حزب ما و اتحاد برادرانه همه اعضا آن که صفوف خود را بیش از پیش بر گرد کمیته مرکزی حزب فشرده اند در تاریخ ۹ ساله حزب ما بی سابقه است. هیچگاه اعتماد به نیروی معنوی و اطمینان قطعی به پیروزی تا بدین درجه در افراد حزب ما ریشه دار نبوده است.

کمیته مرکزی حزب توده ایران این موفقیت درخشان حزب را به اعضای حزب و فرد فرد ملت ایران تبریک می گوید.

وظایف بزرگ و سنگینی اینک در جلوی ما است. در آینده نیز باید بیش از پیش نشان بدهیم که برای انجام ماموریت های تاریخی خود شایستگی داریم.

هم میهنان عزیز، رفقای حزبی!

میهن ما هم اکنون لحظات بحرانی و حساسی را طی می کند. امپریالیسم جنایتکار آمریکا با کمک همکار دسیسه جوی خود امپریالیسم انگلستان پنجه های شوم خود را در گلوی میهن ما فرو برده است. دستگاه حاکمه ضد ملی ایران کورکورانه اوامر اربابان آمریکایی و انگلیسی خود را در تجاوز به آزادی و استقلال میهن ما اطاعت می کند. امپریالیسم انگلوساکسون کوشش دارد میهن ما را در دسیسه های جنگ طلبانه و تجاوزکارانه خود برضد صلح عمومی، برضد جهان دموکراسی و سوسیالیسم و در

درجه اول برضد همسایه بزرگ ما کشور پرافتخار شوروی شرکت دهد، کشور ما را به پایگاه نظامی تبدیل نماید، ملت ایران را به اسارت اقتصادی، سیاسی و اجتماعی بیافکند و مبدل به یک مستعمره آمریکایی سازد. در سایه این سیاست شوم، هم‌اکنون وحشت و فقر و ناامنی بر میهن ما حکومت یافته است؛ بحران اقتصادی، بیکاری، پایین آمدن سطح تولید و بالتیجه گرسنگی و مرگ ملت ما را تهدید می‌کند. کشور ما به بازار فروش کالاهای بنجل آمریکایی مبدل شده است، مستشاران نظامی، اقتصادی و سیاسی آمریکایی برای اسارت میهن ما از هیچ جنایتی فروگذار نمی‌کنند. عمال جنایتکار آمریکایی «دو گلاس»ها، «گاگارین»ها و «دوهر»ها مناطق عشایرنشین ایران را به کانونهای وحشت و خطر مبدل کرده‌اند، هم‌اکنون جنگ برادرکشی منطقه کرمانشاهان را غرق در خون ساخته است. واضح است در برابر چنین خطرات سنگینی همه قوای ملت ما باید برضد امپریالیسم متحد گردد، باید به امپریالیسم نشان داده شود که ملت ایران را نمی‌توان اسیر کرد، میهن ما را نمی‌توان به مستعمره‌ای تبدیل نمود.

کمیته مرکزی حزب توده ایران، همه اعضای حزب و افراد ملت ایران را به تمرکز نیروهای ملی برای تحصیل آزادی و استقلال ملی، برای شکستن دسائس آتش‌افروزان جنگ آمریکایی و انگلیسی و برای اعتلای هدف عالی صلح، برای فاش ساختن نقشه‌های جنایتکارانه استعمارطلبان خارجی دعوت می‌کند.

هم‌میهنان عزیز! مردان و زنان ایران!

برای نجات میهن ما از تسلط امپریالیستهای آمریکایی و انگلیسی متحد شوید نقشه‌های جنایتکارانه آتش‌افروزان جنگ را فاش سازید، همه نیروی خود را برای کمک به جنبش صلح متمرکز نمایید، منع سلاح اتمی را جداً بخواهید، بیانیه استکهلم را هر چه بیشتر امضا کنید، رشته‌های محبت و دوستی را با جهان دموکراسی و سوسیالیسم و در درجه اول با دوست بزرگ ملت ایران اتحاد جماهیر شوروی محکمتر سازید، دستگاه

حاکمه ریاکار و فاسد ایران را رسوا نمایید، حزب بزرگ ملت ایران، حزب توده ایران را تقویت کنید و به ندای آن گوش فرا دارید، شعارهای خردمندان حزب توده ایران را شعار عمل قرار دهید. ثابت کنید که ملت ایران زنده است و از آزادی و استقلال خود با تمام قوا دفاع می‌کند.

فرخنده باد جشن مهرگان، جشن نهمین سال تاسیس حزب توده ایران!
موفق باد مبارزه ملت ایران در راه صلح، آزادی و ترقی میهن ما! درود به اتحاد جماهیر شوروی بزرگ، سنگر نیرومند صلح و دموکراسی بین‌المللی!
پیروز باد جنبش بین‌المللی صلح، آزادی، دموکراسی و حاکمیت توده‌ها در همه جهان!

زنده باد ملت قهرمان کره که با دلاوری از آزادی و استقلال خود در برابر امپریالیستهای متجاوز امریکایی دفاع می‌کند!
درود به سازمانهای دموکراتیک کارگران، زنان و جوانان ایران که شایستگی خود را در راه آزادی و استقلال میهن ما آشکار ساخته‌اند!
درود به مبارزین پرافتخاری که در زندانها، تبعیدگاهها و در برابر پلیس و دادگاههای نظامی مبارزه قهرمانه خود را تعقیب می‌کنند!
زنده و پایدار باد ستاد نیرومند مبارزه آزادیخواهانه و استقلال جویانه ملت ایران، حزب بزرگ و پرافتخار توده ایران!

کمیته مرکزی

حزب توده ایران

[۲۹۰۰۳۳۴۲ - ۵۴۳ و ۵ الف ب ۱]

۲۶

[بخشنامه واحد تشکیلات کل حزب توده به حوزه‌های حزبی
شهریور ۱۳۲۹]، وزارت کشور، فرمانداری گرگان، رونوشت

فوری است ۹/۶/۴۰۸

کمیته محلی

چون طبق اساسنامه جامعه لیسانسیه‌های دانشسرای عالی، انتخابات هیأت مدیره جامعه در شهریور ماه جاری به عمل می‌آید، و جا دارد که این تشنت^(۱) و دو دستگی که در نتیجه اعمال مخالف اصول هیأت مدیره سابق بین اعضای جامعه روی داده است برطرف شود، لذا لازم است انتخابات صحیح و دمکراتیکی در موعد مقرر برای هیأت مدیره به عمل آید، و از این رو انتخابات این دوره حائز اهمیت بیشتری است.

۱- کلیه لیسانسیه‌های حزبی موظفند که برای انتخابات هیأت مدیره در تاریخ ۲۰ شهریور در تهران حاضر باشند و هر چه ممکن است درباره اهمیت این انتخابات تعلیمات لازم بین سایر لیسانسیه‌های سمپاتیزان خود [انجام داده و] آنها را همراه خود برای انتخابات [به] تهران بیاورند.

۲- به کلیه لیسانسیه‌های حزبی دستور دهید که فقط وحدت لیسانسیه‌های دانشسرای عالی را محور کلیه مذاکرات خود قرار دهند و هدف آنها این باشد که دو دستگی کنونی مرتفع شده و مجدداً جبهه واحدی با توافق کلیه لیسانسیه‌ها بوجود آید. در این مورد در مرکز به آنها تعلیمات کافی داده خواهد شد.

۳- در صورتی که لیسانسیه‌های حزبی در محل نباشند، بوسیله سمپاتیزانها این عمل [انجام] گردیده، هر چه ممکن است سمپاتیزانهای بیشتری را برای حضور در تهران روانه سازید.

۴- افراد حزبی که به تهران می‌آیند با نشانه و آدرس حزبی با مسئول مربوطه تماس خواهند گرفت و در تهران دستورات لازم برای اجرای انتخابات و رهبری سمپاتیزانها در این انتخابات دریافت خواهند داشت.

۱. اصل: تشنت

۵- اگر فرد حزبی عازم تهران نشود و سمپاتی‌زانهایی را اعزام می‌دارید، کارت و مشخصات آنان را یک هفته قبل از حرکت اعلام دارید تا بتوان جریان انتخابات را به درستی رهبری کرد.

۶- نتیجه اقدامات در این مورد را به "ت.ک" قسمت شهرستانها گزارش دهند.

موفقیت شما را خواهانم. ت.ک قسمت شهرستانها. امضا

برابر اصل است مصطفی هندی [امضا]

[۲۹۰۰۰۷۴۲۴ - ۲۹۰۰۰۷۴۲۴ - ۲۹۰۰۰۷۴۲۴]

۲۷

بخشنامه - ۲۹/۹/۲۵

در ساعت ۲۰/۳۰ روز ۲۹/۹/۲۴ ده نفر از سران حزب منحل حزب توده که هر یک محکومیت‌هایی دارند به مشخصات و اسامی زیر موفق به اغفال مامورین گردیده و فرار نموده‌اند. با ارسال یک قطعه از عکس آنها خواهشمند است به مامورین خود دستور فرمایید نهایت مراقبت‌های لازمه را نموده و هر کسی هر یک از آنها را مشاهده نمودند فوراً دستگیر و نتیجه را تلگرافاً اطلاع دهند.

۱- دکتر مرتضی یزدی. ۲- دکتر نورالدین کیانوری. ۳- حسین جودت. ۴- علی علوی ۵-

احمد قاسمی ۶- خسرو روزبه ۷- علی اکبر شاندرمنی ۸- محمد حکیمی ۹- محمد

بقراطی ۱۰- عبدالحسین نوشین

[۲۹۰۰۰۴۰۲ - ۲۹۰۰۰۴۰۲ - ۲۹۰۰۰۴۰۲]

آذربایجان شرقی

تبریز

۲۸

[فرماندار تبریز به نخست وزیر، ۲۵ خرداد ۱۳۲۱]
وزارت کشور، رونوشت کشف تلگراف رمز آقای موثقی فرماندار تبریز
شماره ۶۱۶، تاریخ ۲۱/۳/۲۵

توسط جناب آقای فهیمی استاندار، جناب آقای نخست وزیر

سوابق سرتیپ‌زاده، و حیدرزاده و آستارایی در قضایای اخیر و تحریک رعایا برعلیه اصل مالکیت محتاج به عرض نیست. از جناب آقای استاندار بازجویی فرمایند، فعلاً هم به نام توده آذربایجان در تمام بخشها مشغول اقدام هستند. در این موقع تظاهرات و اغوای رعایا تحت هر عنوانی مضر حتی سرتیپ‌زاده در مرند به شهربانی رفته یکصد ریال برای زندانیان هدیه داده است. عده زندانیان در تمام بخشها و به ویژه تبریز زیاد شده‌اند که گنجایش زندان کافی نیست. نتیجه این نوع پروپاگاندها معلوم است وجود این اشخاص حقیقتاً برای کشور مضر است تا چه رسد به آذربایجان، گویا این روزها تهران بیایند. در صورت تصویب اقالاً از مراجعت او جلوگیری فرمایید. در آسایش این قبیل تشکیلات هم قبل از توسعه مستدعی اوامر فوری است.

[۲۰۶ - ۱۰۹۰۰۲]

۲۹

[استاندار آذربایجان به نخست وزیر، ۱۲ اسفند ۱۳۲۱]
وزارت کشور، استانداری ۳ و ۴، شماره ۳۸۰۴۷، تاریخ ۲۱/۱۲/۱۲
محرمانه - مستقیم

نخست وزیر

عطف به تلگراف مرقوم ۱۶۵۰ مورخه ۱۳۲۱/۱۲/۱۰ راجع به انتشار شایعات نسبت به اقدامات و تحریکات حزب توده و دیگران معروض می‌دارد: در تاریخ ۱۳۲۱/۱۱/۲۳ چند نفر به نام اعضای کمیته ضد فاشیستی آذربایجان که گویا ضمناً به حزب توده ایران هم منتسب می‌باشند، از آن جمله علی امیرخیزی (برادر آقای امیرخیزی رییس فرهنگ استان سوم) بدون مقدمه و اطلاع قبلی خواسته بودند جلو باغ گلستان میتینگ بدهند. طبق دستور این جانب از طرف شهربانی جلوگیری به عمل آمده و مستمعین و مجتبعین را متفرق ساختند، آمده شکایت کردند گفته شد به تقاضای احزاب و کمیته‌های مجهول‌الهویه ترتیب اثر داده نمی‌شود مرانامه و اسامی رؤسا و موضوع میتینگ را معلوم کنید اجازه داده می‌شود، موضوع سخنرانی و بیانیه و مرانامه را فرستادند پس از تذکراتی که چنانچه ضمن سخنرانی از موضوع خارج شده و یا برخلاف مصالح دولتی و ملی اظهاراتی شود و یا مخالف نظم و ترتیب رفتاری گردد سخنران توقیف و قضیه تعقیب می‌شود، اجازه داده شد.

میتینگ دوم روز جمعه مورخه (۲۱/۱۱/۳۰) به عمل آمد جمعیت حاضرین خیلی کم و برای استماع راغب نبودند و با منتهای سردی صحبت‌های مطروحه تلقی گردیده و با هو مستمعین خاتمه یافت به طوری که سخنران (امیرخیزی) وحشت زده شده و با درشکه هزیمت نمود. بعد گویا برای ترمیم این نقیصه تقاضای سخنرانی و نمایش در سالن شیروخورشید سرخ کردند. محض این که عنوان نشود از آزادی کلام و بیان و عقیده مخالفت می‌شود و به عقیده این جانب برای این قبیل امور هرگاه جلوگیری شود طبعاً شایق و مایل زیاد پیدا می‌کند و برعکس ممانعت نگرندیده موضوع آن سست و بی‌اهمیت تلقی گردد، خود به خود از بین می‌رود اجازه صادر گردید. در این نمایش دایر به پیشرفت قشون سرخ و مدح رییس‌دولت شوروی و ذم رییس‌دولت آلمان و مختصری

انتقاد از رویه زمان پیش از شهریور ماه ۱۳۲۰ دولت حرفه‌ایی زده‌اند. و چنانچه فوقاً عرض شده از این گونه تظاهرات هر مقدار جلوگیری شود به نظر این جانب مشتاق و متمایل بیشتر خواهد بود. علی‌هذا خاطر شریف به هیچ وجه نباید نگرانی داشته باشد توجه کامل و دقیق در کلیه موارد هست و رجای واثق دارد که هیچ گونه پیش‌آمد برخلاف انتظار روی ندهد. چون حدس می‌زنم این عرایض را بعضی آقایان مالکین و محترمین دیگر آذربایجان به عرض رسانده باشند لذا توجه عالی را معطوف داشته و عرض می‌نمایم خوب است آقایانی که این قبیل عرایض را می‌کنند متوجه موضوع اساسی‌تری بشوند و آن امرنان دهات و قوی است که غالب مالکین دهات خود را به اجاره داده و مال‌الاجاره را دریافت داشته در تهران به ناز و تنعم فوق‌العاده تعیش و زندگانی می‌کنند غافل از این که رعایای آنان در چنگال قحط و غلا دارند جان می‌دهند و ابداً متوجه نیستند که موجر وجه اجاره را ضبط و هیچ گونه ارفاق و اعانتی در حق سکنه دهات نمی‌نماید و دلش هم به حال رعیت بیچاره نسوخته و چشمداشتی در آینده آنان ندارد و بالتیجه رعایا به شهر ریخته نفوس شهری و مصرف نان را مزید می‌کنند که نتیجه مستقیم آن ضیق نان و گرانی در شهرستانها و فراهم شدن زحمت کارکنان دولت است. درست است استانداری موجرینی را که مدت اجاره آنها ممتد است و لااقل دو ساله می‌باشد ملزم ساخته که حمایتی به اهالی دهات استیجاری بنمایند و از این قسمت هم کمکی به حال رعایا می‌شود ولی این موضوع نافع به حال رعایایی که سکنه دهاتی هستند که سال به سال اجاره داده شده نبوده و بالمآل باعث خرابی آنها گردیده است. متمنی است مقرر فرمایند آقایان مالکین آذربایجان با ارسال کمک و اعانه لازم و اعزام مباشرین و یا آمدن خودشان در این قسمت اول به خودشان و بعد به جامعه کمک کنند تا با کم کردن مستمندان و گرسنگان توده ناراضی زیادت‌ر نشود و بقیه به عهده ادارات و این جانب است.

استاندار استان ۳ و ۴ - سرلشگر مقدم [امضا]

[حاشیه] آقای دکتر سجادی در جلسه هیأت وزیران قرائت فرمایید، آقایان هم مسبوق شوند.

[۱۹۹ - ۱۰۹۰۰۲]

۳.

[حزب توده ایران کمیته ولایتی تبریز به کمیته مرکزی حزب توده

ایران ۱۱ اردیبهشت ۱۳۲۲]

مجلس شورای ملی، رونوشت نامه، میرقاسم چشم آذر از طرف

جلسه عمومی حزب توده ایران در تبریز

شماره ۱۷۹۷۶، مورخه ۱۳۲۲/۲/۱۱

بعد از عنوان، کمیته مرکزی حزب توده ایران، رونوشت نامه رهبر، روز جمعه دوم اردیبهشت ماه، چهار ساعت بعد از ظهر جلسه عمومی حزب که عده‌ای از نمایندگان کارخانه‌ها و دهاقین حومه شهر و پیشه‌وران و توده مردم روشنفکر بودند منعقد [شد.] چنان از طرف عموم طبقات حسن تلقی و استقبال شده بود که گذشته از سالون مخصوص که جهت ایراد خطابه تعیین شده [بود،] سرتاسر گالری حتی پلکان که منتهی به خارج می‌شود ازدحام و اجتماع کرده بودند. در ضمن ایراد نطق‌های غرا و مهیج و خطابه‌های جاذب، عموم حضار احساسات غریب و شایان توجهی از خود ابراز، حتی بعضی از نمایندگان اصناف نامبرده با فریادهای رسا این عبارت را به طور جلی تکرار می‌کردند که: زنده باد آزادی و به علاوه قسم یاد می‌کردند که جان و خون خود را مثل نیاکان با شهامت و سلحشور [خود] در تعقیب اصول آزادی و ترویج عدالت مضایقه نمایند. جلسه باشور [و] شعف زایدالوصفی در خلال کف‌زدن‌های ممتد خاتمه [یافته]

و تصمیمات ذیل اتخاذ گردید:

۱- منظور از تصویب قانون حکومت نظامی در بدو مشروطیت از بین بردن مبانی ارتجاعی و استبداد بود، ولی این حربه بر علیه تیپ آزادی خواهان اعمال می شود و چنانکه از قراین حس می گردد گویا برای اسقاط آزادی جریان انتخابات نیز دستاویز مناسبی خواهد شد. لذا این عمل حق غیر عادلانه شدیداً مورد اعتراض قرار داده و نظر اولیای مسئول دولت را به الغای آن متوجه می نماییم.

۲- اخیراً پاره‌ای عناصر ارتجاعی از قبیل رییس کارخانه شاهی اهرابی و رییس کارخانه دخانیات تهران بدون دلیل و جهات قانونی یک مشت کارگران روزمزد را در این هنگام سخت بدون رعایت وضع معاش اخراج کردند. ما اینک به نام آزادی و صیانت حقوق این عمل وحشیانه آقایان را که یک نوع ترور اخلاقی و سلب حقوق طبقه ضعیف می باشد اعتراض و جداً تقاضای نصب آنها را به محل خود می نماییم. و ضمناً تذکر می دهیم هر گاه به این رویه غیر عادلانه و خارج از اصول انسانیت ادامه دهند مجبوراً اقدامات مقتضی به عمل خواهیم آورد. ۳- صدها نفر از دهاقین که فعلاً در زندان تبریز با مرگ دست به گریبانند در چال‌های سیاه بلا تکلیف مانده و از طرفی مرض تیفوس هر روز عده‌ای را محکوم به فنا نموده به آستانه عدم می فرستد. ما از مقامات صالحه تقاضا می نماییم به وضعیت این قبیل محبوسین توجه نموده هر چه زودتر تکلیف آنها را تعیین، یا وسیله استخلاص آنها را فراهم آورند و علاوه می نماییم که یک عده کثیری از زارعین قریه اردلان نیز برخلاف قوانین کشوری به حبس‌های سنگین و ابدی محکوم گردیده‌اند، درباره آنها تقاضای تجدید نظر می نماییم. ۴- اغلب مخازن و انبارهای آذربایجان مملو از انواع و اقسام حبوبات و غلات مخصوصاً به اندازه وفور، نان‌های سفید و خاصه خرجی در سر هر رهگذری موجود است و به معرض فروش گذاشته شده ولی از جهت گرانی قیمت، مردم قادر به تامین و تهیه آن نیستند. اینک ما به

طور جدی تقاضا می‌نماییم که در اسرع اوقات قانون تثبیت و تعدیل نرخ وضع و به موقع اجرا بگذارند. ۵- ما از مهندسی که از کار کناره‌گیری کرده‌اند جداً طرفداری و اظهار همدردی می‌نماییم و تقاضا داریم که عاجلاً این عناصر فعال و مفید را به محل خود نصب و به مستدعیات آنها توجه شود.

رونوشت برابر اصل است.

رییس‌اداره دبیرخانه مجلس شورای ملی

[۱۰۹۰۰۲ - ۱ - ۱۰۱۹]

۳۱

[گزارش فعالیت‌های حزب توده در تبریز ۹ دی ۱۳۲۳]

۹ - دی ۱۳۲۳، محرمانه - مستقیم

گزارش

به طوری که در کلوپ مرکزی حزب توده اعضای بااطلاع توده اظهار می‌نمودند، اخیراً تشکیلات تبریز برای به دست آوردن پول زیادی که احتیاج به آن پیدا کرده به عده‌ای اسلحه داده که شبها به در خانه تجار و اشخاص محترم رفته و به تهدید اخاذی پول نمایند.

[حاشیه]: (در این مورد دستور لازم به شهربانی تبریز داده شد که بازرجویی و گزارش کند)

۳۲

[رییس‌شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۸ دی ۱۳۲۳]

وزارت کشور، رونوشت گزارش، شماره ۱۰۹۶۱، مورخه ۲۳/۱۰/۲۸

محرمانه

وزارت کشور

طبق گزارش شهربانی تبریز روز ۱۵ ماه جاری حسین آخوندزاده و صادق پادگان، نمایندگان حزب توده در جلوی باغ گلستان، متینگ داده و در ضمن سخنرانی اظهار داشته‌اند: آقای سیدضیاءالدین در خطابه خود آقای ساعد را دوست دولت شوروی معرفی نموده، دروغ می‌باشد و خود او بدون شناسنامه و تبعه بریتانیای کبیر است و بایستی از ایران خارج شود.

رییس شهربانی کل کشور - سرپاس سیف.

رونوشت برابر اصل است.

[۳۶۹ - ۱۰۹۰۰۲]

۳۳

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور ۲۸ بهمن ۱۳۲۳]
 وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، دائره محرمانه
 شماره ۱۴۳۷۶/۱۲۰۳۴ تاریخ ۲۳/۱۱/۲۸، محرمانه

وزارت کشور

تعقیب معروضه شماره ۱۴۱۷۶/۱۱۷۳۱ - ۲۳/۱۱/۲۶ محترماً به استحضار می‌رساند، طبق گزارش شماره ۲۷۱۶ شهربانی تبریز طاهر آقا، پسر اسماعیل سمیتقو با چند نفر از اکراد در کنفرانس حزب توده شرکت نموده‌اند، ولی نماینده شاهسون و قرچه داغی حضور نداشتند.

رییس شهربانی کل کشور - سرپاس سیف

رونوشت در تعقیب معروضه شماره ۱۴۱۷۶/۱۱۷۳۱ - ۲۳/۱۱/۱۶ برای استحضار جناب آقای نخست وزیر تقدیم می‌گردد.

رییس شهربانی کل کشور - سرپاس سیف [امضا]

[۶۲۱ - ۱۰۹۰۰۲]

۳۴

[تجار و اصناف و کسبه تبریز به نخست وزیر، ۸ اسفند ۱۳۲۳]

به تاریخ ۱۳۲۳/۱۲/۸

محترماً معروض می‌دارد اینکه در این روزها وضعیت شهر تبریز خیلی خراب است آقای استاندار با حزب توده دست یک و فعلاً مشغول تشبثات و به تمامی بخشداران حومه نیز دستور داده‌اند که هیچگونه از عملیات و اجحافات حزب توده ممانعت نمایند. و میتینگ در برابر تجارتخانه‌ها حکفرما و علناً به تجار و اشخاص محترم توهین و فحاشی می‌نمایند و بدون جهت به حزب توده جلب می‌نمایند. و با اینکه چندین مرتبه به استاندار و شهربانی شکایت شده مع‌التأسف تا حال نتیجه نشده است. لهذا عموم اهالی شهر تقاضا داریم اقدامات فوری فرمایید والا عاقبت خیلی وخیم و با این وضع اهالی به جان و مال خاطر جمع نیستند. چون استاندار مردم را جبراً وادار می‌نماید که به مرکز تقدیرنامه مخابره نمایند و از خوف نامبرده و حزب توده نتوانستیم عرایض خودمان را تلگرافاً تقدیم نماییم.

با احترامات فائقه

عموم تجار و اصناف و کسبه تبریز

[۱۰۹۰۰۲ - ۳۱۸]

۳۵

[بیانیه حزب توده ایران تشکیلات ایالتی آذربایجان ۲۱ اسفند ۱۳۲۳]

هموطنان عزیز! فرزندان آذربایجان!

تاریخ این عصر، اهالی آذربایجان را حامی آزادی و مشروطیت و مدافع استقلال و

تمامیت ایران معرفی کرده، تاریخ دروغگو نیست، مشروطه به بهای خون جوانان، قانون اساسی به قیمت مجاهدت برادران و پدران ما آذربایجانیان به دست آمده. چه بسا خانواده‌ها که در جنگ‌های ستارخان، در موقع قیام خیابانی، لاهوتی، بر اثر تعدی و تجاوز حکومت مرکزی ایران-تهران- دست از هستی فرو شستند با وجود این دلخوش داشتند که آزادی و قانون اساسی پایدار گردید، حکومت در تحت اختیار ملت قرار گرفت.

البته فراموش نکرده‌ایم، تاریخ هم فراموش نکرده است که در اول مشروطه آقایان علما عموماً با آزادی‌خواهان بر علیه مستبدین قیام کردند، ولی پس از چند ماهی بعضی فعال مایشایی خود را در خطر دیدند و برگشتند؛ انجمن اسلامیة تشکیل دادند؛ رحیم خانها و شجاع‌نظامها را به حمله و هجوم به روی ملت تحریک نمودند. ملت نیز از مجازات آنان دریغ نکرد، امام جمعه‌ها، حاج میرزا حسن‌ها تبعید [و] میرهاشمها به دار آویخته شدند. اینک آن دوره با کمی فرق تجدید می‌شود. موقعی که رضاشاه مدرسه‌ها را خفه می‌کرد، مشهد را به توپ می‌بست و مردم بیگناه را تازانو در خون می‌نشانند از علما و اعیان و رجال برخی همه چیز خود را به جاه و جلال فروخته جزو دستگاه دیکتاتوری شده بودند، بعضی هم تقیه را واجب شمرده نفس هم نمی‌کشیدند.

حالا که در نتیجه حوادث بین‌المللی رژیم دیکتاتوری سرنگون شده، عمال دیکتاتوری که از دستگاه رضاخانی بهره‌ها برده‌اند و ده‌ها خریده‌اند و پارکها ساخته‌اند، سعی می‌کنند که همان اصول را تحت عنوان مشروطه و قانون اجرا کنند. اهل تقیه نیز دانسته یا ندانسته به دشمنان آزادی و استقلال و مبنای دیکتاتوری یعنی، برای برگرداندن روزهایی که چهارهزار نفر در حرم حضرت رضا(ع) از دم مسلسل می‌گذشت و کسی قدرت اعتراض نداشت خدمت می‌کنند، اشخاصی که جمعیت‌هایی به نام جامعه اسلامی تشکیل می‌دهند مستقیم یا غیرمستقیم نقشه سیدضیاءالدین طباطبایی را اجرا

می‌کنند و افرادی که نفهمیده و نسنجیده در این جمعیتها وارد می‌شوند به نقشه سیدضیاء و اربابان او خدمت می‌نمایند. زیرا که سیدضیاء بناکننده دیکتاتوری ایران بوده و باز برای بناکردن همان رژیم قلدری به ایران بازگشته است. حزب وطن، حزب مشروطه‌طلب، جامعه اسلامی، همه احزاب و دستجاتی هستند که از یک منبع تشکیل و تقویت می‌یابند، همه به زور - پول یعنی، همه برای خیانت به ایران، همه برای فروختن آزادی و استقلال ایران، همه برای برده و بنده کردن ایرانیان است. پولهایی که سیدضیاء با خیانتهای رشیدیانها به دست آورده، ۸۱ میلیون ریال نفع خالصی که رشیدیان از قماش انحصاری، از سهمیه همین مردم لخت و عور ایرانی به جیب زده، وجوه حاصله از صدها خیانت‌های دیگر همه برای مستعمره کردن ایران و با دست همان دستجات خرج می‌شود. عمال دستگاه دیکتاتوری نیز برای خوردن و هضم کردن ثروتی که در آن دوره به چنگ آورده برای ایمن شدن از پنجه قهار مجازات صلاح و صرفه خود را در این دیده‌اند که از جریانهای سیدضیائی پشتیبانی نمایند.

در اصفهان صاحبان کارخانجات با تقویت و هدایت فاطمی و دولت‌آبادی از وکلای مرتجع مجلس، دهقانان اطراف شهر را اجیر کرده به کارخانه می‌آورند و جنگ و جدالی میان کارگران و آنان برپا می‌کنند، در نتیجه شاپور مختاری، رییس‌شهربانی هم کارگران بیگناه را که عضو اتحادیه هستند به تهمت چاقوکشی متهم می‌نماید، ولی چاقوکشان را حتی از تعقیب هم معاف می‌دارند. در یزد کلوب حزب را غارت کردند و انبار راه‌آهن را آتش زدند، در ملایر معلمین بیچاره را به جرم عضویت در حزب توده چاقوکش نام نهاد، تبعید کردند ولی خوشبختانه اینان بعد از ۶ ماه در بدری تبرئه شدند. در مراغه همین هفته پیش جمشیدخان و سوارهای مسلح او به خانه‌های دهقانان تاخته، مردم بیگناه دهات را زدند و بستند و به زندان کردند و مجروح نمودند. و در اولین ساعت ورود به تبریز جمشیدخان را به قید کفالت آزاد کردند. در دهات آذربایجان، اردبیل،

میانها و غیره دهقانان را کتک می‌زنند و تبعید می‌کنند. در تبریز در ۲۲ تیرماه ۱۳۲۳ یک بار کارگران را در داخل اتحادیه قتل‌عام کرده و بار دیگر ۲۳/۸/۸ اسماعیلی را کشتند و چند نفر را زخمی کردند. و دهها امثال این وقایع روی داد و در مملکتی که قانون و مشروطه باید حکمرانی کند هیچ یک از اینها مجازات نشد، اما آزادی‌خواهانی هم هستند که به تهمت اقدام بر علیه امنیت ۳۴ ماه است بلا تکلیف در حبسند و هنوز هم معلوم نیست که اینها گناهکار هستند یا نیستند و شک نیست که اگر گناهی داشتند تکلیفشان معلوم و اعدام شده بودند. هر یک از وقایع فوق دلیل قاطعی است بر این که عمال دولت چه از لحاظ امکان دادن به وقوع این حوادث و چه از لحاظ مسامحه در تعقیب آن قضایا ذینفعند و امثال سرتیپ جوادیها و سرتیپ خسروانیها هم در دستگاه دولت هستند که قاتلین کارگرانند. دست پروردگان دوره استبداد رضاخانی حالا هم هستند و می‌خواهند آینده را نیز مانند گذشته برای خود میدان کیف مایشایی تهیه کنند، از فجایع و جنایات نسبت به آزادی‌خواهان کوتاهی نمی‌کنند و در هر گونه عمل هم مطمئنند که دولت، دولت ارتجاعی است و از اعمال ارتجاعی پشتیبانی خواهد کرد، نتیجه نیز صحت نظر اینان را تایید می‌نماید. مقدرات ملتی دستخوش امیال خصوصی مستی مرتجع خیانتکار می‌گردد. ما در قضایای اخیر اصفهان، یزد، مراغه [و] شاهی دولت بیات را مسئول و مقصر می‌دانیم. اغماض از غارتگران یزد، مسامحه نسبت به چاقوکشان اصفهان، سکوت در برابر فتنه‌کاریهای وارسته، استاندار اصفهان، عدم بازخواست از شاپور مختاری، رییس شهربانی اصفهان که مهاجمین به کارگران را آزاد و خود کارگران مجروح و مصدوم را تحت تعقیب و توقیف قرار می‌دهد و هکذا، آزاد کردن جمشیدخان بعد از حمله مسلحانه او به دهقانان و آزادی‌خواهان و دهها از این قبیل آزادی‌کشیها از گناهان لایغفر همین کابینه بیات است که همه اینها را می‌خواهد با استعفای میلسپو بشوید و چیزی هم طلبکار باشد همان افکار عامه‌ای که ساعدها و

میلسپوها را از کار انداخت قادر است که پنجه سروریه‌ها را نیز از گلوی مردم دور کند و او را نه تنها به جرمهایی که در کابینه ساعد مرتکب شده بلکه به جرم همین عملیاتی که در کشور روی می‌دهد و وزارت کشور میل ندارد به روی خود بیاورد محاکمه و مجازات نماید. ما باید از دنیا درس بگیریم. تنها دولتهای متشکل از عناصر آزادی‌خواه صالح می‌توانند زمام ملت را به دست گیرند و اداره کنند. سابقه‌داران دوره رضاخانی به درد امروز نمی‌خورند و امید اصلاح از آنان جز نومی‌دی نتیجه نخواهد داد.

این است که ما اهالی غیور آذربایجان را بار دیگر دعوت می‌کنیم که به حمایت از آزادی و دموکراسی، به مدافعه از استقلال واقعی ایران برخیزند. از آزادی و مشروطیت که خونهای ستارخانها و خیابانیها است دفاع نمایند حزب توده ایران و شورای متحده کارگران شعارهای خود را به همین مناسبت پیشنهاد می‌نماید، جدیت و موقع‌شناسی آزادی‌خواهان آذربایجان ضامن اجرای آنها است، زیرا می‌دانند فرصت خیلی محدود و موضوع برای ایران تا چه اندازه مهم و حیاتی است.

شعارها!

- ۱- دولت ایران باید از عناصر آزادی‌خواه به وسیله ائتلاف با تشکیلاتهای ملی آزادی‌طلب که وارد جبهه آزادی است چنانچه در تمام کشورهای دموکراسی معمول است تشکیل یابد.
- ۲- دست درازی نسبت به کارگران اصفهان موقوف. استاندار اصفهان و مختاری، رییس‌شهربانی اصفهان، فرمانداری و رییس‌شهربانی یزد باید فوراً تغییر کنند.
- ۳- تهیه کار برای بیکاران.
- ۴- تشکیل انجمنهای ایالتی و ولایتی هر چه زودتر انجام یابد.
- ۵- آزادی‌خواهانی که به عناوین مختلفه خواه از طرف دادگستری خواه دادگاه نظامی مدتها است بلاتکلیف زندانی هستند هر چه زودتر تکلیفشان معین شود.

۶- مامورین مرتجع دولت و کسانی که دهقانان را به جرم آزادی خواهی اذیت و آزار می دهند باید مجازات شوند.

حزب توده ایران - تشکیلات ایالتی آذربایجان

۲۳/۱۲/۲۱

[۲۹۳۰۰۵۶۹۱ - ۲۴۴ ف ۵ ب الف ۱]

۳۶

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور ۲۴ اسفند ۱۳۲۳]
 وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، دایره محرمانه
 شماره ۱۳۳۰۹/۱۵۶۷۴، تاریخ ۲۳/۱۲/۲۴

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: شهربانی تبریز گزارش می‌دهد، روز ۹ ماه جاری در سالن حزب توده کنفرانس اتحادیه کارمندان دولتی با حضور تقریباً پانصد تن از کارمندان ادارات دولتی و بنگاه‌های ملی تشکیل و اشخاص زیر سخنرانیهایی نموده‌اند:

۱- یعقوبی، کارمند شهرداری راجع به تبعیض اولیای دولت در موضوع برقراری حقوق اولاد و کمک کارمندان تنقید و ضمناً اظهار داشته است که موقع تنظیم این گونه قراردادها و قوانین همیشه ظلم به طبقات پایین کارمندان متوجه گردیده است و بایستی اتحاد نموده و از حقوق خود دفاع نماییم.

۲- اعتماد، کارمند اداره ثبت اسناد بدو در موضوع نیروی اتحاد و اتفاق بیاناتی ایراد و علاوه نموده که وضعیت مامورین رقت‌بار و اضافات کارمندان در سال جاری که دولت شش ماه آن را قطع کرده پرداخت نشده است.

۳- نراقی، کارمند شهرداری نسبت به وضعیات سخت کارمندان بیاناتی اظهار و ضمناً گفته است: از قرار معلوم آقای وزیر فرهنگ بخشنامه‌ای صادر نموده که هر کس در اجتماعات و متینگ شرکت نماید از کار منفصل خواهد بود. این عملی نخواهد شد، دوره دیکتاتوری گذشته، نمی‌تواند کارمندی را برای این امر منفصل نمایند.

۴- صفایی، مدیر دبیرستان معرفت نسبت اتحاد کارمندان و دفاع از حقوق خود شرحی بیان و مجلس ساعت ۱۸ خاتمه یافته است.

رونوشت برای استحضار جناب آقای نخست وزیر تقدیم می‌گردد. ۱۵۶۷۴/۱۳۳۰۹

- ۲۴/۱۲/۲۴

رییس‌شهرستانی کل کشور - سرپاس سیف [امضا]

[۳۴۳ - ۱۰۹۰۰۲]

۳۷

[فرمانده لشکر ۳ آذربایجان به ریاست ستاد ارتش ۲۷ اسفند ۱۳۲۳]

ستاد ارتش، شماره ۱۰۴۰۷، تاریخ ۲۳/۱۲/۲۷، محرمانه

ریاست ستاد ارتش - گزارش

محترماً معروض می‌دارد ساعت ۱۶ روز پنجشنبه ۲۳/۱۲/۲۴ افراد حزب توده و اتحادیه کارگران تبریز برحسب آگهی پیوست که روز قبل دایر به متینگ و نمایش روز مزبور منتشر شده بود با پرچم‌های مربوطه به هر یک از صفوف کارگران در جلو باغ گلستان تبریز مجتمع و از خیابان پهلوی عبور در جلو عمارت شهرداری متوقف شده سه نفر از سران حزب توده و جبهه آزادی (۱- صادق پادگان ۲- هلال ناصری ۳- محمد بی‌ریا) سخنرانی نمودند. متن سخنرانی سه نفر معروضه مبنی بر اعتراض [به] وقایع

اصفهان و یزد و شاهی و اردبیل و مراغه بوده و چنین اظهار می‌داشتند نصرالله رییس طایفه یورتچی عمال دیکتاتوری در نتیجه دسائس آقای سیدضیاءالدین در یزد و اصفهان و شاهی کارگران را هدف قرار داده در اردبیل نیز امیراصلانی از رؤسای طوایف شاهسون را که از مخالفین حزب توده می‌باشند، مورد اشاره قرار داده جمشید اسفندیاری از متنفذین منطقه میاندوآب نیز که اخیراً اختلافی بین او و حزب توده واقع و مشارالیه را متهم به اعمال شکنجه و آزار نسبت به اتباع حزب توده نموده‌اند، تنفید نموده تقاضای کیفر مسببین و مرتکبین را نمودند و آقای محتشمی فرماندار تبریز و انصاری بخشدار میانه را نیز در جزو مسببین و محرکین آزار کارگران قلمداد و در خاتمه سخنرانی ۸ ماده قطع‌نامه زیر را که از طرف حزب توده و اتحادیه کارگران تنظیم شده بود قرائت و اظهار نمودند که به جرایم مرکز و حزب توده مرکزی و غیره مخبره خواهد شد:

- ۱- دایر به تنقید سیدضیاءالدین. ۲- دایر به عزل آقای سروری وزیر کشور [۳-] تعویض آقای محتشمی فرماندار تبریز ۴- تقاضای مجازات نسبت به استاندار و رییس‌شهرستانی اصفهان و فرماندار یزد و انصاری بخشدار میانه و جمشید اسفندیاری و امیراصلان نصرت‌یورتچی ۵- آزاد شدن محبوسین بلا تکلیف کارگران و آزادیخواهان. ۶- دولت باید تحت نظر هیأت متحده قرار گیرد. ۷- به فجایع و اجحافات مامورین ژاندارمری خاتمه داده شود. ۸- تشکیل انجمنهای ایالتی و ولایتی اجتماع احزاب و متینگ آنان در ساعت ۵/۳۰ عصر خاتمه، محض استحضار خاطر مبارک به عرض رسید.

فرمانده لشکر ۳ آذربایجان سرهنگ درخشانی (امضا)

رونوشت برابر اصل است.

[۱۰۹۰۰۲ - ۶۰۲]

۳۸

[فرمانده لشکر سوم آذربایجان به رییس ستاد ارتش، دوم فروردین ۱۳۲۴]
 ستاد ارتش، مسوده، کشف تلگراف لشکر ۳ از تبریز
 شماره وارده ۶۷۹، تاریخ وصول ۲۴/۱/۲

کشف تلگراف لشکر ۳ از تبریز، شماره وارده ۶۷۹۵، تاریخ وصول ۲۴/۱/۲ -
 ریاست ستاد ارتش. محترماً معروض می‌دارد: در ساعت ۵ بعد از ظهر روز پنجشنبه
 [ماه] جاری نمایشاتی از طرف حزب توده در جلو باغ گلستان داده شد و در مقابل
 اعضای حزب توده و جبهه آزادی؛ علی امیرخیزی، میرقاسم چشم‌آذر، صادق پادگان،
 محمد بی‌ریا سخنرای نموده آقای محتشمی، فرماندار تبریز و پاسیار ۲ موثقی و
 غلامحسین رضازاده، بخشدار میانه و جمشید اسفندیاری و نصرالله یورتچی،
 رییس شهربانی و فرماندار یزد و شاهی را مزدور اجنبی و طرفدار سیدضیاءالدین قلمداد
 کرده و متذکر شدند که دولت علیه ایران از این اشخاص مرتجع و خائن طرفداری
 می‌نماید و در تعریف و تمجید [از] ارتش شوروی سخنرانی نموده و اظهار داشتند که ما
 ایرانیان به خصوص آذربایجانیها در این مدت از هیچ گونه کمک و مساعدت جانی و
 مالی دریغ نکرده‌ایم و معلوم است که از موفقیت ارتش سرخ بهره‌مند خواهیم شد. و
 سپس سخنرانی در مورد ارتش شاهنشاهی نموده، اظهار داشتند که نود درصد ارتش
 ایران را فرزندان کارگر و زحمت‌کش و رنجبر تشکیل می‌دهند و روزی خواهد رسید که
 افسران غیور و تحصیل کرده سرنیزه خود را به سینه ارتجاع و مخالفین آزادی ملت

فروخواهند کرد. امید و چشم انتظار ما همیشه به طرف ایشان متوجه و مخالفت ما فقط با عده معدودی است که مجری اوامر سیدضیاءالدین خائن می باشند که عبارت از چندین نفر افسر ارشد و بالاتر از آنها باشد. در خاتمه سخنرانی قطعنامه زیر داده شد و حضور جمعیت قرائت نموده و برای مخابره آن به مرکز به طرف تلگرافخانه رفتند:

۱- تا ۴۸ ساعت محتشمی، فرماندار تبریز و پاسیار ۲ موثقی، رییس شهربانی تبریز باید از آذربایجان احضار شوند.

۲- غلامحسین رضازاده که با دریافت پول هنگفتی و با سرمایه مأخوذه از سیدضیاءالدین باعث فتنه و فساد می شود باید محاکمه و مجازات شود.

۳- جمشید اسفندیاری باید محاکمه شود.

۴- نصرالله یورتچی باید مجازات شود و اسلحه آنها گرفته شود.

۵- بخشدار میانه که اخیراً با تحریک اهالی پنج نفر رنجبر و زحمت کش را در قریه اشکه سو کتک کاری نموده اند باید مجازات و تعقیب شود.

شماره ۱۳۹ مورخه ۲۴/۱/۱۸ - سرهنگ ورهرام

(رونوشت برابر اصل است)

[۲، ۱۰۹۰ - ۶۰۲]

۳۹

[شهربانی کل کشور به نخست وزیری ۶ فروردین ۱۳۲۴]

وزارت کشور، اداره سیاسی، شماره ۱۱،۶۸/س/۳۷۵۵/م

تاریخ ۱۳۲۴/۱/۶، محرمانه

نخست وزیری

رونوشت گزارش واصل از شهربانی کل کشور در خصوص عملیات حزب توده تبریز قبلاً برای استحضار عالی درج و ضمناً معروض می‌دارد که شرح لازم به استانداری آنجا نوشته شد که از هر گونه عملیات برخلاف انتظامی با حسن تدبیر جلوگیری و ضمناً در اطراف موضوع گزارش شهربانی تحقیقات لازم را به عمل آورده و نتیجه را اطلاع دهند. پس از وصول پاسخ چگونگی امر را معروض خواهد داشت.

از طرف وزیر کشور

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: مورخه ۲۳/۱۱/۲۸ کارآگاه ویژه گزارش داده که در تبریز حزب توده شروع به عملیات نموده که اصناف را قبلاً با وعده و نوید و بعداً با تهدید به این که در آتیه به ضررتان تمام خواهد شد وادار می‌نمایند که عضویت حزب توده را قبول نمایند. مراتب از شهربانی مربوطه استعلام گردید. شهربانی تبریز گزارش داده اتحادیه کارگران چند روز است صنفهای مختلف را برای گرفتن دفترچه دعوت می‌نمایند با نظر جناب استاندار اقدام مقتضی به عمل آمده ولی نتیجه نداشته و اخیراً با تهدید و اجبار رفتار نموده و باعث رنجش اهالی شده و محتمل است در آتیه اشکالاتی فراهم گردد.

رییس شهربانی کل کشور - سرپاس سیف

[حاشیه:] شرحی، جواب نوشته شود که به استانداری دستور صادر نمایند که از این قبیل اقدامات جلوگیری نمایند. [امضا]

[۱۰۹۰۰۲ - ۶۰۲]

ع.

[خلیل انقلاب آذر به کمیته مرکزی حزب توده، ۹ فروردین ۱۳۲۴]
وزارت پست و تلگراف و تلفن، تلگراف از میانه به ط، شماره تلگراف ۷۶
تاریخ اصل ۹، تاریخ وصول ۱/۱۵

خیلی فوری - تهران - کمیته مرکزی حزب توده

رونوشت علی امیرخیزی، رونوشت رهبر، ۲۴/۱/۴ در اسبلیق سعید انصاری پدر
بخشدار با دار و دسته خود چند نفر را مجروح نموده بود.

۲۴/۱/۸ غلام یحیی و عباس پنبه به اسبلیق برای دیدن مجروح رفته، با دستور
بخشدار، امیر مؤتمن نثار، سعید انصاری و میرزا آقا انصاری [که] از اعضای ستون پنجم
در ایران هستند [و] فعلاً در زیر ماسک خبره زندگانی می نمایند با جار [و جنجال و]
جمعیت [ی] در حدود ده هزار نفر غلام یحیی و عباس علی پنبه را به سختی مجروح و
آنچه اوراق و پول [و] اسناد [و] لباسشان را غارت، فعلاً در بیمارستان راه آهن میانه
بستری، در صورت امکان آقای امیرخیزی فوری حرکت و اقدامات لازمه را از طرف
کمیته مرکزی به عمل آورید.

خلیل آذر ۲۴/۱/۹

[حاشیه] فراکسیون توده ۱۳۲۴/۱/۱۸

[۲۳۰۲ - ۲۹۳۰۰۷۰۸ ظ ۴ ب آ ۱]

۴۱

[تلگراف شرکت کنندگان در میتینگ به نخست وزیر، ۱۶ فروردین ۱۳۲۴]
وزارت پست و تلگراف و تلفن، تلگراف از تبریز به ط، تاریخ وصول ۱/۱۸

نخست وزیری، رونوشت وزارت کشور، رونوشت آقای دکتر کشاورز، رونوشت
آقای سیدمحمدصادق طباطبایی، رونوشت آقای مستشارالدوله، رونوشت آقای ایرج
اسکندری، رونوشت آقای جعفر پیشه‌وری، رونوشت آقای مؤتمن‌الملک، رونوشت
نامه رهبر: صادق پادگان، هلال ناصری، نجف پیشاورد و علی امیرخیزی از طرف
اشتراک کنندگان در میتینگ عظیمی که در ۲۴/۱/۱۶ در تبریز داده شد برای مخابره

حضوری در تلگرافخانه حاضر شدند و اینک تقاضاهای مردم را به اطلاع می‌رسانیم. اهالی آذربایجان می‌بینند تهاجماتی در یزد و اصفهان و آذربایجان بر علیه حزب توده ایران و اتحادیه‌های کارگران و دهقانان آزادی‌خواه روی داده به عاملین و مسببین آنها در این که از طرف دولت تعقیب نشده بلکه نسبت به آنها مسامحه و اغماض و طرفداری هم به عمل آمده است و در نتیجه همین رویه دولت، متجاسرین به جرأت بیشتری برضد آزادی‌خواهان و اتحادیه‌های کارگران و حزب توده ایران فعالیت‌هایی خونین می‌نمایند. این قبیل وقایع در نظر اهالی آذربایجان عیناً مانند وقایع یونان تلقی می‌شود، ما انکار نمی‌کنیم که بر علیه ارتجاع در مبارزه هستیم، ولی ادعا داریم در همین ادعای خود ذی‌حقیق که در مبارزه از راه قانون خارج نشده‌ایم و تا حال کسی را نزدیک و نکشتیم و غارت نکردیم. عمال ارتجاع نیز بر علیه دموکراسی و اتحادیه‌ها و احزاب دموکرات مبارزه می‌نمایند، تشکیلات تروریستی می‌دهند، پولها خرج می‌کنند، با وجود این ما با خون‌سردی مبارزه خود در مقابل آنان ادامه می‌دهیم، این خون‌سردی تا وقتی می‌تواند دوام داشته باشد که طرف مقابل ما هم از جاده قانون تخطی ننماید و از قدرت دولت برای حمایت خود استفاده نکند. حال که می‌بینیم وارسته و شاپورمختار محتشمی، فرماندار تبریز، موثقی، کفیل شهربانی تبریز، عبدالله انصاری، بخشدار میانه که همه از مامورین مهم دولت، ولی از مقام و موقعیت خود برای حمایت [از] تشکیلات سیدضیاء [و] برای حمایت خارجیها و چاقوکشان [و] غارت‌گران به رغم حزب توده و آزادی‌خواهان سوء استفاده می‌نمایند، دیگر مجال تحمل باقی نمانده و علناً به دولت می‌گوییم که این مامورین را بردارند و تعقیب نمایند و اشخاص صالح و دموکرات طرف اعتماد ملت به جای آنان بگمارند. امروزه این یک تقاضای مشروع و قانونی است، برای فردا هم بسته به نظر دولت است، اگر دولت مایل است دموکراسی ایران را حمایت نموده مخالفین آن را عزل و محاکمه و مجازات نماید در [این] راه با هم همراهیم و اگر

مایل است که از توطئه‌کنندگان برعلیه اجتماعات و آزادی و از حمله^(۱) کنندگان حزب و جرح و غارت طرفداری نماید و آنان را برای ادامه همان قبیل اعمال در مقام خود نگهدارد، چون می‌دانیم فردا هم نوبت شکستن سرما است، از نظر ما بسیار منطقی و به جا است که این سر و این خون را همین امروز در راه برداشتن محتشمی و موثقی و انصاری صرف کنیم و امکان ندهیم که فردا بریزند و سرما را در کلوپ ما بشکنند، لهذا مصمم هستیم که به هر قیمتی باشد ملت را از چنگ محتشمی و وارسته و شاپور و غیره برهانیم. خواهشمندیم به تلگرافی که در ۱/۱۶ مخابره شده توجه و جواب مرحمت فرمایید.

[۴۶۱ - ۱۰۹۰۰۲]

۴۲

[معاون وزارت جنگ به نخست وزیر ۱۸ اردیبهشت ۱۳۲۴]

وزارت جنگ، ستاد ارتش، شماره ۱۱۳۹۹/۵۲۱۱/د، مورخه ۲۴/۲/۱۸

محرمانه فوری

جناب آقای نخست وزیر

محترماً به استحضار خاطر عالی می‌رساند. طبق اطلاع واصله انتخاب انجمن شهرداری تبریز از طرف استانداری شروع و با کمک کفیل استانداری و تشبثات حزب توده بدون اجازه وزارت کشور با سرعت در جریان است، و در نظر است که تمام اعضاء از حزب توده انتخاب شوند. بدیهی است با وضعیت فعلی صلاح نخواهد بود. لذا متمنی است مقرر فرمایند در این مورد اقدام سریعی معمول و از طرف وزارت کشور به

---

۱. اصل: حمایت بود که با معنای جمله تطبیق نداشت.

کفیل استاندار دستور صادر گردد تا ورود استاندار انتخابات شهرداری به تأخیر افتد. از اوامر و تعلیمات صادره نیز وزارت جنگ را مستحضر سازند.

معاون وزارت جنگ [امضا سرتیپ مقتدر]

[حاشیه] به عرض رسید. فرمودند به وزارت کشور نوشته شود با این ترتیب انتخابات شهرداری را تا مراجعت استاندار بلا اقدام بگذارند.

[۱۰۹۰۰۲ - ۴۴۰]

۴۳

[معاون وزارت جنگ به نخست وزیر، ۲۳ اردیبهشت ۱۳۲۴]

وزارت جنگ، ستاد ارتش، شماره ۱۳۰۰۷، مورخه ۲۴/۲/۲۳

محرمانه مستقیم

جناب آقای نخست وزیر

محترماً معروض می‌دارد: گزارش واصله از آذربایجان حاکی است به طوری که از شهرستانها و بخشهای آنجا اطلاع می‌رسد، فعالیت حزب توده روز به روز رو به تزاید و حتی به تهدید اشخاص را مجبور به دخول در حزب می‌نمایند و اشخاصی که مختصر مقاومت نشان داده و یا مالکی در ده خود مختصر اقدامی برای جلوگیری می‌نماید به انواع اتهامات آنها را منتسب و مقامات شوروی هم این نوع اشخاص را تقویت، حزب توده، به اسامی و وسایل مختلف و یا به وسیله فرمانداران و شهربانیها تبعید و یا به اسم شرارت و خلاف انتظامات و یا به اسم فاشیست آنها را دستگیر و بدین وسیله مردم را مرعوب و برای پیشرفت حزب توده کمک می‌نمایند و به طور کلی مقامات شوروی سعی می‌نمایند که مستمسکی به دست آورده، دخالت کلی در کارها بنمایند و روی این وضعیت کلیه آذربایجان بحران‌آمیز بوده و به تبلیغات مقامات خارجی به انواع مختلفه در

تزیاید است.

معاون وزارت جنگ

[حاشیه ۱] آقای دکتر فاطمی به عرض جناب آقای نخست وزیر برسانید جریان امور استان سوم و چهارم اقتضا می‌کند که هر چه زودتر مامورین شایسته، انتخاب و اعزام شوند.

[حاشیه ۲] به عرض رسید فرمودند مشغول اقدام هستیم. پس از رأی اعتماد به دولت اقدام خواهد شد. ۲۴/۲/۲۹

۴۴

[بیانیه حزب توده ایران - کمیته ایالتی آذربایجان و... ۱۴ تیر ۱۳۲۴]

متینگ و نمایش سیاسی مهم و تقاضای کار برای بیکاران

و نان برای گرسنگان

هموطنان! در این اواخر تقاضاهای زیادی از طرف حوزه‌های حزب توده ایران و حوزه‌های اتحادیه کارگران به عمل می‌آید که برای تهیه نان و کار برای دهها هزار بیکار و گرسنه اقدامی به عمل آید. از طرف دیگر خود بیکاران نیز تا اندازه‌ای متشکل گردیده و تقاضاهای آنها از مقامات رسمی کشور تا حال بدون نتیجه مانده است. اینک حزب توده ایران و شورای متحده ایالتی کارگران و جبهه آزادی روشنفکران آزادیخواه و اتحادیه کارمندان دولت و اتحادیه اصناف و پیشه‌وران دست به دست اتحادیه‌ها و جمعیت‌های آزادیخواه در جبهه متحد و محکمی برای پیروی از فشار افکار عامه و برای اظهار همدردی با هموطنان گرسنه و بیکار خود به یک نمایش سیاسی و سخنرانی بزرگ دست می‌زنند باشد که مسئولین اوضاع رقت‌آور کنونی در نتیجه تظاهر قدرت ملت از خواب غفلت بیدار و به تقاضاهای حقه مردمان زحمتکش گوش فرا دارند.

آیا جای تأسف نیست در موقعی که در سر تا سر کشور عده‌ای از مردمان بیچاره از کار بیکار می‌شدند و مجلس و دولت با همکاران نزدیک باید مسائل مهم سیاسی و اجتماعی را از جمله مسئله بیکاری و تهیه نان برای شکمهای گرسنه را حل نمایند، اکثریت ناصالح مجلس با پافشاری لجوجانه بر علیه آزادی دسیسه می‌نمایند. ملت زحمتکش و آرامش دوست آذربایجان هرگز اجازه نخواهند داد که بار دیگر بدست کابینه باغشاه بر علیه آزادی کشور ایران توطئه به عمل آید. انتظار ما از اقلیت شجاع مجلس این است که در تهیه زمینه حکومتی دلسوز به حال مردم بینوا بدبخت جداً پافشاری نماید تا آزادی و نان و بهداشت برای طبقات زحمتکش که اکثریت نزدیک تمام ملت ایران را تشکیل می‌دهد تهیه شود و از ظلم و اجحاف عده معدودی نفع پرست جلوگیری گردد. هموطنان همه با هم شویم.

نان برای گرسنگان و کار برای بیکاران

کمیته ایالتی حزب توده ایران

شورای متحده ایالتی کارگران آذربایجان

شورای ایالتی جبهه آزادی

کمیته بیکاران تبریز

[۲۱۶۹-۲۹۳۰۰۲۱۶۹ - ۸۰۹ ق ۱ ب ۱ آ]

۴۵

[رییس‌شهربانی کل کشور به وزارت کشور ۱۱ مرداد ۱۳۲۴]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور

وزارت کشور

محترماً رونوشت شرحی که در روزنامه شماره (۷۵) خاورنو چاپ تبریز بر علیه

جناب آقای نخست وزیر درج شده به ضمیمه تقدیم می‌گردد.

رییس‌شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

به جای رونوشت است

روزی که مشت آهنین ما به کار افتد

با انتخاب شدن صدرالاشراف دژخیم و جلاد معروف باغشاه و دشمن حکومت ملی و آزادی ملت ایران به نخست وزیری و با پشتیبانی اکثریت خیانتکار مجلس شورای ملی به اغوای چند تن ماجراجوی بین‌المللی از این عنصر شوم مراکز ارتجاعی و ضد آزادی و دموکراسی فعالیت خود را توسعه داده و با استفاده از این فرصت نایاب در سرتا سر کشور دست به یک رشته عملیات آشکار و روشن تروریستی زده‌اند...

در همدان دهقانان ستمدیده را به باد کشتار بی‌رحمانه می‌گیرند. در اصفهان مرتجعین از کشتار و شکنجه و توقیف کارگران لذت می‌برند. در دهات آذربایجان کار کشتار ضرب و توقیف و زندانی نمودن دهقانان به جایی رسیده که هر روز صدها تلگراف در این خصوص می‌رسد و صفحات روزنامه‌ها پر از شرح اوضاع رقت‌بار این ستمدیدگان است - آزادی ایران به جایی رسیده که پس از روی کار آمدن صدرالاشراف دامنه عملیات تروریستی خود را حتی به تهران نیز توسعه داده و چندین بار به طور متوالی بر علیه حیات نمایندگان حزب توده اقدام نموده‌اند و در کلوب مرکزی آتش‌سوزی ایجاد کرده‌اند.

دشمنان ما. دشمنان آزادی ملت ایران تصور می‌کنند که با این اعمال کودکانه خواهند توانست رعبی در دل سربازان مبارز آزادی انداخته و آنان را از رسیدن به هدفی که در پیش گرفته‌اند و آن رهائی ملت ایران است، باز خواهند داشت، اینان سخت در اشتباهند. سربازان حزب توده ایران در همه جا با قدمهای آهنین با اراده‌ای محکم و با

سینه‌ای فراخ و پیشانی باز به سوی هدف پیش می‌روند و پرچم آزادی ایران را در پیشاپیش خود حرکت می‌دهند. به زودی دشمنان ما به کیفر تبهکاریهای خویش خواهند رسید و خواهند دید که اگر سربازان حزب توده ایران تاکنون هیچ گاه از دایره (مقاومت منفی) تجاوز نکرده‌اند، به علت ضعف و عجزشان نبوده بلکه خود را حافظین حقیقی امنیت و انتظام عمومی می‌شمرند. حال که دشمنان ما به خیال کشتار عمومی آزادیخواهان افتاده‌اند و می‌خواهند نقشه منحوس و شوم خود را با خفه کردن چراغ آزادی عملی سازند و کشور را به سیاه چال بدبختی و جهالت تبدیل نمایند. سربازان حزب توده ایران آرام نخواهند نشست روزی که مشت آهنین ما به کار افتد دشمنان آزادی ایران به قدرت حقیقی توده مبارز پی خواهند برد. ما به خوبی می‌بینیم که روز انتقام ما به سرعت زیاد نزدیک می‌شود. به زودی مشت‌های پولادین کارگران و بازوان خردکننده دهقانان دلاور آذربایجان به کار خواهد افتاد. فرزندان ستارخان اجازه نخواهند داد آزادی و مشروطیتی که به قیمت خون فرزندان باشهامت آذربایجان به دست آمده به این آسانیها فدای هوی و هوس مشتی ماجراجویان بین‌المللی و قره نوکرهای سیاست شوم استعماری گردد. آذربایجان آمادگی خود را برای گرفتن انتقام خون شهدای راه آزادی اعلام می‌دارد - آذربایجان به خوبی می‌بیند که قانون اساسی مشروطیت و حکومت ملی ایران سخت در معرض خطر است. نه تنها آذربایجان بلکه امروز تمام دنیای آزاد از اوضاع کنونی کشور ایران نگران است این نگرانی چیز موهومی نیست کاملاً حقیقت دارد و همه آن را احساس می‌نمایند. سیدضیاءالدین‌های خائن ایجادکنندگان نگرانی و هرج و مرج در داخل کشور و مسببین تیرگی روابط ما با دنیای

خارجند.

آذربایجان از مشتی ماجراجوی بین‌المللی و حتی قوایی که در پشت سر آنها است و آنها را در کنف حمایت خویش گرفته بیم ندارد. آذربایجان از وقایع تأثرانگیز یونان درس عبرت گرفته اعتراف سیدضیاءالدین‌های لهستانی مهاجر را در دادگاه مسکو به گوش دقت شنیده به توطئه‌هایی که در مراکز مرموز خاورمیانه بر علیه آزادی ملت‌های کوچک چیده شده و تقویت می‌گردد نیک واقف است.

به همین جهت اجازه نخواهد داد که دشمنان آزادی و دموکراسی ایران در اجرای نقشه منحوس و ایران برباد ده خویش موفقیت حاصل کنند. دوره کشتار و تروریسم آشکار را که تحت حمایت دولت غیررسمی و خیانتکار صدرالاشراف آغاز گردیده دیر نخواهد پایید و به زودی به عمر این دوره منحوس و فرمانروایی جابرانه دستگاه حاکمه فاسد و مزدور امپریالیست‌های خارجی خاتمه داده خواهد شد.

بار دیگر آذربایجان افتخار آن را خواهد داشت که در این راه پیشقدم و رهبر مبارزه آزادیخواهانه توده‌های ایران گردد و افتخارات دیرین را به قیمت فداکاری فرزندان غیور خود دوباره به دست آورد.

فریدون ابراهیمی

رونوشت برابر اصل است.

[۲۹۳۰۰۲۱۶۹ - ۳۲۴ ظ ۴ ب آ ۱]

۴۶

[رییس‌شهربانی کل کشور به وزارت کشور ۲۱ مرداد ۱۳۲۴]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، دایره محرمانه

شماره ۵۸۵۹/۵۴۵۰/۱، تاریخ ۲۴/۵/۲۱

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: شهربانی تبریز گزارش می‌دهد، ساعت ۷ روز ۲۴/۵/۸ از طرف حزب توده آن جا در سالن دبیرستان فردوس در جلسه [ای] که برای زنان تشکیل شده بود، در حضور ۵۰۰ نفر عده حاضرین راجع به آزادی، از طرف کارکنان حزب مزبور سخنرانی به عمل آمده است. از طرف شهربانی مربوطه مراتب به استانداری نیز اعلام گردیده.

رییس‌شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

[حاشیه] رونوشت شرح بالا جهت استحضار مقام نخست وزیر تقدیم می‌شود.

از طرف وزیر کشور ۲۴/۵/۲۳

[۲۹۳۰۰۲۱۶۹ - ۳۲۴ ظ ۴ ب آ ۱]

۴۷

[رییس‌شهربانی کل کشور به وزارت کشور ۲۲ مرداد ۱۳۲۴]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، دائره محرمانه

شماره ۵۷۲۱/۵۴۰۰/۱، تاریخ ۲۴/۵/۲۲

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند. طبق گزارش شهربانی تبریز بیانیه‌ای از طرف کمیته ایالتی سازمان جوانان توده ایران تشکیلات آذربایجان تحت عنوان پیام به جوانان میهن‌پرست منتشر شده است که دو نسخه رونوشت آن به ضمیمه تقدیم می‌گردد.

رییس‌شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

رونوشت برابر اصل است.

(پیام به جوانان میهن پرست آذربایجان)

پیرها در دامان مرگ. خردسالان در آغوش مادرانند. جوانان این شما باید که کاخ نوین ایران را برپا سازید. فکر جوان، نیروی جوان، ایران جوان پدید می‌آورد. اگر امروز ما وظیفه تاریخی خود را انجام ندهیم فردا از صفحه تاریخ زدوده خواهیم شد. شما محیط خود را فاسد و خراب حس می‌کنید و شرایط فعلی کشور را نسبت به طبقات اکثریت ملت طاقت فرسا می‌بینید. میهن شما، ملت شما در فشار پنجه‌های سیاستهای شوم و خطرناک ارتجاع داخلی و خارجی واقع شده است. شما هر لحظه از این وضعیت نامساعد می‌نالید، انتقاد می‌کنید و معتقد هستید که باید یک دگرگونی و تغییر اساسی در تمام شئون زندگی ما به عمل آید. شما می‌بینید که در این کشور برای اکثریت جوانان هیچ گونه وسایل و راه ترقی آماده نیست. این دستگاهها برای عده معدود گردش می‌کند و همواره در خدمت آنهاست. توده ملت از فرهنگ، از بهداشت و حتی نان خشک محروم است و زندگی شما وقف خوش گذرانی و عیاشی عده معدودی شده است. دانش‌آموزان، کارگران جوان، شما امروز نباید جوجه‌های زیر سبد دوره دیکتاتوری باشید، باید در سیاست کشور خود دخالت کرده و برای سعادت ملت ایران از هر گونه فداکاری و جانفشانی دریغ نکنید. کاخ پوسیده ارتجاع و طبقه ظالم و ستمگر را مشتهای متحد و فولادین جوانان نیرومند و با اراده سرنگون تواند کرد. دانشجویان کشورهای فرانسه، یونان، چکوسلاواک در دانشگاهها و آموزشگاهها و کارگران جوان آنها در کارخانه‌ها و معادن سرنوشت کشور خود را تعیین کردند و نشان دادند که در مقابل اراده محکم و نیروی سیل‌آسای جوانان هر سدی شکست می‌پذیرد. حالا وقت آن رسیده که ما نیز برای پدید آوردن آینده درخشان و سعادت‌آمیز خود را آماده کنیم و این را هم باید بدانیم اگر این تحویل به دست و اراده ما انجام نگیرد، دستهای آلوده مزدوران در پس عمل کردن نقشه‌های شوم خود آماده‌اند. امروز ما در مقابل این وظیفه سنگین واقع

شده‌ایم اگر آن را انجام ندهیم خود خورد شده از بین خواهیم رفت و نفرین و انزجار آیندگان بدرقه ما خواهد بود. برای شکست دادن به صفهای حلیه‌گر ارتجاع داخلی و استعمار خارجی و برای پیروزی نهایی باید در جبهه نیرومند و مبارز سازمان توده ایران گرد آید. با شرکت عملی شما در این جبهه ما زودتر علل بیشماری را که باعث این همه محرومیت‌های اجتماعی و بدبختی توده جوان و ملت ستمدیده ایران شده از بین خواهیم برد. جوانان میهن‌پرست و غیور آذربایجان تحت رهبری حزب توده ایران دوش به دوش جوانان مبارز (سازمان جوانان توده ایران) به سوی آزادی و استقلال و به سوی ایران آباد و مترقی پیش برویم.

کمیته ایالتی سازمان جوانان توده ایران - تشکیلات آذربایجان

* * *

دلا تاکی در این کشور به هر کویی هر برزن	- هزاران فعله عریان به سختی جان میر باشد
به هر جا بنگری طفلی بود درهر حال جان	
کــــــندن	زهر جا بگذری بینی که جانی در خطر باشد
به یک کودک دهقان او الکین - پزشک طفل	صاحب زر فزون از حد نفر باشد
یکی بالقمه نانی کشید لحظه صد زحمت	- یکی در بستر راحت غدایی در شکر باشد
بیادی زحمت کش که ما اکنون	شب تاریک تو بگذشت هنگام سحر باشد

آیا راست است؟؟

.... که آقای کاظمیان رییس کلاتری آستارا روز جمعه گذشته بعد از خاتمه متینگ حزب توده به آقای محمد ابراهیمی کارمند اداره فرهنگ چنین دستور داده است که به تمام دبیران و آموزگاران بخشنامه صادر نمایند که به حزب توده داخل نشوند.

.... که یکی از خانم آموزگاران دبستان نوبنیاد اردشیر چهار ماه است استخدام شده و مرتب حقوق می‌گیرد ولی به خدمت حاضر نشده، از خانم دیگری مجاناً به جای او

استفاده می‌شود.

آگهی

روز جمعه جوزای ۲۴/۵/۲۲ سخنرانی در کلوپ برقرار است. در ساعت ۲ بعد از ظهر رفقا عموماً حاضر شوید.

کمیسیون تبلیغات حزب توده آستارا.

رونوشت برابر اصل است.

رییس‌شهربانی آستارارسدبان ۲ رحیم‌پور [امضا]

[۲۹۳۰۰۲۱۶۹ - ۳۲۴ ظ ۴ ب آ ۱]

۴۸

[کفیل شهربانی آذربایجان شرقی به شهربانی کل کشور، ۲۶ مرداد ۱۳۲۴]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، رونوشت گزارش شهربانی تبریز

شماره ۱۱۰۲/۱۶۴۵، مورخه ۲۴/۵/۲۶

شهربانی کل کشور

استحضاراً به عرض می‌رساند: روز ۲۳ ماه جاری قیامی و دکتر حسین جودت، نمایندگان حزب توده در دبیرستان فردوسی در ساعت ۵ از ظهر سخنرانی ذیل را نموده‌اند:

۱ - قیامی بدواً به احترام کشته شدگان قضیه ليقوان اخطار به قیام نمودن حاضرین و پنج دقیقه سکوت نمود. بعد شرحی درباره سوابق ماموریت و عملیات آقای نخست وزیر جدید نطق و جداً بر علیه ایشان و سیدضیاءالدین اظهار مخالفت، سپس در اطراف پیش‌آمد قضایای زندان و ده ليقوان گفت که حزب توده پیش‌بینی نموده بود که کسان حاجی احتشام مانع از متینگ دادن کارکنان حزب در آن جا خواهد شد و محض

جلوگیری از پیش آمد سوء قبلاً مراتب به آقای رییس دادگستری و دادستان خبر داده و تقاضای اعزام نماینده به محل نموده بودیم که به دفع الوقت قائل شدند، موقع سخنرانی کارکنان حزب توده در لیقوان کسان حاجی احتشام مانع و استعمال اسلحه نموده‌اند و قضیه زندان در اثر تحریکات ارتجاع پیش آمده و چند فقره پرونده‌های متشکله و مدارک آنها را که دایر به عملیات آصف مراغه و جمشید نام در مراغه و سایر قضایای واقعه و تعدیات [ی] که بر علیه حزب توده در اطراف به عمل آمده خوانده و به حاضرین ارائه نمود. و از عملیات باربری و سوء نیت ارتجاعي هادی، رییس آن اداره تنقید نمودند و گفتند که باربری در صدد حمل غله تبریز به هندوستان بودند که جلوگیری شد و می‌خواستند جماعت را از حیث شکر و سهمیه در مضیقه گذارند و از آق اولی، رییس اقتصاد هم نسبت به عملیاتش بدگویی شد. از آقای نیکخو، کفیل استانداری اظهار قدردانی گردیده، در مورد کتک خوردن آقای موسوی، دادستان اظهار شد که عده [ای] او را تصادفاً کتک‌کاری نمودند. بالاخره ما او را نجات و از دست مهاجمین گرفتیم. از عملیات تیمسار سرتیپ در خشانی، فرمانده لشکر ۳ در مورد قضیه زندان تنقید نموده از عملیات فرماندار اردبیل تنقید و ایشان را عضو حزب عدالت معرفی نمود و از سخنرانی آقای دکتر صفوی از رادیوی تهران درباره قضایای آذربایجان تنقید نمود و راجع به آقای علمی، رییس کابینه استانداری که اخیراً از تهران تعیین و آمده، بدبینی نموده و گفت که او هم برای زمینه‌سازی انتخابات دوره ۱۵ به تبریز آمده است.

۲- آقای دکتر حسین جودت نیز شرحی از اهمیت و عملیات حزب توده تعریف و گفت: نهضت سوسیالیستی تمام دنیا را گرفته و قریباً حزب توده حکومت را به دست خود خواهد گرفت و ایران نیز لابد در نهضت دنیا ذی‌مدخل خواهد بود.

کفیل شهربانی استان ۳، خاکپور

[۲۹۳۰۰۲۱۶۹ - ۳۲۴ ظ ۴ ب آ ۱]

۴۹

[رییس‌شهربانی کل کشور به وزارت کشور ۱۰ شهریور ۱۳۲۴]
 وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات
 دایره محرمانه، شماره ۱/۵۷۴۵/۶۵۳۰، تاریخ ۱۰/۶/۲۴، محرمانه

وزارت کشور

محترماً رونوشت گزارش شماره ۱۱۰۲/۱۶۴۵ - ۲۴/۵/۲۶ شهربانی تبریز راجع به سخنرانی روز ۲۴/۵/۲۳ آقایان قیامی و دکتر حسین جودت نمایندگان حزب توده در دبیرستان فردوسی درباره سوابق ماموریت و عملیات جناب آقای نخست وزیر و آقای سیدضیاءالدین و قضایای زندان آن جا و موضوع ليقوان و کشته شدن حاجی احتشام و جریان تشکیل پرونده‌های آصف مراغه و جمشید نام در مراغه و موضوعات دیگر و قضایا و واقعاتی که بر علیه حزب توده اتفاق افتاده است جهت استحضار به ضمیمه تقدیم می‌گردد.

رییس‌شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

[حاشیه] محرمانه - اداره سیاسی، فوراً به جناب آقای نخست وزیر عرض شود. ۲۴/۶/۲

[۲۹۳۰۰۲۱۶۹ - ۳۲۴ ظ ۴ ب آ ۱]

۵۰

[وزیر کشور به نخست وزیر، ۱۱ مهر ۱۳۲۴]
 وزارت کشور، اداره انتظامات - تاریخ ۱۳۲۴/۷/۱۱
 شماره ۱/۵۴۰۵/م/۱۰۰۶۸/ن، محرمانه

جناب آقای نخست وزیر

معطوفاً به مرقومه شماره ۱/۵۴۴ - ۲۴/۶/۱۴ راجع به قتل نعمت جعفری مراتب مشروحاً ضمن شماره ۸۷۱۴/۳۹۶۷ ۲۴/۶/۷ به عرض رسیده است. ضمناً چون از مفاد تلگراف استانداری این طور استنباط شد که قتل مزبور بر اثر تحریکات آزاد وطن رهبر حزب توده راجع به عدم پرداخت بهره مالکانه بوده و مشارالیه به دست رعایا مقتول شده است و شکایت تلگرافی حاکی است که نعمت عضو حزب مزبور بوده است، چگونگی از استانداری و ژاندارمری پرسیده شد و البته مراتب در ثانی به عرض خواهید رسید.

از طرف وزیر کشور [امضا فریدونی]

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۳۰]

۵۱

[رییس شهربانی آذربایجان به استانداری آذربایجان مرداد ۱۳۲۷]
وزارت کشور، استانداری آذربایجان، محرمانه، مستقیم

بعد عنوان

محترماً به عرض می‌رساند کیومرث مافی ۲۰ ساله فرزند حیدرقلی ساکن تهران، بخش ۴ جنب دانشکده افسری عضو حزب توده که پدرش بازرس وزارت دارایی می‌باشد به قصد جاسوسی خیال عزیمت به خاک شوروی داشته روز ۲۵ ماه جاری وسیله رییس شهربانی آستارا دستگیر و به تبریز اعزام، در بازجویی ارتباط خود را با مقامات شوروی و «بوریس اف» در تهران بوسیله حسین ملک و یوسف مهاجر که شناسنامه جعلی به نام علی نصیری دارد و همچنین با قونسولگری شوروی در رشت صراحتاً معترف و علاوه می‌کند که روز ۲۳ اردیبهشت به راهنمایی یوسف مهاجر از مرز

آستارا گذشته به خاک ایران مراجعت و پاکت را به کنسولگری شوروی [در] رشت تحویل داده است. این مرتبه هم به همان قصد بوده که موفق نشده و دستگیر گردیده است. متهم با قرار فرمانداری نظامی بازداشت و تحت بازجویی قرار گرفته، تفصیل قضیه بعداً عرض می شود.

رییس شهربانی آذربایجان سرتیپ دانشپور

رونوشت به وزارت کشور ایفاد می گردد. نمره ۱۷۰۸/م - ۲۷/۵/۳

کفیل استانداری آذربایجان

[۲۹۱۰۰۱۶۰۴ - ۲۳۵ ظ ۱ آ ج ۱]

۵۲

[رییس شهربانی آذربایجان به شهربانی کل کشور، ۱۶ تیر ۱۳۲۹]
وزارت کشور، شهربانی کل کشور، مورخه ۲۹/۴/۱۶، شماره ۵۵۰۳
فوری است

وزارت کشور. ک. ۷۶.

از تاریخ شروع جنگ کره آذربایجان از طرف اعضای حزب منحل در پرده فعالیت‌هایی می نمایند. صورت ظاهر مدرکی به دست نمی آید ولی به طور کلی روحیه اهالی مثل سابق نیست بلکه همه روزه همگی گوش به زنگ از خارج بوده و در هر ساعت انتظار پیشامد غیرمترقبه را دارند. مخصوصاً اغلب از عمال بیگانه پرست پس از عفو عمومی به تبریز و سایر شهرستان‌های این استان آمده‌اند و محرمانه عده‌ای از آنها با بنگاه‌های بیگانه روابط داشته‌اند. در این روزها [به] فعالیت‌های خود افزوده و انواع و اقسام تبلیغات مضره و محرمانه طبق دستورات در میان خود می نمایند. چون اینجانب جدیداً به اینجا آمده و ترکی هم نمی دانم و اشخاص مضره را آنطوری که باید

نمی‌شناسم و بعضی از مامورین صمیمیت به خرج نمی‌دهند مقرر فرمایید تیمسار سرتیپ دانشور که قریب دو ماه است در مرکز می‌باشد کاملاً آشنایی به وضعیت این حدود و اشخاص دارد هر چه زودتر حرکت نماید که وجود ایشان در این موقع ضروری بلکه واجب است. بعداً رییس کار آگاهی آنجا سهرابی که یک ماه است به تهران رفته و موعد مرخصی او منقضی شده است نیامده و اعزام فوری او نیز مورد استدعا است.

سرهنگ امجدی

[۲۹۰۰۰۰۶۹ - ۱۶۹ و آب ۱]

۵۳

[بیانیه حزب توده ایران - کمیته ایالتی آذربایجان، بی‌تا]
وزارت کشور، به جای رونوشت، رونوشت بیانیه

هموطنان گرامی

ملت غیور و آزادی‌خواهان آذربایجان، کارگران، دهقانان، روشنفکران، پیشه‌وران، جوانان وطن‌پرست تبریز باز دست مرموز و عمال ماجراجوی ارتجاع در کار و مزدوران سیاست استعماری [و] جیره‌خواران سرمایه‌داران خارجی در آذربایجان شروع به فعالیت می‌نمایند، چند نفر از عناصر فاسد و بدسابقه و پادوهای سیدضیاءالدین با پولهایی که با^(۱) دزدیهای رشیدیان‌ها به دست آورده شده می‌خواهند در مهد آزادی ایران و در ایالتی که همواره استقلال کشور و آزادی ملت ایران را ضامن بوده و هست

---

۱. اصل : به

اغتشاشاتی به نفع ارتجاع و برای خفه کردن آزادی برپا کرده و از آب گل‌آلود ماهی بگیرند و سیاست استعماری بیگانه در نظر دارد معاملاتی که در یونان به دست پاپاندروها ویلاستیراسها با حزب وطن‌پرست ال‌اس نموده در ایران نیز با حزب توده بکند چه خیال خام!

موقع رژه اول فروردین که به مناسبت عید نوروز باستان به عمل آمده بود، جمع کثیری از اهالی تبریز با علاقه [ای] که شایسته هر ایرانی است از سربازان دلیر خود استقبال می‌نمودند، ولی چند نفر از عناصر ماجراجو داخل این جمع شده، اشخاص عامی و بی‌اطلاع را تحریک می‌کردند و تظاهراتی می‌نمودند و می‌خواستند چنان وانمود بکنند که گویا حزب توده ایران کارگران و آزادی‌خواهان ارتش خود را دوست نمی‌دارد و یا این که اصلاً مخالف با ارتش هستند لذا ما نظریات خود را نسبت به ارتش صریحاً به نظر عموم می‌رسانیم. بر همه کس معلوم است حزب توده ایران از عناصر آزادی‌خواه وطن‌پرست واقعی و از توده زحمتکش ایران یعنی، کارگران، دهقانان، روشنفکران و پیشه‌وران تشکیل گردیده و این طبقه عظیم که صدی نود جامعه را تشکیل می‌دهند یا عضو حزب توده بوده است و یا از سیاست این حزب پیروی می‌کنند و حتی زحمتکشان ایران نجات خود را به دست این حزب انتظار دارند، پس در این صورت سربازان و افسران جوان شرافتمند که فرزندان همان توده نامبرده بالا می‌باشند اقبالاً صدی نود ارتش را تشکیل می‌دهد در نوبه خود پشتیبان حزب توده ایران که غیر از استقلال واقعی کشور و آزادی ملت ایران مقصود دیگری ندارد، هستند و چطور ممکن است حزب توده ایران به ارتشی که امیدها و انتظاراتی از آن دارد بدبین باشد، فقط چیزی که هست حزب توده ایران با این اصول و اداره مخالف است که ارتش ملی ایران را چند نفر مرتجع آلت مقاصد شوم خود و اجرای سیاست استعماری بیگانه قرار داده و برای خفه کردن آزادی به کار برند. حزب توده ایران چنان که در مرامنامه خود صریحاً

گفته است، سرباز شرافتمند ایران، سرباز آزاد باشد. او تربیت ملی داشته باشد، او در تعیین مقدرات خود شریک باشد، عوض تنبیه یدی او را تربیت کنند، او عوض تعلیم فنون جنگی در منازل بعضی از افسران خانه شاگردی ولگی نکند. او را شلاق نزنند، جیره او را نددند، به حیثیت و شرافت او لطمه وارد نیاورند. میان ارتش و ملت یک دوستی و همکاری و صمیمیت باشد البته حزب توده با چنان اصول اداره ارتش که دنباله اصول رضاخانی باشد که به جز حفظ منافع طبقه حاکمه و سیاست امپریالیستی بیگانه به دردی نمی خورد مخالف است، نه با ارتش ملی ایران بگذار آقایان وطن پرستان قلابی که روزی تحت‌الحمایه^(۱) دولت تزاری بوده و رسماً از پرداخت مالیاتهای خود به دارایی ایران خودداری می نمودند و روز دیگر متوسل به همسایه جنوب شده و یک روز نیز طوق غلامی هیتلر و آلمان فاشیستی را به گردن انداخته و برای حفظ منافع خویش به هر بی‌شرافتی تن می دهند ما را مخالف ارتش جلوه دهند. ما امتحانات خود را داده ایم، ما چنان که با خط جلی و قلم درشت در ماده اول مرانامه مقدس خود نوشته ایم طرفدار استقلال و تمامیت خاک ایران هستیم و در این راه نیز یا موفق خواهیم شد و یا جان خواهیم سپرد.

مرتجعین و طرفداران سیاست استعماری که با نیرومند شدن حزب ما و یا پیدا شدن رشد سیاسی در طبقات عظیم زحمتکشان هستی خود را در خطر می بینند هر تهمتی که به ما می خواهند می زنند ما اینها را پیش‌بینی کرده ایم ولی روزی یعنی روزی که خیلی نزدیک است به این حسابها رسیدگی خواهد شد، چنان که در سایر جاهای دنیا مانند رومانی و بلغار و لهستان و فرانسه حساب^(۲) ما یعنی زحمتکشان [و] وطن پرستان حقیقی با آنها با همان مزدوران سیاست استعماری بیگانه و پشتیبانان دکتر میلیسپوها و

۱. اصل: جاساب

۱. اصل: حمایه

سیدضیاءالدین‌ها تصفیه خواهد شد. آن وقت ما غالب و مظفریم، برای آن که حق با ما و خدا نیز با ما است. زنده باد روز حساب پاینده باد استقلال واقعی کشور و آزادی ملت ایران، نیرومند باد ارتش دلیر و ملی ایران که حافظ استقلال کشور و آزادی ملت ایران باشد. مرده باد خائنین میهن و ملت ایران، نابود باد کسانی که زیر ماسک وطن‌پرستی عامل سیاست استعماری و امپریالیستی بیگانه هستند.

حزب توده ایران - کمیته ایالتی آذربایجان

آذرشهر

۵۴

[رییس‌شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۱۸ اسفند ۱۳۲۲]
 وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، دایره اول
 تاریخ ۲۲/۱۲/۱۸، شماره ۱۶۱۱۵/۱۵۹۸۹/۱، محرمانه، فوری

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: طبق گزارش شهربانی تبریز در آذرشهر ابوالحسن اعتماد فرزند آقای اعتماد ناطق رییس‌ثبت اسناد آذرشهر، شعبه حزب توده ایران را در آنجا تشکیل و مشغول نام‌نویسی و به اشخاص کارت عضویت می‌دهد و اغلب هم سخنرانیهایی نموده و در صدد نصب تابلو می‌باشند. مراتب به فرمانداری تبریز هم اطلاع داده شده [است]

رییس شهربانی کل کشور - سرپاس جهانبانی. [امضا]

[حاشیه] اقدامی ندارد. ۱۲/۲۰

[۲۳۷۵۰۰۲۹۳۰ - ۱۲۰ ظ ۵ ب آ ۱]

۵۵

[رییس‌شهربانی کل کشور به وزارت کشور ۲۵ شهریور ۱۳۲۴]
 وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، دایره محرمانه
 شماره ۶۷۸۰/۶۷۲۶۲/۱، تاریخ ۲۴/۶/۲۵، محرمانه

وزارت کشور

محترماً رونوشت گزارش شماره ۱۲۵۱/۱۸۷۴ - ۲۴/۶/۱۱ شهربانی تبریز را ذیلاً
 معروض می‌دارد: شهربانی آذرشهر گزارش می‌دهد، روز ۲۴/۵/۱۴ از طرف کارکنان
 حزب توده سه نفر سخنرانی ذیل را نموده‌اند:

۱ - حاجی حسن فتح راضی خطاب به رفقا و برادران نموده گفته، اراده و مرام و مقصود
 حزب توده این نیست که به حقوق برادران خود تجاوز نماید، منظور اصلی حزب توده
 اجرای قانون مساوات و برابری مطابق قانون اساسی مملکتی که پیش‌قانون الهیه است.
 زندگانی اعیان و اشراف این مملکت از دسترنج شما دهقانان و پیشه‌وران است که جلو
 آفتاب سوزان زحمت می‌کشید و وسایل زندگانی آنان را فراهم می‌نمایید. هر کدام به
 قدر خود مجاهدت نمایید نگذارید مرام مقدس و آزادی پایمال شود و نباید گذاشت
 صدرالاشرافها دست خیانت به طرف شماها دراز و به ارتجاعات خود ادامه دهند. آقای
 امین، کدخدای ممقان گفته دست اتحاد به یکدیگر داده دست خائنین و مرتجعین را
 کوتاه نمایید، دستهایی که به ملت و وطن خیانت کرده و می‌کند بایستی با اجرای قانون
 بریده شود، اعیان و اشراف از دسترنج شما تأمین می‌شود. مرام حزب توده مخالفت با
 دولت و ملت نیست، سربازها و ژاندارمها [و] پاسبانان برادران ما می‌باشند، نباید
 مامورین دولت گول مرتجعین را خورده به روی ملت اسلحه بکشند. محو باد

ژاندارمهایی که بی جهت بر روی این ملت و کارگر اسلحه می‌کشند. رفقا و برادران اتحاد نموده نگذارید مرتجعین به آمال خودشان ادامه دهند. زنده باد حزب توده ایران و رهبران آن و قانون اساسی. محو باد خائنین و صدرالاشراف. احمدنام کاویانی اشعار ترکی خوانده و میتینگ خاتمه یافته است. مراتب به استانداری نیز گزارش شده است.

رییس‌شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

[۲۹۳۰۰۲۱۶۹ - ۳۲۴ ظ ۴ ب آ ۱]

۵۶

[رییس‌شهربانی کل کشور به وزارت کشور ۱۸ شهریور ۱۳۲۴]
 وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، دایره محرمانه
 شماره ۱/۶۴۸۱۷۹، تاریخ ۲۴/۶/۱۸

وزارت کشور

محترماً رونوشت گزارش شماره ۱۲۱۷/۱۸۱۵ - ۲۴/۶/۷ شهربانی تبریز را ذیلاً معروض می‌دارد: شهربانی آذرشهر دو فقره آگهی صادره از طرف کمیته محلی حزب توده که در مورد بستن قهوه‌خانه‌ها و دکاکین مشروب‌فروشی در ماه رمضان به این شهربانی ارسال و گزارش می‌دهد - که چند نفر از سران حزب مشغول گشت و مراقبت بوده‌اند و سه چهار نفر را به جرم این که روزه می‌خورند در خیابان کتک‌کاری نموده‌اند و اشخاص از ترس حزب نمی‌توانند به شهربانی شکایت نمایند و هر روز به فعالیت آنها افزوده می‌شود و سایر اقدامات آنها که بیشتر مزاحمت اهالی را فراهم خواهند نمود و خود این امر باعث سلب انتظامات خواهد شد. مراتب به استانداری گزارش گردیده است.

رییس‌شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

[۲۱۶۹/۰۲۹۳۰ - ۳۲۴ ظ ۴ ب آ ۱]

۵۷

[رییس‌شهربانی کل کشور به وزیر کشور ۲۳ مهر ۱۳۲۴]
 وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، دائره محرمانه
 شماره ۱/۷۳۱۱/۸۸۵، تاریخ ۲۴/۷/۲۳، محرمانه

وزارت کشور

تعقیب معروضه شماره ۶۷۰۹/۷۹۴۵ - ۳۲۴/۷/۲ راجع به عملیات حزب توده در آذرشهر، محترماً معروض می‌دارد: طبق گزارش شهربانی تبریز برای بازجویی در اطراف قضیه مزبور یک نفر مامور به آذرشهر اعزام در مراجعت گزارش داده است، مجید فتحی، رییس‌انجمن شهرداری شکایت نموده است که رییس‌شهربانی از طرف حزب توده مورد تهدید واقع عده‌ای را به عنوان غارت منزل قاسمی بازداشت نموده و با وجود تاکید بخشداری آزاد نکرده است و نیز حسینقلی قاسمی (از جمله غارت شدگان) شکایت کرده است که رییس‌شهربانی با اشرار همدست شده و به شکایت شاکیان ترتیب اثر نمی‌دهد و ضمناً حاجی‌عبدالعلی مهدوی و اسماعیل توکلی مدعی است که شب ۲۴/۶/۴ عده [ای] از افراد حزب توده آنها را کتک زده شهربانی فقط اشخاص را متفرق نموده، ولی تعقیب نکرده است و رییس‌شهربانی در بازجویی اظهار نموده است که در قسمت غارت منزل قاسمی به واسطه بعد مکان و محل واقعه موقعی به اتفاق پاسبانان به محل رسیده که اشخاص متفرق عده‌ای را که خود قاسمی معرفی نموده دستگیر و پرونده مربوطه تشکیل و برای صدور قرار به دادسرا مراجعه و نسبت به سایرین چون جرمی متوجه آنها نبوده اقدام نگردیده و در موضوع شکایت عبدالعلی

مهدوی و اسماعیل توکلی بیان داشته است که موقع حدوث واقعه فوراً در محل حاضر و اشخاص را متفرق، چون مرتکب شناخته نشده و خود مشارالیهما نیز کسی را معرفی نمودند لذا موضوع تعقیب نگردیده است. ضمناً اضافه نموده است به واسطه فعالیتی که از طرف حزب توده ابراز می‌گردید اشخاص جرأت شکایت نداشتند، حتی خود بخشدار هم مرعوب بوده است. فعلاً حزب توده آنجا منحل شده است. دادخواهان از موقع استفاده و به مقام شکایت برآمده‌اند و آن موقع در انجام وظیفه خود قصوری ننموده است. در خاتمه به استحضار می‌رساند به طوری که مأمور اعزامی نظریه داده است، چون عده [ای] از محبوسین شهربانی بدون موافقت بخشدار محل آزاد گردیده‌اند به این لحاظ کدورتی بین بخشدار و رییس شهربانی تولید و برعلیه یکدیگر تحریکاتی می‌نمایند. چنانچه بخشدار و رییس شهربانی هر دو تعویض شوند به کلی این قبیل جریانات خاتمه پیدا خواهد نمود. مستدعی است مقرر فرمایند از تصمیم متخذه در تعویض بخشدار و رییس شهربانی نظریه اعلام فرمایند.

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

[حاشیه ۱]: اداره سیاسی، اداره آگاهی، اداره کارگزینی، باید طبق نظریه شهربانی کل در تعویض بخشدار و رییس شهربانی آنجا اقدام بشود. ۲۴/۷/۲۴

[حاشیه ۲]: آقای...^(۱) شمارهات مذکور تا تاریخ یاد شده طبق دفتر اندیکس، نرسید. و سوابق مربوطه به بخش آذرشهر که نزد اینجانب (در بایگانی) ضبط بوده و پیوست گردید.

[امضا] ۲۴/۸/۵

[۲۹۳۰۰۲۱۶۹ - ۳۲۴ ظ ۴ ب آ ۱]

اهر

۵۸

[کفیل شهربانی آذربایجان شرقی به شهربانی کل کشور، ۲۱ خرداد ۱۳۲۴]
وزارت کشور، شهربانی کل کشور، رونوشت گزارش شهربانی تبریز
شماره ۵۹۲/۸۹۱، مورخه ۲۴/۳/۲۱

شهربانی کل کشور

شهربانی اهر رونوشت گزارش سخنرانی سلیم هاشمی، نماینده حزب توده و باقر دیانت، مسئول اتحادیه کارگران اهر را که در روز جمعه ۲۴/۳/۴۴ نموده و به این شهربانی ارسال داشته که عیناً در زیر به عرض می‌رساند:

روز جمعه ساعت ۹/۳۰ صبح در حضور عده‌ای سلیم مزبور اظهار نموده: اساس ظلم و فاشیسمی در روی زمین به کلی از بین رفته دیگر ملت دنیا در زیر ظلم و استبداد زندگانی نخواهند نمود. متأسفانه در جنوب ایران آزادی‌خواهان را با عناوین مختلف متهم و زندانی و در آذربایجان به خصوص ارسباران ظلم تازه‌ای شروع شده رعایا را طویله انداخته جریمه می‌کنند و کتک می‌زنند و به هر شکلی است آقایان ظلم‌طلب و استبدادی حقوق غیرقانونی خود را به رعایای ستمدیده تحمیل می‌کنند از مامورین دولت هم به آنها مساعدت می‌شود آن مامورین هم عمال سیدضیاء هستند. ما نمی‌گوییم که کلیه مامورین دولت ظلم‌طلب هستند البته خوب و بد دارد من با صدای بلند اخطار می‌کنم دوره ظلم و استبداد سپری شد فعلاً مملکت آزادی است و جبهه آزادی با کمال شهامت تا آخرین قطره خون خود با ظلم و استبداد مبارزه نموده و نخواهد گذاشت ظلم

و استبداد مجدداً شیوع نماید. سیدضیاء خائن می خواهد شخصاً و به وسیلهٔ عمال خود دورهٔ ظلم و دیکتاتوری را که در بیست سال قبل بلکه بیشتر بنای آن را گذارده بود باز در این مملکت ۶ هزار ساله اعاده دهد از عمال مشارالیه نیز پشت میزها هستند، ولی جبههٔ آزادی با تمام قوای خود بر علیه این سیدضیاء خائن مبارزه و نخواهد گذاشت سیاست استعماری در مملکت ما نفوذ پیدا کند چرا روزنامهٔ وظیفه را که از نشریات سیدضیاء خائن است و می خواهد ملت را گمراه بکند می خوانید. همه آزادی خواهان این روزنامه را نجس می دانند. ما می دانیم که چه اشخاصی این روزنامه را می خوانند و دوست می دارند به همهٔ آزادی خواهان اخطار می کنم از مطالعهٔ این روزنامه احتراز بکنند و گول این خائن را نخورند. مملکت ما ترقی لازم دارد و ترقی وسیلهٔ فرهنگ و بهداشت خواهد بود. در مملکت ما بهداشت و فرهنگ نیست اشخاص بی سواد و اهالی مریض اند من کاملاً اطلاع دارم که سال گذشته در یک ده کوچک پانصد نفر از آبله فوت کرده اند. سپس باقر دیانت شروع به سخنرانی و مفاد سخنرانی هاشمی را تایید و گفت: رعیت ها در ایران همیشه زیر ظلم و استبداد زندگانی نموده با این که ایران مملکت شش هزار ساله و آن موقعی که تمدن در ایران بود ممالک امریکا و افریقا در حال توحش زندگانی می کردند در حال حاضر حضرت محمد پیشوای اسلام یا حضرت مسیح به دنیا رجعت فرمایند این وضعیت مسلمین را ببینید آیا خجالت می کشید یا نه ملانماهای ما، ما را گمراه نمودند. محو باد ملانماهای بی سواد. شماها چرا این قدر بی دین و لامذهب بی عرضه هستید تا کی احمق خواهید شد. چقدر خرافات را پیروی خواهید کرد. وزیر تبلیغات آلمان در ابتدای جنگ در سخنرانی خود گفته بود دولت انگلیس که طرفدار اشراف و ثروتمندان است چرا با دولت شوروی متفق شد مارشال استالین در جواب این

نطق اظهار داشته که این حرف گوبلز^(۱) به کلی بی‌اساس و دولت انگلیس از سی سال پیش دارای حزب اتحادیه کارگران است. زنده باد اتحادیه کارگران. مراتب به استانداری نیز گزارش گردیده است.

کفیل شهربانی استان ۳ خاکپور

رونوشت برابر اصل است.

[۳۱۰۰۰۸۱۹ - ۱۹۶۱۹ ف ۳ آ د ۱]

۵۹

[کفیل شهربانی آذربایجان شرقی به شهربانی کل کشور، ۲۷ تیر ۱۳۲۴]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، رونوشت گزارش شهربانی تبریز

شماره ۸۴۶/۱۲۷۶، مورخه ۳۲۴/۴/۲۷

شهربانی کل کشور

شهربانی اهر گزارش می‌دهد در ساعت ۹ صبح روز ۸ ماه جاری، عادلین متصدی حزب توده و باقر دیانت متصدی اتحادیه کارگران در «اهر» کوی سعدکانها در حضور ۱۵۰ نفر از دهاتی و غیره سخنرانی زیر را نموده‌اند.

۱- عادلین شرحی مخالف‌آمیز نسبت به آقای نخست‌وزیر جدید اظهار و گفته که جبهه آزادی باید از زمامداری این قبیل اشخاص جلوگیری نماید. آقای صدرالاشرفی [که] در زمان سابق آزادی‌خواهان را محو [و] ناپود نمود، او بدخواه و ضدآزادی و قانون مشروطه است. ملت ایران نمی‌تواند امور خود را به دست چنین اشخاصی بسپارد.

محو باد مخالفین آزادی، زنده باد استقلال ایران

۱. گوبلز وزیر تبلیغات آلمان نازی.

۲- باقر دیانت شرحی در امور فرهنگی و بهداشت و تنقید از عملیات دیکتاتوری سابق نموده و ابراز مخالفت با زمامداری آقای نخست وزیر جدید نموده و اظهار داشته که ایشان برضد آزادی خواهان می باشد. و ضمناً اظهار داشته که من موقعی که تبریز بودم در استانداری بخشنامه [ای] دیدم که از وزارت [کشور] رسیده بود که به مالکین ابلاغ نمایند و راجع به حدود و رفتار مالکین بازرعین و رعیت می باشد و مقدار بهره مالکانه و ندادن جوجه و کره به مباشر [اینکه] و مالک حق حمل غله با الاغ زارع [را] ندارد. و نیز مالک حق اخذ مالیات از ده ندارد - مگر مالیات بر درآمد دولتی - مراتب به استانداری گزارش گردیده است.

کفیل شهربانی استان ۳ پاسپار ۲ محبی

رونوشت برابر اصل است.

[۳۱۰۰۰۰۸۱۹ - ۶۱۹ ف ۳ آ د ۱]

۶.

[فرمانده ژاندارمری کل کشور به وزارت کشور ۳ اسفند ۱۳۲۷]

وزارت کشور، شماره ۹۲۳۹۶/۴۷۰/۱۵، تاریخ ۱۳۲۷/۱۲/۴

محرمانه - مستقیم

وزارت کشور

محترماً به عرض می رساند: گزارش مورخه ۲۷/۱۱/۲۸ هنگ ژاندارمری تبریز به استناد گزارش ۲۷/۱۱/۲۶ گروهان اهر حاکی است، انعکاس خبر سوء قصد ۱۵ بهمن در منطقه اهر در روحیه افکار پلید عده‌ای از عناصر فاسد که جزو حزب توده بوده‌اند اثر بخشیده، دست به فعالیت زده بوده‌اند، وسیله نشر اکاذیب اذهان اهالی را مشوش می‌نموده‌اند. چند نفر از آنها با کارت عضویت و تنظیم استعلامیه محلی دستگیر به فرمانداری نظامی تحویل گردیده‌اند و به استناد نامه مورخه ۲۷/۱۱/۲۳ فرمانده لشکر

به فرمانداری نظامی اهر با تشکیل کمیسیون امنیت در دفتر فرمانداری و تنظیم صورت جلسه و خواستن کمک از گروهان نامبرده شب ۲۷/۱۱/۲۵ با کمک ۲۰ نفر درجه دار و افراد ژاندارم و عده‌ای پاسبان و نظامی از ساعت ۸ الی ۱۱ به تفتیش منزل ۲۶ نفر از خائنین که سه نفر زن و بقیه مرد و اغلب آنها قبل از آذر ۲۴ عضو فعال حزب توده بوده‌اند اقدام و با کشف اوراق مضر از منزلشان دستگیر و با انطباق ماده ۵ حکومت نظامی در شهربانی زندانی شده‌اند و از تاریخ ۲۷/۱۱/۲۱ نیز به منظور تشریک مساعی و اصول مقررات حکومت نظامی عده‌ای ژاندارم به شهربانی محل کمک داده می‌شود.

فرمانده ژاندارمری کل کشور، سرلشکر کویال [امضا]

[حاشیه] فعلاً اقدامی ندارد. ۱۲/۹

[۲۹۰۰۰۳۲۸۶ - ۴۸۶ و ۵ الف ب ۱]

۶۱

[صورت جلسه کمیسیون امنیت اهر، ۱۴ فروردین ۱۳۲۸]

صورت جلسه

برحسب دعوتنامه شماره ۲۸/۱/۱۴ فرمانداری شهرستان اهر اولین جلسه کمیسیون امنیت در ساعت ۱۶ عصر ۲۸/۱/۱۵ در دفتر فرمانداری تشکیل گردیده و سه موضوع مهم مورد بررسی قرار گرفته و تصمیمات زیر اتخاذ گردید:

۱- در اطراف گزارش شماره ۲۲ - ۲۸/۱/۱۳ بخشداری هریس دایره به کشف...^(۱) برگ اوراق مکاتباتی مربوط به دوره تسلط متجاسرین حوزه هریس که بعضی از اوراق

۱. یک کلمه خوانده نشد.

بخشنامه‌های موجوده مربوط به فعالیت‌های آن دوره اشخاص و عمال فعال آن زمان که ممکن است فعلاً نیز فعالیت‌های محرمانه داشته باشند، چون مطالعه اوراق منظور مستلزم وقت بیشتری بود که فی‌المجلس در این جلسه قرائت کلیه اوراق مقدور نبود به اتفاق آراء تصمیم گرفته شد که از طرف ادارات فرمانداری شهرستان و فرمانداری نظامی و ژاندارمری و شهربانی از هر اداره یک نفر کارمند مورد اطمینان تعیین و اوراق منظور تحت اختیار آنان گذارده شود که با مطالعه هر یک از اوراق آنهایی که قابل توجه تشخیص داده شود تفکیک و صورت‌برداری شود تا بعداً در جلسه‌ای که ضمن مراجعه به سوابق قبلی آنان و تشخیص اینکه بعد از ختم غایله آذر ۲۵ عمال فعال آن دوره مورد تعقیب قرار گرفته و از طرف فرمانداری نظامی در آن موقع چه تصمیمی اتخاذ شود، تا فعلاً نیز در مورد آنان تصمیم قاطعی اتخاذ شود و صورت اسامی آنان به مقامات مربوطه گزارش شود.

۲- موضوع دیگر کشف دو قطعه پاکت محتوی نامه از متن «ترکی» که از طرف علی‌اکبر نام شاگرد راننده گاراژ سلیمانی که از وسیله دو نفر مهاجر (میسر نیست....^(۱)) نامان جهت خواهرش (خانم نامه) ساکن اهر نوشته بود، مورد ظن قرار گرفته، عین نامه‌ها در اختیار آقای رییس شهربانی قرار گرفت که وسیله شخصی که آشنا با لاتین باشد ترجمه شود. بلافاصله پس از ترجمه چون غیر از مطالب خانوادگی، مطلب مضری به نظر نرسید، موافقت شد که عین نامه‌ها وسیله شهربانی به دست صاحب نامه برسد خود دو نفر مهاجر که به نام حمل و فروش شکرها برآمده‌اند، از طرف شهربانی تحت نظر قرار گیرند.

۳- سومین موضوع مطالعه دقیق در اوضاع و احوال عمال سابق حزب توده بود که فعلاً

۲. اسامی خوانده نشد.

پس از انحلال حزب ممکن است با اشتغال به مشاغل آزاد و یا کارمندی دولت، فعالیت‌های محرمانه داشته باشند. طبق تصمیمات متخذه از طرف مقامات عالی‌رتبه بایستی از عناصر ناپاک از طرف مامورین انتظامی هر محل تشخیص داده شود، به اتفاق آراء تصمیم اتخاذ گردید که هر یک از ادارات فرمانداری و فرمانداری نظامی و ژاندارمری و شهربانی، وسیله مامورین مربوطه خود با مطالعه کامل صورت اسامی اشخاص برجسته حزب سابق توده را مطابق مدل زیر تهیه و در تاریخ ۲۵ ماه جاری در کمیسیون متشکله بعدی مورد بررسی قرار و تصمیم مقتضی گرفته شود.

اسم، شهرت، شغل و محل سکونت فعلی، شغل سابق در دوره متجاسرین و محل خدمت آن زمان. مدارک لازمه فعالیت آن زمان، آیا پس از آذر ۲۵ تحت تعقیب قرار گرفته است یا خیر؟ در صورتی که مورد تعقیب قرار گرفته، چه کیفی دیده است.

فرمانداری شهرستان اهر [امضا] فرمانداری اهر - سرگرد

ایروانی [امضا] فرمانده ژاندارمری اهر سروان فتاحی

[امضا] رییس شهربانی اهر - ستوان ۲ عشقی [امضا]

[۲۹۰۰۷۳۱۷ - ۲۹۰۳۰۷۰۳ ن ۴ آب ۱]

۶۲

[گزارش از اهر به وزارت کشور، ۱۵ فروردین ۱۳۲۹]

وزارت کشور، مورخه ۲۹/۱/۱۵، استخراج رمز اهر

کشور، روز گذشته به وسیله پست نامه‌هایی به شرح زیر بدون امضا به عنوان معتمدین و محترمین محل رسیده که اغلب آنها صاحبان نامه به فرمانداری تحویل فقط بعضی از افراد مشکوک نامه‌هایی رسیده را پنهان و ارائه نداده‌اند موضوع نامه حزب توده ایران ما را انتخاب کنید چون ویرانی جهان و کشتار دهها میلیون انسان به نفع

سرمایه‌داران امریکایی و انگلیسی برضد چنین آفت جهانسوز باید مبارزه کنیم با جوهر سبز روی کاغذ قرمز نوشته شده و روی پاکت عنوان ارسال‌کننده تهران در ایستگاه شریف است گزارشاً عرض شد. نمره ۳۲۹.

نواب ۲۹/۱/۱۱-

[حاشیه] آقای صمصامی - فوری است. به شهربانی کل کشور و استانداری آذربایجان دستور اقدام عاجلی در کشف مرتکبین داده شود و مراقبت‌های لازم را معمول دارند. ۲۹/۱/۱۶

حزب توده ایران یا دستگاه حاکمه فعلی کدام یک را انتخاب می‌کنید؟
جنگ یعنی ویرانی جهان و کشتار دهها میلیون انسان به نفع سرمایه‌داران امریکا و انگلستان برضد چنین آفت جهانسوز باید مبارزه کنیم.

[۲۹۰۰۰۰۵۶۸ - ۶۷۴ و ۱ آب ۱]

بستان آباد

۶۳

[بخشدار بستان آباد به استاندار آذربایجان شرقی، ۲۸ تیر ۱۳۲۴]

وزارت کشور، استان سوم، بخشداری بستان آباد

شماره ۶۳۵، مورخه ۲۴/۴/۲۸، محرمانه، مستقیم

استانداری معظم استان سوم

استحضاراً معروض می‌دارد در پیرو شماره ۵۹۵ - ۲۴/۴/۲۴ از روزی که حزب توده در بستان آباد تشکیل گردیده و مشغول اسم‌نویسی و فعالیت در دهات بوده که بالتیجه رعایا نیز به تدریج اسم‌نویسی و خود را منتسب به حزب دانسته و رفته‌رفته در دهات نسبت به حقوق مالکانه از حیث روغن یا سایر عوارض معمول سنواتی، روحیه رعیت

تغییر، به طوری که فعلاً در قریه ابواسحق (معروف به موسی قیه) بین رعیت و مالک این موضوع جریان یافته که نتیجه در ثانی به عرض خواهد رسید. با اینکه بخشداری حتی المقدور در انجام وظایف مقرری خود منتهای جدیت را به کار می‌برد. ولی به طوری که از قراین و طرز عمل استنباط می‌شود امسال در موقع جمع‌آوری محصول اختلافات بیشتری بین رعایا و مالکین روی همین اساس تولید و اسباب زحمت مامورین خواهد شد. مراتب محض استحضار خاطر مبارک عرض، منوط به...^(۱) رأی مطاع است.

بخشدار بستان آباد - شاهمیر

رونوشت معروضه بالا برای استحضار مقام وزارت جلیله کشور تقدیم می‌گردد.

بخشدار بستان آباد. شاهمیر [امضا]

[۲۹۳۰۰۲۱۶۹ - ۳۲۴ ظ ۴ ب ۱ آ]

۶۴

[بخشدار بستان آباد به استاندار آذربایجان شرقی، مرداد ۱۳۲۴]

وزارت کشور، استان سوم، بخشداری بستان آباد

استانداری معظم استان سوم

استحضاراً معروض می‌دارد روز یکشنبه ۱۴ ماه جاری که مصادف با عید مشروطیت بوده از طرف کمیته محلی حزب توده بستان آباد با دعوت از اهالی دهات شروع به تظاهرات کرده و با بیرق‌ها و تابلوها در خیابان و جاده‌های عمومی با صداهای بلند هورا زنان عبور می‌کردند. از طرف فرمانده ژاندارم بستان آباد نیز نظر به رعایت انتظام محلی و

۱. یک کلمه خوانده نشد.

از نقطه نظر اینکه بستان آباد سر جاده واقع و دائماً کامیون‌های متفقین و دولت رفت و آمد دارد، خواسته که از تظاهرات و دسته‌بندی آنها در جاده عمومی جلوگیری نماید. گزارش واصله حاکی است که وقعی به دستور مامورین انتظامی نگذاشته، بلکه در انظار نیز با صداهای بلند به مامورین انتظامی محل اهانت و بالاخره این جریان تا ساعت ۱۳ عصر ادامه داشت. استحضاراً به عرض رسید.

بخشدار بستان آباد شاهمیر

رونوشت شرح بالا برای استحضار وزارت جلیله کشور تقدیم می‌شود.

بخشدار بستان آباد. شاهمیر [امضا] نمره ۷۱۶ - ۱۳۲۴/۵/۱۹

[۲۹۳۰۰۲۱۶۹ - ۳۲۴ ظ ۴ ب آ ۱]

۶۵

[بخشدار بستان آباد به استانداری آذربایجان شرقی ۱۱ شهریور ۱۳۲۴]

وزارت کشور، استان سوم، بخشداری بستان آباد، شماره ۷۸۲

تاریخ ۲۴/۶/۱۱، محرمانه، مستقیم و قابل توجه

استانداری معظم استان سوم

محترماً در پیرو گزارشات شماره ۷۴۶ و ۷۴۸ - ۲۴/۵/۲۹ استحضاراً به عرض می‌رساند، رفته‌رفته فعالیت حزب توده در دهات این بخش بیشتر و با شدت تمام مشغول تبلیغات می‌باشند و مخصوصاً زارعین را با شایعاتی از جمله این که تشکیلات حزب توده در اثر راهنمایی دولت ایران بوده و منظور دولت این است که تقسیم اراضی مالکین بین رعایا را با دست حزب توده انجام دهد، فریب داده و روز به روز عده آنها افزونتر و نظم و آرامش در حومه بخش مختل می‌شود و اخیراً هم گذشته از آن که هر

فردی که منتسب^(۱) به حزب می‌شود ماهیانه از ده الی هفتاد ریال به عنوان پول دفترچه و کارت از مردم دریافت می‌دارند از اشخاصی که به اجبار وادار به قبول عضویت و اخذ دفترچه حزبی می‌نمایند مبالغی به عناوین مختلفه دریافت می‌دارند و نیز به طوری که شایع است به منظور تهیه وسایل تاسیس دستگاه تلفن و تلگراف در کمیته محلی وجه معتابهی از اهالی و اصناف جمع‌آوری کرده‌اند با صرف نظر از این اخاذیهای عادی که بین آنها معمول شده، در دهات عموماً اشخاصی به نام صدر تعیین نموده‌اند که از مراجعه رعایا به ادارات ژاندارم و بخشداری و سایر دوایر برای عرض شکوائیه‌های خود ممانعت و رعایا را وادار می‌نمایند که شکایات خود را مستقیماً به صدارت حزب بنمایند. روی این اصل به اغلب امورات جزایی و حقوقی و اختلافات رعیتی در دهات از طرف نمایندگان حزب رسیدگی و قطع و فصل می‌شود و در صورت لزوم مبادرت به توقیف و اخذ جریمه و غیره نموده عمل مردم را بدون این که صورت قانونی به خود بگیرد در دهات خاتمه می‌دهند. نمونه این عمل دو روز قبل در قریه کوره، ملکی شاهزاده مقتدرالدوله با جار و جمعیت اقدام به تخریب چند باب خانه رعیتی نموده‌اند که برای تعقیب موضوع به ژاندارمری مراجعه شد، و در صورت مراجعه مامورین بخشداری و ژاندارمری برای رسیدگی به شکایات مردم در دهات نیز با پاره‌ای عناوین مانع از انجام ماموریت ایشان شده و بسی منجر به توهین درباره مامورین اعزامی می‌شود.

در مورد بهره مالکانه، بخشنامه شماره ۳۳۵۰۵ استانداری را مدرک قرار داده و جمله معمول سنواتی را که در بخشنامه صراحتاً قید شده به چندین سال قبل ترجمه نموده و با عناوین مختلفه تعبیر می‌نمایند. مثلاً دهی که در زمان سلطنت قاجاریه بدهی مالکانه‌اش

۱. اصل: منتصب

به قرار ۱/۸ بوده، رعایا را چه با تبلیغ و تهدید وادار به اجرای آن می‌نمایند و در موقع مذاکره با بخشداری نیز همین طور بخشنامه را ملاک قرار داده و اظهار می‌دارند طبق دستور استانداری باید معمول سنواتی تعیین (پنجاه و صد سال قبل) رعایت شود، در این صورت اکثر مالکین حاضر به جمع‌آوری بهره خود نشده و رعایا محصول را خودسرانه جمع‌آوری و در بین تلف می‌نمایند و بخشداری نیز با این وضع به تقاضای مالکین و مستأجرین نمی‌داند به چه نحوی جواب‌گویی کند. با این که بخشداری و کارمندان آن در مقابل تبلیغات آنها ابتکار و فعالیت خود را از دست نمی‌دهند و اخیراً نیز آگهی [ای] ضمن شماره ۸۰۵ - ۲۴/۶/۱۳ منتشر شده که عیناً یک نسخه تقدیم می‌شود ولی چون موضوع تبلیغ ایشان عجلتاً به نفع زارعین تمام می‌شود اکثریت با آنها می‌باشد. با عرض مراتب هر گاه واقعاً نمایندگان حزب برای رسیدگی به شکایات مردم و مداخله در امور جزایی و قضایی و حقوقی صالح نیستند و همچنین در سایر موارد با این وضع که هر روز به اختلال امور بخش افزوده و رشته انتظامات به کلی از هم گسیخته می‌شود، تکلیف بخشداری چیست، استدعا دارد امر به اعلام فرمایند والا با این اوضاع انجام وظیفه برای مامورین خالی از اشکال نبوده و ادامه این رویه سکنه‌ای کامل به اجرای اوامر دولت و پیشرفت مصالح کشور وارد خواهد نمود. منوط به نظر مبارک است.

بخشدار بستان‌آباد شاهمیر

[حاشیه]: نمره ۷۸۳ - ۱۳۲۴/۶/۱۱ محرمانه مستقیم

رونوشت معروضه بالا برای استحضار مقام وزارت جلیله کشور تقدیم می‌گردد.

بخشدار بستان‌آباد، شاهمیر [امضا]

[۲۹۳۰۰۲۱۶۹ - ۳۲۴ ظ ۴ ب آ ۱]

جلفا

۶۶

[فرمانده ژاندارمری کل کشور به وزارت کشور، دوم فروردین ۱۳۲۴]

وزارت کشور، شماره ۴۲۱۴/۷۶۶/ج ۲، مورخه ۲۴/۲/۲

وزارت کشور

محترماً به استناد گزارش کلانتر مرز جلفا به استحضار عالی می‌رساند، ساعت یازده مورخه ۲۳/۱۲/۴ قریب ۲۵۰۰ نفر، تشکیل، منظم و دسته‌بندی که هر کدام دارای رییس و علامت مخصوصی با پرچمهای الوان مختلف به نام حزب توده جلفا بوده با تظاهرات و نمایشات بدی با ساز و دهل، سرپل جدیدالاحداث شوروی رفته که باعث سوء تفاهم ایجاد و روی این اصل کلانتر مرز شوروی بلادرنگ به کلانتر مرز جلفا به این وضعیت اعتراض و تفرقه آنان را خواستار شده که کلانتر مرز ایران وسیله مامورین شهربانی به تفرقه آنان اقدام و دستور تحت مؤاخذه قرار دادن رؤسای آنها را به شهربانی داده است.

فرمانده ژاندارمری کل کشور - سرتیپ خسروپناه

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۵۱]

۶۷

[معادل کلانتر مرز جلفا به فرمانده ژاندارمری کل کشور، ۲۹ فروردین ۱۳۲۴]

وزارت کشور - ژاندارمری کل کشور، شماره ۴۹، تاریخ ۱۳۲۴/۱/۲۹

پیوست یک برگ، محرمانه، مستقیم

تیمسار فرماندهی ژاندارمری کل کشور

با نهایت احترام پیرو گزارش تقدیمی ۲۷ - ۲۴/۱/۱۹ به عرض عالی می‌رساند: کفیل شهربانی جلفا، رسدبان دوم، ابراهیم فرهنگ که خود جزو حزب توده و محرمانه کارت عضویت از حزب جلفا دارد با ملاقاتهای پی در پی و تحریک حزب توده جلفا و علمدار با دستهای مرموز ناپاک و به دستگیری کماندانی^(۱) جلفا، حسین‌اف و لیتانت ملاجانوف شروع به تحریکات و هوو و جنجال و شایعات در جلفا کرده،^(۲) شرحی محرمانه تهیه و به سرقنسولگری شوروی در تبریز فرستاده‌اند که ستوان نادری در اوت ۱۹۴۴ باعث قتل سرباز شوروی در فلان دهات که ابداً جزو مناطق مستحفظی این کلانتری نیست و اسم آن ده را هم تاکنون نشنیده‌ام شده و در فلان ده با سارقین همدست شده و در فلان ده آدم به قتل رسانده، از این قبیل اراجیف نوشته و نظر آنها فقط داخل نبودن^(۳) این جانب به حزب توده جلفا می‌باشد که این که سرکار سرگرد شکوهی و استوار عزت‌نژاد را هم روی همین نظر شروع به هوو و جنجال و معلق نمودند. بدیهی است نظر خائنانه‌ای که آنها در پیش دارند به کلیه اولیای امور روشن و قابل تشریح نیست؛ چون این گزارشات پوچ خالی از حقیقت [را] ممکن است به وسیله قنسولگری لباسی بپوشانند و شروع به تحریکات نمایند، که این که چند بار این جانب را تهدید به قتل و ترور نموده‌اند و نتیجه نگرفته‌اند، اکنون برای روشن شدن جریان از نظر اولیای امور مبادرت به گزارش نمودم

۲. اصل: شده

۱. اصل: کمانداری

۳. اصل: نموده

که به طور قطع مطمئن باشند به این گونه گزارشات هیچ ترتیب اثر ندهند و با فرستادن کمیسیون از قوای شوروی و هیأت حاکمه از طرف دولت ایران جداً این جریان را در صورت علنی نمودن تعقیب تا به سرقتسولگری شوروی در تبریز ثابت شود که هیچ گونه اعمال نظر سوئی در مورد مامورین پاکدامن ایران نمی‌توانند اجرا نمایند و اخیراً هم مجدداً در روزنامه خاور تحت عنوان دستگاه غلط، نوشته‌اند که سروان نادری می‌خواهد مابین دولت ایران و شوروی را تیره کند و جواب آن را هم به روزنامه فرستاده‌اند که درج نمایند.

رونوشت تلواً تقدیم و نیز خاطر عالی را مستحضر می‌دارد که در صورتی که به این اتهامات رسیدگی نشود هیچ‌گونه ادامه خدمت این جانب در جلفا و خوی ممکن نیست و این جانب را باید به نقاط دیگری که تحت نفوذ قوای شوروی نباشد اعزام دارند.

معاون کلانتر مرز جلفا - سروان نادری

رونوشت با رونوشت موجود برابر است.

[نقش مهر دایره شکل اداره احتیاجات امنیه کل کشور - دایره کارگزینی]

[۲۹۳۰۰۳۶۴۰ - ۳۴۰ ع ۵ ب الف ۱]

۶۸

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور ۲۹ فروردین ۱۳۲۴]

وزارت کشور، اداره سیاسی، شماره ۱۴۰۵۹/۲۱۱، تاریخ ۱۳۲۴/۱/۲۹

رونوشت به نخست وزیر، محرمانه

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: شهربانی تبریز به استناد گزارش شهربانی جلفا گزارش می‌دهد، روز ۳۲۳/۱۲/۱۹ علی امیرخیزی به اتفاق چند نفر از افراد حزب توده به جلفا وارد در جلوی محل حزب نامبرده جهت مردم راجع به اتحاد و اتفاق و تشویق مردم به قبول عضویت حزب توده سخنرانی و سپس محمد بی‌ریا نیز با چند نفر دیگر به جلفا وارد و مشارالیه هم در سالن حزب توده جهت اشخاص راجع به رفع اختلافات حاصله سخنرانی و از آنجا به علمدار رفته در آن جا نیز اهالی را تشویق به توسعه حزب توده و جدیت در پیشرفت امورات حزب نموده و توصیه کرده از اختلافات حاصله اجتناب نمایند و با شهردار آنجا راجع به مذاکرات سیدزین‌العابدین و اعظم مزبور برای رفع سوء تفاهم مذاکراتی نموده. مراتب از طریق شهربانی مربوطه به استناداری گزارش شده است.

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی امضا

رونوشت شرح بالا در تعقیب شماره ۳۵۷۳ - ۳۲۳/۱۲/۲۶ جهت استحضار نخست وزیری تقدیم می‌شود.

از طرف وزارت کشور [امضا] کلانتری

[۳۱۰۰۰۸۱۴ - ۶۱۴ ف ۳ د ۱]

۶۹

[کفیل شهربانی جلفا به بخشداری مرند ۲۷ تیر ماه ۱۳۲۴]

وزارت کشور، اداره سیاسی، شماره ۱۲۵۶، تاریخ ۱۳۲۴/۴/۲۷

بخشداری محترم مرند

محترماً پیرو گزارش شماره ۶۸۸ - ۲۴/۳/۲۹ به عرض می‌رساند، اعضای کمیته

حزب توده علمدار، محلی به نام حزب جوانان در جلو حزب علمدار تأسیس و با نظارت سران حزب تحت سرپرستی حمید احمدآبادی، محصل ۱۵ ساله اداره می‌شود. ضمناً به عرض می‌رسد که برادر حمید احمدآبادی، نوروز احمدآبادی که کارمند دارایی جلفا می‌باشد، در قسمت امورات دفاتری حزب جلفا مداخلت ویژه دارد و رسماً کارت عضویت اخذ کرده است. مراتب استحضاراً به عرض رسید.

کفیل شهربانی جلفا رسدبان ۲ اسدی

[حاشیه ۱]: ۱۲۵۶ - ۲۴/۲/۲۷ رونوشت گزارش بالا برای استحضار مقام وزارت کشور، اداره

سیاسی و گذرنامه تقدیم می‌شود. بخشدار مرنند و جلفا خجسته

[حاشیه ۲]: رونوشت شرح بالا جهت استحضار مقام نخست وزیری تقدیم می‌شود.

از طرف وزیر کشور [امضا فریدونی]

[۳۱۰۰۰۰۸۱۴ - ۶۱۴ ف ۳ آ د ۱]

۷۰.

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۲ مرداد ۱۳۲۴]

وزارت کشور، اداره سیاسی، تاریخ ۲۲/۵/۱۳۲۴، شماره ۵۸۵۸/۵۴۵۴/۱

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: شهربانی تبریز به استناد گزارش شهربانی جلفا گزارش می‌دهد، روز ۲۴/۴/۳۰ کاوبانی و نوری نامان، نمایندگان کمیسیون تصفیة حزبی کمیته ایالتی به علمدار رفته و پس از بررسی، ۱۲ نفر از اعضای حزب توده آن جا را اخراج و از آزادی خواه و محمد ایران پور از متصدیان مستقیم حزب توده علمدار سلب مسؤلیت گردید. مراتب از طرف شهربانی مربوطه به استناداری نیز اعلام گردیده است.

رییس‌شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی

رونوشت شرح بالا جهت استحضار مقام نخست وزیری تقدیم می‌شود.

از طرف وزیر کشور [امضا]

[۵۵۱ - ۱۰۹۰۰۲]

مراغه

۷۱

[حزب توده ایران - کمیته محلی مراغه به نخست وزیر، ۹ شهریور ۱۳۲۲]
 وزارت پست و تلگراف و تلفن، تلگراف از مراغه به ط، شماره تلگراف ۲۵
 تاریخ اصل ۹، تاریخ وصول ۶/۱۶

جناب آقای نخست وزیر

کپی آقای وزیر جنب کپی آقای وزیر کشور کپی ریاست کل ژاندارمری، کپی حزب توده ایران، کپی نامه ستاره، کپی جبهه آزادی، ستوده استوار ژاندارم بیانیه‌های راجع به انتخابات حزب توده را پاره و دشنام به موسسین آن می‌دهد. جداً تقاضای مجازات ایشان را داریم.

از طرف کمیته محلی مراغه تقی‌زاده

[حاشیه ۱]: عیناً به وزارت کشور فرستاده می‌شود. ۲۲/۶/۱۶

[حاشیه ۲]: در برگ جداگانه‌ای دستور فرموده‌اند، جوابی ندارد. بنابراین اقدام ندارد. ۲۲/۷/۲

[۲۹۳۰۰۲۰۹۶ - ۱۰۶ ظ ۴ ب آ ۱]

۷۲

[فرماندار مراغه به نخست وزیر ۱۳ آبان ۱۳۲۳]
 وزارت کشور، فرمانداری مراغه، شماره ۳۸، تاریخ ۲۳/۸/۱۳
 محرمانه و مستقیم

جناب آقای نخست وزیر

پیرو شماره ۳۶ - ۲۳/۸/۱۲ شهربانی مراغه به شماره ۱۳۸ - ۲۳/۸/۱۰ اطلاع می‌دهد ساعت ۱۵/۱۵ روز ۱۳۲۳/۸/۹ آقای تقی‌زاده، مسئول تشکیلات حزب توده ایران در جلو مغازه شرکت تعاونی صرفه در موضوع واگذاری و استخراج معادن نفت به دولت شوروی سخنرانی و نسبت به شخص جناب آقای نخست وزیر و بعضی از رجال دیگر نسبت به عدم موافقت با واگذاری نفت تنقید و از بعضی زمامداران بدون تعیین اسم اظهار قدردانی نموده و به دیوار سفید جنب مغازه شرکت با خط درشت جمله (آقای ساعد شما در جریان حوادث نشان داده‌اید که مرد تشخیص موقعیت نیستید اگر از این مسند برکنار نباشید ملت ایران شما را مچاله کرده به دور خواهند افکند.) را نوشته‌اند. ش

فرماندار شهرستان مراغه [امضا]

[حاشیه]: آقای دبیران ملاحظه شد. ۲۳/۸/۳۰

[۱۰۹۰۰۲ - ۳۴۸]

۷۳

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، اول اسفند ۱۳۲۳]
 وزارت کشور، اداره سیاسی، تاریخ ۱۳۲۳/۱۲/۱

شماره ۱۴۶۱۶/۱۲۱۵۵، محرمانه

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: شهربانی تبریز به استناد اطلاع رسیده از شهربانی مراغه گزارش می‌دهد روز ۱۶ ماه جاری تقی‌زاده رییس حزب توده در چهار راه مسلم مراغه در حضور عده [ای] از اهالی سخنرانی و اظهار داشته است حزب توده ایران طرفدار اجرای صحیح قانون اساسی بوده و با استقلال کشور مخالفتی ندارد. با شوروپها تماس نداشته، ولی چون آنها با ملت ایران دوست می‌باشند، بدین مناسبت ما نیز با آنان تماس داریم. و به عملیات ژاندارمها در دهات و شهربانی بایستی خاتمه داده شود. و ضمناً سیدضیاءالدین اجنبی از ایران برود.

رییس شهربانی کل کشور - سرپاس سیف

رونوشت شرح بالا جهت استحضار مقام نخست وزیری تقدیم می‌شود.

از طرف وزیر کشور [امضای کلانتری]

[۳۴۹ - ۱۰۹۰۰۲]

۷۴

[گزارش رییس شهربانی مراغه، ۴ اسفند ۱۳۲۳]

وزارت کشور

محترماً معروض می‌دارد ساعت ۱۰ صبح مورخه ۲۳/۱۲/۴ به مناسبت جشن بیست‌وهفتمین سال استقرار رژیم و تشکیل ارتش سرخ متینگی از طرف حزب توده ایران در چهارراه مسلم داده شد. ابتدا آقای تقی‌زاده نماینده حزب توده سخنرانی نمود، مرام و مقصد دولت اتحاد جماهیر شوروی را به شرح زیر تصریح و چند نفر از جنگجویان وقت دولت شوروی را رسماً خوانده و به اشخاص معرفی نمود. سپس اظهار

داشت سه رکن اصلی منظور و مقصد ایشان را تشکیل داده یکی دفاع از میهن و اصلاح کشور خود بوده و دوم کیفر بخشیدن آزادی به عموم افراد جامعه ملل دنیا بوده و عموم مبارزه با مرتجعین و از بین بردن سرمایه‌داران و آنهایی که به ظلم و ستم حقوق سایرین را پایمال می‌نمایند، مثل جمشیدخان و امثال آنها که بدون هیچ‌گونه مجوز قانونی چند نفر از اعضای حزب توده را به ضربت تیر مجروح و یک طفل رعیت را به تور انداخته است. هنوز هم مامورین مربوطه چنانچه شایسته است اقدام سریعی نکرده‌اند. در کشور ما ادارات برای دهاقین و زارعین و بیچارگان نمی‌باشد بلکه به آنها با سرنیزه جواب داده می‌شود. قشون هر ملت باید با اکثریت مردم بستگی و یگانگی داشته باشد و از صمیم قلب توده مردم خواهان ایشان بوده و بشود. ولی چنانچه دیده می‌شود فقط این همه تشکیلات منجر به طبقه مالکین و متمولین است و برای حفظ ثروت [آنها] ایجاد گردیده. لشکری که با ملت خود صمیمیت و بستگی نداشته باشد باید نابود شود. علاوه نمود اخیراً جمشیدخان در قریه یارجان مرتکب اجحافات شده و به موجب کاغذ و مدارکی که در این خصوص نوشته و معلوم است که به تحریک چه کسانی شیادانه چنین کاری نموده است. که عیناً کپی آنها در حزب توده ما موجود است. شیادانه گفته است پنجاه هزار ریال جهت رفع و حل این موضوع به کنار گذارده‌ام. و بعداً پنجاه [هزار] ریال دیگری نیز خواهم داد. در صورتی که حزب توده این ظلم وارده [را] از خاطر خود فراموش نکرده و جداً از شخص آقای عظیم رییس دادگستری که شخص درستکاری می‌باشد و از آقای رییس ژاندارمری تقاضا داریم برابر مقررات [و] قانون اساسی کشور در این امر رسیدگی نمایند و داد مجروحین [را] که به منزله سربازان حزب توده هستند از مشارالیه بستانند. چون وظیفه مقدس و مرام ما اجازه نمی‌دهد شخصاً به این قبیل

کارها مداخله نموده و کینه او را بدهم والا الساعه^(۱) ده هزار نفر اعضای حزب حاضرند که به مراغه تا تبریز و یا به تهران رفته و حرف خود را بگویند. حزب توده ایران که به نظر بعضی اشخاص ضعیف رسیده و به چشم حقارت می‌نگرند چنین نیست. امروزه در تمام قصبات و شهرهای بزرگ و کوچک کلوپ حزب توده ایران دایر و برجسته‌ترین اشخاص در آنجا مشغول فعالیت می‌باشند و به آخرین نفس حتی از جان و مال خود در راه آزادی کوتاهی نخواهیم ورزید. اخیراً یک نفر افسر فنی ارتش به من نوشته که دولت چنین تصور می‌کند این اسلحه‌ها را من به سینه دهقانان و هموطنان خود خواهم زد بلکه من یک نفر قراول حزب توده و حاضر به خدمت و فرمان می‌باشم که آنها را در موقع لزوم برعلیه مرتجعین به مصرف برسانم. زنده باد چنین افسران آزادیخواه میهن. ضمناً اظهار نموده دولت شوروی به موجب پیمانی که با دولت ایران دارد به سیاست کشور ما مداخله نمی‌کند والا اگر مداخله می‌نمود معلوم می‌شد که چگونه کارها صورت می‌گرفت. به طوری که در غائله شهرپور ماه مشاهده کردید. جمشیدخان پس در آن موقع در کجاها پنهان شده بودی اکنون عرض اندام می‌نمایی زنده باد...^(۲) و قانون ایران، زنده باد ارتش سرخ، زنده باد مارشال استالین، زنده باد [اتحاد] دولت ایران با اتحاد جماهیر شوروی. سپس چند قطعه از اشعار «بی‌ریا» دایر به نتیجه عصیان ملت [را] خوانده و نطق خود را ختم نمود و متعاقب آن آقای محمدپور رسول آغاز نموده اظهار داشت: مقصود از تشکیلات حزب توده ایران این نیست^(۳) که به استقلال کشور لطمه وارد آورد بلکه طرفدار قانون‌پرستی بوده و غیر از اصلاح کشور خود منظور دیگری ندارد...^(۴) از حزب توده متنفر هستند به تبلیغات پاره اشخاص معرفی ابداً باور ننمایید.

۲. یک کلمه از متن سند افتاده است.

۱. اصل: اساعه

۱. چند کلمه از اصل افتاده است.

۳. اصل: است

در مرام حزب توده با اسلامیت ابداً مخالفتی نبوده بلکه طرز زندگانی رؤسا و پیشوایان دین اسلام را پیروی می‌نمایند. ما باید با اشخاص ظلم‌کننده مثل جمشید و امثال آنها مبارزه بنماییم و نگذاریم پسر رعیت بیچاره کوبیده و یا قتل و غارت [و] اموال آنها را تصاحب نمایند. معلوم نیست جمشید با کدام اجازه قانونی خودسرانه چند نفر از اعضای حزب توده را به ضرب تیر مجروح و اموال ایشان را به غارت برده و اکنون مجروحین در کلوپ حزب می‌باشند و چرا اگر حرف حسابی هم داشته به دادسرای دولتی مراجعه نکرده خود شخصاً مرتکب جنایت گردیده است. لازم است هر چه زودتر به این موضوع رسیدگی [شود] زنده باد بیست‌وهفتمین سال انقلاب شوروی، زنده باد مارشال استالین که در قضیه ...^(۱) خدمت بزرگ برای ایران انجام داده یعنی اگر استالینگراد را آلمانها اشغال می‌کردند دیگر کار کشور ایران ساخته شده بود. در نتیجه مساعی [آنان] این خطر مرتفع گردید. زنده باد استقلال ایران و دولت شوروی. بعداً نطق خود را خاتمه داده آقای ربیع‌کبیری (عدل‌الدوله) شروع به سخنرانی نموده گفت: در کشور روسیه از بیست‌وهفت سال به این طرف رژیم دموکراسی و آزادی عموم برقرار بوده، رعیت و دهقان زارع و کسبه در حیطة [آن] سعادت‌مند زندگی می‌نمایند و اکنون امور آزادی به کشور ما نیز سرایت نموده و قریباً نیز در کلیه نقاط جهان فروغ خود را آشکار خواهد ساخت. بعداً شمه‌ای از این زمینه صحبت خواننده و مردم را به طرفداری حزب توده ایران ترغیب و گفت که یگانه مسبب اصلاح کشور و رفع ظلم از بیچارگان همین حزب می‌باشد. و اعضای آن به منزله سرباز حزب هستند که برابر وظیفه مقدس که دارند تا آخرین قوه خود در پیشرفت مرام و شیوع آزادی عموم طبقات مردم خواهند کوشید و به هر فرد ایرانی واجب است این مرام ما را محترم و مقدس شمرده با جان و

۲. چند کلمه از متن سند افتاده است.

مال مساعدت نمایند. زنده باد مارشال استالین با این [ترتیب] نطق خود را خاتمه داده ساعت ۱۲ مردم پراکنده گردیدند. حوالی ساعت ۱۳ نیز قشون سرخ از خیابانها با موزیک و تجهیزات رژه سان داده به قرارگاه خودشان رفتند و نیز ساعت ۴ بعد از ظهر از طرف نیروی شوروی مقیمین ساختمان منطقه ۲ ایلخی واقع در...^(۱) مجلس جشنی برپا بوده، قبلاً با خالی نمودن چند تیر توپ و مسلسل شروع به عملیات سواره خوبی نموده ساعت ۷ خاتمه پیدا نموده و در ضمن آقایان فرماندار، سرهنگ ۲...^(۲) آزاد رییس شهربانی منطقه، و رییس دادگستری و رییس شهربانی و رییس ژاندارمری نیز برای دعوت حضور داشتند مراتب جهت گزارش و استحضار خاطر مبارک به عرض رسید.

شهربانی مراغه سر بهر فریدی

[۳۱۰۰۰۰۷۸۱۰ - ۵۱۴ ف ۳ آ د ۱]

۷۵

[رییس شهربانی وزارت کشور به وزارت کشور، ۱۷ اردیبهشت ۱۳۲۴]
 وزارت کشور، اداره سیاسی، تاریخ ۱۷/۲/۱۳۲۴، شماره ۱/۱۱۸۱/۱۴۲۵
 وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند، شهربانی تبریز به استناد اطلاع رسیده از شهربانی مراغه گزارش می‌دهد، روز ۲۴ فروردین از طرف حزب توده وسیله جار و آگهی از کارکنان حزب مزبور برای ساعت ۳ عصر روز مزبور در کلوب حزب دعوت شده، از طرف تقی‌زاده نماینده حزب ضمن سخنرانی نسبت به آقایان رییس دادسرا و دادستان در مورد عدم رسیدگی به امورات مردم شکایت نموده و اظهار داشته عوض این که

۲. یک کلمه از متن سند افتاده است.

۱. چند کلمه از متن سند افتاده است.

جمشیدخان را در مراغه بازجویی نمایند به تبریز اعزام نموده‌اند و همچنین برعلیه پیمان و رییس قماش نیز سخنرانی نموده، سپس میرزاریع کبیری نیز متینگ داده و متذکر شده که دولت می‌خواست مرا بازرس ویژه نماید قبول نکرده تا به همکاری حزب در پیشرفت مرام آزادی بکوشیم. مراتب از طرف شهربانی مربوطه به استانداری هم گزارش شده است.

رییس شهربانی کل کشور سرتیپ ضرابی امضا

رونوشت شرح بالا جهت استحضار مقام نخست وزیری تقدیم می‌شود.

از طرف وزارت کشور [امضا]

[۳۱۰۰۰۷۸۱ - ۵۱۴ ف ۳ آ د ۱]

۷۶

[کفیل شهربانی آذربایجان شرقی به شهربانی کل کشور، ۲۷

اردیبهشت ۱۳۲۴] ، وزارت کشور، شهربانی کل کشور، رونوشت

گزارش شهربانی تبریز، مورخه ۲۴/۲/۲۷، شماره ۴۰۶/۶۰۸، محرمانه

شهربانی مراغه

رونوشت گزارش راجع به میتینگ تقی‌زاده، نماینده حزب توده که در روز ۹ ماه جاری در مراغه نموده به این شهربانی ارسال نموده و موضوع آن ذیلاً به عرض می‌رسد:

ساعت ۲۰ مورخه ۲۴/۲/۹ عده [ای] از اهالی و دهاقین در مقابل عمارت جدید حزب توده ایران واقعه در خیابان پهلوی اجتماع و سردرب حزب که به مناسبت اول ماه مه تزئین شده آقای تقی‌زاده از پنجره اطاق شروع به سخنرانی نموده، اظهار داشت که کشور ما مشروطه و قانون اساسی باید به طور کامل و صحیح انجام گیرد، در تمام دنیا

حتی در انگلستان تقسیم اراضی شده، ولی در مملکت ما مالکین دهقان بیچاره را در زیر شکنجه خود قرار داده و آنچه حقوق غیرقانونی است به عناوین مختلفه از ایشان گرفته و به ناموس آنها هم دست طمع دراز می‌نمایند. آقای آصف برعلیه حزب ما به مبارزه پرداخته و اکنون ۲۰ نفر دهقان را مانند توپ فوتبال از ده چکان به اداره ژاندارمری و بالعکس می‌رانند و به روی بعضی از آنها نجاست مالیده است. مالک حق ندارد به رعیت ظلم کند، زمین متعلق به خدا و رعیت مربوط به دولت است نه به مالک. قانون مشروطه تشریح نموده کسی حق ندارد خودسرانه شخص دیگری را حبس کند. قریباً انجمنهای ایالتی و ولایتی دایر شده و عملیات عموم دوایر را کنترل خواهیم نمود. عمال دوره رضاخان مجازات خواهند شد. ما به جهت قانون دولت را احترام می‌گذاریم و آنها باید با کمال درستکاری انجام وظیفه کنند. اکنون صلاح نیست مدارکی که موجود است اجحافات مالکین برعلیه رعایا که پرونده‌هایشان در ژاندارمری و سایر دوایر بایگانی شده آشکار نمایم چهارده نسخه بیانیه به تمام مراکز ژاندارم و ارتش و وزرا و غیره ارسال نموده‌ایم، ۵ روز دیگر نیز رهبری ما آقای عدل کبیری هم بیانیه صادر و منتشر خواهند کرد. ما می‌گوییم در منزل آصف تفنگ و پنج‌هزار فشنگ چه کار می‌کند، از کجا به دست نامبرده رسیده، پس چرا زارع، دسترسی به اسلحه ندارد. آزادی ما با چوب و خنجر و رشوه و تفنگ و غیره از بین نخواهد رفت، هر کس به حزب ما انگشت دراز کند با مشت خونین دندانش را شکسته و ریشه‌اش را از مراغه به دور خواهیم افکند. مادام که دولت به ما آزادی داده کسی حق ندارد به حزب توده پیچیدگی ورزد ما هیچ وقت مخالف انتظام نبوده و به کسی اجازه نمی‌دهیم به حقوق دیگری تجاوز و دست درازی نماید اشخاص بدسابقه و بدون شناسنامه را به داخل خود راه نمی‌دهیم. با خون خود نوشته‌ایم آزادی در کشور ما برقرار شده و آنهایی که مرام ما را به رژیم شوروی یعنی بالشویک تعبیر می‌نمایند در اشتباه هستند و حال آن که مسلک بالشویزم هزار مرتبه بهتر از وضعیت فعلی ما است. شوروی می‌گوید کسی کار نکند حق خوردن ندارد. در مرام

آنها ظلم و ستم و اجحافات و تعدی به نوع وجود ندارد. در قانون مشروطه فرقی به غنی و فقیر قائل نشده‌اند، پس علت چیست متمول همیشه معزز و در تمام موارد پیشرو طبقه پایین می‌باشد. مالک چه حقی دارد از رعیت که متحمل آن همه زحمت است مالیات اخذ کند. فقط مالیات مستقیماً به صندوق دولت بایستی جمع شده و بدین وسیله حوایج ملت مرتفع گردد نه به جیب فلان مالک مفتخوار. زنده باد ایران و ملت غیور و باناموس ایران. میتینگ با صدای کف زدن حضار خاتمه پذیرفته و مردم متفرق شدند. مراتب به استانداری نیز گزارش گردیده است.

کفیل شهربانی استان ۳ خاکپور

[۳۱۰۰۰۷۸۱ - ۵۱۴ ف ۳ آ د ۱]

۷۷

[گزارش تلگرافی از مراغه به وزارت پست و تلگراف و تلفن
 ۲۰ تیر ۱۳۲۴]، وزارت پست و تلگراف و تلفن، رونوشت گزارش
 تلگرافی مراغه، مورخه ۲۴/۴/۲۰

وزارت

چند روز است آقایان راوندی و ترابی عضو حزب توده مرکز و تبریز [به] مراغه وارد و بنا به دعوتی که به امضای اتحاد کارمندان سازمان مراغه شده بود، دیروز عصری جمعی از کارمندان و رؤسای دوایر و افراد حزب توده در محوطه دبستان ادب ارامنه حضور به هم رسانده، نطقهایی دایر به اتحاد کارمندان و لزوم همکاری با حزب توده از طرف آقایان حیدر وثوقی، کارمند غله مراغه و آقای راوندی و ترابی عضو حزب توده ایراد و کارمندان را دعوت و تشویق به اتحاد و تشکیل جلسات نمودند به آقای بهادر، فرماندار نیز بیاناتی راجع به حقوق و اشل کارمندان ایراد و تشکیل جلساتی را به روز

پنجشنبه موکول نمودند.

مبصری

رونوشت با اصل یکی است.

[نقش مهر بیضی شکل وزارت پست و تلگراف و تلفن]

[۳۱۰۰۰۰۷۸۱ - ۵۱۴ ف ۳ د ۱]

۷۸

[رییس اداره ثبت مراغه به رییس اداره ثبت آذربایجان شرقی]

۳۰ مرداد ۱۳۲۴]، وزارت دادگستری، رونوشت گزارش ۱۰۶۲۹

مورخه ۷۲۴/۵/۳۰ ثبت مراغه، محرمانه و مستقیم

ریاست معظم اداره ثبت استان سوم

گرچه جریانات این چند روزه مراغه از طرف فرمانداری، پست و تلگراف و سایر ادارات به مقامات مربوطه به وسیله تلگرافات رمز و کشف گزارش شده و مسلماً تا حدی استحضار فرموده‌اند، مع‌ذلک برحسب وظیفه اداری و کسب تکلیف در این قبیل موارد بدین وسیله گزارشاً به عرض می‌رساند:

۱- برطبق معمول هفتگی بعد از ظهر روز جمعه ۲۶ مرداد ماه آقای تقی‌زاده، رییس یا رهبر حزب توده مراغه به نطق مهیجی در خیابان پهلوی (ارامنه) مقابل مرکز حزب توده ایراد و ضمن تکرار مطالب و تقاضاهای همیشگی و خواستاری تشکیل انجمنهای ولایتی و توهین به مالکین و عده از محترمین محل به بعضی از رؤسای ادارات اهانت نموده و صریحاً اعلام داشت چنان چه تا ۵ روز دیگر آقایان سرهنگ معین آزاد، رییس منطقه ایلخی، مهدی عظیمی، کفیل فرمانداری و رییس دادگستری، دکتر شبیان، رییس بهداری و دادگستر، رییس بانک کشاورزی و حاجتی ناظم دبیرستان، شهر مراغه را ترک

نمایند، اقدامات مجدانه خواهد شد.

در پایان میتینگ آقای رازقی، کارمند بانک کشاورزی را مخاطب قرار داده و گفت: تو برای جاسوسی آمده [ای] برو بگو زبان ملت ایران فارسی است. برو برو گمشو. همین که وی چند قدمی دور می‌شود گویا با اشاره آقای تقی‌زاده چند نفر از افراد حزب که جزو تماشاچیان ایستاده بودند وی را تعقیب و کتک‌کاری نموده مراجعت داده و پس از چند دقیقه نگهداری در حزب و تهدید به این که اگر تا دو روز دیگر از مراغه خارج نشوی خونت با خودت می‌باشد، آزاد نموده‌اند.

۲- ساعت ۱۱ صبح روز شنبه ۲۷ برحسب دعوت آقای عظیم‌ا، کفیل فرمانداری [و] رییس دادگستری جلسه فوق‌العاده شورای شهرستان در عمارت فرمانداری تشکیل و در اطراف این موضوعات و تهدیدات و پیغامی که از ناحیه مقامات خارج توسط آقای شهردار برای آقای کفیل فرمانداری رسیده بود مذاکرات لازم گردیده و مقرر شد مراتب به وزارت کشور گزارش شود. (مسلماً آقای کفیل فرمانداری جریان را گزارش داده‌اند)

۳- از ساعت ۸ صبح دیروز ۲۸ مرداد (روز دوشنبه) دسته‌های کوچکی در بعضی از مراکز شهر دیده می‌شد در ساعت ۹ عده [ای] در مقابل اداره دارایی و حجره برادر موسوی مجتمع و گویا قصد گرفتن آقایان موسوی، صولتی، فتوحی، آصف که در حجره مذکور بودند داشته‌اند که آنها هم موضوع را متوجه و از راه دیگر پشت بام اداره دارایی خود را به اداره ژاندارمری رسانده و نقاط امنی رفته‌اند و قریب ساعت ده چند نفر به اداره بهداشتی رفته آقای دکتر شیبان که در اداره مشغول معاینه مریضی بود گرفته و تا نزدیکی محل حزب آورده در آنجا بغتاً به او حمله و شدیداً مضروب و آسیب سختی رسانده به دفتر حزب می‌برند و در آن جا مشارالیه را پانسمان^(۱) نموده و آقای عدل‌الدوله کیبیری رهبر حزب توده وی را با اتومبیل به فرمانداری می‌رساند، ضمناً در

۱. اصل: پاسبان

همان ساعت عمادالشریعه یکی از مالکین دهستان چاراویماق را دستگیر و به حزب برده گویا تا اوایل شب نگهداری نموده‌اند. آقای دادگستر، رییس بانک کشاورزی درب اداره را در حدود ساعت ۱۱ صبح بسته به فرمانداری می‌رود، عصر دیروز آقای مجتهدزاده یکی از محترمین و مالکین شهر که گویا به تازگی از تبریز وارد می‌شود، دستگیر و تا پایان شب در محل حزب نگهداری نموده‌اند اعلامیه مفصلی در صبح دیروز از طرف حزب دایر به همین جریانات و توهین بعضی از رؤسای ادارات منتشر گردیده که این جانب کاملاً از مفاد آن بی‌اطلاع هستم.

۴- امروز اولاً بانک کشاورزی در تمام ساعات تعطیل و وضع اداره دادگستری بی‌ترتیب بود. ثانیاً آقای عظیم کفیل فرمانداری و رییس دادگستری به تبریز حرکت نموده، ثالثاً قریب به ساعت ۱۲ مجدداً آقای تقی‌زاده در مقابل دفتر حزب سخنرانی مفصلی در دنباله مذاکرات و نظریات قبلی نموده و اضافه نموده است چنان که آقایان زیر عظیم، کفیل فرمانداری و رییس دادگستری سرهنگ معین آزاد دادستان، بازپرس، دکتر شبیان، رییس بهداری، افتخار عمادالشریعه، مجتهدزاده موسوی، مدویان، یدالله کاظمی، مظفر صولتی، وثوق تهران، صمصام گوران صارمی، حاجی حسین ممدیده، حمیدیه، حمید اسماعیل صدقی تا ۵ روز دیگر از مراغه خارج نشوند محو [و] نابود شده و خون آنها به عهده خودشان خواهد بود تا این ساعت شهر منقلب، مردم مشوش، ادارات دیگر بلا تکلیف و رؤسای مورد تهدید و دوایر مخفی و نتیجه عاقبت نامعلوم است. لذا با عرض مراتب بالا تمنی دارد مقرر فرمایند در این موقع تکلیفی برای این جانب معین و سریعاً ابلاغ فرمایند و در خاتمه به عرض می‌رساند در این چند روزه این اداره مرتباً مانند سایر اوقات دایر و مشغول انجام وظیفه بوده است.

رییس ثبت شهرستان مراغه روح‌الله کیا

رونوشت برابر رونوشت است.

[۴۶۱ - ۱۰۹۰۰۲]

۷۹

[رییس‌شهربانی کل کشور به وزارت کشور ۲۵ شهریور ۱۳۲۴]
 وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، دائره محرمانه
 شماره ۶۷۸۶/۶۷۲۶۵/۱، تاریخ ۲۴/۶/۲۵، محرمانه

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: شهربانی تبریز به استناد گزارش شهربانی مراغه گزارش می‌دهد شرحی به امضای تقی‌زاده، مسئول حزب توده مراغه به شهربانی آن جا فرستاده شده مبنی بر این که اغلب پرونده‌هایی که بر علیه افراد حزب توده با شکایت مالکین و با تحریک آنان تنظیم می‌شود یک طرفی بوده، منافع مالکین و مسببین منظور می‌شود. لذا برای رفع موضوع در آتیه پرونده‌های مربوط به افراد حزب توده را باید با حضور یک نفر از کارمندان باسواد حزب که مورد اطمینان باشد تنظیم و تشکیل دهد. در غیر این صورت پرونده‌های متشکله اعتباری نخواهد داشت. شهربانی مربوطه در این مورد کسب دستور نموده و مراتب را نیز به استانداری ۳ و فرمانداری مراغه اعلام مستدعی است امر و مقرر فرمایند از تصمیم متخذه این اداره را مستحضر سازند.

رییس‌شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

[حاشیه] محرمانه: مدیر کل انتظامات، مداخله افراد عادی برخلاف مقررات و قانون است. [به

[استانداری رمزاً اعلام، به شهربانی کل نیز نوشته شود. ۲۴/۶/۲۶]

[۲۹۳۰۰۲۱۴۳ - ۲۲۳ ظ ۴ ب آ ۱]

۸۰

[نخست وزیر به وزارت کشور، ۲۸ شهریور ۱۳۲۴]

نخست وزیر

وزارت کشور

پاسخ نامه شماره ۶۱۴۷-۳۶۰۵ اداره سیاسی و عطف به رونوشت گزارش محرمانه فرمانده ژاندارمری ناحیه دو آذربایجان راجع به شکایت از پوررسول گاراژدار که به اتکاء و بستگی به حزب توده رعایای رشت مراغه را تحریک به برداشتن محصول بدون حضور مالک و نماینده او نموده تبلیغات اغتشاش آمیز می کند اشعار می دارد: ارسال رونوشت مزبور و نظایر آن به نخست وزیری فایده ندارد بهتر است وزارت کشور طبق وظیفه ای که دارند برای تعقیب و جلوگیری و حفظ انتظامات اقدام و تعلیماتی که مقتضی باشد صادر نمایند.

نخست وزیر

[حاشیه]

آقای فخرایی

در این باب قبلاً با آقای برومند تذکر داده شد که شرحی به وزارت کشور بنویسید. این قبیل گزارشات بی اهمیت را به طور هفتگی و خلاصه بفرستند و فقط گزارشات مهم و فوری را جداگانه ارسال نمایند.

[امضا] ۲۴/۶/۲۸

[۳۱۰۰۰۰۷۸۱-۵۱۴ ف ۳ آ د ۱]

۸۱

[رئیس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۶ مهر ۱۳۲۴]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، دایره محرمانه، محرمانه

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند، شهربانی تبریز به استناد اطلاع رسیده از شهربانی مراغه گزارش می‌دهد، روز ۳۰ شهریور ماه ۲۴ در ساعت ۶ عصر، پور رسول از طرف حزب توده سخنرانی و اظهار داشته روزنامه‌هایی که از طرف سیدضیاءالدین به آذربایجان فرستاده می‌شود افکار عامه را خراب می‌کند. توصیه می‌شود کسی به جراید مزبور آونمان نشود. سیدضیاءالدین مملکت را فروخته بود ما نگذاشتیم. لازم است مردم اسامی خود را به حزب دموکرات که حزب توده هم جزو او شده به ثبت برسانند و در غیر این صورت آذربایجانی محسوب نخواهند شد و اگر اقدام به ثبت ننمایند با سرنیزه آنها را خواهیم کشت و پاره [ای] از مالکین، زارعین را تهدید و گفته است مالیات معادل پنج سال قبل از ایشان اخذ می‌نمایند، ما نخواهیم گذاشت به زارع ظلم شود و دولت مجبور است عایدات آذربایجان را صرف عمران و آبادی این ایالت نماید. شهربانی مربوطه جریان را به استانداری نیز گزارش نموده است.

رونوشت گزارش بالا جهت استحضار جناب آقای نخست وزیر تقدیم می‌گردد.

۱/۸۱۰۲/۹۱۵۰ - ۲۴/۷/۲۶

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

[۳۱۰۰۰۷۸۱ - ۵۱۴ ف ۳ آ د ۱]

۸۲

[بیانیه حزب توده ایران - کمیته ولایتی مراغه، ۱۳۲۴]

بیانیه کمیته ولایتی مراغه. حزب توده ایران

هم‌میهنان محترم، رفقای حزبی، آیا می‌دانید دهقانان و زحمتکشان و رفقای حزبی مراغه شما برای چه در اجرای کامل قانون اساسی پافشاری می‌کنند؟ برای این است که

حقوق اکثریت جامعه مصون و محفوظ شود و قاطبه اهالی مملکت ما ایران از مزایای قانون اساسی اعم از بهداری و فرهنگ و سایر مزایای دیگر قانونی بهره‌مند و اعمال نفوذ و تجاوزات مامورین دولت مصون باشند. اگر بفرمایید مگر حقوق قانونی آنان محفوظ نیست، با عرض دلایل زیرین تصدیق خواهید فرمود مصون نیست، زیرا یکی از مواد اصلی قانون اساسی متساوی‌الحقوق بودن عموم اهالی مملکت در مقابل قوانین جاریه کشور می‌باشد، متأسفانه این اصل اجرا نمی‌شود، اگر این اصل رعایت می‌شد، سه ماه از تجاوزات و قیام جمشید اسفندیاری و سواران او و کسان یزدانی مالک قریه قره‌چال برعلیه افراد حزب توده منطقه نفوذ خود می‌گذرد که به عنوان دستگیری افراد حزب و دهقانان منطقه خود آسیب رسانیده و برخی را غارت نموده‌اند. آسیب‌دیده‌ها از شلاق ظالمانه جمشید و سواران او و جراحت زخمیها چه با گلوله مجروح شده بود و چه طفلی که به تنور افتاده بود التیام و بهبودی یافته و زنی که در قریه ملاسراب از هجوم سواران جمشید ترسیده و فوت نموده.

مراجع صلاحیتدار مراغه با وصول گزارشات و شکایات متعدد کاملاً از جریان و مظالم و تجاوزات نامبردگان آگاه و مستحضر شده تا امروز جمشید و سواران او و کسان یزدانی برای تعقیب و تنظیم پرونده در ژاندارمری مراغه و دادستانی و دایره بازپرسی مراغه که صلاحیت رسیدگی را مطابق قوانین جاریه کشور دارا می‌باشد احضار و پرونده مقدماتی هنوز تشکیل نیافته از این فجایع که به مقامات عالیه تظلم شده و در روزنامه‌های تبریز و تهران درج گردیده متمر ثمر و منتج نتیجه نشده، فقط جمشید به تهران رفته پولهایی را که از شهریور ماه ۱۳۲۰ با بردن دست رنج دهقانان و چاپیدن یک عده اشخاص تحت عنوان قوای دولتی که پرونده گویا است و دریافت پول از دولت به عنوان مامور انتظامات محلی جمع مشغول خرج آنها پولها می‌باشد، فقط نفوذ محلی او کاسته شده دهقانان آن منطقه اعم از املاک شیر و خورشید مرکزی و املاک پناهی

جرات یافته به مقامات عالیه از تجاوزات جمشید و سواران او که در این سه سال نموده حتی سواران او به ناموس دهقانان هم تجاوز نموده، تظلم نموده، تاکنون مورد توجه اولیای امور واقع نشده.

علی اشرف امیرجعفری مالک قریه محمود جوق که غلام امیری، ساکن محمود جوق را به عنوان این که چرا وارد حزب توده شده و اهالی آن منطقه را بیدار نموده و از حقوق قانونی‌شان آگاه ساخته و فعال مایشایی و تسلطی که به مال و جان دهقانان امیرجعفری یافته بود کاسته می‌شد به منزل خود خواسته خود و آدمهای او کتک مفصلی زده، رفقای حزبی محمود جوق غلام‌امیری نامبرده [را] در حال بی‌هوشی به میاندواب رسانیده به ژاندارمری میاندواب شکایت، پس از اخذ توضیح در ژاندارمری و معاینه طبی قانونی در میاندواب به مراغه آورده و در بیمارستان شیر و خورشید مراغه بستری و معالجه شده بهبودی یافته، پس از بهبودی به مقامات صلاحیتدار دادستانی و دایره استنطاق کتباً شکایت چون نتیجه به منصفه ظهور نرسیده، بلانتیجه به محل سکونت خود مراجعه و امیرجعفری هم به تبریز آمده تاکنون برای تعقیب و تنظیم پرونده به مراغه احضار نشده.

عباسقلی عبادی ساکن قریه قلعه‌چول را که افتخاری، مالک قریه کتک زده به بخشداری و ژاندارمری میاندواب شکایت نموده تا امروز تعقیب نشده پرونده راکد مانده و حتی افتخاری سهمیه قند و شکر و چایی دهقانان خود را از پخش میاندواب گرفته و به دهقانان نداده و اداره پخش میاندواب برحسب شکایت استحضار حاصل نموده بلانتیجه مانده.

آقای لطفعلی احمدی عضو سازمان جوانان، حزب توده ایران مراغه را که پسران برنجیان انباردار دارایی مراغه که یکی از پسران مذکور اخیراً به تهران رفته و

تحصیلات^(۱) چاقوکشی را در مدرسه چاقوکشان سیدضیاء به پایان رسانیده به مراغه برگشته بود پس از سه روز ورود خود با برادر خود که عضو شعبهٔ پخش مراغه می‌باشد با چاقوی فنی مجروح ساخت در اثر شکایت احمدی به شهربانی مراغه شهربانی [وی را] جلب، در تحقیقات تفصیر مرتکبین به اثبات رسیده بود، چون رییس کلانتری مراغه با عمال سیدضیاء همدست می‌باشد و قضیه قابل پرده‌پوشی نبود به استخلاص مرتکبین جز فرار چاره ندیده بودند از مراغه فرار داده و بلاتعقیب مانده.

ولی در مقابل آصف دیوان که یکی از مالکین و متمولین درجه اول مراغه می‌باشد به دهقانان و زارعین املاک خود از هیچ‌گونه ظلم و تعدی فروگذاری نکرده و همه ساله باغات خود را که باغات زیادی در قریه چکان واقع در قسمت شرقی و ۶ کیلومتری مراغه دارا می‌باشد یا با بیگاری و یا با مختصر مزد بیل‌کاری می‌نموده امسال در اول بهار باز خواسته بود دهقانان چکانی را یا با بیگار و یا با پنج ریال مزد به فعلگی در باغات خود مجبور نماید در صورتی که در قریه چکان اشخاص دیگری هم باغات دارند و روزی ۲۲ ریال به فعله مزد می‌دهند، دهقانان مذکور حاضر نشده برای حفظ حقوق خود و استخلاص از تعدیات آصف به مراغه آمده عضویت حزب تودهٔ ایران قبول نمودند آصف عصبانی شده به چکان رفته در صورتی که یک نفر ژاندارم هم که برای املاک دیگر خود از ژاندارمری مامور آورده بود و حاضر جریان بوده، هشت قبضه تفنگ که در اهالی چکان بوده که چهار قبضه آن را آصف از دولت گرفته برای حراست دهقانان چکان داده بود و چهار قبضه هم خود دهقانان پول جمع کرده خریداری نموده بودند از دهقانان چکانی گرفته خواسته به مراغه ببرد، اهالی چکان اطلاع یافته چهار قبضه تفنگی را که پول جمع کرده خودشان خریداری نموده بودند مطالبه و آصف هم داده و چهار

۱. اصل: تحصیلات

قبضه دیگر را خود آصف یکی را به جوانشیر نام مالک قریه تازه کند که در نزدیکی چکان واقع است داده قبض گرفته و سه قبضه دیگر را به کسان خود داده قبض گرفته به مراغه مراجعت نموده از بیست نفر اهالی چکان به ژاندارمری مراغه شکایت نموده و هشت نفر آنان را متهم کرده که در راه با اسلحه به عنوان قطاع‌الطریقی تفنگها را از دست من گرفتند، ژاندارمری مراغه هم برحسب وظیفه اقدام و در تحقیقات کذب آصف مدلل و آشکار گردید، مع‌الوصف سه نفر از کاسه لیسان خود را برای اثبات دروغ خود در ژاندارمری گواه معرفی بیست نفر دهقانان چکانی پس از چند روز معطلی از کار پرونده تکمیل به دادستانی تسلیم گردیده بازپرس هم نظر بر این که از طرفداران سیدضیاء و با مظفر صولتی داماد آصف دوست جانی است تهمت را وارد دانسته گویا رسیدگی را از صلاحیت دیوان حزب تشخیص داده و قرار صادر نموده که از هر نفری از آن هشت نفر ده هزار ریال تضمین گرفته مرخص نمایند، هفت نفر مذکور به دادن ضامن مقرر حاضر بودند مع‌الوصف نظر به دسیسه آصف که دهقانان را دچار خسارت و زحمت نماید و چشم سایر دهقانان [را] نیز بترساند به تبریز برای تسلیم دادگاه حرب آورده‌اند؟ آیا متصور است که هشت نفر دهقان مشهور روز روشن در جلو چشم عابرین سر راه مالک خود را گرفته تفنگ از دست او بگیرند؟ آیا دهقان با معرفیت محلی و داشتن خانه و زندگی در جاده عمومی ۶ کیلومتری مراغه مرتکب این امر می‌شود؟ آیا متصور است کسی که برای راه زنی در جاده عمومی قدم گذاشت فقط به یک نفر تجاوز و دست‌درازی نموده متعرض دیگران که جاده پر از عابرین بوده نشود؟ آیا این متساوی‌الحقوق بودن اهالی مملکت در مقابل قوانین می‌باشد وقتی که متنفذین و مالکین با اتهام بی‌اصل متعرض دهقانان و زحمت‌کشان می‌شوند فوری مورد تعقیب می‌گردند، ولی وقتی که دهقانان از مظالم و تجاوزات مالکین به مقام شکایت برمی‌آیند به شکایت آنها ترتیب اثری داده نمی‌شود و برای ابقای نفوذ آنان و پیشرفت مقاصد پلید مالکین و ترسانیدن

سایر دهقانان با ملاحظه می‌گذرانند؟ آیا معنی متساوی‌الحقوق بودن در مقابل قانون و تامین قوه قضایی کشور این است؟ و دیگر برای این بر اجرای کامل قانون اساسی پافشاری می‌نماید که نفوذ و فعال مایشایی و حکومتی مطلقه مالکین مراغه از دهقانان قطع شود در صورتی که مطابق قانون مالکین به اندازه قدرت کدخدای ده قدرتی ندارند که دیگر بعد از این مالکین مراغه هم با دلخواه خود با دهقانان رفتار ننموده و زارعین را مجبور و ملزم به اجرای منویات پست و مطامع خود نکرده و با اراده خود مالیاتهای جدید برقرار نساخته و مالیاتهای نامشروع که مخالف اصل نود ونهم متمم قانون اساسی می‌باشد مثل مالیات زن، مالیات جفت، مالیات جوجه، مالیات دوشک، مالیات دواب، چهل یک خزمن چه لک، قناق خرجی، پیشکش عید، بیکاری، بار کرده از دروگران که زراعت زارعین را که مالک هم سهم است درو نموده حق دروگری دریافت می‌کنند از مزد دروگران هم بهره مالکانه دریافت می‌نمایند، بهره دریافت نکنند، در صورتی که سابق به حق دروگری بهره معمول نبوده پس از این که بهای غله ترقی نموده مالکین از مزد دروگران هم فعلاً در مراغه دریافت می‌نمایند. برای این که خوانندگان مستحضر شوند مالیات زن و مالیات جفت چه است ذیلاً شرح می‌شود:

مالیات زن عبارت از این است وقتی که یک دهقانی که دارای خانه و زندگی است تا مادامی که متأهل نشده مالیات قاپوباشی دریافت نمی‌دارند، ولی پس از آن که مرد دهقانی متأهل شد در سابق ۱۵ ریال می‌گرفتند حالا ۲۱ ریال دریافت می‌کنند و همین دهقان وقتی که یک زن و یا دو زن دیگر گرفت و همان خانه آورد همان مبلغ با تعداد زن به مالیات مذکور افزوده می‌شود و اگر به پسر خود زن گرفت و به همان خانه آورد باز یک

مالیات علاوه می‌شود. (در بعضی از قراء شهرستان مراغه معمول است)

مالیات جفت عبارت از این است یک زارعی که کلیه عوامل جفت متعلق به زارع و تخم و زحمت کشت و مخارج نگاهداری جفت تماماً به عهده زارع می‌باشد و کلیه زحمات جمع‌آوری و مخارج به عهده زارع است و مالک پس از حاضر شدن محصول از کلیه حصول اعم از صیفی و شتوی در زمین آبی سکوت و در زمین دیمی پنج یک بهره دریافت می‌کنند و حتی از گاه هم بهره دریافت می‌دارند، مع الوصف اگر زارع دارای یک جفت باشد یک مالیات و دو جفت باشد مالیات دو جفت را دریافت می‌کنند.

زارعین و دهقانان برطبق دستور قانون اساسی مالکیت را محترم دانسته و می‌دانند و بهره مالکانه را پرداخت نموده و خواهند نمود، ولی دوازده هزار نفر دهقانان که برای شرکت در جشن اول ماه مه به مراغه آمده بودند در میتینگ عمومی قطعنامه صادر کردند از امسال مالیاتهای فوق غیر قانونی را تأدیه نکنند. پاینده ایران - برقرار باد قانون اساسی - زنده باد اکثریت ملت که حافظ استقلال تمامیت مملکت و قانون هستند.

کمیته ولایتی مراغه - حزب توده ایران

[۳۱۰۰۰۰۷۸۱ - ۵۱۴ ف ۳ آ د ۱]

مرد

۸۳

[کفیل بخشداری مرد به استانداری آذربایجان شرقی ۱۱ فروردین ۱۳۲۴]
وزارت کشور، رونوشت است

مقام معظم استانداری استان سوم

برابر گزارش شماره ۱ - ۳۲۴/۱/۱۱ اداره شهربانی مرنند در تاریخ ۳۲۴/۱/۱۰ از طرف حزب توده مرنند نطقی در میدان مرکزی دایر و جریان میتینگ را به شرح زیر به عرض می‌رساند:

۱- ساعت ۱۰ صبح (ناطقین اصغر و قاسم و علی اکبر و رضا مهاجرین و برهانی) تمجید و تقدیر از عملیات مامورین و کارمندان دولتی که نامبردگان برادران و یاران ما می‌باشند.

۲- خائنین باید پیدا و تعقیب شوند که فی مابین حزب توده و دولت تفرقه انداخته‌اند.

۳- یک نفر که به ضد حزب توده رفتار می‌کرد از طرف حزب توده شبانه دستگیر شده است. در اثنای نطق جمعی از حاضرین متفرق شده و فرار می‌کنند که از طرف افراد حزب مزبور فرارکنندگان تعقیب، در نتیجه معلوم می‌شود که حاجی آقا صدیقی و رحیم و رحمان نامان ذوالفقاری طپانچه کشیده‌اند که نامبرده‌گان از طرف سربازان شوروی دستگیر و طپانچه را از رحمان مذکور اخذ و خودشان را با چهار پوکه فشنگ سربی و دو عدد پوکه پنج تیر با ظرف چرمی طپانچه را به شهربانی تحویل داده و اتفاقات سوئی رخ نداده که در ضمن جریان عمل، شرحی از حزب [توده] مرنند طی شماره ۵۴ شهربانی رسید که سه نفر مزبور در دست خودشان سه طپانچه داشته و یکی از ناطقین را هدف قرار داده بودند که اغتشاش تولید نمایند و تقاضای تعقیب نامبردگان را کرده بودند که جریان طی شماره ۴۹ به دادگاه مرنند اعلام و تقاضای قرار قانونی با اکمال بازجویی گردیده که طی شماره ۱۸۲ قرار صادره و بازداشت گردیده‌اند و قضیه در تحت تعقیب جدی می‌باشد. نتیجه در ثانی به عرض خواهد رسید. در پایان برابر تقاضای کماندان شوروی چهار پوکه فشنگ سربی و دو عدد پوکه پنج تیر با ظرف چرمی طپانچه مکشوفه از رحمان در قبال رسید به کماندانی تحویل گردیده است و ضمناً یک قبضه تفنگ پنج تیر از منزل ذوالفقاری زاده نامبرده از طرف مامورین شوروی کشف که عیناً در کماندانی می‌باشد و نسبت به مفاد ماده ۳ نطق حزب توده نیز از قرار اطلاع حاصله ملامحمدعلی

نام ۷۰ ساله مردی را که با روضه‌خوانی امرار حیات می‌نماید شبانه موقع عبور از جلو عمارت حزب توده دستگیر کرده‌اند که شما شبانه تابلوی حزب را گل‌آلود کرده‌اید به این مناسبت شب را در آن جا بازداشت، صبح پس از بازجویی مرخص کرده‌اند.

کفیل بخشداری مردند. سر بهر مکرم امضا و مهر

رونوشت برابر اصل است.

[۴۲۱ - ۱۰۹۰۰۲]

۸۴

[بخشدار مردند به استانداری آذربایجان شرقی ۲۴ اردیبهشت ۱۳۲۴]
وزارت داخله، استان سوم، بخشداری مردند، شماره ۴۲۴، تاریخ ۲۴/۲/۲۴

مقام محترم استانداری استان سوم

طبق گزارش شماره ۲۰ - ۲۴/۲/۲۱ اداره شهربانی مردند روز ۲۰ ماه جاری از طرف حزب توده مردند نطقی در جنب میدان مرکزی، حوالی ساعت ۱۰ دایر و خلاصه آن را ذیلاً به عرض می‌رساند:

۱ - آقای برهانی راجع به حقیقت پرستی صحبت کرده و پاره‌ای آیات قرآنی را شاهد کلام خود اظهار نموده و گفت: هر کس دارای حقیقت باشد پایداری و ثبات او بیشتر خواهد بود و هر یک از افراد حزب توده و کارگران این صفت را داشته باشد بیشتر به موفقیت نزدیک و ترس و وحشت در راه انجام مفاد مرام حزب نخواهد داشت.

۲ - نسبت به خاتمه یافتن فاشیستی از طرف ارتش قهار سرخ و به پایان رسیدن عملیات

سوءنازی متینگ شد، و ضمناً گفته شد که متعلقات آنان و...^(۱) ایشان نیز که در این کشور نیز می‌باشند و جزئی هستند دستگیر و لگدکوب خواهند شد.

۳- راجع به عملیات رییس‌دادگاه مرند که طرفدار فاشیست و پول‌داران است سخنرانی شده و [گفته شده که] باید او را عوض نموده و یک نفر رییس‌دادگاه محلی به جای او منصوب گردد. حوالی ساعت ۱۱/۳۰ خاتمه یافته و با صدای زنده باد حزب توده و دهاتیان، کارگران محو باد فاشیست، متفرق شدند.

بخشدار مرند.

[حاشیه] رونوشت گزارش بالا برای استحضار مقام وزارت کشور به اداره سیاسی و گذرنامه تقدیم می‌گردد.

بخشدار مرند - خجسته [امضا]

[۲۱۶۹ - ۲۹۳۰۰۲۱۶۹ - ۳۲۴ ظ ۴ ب آ ۱]

۸۵

[شهربانی مرند به شهربانی کل کشور ۲۶ بهمن ۱۳۲۷]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، رونوشت رمز شهربانی مرند

شماره ۲۶۶۶، مورخه ۲۶/۱۱/۲۷

شهربانی کل کشور

رونوشت شهربانی تبریز - در تعقیب معروضه ۴۰ - ۲۷/۱/۱۸ و اوامر دیگر، علی‌شهرت عرفانی فرزند غلام‌حسین عرفانی که در زمان متجاسرین در فرقه بوده و خودش از جوانان ناراحت و در زمان متجاسرین با افسران و سران آن همراه و عضو فعال بوده و بعد از آذر ۲۵ نیز با تشکیل دادن جلسات تبلیغات بر علیه دولت و مامورین دولت نموده که کراراً تحت تعقیب قرار گرفته و گزارش آن نیز به شماره ۱۰۹ - ۲۷/۱۱/۱۸ به عرض

۱. یک کلمه خوانده نشد.

رسیده است چون اخیراً بر فعالیت خود افزوده به علاوه مخبری روزنامه مردم را به عهده گرفته و به تبلیغات شوم خود ادامه می‌داده است با دو نفر از همکاران نزدیکش محمدحسین کلانتری و حسینقلی فلکی جلب و با دستور و با به دست آوردن اسنادات منزل آنها طبق ماده ۵ حکومت نظامی بازداشت و تحت تعقیب قرار گرفته است و همچنین یوسف علی افشار که سابقاً گروهبان ژاندارمری بوده و به واسطه دخالت داشتن در احزاب از خدمت دولت اخراج شده و در مرند به شغل بقالی اشتغال و او نیز تبلیغاتی بر علیه دولت می‌کرده و اسنادی هم از منزلش کشف شده بازداشت و تحت تعقیب قرار گرفته پس از تکمیل تحقیقات و ارسال پرونده به فرمانداری نظامی نتیجه مشروحاً به عرض خواهد رسید.

محل امضا

رونوشت برابر اصل است.

[۲۹۰۰۰۲۵۵۵ - ۵۴۸ و ۴ الف ب ۱]

۸۶

[رییس‌شهربانی کل کشور به وزارت کشور ۳۰ بهمن ۱۳۲۷]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره کارآگاهی

شماره ۱۹۹۲۲/۱۲۲۱۶۸/۱، تاریخ ۲۷/۱۱/۳، محرمانه، مستقیم

وزارت کشور

رونوشت گزارش رمز شماره ۲۶۶۶ - ۲۷/۱۱/۲۶ شهربانی مرند راجع به چند نفر از اعضای فعال حزب توده آنجا که تحت تعقیب قرار گرفته و طبق ماده ۵ قانون حکومت نظامی بازداشت شده‌اند برای استحضار منضمماً ایفاد می‌گردد.

رییس‌شهربانی کل کشور - سرتیپ صفاری [امضا]

[۲۹۰۰۰۲۵۵۵ - ۵۴۸ و ۴ الف ب ۱]

میانه

۸۷

[رهبران کمیته محلی میانه حزب توده ایران به وزارت کشور
 ۲۹ شهریور ۱۳۲۳]، وزارت پست و تلگراف و تلفن، تلگراف از
 میانه به ط، شماره تلگراف ۱۴۲، تاریخ اصل ۲۶، تاریخ وصول ۶/۲۹

وزارت کشور

وسيله فراکسیون توده مجلس شورای ملی، رونوشت وسیله رهبر، جراید آزادی -
 تاکنون درباره مقتولین و مجروحین کارگران تبریز اقدام نشده، از قرار معلوم جهت از بین
 بردن جنایات قاتلین پرونده سازی می نمایند. دولت و مجلس بدین وسیله اسباب انزجار
 مردم آذربایجان را فراهم داشته از مرکز دلسرد می نماید. تقاضای رسیدگی فوری داریم.
 ۱۷۲ از طرف میتینگ ده هزار نفر [ی] میانه غلام یحیی، رضی زاده، قاسم زاده.

[۲۹۳۰۰۲۳۰۲ - ۷۰۸ ظ ۴ ب آ ۱]

۸۸

[رهبران، کمیته ولایتی میانه حزب توده ایران به نخست وزیر
 ۱۷ مهر ۱۳۲۳]، وزارت پست و تلگراف و تلفن، تلگراف از میانه به ط
 شماره تلگراف ۱۰۷، تاریخ اصل ۱۷، تاریخ وصول ۷/۱۸

۲۵/۷۵ ریال اعتبار دارد

آقای نخست وزیر

رونوشت مجلس فراکسیون توده، رونوشت روزنامه رهبر، رونوشت ظفر، از شدت بی‌اعتدالی مامورین انتظامات محلی گرمرود میتینگ باشکوهی در فضای آزاد [در] میانه با حضور سه هزار نفر داده، اینک برای تقاضای رسیدگی [به وضعیت] تیره و تاریک محال گرمرود و کاغذکنان به تلگرافخانه متحصن [شده‌ایم] طغیان و تجری بعضی مالکین ستم‌پیشه خونخوار، بی‌اعتنایی مسئولین، عدم تامین جان و مال کشاورزان، کارگران و بعضی خرده مالکین شایع گشته [است.] بخشداری و ژاندارمری محلی با تشکیل حزب قلابی به نام کانون اتحاد و جماعت خیریه که همدست و همراه [آنان] می‌باشند، رشته انتظامات را به هم زده، اشرار سابقه‌دار که فعلاً مالک عمده شده‌اند با تعلیمات و دستورات مسئولین محلی، قتل و غارت [می‌نمایند] و به سرقت مشغول [و] از هیچگونه حرکات وحشیانه مضایقه ندارند. بدبختی دوست‌هزار نفر اهالی به دست چند نفر مامورین خائن فراهم [آمده است]. مقدرات این صفحه [از کشور] به دست وطن‌فروشان برقرار [شده است.] از قانون اساسی نشانه‌ای در بین نیست. اولیای امر به شکایت‌های مکرر اهالی گوش نمی‌دهند. با حضور پاکروان فرمانده [ژاندارمری] خانه غلامعلی رجبی ساکن اغ‌کند بوسیله مالکین کاغذکنان محاصره، اسبهای او را غارت [و] در پی سوء قصد [به] صاحبخانه و مهمانش بوده‌اند. با حضور سه نفر ژاندارم در "تیرک" عبدالمجید کاظمی، مشیر علما [و] علی علوی را دستگیر و [به او] توهین [نموده]، اسناد و پول او را غارت [کرده] چند روز [او را] زندانی [کرده‌اند.] غلامرضا صدیق‌زاده کارمند دارایی محصول خرمن یک آبادی را از راه غرض در صحرا بلا تکلیف گذاشته، تماماً سبز و ضایع [شده و] از بین رفته [است.]

بی‌پروا، آقایان کانون و حامی آنها می‌گویند هر کس داخل حزب شده منظور و از بین

خواهیم برد. [اگر] اولیای دولت و ملت علاج و رفع این اشرار بازی [را] به زودی نفرمایند [برای هیچ] یک [از] افراد تامین نیست. در تلگرافخانه منتظر رفع ظلم [هستیم].

از طرف میتینگ حزب توده میانه، غلام یحیی، علوی، محمدعلی، عیسی، عباس پنبه، اسماعیل داداش، محسن داوودی، غلامعلی، سلام، حمدالله سعدی، علی میانی [۲۹۳۰۰۲۳۷۵ - ۱۲۰ ظ ۵ ب آ ۱]

۸۹

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور ۱۲ فروردین ۱۳۲۴]

وزارت کشور، اداره سیاسی، شماره ۱۶۱۲۹ - ۱۳۷۶۳

تاریخ ۱۳۲۴/۱/۱۲، محرمانه

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: طبق گزارش شهربانی تبریز کارکنان کانون خیریه و حزب توده میانه برضد یکدیگر شروع به تبلیغات نموده و ممکن است موضوع منجر به اغتشاش گردد و علاوه نموده چون آقای انصاری بخشدار میانه با عمال کانون خیریه مربوط است، بدین جهت حزب توده نسبت به مشارالیه بدین می‌باشند.

رییس شهربانی کل کشور - سرپاس سیف

رونوشت شرح بالا برای استحضار مقام نخست وزیری تقدیم می‌شود.

از طرف وزیر کشور [امضای کلانتری]

[۱۰۹۰۰۲ - ۴۶۰]

۹۰

[حزب توده ایران، کمیته محلی میانه به مجلس شورای ملی
 ۲۵ فروردین ۱۳۲۴]، وزارت پست و تلگراف و تلفن - تلگراف از
 میانه به ط، شماره تلگراف ۱۲۴، تاریخ اصل ۲۱، تاریخ وصول ۱/۲۵

مجلس شورای ملی

رونوشت فراکسیون توده، رونوشت کمیته مرکزی حزب توده، رونوشت رهبر، قتل،
 غارت [و] فجایع در محال گرمورد، دسته‌بندی‌های انصاری بخشدار میانه ادامه دارد.
 روز ۲۴/۱/۱۹ خوانین ناحیه کندوان به معیت الیاس غلامی کارمند آمار میانه و دو نفر
 ژاندارم قریه اوین را چاپیده، اموال [و] دارایی مردم را غارت، چند نفر را سخت
 مضروب نموده‌اند. در قریه صومعه سفید مرتضی‌خان امیربهدودی از هیچگونه آزار [و]
 شکنجه دریغ نمی‌نماید. اهالی به کلی تامین جان، مال، عیال [و] اولاد ندارند. جداً
 تقاضای رسیدگی به حال مظلومان [و] محاکمه [و] مجازات مسببین را خواستاریم. ۴۵
 - ۲۴/۱/۲۱

از طرف حزب توده ایران، کمیته میانه علی خلیل آذر

[۲۳۰۲ - ۲۹۳۰۰۲۳۰۲ - ۷۰۸ ظ ۴ ب آ ۱]

۹۱

[عده‌ای از اهالی میانه به مجلس شورای ملی ۲۵ خرداد ۱۳۲۴]
 شماره ۱۶۶، تاریخ ۲۴/۳/۲۵

تهران ساحت مقدس مجلس شورای ملی

رونوشت مقام نخست وزیری - رونوشت فراکسیون توده - رونوشت کمیته مرکزی حزب توده ایران، رونوشت شورای عالی جبهه آزادی، رونوشت رهبر، رونوشت ظفر، رونوشت فرمان، رونوشت ایران ما، رونوشت آژیر، رونوشت تبریز کمیته ایالتی حزب توده ایران - آذربایجان، رونوشت خاور نو.

روز پنجشنبه ۲۴ خرداد ماه ۲۴ میتینگ پرشکوهی به اشتراک چهارهزار نفر اهالی میانه در دهات اطراف گرمروند تشکیل، پس از استماع اظهارات ناطقین قطعنامه زیر به تصویب نمایش دهندگان رسید:

۱- اکثریت ریاکار و پوشالی مجلس می خواهند سوء نیت خود را به ملت ایران تحمیل نموده محسن صدرالاشرف (دژخیم باغشاه و قصاب معروف مشروطه) را در مسند نخست وزیری نشاندند باز هم خاک ایران را با خون جوانان آزادی خواه وطن پرست ایرانی مانند گذشته آلوده سازند. از مقامات مربوطه، از وکلای آزادی خواه تقاضا می شود این عنصر فاسد و ننگین را از آن مقام پاک [و] به قید فوریت طرد نمایند.

۲- محاکمه و مجازات سیدضیاء بی وطن و مؤسس کودتا را که باعث تمامی اختلافات ایران است جداً خواهانیم.

۳- دولت هر چه زودتر اقدام و استفاده از منابع طبیعی به استخراج معادن و ایجاد راه آهن میانه تا تبریز را نموده مردم را از بحران بیکاری خلاص نمایند.

۴- انتخابات انجمن های ایالتی و ولایتی و محلی هر چه زودتر مطرح و اقدام شود.

۵- وضع قانون عادلانه در میان ارباب و رعیت و حل اختلافات [و] بدعت های غیرقانونی.

۶- حکومت نظامی پس از پایان جنگ جز جلوگیری از آزادی و خاموش نمودن چراغ مشروطه اشتغالی ندارد [و] باید فوری ملغی شود. جداً تقاضا می شود. هر چه زودتر این شش ماده به تصویب برسد والا ملت ایران به این دسیسه بازی ها حاضر نخواهند

شد.

از طرف شرکت‌کنندگان در میتینگ [امضای] غلام یحیی
عباسعلی پنبه، فاضل میرغفاری، علی خلیل آذر،
محسن داوودی، قدرت نادری، عبدالله خان محمدی،
میرستار مهدوی، هاشم مرادی، محمدعلی حیدری.

[۱۰۹۰۰۲ - ۴۶۰]

۹۲

[گزارش مامور پست میانه به وزارت پست و تلگراف و تلفن
۶ شهریور ۱۳۲۴]، وزارت پست و تلگراف و تلفن، رونوشت گزارش میانه
شماره ۶۳۶، تاریخ ۲۴/۶/۶

وزارت

عین گزارش شماره ۶۳۶ - ۲۴/۶/۶ پستل میانه ذیلاً به عرض می‌رسد:

۹۵۸۴ - ۲۴/۶/۷ همایونفر

ریاست محترم پست و تلگراف

عین نامه کمیته حزب توده را ذیلاً درج [می‌نماید]: بخشداری میانه، کپیه دادگاه، کپیه
ژاندارمری، کپیه شهربانی، کپیه پست و تلگراف، در مورخه ۲۴/۵/۲۷ سوریه مالک
قریه کولا از برای تحمیل نمودن سوء نیت خود و بدعتهای غیرقانونی به زارعین به
وسیله ستوان یکم مصطفی و چهار نفر سرباز از هیچ‌گونه تعدی فروگذاری نمی‌کنند و
آقای عبدالله اعظمی که ابداً حق دخالتی در قریه مزبور ندارد به ایشان شاخی‌گری
نموده، حتی می‌خواهند به ناموس مردم هم تجاوز نمایند. مامورین بخشدار و

ژاندارمری کاملاً از جریان قضیه مطلع‌اند. بدیهی است شورای متحده کارگران و رفقای حزبی از دهات اطراف برای تشکیل سخنرانی و شریک غم شدن به پراکندگی عائله رفقای خود در مورخه ۲۴/۶/۷ به قریه کولا خواهند رفت. هرگونه تجاوزات از طرف مرتجعین باشد مسئولیت به عهده شما خواهد شد.

۳۳۹ - ۲۴/۶/۶ از طرف کمیته محلی میانه عباسعلی پنبه

اطلاعاً به عرض رسید. ۶۳۶ - ۲۴/۶/۶

فیروز اعزازی

رونوشت با اصل یکی است.

[نقش مهر بیضی شکل وزارت پست و تلگراف و تلفن]

[۴۶۰ - ۱۰۹۰۰۲]

۹۳

[رییس‌شهربانی کل کشور به وزارت کشور ۲۵ شهریور ۱۳۲۴]

وزارت کشور، شماره ۶۷۸۴/۱۷۲۷۰، تاریخ ۱۳۲۴/۶/۲۵

وزارت کشور

محترماً رونوشت گزارش شماره ۱۲۲۰ - ۱۸۳۸ - ۳۲۴/۶/۱۱ شهربانی تبریز را ذیلاً

معروض می‌دارد:

شهربانی میانه گزارش می‌دهد روز ۳۲۴/۵/۲۴ از طرف عباسعلی پنبه متصدی حزب توده سخنرانی و گفته که آقایان مالکین و سرمایه‌داران ظلم و ستم نموده و روزه هم می‌گیرند و در تبریز جلسه حزب تشکیل و قرار شده قبل از تشکیل انجمن ایالتی و ولایتی بهره مالکانه باید پنج یک باشد و مالک نباید به رعایا ظلم نماید و غیر از بهره مالکانه چیزی به عناوین دیگر داده نشود. در آتیه تقسیم اراضی هم خواهد شد و اساس

قانون مشروطه تقسیم اراضی است و وقایع اخیر تبریز از مالکین است که می‌خواهند اهالی [را] دو تیره نموده خودشان استفاده نمایند و اسلحه [ها را] از مردم خواهیم گرفت. اسلحه باید در دست دولت باشد نه ملت.

سپس محمدعلی شهرت رامی مهاجر رییس کارگران نطق و بعضی از اظهارات عباسعلی را تایید و اضافه کرد که جماعت برای عید خون حاضر شوید. چند^(۱) خون خواهیم کرد. آزادی خواه کسی است که در عید فوق از جان خود بگذرد. مطمئن باشید سربازان ایران به شما تیراندازی نخواهند کرد وقتی که مافوق آنها فرمان آتش داد خود فرمانده را خواهند زد می‌گوییم تهران [و] مجلس وضعیت را درست نماید والا آذربایجانی‌ها به کلی با تهران قطع رابطه خواهیم نمود و نادری نام دهاتی اشعار تهدیدآمیز ترکی در ظلم مالکین خوانده است. مراتب به استانداری گزارش شده است.

رییس‌شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی امضا

[۱۰۹۰۰۲ - ۴۶۰]

---

۱. در اصل چنین است، معنای آن مشخص نشد.

آذربایجان غربی

ارومیه

۹۴

[فرماندار رضائیه به وزارت کشور، ۱۹ اسفند ۱۳۲۱]

وزارت کشور، استان چهارم، تاریخ ۱۹/۱۲/۱۳۲۱، شماره ۲۹۵

پیوست ۱۰

وزارت کشور

یک جلد از مرامنامه و نظامنامه حزب توده آذربایجان غربی و کردستان که اخیراً در رضائیه تشکیل و مرکب از مسلمانان و ارامنه و آسوری^(۱) و کرد می باشد برای استحضار خاطر مبارک در پیوست تقدیم می دارد.

فرماندار رضائیه [امضا]

[حاشیه] ملاحظه شد فعلاً بایگانی شود [امضا]

[۲۹۳۰۰۵۶۹۳ - ۳۰۱ ف ۵ ب الف ۱]

[مرامنامه و نظامنامه حزب توده آذربایجان غربی و کردستان]

مرامنامه موقتی حزب توده آذربایجان غربی و کردستان

مقدمه

در عین حالی که استقلال، موجودیت، خلق جهان، سعادت و آزادی نوع بشر که در نتیجه خون‌بهای میلیون‌ها قربانی و انقلابات خونین در طی اعصار متمادی به دست افتاده از طرف وحشیهای خونخوار فاشیست شدیداً تهدید، حقوق و آزادی در زیر پای استبداد و خودخواهی لگدمال می‌شود، در یک چنین حالی توده زحمتکش آذربایجان غربی و کردستان که بیست سال تمام با تحمل آن همه مظالم شدیداً طاقت‌فرسا مجدداً به حقوق و آزادی خود نایل گردیده، اینک برای این که آزادی به تمام معنی حقیقی خود ظاهر و آثار مظالم و بدبختیهای گذشته کاملاً از بین رفته و در عین حال دیو مهیب ارتجاع به استفاده از موقع موفق به نیل به آمال شوم و منحوس خود که عبارت از اسارت و انهدام و از بین بردن طبقه زحمتکش می‌باشد نگرندیده باشد. حزب توده که نماینده حقیقی تمامی آزادمردان و زحمتکشان آذربایجان و کردستان است در شهر ارومیه تشکیل یافته، مع‌هذا عموم طرفداران آزادی و دموکراسی (حاکمیت خلق) و کلیه طبقات زحمتکش و ظلم‌دیده را دعوت می‌نماید که با نیت پاک به نام احیاء و استقرار عدالت در اطراف حزب توده حلقه زده و با اراده تزلزل‌ناپذیر خود برای تشکیل حاکمیت خلق دست اتحاد به حزب توده داده و برای مبارزه قطعی با استبداد قد مردانگی علم و اقدام نماید.

ماده ۱- با تشکیل رژیم دموکراسی (حاکمیت خلق) تأمین حقوق عمومی هر فرد و اجتماع از قبیل آزادی گفتار و نطق و قلم و عقیده و نمایش و اجتماع و غیره.

ماده ۲- مبارزه جدی و قطعی با فاشیسم و طرفداران آن و مبارزه با هر گونه رژیم ارتجاعی و احزابی که بر علیه آزادی تشکیل یافته باشند.

ماده ۳- تولید و ایجاد اتحاد و یگانگی در بین ملل و در عین حال مبارزه با احزاب و اشخاصی که در صدد تولید اختلاف و ضدیت در بین ملتها می باشد.

ماده ۴- بهبودی بخشیدن به وضع زندگی زارعین و کارگران، مبارزه با بیکاری، تعیین ساعت کار و مزد کارگران و به طور کلی برای تأمین وضعیت عمومی کارگران و زارعین تشکیل و تأسیس مؤسسات اتفاق و همکاری.

ماده ۵- اصلاحات لازمه در طرز استفاده از زمین و زراعت و آب و بهبودی بخشیدن به وضع زندگی زارعین و کارگران و توده زحمتکش.

ماده ۶- اصلاحات لازمه و اساسی در امور فرهنگی و بهداری توده و برقرار نمودن تعلیمات اجباری عمومی مجانی و تأمین استفاده توده از تمام مراحل فرهنگی بهداری.

ماده ۷- با در نظر گرفتن مصالح و منافع توده تعدیل و تقلیل مالیاتها حزب توده برای اجرای مندرجات فوق با توجه [به] مقتضیات وضع کنونی مواد زیر را خط مشی خود قرار می دهد:

ماده ۱- مبارزه شدید بر علیه اختلاس و چپاول منال دولتی و رشوه خواری و هرگونه استفاده نامشروع و غیرقانونی مأمورین دولتی از موقعیت خود.

ماده ۲- جبران خسارت مالی و جانی و حیثیتی اشخاصی که در دوره پادشاه سابق مورد ظلم و تعدی واقع شده اند و استرداد املاک خورده مالکین و دهقانان که [به] غصب از آنان ربوده شده است.

ماده ۳- محاکمه و تردد مجازات اشخاصی که به آزادی خیانت کرده و نسبت به حقوق فردی و اجتماعی اجحاف و تعدی نموده اند و پس گرفتن دارایی و اموالی که از این راه به دست آورده اند.

-
- ماده ۴- مساعدت و دفاع از اشخاصی که در دوره گذشته مورد ظلم و اجحاف واقع گردیده و فعلاً در صدد استرداد حقوق خود می‌باشند.
- ماده ۵- تأمین آسایش عمومی و تسهیل وسایل زندگی مادی و معنوی عامه، مخصوصاً کوشش در فراوانی و ارزانی خواربار و ارزاق عمومی و مبارزه سخت بر علیه احتکار و گرانی اجناس.
- ماده ۶- به منظور بهبودی اوضاع معنوی زندگانی و تشخیص احتیاجات حقیقی توده و تأمین آزادی حقیقی وی و تنویر افکار عمومی انتشار جراید، تأسیس کلوب و قرائت‌خانه‌ها و نمایشگاهها و کنسرت‌های عمومی.
- ماده ۷- برای این که توده زحمتکش حقیقی بتواند اشیا و اجناس لازم را به قیمت ارزان و مناسب خریداری نموده و در دسترس داشته باشد اقدام عملی در تأسیس و تشکیل کوپراتفها.
- ماده ۸- برای بهبودی وضع فرهنگی و صرفه‌جویی در وقت محصلین توده، تدریس مجانی زبان مادری هر ملتی در مدارس به خرج دولت.
- ماده ۹- تأمین استقلال قضایی و تفکیک حقیقی قوه^(۱) قضایی از قوه مجریه.
- ماده ۱۰- ایفای کلیه قوانین نظامات جابرانه‌ای که در دوره پادشاه سابق به ضرر توده وضع گردیده.
- ماده ۱۱- تجدید نظر در قوانین و مقررات نظام وظیفه به نفع توده و جلوگیری از اجحافات و هرج و مرج آن.
- ماده ۱۲- مبارزه جدی و قطعی بر علیه الکلیزم و فساد اخلاق و تریاک و امثال آن که در اخلاق عمومی توده موثر است.

---

۱. اصل: توده قضایی است که به نظر اشتباه نوشتاری است.

نظامنامه موقتی حزب توده آذربایجان غربی و کردستان

اسم حزب - حزب توده آذربایجان غربی و کردستان و مرکز آن شهر ارومیه می باشد.

فصل اول عضویت

ماده ۱ - اشخاصی که دارای شرایط مندرجه در ذیل باشند بدون فرق ملیت و جنسیت به عضویت حزب توده قبول می شوند.

الف - اشخاصی که مرانامه و نظامنامه حزب را قبول نمایند.

ب - برای پیشرفت خط سیاسی و کارهای حزبی کسانی که شرکت عملی در حوزه و یا تشکیلات حزب نمایند.

ج - به قدر استطاعت خودشان از پنجاه دینار تا پنج ریال در ماه حق عضویت به صندوق حزب بپردازند.

د - از هیجده سال کمتر نداشته باشند.

تبصره - اشخاص ذیل به عضویت حزب توده پذیرفته نمی شوند.

الف - در عهد دیکتاتوری گذشته در حین^(۱) انجام وظیفه محض تأمین^(۲) استفاده شخصی نسبت به اهالی اجحاف و تعدی نموده.

ب - اشخاصی که در اجتماعات ارتجاعی و تشکیلات ضدآزادی کار کرده و عضویت داشته اند.

ماده ۲ - اعضای جدید با معرفی و پیشنهاد دو نفر از اعضای قدیم حزب بنا به اکثریت آرای حوزه مطابق نظریه کمیسیون تفتیش و کنترل و تصویب کمیته محلی پذیرفته می شوند. و در صورت تخلف از مرام و نظامنامه و مقررات حزب بنا به تصویب و پیشنهاد حوزه مطابق تصویب کمیته مرکزی از حزب اخراج می شود.

۱. اصل: هین

۲. اصل: تعمین

ماده ۳ - اشخاصی که از مرامنامه و نظامنامه حزب برعلیه خط سیاسی حزب سوء استفاده نمایند و اشخاصی که باعث تولید اختلافات ملی در داخل حزب باشند و کسانی که سه ماه متوالی بدون عذر موجه از تأدیه حق عضویت خودداری و در جلسات شرکت نکرده باشند از حزب اخراج می‌شوند.

تبصره - اشخاصی که از حزب اخراج می‌شوند می‌توانند برای رسیدگی به کمیسیون تفتیش و کنترل عرض حال داده و تقاضای رسیدگی نمایند.

«حوزه‌ها»

ماده ۴ - اساس پایه حزب توده حوزه نامیده می‌شود و هر حوزه ممکن است مرکب از ده الی پانزده نفر بوده باشد.

ماده ۵ - حوزه برای اداره امور داخلی خود هیأتی که از سه نفر کمتر و پنج نفر زیاده‌تر نباشد از بین خود انتخاب می‌نماید، وظیفه این هیأت عبارت است از اجرای دستورات و تصمیمات کمیته محلی و جلسات حوزه تبلیغ و انتشار مرام و آمال حزب، توسعه سطح معلومات سیاسی اعضای حزب، تبلیغ در بین دهقانان و کارگران و متجددین و خانمها و جوانان، تنظیم صورت جلسات و دفاتر حوزه، نظارت در امور فرهنگی و بهداری و سیاسی و اقتصادی محل خود، جمع‌آوری حق عضویت از کارمندان حوزه.

تبصره - جلسات حوزه نبایستی در هر هفته کمتر از یک مرتبه باشد و در صورت اقتضا به اشخاص (غیر) عضو حزب ممکن است اجازه دخول به جلسات داد.

ماده ۶ - کنفرانسها سالی یک مرتبه با رأی مخفی و مستقیم از بین اعضا [برگزار می‌شود و] به تناسب هر ده نفر عضو یک نفر انتخاب می‌شوند، تشکیل می‌گردد و وظایف کنفرانسها عبارتست:

الف - رسیدگی به کارهای کمیته محلی سابق.

ب - انتخاب کمیته جدید.

ج- تعیین خط مشی اقتصادی و بهداری و فرهنگی و غیره مربوطه به محل خود و همچنین اتخاذ تدابیر لازمه برای اجرا در تطبیق خط مشی سیاسی کمیته مرکزی، دادن دستورات کافی برای توسعه تشکیلات و انتظامات داخلی حزب.

کمیته‌ها

ماده ۷- وظایف کمیته‌هایی که سالی یک بار از طرف کنفرانسها تشکیل می‌شوند به قرار ذیل است:

الف- اجرای تصمیمات کنفرانسها.

ب- عملی کردن تصمیمات کمیته مرکزی

ج- پذیرفتن اعضای جدید.

د- نظارت در حسن جریان امور حوزه‌ها

ه- تبلیغ و انتشار مرام و تاکتیک حزب توده

و- نظارت در امور اقتصادی و فرهنگی و بهداری و غیره در حدود صلاحیت خود، اتخاذ تدابیر لازمه برای اجراء و تطبیق خط مشی سیاسی کمیته مرکزی.

ماده ۸- کمیته برای اجرای مقررات و انجام کارهای داخلی خود به تناسب عده اعضای خود هیأتی که کمتر از پنج نفر و زیادتر از نه نفر نباشد انتخاب می‌نماید.

ماده ۹- کلیه عایدات حزب (از قبیل حق عضویت و کمک و غیره) به طور کلی در صندوق کمیته محلی تمرکز یافته و به استثنای مخارج و مصارف لازمه خود کمیته محلی، مازاد و اضافی آن به صندوق کمیته مرکزی تحویل و تفویض خواهد شد.

تبصره- اشخاصی که داوطلبانه در صدد مساعدت مالی به حزب باشند آزادند- و کلیه مخارج بایستی با تصویب اکثریت آرای کمیته به مصرف برسد- و هر موقعی که کمیته مرکزی مقتضی و لازم بداند بایستی کمیته محلی گزارش وضعیت صندوق و عایدی

مخارج خود را به کمیته مرکزی گزارش دهد.

کنگره

ماده ۱۰- کنگره سالی یک مرتبه از نمایندگان کنفرانسهای محلی حزب تشکیل می‌گردد. کنگره عالیترین مقام حزبی است که حق تدوین و تغییر مرامنامه و نظامنامه حزب و رسیدگی به امور مالی و سیاستی و تشکیلاتی و همچنین تعیین خط مشی سیاسی و تصمیم به انحلال قسمتی و یا کلیه تشکیلات حزبی مختص به اوست.

ماده ۱۱- کنگره به تمام امور کمیته‌های مرکزی رسیدگی نموده و برای اجرای نظریات خویش کمیته جدیدی انتخاب می‌نماید. عده اعضای کمیته منوط به نظریه کنگره است و نیز کنگره برای تفتیش و کنترل تشکیلات و افراد حزب هیأتی به نام کمیسیون تفتیش و کنترل انتخاب می‌نماید که فقط در مقابل خود کنگره مسئول است.

تبصره- در صورت تقاضای یک ثلث از افراد حزب ممکن است کنگره به طور فوق‌العاده تشکیل گردد.

کمیته مرکزی

ماده ۱۲- کمیته مرکزی تصمیمات کنگره را جبراً پیروی نموده و در تمام عملیات خود تابع و مسئول کنگره است.

ماده ۱۳- کمیته مرکزی برای حسن جریان و پیشرفت کارهای حزبی، کارها را در بین افراد خود تقسیم می‌نماید و برای اجرای همین منظور هیأت اجرائیه (هیأت رئیسه) شعب ذیل را تشکیل می‌دهد.

الف- شعبه تشکیلات.

ب- شعبه تبلیغات و نشریات.

ج- شعبه مالی و اقتصادی.

د - شعبه اطلاعات.

ه - شعبه تشکیلات در بین جوانان و محصلین و غیره.

تمامی این شعب در مقابل جلسه عمومی کمیته مرکزی مسئول بوده و تصمیمات آن را اجرا نموده و از فعالیت خویش کمیته مرکزی را مطلع و مستحضر می سازد. تبصره - افراد هر یک از شعب را جلسه عمومی کمیته مرکزی تعیین خواهند نمود.

کمیسیون کنترل و تفتیش

ماده ۱۴ - الف - رسیدگی به خط مشی سیاسی، حسن انتظام و جریان مرامنامه و نظامنامه حزب.

ب - رسیدگی به امور مالی و اقتصادی حزب و تنظیم گزارش آن برای کنگره.

ج - رسیدگی و تفتیش در امور تشکیلاتی و وضعیت کمیته‌ها و افراد حزب.

د - رسیدگی و قطع و فصل و حل دعاوی و اختلافات در بین افراد حزب و کمیته‌ها.

فراکسیونها

ماده ۱۵ - کارمندان حزب که شاغل،^(۱) مقامات اجتماعی از قبیل نمایندگی مجلس شورا و یا شهرداریها و غیره هستند موظفند در محل مأموریت خود فراکسیون حزب را تشکیل دهند. فراکسیونها کاملاً تابع تقیسمات و مقررات کمیته‌ها بوده و راجع به عملیات خود مرتباً به کمیته‌ها گزارش^(۲) داده و دستورات لازمه [را] از کمیته‌ها می‌گیرند.

تبصره. الف - اعضای حزب به هیچ وجهی نمی‌توانند در عین حال در احزاب و اجتماعات سیاسی دیگری عضویت قبول نمایند.

ب - کلیه اجتماعات حزب که به اشتراک اکثریت افراد انجام یافته باشد قانونی شمرده

۱. اصل: مشاغل

۲. اصل: گزارش

خواهد شد و به طور کلی همیشه اقلیت حزب تابع اکثریت می‌باشد.

[۲۹۳۰۰۵۶۹۳ - ۳۰۱ ف ۵ ب الف ۱]

۹۶

[رییس‌شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۱ آذر ۱۳۲۲]
 وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، دائره اول
 شماره ۱۱۹۳۴/۱۲۴۲۳/۱، تاریخ ۲۱/۹/۲۲، محرمانه

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: طبق گزارش شهربانی رضائیه، عصر روز ۲۷ آبان ماه در عمارت حزب توده ایران از طرف آرسن مسیحی، اهل شاهپور، راجع به آزادی ملت و دوره استبداد و به دار کشیدن یک نفر آزادی‌خواه به دستگیری عمال حکومت تزاری و شمه‌ای از اتحاد ملل مختلفه و تعیین عناصر صالح برای نمایندگی مجلس و توجه به آثار ترقیات عصر حاضر و تذکر به این که کارخانه برق شاهپور را می‌خواهند از بین ببرند سخنرانی نموده. بعد محمدمامین آزاد وطن، موسس حزب توده راجع به فقر طبقات ملت و عدم انتخاب حسین افشار به نمایندگی دوره ۱۴ سخنرانی نموده‌اند و نیز در همان موقع علی‌الهی وکیل دادگستری از طرف جمعیت نجات که اخیراً تشکیل شده، در باغ دلگشا از عملیات شاه سابق انتقاد و سپس مسلک فاشیست را تشریح و مرام جمعیت نجات را که پیروی از قانون اساسی ایران که با مقررات حکومت ساوت تطبیق می‌نماید توضیح داده و اظهار نموده است که با دولتهای متفق جاناً و مالاً همکاری و از هر گونه مساعدت دریغ نخواهد شد. خاتمه سخنرانی در اطراف مضرات تریاک بوده است.

رییس‌شهربانی کل کشور - پاسپار ۱ سیف [امضا]

[حاشیه] آقای شهابی، مرام جمعیت نجات و جزئیات را از شهربانی بخواهید. تاکنون سابقه نداشته است. ۹/۲۹

[۲۲۰۷ - ۲۹۳۰۰۲۲۰۷ - ۵۰۲ ظ ۴ پ آ ۱]

۹۷

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۱۷ دی ۱۳۲۲]
 وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، دایره اول
 شماره ۱۳۳۱۵/۱۳۶۳۷/۱، تاریخ ۱۷/۱۰/۲۲، محرمانه

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: طبق گزارش شهربانی رضائیه، ساعت ۱۵/۳۰ روز ۲۵ آذر ماه ۲۲ اشخاص زیر:

اسلام دوست، معیرزاده، محمدمامین آزادوطن، در عمارت حزب توده در حضور ۱۵۰ الی ۲۰۰ نفر تماشاچی سخنرانی نموده‌اند. ابتدا اسلام دوست قسمتی از روزنامه رهبر را که مفاد آن مداخله مامورین دولت در امر انتخابات و انتخاب نماینده صالح بوده و جلوگیری مامورین از انتخاب کاندیداهای حزب ایراد و سپس محمدمامین در اطراف موضوع انتخابات سخنرانی و اظهار داشته: به واسطه نداشتن وکیل صالح است که اگر یک نفر روشنفکر را از خدمت برکنار نمایند هیچ چیز ندارد و بالعکس. اگر یک کارمند پایه ۸ و ۹ را از کار برکنار کنند همه چیز دارد. بعد از او معیرزاده از درآمد و هزینه حزب در رضائیه سخنرانی نموده و باز قسمتی از روزنامه رهبر را خوانده و به زبان ترکی ترجمه و ۲۵ نفر از کاندیداهای حزب را [به] قید [قرعه] انتخاب [و برای] نمایندگی دوره ۱۴ معرفی [کرده] و جلسه مزبور پایان یافته است.

رییس شهربانی کل کشور - پاسیار ۱ سیف [امضا]

[۲۹۳۰۰۲۱۴۴ - ۲۲۴ ظ ۴ ب آ ۱]

۹۸

[رییس‌شهربانی آذربایجان غربی به شهربانی کل کشور، ۱ فروردین ۱۳۲۳]
 وزارت کشور، اداره کل شهربانی، رونوشت گزارش شهربانی رضائیه
 شماره ۲، مورخه ۲۳/۱/۱۰، محرمانه

گزارش

محترماً خاطر مبارک را مستحضر می‌دارد، مدتی است که حزب توده ایران در رضائیه و سایر شهرستانهای ایران تاسیس و مشغول اسم‌نویسی از اشخاص می‌باشند، به علاوه در دهات نیز حوزه‌های فرعی تشکیل و روز به روز تعداد آنان افزوده می‌شود. در رضائیه محمدمین آزادوطن، رییس آنها بوده، ولی در دهات اکثراً رؤسای حزب مزبور از ارامنه و عده‌ای از آشوریها می‌باشد و این حزب بعضاً سخنرانیهای علنی و تنقید از مامورین یا مالکین و یا از اشخاصی که صاحب دارایی و ثروت هستند می‌نمایند و اطلاعی که به دست آورده است حزب مزبور جلسات خصوصی، هم در شهر و هم در دهات دارند که به طور کلی مرامشان دعوت زارعین و اشخاص پست به انقلاب و شورش منتهی با الفاظی که: «شما هستید که کار می‌کنید، مالک و سایرین و افسران و غیره در سایه دسترنج شماست دارند صاحب این همه تملک و ثروت شده خود شما گرسنه مانده‌اید و شماها انسان هستید که تا به حال به گرفتن حقوق خودتان اقدام نکرده‌اید.» به مردم تزریق و روز به روز وسعت عملیات حزب مزبور بیشتر از آنها شده و در ایران نیز درصد - نود اشخاص بی‌بضاعت و بیکار و اشخاصی یافت می‌شوند مفسده‌جو و به تحریک بعضیها اقدام به شورش بنمایند که بسا باعث اختلال امور و خونریزیهای ناحق بشود؛ لذا وضعیت و طرز عمل و مرام آنها گزارشاً عرض، استدعا

می شود مادامی که زارع و یا اشخاص بی سروپا تجری پیدا نکرده و تولید مفاسد نمایند اقدام اساسی به عمل آید که جلوگیری شود در عین حال از طرف شهربانی برای ختنی ساختن عملیات حزب مزبور اقدام مقتضی نیز می شود. باقی منوط به امر و نظریه مبارک است.

رییس شهربانی استان چهارم - پاسیار ۱ داروغه - محل مهر و امضا

رونوشت مطابق با اصل گزارش است.

[۲۹۳۰۰۲۱۴۴ - ۲۲۴ ظ ۴ ب آ ۱]

۹۹

[وزیر کشور به نخست وزیر، ۲۶ فروردین ۱۳۲۳]

وزارت کشور، اداره سیاسی و گذرنامه، به تاریخ ۱۳۲۳/۱/۲۶

شماره ۲/۳۱۴۲، محرمانه

نخست وزیری

طبق گزارش واصل از اداره کل شهربانی در محال روضه چایی و بکشلوچایی از توابع رضائیه، رشیدبیک پورحاج آقا با نماینده حزب توده و با تحریک بیگانگان، اکراد، عشایر و سایر ساکنین در محل مزبور را اجبار به اسم نویسی در حزب توده نموده اند و تا به حال عدم پیشرفت مرام حزب توده به علت امتناع اکراد از دخالت در این امر بوده است و در صورتی که آنها هم دخالت نمایند وضعیت نامطلوبی پیش آمد خواهد نمود. مراتب، برای استحضار معروض گردید و ضمناً علاوه می نماید که برای رسیدگی دقیق در اطراف جریان بالا رمزاً به استانداری چهارم دستور مقتضی صادر و به ژاندارمری کل نوشته شد که تعلیمات لازمه را به ژاندارمری محل برای مراقبت نسبت به این موضوع صادر نمایند. پس از وصول پاسخ نتیجه اقدام را به عرض می رساند.

از طرف وزیر کشور [امضا]

[۳۴۶ - ۱۰۹۰۰۲]

۱۰۰

[استاندار آذربایجان غربی به نخست وزیر ۲۵ اردیبهشت ۱۳۲۳]
 وزارت کشور، استان چهارم، شماره [ناخوانا]، تاریخ ۲۳/۲/۲۵

جناب آقای نخست وزیر

مندرجات روزنامه شماره ۳۷۸ رهبر مورخه پنجشنبه ۱۴ اردیبهشت ۱۳۲۳ در صفحه سوم عیناً درج می شود:

«عملیات مرتجعانه، به طوری که اطلاع می دهند، استاندار رضائیه و خوی و شاهپور جداً از فعالیتهای حزبی جلوگیری نموده حتی سخنرانی را نیز به وسیله ژاندارمری مانع می شود. ما نظر وزارت کشور را به این عملیات مرتجعانه معطوف می داریم.»

استاندار این جمله را به طور کلی تکذیب و عرض می نماید هیچ وقت در شهرستانهای استان چهارم از سخنرانی کارمندان حزب جلوگیری نشده و نخواهد شد، نظر به اهمیت موقع مهم مرزی این استان که با سه دولت همجوار و سکنه آن تماماً از نژادهای مختلف تشکیل و پی بهانه می گردند که انقلابی فراهم آورند فقط به مامورین دولت و کارمندان حزب اعلام نموده است در همچو موقع باریک شورانیدن رعایا بر علیه مالکین موجب اختلال نظم و آرامش این منطقه بوده و نتایج سوئی در بردارد و برای استحضار خاطر عالی رونوشت گزارش شماره ۵۵۹ - ۲۳/۲/۶ فرمانداری خوی و پاسخی که از طرف استانداری به او داده شده به پیوست تقدیم و خواهشمندم مقرر فرمایند به مدیر روزنامه رهبر جواب مقتضی را بدهند تا رفع اشتباه بشود. استانداری هیچ وقت عملیات مرتجعانه نکرده و جز آسایش و آرامش توده منظوری ندارد.

استاندار استان چهارم، دکتر مرزبان

[حاشیه] عطف به سابقه اقدام لازم به عمل آید. ۳/۶

[۲۹۳۰۰۲۱۴۴ - ۲۲۴ - ظ ۴ ب آ ۱]

۱-۱

[رییس‌شهربانی آذربایجان غربی به شهربانی کل کشور، ۲ خرداد ۱۳۲۳]
وزارت کشور، اداره کل شهربانی، رونوشت گزارش شهربانی رضائیه

شماره ۷۸، مورخه ۲۳/۳/۲

شهربانی کل کشور

محترماً با زیارت امریه شماره ۱/۱۵۰۱/۲۰۰۴ - ۲۳/۲/۱۷ صادره از اداره اطلاعات راجع به جلوگیری از توسعه عملیات عمال حزب توده که مرام آنها در گزارش شماره ۲ - ۲۳/۱/۱۰ عرض شده و امر به اظهار نظریه فرموده‌اند معروض می‌دارد: از موقع تشکیل حزب توده در رضائیه موضوع کلیه سخنرانیها و عملیات آنها به مقام استانداری و به مرکز گزارش عرض گردیده است و دفاعاتی با مذاکره با محمدامین آزادوطن، رییس حزب توده قرار شده که سخنرانیهای خودشان را قبلاً به شهربانی داده، پس از تصحیح و تصویب سخنرانی کنند. از دادن خودداری و به طوری که ملاحظه فرموده‌اند از این اقدام شهربانی که با تصویب و نظریه جناب استاندار بوده شکایت و در روزنامه‌ها نیز قید گردیده است با تجری فعلی که عمال حزب مزبور حاصل نموده‌اند جلوگیری ساده نتیجه خوبی نداده و بلکه باعث بعضی شکایتهای بی‌اساس شده که نظر اولیای محترم دولت را مشوب و باعث اختلال امور خواهد شد مگر این که هیأت محترم دولت با توجه به اعمال و افعال حزب مزبور که جز عوام‌فریبی و جری‌کردن زارع به مالک و تضییع حقوق مردم و بالاخره در این موقع باریک تولید اختلاف و راه انداختن هرج و مرج نتیجه دیگر ندارد حزب مزبور را برچیده و یا فکر اساسی لازم است که با

محدود کردن عملیات عمال حزب مزبور و به هر نحوی که مقتضی است و فعلاً ایجاب می‌نماید، به موقع عمل گذاشته شود و این موضوع جامه عمل نخواهد پوشید مگر این که تشکیلات و مرام این حزب محدود و در رأس آنها از اشخاص صالح بوده باشند که در بین توده ملت وحدت روحی تولید و آنها را به شاهره سعادتمند هدایت و از همه مقدم‌تر اصول بهداشت و فرهنگ این مملکت را توسعه بدهند که باعث نجات آتیه ملت بشود و یا اینکه به وسیله جراید عملیات این حزب را تنقید و به مردم بفهمانند مرام آنها به ضرر آنها بوده و یک عده اشخاص ماجراجو برای استفاده‌های غیر مشروع خود این دسیسه را فراهم می‌نمایند که تا بلکه بدین وسیله از وسعت عملیات این حزب کاسته شود.

رئیس‌شهربانی استان چهارم - پاسپار ۱ داروغه

[۲۳۷۵۰۰۲۹۳ - ۱۲۰ ظ ۵ ب آ ۱]

۱۰۲

[رئیس‌شهربانی آذربایجان غربی به شهربانی کل کشور ۲۲ خرداد ۱۳۲۳]
وزارت کشور، شهربانی کل کشور، رونوشت گزارش شهربانی رضائیه
شماره ۱۱۴، مورخه ۱۳۲۳/۳/۲۲، محرمانه

شهربانی کل کشور

محترماً به عرض می‌رساند: طبق اطلاع حاصله روز ۲۰ خرداد ماه جاری در ساعت ۱۸ عصر در عمارت حزب توده ایران جلسه مخصوصی تشکیل، یک نفر از عمال حزب توده خطاب به دهاتیان و کسبه که در آن جا حضور داشته‌اند اظهار نموده است، دستور مرکز این است هر شخصی که به حزب توده یا به اتحادیه داخل شده باید اسلحه گرم داشته باشد، عجلتاً لازم نیست ولی موقعی که ایجاب نماید از طرف حزب به شما ابلاغ خواهد شد و منظور عمال حزب این است دست خیانتکاران را از کار کوتاه و محو نمایم

و از این مامورین دولت برای ما کاری ساخته نیست، اینها همدست دزدان و کمک آنهاست که در سرمیز خیانت نشستند، در ضمن اظهار نموده است ده نفر برای نمایندگی حزب توده از این استان تعیین، پنج نفر آنها در این جا ماندنی شده پنج نفرشان به تبریز حرکت کردند و سه نفر دیگر به اسامی زیر: آقایان عظیم، محمدعلی معیری، و یک نفر مسیحی نیز به نمایندگی حزب تعیین، به این زودی به مرکز حرکت خواهند کرد. بعداً حاضرین متفرق، جلسه خاتمه پیدا کرده. از گزارش واصله این طور معلوم می شود عمال حزب توده مردم را به تهیه اسلحه و اقدام مسلحانه بر علیه مامورین دولت [تحریک] می نمایند؛ لذا آموزش مقتضی بر مراقبت عملیات آنان صادر، مراتب محض مزید استحضار خاطر مبارک عرض می شود.

رییس شهربانی استان چهارم - پاسپار ۱ داروغه

محل مهر و امضا

[۲۹۳۰۰۲۱۴۴ - ۲۲۴ ظ ۴ ب آ ۱]

۱۰۳

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۴ تیر ۱۳۲۳]

وزارت کشور، اداره کل شهربانی، اداره اطلاعات، دایره محرمانه

شماره ۴۱۲۴/۳۲۷۶/۱، به تاریخ ۲۳/۴/۴

وزارت کشور

محترماً رونوشت گزارش شماره ۱۰۳ - ۲۳/۳/۱۴ شهربانی رضائیه را به شرح زیر به استحضار می رساند: مورخه ۱۳ ماه جاری سخنرانی از طرف عمال حزب توده در میدان شاهپور دایر، قبلاً اسلام دوست، رییس سازمان جوانان قدری از مقالات روزنامه رهبر را برای جماعت قرائت، بعداً محمدامین آزادوطن پس از تشکر از تجمع برای شنیدن متینگ مطابق فهرست زیر سخنرانی نمودند.

- ۱- تعریف و انتقاد از کارهای رؤسای دوایر رضائیه.
- ۲- تبلیغات حزبی و دعوت از مالکین برای توسعه دادن حزب.
- ۳- مخالفت با آقای سیدضیاءالدین طباطبایی.
- ۴- انتقاد از دولت وقت راجع به طرح لایحه و تقدیم آن به مجلس شورای ملی، دایر به برقراری انتظامات متذکر شدند لایحه‌ای که اخیراً به وسیله آقای هژیر، وزیر کشور طرح شده، یک لایحه ارتجاعی و ما مخالفت خود را در این مورد علناً اظهار می‌داریم.
- ۵- تعریف از نیروی حکومت ملی.
- ۶- در پیرامون ارتش ایران سخنرانی و اظهار داشت: ارتش ایران سرپرست نداشته سربازی که اهل و عیال او گرسنه باشد از او خدمتی ساخته نیست و نواقصات کشور فقط از نداشتن سرپرست صحیح است. توضیح آن که در مورد تعریف و انتقاد از رؤسای دوایر رضائیه متذکر شدند ما از اقدام رییس شهربانی راجع به منازعه کارگر حمام و پاسبان اظهار تشکر می‌نماییم. شمه‌ای هم از خیانت وزیر خواربار و تعقیب او از طرف نمایندگان حزبی صحبت، سخنرانی در ساعت ۵/۳۰ خاتمه، مجتمعی با ابراز احساسات و کف زدن متفرق شدند.

کفیل شهربانی کل کشور - پاسیار ۱ سیف [امضا]

[۲۹۳۰۰۲۱۴۴ - ۲۲۴ ظ ۴ ب آ ۱]

۱۰۴

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۱۵ شهریور ۱۳۲۳]
 وزارت کشور، اداره کل شهربانی، اداره اطلاعات، دایره محرمانه
 شماره ۱/۵۷۲۷/۷۳۸۱، به تاریخ ۲۳/۶/۱۵

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: طبق گزارش شهربانی رضائیه روز جمعه ۲۷ مرداد ماه از طرف عمال حزب توده قبلاً شمه‌ای از موضوع تشکیل حزب صحبت و اظهار داشته‌اند: مرام توده برای پیش بردن ترقی و تعالی ملت و استقلال مملکت می‌باشد و از اشخاصی که برعلیه حزب توده اقدام می‌نمایند انتقاد نموده، سپس امین آزادوطن، مسئول حزب توده، شعبه رضائیه که چندی پیش برای تشکیل کنگره در تهران به مرکز احضار شده بوده سخنرانی و گفته است: در تهران بنیاد آزادی را محکم نموده و آقای خلعتبری، نماینده حزب توده در مجلس نظر به این که در عزاداری شاه پیشین شرکت کرده و آقای نیک‌روان، نماینده حزب توده در مجلس نیز چون با اخطار شهربانی تابلو حزب را پایین آورده از نمایندگی حزب خارج گردیده‌اند. ضمناً اظهار داشته است، خیال داشته‌اند جنازه شاه را را به عتبات ببرند، لیکن آقایان علما مانع شده و معلوم می‌شود که علما نیز با حزب توده توافق نظر دارند و علاوه نموده است حزب توده نباید از مسلحات (تیر و توپ و تفنگ و سرنیزه) بترسد و حاضر هستند تا آخرین قطره خون خود [را] در راه ترقی ملت ریخته و فداکاری نمایند. ضمناً از عملیات مامورین رشوه‌خوار تنقید و در خاتمه از عملیات آقای دکتر مرزبان، استاندار پیشین رضائیه صحبت نموده و اظهار داشته است، قبلاً اقدامات مشارالیه خوب بوده و بعداً به ضرر ملت و به منفعت خود اقدام نموده و از عملیات استانداری فعلی اظهار رضایت نموده است.

رییس شهربانی کل کشور - سرپاس سیف [امضا]

[۲۹۳۰۰۲۱۴۴ - ۲۲۴ ظ ۴ ب آ ۱]

۱۰۵

[استاندار آذربایجان غربی به نخست وزیر ۹ آبان ۱۳۲۳]

وزارت کشور، استان چهارم، شماره ۴۸۶۱، تاریخ ۲۳/۸/۹، محرمانه

جناب آقای نخست وزیر

روز ششم آبان ماه جاری ساعت چهار بعد از ظهر عمال حزب توده رضائیه در میدان خیابان شاهپور سخنرانی و راجع به امتیاز نفت شمال مقاله‌ای قرائت و ضمناً از خدمات لنین رییس جماهیر دولت شوروی در مورد راههای رشت و سایر نقاط ایران و برهم زدن پیمانهای که بر ضرر ایران تمام می‌شد صحبت نموده و الزام نمودن دولت را به موافقت [با] پیشنهاد جماهیر شوروی در واگذاری معدن نفت اشاره و اظهار نموده بودند عدم موافقت دولت و مجلس، مخالفت با دولت شوروی نبوده و بلکه به ضرر دولت و ملت ایران است که می‌خواهند امتیاز نفت را به دولت آمریکا داده و روابط دوستانه ایران را با دولت شوروی قطع نمایند. و نیز اظهار کرده بودند که ملت از مسامحه‌کاری ریاست دولت ناراضی و تغییر آن را خواستار است و از قرار اطلاع حاصله تلگرافی هم مبنی بر عدم رضایت از هیأت دولت نوشته و به امضای عده کثیری رسانیده و به تهران مخابره کرده‌اند. محض استحضار خاطر مبارک گزارش عرض شد.

از طرف استاندار استان چهارم. سرهنگ زنگنه

رونوشت شرح بالا برای استحضار به وزارت کشور تقدیم می‌شود.

از طرف استاندار استان چهارم. سرهنگ زنگنه [امضا]

[۲۹۳۰۰۲۱۶۹ - ۳۲۴ ظ ۴ ب آ ۱]

۱۰۶

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور ۷ آذر ۱۳۲۳]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره دفتر کل، شماره ۹۵۲۰

به تاریخ ۲۳/۹/۷، محرمانه - مستقیم

وزارت کشور

برطبق گزارش تلگرافی شماره ۵۱۵ شهربانی رضائیه معروض می‌دارد:

روز جمعه سوم ماه جاری در حدود چهارهزار نفر دهاتی و شهری از طرف عمال حزب توده با پرچمهای سفید به شهر آمده قبلاً در میدان شاهپور، بعد در میدان سپه از طرف علی امیرخیزی و آرداشس مسیحی، لیدرهای حزب توده مرکز و تبریز و بعداً آزادوطن و محمدعلی معیرزاده^(۱) سخنرانی و انتقاد از دولت ساعد و سیدضیاءالدین از ایران بروند، کارمندان دوره دیکتاتوری از کار برکنار شوند والا در هفته آتیه در تمام آذربایجان ملت قیام کرده امور را خود به دست خواهد گرفت و شمه‌ای از مساعدتهای دولت جماهیر شوروی به ایران و در خاتمه گفته شد: «زنده باد دولتهای متفق که برعلیه ارتجاع و برله آزادی قیام کرده‌اند» به طوری که از لحن اظهارات عمال مزبور استنباط می‌گردد هر گاه به زودی اقدام مؤثری نشود ممکن است روز جمعه آینده نیز از طرف آنها اقدامی که انتظامات را مختل و دچار وخامت نماید به عمل آید به شهربانی مربوطه دستور داده شد با نظر آقای استاندار در حفظ انتظامات نهایت مراقبت را به عمل آورند که اتفاق سوئی رخ ندهد.

رییس شهربانی کل کشور - سرپاس سیف [امضا]

[۲۹۳۰۰۲۱۴۴ - ۲۲۴ ظ ۴ ب آ ۱]

۱۰۷

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۳ اسفند ۱۳۲۳]

وزارت کشور، اداره سیاسی، تاریخ ۱۳۲۳/۱۲/۲۳

شماره ۱۵۷۴۸ - ۱۳۳۹۱، محرمانه

۱. در سند دیگری محمدعلی معیری ضبط شده است.

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: طبق گزارش شهربانی رضائیه، روز ۲۳/۱۲/۴ به مناسبت تشکیل بیست‌وهفتمین سال ارتش سرخ، عمال حزب توده، قریب دوهزار [نفر از] اهالی شهر و دهات را با داشتن بیرقهای سهرنگ و قرمز که جملات زیر در آنها نوشته شده بود: «ساعد، سروری، زرین، کاظمی [و] مشار، خائنین میهن شناخته شده و باید مجازات شوند» در میدان چهارراه سپه مجتمع، محمدمین آزادوطن، از ترقیات ارتش سرخ و فوت سرگرد مافی که از طرف اکراد مقتول گردیده، سخنرانی و علاوه نموده از دولت خواستارم مسبب اصلی و قاتل حقیقی سرگرد مزبور را تعیین و مجازات نمایند و سخنرانی خود را با عرض تبریک به مقامات شوروی خاتمه داده، در ساعت ۱۲ جمعیت متفرق و روز ۵ اسفند از طرف شورای جبهه آزادی از رؤسا و کارمندان ادارات و اشخاص متفرقه در سالن شیر و خورشید سرخ دعوتی به عمل آمده و آقای عمادی مقاله‌ای که به زبان ترکی و تعریف از تشکیل و سازمان ارتش سرخ بوده، قرائت و سپاسگذاری نموده و آقای انصاری مدیر روزنامه کیوان هم در موضوع مزبور سخنرانی نمود [گفت]: دولت و ملت ایران امیدوار است متفقین، خصوصاً دولت شوروی در زمان صلح پشتیبان ایران و آزادی او باشد و با اصلاح وضعیت نفت ارزش مقامی درباره ایرانیان قائل خواهند شد. در ضمن تلگراف تبریکی تهیه و عمال جبهه آزادی و چند نفر از اهالی شهر امضا که به وسیله ماکسیموف، سفیرکبیر دولت شوروی به مارشال استالین مخابره شد و ساعت ۱۷ خاتمه یافته است. روز چهارم اسفند هم از طرف حزب توده اتومبیلی را مانند کارناوال با عکس فتوحات سربازان شوروی تزئین و شخصی را شبیه هیتلر با ماسک و دو نفر دیگر به شکل فکاهی همراه اتومبیل بوده، در خیابانها گردش می‌نمودند.

رییس شهربانی کل کشور - سرپاس سیف

رونوشت گزارش بالا جهت استحضار نخست وزیری تقدیم می شود.

از طرف وزیر کشور [امضا کلانتری]

[۳۷۷ - ۱۰۹۰۰۲]

۱۰۸

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۱۸ فروردین ۱۳۲۴]
وزارت کشور، اداره سیاسی، تاریخ ۱۳۲۴/۱/۱۸، شماره ۱۴۰۱۵/۱۰۲

وزارت کشور

محترماً به استحضار می رساند طبق گزارش شهربانی رضائیه روز ۳۲۳/۱۲/۲۴ از طرف عمال حزب توده در شهر آگهی می نمایند ساعت ۱۶ روز ۲۵ راجع به حادثه اخیر در جنوب و مرکز کشور که از بارزترین علایم امحاء استقلال کشور بوده متینگ داده خواهد شد و آزادی خواهان شرکت نمایند. در ساعت مقرر عده ای از کارمندان حزب توده و اهالی در میدان شاهپور اجتماع و محمدمین آزادوطن رهبر حزب راجع به مراتب زیر:

- ۱- بد معرفی شدن حزب ۲- عملیات مامورین بیگانه در ایران [۳-] کثافت کوچه ها و نواقصات شهرداری ۴- نداشتن نرخ صحیح حمامها ۵- رشوه گرفتن شهرداری از قصابها که ماهیانه ۲۰۰۰ ریال اخاذی می نمایند ۶- اخراج عده ای از مامورین شهرداری ۷- تقاضای پخش قند و شکر دهاتیها ۸- ازدحام جمعیت در مقابل مغازه های قماش فروشی - سخنرانی بعداً تلگرافی خواستار شده اند مختاری رییس شهربانی اصفهان و استاندار آنجا و فرماندار یزد از خدمت منفصل شوند و وضعیت کارگران کارخانجات اصفهان را مورد بحث قرار داده و اظهار نموده است ارتجاع همه می کوشد

که آنها را بدبخت نماید. در صورتی که برای ما بخشنامه رسیده که در همه جا از آنان دستگیری نماییم. سخنرانی مشارالیه با زنده باد ایران و حزب توده خاتمه یافته است.

رییس‌شهربانی کل کشور - سر تیپ ضرابی امضاء

رونوشت شرح بالا برای استحضار مقام نخست وزیری تقدیم می‌شود.

از طرف وزیر کشور [امضا کلانتری]

[حاشیه] به وزارت کشور بنویسید به مطالبی که اشاره شده است توجه نموده نسبت به آنچه

مربوط به شهرداری و اداره کل پخش است اقدام لازم بنمایند. ۱/۲۹

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۵۱]

۱۰۹

[رییس‌شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۳ اردیبهشت ۱۳۲۴]

وزارت کشور، تاریخ ۱۳۲۴/۲/۳، شماره ۱/۶۹۶/۷۹۷، محرمانه

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: شهربانی رضائیه گزارش می‌دهد، روز ۲۴ فروردین ماه عمال حزب توده در میدان شاهپور اجتماع، آقای آزادوطن، رهبر حزب ضمن سخنرانی از رویه هیأت دولت و نمایندگان مجلس تنقید و راجع به مسافرت اعلی‌حضرت همایونی به قاهره اظهار داشته که شخص اعلی‌حضرت و ملت از این مسافرت بی‌اطلاع، ولی رادیوی لندن خبر مزبور [را] انتشار داده، سپس راجع به وضعیت انقلاب اصفهان و یزد بیاناتی ایراد و گفته است که به [دست] ایادی آقای سیدضیاء موضوع واقع شده و در زمان نزدیکی ملت از آنها انتقام خواهد گرفت و ضمناً اظهار نموده است، علت عدم اعزام نماینده به انجمن سانفرانسیسکو از طرف دولت ایران، به واسطه عدم لیاقت هیأت دولت و بی‌علاقگی به ملت می‌باشد، زیرا دولتهایی که

به ملت خود علاقه داشته‌اند برای حفظ منافع ملت نمایندگان خود را اعزام داشته و از دوایر دولتی، ژاندارمری و اخراج مامورین ژاندارمری و خواربار، شهرداری [و] بهداری انتقاد نموده و به طوری که شهربانی رضائیه اظهار نظر نموده. کلیه اظهارات ناطق مزبور به منظور متزلزل^(۱) نمودن روحیه اهالی از دولت بوده است. جلسه سخنرانی ساعت ۱۷ پایان یافته، مردم متفرق شده‌اند و انتظامات برقرار بوده است.

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی

رونوشت شرح بالا در تعقیب شماره ۱۳۷ - ۲۴/۲/۹ جهت استحضار مقام نخست وزیری تقدیم می‌شود.

از طرف وزارت کشور [امضا کلاتری]

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۵۱]

۱۱-

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۱۱ اردیبهشت ۱۳۲۴]

وزارت کشور، اداره سیاسی، تاریخ ۱۳۲۴/۲/۱۱

شماره ۱۰۷۴/۱/۸۴۰، محرمانه، مستقیم

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: شهربانی رضائیه گزارش می‌دهد، چون منطقه رضائیه از حیث محیط، محل سکنی ملل متنوعه؛ اقلیتهای آسوری، ارمنه، اکراد و غیره می‌باشد اقامت سه نفر اشخاص زیر: برزو فرامرزی، دبیر فرانسه؛ حسین معمارزاده، آموزگار؛ میرزا آقا برهانی، آموزگار دبستان دهات. کارمندان فرهنگ رضائیه که هر یک در فرهنگ آن جا دارای مشاغل مهمی بوده و با مقامات بیگانه و جمعیت‌هایی از قبیل

۱. اصل: تزلزل

جبهه آزادی و حزب توده که عمال بیگانه تشکیل داده‌اند تماس دائمی داشته و خود آنان نیز از اعضای مؤثر جمعیتها بوده و در مواقع سخنرانی مبادرت به تبلیغات مضره و وسیله نفوذ بیگانگان می‌شوند و بودن آنها در رضائیه صلاح نبوده و بلکه مضر می‌باشد، از طرف شهربانی با رییس فرهنگ آن جا مذاکره و قرار شده است که از طرف فرهنگ نیز گزارشی در خصوص تعویض آنها تهیه و به مرکز تقدیم گردد. مستدعی است از تصمیم متخذه این اداره را مستحضر سازند.

رییس شهربانی کل کشور - سر تیپ ضرابی

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۵۱]

۱۱۱

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۷ اردیبهشت ۱۳۲۴]
وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، دائره محرمانه، محرمانه

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: شهربانی رضائیه گزارش می‌دهد، به مناسبت عید اول ماه مه عمال حزب توده با عده‌ای وابسته به آنها از مهاجرین و آرامنه و آسوریها با تشکیل کارناوال^(۱) ابراز احساسات و در خیابانها تظاهرات نموده؛ بعداً آزادوطن، رهبر حزب توده سخنرانی و اظهار داشت: قوای کارگر و دهقان در تمام دنیا از هر قوه بیشتر است. همین قوا بود که دولت آلمان را از پادراورد. امروز کلیه کارگران و رنجبران عید گرفته‌اند و لباس سفید پوشیده‌اند، ولی بدبختانه در ایران کارگر و دهقان هیچ ارزشی نداشته و گرسنه هستند. بعداً خطاب به اهالی اظهار نمود که جنگ خاتمه پیدا می‌کند،

۱. اصل: کارنوال

باید کلیه کارگران و رنجبران و دهقانان ایران نیز از حقوق خودشان دفاع یا این که کشته بشوند. بعداً اشاره به وضعیت آرام رضائیه نموده و گفته است: تصور نکنید در ایران، همه شهرها مثل رضائیه آرام و ساکت است، در شهرهای دیگر مامورین دست نشانده بیگانه و ارتجاع، کارگران و زحمتکشان را آزار و اذیت نموده بلکه آنها را با گلوله می‌کشند و موضوع جلوگیری از نمایش فیلم عبدالحمید را در تهران مورد بحث قرار داده، بیان داشت: دولت فعلی نگذاشت افسران، جوانان و اهالی ایران ببینند که ملت و ارتش در مقابل ظلمهای عبدالحمید چه اقداماتی نمودند. سخنرانی با کف‌زدنهای زنده باد کارگر، دهقان [و] حزب توده خاتمه یافته است.

رونوشت شرح بالا جهت استحضار جناب آقای نخست وزیر تقدیم می‌گردد.

۱/۱۴۳۳/۱۶۸۹ - ۲۴/۲/۲۷

رییس‌شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۵۱]

۱۱۲

[رییس‌شهربانی آذربایجان غربی به شهربانی کل کشور، ۲ تیر ۱۳۲۴]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، رونوشت گزارش شهربانی رضائیه

شماره ۳۵۴، مورخه ۲۴/۴/۲

شهربانی کل کشور

محترماً به عرض می‌رساند: ساعت ۱۰ صبح روز اول تیرماه ۲۴ برطبق آگهی قبلی، عمال حزب توده در میدان شاهپور تجمع [و] راجع به تقاضای کار جهت کارگران و این که دولت ایران شش ماه قبل با صدور بخشنامه‌ای قول داده بود برای بیکاران کار تهیه نماید، وفا ننموده و دایر به لزوم ایجاد کارخانجات و احداث معادن و فراهم نمودن وسایل معیشت و رفاه کارگران بی‌بضاعت و جلوگیری از استیصال و فلاکت آنها که تمام

کارها را ایشان انجام و دسترنج آنان را متمولین گردن کلفت می‌خورند، سخنرانی و شمه‌ای از اجحاف و رفتار افسران ایرانی با سربازان خود، وسیلهٔ محمد نام ژاندارم اخراجی و چند نفر دیگر صحبت و در پایان اظهار نمود: افسران مزبور کسانی هستند که در روزهای غائله شهریور ۲۰ با چادر نماز خودشان را فرار داده و دانسته باشند سه چهار روز بعد سرنوشتی مانند غائله شهریور در پیش آنهاست. و نیز گفته شد که ساعت ۸ عصر در باغ فردوس شهرچایی از طرف حزب متینگ داده خواهد شد.

در ساعت مزبور [از] مامورین مراقب گزارش رسیده حاکی است، عده ۴۰ نفری از جوانان حزب توده با چند قبضه اسلحهٔ شکاری جهت صحرانوردی به سمت ده‌بند عزیمت و ماشین شماره ۷۰/۹۲۹ شوروی حامل لوازم خوردنی آنان که خودشان تهیه نموده بودند، بود و در مراجعت عده‌ای از عمال نسوان حزب توده آنان را پیشواز و حیدری نامی اختصاراً مبنی به آزادی‌خواهی و صمیمت جوانان و مادرانی که فرزندان آزادی‌خواه پرورش داده‌اند سخنرانی و از طرف زنان مزبور دسته‌گلی به ناطق نامبرده اهدا و پس از پایان سخنرانی از خیابان پهلوی به طرف شهر رهسپار گردیدند. مراتب محض استحضار خاطر عالی معروض گردید.

رییس‌شهربانی استان چهارم - پاسپار ۱ داروغه

رونوشت برابر اصل است.

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۵۱]

۱۱۳

[وزیر فرهنگ به نخست وزیر، ۲۲ مرداد ۱۳۲۴]

وزارت جنگ، اداره دفتر وزارتی، به تاریخ ۱۳۲۴/۵/۲۲

محرمانه مستقیم، شماره ۶۲۲۳/۱۳۰۳۹

جناب آقای نخست وزیر

محترماً به استحضار خاطر عالی می‌رساند، طبق گزارشهای واصله در تاریخ ۲۴/۵/۱ از طرف حزب توده آگهی‌هایی در شهر رضائیه پخش و عده‌ای به عنوان اعتراض و تظاهرات دسته‌جمعی با پرچمهای سفید که روی آنها جملاتی برضد بیکاری و برعلیه آقای سیدضیاءالدین نوشته شده بود، در میدان شهر تجمع و با ایراد سخنرانی در تلگرافخانه جمع و راجع به درخواست کار، تلگرافاتی به مرکز مخابره و متفرق شده‌اند. ضمناً روز ۵ [ماه] جاری برای استقبال نمایندگان کارگران شوروی، اعضای حزب توده و کارگران تبریز در میدان هواپیما اجتماع نموده و پس از ورود نمایندگان که عبارت از سه نفر مرد و یک نفر زن بودند، شخص اخیر از مستقبلین اظهار تشکر نموده و اظهار داشته، امیدواریم حزب توده و آزادی‌خواهان در نتیجه تحمل مشقات، موفق به اخذ نتیجه از مرام خود گردیده و مخالفین آزادی‌خواهان را به کیفر اعمال خود برسانند.

وزیر جنگ [امضا ابراهیم زند]

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۵۱]

۱۱۴

[رئیس‌شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۹ مرداد ۱۳۲۴]
وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، دائره محرمانه

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: شهربانی رضائیه گزارش می‌دهد، ساعت ۱۸ روز ۲۴/۵/۱۴ عمال حزب توده آن جا با پرچمهای سفید در میدان شاهپور اجتماع، ابتدا آقای کورش، دبیر انگلیسی فرهنگ رضائیه در اطراف کابینه جناب آقای صدر سخنرانی و اظهار داشته است: مشارالیه برای کشور مشروطه مضر بوده و می‌خواهد اساس مشروطه را از بین ببرد. سپس کلیه مجتمعات جلوی استانداری اجتماع و اشخاص زیر:

میرزاده، حیدری، عیال‌عزیز ارمنی کفاش راجع به تعویض فوری جناب آقای نخست وزیر و چند نفر از نمایندگان مجلس که مخالف مرام حزب توده می‌باشند و تشکیل انجمنهای ایالتی و ولایتی در شهرستانها سخنرانی، ضمناً تلگرافی را که به عنوان اعلی حضرت همایون شاهنشاهی در مورد تعویض آقای نخست وزیر تهیه نموده بودند جهت حضار قرائت، ساعت ۱۹ سخنرانی آنها با کفزدنها و گفتن زنده باد حزب توده و آزادی خواهان و طرفداران مشروطیت خاتمه، جمعیت متفرق گردیده‌اند.

رونوشت شرح بالا جهت استحضار جناب آقای نخست وزیر تقدیم می‌گردد.

۲۴/۵/۲۹ - ۱/۵۲۰۵/۶۰۶۴

رییس‌شهربانی کل کشور - سر‌تیپ ضرابی [امضا]

[۵۵۱ - ۱۰۹۰۰۲]

۱۱۵

[جانشین استاندار آذربایجان غربی به وزارت کشور، شهریور ۱۳۲۴]

وزارت کشور، اداره سیاسی، شماره ۴۷۸، محرمانه، مستقیم

وزارت کشور

محترماً عطف به تلگراف رمز ۵۱۳ (۳۲۴/۶/۳) معروض می‌دارد: حزب توده به تحریک لیدرهای خود و مهمانان در صدد تشکیل اتحادیه‌ای از اکراد این منطقه و اقلیتهای آشوری و ارمنی بوده و سعی دارد با کمک و پشتیبانی آنان به اقداماتی دست بزند و چنان که قبلاً به عرض رسیده، اخیراً در قریه سنکر نیز اجتماع نموده و مذاکراتی نیز کرده بودند که عجالتاً مسکوت مانده و بدینین و سابقه سوء اقلیتهای ارمنی و آشوری این منطقه نیز جزو واضحات و همواره منتظر فرصتند که بر علیه دولت تحریکات و

اقداماتی نمایند و تمایل آنها نیز به دولت شوروی کاملاً روشن می‌باشد. پیش‌بینی‌های لازم برای جلوگیری از رفتار و کردار آنان برعلیه انتظامات دولتی منطقه به عمل آمده و در صورت امکان با مسالمت و در غیر آن با تدابیر لازم از بروز حوادث جلوگیری خواهد شد، ولی نتیجه قطعی [منوط] به مذاکرات مقامات صلاحیت‌دار مرکزی با مقامات شوروی می‌باشد.

به جای استاندار - سرهنگ زنگنه امضا

[۱۰۹۰۰۲ - ۶۰۲]

۱۱۶

[رییس‌شهربانی آذربایجان غربی به شهربانی کل کشور، ۷ مهر ۱۳۲۴]

وزارت کشور

محترماً رونوشت گزارش شماره ۷۷۱ - ۲۴/۷/۷ شهربانی رضائیه راجع به جریان فعالیتهای حاجی میرزا علی الهی برعلیه حزب توده که منجر به محرومیت اقامت نامبرده در رضائیه گردیده و توضیحاتی که شهربانی مربوطه نسبت به حسن خدمت او داده است جهت استحضار به ضمیمه تقدیم می‌گردد.

رییس‌شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی امضا

گزارش شهربانی رضائیه محرمانه، شهربانی کل کشور - اداره اطلاعات

محترماً خاطر عالی را مستحضر می‌دارد، حاجی میرزا[ا] علی الهی، وکیل سابق دادگستری و سردفتر شماره ۳ بخش ۶ رضائیه که شخص دولتمخواه و دارای مسلک

میهن پرستی و از طرفداران جدی بقای کشور می‌باشد؛ با در نظر گرفتن مصالح و مقتضیات محلی مدتی از طرف کمیته مرکزی حزب توده تبریز به هیأت رئیسه آن منصوب، پس از تاسیس حزب در کنفرانسهای بدوی در نتیجه اصرار نمایندگان اعزامی تبریز و رعایت مقتضیات وقت اشتراک، لیکن در اثر حصول اطلاع از دسایس مرام و خیم آنان به کلی کناره‌گیری و با وجود عدم بضاعت به ضد آنان قیام نموده و تاکنون با تحمل خسارات مادی دست به اقداماتی زده که در اثر آن از توسعه دایره حزب در قراء نازلچایی بخش رضائیه که موثرترین حوزه‌های حزبی می‌باشد با کمال سهولت و تدابیر عمل از پیشرفت آنها کاسته و جلوگیری و هیچ‌گاه واقعی به تشویق و یا تهدیدات شدیدۀ سران حزب و مقامات مربوطه به آن نگذارده، بالاخره در نتیجه اشاره رییس ثبت اسناد رضائیه دفاتر آن را تعطیل و اقامت در محل نامبرده ممنوعش گردیده است، چون شخص نامبرده از اقامت در شهر و بلکه در آذربایجان نگران و عازم تهران می‌باشد و از طرفی خدماتی که بنا به اطلاع این جانب در پیشرفت مقاصد عالیه و منویات و سیاست دولت ابراز داشته محض تشویق و حق شناسی از ایشان مراتب را عرض و اضافه می‌نماید که نامبرده از هر حیث در اجرای منویات دولتی ساعی بوده و مستحق همه گونه الطاف مقامات مرکزی و عطف توجه اولیای امور می‌باشد.

رییس‌شهربانی استان ۴ رضائیه پاسپار ۱ داروغه [امضا]

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۵۱]

۱۱۷

[رییس‌شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۱۶ مهر ۱۳۲۴]
وزارت کشور، تاریخ ۱۶/۷/۱۳۲۴، شماره ۷۵۱۸/۸۶۰۵، محرمانه

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: شهربانی رضائیه به استناد اطلاع رسیده از دایره سرکلانتری گزارش می‌دهد، ساعت ۱۸ روز جمعه ۳۰ شهریور ماه آقای آزادوطن در کلوپ حزب توده در مورد عدم رضایت از هیأت دولت و عدم علاقه ایشان به امورات آذربایجان و اهالی این صفحات و نداشتن توجه به تلگرافات و شکایات حزب توده و اشغال کلوپ حزب توده تهران و توقیف جراید آزادی خواه و قطع ارتباط با فارسی زبانها و مرکز و استقلال آذربایجان و الحاق مرز آن به آذربایجان شوروی و تامین معیشت برای اهالی آذربایجان و مورد توجه بودن انتخابات آتیه سخنرانی و راجع به فرقه دموکرات اظهار داشته: در تبریز [و] رضائیه اسم‌نویسی ادامه داشته و در تبریز ۶۰ هزار نفر تاکنون شرکت نموده‌اند.

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی امضا

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۵۱]

۱۱۸

[رییس شهربانی آذربایجان به استاندار آذربایجان، شهریور ۱۳۲۷]
وزارت کشور، استانداری آذربایجان

جناب اشرف استاندار معظم آذربایجان

عطف به اطلاعیه مورخه ۲۷/۶/۱۳ علی‌اکبر اوف، معاون کنسولگری شوروی که در رضائیه می‌باشد اغلب بین رضائیه و تبریز و سایر شهرستانهای آذربایجان رفت و آمد و با اشخاص مظنون و منتسب به حزب توده مراوده و ملاقاتهایی می‌کند و چون این روزها به فعالیت خود افزوده، ممکن است در صدد تشکیل سازمانی سری به توسط مهاجرین و توده‌ای‌ها باشند و جریان آمد و رفت نامبرده طی شماره‌های ۹۰۵۱ - ۲۷/۶/۵ [و]

۹۰۹۹ - ۲۷/۶ [و] ۱۰۰۴۲ - ۲۷/۶/۲۸ عرض گردیده است و البته مراقبتهای کامل می شود.

رییس شهربانی آذربایجان - سرتیپ دانشپور

رونوشت برابر اصل است.

[۲۹۰۰۰۲۰۱ - ۳۰۲ و ۱ الف ب ۱]

۱۱۹

[فرمانده ژاندارمری کل کشور به وزارت کشور ۱۵ دی ۱۳۲۷]
وزارت کشور، ژاندارمری کل کشور، شماره ۲۸۷۵۱/۷۴۹۱۱/ج ۵
تاریخ ۱۳۲۷/۱۰/۱۵، محرمانه، مستقیم

وزارت کشور

محترماً معروض می دارد: گزارش هنگ ژاندارمری رضائیه به استناد نامه شماره

۲۷۰۱۳ رکن ۲۱ مورخه ۲۷/۹/۲۵ لشکر ۴ رضائیه به شرح زیر:

۱- از طرف تشکیلات حزب توده یک نفر غیرنظامی به نام مشهدی خانعلی مامور گردیده که نامه های محرمانه از طرف حزب به آذربایجان ببرد و نامبرده نیز فاطمه نام را جهت این منظور تعیین و نامه ها را به وسیله مشارالیها به آذربایجان می فرستد.

۲- کادر سیار حزب توده در هفته های آینده مسافرتی به آذربایجان خواهند نمود تا گزارش از وضع آن حدود [را] تهیه و به کمیته مرکزی بفرستند.

حاکمی است جهت بررسی در اطراف موضوع و کشف قضیه از طرف هنگ اقدامات لازم معمول و به واحدهای تابعه نیز دستور کافی صادر گردیده و برابر اطلاعی که هنگ رضائیه حاصل نمود در چند روز قبل یک نفر فاطمه نام از اهل قم بوسیله مامورین شهربانی رضائیه دستگیر گردیده، مراتب از لشکر ۴۰ استفسار و نتیجه در ثانی گزارش

خواهد شد. ضمناً به هنگ مزبور اعلام شد مراتب را به استاندار و بازرسی عالی نظامی و شهربانی گزارش نماید.

از طرف فرمانده ژاندارمری کل کشور - سرتیپ خسرو داد [امضا]

[۲۹۰۰۰۷۳۴۷ - ۷۳۳ ن ۴ الف ب ۱]

۱۲۰

[گزارش جلسه کمیسیون امنیت رضائیه ۱۸ بهمن ۱۳۲۷]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور

جلسه کمیسیون امنیت در ساعت ۹ صبح روز دوشنبه ۲۷/۱۱/۱۸ با حضور امضاکنندگان زیر در دفتر تیمسار فرماندهی رضائیه تشکیل و مواد زیرین مورد بررسی واقع گردید:

۱- راجع به انحلال شعبات سازمان حزب توده و دستگیری رؤسا و رهبران آنها و ضبط و جمع‌آوری مدارک مربوطه، نظر به این که در منطقه لشکر ۴ تاکنون هیچ‌گونه حزبی به طور رسمی وجود ندارد و با تحقیقاتی که تاکنون به عمل آمده از تجمعات آنها هم به غیر از آنچه در مه‌باد گزارش شده اطلاعی به دست نیآورده، لذا ضمن مراقبتهایی که برای پیدا کردن این گونه عناصر وابسته به حزب به طور محرمانه از طرف مامورین انتظامات معمول خواهد گردید، قرار بر این شد چون مدارک و اسامی اعضای حزب مزبور به وسیله قوای انتظامی در تهران توقیف گشته و با توجهی به آن سوابق و اسامی اعضایی را که در این منطقه ممکن است سکونت داشته باشند از مرکز خواسته شد. که با هدایت آن اقدامات لازم به عمل آید.

۲- راجع به اوراق و روزنامه‌جاتی که افکار مردم را متشتت و وابسته به حزب توده می‌باشند با این که در این منطقه چنین اوراق و روزنامه [هایی] انتشار نمی‌یابد، مع‌هذا در

نظر گرفته شد که جداً از آنان به وسیله ادارات جلوگیری شود.

فرمانده لشکر ۴ رضائیه - فرماندار شهرستان رضائیه - فرمانداری نظامی رضائیه -

فرمانده هنگ ژاندارمری رضائیه - رئیس شهربانی رضائیه

[۲۹۰۰۰۲۰۵۸ - ۷۱۸ و ۳ الف ب ۱]

تکاب

۱۲۱

[جانشین وزیر پست و تلگراف و تلفن به نخست وزیر ۲۸ تیر ماه ۱۳۲۴]

وزارت پست و تلگراف و تلفن، اداره دفتر وزارت، شماره ۷۷۱/۱۰

به تاریخ ۱۳۲۴/۴/۲۸، محرمانه، مستقیم

جناب آقای نخست وزیر

موضوع: جلوگیری از اقدامات حزب توده در تکاب

محترماً رونوشت گزارش تلگرافی رسیده از تکاب برای استحضار خاطر مبارک به
ضمیمه تقدیم گردید.

به جای وزیر پست و تلگراف و تلفن

[حاشیه] مراتب به وزارت کشور هم اطلاع داده شده.

گزارش ۲۴/۴/۲۵ تکاب

سه روز قبل سقراطی نامی از طریق بیجار وارد تکاب و خود را به نام رهبر حزب توده
به ادارات و اهالی معرفی و مرامنامه حزبی را فرستاده و مشغول تشکیل حزب بودند.
حاجی بیگ احسانی، کدخدای تکاب خیال مخالفت داشته، سقراطی به استماع این خبر

شرحی به مشارالیه نوشته و تهدید نموده بود که اگر تحریکات ضدحزبی را موقوف نکرد به وسیله نیروی سرخ شوروی تنبیه خواهد شد. صبح امروز حاجی بیگ با عده‌ای زن و مرد دور منزل سقراطی را گرفته و اظهار می‌دارند: اگر فوراً از تکاب خارج نشود [وی را] کتک‌کاری خواهند کرد. مشارالیه در جلو ازدحام جماعت به خیابان آمده و می‌خواسته به سمت تلگرافخانه بیاید، حاجی بیگ می‌گوید حتماً باید به سمت بیجار بروی؛ ناچار خود را به بخشداری که سر راه بیجار است انداخته و تامین می‌خواهد. رئیس‌ژاندارمری هم در بخشداری بوده، ازدحام اهالی جلو بخشداری متفرق نشده و سقراطی را می‌خواسته‌اند. از یک طرف هم دو نفر فریاد می‌کردند بازار را ببندید، فوری بازار بسته شده، سقراطی هم راضی به خروج از تکاب شد؛ ولی از ژاندارمری تامین می‌خواهد که تا بیجار او را سالم برسانند ژاندارمری هم از دادن ژاندارم خودداری و رئیس‌ژاندارم هم سقراطی را پیش آقای حاجی حسین‌علی افشار می‌برد و از ایشان وسیله حرکت می‌خواهند؛ پس از یأس از مساعدت ایشان بالاخره حاجی بیگ حاضر می‌شود که خودش سقراطی را راه بیاندازد با این حال بعد از ظهر به طرف بیجار حرکت داده شد.

فرزانه

رونوشت با اصل یکی است.

[نقش مهر بیضی شکل اداره دفتر وزارت پست و تلگراف و تلفن]

[۱۰۹۰۰۲ - ۴۶۵]

خوی

۱۲۲

[گزارش مامور اداره پست خوی به وزارت پست و تلگراف و تلفن
۲۸ فروردین ۱۳۲۳]، وزارت پست و تلگراف و تلفن، تاریخ ۲۳/۱/۳۰

وزارت -

عین تلگراف ۲۸ دفتر خوی ذیلاً به عرض می‌رسد:

چندی است [تعدادی] از اهالی که اغلب آنها مردمان بدسابقه بوده در حزب توده نام‌نویسی کرده در دهات تبلیغاتی می‌نمایند که مخالف مصالح کشوری بوده مخصوصاً در بعضی دهات هم تابلو نصب کرده مردم را دعوت به حزب توده می‌نمایند. از طرف مامورین مربوطه نیز جلوگیری نمی‌شود، اگر این طور ادامه پیدا کند عاقبت آن وخیم به نظر می‌آید. ۲۳/۱/۲۸

غلامعلی دعبلی

رونوشت با اصل یکی است.

[نقش مهر بیضی شکل اداره دفتر وزارت پست و تلگراف و تلفن]

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۵۱]

۱۲۳

[فرمانداری خوی به استاندار آذربایجان غربی ۶ اردیبهشت ۱۳۲۳]
وزارت کشور - استان چهارم، محرمانه، مستقیم رونوشت نامه فرمانداری
خوی به استانداری ۴ رضائیه شماره ۵۵۹ تاریخ ۲۳/۲/۶

بعدالعنوان

پیرو معروضه شماره ۱۳۷ - ۲۳/۱/۳۰ به استحضار عالی می‌رساند حزب توده که در این شهرستان از زمان فرماندار پیشین تاسیس شده بود، پس از این که جریان انتخابات تمام شده از منظوری که داشته‌اند محروم گردیده‌اند حالیه شروع به پاره‌ای عملیات می‌نمایند که بسا ممکن است در وقت برداشت محصول اختلاف زیادی بین رعیت و مالکین تولید و اسباب زحمت مردم را فراهم نمایند؛ زیرا اشخاصی که وارد این حزب

هستند در دهات اطراف این شهر و حتی در بخش شاهپور شروع به اقدامات و تاسیس شعبات نموده‌اند. با این طریق که در هر ده، شش نفر از رعایای آن ده را به نام هیأت تعیین و تابلو هم در اکثر دهات نصب نموده و با دریافت ۱۰ ریال وجه نقد از رعایا شروع به اسم‌نویسی و نطقهایی نموده‌اند که هر کس وارد حزب توده می‌شود از شکر و چای و قماش و بالاخره کلیه کالاهای انحصاری استفاده خواهد کرد و به علاوه افراد از دستبرد اموال آنها خودداری خواهد نمود و اشخاصی که وارد نشوند از این مزایا محرومند و همیشه در زحمت خواهند بود. به همین اظهارات رعایا را فریب داده داخل حزب نموده‌اند و به طوری که شایع است از طرف حزب به رعایا دستور تقسیم اراضی و عدم مداخله مالکین در امور دهات داده شده و امورات ده [را] به عهده کمیسیون شش نفری محول کرده‌اند و به طوری که از وضعیت معلوم و رعایا از موقع سوء استفاده نموده شروع به پاره‌ای اقدامات از قبیل عدم تادیه بهره مالکانه و غیره نموده‌اند. با این که فرمانداری در مقابل شکایت دونفر از مالکین این شهر، نورالله یکانی را احضار و مشارالیه را وادار به عدم تاسیس شعبه در دهات نموده است. با وجود این چنانچه باید و شاید این تذکر مؤثر واقع نشده و کماکان به حرکات خودسرانه خود ادامه می‌دهند. بنابراین با شرح مراتب بالا منتظر دستور جامع می‌باشد تا دامنه عملیات توده وسعت پیدا نکرده دست اقدام لازم به عمل آید و ضمناً خاطر عالی را مستحضر می‌دارد نورالله یکانی که سابقاً در دهات یکان و یا دهات خود منزل داشته حالیه به کلی آمده است در خوی منزل نموده و همه روزه این گونه اقدامات و مزاحمت را وارد خواهد ساخت و از همین جهت‌ها به طور کلی فرمانداری با دایر بودن حزب توده در خوی که مدیریت آن در دست یک نفر شخص معلوم الحال آشوب‌پرست است مخالف می‌باشد.

فرمانداری خوی وثیق‌کیا

رونوشت برابر اصل است. ۲۳/۲/۲۴

[امضا]

[۳۱۰۰۰۷۹۲ - ۵۲۵ ف ۳ د ۱]

۱۲۴

[مسئول حزب توده ایران - کمیته محلی خوی به نخست وزیر
۶ خرداد ۱۳۲۳]، حزب توده ایران، تشکیلات کمیته محلی شهرستان خوی
تاریخ ۱۳۲۳/۳/۶، شماره ۱۴۹

جناب آقای نخست وزیر

با ارسال رونوشت تمام شرح نامه نمره ۱۳۵ - ۲۳/۳/۷ این کمیته، صادره به هنگ
ژاندارمری شهرستان خوی اشعار می‌گردد، این که فرماندار خوی آقای وثیق‌کیا و
فرمانده هنگ ژاندارمری سرهنگ تیموری به وسیله صدور بخشنامه‌ها و دستورات
شفاهی توسط مامورین پاسگاه‌ها و دسته‌ها و گروهانهای مقیم دهات به عموم کارمندان
حزب توده ایران اذیت و آزار می‌رسانند و اکنون که بحبوحه^(۱) کارهای رعیتی و
کشاورزی می‌باشد مالکین و مامورین ژاندارمری به اسم این که آنها عضو حزب هستند
به عناوین مختلفه بی سرو ته کارمندان حزبی دهات را از کار و شغل رعیتی و کشاورزی
معطل نموده الی غروب بدون اخذ توضیحات لازمه و تعیین تکلیف قطعی آنان را
بازداشت نموده غروب مرخص کرده فردا صبح نیز یا به وسیله اخذ تعهد و سپردن
ضامن و یا مامورین ژاندارمری مجدداً جلب نموده آواره و سرگردان می‌نمایند و ابداً به
مراجعات کارمندان حزبی ترتیب اثر نداده و مراتب را با کمال خونسردی و بی‌اعتنایی

۱. اصل: بهبوحه

تلقی می‌نمایند، به طوری که از اول تاسیس حزب توده ایران در خوی تاکنون برابر پرونده‌های موجوده بیشتر از پنجاه شماره رسمی در موضوع آزادی انتخابات دوره چهاردهم که مطابق اوامر و دستورات صریح دولت انتخابات کاملاً آزاد بود، لیکن مرتجعین و مخالفین آزادی در خوی و ماکو و شاهپور علناً در جلو چشم مامورین دولت با کمال جرأت و بی‌شرمی به وسیله تهدید و تطمیع و دادن پول و پلو اغلب مردم خاصه دهاتیان را توسط دلالان و مزدوران خودشان اغفال و مجبور نموده و رای‌های تحمیلی خودشان را به واسطه آنان به صندوق انتخابات ریخته و رای‌های کاندیده‌های آزادی‌خواهان را حتی در داخل حیاط و کریدور عمارت شهرداری عوض می‌کردند و نیز کلیه مراتب اجحافات و تعدیات و حرکات بی‌رویه و غیرقانونی مامورین ژاندارمری و مالکین دهات و همچنین سایر موارد دیگر که مامورین دولت و یا سایر اشخاص بدون رعایت مدلول مقررات قانونی بنابه میل و اراده و استفاده شخصی خودشان اقداماتی نموده و رعایا و طبقه مظلوم زحمت‌کش را دچار زحمت و خسارت بی‌موردی نمودند بلافاصله مراتب جاریه نیز به فرمانداری و هنگ ژاندارمری و سایر مقامات صلاحیت‌دار گزارش داده شده و جداً تقاضای رسیدگی و رفع مزاحمت و احقاق حق گردیده است. متأسفانه تاکنون، به یک شماره و یک نامه تشکیلات کمیته محلی شهرستان خوی ترتیب اثر نداده و جوابی صادر نکرده‌اند سهل است که همواره به انواع وسایل ممکنه مقتضیه با آزادی حزب توده ایران مخالفت نموده حتی مانع سخنرانی می‌شوند و تابلو حوزه‌های حزبی را توقیف می‌نمایند. اراضی زراعی کارمندان حزب دهات را توقیف نموده بین اشخاص غیرحزبی تقسیم می‌نمایند؛ علاوه مامورین ژاندارمری در دهات اظهار می‌دارند که مطابق بخشنامه رسیده از گروهان و هنگ متبوعه کلیه اجتماع و مذاکرات و عملیات حزبی قدغن بوده و می‌باشد. اشخاصی که حتی دو سه نفر هم بوده باشند دور هم جمع شده در خصوص حزب توده ایران جزئی مذاکره و مداخله داشته باشند فوراً

جلب شده و به اشدترین عقوبات تنبیه و مجازات خواهند شد. با این گونه اظهارات بی مورد غیرقانونی دهاتیان را به هر نحوی که باشد ترسانیده متفرق و متضرر می سازند. خلاصه عملیات مرتجعانه و آزادی کش آقای فرماندار و سایر مامورین و مرتجعین منطقه خوی و توابع از حد و حساب گذشته و غیرقابل تحمل می باشد. لذا بذل توجه فوری و تعقیب و تنبیه قانونی مخالفین آزادی حزب توده ایران و مامورین خودرأی و خودسر نامبرده بالا که قانون را زیر پا گذاشته با سوء استفاده از مقام خویش دستگاه استبداد و ارتجاع و دیکتاتوری را کاملاً در محل ماموریت خود تشکیل داده اند مورد تقاضا است.

مسئول حزب توده ایران - تشکیلات کمیته محلی شهرستان خوی

نورالله یکانی

[۱۰۹۰۰۲ - ۲۴۷]

۱۲۵

[مسئول کمیته محلی خوی حزب توده ایران - به مجلس شورای ملی
۸ آبان ۱۳۲۳]، وزارت پست و تلگراف و تلفن، تلگراف از خوی به ط
شماره تلگراف ۶۵، تاریخ اصل ۷، تاریخ وصول ۶/۸

مجلس شورای ملی

فراکسیون حزب توده و آزادی، کپیه نخست وزیر، کپیه وزیر کشور، وزیر کشاورزی، کپیه وزیر دادگستری، کپیه وزیر دارایی، کپیه رییس کل دارایی، کپیه حزب توده ایران، پنج کپیه روزنامه [های] رهبر، مردم، رزم، آذیر، دماوند.
گزارش های رسیده از قشلاق فیروزی، فرروق، تپه باشی و سایر دهات حاکی است که

اغلب مالکین به غیر از بهره اربابی معمولی خود، پاره‌ای تحمیلات علاوه دیگری به عنوان عوارض بیکاری، مرغ، روغن، سوخت، خرج جلیک و غیره که به غیر از جریمه و چپاول اموال رعایا اسم قانونی دیگری ندارد، زوراً و قهراً بدون رعایت حال پریشان و درمانده رعایا که به واسطه بحران اقتصادی و گرانی روزافزون اجناس و عدم استفاده عموم دهاتیان از قماش، شکر، چای و سایر اجناس انحصاری دولتی که فوق‌العاده در فشار مضیقه بوده و اغلبشان محتاج و معطل نان خشک روزانه عائله خود می‌باشند، با کمال بی‌رحمی و بی‌شرمی دیکتاتورانه دریافت می‌دارند. آنهایی که قادر به تأدیه نبوده و زیر بار این ظلم و زورگویی نمی‌روند به انواع شکنجه تهدید و تنبیه گردیده و محصول آنان به دست‌های متعددی در خرمن‌گاهها مانده تلف و ضایع گشته، اجازه کیل و حمل نمی‌دهند. لذا بذل توجهات فوری با در نظر گرفتن مراتب مندرجه بالا و استیصال و بیچارگی حال عموم دهاتیان و رنجبران صدور دستورات شایسته مؤثری نسبت به رفع مزاحمت مالکین و تحویل و تقسیم اجناس انحصاری بالا به دهاتیان و تأمین آسایش و آسودگی کلیه کشاورزان و زحمتکشان دهاتی مورد تقاضا است.

حزب توده ایران - خوی - نورالله یکانی زارع

[۱۰۹۰۰۲ - ۲۴۳]

۱۲۶

[رییس‌شهربانی آذربایجان غربی به استاندار آذربایجان غربی
 ۱۲ اردیبهشت ۱۳۲۴]، گزارش شماره ۱۶۰، تاریخ ۲۴/۲/۱۲
 شهربانی استان چهارم، موضوع سخنرانی حزب توده خوی، محرمانه

گزارش شماره ۱۶۰ - ۲۴/۲/۱۲ شهربانی استان چهارم موضوع سخنرانی حزب توده خوی محرمانه - جناب استاندار استان چهارم - محترماً به عرض می‌رساند برابر گزارش شهربانی خوی مورخه ۸ ماه جاری به مناسبت ۲۵ سال استقلال جمهوری آذربایجان شوروی عده‌ای از اهالی دهات با پرچمهای سفید که روی آنها عناوین و شعار مختلف قید شده بود به شهر وارد پس از گردش در خیابان در چهارراه مجتمع بدواً نورالله یگانی زارع، رییس حزب توده خوی و بعداً آتش بیات ماکو و حسن همدانی، کارمند اداره دارایی خوی و بیوک یگانی، محصل کلاس ۴ دبیرستان برادرزاده یگانی، نامبرده در موضوع عظمت ارتش سرخ و ترقی صنایع و بهداشت آذربایجان شوروی سخنرانی سپس ساعت ۸ بعد از ظهر بنا به دعوت آقای فرماندار از طرف روابط فرهنگی ایران و شوروی، رؤسای دوایر و جمعی از اهالی و پالقونیک و کماندان و چند نفر از افسران شوروی در سالن دبیرستان خسروی حضور به هم رسانیده، پس از صرف شیرینی و چای آقای فرماندار به افسران شوروی تبریک عید گفته، بعد آقای ابوالقاسم مجتهدی، رییس دادگستری در موضوع دوستی ایران و شوروی و استقلال ایران و آتش بیات ماکو و محمد آقاسی، دبیر اداره فرهنگ و کماندان راجع به دوستی بین ایران و شوروی، ترقی صنایع و بهداشت آذربایجان شوروی، سخنرانی کردند و ضمناً چند پرده فیلم جنگی از طرف ارتش سرخ نمایش، و جلسه ساعت ۲۴ پایان یافته است.

رییس شهربانی استان چهارم پاسیار ۱ داروغه

[۲۱۶۹ - ۲۹۳۰۰۲۱۶۹ - ۳۲۴ ظ ۴ ب آ ۱]

۱۲۷

[رییس شهربانی رضائیه به استاندار آذربایجان غربی، ۱۸ اردیبهشت ۱۳۲۴]
گزارش شماره ۱۸۴، ۲۴/۲/۱۸ - شهربانی استان چهارم
موضوع سخنرانی حزب توده در خوی، محرمانه

جناب استاندار استان چهارم

محترماً خاطر عالی را مستحضر می‌دارد برابر گزارش شهربانی خوی ساعت ۱۶/۳۰ مورخه ۱۳ ماه جاری در خیابان چهارراه، نورالله یگانی زارع، رییس حزب توده خوی در موضوع فتوحات ارتش سرخ و مغلوبیت آلمان سخنرانی، کسبه و اهالی آن جا هم نسبت به فتوحات ارتش متفقین ابراز احساسات نموده‌اند و ساعت ۸، ۱۵ ماه جاری از طرف ارتش سرخ کنسرت و نمایشهای جالب توجهی در حیات دبیرستان خسروی به معرض نمایش گذاشته و ساعت ده خاتمه یافته. مراتب استحضاراً معروض گردید.

رییس شهربانی استان چهارم پاسیاری داروغه محل امضا ۲۴/۲/۲۳

[۲۹۳۰۰۲۱۶۹ - ۳۲۴ ظ ۴ ب آ ۱]

۱۲۸

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور ۱۸ تیر ۱۳۲۴]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، دائره محرمانه، محرمانه

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: شهربانی رضائیه به استناد اطلاع رسیده از شهربانی خوی گزارش می‌دهد، روز ۲۹ خرداد ماه در چهارراه خیابان بصیری، منشی حزب توده شاهپور و نورالله یگانی زارع، مسئول حزب توده خوی دایر به وحدت ملی و حفظ آزادی سخنرانی نموده و ضمناً تلگرافی که راجع به تقاضای انتخاب نخست وزیر صلاحیت‌دار به مقامات عالیله مخابره کرده بودند برای مجتمعین خواننده، ساعت ۱ بعد از ظهر با دعاگویی ذات اقدس شاهنشاهی خاتمه یافته است.

رونوشت گزارش بالا جهت استحضار جناب آقای نخست وزیر تقدیم می‌گردد.

۲۴/۴/۱۸ - ۱/۳۸۹۴/۴۱۸۰

رییس‌شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

[۲۹۳۰۰۲۱۶۹ - ۳۲۴ ظ ۴ ب آ ۱]

۱۲۹

[رییس‌شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۴ شهریور ۱۳۲۴]
 وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، دائره محرمانه
 شماره ۱/۵۸۷/۶۳۹، تاریخ ۲۴/۶/۴

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: طبق گزارش شهربانی رضائیه به استناد گزارش شهربانی خوی از طرف حزب توده آن جا ساعت ۱۰ صبح روز ۱۲ ماه جاری جلسه سخنرانی دایر، نورالله یگانی در موضوع تأسیس مشروطیت و آزادی و آیین دین اسلام و اعتراض به شخص جناب آقای نخست وزیر و همچنین در مورد قتل مصطفی نام مهاجر و کشف قاتل مشارالیه و کیفر او سخنرانی نموده است. از شهربانی رضائیه توضیح خواسته شده قتل مصطفی را گزارش دهند، پس از حصول نتیجه مراتب در ثانی معروض می‌گردد.

رییس‌شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

[۲۹۳۰۰۲۱۶۹ - ۳۲۴ ظ ۴ ب آ ۱]

۱۳۰

[رییس‌شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۱۴ آبان ۱۳۲۴]
 وزارت کشور، تاریخ ۱۳۲۴/۸/۱۴، شماره ۱/۸۳۳۸/۹۶۸۷، محرمانه

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: شهربانی رضائیه به استناد گزارش شهربانی خوی، اطلاع می‌دهد، مدیر روزنامه خاورنو، چاپ تبریز در شماره ۷۹ روزنامه خود برعلیه محمدعلی خوش‌منش، کارمند فعلی شهربانی خوی که سابقاً رییس آگاهی شاهپور بوده، شرحی در روزنامه نوشته، مبنی بر این که نامبرده با دزدان همکاری نموده و در قضیه سرقتی که در هفتون رخ داده بود و اموال مسروقه هم کشف شده است، حق و حسابی از سارقین دریافت و پرونده را راکد گذارده است. با این که خود خوش‌منش دادخواستی داده و جداً مندرجات روزنامه را تکذیب نموده بود، مع‌هذا جریان از شهربانی شاهپور استفسار، معلوم گردیده است که مقداری درخت از خانه هامبار سوم مرادیان ساکن هفتون سرقت و ما طاوس نامی را مظنون دانسته، خوش‌منش منزل او را بازرسی و مقدار زیادی اموال مسروقه به دست آورده و ما طاوس هم ضمن پیگرد اعتراف کرده است که از هیجده خانه سرقت کرده؛ پرونده امر پس از تکمیل با متهم به دادسرای خوی احاله، سارق و شرکای او هم در خوی زندانی می‌باشند. شهربانی مزبور اظهار نظر می‌نماید به علت این که خوش‌منش با حزب توده مخالف می‌باشد بدون جهت مدیر روزنامه مزبور چنین افترا را به او نسبت داده و نظر به این که موقعیت فعلی محل اجازه نمی‌دهد، فعلاً از تعقیب مدیر روزنامه خودداری شده است.

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی

[۱۰۹۰۰۲ - ۴۱۴]

۱۳۱

[وزیر کشور به نخست وزیر، ۷ اسفند ۱۳۲۴]

وزارت کشور، اداره سیاسی و گذرنامه، به تاریخ ۱۳۲۳/۱۲/۷

شماره ۳۲۴۷/م

نخست وزیر

طبق گزارش شماره ۱۴۵۲۲/۱۲۱۲۹ - ۲۳/۱۱/۳۰ شهربانی کل کشور مستند به گزارش شهربانی خوی روز ۲۶ دی ماه نورالله یگانی کشاورز، رئیس حزب توده در میدان چهارراه خیابان راجع به وحدت ملی و حفظ استقلال و آزادی خواهی سخنرانی نموده و جمعی از طبقات مختلف حضور داشتند. مراتب را برای استحضار معروض داشت.

از طرف وزیر کشور [امضا کلانتری]

[۳۴۵ - ۱۰۹۰۰۲]

سلماس**۱۳۲**

[رئیس شهربانی کل کشور به وزارت کشور ۴ دی ۱۳۲۲]
وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، دائره اول
شماره ۱۲۶۹۸/۱۳۱۹۵/۱، تاریخ ۲۲/۱۰/۴، محرمانه

وزارت کشور

محترماً به عرض می‌رساند: طبق گزارش شهربانی رضائیه روز نهم آذر ماه حزب توده ایران در شاهپور، شعبه‌ای به تصدی آرسین نام ارمنی و علی سیفی نانوا، تاسیس و به سر درب شعبه تابلو زده و آگهی‌هایی در شهر انتشار و اهالی را به اسم‌نویسی تشویق می‌نمایند.

رئیس شهربانی کل کشور - پاسپار ۱ سیف [امضا]

[۲۹۰۰۲۱۴۴ - ۲۲۴ ظ ۴ ب آ ۱]

۱۳۳

[رئیس شهربانی کل کشور به وزارت کشور ۸ فروردین ۱۳۲۳]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، دائره دفتر
شماره ۱/۱۶۶۲۷/۵۱، تاریخ ۲۳/۱/۸، محرمانه

وزارت کشور

رونوشت گزارش شماره ۱۰۷۹ مورخه ۲۲/۱۲/۱۶ شهربانی رضائیه را ذیلاً به
استحضار می‌رساند:

شهربانی شاهپور گزارش می‌دهد، روز ۱۳ ماه جاری میرمحراب هجرانی و احمد
آهنگران از طرف حزب توده در خیابان پهلوی که عده زیادی جمع شده بودند در مورد
اهمیت حزب توده سخنرانی نموده، علاوه کردند که در دهات باید بهداری و دبستان
تاسیس شود و ثروتمندان کارخانه وارد کنند تا ملت کار کرده و راحت شوند. سپس
حسین بصیری، کارمند حزب که جدیداً از خوی وارد شده بود درباره انتخابات
سخنرانی و اظهار کرد. در انتخابات خوی ژاندارمری مداخلات مستقیم کرده بود.
سرگرد شقاقی، بازرس آمده، ملت باید متفق شود با حزب توده دست به هم داده و
خائنین را از بین ببرد و رنجبران مثل رنجبران دهات خاک شوروی راحت زندگانی کنند.
سخنرانی را با زنده باد حزب توده خاتمه داده؛ مراتب را گزارشاً معروض داشت.

رییس شهربانی کل کشور - سرپاس جهانبانی [امضا]

[۲۹۳۰۰۲۱۴۴ - ۲۲۴ ظ ۴ ب آ ۱]

۱۳۴

[حزب توده ایران - کمیته محلی شاهپور به شهربانی
آذربایجان غربی، ۲۰ فروردین ۱۳۲۳]، وزارت کشور - اداره کل شهربانی

رونوشت نامه حزب توده شاهپور مورخه ۲۳/۱/۲۰، شماره ۱۲۱

شهربانی محترم استان ۴

با کمال احترام به عرض می‌رساند: در این دوره قرن بیستم که تمام دول آزادی‌خواه دنیا که ایران نیز یکی از آنها است بر علیه دول دیکتاتور استبداد در جنگ مرگ و زندگی مشغول و دارد تخم استبداد را به کلی ریشه‌کن می‌نماید در همین ایام در شهر شاهپور عین عملیات مختاری دارد تجدید می‌شود. بدین معنی که امروز یکشنبه ۲۳/۱/۲۰ درست ۶ روز است شهربانی علی تیغی را به تهمت این که یک نفر سرباز شوروی را تحریک و مست نموده است توقیف، به طوری که با دست‌بند و کتک‌کاری در حال گرسنگی [و] دو روز در حبس مجرد در زیرزمین مرطوب که از نقطه نظر بهداشتی مخالف شئون ملی است نگهداشته است. محض اطلاع آن مقام محترم ارسال می‌گردد تا معلوم شود در یک مملکت دموکراسی باز افکار و عملیات مختاری دارد رل خود را بازی می‌کند. البته حزب توده ایران در مقابل این همه عملیات و حرکات دیکتاتوری خاموش ننشسته و اقدامات قانونی خود را تا آخرین دقیقه به عمل خواهد آورد. دولت دموکراسی ایران پاینده باد.

حزب توده ایران - کمیته محلی شاهپور - جلال - محل امضا و مهر

[۳۱۰۰۰۷۹۲ - ۵۲۵ ف ۱۳ د ۱]

۱۳۵

[حزب توده شاهپور به مجلس شورای ملی، ۱۴ شهریور ۱۳۲۳]

وزارت پست و تلگراف و تلفن، تلگراف از شاهپور به ط

شماره تلگراف ۳۳، تاریخ اصل ۱۴، تاریخ وصول ۱۶

مجلس شورای [ملی]

رونوشت آقای نخست وزیر، رونوشت حزب توده، رونوشت توسط [روزنامه] رهبر [به] جراید، پرونده‌سازی برای کارگران بی‌گناه تبریز و عدم تصویب اعتبارنامه وکیل حقیقی آنها، شدیداً مورد تنفر و انزجار چندین هزار آزادیخواه شاهپور واقع، از مجلس و دولت جداً خواستاریم از عملیات آزادی‌کش دیکتاتورانه جلوگیری و مسبب عواقب وخیم نگردد.

حزب توده شاهپور علی ربیعی

[۱۰۹۰۰۲ - ۲۹۶]

۱۳۶

[رییس‌شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۱۶ آذر ۱۳۲۳]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، دائره محرمانه، محرمانه

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: شهربانی رضائیه به استناد اطلاع رسیده از شهربانی شاهپور گزارش می‌دهد، روز ۱۸ آبان ماه که مصادف با عید بزرگ دولت اتحاد جماهیر شوروی بوده، افراد حزب توده شهر و دهات اطراف و کسبه بازار با پرچم سرخ و سفید تجمع، با ساز و آواز^(۱) برای تبریک و ابراز احساسات به سربازخانه رهسپار، پس از اجرای مراسم سلام از طرف نیروی سرخ اهالی به شهر مراجعت، در جلو عمارت شهرداری توقف و نیروی سرخ مراسم رژه انجام و نماینده حزب توده شاهپور به

۱. اصل: نواز

سخنرانی مبادرت و ساعت ۱۴/۵ خاتمه پذیرفته است.

رییس‌شهرستانی کل کشور - سرپاس سیف

رونوشت گزارش بالا برای استحضار جناب آقای نخست وزیر تقدیم می‌گردد.

۲۳/۹/۱۶ - ۱/۹۶۸۸/۱۱۶۵

رییس‌شهرستانی کل کشور - سرپاس سیف [امضا]

[۳۳۰ - ۱۰۹۰۰۲]

۱۳۷

[بخشدار شاهپور به وزارت کشور، اول بهمن ۱۳۲۳]

وزارت کشور، اداره سیاسی، رونوشت گزارش بخشداری شاهپور

شماره ۳۴، مورخه ۲۳/۱۱/۱، محرمانه، مستقیم

محترماً به عرض می‌رساند چندی است کماندانی شاهپور کدخدایان دهات شاهپور را احضار و به حزب توده معرفی و به آنان دستور می‌دهند تلگرافی که به عنوان اعلیحضرت همایونی و مجلس شورای ملی دایر بر واگذاری^(۱) امتیاز نفت شمال به دولت جماهیر شوروی و تبعید آقایان سیدضیاءالدین و ساعد و سروری و امثال آن از طرف توده تهیه شده به امضای کلیه اهالی دهات از هیجده ساله به بالا رسانده و زیر امضای تمام رعایا را کدخدایان گواهی نموده به حزب تحویل دهند. این عمل با تمام سرعت در دهات شاهپور جریان دارد و کدخدایانی که از اجرای امر خودداری یا تسامح می‌کنند مورد اعتراض و تشدد سخت بصیری که لیدر حزب توده شاهپور می‌باشد واقع

می‌شوند. عده‌ای از کدخدایان هم جهت کسب دستور به بخشداری مراجعه و از عملیات حزب شکایت می‌نمایند. با این که این جانب آنان را با تدابیر لازم هدایت می‌کنم مع‌ذک در مقابل سخت‌گیری حزب توده که پشت خود را به دیوار محکمی تکیه داده‌اند...^(۱) و نصیحت فایده نخواهد داشت. اینک مراتب را بدین وسیله جهت استحضار عرض و رونوشت تلگراف تهیه شده نیز قریباً تقدیم خواهد شد.

بخشدار [و] شهردار شاهپور - وزیر

رونوشت برابر اصل است.

[۳۷۰ - ۱۰۹۰۰۲]

۱۳۸

[رییس‌شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۵ اسفند ۱۳۲۳]

وزارت کشور، اداره کل شهربانی، اداره اطلاعات، دایره محرمانه، محرمانه

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: شهربانی رضائیه به استناد اطلاع رسیده از شهربانی شاهپور گزارش می‌دهد، ساعت ۱۱ صبح روز ۷ بهمن ماه از طرف حزب توده در چهارراه بازار که یک روز قبل آگهی الصاق نموده بودند، قسمتی از اهالی آن جا اجتماع و علی تیغی و احمد خیاط برادر آهنگرزاده سخنرانی و اظهار نمودند: بایستی خیابان پهلوی به نام ستارخان و شاهپور و رضائیه هم به اسم قبلی «ارومیه و سلماس» نامیده

۱. یک کلمه خوانده نشد.

شوند و اهالی را ترغیب نمودند که اگر مراسلاتی به رضائیه داشته باشید ارومیه قید و نام شاهپور را هم سلماس ذکر نمایند و نیز اظهار داشتند: قهرمانان حزب توده در شهرهای اردبیل، تبریز، سراب و غیره که بالغ بر یک میلیون جمعیت است تا آخرین نفس حاضر و در کنفرانس اخیر که نمایندگان کمیته‌های مزبور در تبریز قطع‌نامه صادر که عبارت از ۲۷ ماده و به چاپ رسیده است به تمام شهرها ارسال خواهد شد استقلال ایران را تعیین کرده است و دولت^(۱) فعلی ایران با دست خارجی سیدضیاءالدین و اطرافیان مشارالیه کار می‌کند مجلس شورای ملی فعلی که از نمایندگان نالایق مثل سیدضیاءالدین می‌باشد اصلاً به دادخواهی اهالی رسیدگی نمی‌نمایند و ۴۵ نفر از آزادی‌خواهان ایران را با دست بیگانه کشته‌اند. اگر در آتیه نسبت به استقلال ایران و افراد حزب توده سوء قصدی شود و یا یک نفر را بکشند ما در مقابل دو نفر از آنها را خواهیم کشت.

رونوشت گزارش بالا جهت استحضار جناب آقای نخست وزیر تقدیم می‌گردد.

۲۳/۱۲/۵ - ۱۴۷۳۳/۱۲۳۰۳

رییس‌شهرستانی کل کشور - سرپاس سیف [امضا]

[۳۵۰ - ۱۰۹۰۰۲]

۱۳۹

[حزب توده ایران، کمیته ایالتی آذربایجان غربی به استاندار

آذربایجان غربی، ۲۰ فروردین ۱۳۲۴]، وزارت کشور، اداره کل شهرستانی

رونوشت تلگراف کمیته ایالتی حزب توده ایران، مورخه ۲۴/۱/۲۰

استانداری استان ۴

رونوشت ریاست شهربانی، رونوشت کمیته ایالتی حزب توده ایران، ایضاً شاهپور حزب توده ایران، رونوشت شهربانی شاهپور، آقای علی تیغی عضو فعال حزب توده ایران را با شکنجه و دست‌بند توقیف کرده، اجازه ملاقات هم نمی‌دهد. حزب توده ایران این گونه فشارهای خلاف قانون را مخالفت عمدی با حزب تلقی کرده جداً مطالبه می‌نماید که از اجحافات نسبت به مردم من جمله نسبت به اعضای حزب جلوگیری نماید. حبس در زندان مرطوب و دست‌بند زدن به یک شخص آزادی‌خواه که وجهه سیاسی دارد از کارهای دوره مختاری است که تصدیق می‌نمایید دیگر موضوعی ندارد.

از طرف کمیته ایالتی - سلیم هاشمی

[۳۱۰۰۰۰۷۹۲ - ۵۲۵ ف ۳ آ د ۱]

۱۴۰

[رییس شهربانی شاهپور به شهربانی آذربایجان غربی، ۲۷ خرداد ۱۳۲۴]
شماره ۳۴، ۲۴/۳/۲۷

اداره جلیله شهربانی استان چهار، رضائیه

محترماً به عرض مبارک می‌رساند در روز شنبه ۲۴/۳/۲۶ از طرف حزب توده در بازار ندا می‌زنند که بایستی اهالی تمامی دکانهای خود را بسته در محل سخنرانی که در وسط بازار است حاضر شوند و هر کس تخلف نماید از طرف حزب توده تعقیب خواهد شد و با تمام قوای جبریه مردم را از روز شنبه که در واقع روز بازار و دادستد شاهپور است مجبور به بستن دکانهای خود می‌نمایند و آرسین نام مسیحی عضو کمیته حزب توده محلی هم به دکانهایی که باز بود وارد شده با صدای داد و فریاد و حرفهای خشن

امر به بستن می‌نماید. بالاخره در ساعت ۱۰ $\frac{۱}{۴}$ صبح میتینگ از طرف حزب توده و جبهه آزادی شروع و پنج نفر زیرین میراسدالله متولی‌زاده، سیدجمال سیدحبشی، آرسین شاخیان، لطف‌الله نجیبی [و] احمد برادران آهنگر از عمال حزب توده و جبهه آزادی در مورد عدم تمایل خود به کابینه جناب آقای صدر سخنرانی و تنقیداتی نموده و در پایان احمد برادران آهنگر تلگرافی که قبلاً تهیه شده بود که بایستی کابینه جناب آقای صدر سقوط نماید خوانده و به این طریق در ساعت ۱۲ $\frac{۱}{۴}$ صبح به سخنرانیهای خود خاتمه دادند. نظر به این که بستن بازار به طور جبری از طرف حزب توده باعث وحشت شده و اهالی هم از بستن دکانهای خود در روز شنبه ناراضی بودند و مخصوصاً این عمل حزب توده باعث فراهم نمودن انزجار اهالی از ادارات بخشداری و شهربانی را می‌نمود لذا برحسب وظیفه، آقای بخشدار و فدوی در بازار حاضر شده مشاهده گردید که چند نفر افسر شوروی و حتی کماندانت شهر هم در سخنرانی حضور داشتند. مراتب استحضاراً عرض، مستدعی است تکلیف این شهربانی را در این گونه موارد، هر نوع مقتضی بدانند امر به ابلاغ فرمایند.

رییس شهربانی شاهپور رسدبان یک‌گرگی

رونوشت شرح بالا برای استحضار به اداره دوم بخشداری شاهپور ارسال که هر نوع دستور فرمایند اقدام گردد.

رییس شهربانی شاهپور گرگی

[۲۹۳۰۰۲۱۶۹ - ۳۲۴ ظ ۴ ب ۱]

۱۴۱

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، سوم مهر ۱۳۲۴]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: شهربانی رضائیه به استناد اطلاع رسیده از شهربانی

شاهپور گزارش می‌دهد از طرف حزب توده ایران زارعین و دهاتیها را وادار به عدم پرداخت بهره مالکانه نموده به طوری که اکثر زارعین از شهر و اطراف دهات از تأدیه آن خودداری و علاوه اهالی را تحریص به عدم پرداخت بهره مالکانه و عدم مراجعه به دوایر دولتی نموده و آموزش می‌دهند در هر مورد مستقیماً به حزب مراجعه تا به دادخواهی آنان در آن جا رسیدگی شود بعضی اشخاص به حزب توده مراجعه کرده و به ادارات دولتی وقعی نمی‌گذارند.

رونوشت گزارش بالا جهت استحضار جناب آقای نخست وزیر تقدیم می‌گردد.

۶۵۴۷/۷۹۴۰ - ۲۴/۷/۳

رییس‌شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

[۱۰۹۰۰۲ - ۶۴۲]

ماکو

۱۴۲

[رییس‌شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۱۴ آبان ۱۳۲۳]

وزارت کشور، اداره کل شهربانی، اداره دفتر کل، شماره ۸۴۵۹

تاریخ ۲۳/۴/۱۸، محرمانه، مستقیم

وزارت کشور

برطبق گزارش تلگرافی شماره ۴۲۵ شهربانی رضائیه به استناد گزارش شهربانی ماکو معروض می‌دارد:

[روز ۸ ماه جاری از طرف طبقات اهالی تلگرافاتی راجع به واگذاری نفت شمال به دولت شوروی و مخالفت با حکومت جناب آقای نخست وزیر به پیشگاه اعلیحضرت همایونی و مجلس شورای ملی مخابره و تقدیم شده است. کلیه تجار و پیشه‌وران داکین خود را بسته در محلی جمع شده و پس از سخنرانی علی داداش‌خانی و جواد نام ماکویی راجع به واگذاری نفت، جمعیت متفرق شده‌اند.

رییس‌شهربانی - سرپاس سیف [امضا]

[۱۴۳ - ۲۹۳۰۰۲۱۴۳ ظ ۴ ب آ ۱]

۱۴۳

[رییس‌شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۴ اسفند ۱۳۲۳]

وزارت جنگ، اداره سیاسی، تاریخ ۱۳۲۳/۱۲/۲۴

شماره ۱۳۲۹۰/۱۵۷۴۹، محرمانه

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: شهربانی رضائیه به استناد اطلاع رسیده از شهربانی ماکو گزارش می‌دهد، حزب توده ماکو، بدو تاسیس شخصی را به نام جلیل پاشازادگان فرزند پاشا که دارای سابقه شرارت می‌باشد به سمت مامور انتظامی حزب استخدام، نامبرده با خلیل، پاسبان گارد شهری که مامور جلب دونفر بوده طرفیت نموده، مجلویین^(۱) را با خود به حزب توده می‌برد که رییس‌شهربانی ماکو ضمن رسیدگی با رهبران حزب ملاقات و از طرف حزب توده جلیل اخراج می‌شود. در اثر این عمل روز ۱۳۲۳/۱۱/۲۶ جلیل نامبرده نوشابه استعمال و در کوچه تظاهرات مستانه نموده و ضمناً به نصرالله اسحاقی، رهبر حزب توده اهانت که در نتیجه دادخواهی نصرالله مزبور مشارالیه به شهربانی جلب، در حضور پاسبانان اظهار می‌نماید: نصرالله اسحاقی پانصد ریال وجه نقد و یک قبضه طپانچه به او داده است که دو نفر از پاسبانان را مجروح نماید. چون بی‌نهایت از حال طبیعی خارج بود شب را در شهربانی تحت نظر قرار داده صبح راجع به وجه و اسلحه مورد بازجویی قرار گرفت. بیانات شبانه خود را تکذیب می‌نماید.

بنابراین به علت داشتن پیشینه شرارت و دادن نسبت دروغ به نصرالله اسحاقی مورد پیگرد قرار و با پرونده امر به دادگاه ماکو تسلیم گردیده است.

رییس شهربانی کل کشور - سرپاس سیف

رونوشت بالا برای استحضار مقام نخست وزیری تقدیم می شود.

از طرف وزیر کشور [امضا کلانتری]

[۱۰۹۰۰۲ - ۶۲۲]

۱۴۴

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور ۱۱ اردیبهشت ۱۳۲۴]

وزارت کشور، اداره سیاسی، شماره ۱/۵۳۲/۶۳۲

تاریخ ۱۳۲۴/۲/۱۱، محرمانه

وزارت کشور

محترماً به استحضار می رساند شهربانی رضائیه به استناد اطلاع رسیده از شهربانی ماکو گزارش می دهد ساعت ۹ صبح روز جمعه ۱۷ فروردین ماه نصرالله اسحاقی رهبر حزب توده آن جا که سابقاً افسر هواپیمایی و فعلاً مستعفی شده سخنرانی ضمناً از فرماندار و رؤسای دوایر دولتی آنجا تنقید و اظهار داشته فرماندار ماکو که فاشیست است برای انتخاب وکیل مجلس آمده و به علاوه شهر امن به فرمانداری نظامی و پاسبان مسلح احتیاج ندارد.

بایستی امنیت دهات اطراف تامین شود. شهربانی مربوطه نظریه داده با این که سخنرانی تا اندازه ای خشن و برخلاف سابق بوده معذک فرماندار تاکنون اقدامی نکرده است.

رییس‌شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی امضا

رونوشت گزارش بالا برای استحضار نخست وزیری تقدیم می‌شود.

از طرف وزارت کشور [امضاکلانتری]

[۲۹۳۰۰۲۱۶۹ - ۳۲۴ ظ ۴ ب آ ۱]

۱۴۵

[استاندار آذربایجان غربی به وزارت کشور ۱۵ اردیبهشت ۱۳۲۴]

وزارت کشور، استان چهارم، شماره ۵۰۱، ۱۳۲۴/۲/۱۵

عطف به نامه شماره ۱/۵۲۲۵/۳۲۷ مورخه ۲۴/۲/۴ با عرض این که اخیراً رهبران حزب توده ماکو من جمله نصرالله اسحاقی بیات و جواد ماکویی تظاهراتی برعلیه مامورین دولتی ماکو نموده و در سخنرانیهای خود از هرگونه هتاکی فروگذاری ندارند و اجرای بخشنامه شماره ۸۳۵۴۹/۱۰۴۰۲ مورخه ۲۳/۱۲/۱۲ با وضع فعلی ماکو درباره مشارالیه غیرمقدور و قطعاً مواجه با عکس‌العملهای شدیدی خواهد گردید، لذا برای رفع و اصلاح این وضعیت این جانب با رهبران حزب توده رضائیه مذاکره، صریحاً وعده داده‌اند که دو نفر نامبردگان بالا را تعویض و یا اصلاح خواهند نمود که نسبت به مامورین دولتی هتاکی ننموده و موجبات وحشت اهالی را فراهم ننمایند. به قراری هم که سرهنگ همایون فرمانده ناحیه ۲ ژاندارمری آذربایجان که در سفر اخیر خود به ماکو رفته است اظهار عقیده می‌نمود، اصولاً آقای لطفی فرماندار ماکو، فرمانداری آن جا را نمی‌تواند به نحو مطلوب اداره نماید و یک قسمت پیش‌آمدهای اخیر و نگرانیهای حاصله مربوط به عدم کفایت یا سوء سیاست ایشان است. مراتب جهت استحضار هر گونه اقدام مقتضی معروض گردید.

از طرف استاندار ۴. سرهنگ ستاد زنگنه [امضا]

[۲۹۳۰۰۲۱۶۹ - ۳۲۴ ظ ۴ ب آ ۱]

۱۴۶

[وزیر کشور به نخست وزیری، ۱۲ تیر ۱۳۲۴]، وزارت کشور
اداره سیاسی، تاریخ ۱۲/۴/۱۳۲۴، شماره ۲۳۰۱/۳۹۴۰ م، محرمانه

نخست وزیری

تعقیب معروضه شماره ۱۴۸۷ م - ۱۳۲۴/۱/۲۱ راجع به عملیات حزب توده در ماکو

معروض می‌دارد:

طبق گزارش واصل از فرمانداری شهرستان مزبور اساساً تشکیل حزب توده در آنجا سابقاً بنابر تقاضای کتبی یک عده از خوانین و تجاری تجربه ماکو بوده و اخذ وجه هم از طرف افراد حزب توده به عنوان تاسیس کارخانه می‌باشد. و به نظر فرمانداری عمل خوانین مزبور موجب عملیات افراد حزب توده شده و ضمناً عدم لیاقت رییس شهربانی سابق (رسدبان یکم علی پاسبان) نیز باعث شده است که حزب، شهربانی محل را از انجام وظایف خود منحرف سازد و به این لحاظ از طرف فرمانداری اقدام به تعویض مشارالیه گردید و به وسیله استانداری چهارم آقای سر بهر علی ثنایی به ریاست شهربانی ماکو منصوب و مشغول کار شده است. فرمانداری در پایان گزارش خود متذکر شده‌اند که به هر حال عملیات برخلاف انتظام جلوگیری و مرتکبین را مطابق دستورات صادره تحت تعقیب قرار خواهند داد و تعلیمات لازمه در این خصوص به دادگاه و شهربانی محل داده‌اند. ضمناً نیز علاوه نموده‌اند که رهبر حزب توده در ماکو آقای نصرالله اسحاقی بیات ماکو می‌باشد و سابقاً جزو افسران نیروی هوایی بود و از قرار، سوابق

سویی در ارتش دارد. مراتب را برای استحضار آن مقام معروض داشت.

از طرف وزیر کشور [امضاکلانتری]

[۳۱۰۰۰۰۸۲۵ - ۶۲۵ ف ۳ د ۱]

۱۴۷

[فرماندار ماکو به وزارت کشور ۲۸ تیر ۱۳۲۴]

وزارت کشور، استانداری چهارم، فرمانداری شهرستان ماکو، شماره ۳۸

تاریخ ۲۴/۴/۲۸، محرمانه، مستقیم، پیوست یک برگ

وزارت کشور

اینک رونوشت نامه شماره ۸۹ - ۲۴/۴/۲۷ آقای ثنایی، رییس شهربانی ماکو [به] پیوست تقدیم می‌گردد؛ لیکن پیش از وقوع و اجتماعات حزب توده آقای نصرالله اسحاقی، رییس حزب توده به اداره فرمانداری آمده اظهار داشت: تلگرافی برای آقای رییس شهربانی رسیده که مرا توسط ژاندارمری به مرکز بفرستند. این جانب حاضر به رفتن می‌باشم، ولی با دادن ضامن معتبر، استدعا دارم سه روز به بنده مهلت فرمایند که لوازم سفر خود را تهیه و حرکت نمایم. این بنده هم طبق خواهش شخص نامبرده، آقای رییس شهربانی را احضار، گفتم با گرفتن ضامن معتبر، دو روز به ایشان مهلت بدهید بعداً اعزام فرمایید. آقای رییس شهربانی اظهار داشت حکم حتمی و قابل‌الاجرا است. من نمی‌توانم مهلت بدهم، پس از آن که آقای رییس شهربانی و آقای اسحاقی از فرمانداری خارج شدند که او را تحویل ژاندارمری بدهد، قریب هزار نفر [از] حزب توده اطراف آقای رییس توده را گرفته و مانع از حرکت او شده بودند و از طرفی بنده، موقعی که برای دیدن آقای کنسول رفته بودم، آقای کماندان جماهیر شوروی که در ماکو تمرکز دارد آمده و اظهار داشت که رییس شهربانی دستور به پاسبانان داده که دست به تفنگ رو به طرف

توده ایستاده تیراندازی نمایند. در این اثنا بنده رییس شهربانی را خواستم، گفتم: اگر این حرکت را نموده‌اید هیچ موردی ندارد و ایشان اظهار بی‌اطلاعی نمودند. بالاخره در نتیجه این اجتماعات حزب توده و تفنگ کشیدن پاسبانان به طور ملایمت، این بنده اصلاح نموده و به طور خوبی مرتفع شد. لکن نظر بنده آن است، امر و مقرر فرمایند برای موقعیت محل، یک رییس شهربانی کامل‌تر و ملایم‌تری که بتواند با سیاست امروزه حفظ انتظامات این مرز را نماید به ماکو اعزام دارند. حال هم بسته به نظریات آن وزارتخانه است.

فرماندار شهرستان ماکو - صدیق شهبازی [امضا]

[۲۹۳۰۰۲۱۶۹ - ۳۲۴ ظ ۴ ب ۱ آ]

۱۴۸

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، دوم مرداد ۱۳۲۴]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، تاریخ ۲۴/۵/۲

شماره ۴۷۴۴، محرمانه، مستقیم

وزارت کشور

گزارش تلگرافی شماره ۱۴۶ شهربانی رضائیه ذیلاً معروض می‌گردد:

لشکر ۳ آذربایجان ضمن تلگراف ۲۲۴۵/۱۲۳۳۵ - ۲۴/۴/۲۳ دستور داده بود چون برابر نامه دادستانی ارتش نصرالله اسحاقی، ساکن ماکو دارای پرونده اتهامی در دادرسی ارتش بوده و اعزام او را به مرکز خواستارند، نسبت به جلب و اعزام مشارالیه به مرکز، به شهربانی ماکو آموزش داده شود. این شهربانی اجرای امر را به شهربانی مزبور تلگرافاً آموزش داده شهربانی ماکو ضمن شماره ۸۷ - ۲۴/۴/۲۶ رمزاً گزارش می‌دهد: روز ۲۶ ماه جاری نصرالله اسحاقی به شهربانی احضار به وسیله پاسبان مستحفظ برای اعزام به

لشکر ۳ به ژاندارمری ماکو اعزام گردید. پاسبانان در مراجعت گزارش می‌دهند: در خیابان بین راه نصرالله اسحاقی فریاد زده اهالی و حزب توده را به کمک خواسته، دفعتاً بازار بسته، عده زیادی اجتماع و ازدحام کرده، نصرالله مزبور را جبراً از پاسبانان گرفته‌اند. بعداً استحضار از جریان قضیه فوراً چند نفر پاسبان برای انتظامات به خیابان اعزام شدند. اهالی و حزب توده جمعیتی تشکیل داده‌اند، فرماندار با کنسول نیروی سرخ ملاقات و رییس‌شهربانی را احضار پس از مذاکرات کنسول در حضور فرماندار اعتراض نمودند چرا رهبر حزب توده را گرفته‌اید. رییس‌شهربانی ضمناً علاوه کرده بود با وضعیت فعلی ادامه خدمت او در ماکو مشکل خواهد بود. بعداً به شماره ۹۸- ۲۴/۴/۲۷ رمزاً گزارش می‌دهد، نصرالله اسحاقی و نوروزعلی داداش‌زاده و کارمندان دیگر حزب توده عصر روز ۲۶ [ماه] جاری جبراً بازار و دکانین ماکو را بسته تمام اهالی را به حزب توده جمع، بعداً با پرچم دسته‌بندی نموده با صدای بلند در کوچه و خیابانهای ماکو دو ساعت گردش و در سه چهار نقطه برعلیه رییس‌شهربانی سخنرانی و اظهار داشته‌اند: مرتجع محو باد و تظاهرات و اهانت زیادی کرده‌اند و علاوه کرد با این وضع ادامه خدمت او در ماکو مشکل و وخیم است. مجدداً به شماره ۹۹- ۲۴/۴/۲۹ رمزاً گزارش می‌دهد، ساعت ۱۴ روز ۲۹ فرماندار ماکو سربره‌علی ثنایی، رییس‌شهربانی را احضار و ابلاغ نمود کماندان و معاون کنسول اخطار کرده‌اند که رییس‌شهربانی امروز تا چهار ساعت باید از ماکو برود والا حرکت داده می‌شود. پایور مزبور، شهربانی را ترک و به رضائیه حرکت نموده است. چون رییس‌شهربانی بدون اجازه محل ماموریت خود را ترک نموده استیضاح شده است. پس از وصول جواب، نتیجه ثانیاً به عرض خواهد رسید.

رییس‌شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

[حاشیه] از فرماندار و استاندار رمزاً سؤال کنید که چگونه به مرکز فرماندار گزارش نداده و

کسب تکلیف نکرده، و استاندار مطلع بوده یا نبوده است.

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۰۲]

۱۴۹

[فرماندار ماکو به نخست وزیر، ۳۰ مرداد ۱۳۲۴]
 ۳۰ مرداد ۱۳۲۴ شش فقره عریضه خیلی محرمانه فوری است
 استدعا دارم به دقت از لحاظ مبارک بگذرد

تصدق حضور مبارکت شوم

ده روز پیش [از] این که به ماکو بیایم عباس و داداش نامان دکان دارهای ماکو در ۱۸ کیلومتری شهر به دست عشایر مسلح مقتول شده بودند، جنازه آنها را توی یک دره عمیق زیر سنگ گذاشته بودند. پس از این که بنده وارد شدم پس از ملاقات دوم با قنسول شوروی و کماندان آنها گفتم خوب است مقرر فرمایند قاتل‌های عباس و داداش را دستگیر نمایند. دیدم عذر می‌آورند طفره می‌زنند. گفتم پس من ناچارم از دولت تقاضا نمایم یک عده نظامی برای انتظامات این مرز، اعزام نمایند. آن وقت خودمان قاتلها را دستگیر خواهیم نمود تا این حرف را گفتم کماندان اظهار نمود: نظامی نخواهید، ممکن است به هر وسیله که شده ما قاتلین را دستگیر نماییم. به همین چند کلمه مختصر گفتگو خاتمه یافت، پس از گذشتن یک هفته بنده را به قنسولگری دعوت نمودند. چهار نفر قاتلها را تحویل دادند. بنده هم در همان مجلس قاتلها را توسط نماینده فرمانداری [و] نماینده دادگاه تحویل اداره ژاندارمری دادم، در همان روز هم تلگراف رسمی تحت شماره ۱۳۹۳ - ۲۴/۵/۴ به مقام وزارت کشور عرض نمودم که دستور فرمایید دادگاه نظامی در محل تشکیل شود، مجازات قاتلها را در محل به موقع اجرا بگذارند با این حال که روز به روز سیاست در این مرز پیشرفت نموده خدمات شایانی که مورد تقدیر واقعی

دولت واقع شوم انجام داده‌ام، میزان یکصد و چهل رأس گاو [و] شتر که به غارت رفته بود، فشار برای نیروی شوروی آوردم پس گرفته شد به رعایا رد نمودیم. در این مدت یک ماه و نیم که به ماکو آمده‌ام خدمات شایانی نموده‌ام که هیچ سرلشکری با صد هزار نفر نمی‌توانستند موفق به این اصلاحات شوند، با این حال توقف بنده در ماکو خطرناک شده چرا که تمام اهالی جزو حزب توده شده‌اند و در تمام امورات دولتی رسماً دخالت می‌کنند. مدرک کتبی دخالت آنها را با خودم می‌آورم تهران از لحاظ مبارک بگذرد و علت این که توقف بنده در ماکو خطرناک شده آن است که پنجاه نفر از حزب توده‌ها را خواستم به آنها گفتم: من حرفی ندارم که شما میتینگ^(۱) بدهید و یا ندهید، ولی شما حقی ندارید باهو [و] جنجال بدگویی از این کابینه نمایید. بالاخره شماها گرفتار قانون خواهید شد. شماها حق ندارید دخالت در کارهای دولتی کنید. آنها را به راه خیر هدایت نمودم. حالیه می‌گویند این فرماندار از طرف آقای سیدضیاء آمده به همین جهت با بنده دشمن خونی شده‌اند. و علاوه بر این بنده یک میلیون تومان املاک و دارایی خود را در راه آزادی خواهی داده‌ام زیر بار این حزب نخواهم رفت و این فجایعات را نمی‌توانم متحمل شوم. مسلک و مرام بنده تحمل نمی‌کند که زیر بار این گونه هو و جنجال بروم. صریحاً عرض بدارم، نمی‌توانم در این مرز انجام وظیفه کنم. خیلی به طور محرمانه عرض می‌دارد حیات ده سر عائله و اطفال کوچک بنده از وجود حضرت اشرف تامین شده، طولی نمی‌کشد بنده را در این ماکو مقتول می‌کنند، اطفال بنده را بی‌صاحب می‌نمایند. باز هم خیلی محرمانه به عرض می‌رسد از طرف حزب توده سه نفر ارامنه که از همین ارمینیهای ماکوست معین کرده‌اند شبانه بریزند بنده را مقتول نمایند. تمام اهل و عیال بنده در تزلزل می‌باشند. حال بسته به وجدان مقدس حضرت اشرف است که

---

۱. اصل: میتن

نگذارید دو سرعائله و عیال بنده بی صاحب شوند. بنده را یا به فرمانداری خود تبریز و یا فرمانداری مراغه و یا فرمانداری اردبیل و یا به کفالت استانداری [استان] چهار انتقال فرمایید. بنده یک مامور فعال جدی هستم که سرتیپ معینی در خوزستان نتوانست اعراب فلاحیه را خلع سلاح نماید بنده به نام فرمانداری فلاحیه رفتم و تمام اعراب را خلع سلاح نمودم. ایل دیناران بختیاری که در حدود مسجد سلیمان است و در حدود مال امیر است بنده خلع سلاح نمودم، ولی در این جا [که] این پیش آمدها نموده جان بنده در خطر است و اگر فرمانداری تبریز یا اردبیل یا مراغه و یا کفالت استان چهارم مرحمت نمی شود باز هم مثل سابق در اطراف تهران یا همدان یا سمنان و شاهرود که خود بنده مدتها فرماندار شاهرود بودم بنده را به آن جا انتقال فرمایید و این عریضه بنده را افسانه تصور نفرمایید. حیات ده سر عائله بنده در خطر است با این حال هم با کمال اقتدار همه روزه مشغول انجام وظیفه هستم. حال همه نوع بسته به وجدان مقدس حضرت اشرف است. که اهل و عیال بنده شب و روز در تزلزل می باشند. امر فرمایید فوراً بنده را به جای دیگر انتقال نماید. منتظر جواب فوری دستخط مبارک هستم.

صدیق شهبازی [امضا]

[۱۰۹۰۰۲ - ۴۳۴]

۱۵۰

[وزیر کشور به استاندار آذربایجان غربی، ۱ آبان ۱۳۲۴]

وزارت کشور، شماره ۱۱۰۶۸، تاریخ ۱۳۲۴/۸/۱

استانداری چهارم

وزارت جنگ به جناب آقای نخست وزیر گزارش داده است که سروان هوایی نصرالله اسحق بیات اگر از خدمت اخراج و نظر به اتهامات وارده دستور احضار و اعزام

او داده می‌شود شهربانی ماکو نامبرده را که عضو حزب توده و چندی هم ریاست محلی آن را عهده‌دار بوده جلب و در ۲۴/۴/۲۶ به معیت دو پاسبان و یک سرپاسبان برای تحویل به ژاندارمری اعزام می‌دارد در بین راه به عنوان این که می‌خواهند یک نفر از تجار را جهت ضمانت به ژاندارمری ببرد قصد مراجعت نموده و در اثر ممانعت پاسبانها، مستی به سینه سرپاسبان زده و با اجتماع عده‌ای از پیروان خود به مرکز رفته و در حضور جمعی از اهالی نطقی ایراد و پس از اهانت به رییس شهربانی به طور دسته‌جمعی در بازار و خیابان با خواندن سرود گردش نموده و غروب همان روز متفرق می‌شوند. قدغن فرمایید، در این مورد دقیقاً رسیدگی و ترتیب شایسته‌ای که منجر به حوادثی نشود، در جلب نامبرده تدابیر لازم مرعی و چگونگی قضیه و نتیجه اقدام را اعلام دارند.

وزیر کشور

رونوشت شرح بالا به شهربانی کل کشور فرستاده می‌شود قدغن فرمایید در این مورد با نظر استانداری اقدام و نتیجه را اعلام دارند.

وزیر کشور

[۲۹۳۰۰۲۱۶۹ - ۳۲۴ ظ ۴ ب آ ۱]

۱۵۱

[گزارش فرماندار ماکو، ۱۵ آبان ۱۳۲۴]

وزارت کشور، نمره ۴۱۱۸، ۲۴/۸/۱۵، خیلی خیلی محرمانه

به عرض می‌رسد

در روز یکشنبه ۱۴ مرداد که جشن مشروطه بود قریب سه هزار نفر حزب توده

میتینگ^(۱) می‌دادند که تا حال قانون اساسی در کشور ایران عملی نشده بایستی در شهرستانها انجمن محلی تشکیل شود. علاوه یک حرفهای لاطیلات^(۲) و هو و جنجالی راه انداخته بودند که ما این کابینه را نمی‌خواهیم، بعضی حرفها می‌زدند که بنده نمی‌توانم روی کاغذ بیاورم. شرم‌آور است. خیلی طولانی است هر وقت که انتقال بنده را فرمودید مدرک کتبی حزب توده را که دستور به ادارات دولتی داده‌اند حضوراً تقدیم می‌نمایم. مطالبهای مهم را هم حضوراً به عرض می‌رسانم که خاطر مبارک مسبوق و مستحضر شود مقدرات این مرز چه صورتی به خود گرفته است.

صدیق شهبازی [امضا]

مجدداً به عرض می‌رسد مطالب سیاسی مهمه این قدر مهم است که جرأت ندارم در این عریضه به عرض برسانم و اگر دولت هم نداند به حال امروزه دولت خیلی مضر است. استدعا دارم حکم انتقال بنده را امر فرمایید تلگرافاً صادر نمایند در همان حال انتقال شرفیاب می‌شوم، حضوراً به عرض می‌رسانم. حال بسته به امر مبارک است.

صدیق شهبازی [امضا]

[۴۳۴ - ۱۰۹۰۰۲]

۱۵۲

[صورت جلسه شورای امنیت شهرستان ماکو، ۲۵ مهر ۱۳۲۸]

صورت مجلس

در تاریخ ۲۸/۷/۲۵ ساعت ۴ بعد از ظهر جلسه معمولی شورای امنیت با حضور امضاکنندگان در فرمانداری تشکیل و نسبت به موارد زیر تصمیم اتخاذ [گردید]

۲. اصل: لاطاعات

۱. اصل: متین

- ۱- تلگراف شماره ... ستاد ارتش راجع به پخش اوراق حزبی به نفع توده که باید سریعاً رسیدگی و از ناحیه هر کس باشد باید از منطقه طرد شود قرائت، چون تاکنون چنین کسانی در این منطقه مبادرت به پخش اوراق حزب توده نکرده مراتب به مامورین مربوطه ابلاغ شد که مراقبت نمایند به محض مشاهده فوراً مرتکبین را تعقیب نمایند.
- ۲- راجع به اعزام بانو زینب، کمیسیون تایید می‌نماید که فوراً امریه سابق اجرا، و به هزینه آقای بهلولی اعزام شود.
- ۳- هزینه اعزام پانزده خانوار را چون مرکز نمی‌پذیرد از جمعیت شیر و خورشید تقاضا شود به حساب منظور نموده و قبض علی‌الحساب را مسترد دارند که موضوع خاتمه یابد.
- ۴- دستور شماره ۳۰۰۵ - ۲۸/۷/۱۶ مقام استانداری آذربایجان قرائت و مقرر گردید در این مورد چون سابقاً از طرف ستاد ارتش دستور جامعی صادر شده و تصمیمی نیز سابقاً اتخاذ شده بود فوراً نماینده ستون و فرمانداری نظامی با یک نفر افسر به محل عزیمت و در یک دهستان مثلاً قلعه دره‌سی به طور آزمایش به تعیین دهبان و دادن اسلحه اقدام، پس از حصول نتیجه مطلوب دستور جامع جهت اجرا در تمام شهرستان صادر شود.
- ۵- نامه شماره ۱۰۸۲ شهربانی ماکو راجع به فعالیت عناصر مفسد در ارتفاعات فشل قرائت، فرماندار نظامی اعلام داشتند که دو نفر مظنون نامبرده شده در نامه چون مظنون به نظر می‌رسند قریباً جلب و تحت بررسی و بازجویی قرار خواهند گرفت.
- ۶- راجع به انتقال رضازاده، کارمند راه شوسه که در صورت جلسه مورخه ۲۸/۷/۹ انتقال وی تذکر داده شده بود، طبق نامه شماره ۳۲۳ اداره راه شوسه ماکو مشارالیه به جای دیگر انتقال یافته است.
- ۷- گزارش شماره ۱۰۵۰ - ۲۸/۷/۲۰ شهربانی ماکو قرائت، ریاست انتظامات عشایری راجع به اسلحه قاچاق و غیر مجاز در بین افراد اظهار داشتند: این عمل بایستی وسیله

مامورین سری تعقیب و کشف شود والا به هیچ وجه کشف آن به آسانی مقدور نیست، علی‌هذا اعزام مامورین کارآگاهی موضوع درخواست در جلسه مورخه ۲۸/۶/۷ بیش از پیش نیازمند می‌نماید.

۸- با توجه به امریه شماره ۲۷۰/۴ نخست وزیری که طی شماره ۲۵۶۲/م استانداری ابلاغ شده و با عطف توجه به سوابق و اعمال و افعال نامبردگان در پایین و اقداماتی که فعلاً در پاره‌ای از مناطق می‌شود اقامت این افراد در منطقه شهرستان ماکو برخلاف مصالح تشخیص داده شده مقرر می‌گردد، وسیله شهربانی و فرمانداری نظامی به آنان اخطار شود در ظرف یک هفته ماکو را ترک و به نقطه دیگری عزیمت نمایند.

اسامی اشخاص: زمان داداش‌زاده، جعفر بنیادی، ابراهیم خلیل‌الیاسی، دکتر ندیم بیات، حاجی‌علی ماکویی، اسدالله طاهری، اسدالله کاتبی، عبدالعلی صادق‌زاده کوسچی، فرامرز قهرمان، اسفندیار قنبری، اصغر قدس، حسین پاشادهقان، باقر بایرام‌زاده، نقیب‌زاده، اصغر رضاپور، علی شاطر، محمد ریاحی، محمد قالجوز، مشهدی محرم، کدخدای مرادلو، محمد اصلانی، میرعباس پورناکی، حبیب‌الله بنیادی، مشهدی یوسف افتخاری، مشهدی اشرف قره‌قویونی، رحیم کدخدای بهلول‌آبادی، باقر قاسم، محمدجعفر کارگر، اسحاق بابایی، محمد عثمان، شیخ اسماعیل، عیسی عمر، غلام صادق، مجید محمد کشمش‌تپه، غلام‌گجوتی

فرماندار شهرستان ماکو - وکیلی

فرماندار نظامی ماکو سرهنگ مظفری

فرمانده ستون ماکو سرهنگ پیرزاده

رونوشت برابر اصل است. [امضا]

[۲۹۰۰۰۶۹۸۰ - ۴۵۳۳۶ آب ۱]

۱۵۳

[مدیر کل وزارت کشور به وزارت کشور اداره سیاسی ۲۹ بهمن ۱۳۲۹]
 وزارت کشور، اداره انتظامات، شماره ۲/۱۱۱۲۹
 به تاریخ ۱۳۲۹/۱۱/۲۹، ضمیمه دارد، محرمانه

رونوشت بند ۱ و ۳ صورت مجلس مورخه ۲۹/۱۱/۵ کمیسیون امنیت فرمانداری
 ماکو برای استحضار به ضمیمه ایفاد می‌گردد.

مدیر کل وزارت کشور

۱- موضوع انتشار روزنامه‌های منتسب^(۱) به حزب توده مطرح و به اتفاق آراء تصمیم
 گرفته شد از انتشار آنها جلوگیری و اشخاصی که مشغول توزیع و تبلیغ هستند تحت
 تعقیب قرار گیرند.

۲- راجع به مسافرت بیگانگان تصمیم گرفته شد تا هویت کامل آنها محرز نشود و محل
 عبور مرور آنها تعیین نگردد از ورود آنها جلوگیری شود.

[۲۹۰۰۰۵۲۷۶ - ۲۱۴ ن ۲ الف ب ۱]

میان‌دوآب

۱۵۴

[گزارش از میان‌دوآب، اسفند ۱۳۲۳]
 گزارش

محترماً به عرض عالی می‌رساند: مورخه ۸ ماه جاری ساعت ۱۱ صبح عده کثیری از

اهالی دهات تقی‌آباد، قره‌ویرن، حیدرآباد، محمدی‌قلو، شمبلی، ملک‌کندی با چند عدد پرچم سرخ و سفید که روی آنها را نوشته بودند زنده باد حزب توده و مارشال استالین با زدن دف بزرگ و سرنا^(۱) به میاندوآب وارد در سر دایره جمع شده اول دکتر بابازاده پزشک‌یار کارخانه قند شروع به نطق نموده و گفت در ممالک شوروی آنچه معروضه جان‌فشانی بود به عمل آورده تا موفق به اخذ آزادی حقیقی شدند. بیچاره سربازان ایرانی با هفت ریال حقوق ماهیانه چطور خدمت نمایند. با این که خدمات سربازان خیلی رضایت‌بخش است، لیکن افسران و سرپرستان ایشان خائن می‌باشند. به طور اجمال تمام مرام شوروی را از اول تا آخر و فعالیت آنها را که چطور موفق به پیشرفت مرام خودشان شده‌اند تعریف نمود. دوم در قصبات ملک‌کندی نطقی کرده و گفت ما کارکنان حزب توده عید دولت شوروی را که امسال سال بیست‌وپنجم است تبریک نموده و موفقیت ارتش سرخ را خواستار هستیم. بعد گفت ما زیاده از این تحمل نکرده مبارزه خود را روز به روز شدیدتر نموده تظلم به مالکین و مامورین رشوه‌خور دولت را مرتفع خواهیم نمود. تا به کی سرما ملت بدبخت زیر کتک مامورین دولت خواهند ماند. محو [و] نابود باشند ارتجاع و کسان رشوه‌خور. زنده و پاینده باد مارشال استالین که آزادی ملت ایران در سایه او به عمل آمد.

سوم نوروز کور کارگر کارخانه شروع به نطق کرده گفت من از طرف سازمان جوانان توده سال ۲۵ موفقیت و آزادی دول شوروی را تبریک می‌گویم. زنده باد دولت شوروی. بعد یک نفر پسر دوازده ساله شروع کرده اظهارات نوروز را تاکید نمود.

۴- قلی صبحی کارمند کارخانه قند شروع به نطق کرده گفت به طوری که انتشار داده بودند میتینگ حزب توده قدغن شده و کارمندان من بعد حق ایراد نطق را ندارند. اولاً ما

۱. اصل: زورنا

به طور حتم در مرام خودمان موفق شده و منتظر بودیم که در اعیاد دولت جماهیر شوروی شروع به نطق نماییم. ما کارکنان حزب توده از هیچ چیز ترس نداشته و نداریم و حاضر شده‌ایم با خون خود غلطان شویم. و گفت ای اهالی و جماعت میاندوآب شما چرا این قدر بی حس هستید. آقای بخشدار با گرفتن رشوه از قصابان هر پونزه^(۱) گوشت را مبلغ پانزده ریال به فروش می‌رسانند و دکاکین تخته (پوتکه‌ها) را همه روزه با دستور بخشدار برداشته و تغییر مکان می‌دهند^(۲) وقتی که از هر یکی پنجاه تومان گرفته شد اجازه داده می‌شود. چرا اهالی این موضوعات را تعقیب نمی‌کند. همه این رشوه و پول‌ها به شما تحمیل می‌شود. آقای رییس شهربانی با دستگیری بخشداری گزارشات از عملیات کارمندان دولت که در حزب توده کار می‌کنند داده. البته ما از هیچ گزارش و مقام ترس نداشته و نداریم. هر قدر می‌خواهند گزارش بدهند، البته ما هم این عمل ایشان را یک روز از آنها بازخواست کرده و اموال آقای بخشدار را به داشقه^(۳) بار کرده و بیرون خواهیم نمود. و از اهالی دهات و کلیه احزاب توده تقاضا دارم روز سه‌شنبه همگی در میاندوآب حاضر شوند که چند ثمره بزرگ به شماها خواهیم داد و از زیر فشار شماها را خلاص خواهیم نمود. و با زنده باد مارشال استالین و حزب توده خاتمه داده و دستور داد جماعت با دف [و] سرنا و پرچم از محله واری رفته و از کوچه پریچی وارد خیابان شده به اداره حزب توده وارد شدند.

صدری

[۱۰۹۰۰۲ - ۴۱۲]

۱. در اصل چنین است.

۲. اصل: می‌کنند.

۳. معنی این کلمه دانسته نشد.

[وزیر کشور به نخست وزیر، ۲۳ اسفند ۱۳۲۳]

وزارت کشور، اداره سیاسی، تاریخ ۱۳۲۳/۱۲/۲۳

۱۰۸۵۷/۳۶۱۴/م، محرمانه

نخست وزیری

طبق گزارش واصله از اداره کل شهربانی، آقایان علی اکبر فرزانه، حسابدار دارایی میاندوآب و مطیعی کارمند پست‌خانه آن جا به حزب توده وارد و اسرار اداری را به حزب مزبور اطلاع می‌دهند. چگونگی امر را معروض و ضمناً علاوه می‌نماید که شرح لازم به وزارت دارایی و وزارت پست و تلگراف و تلفن نوشته شد که نسبت به تعقیب موضوع اقدام و نتیجه را به وزارت کشور اطلاع دهند متمنی است مقرر فرمایید به دو وزارتخانه نامبرده دستور مقتضی صادر و از نتیجه اقدام وزارت کشور را مستحضر سازند.

از طرف وزیر کشور

[امضا کلا نتری]

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۱۸]

اردبیل

اردبیل

۱۵۶

[فرمانده گروهان ژاندارمری اردبیل به فرمانداری اردبیل
 ۱۲ اردیبهشت ۱۳۲۳]، شماره ۳۳۵۷، ۲۳/۲/۱۲، مستقیم

آقای فرماندار شهرستان اردبیل

به طوری که تلفناً به عرض رسانیده و از فرماندار محترم اخذ دستور گردید در روز دوشنبه ۱۱ اردیبهشت ۴ نفر ژاندارم به سرپرستی استوار ۲ شمس برای انتظامات به قریه کلخوران اعزام و نتیجه اقدامات مامورین و گزارش روز مذکور به شرح زیر است:

برحسب اطلاعی که قبلاً حاصل شده بود به مناسبت یکم ماه مه که مصادف با ۱۱ [ماه] جاری است افراد حزب توده و کمیته ضدفاشیست اردبیل در باغ کلخوران ۹ کیلومتری شمال شهر برای گذراندن وقت و برپا داشتن جشن عید کارگران به تعداد ۳۰۰ نفر رعایا و اهالی شهر اجتماع نموده پس از ایراد نطق و خطابه از طرف رؤسای حزب که موضوع آن مربوط به پیشرفت مرام حزب و مظالم فاشیست و ضمناً تشکر از دوایر دولتی بود که به عرایض آنها حقاً رسیدگی می نمایند مشغول عیش عشرت و یک پرده تیائر به نام نوکر گیج به معرض نمایش گذاشته و در ساعت ۴ مجلس به خوبی خاتمه یافته و به هیچ وجه اتفاق خارج از نزاکتی دیده نشد. در آخر وقت به طوری که مشاهده شد عده ای از کارگران و رعایا با ساز و دهل در خیابان شیخ صفی تظاهرات شادمانی نموده تا کلوپ^(۱) حزب توده رفته سپس متفرق شدند. برای استحضار خاطر عالی مراتب گزارشاً عرض شد.

فرمانده گروهان ژاندارمری اردبیل. سروان نگران

[۲۹۳۰۰۲۳۷۵ - ۱۲۰ ظ ۵ ب آ]

۱۵۷

[رئیس شهربانی کل کشور به وزارت کشور ۱۶ آبان ۱۳۲۳]
 وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، دائره محرمانه
 شماره ۱۰۳۷۳/۱۰۸۴۷۵/۱، تاریخ ۲۳/۸/۱۶

وزارت کشور

تعقیب شماره ۱۰۲۹۷/۸۲۹۹ - ۲۳/۸/۱۱ محترماً گزارش تلگرافی شماره ۱۴۴ -

۲۳/۸/۱۳ شهربانی تبریز ذیلاً معروض می‌گردد:

دستور لازم به شهربانی اردبیل صادر و گزارش می‌دهد روز چهارشنبه ۱۰ ماه جاری کلیه بازارها و دکانین تعطیل و در میدانهای عالی قاپو و پیرعبدالملک با حضور چند هزار نفر در مورد نفت شمال سخنرانی و نسبت به کابینه جناب آقای ساعد بدگویی و اجتماعاً به تلگرافخانه رفته و تلگرافاتی به مجلس شورای ملی مخابره و عزل هیأت دولت و نصب شخص صالحی را به نخست‌وزیری و اعطای امتیاز نفت شمال را به دولت شوروی نموده و متذکر شدند هرگاه جوابی از مرکز نرسد اجتماعات ادامه پیدا خواهد نمود، بعداً جمعیت متفرق و اتفاق سوئی رخ نداده است.

رئیس شهربانی کل کشور - سرپاس سیف [امضا]

[۲۹۳۰۰۲۱۶۹ - ۳۲۴ ظ ۴ ب آ ۱]

۱۵۸

[رئیس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۱۵ اردیبهشت ۱۳۲۴]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، دایره محرمانه
 ۱/۱۱۰۰/۱۱۸۷، ۲۴/۲/۱۵، محرمانه

وزارت کشور

تعقیب معروضه شماره ۵۰۸/۶۱۵ - ۲۴/۱/۲۹ شهربانی تبریز به استناد اطلاع رسیده از شهربانی اردبیل گزارش می‌دهد. ساعت ۱۰ صبح روز ۱۹ فروردین ماه در حدود دوهزار نفر از کارکنان حزب توده و اشخاص مختلف با سه اتومبیل که یکی را تزئین و جنازه مسیب مقتول را در آن گذارده بودند در میدان عالی قاپو اجتماع، علی نام، شاعر حزب اشعار ترکی درباره مقتول و آزادی خواهی او خوانده، بعداً نادعلی اخلاقی در مورد مقتول شدن او با تیر ارتجاع سخنرانی و تقاضای مجازات قاتل را نموده، مادر مسیب در بالای اتومبیل بیان نمود: من فرزندم را قربان راه آزادی نمودم، شماها با همدیگر مهربان و پشتیبان باشید و نگذارید این گرگها به شما دست یابند، انتقام پسر را از ضرغام بگیرید. اهالی همراه اتومبیلها تا میدان تازه رفته در آن جا نیز حسین فلاح در مورد عملیات و پیشه‌های قبلی ضرغام و قتلهایی که مرتکب شده، سخنرانی و تقاضای مجازات او را نموده، ضمناً عبدالرحیم طهوری شرحی در قضیه مزبور بیان و اظهار نموده: اگر مسئولین امر نسبت به شکایت حزب رسیدگی می‌نمودند و فجایع قراء اردبیل و مشکین شهر را تحت تعقیب قرار و مسببین را مجازات می‌نمودند کسی جرأت این اقدام را نمی‌کرد، گرچه خودمان دارای اقتدار و قوه هستیم، ولی می‌خواهیم از راه قانون عملی گردد. جداً مجازات مرتکبین جنایات را که از جمله سردار نصرالله و خادم‌باشیها و هدایت‌ها می‌باشند خواستار گردید. پس از سخنرانی جنازه را به قریه رضاقلی قشلاقی برده‌اند. مراتب به وسیله شهربانی مربوطه به استناداری گزارش گردیده است. رونوشت گزارش بالا جهت استحضار جناب آقای نخست وزیر تقدیم می‌گردد.

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

[حاشیه] : آقای دکتر فاطمی سابقه این گزارش چیست. خوب است ملاحظه فرمایید. چه اقدامی شده، اگر جرمی واقع گردیده، دادگستری چه اقدامی نموده است. خلاصه جریان بعدی را بخواهید. ۲/۲۰

[۳۱۰۰۰۸۱۳ - ۶۱۳ ف ۱۰۳ د ۱]

۱۵۹

[معاون وزیر جنگ به نخست وزیر، ۲۰ اردیبهشت ۱۳۲۴]
 وزارت جنگ، ستاد ارتش، شماره ۵۵۰۲۹۹۵۷، رکن ۲، شعبه ۲
 مورخه ۲۴/۲/۲۰، محرمانه مستقیم

جناب آقای نخست وزیر

محترماً معروض می‌دارد گزارش واصله حاکی است، اخیراً در قرای اطراف اردبیل کارمندان حزب توده شدیداً بر علیه مالکین قیام و این کشمکش منجر به معارضات و مصادمات شدیدی گردیده که از طرفین عده [ای] مجروح و مقتول می‌شوند. چنانچه در قریه رضاقلی قشلاقی ۱۸ کیلومتری شهر اردبیل دو نفر از کارمندان حزب به دست یکی از مالکین مقتول و مجروح گردیده و در این قبیل تظاهرات که روز به روز بر شدت خود می‌افزاید از طرف مقامات خارجی تقویت و عیناً مداخله می‌نمایند. بنابراین مقتضی است مقرر فرمایید نسبت به بهبودی اوضاع سیاسی اردبیل تصمیمات لازمه اتخاذ و نتیجه را به وزارت جنگ امر به اعلام فرمایند.

معاون وزارت جنگ سرتیپ مقتدر [امضا]

[حاشیه] به وزارت کشور نوشته شود.

[۳۱۰۰۰۸۱۳ - ۶۱۳ ف ۱۰۳ د ۱]

۱۶۰

[فرمانده تیپ اردبیل به ریاست ستاد ارتش، ۳ تیر ۱۳۲۴]

وزارت جنگ، شماره ۴۰۷۱ - ۲۴/۴/۳، از تیپ اردبیل

به مرموزات ستاد ارتش

تیمسار ریاست ستاد ارتش

محترماً معروض می‌دارد ساعت ۱۱ دیروز با تشکیل میتینگ نصرت حبیب‌اللهی، مظفر ساعت‌ساز و علی نام شاعر و...^(۱) از وابستگان حزب توده در میدان پیرجنرال ملک و چهارراه در اطراف تشکیل کابینه صدرالاشراف سخنرانی و خلاصه آن عبارت از این بود: مرتجعین خواستند دوباره به دست بیات و ساعد و غیره، دیکتاتوری گذشته را به وجود آورند^(۲) میسر نشد و با اعتراض به کابینه علاوه نمودند این قبیل کابینه‌ها در مقابل اقدامات ما بیش از چند ماه دوام پیدا نکرده و موفق به اجرای مقاصد خود نخواهند گردید. ضمناً قطعاً راجع به تقاضای انحلال کابینه مزبور به وسیله دکتر کشاورز به حزب و مقامات عالی تلگراف، با کف زدن حضار که در حدود چهارصد نفر و اغلب آنها از زارعین و دهقانان وابسته حزب و قبلاً به شهر دعوت شده بودند، میتینگ بدون وقوع حادثه خاتمه و مردم متفرق شدند. دو نفر سرباز مسلح و یک نفر افسر شوروی از میتینگ دهندگان پشتیبانی می‌کردند. ساعت ۱۲ شماره ۲۸۹ مورخه ۲۴/۳/۳

سرهنگ زیر

[۳۱۰۰۰۰۸۱۳ - ۶۱۳ ف ۳ آ د ۱]

۱۶۱

۱. یک کلمه خوانده نشد.

۲. اصل: آورد

[فرماندار اردبیل به استاندار آذربایجان شرقی، ۳۰ خرداد ۱۳۲۴]
 وزارت کشور، استانداری سوم، تاریخ ۱۳۲۴/۳/۳۰، شماره ۱۹۲، محرمانه

استانداری سوم

عطف به نامه شماره ۳۳۳۹ - ۲۴/۳/۲۶ پیوست به رونوشت تلگراف آقای ننه کرانی به عنوان جناب نخست وزیر و مجلس شورای ملی که خود را مسئول حزب توده اردبیل معرفی و از آقایان مجید خسروی (رشدالسلطنه) و نصرالله یورتچی (سردار نصرت)، رؤسای ایل شاهسون و آقای شیوا، دادستان محترم شهرستان اردبیل شکایت کرده است [مبنی] بر این که دو نفر خوانین نامبرده به زور اسلحه کارت اعضای حزب توده را جبراً از اهالی دهات یورتچی جمع آوری و برای آقای شیوا، دادستان وقت فرستاده‌اند و معزیه کارت‌های اعضای حزبی را بایگانی نموده و آقای ننه کرانی اظهار تعجب از این عمل غیرقانونی دادستان نموده است. لزوماً به استحضار می‌رساند که اولاً معقول نیست که مجید خسروی و نصرالله یورتچی مصدر چنین عمل شده باشند و بر فرض ارتکاب کارتهای افراد حزب توده را مستقیماً جهت آقای دادستان حافظ قوانین موضوعه کشور بفرستند و خود را مرتکب چنین امری معرفی نمایند و آن وقت هم آقای دادستان خود را ناظر چنین اعمالی قرار دهد و هیچ سئوالی نکند که این عمل مرتکب روی چه مجوزی قانونی بوده است، زیرا قبولی و کناره‌جویی از هر حزبی منوط به دلخواه و تمایل هر فردی از افراد با ذوق وطن‌خواه است. یک فرد میانه‌روی را بر صلاح کشور و منفعت خود تشخیص می‌دهد و یک فرد تندروی را، تشکیل و اجرای برنامه هر حزبی در تمام کشورهای دمکراسی آزاد است و مادامی که به خلاف انتظامات کشور عمل ننمایند، آزادند، اتفاقاً اخیراً بعضی از افراد حزب توده بنابر ملاحظاتی از حزب مزبور کناره‌جویی، کتباً و تلگرافاً به فرمانداری و دادگستری و ژاندارمری اجرای نظریه خود را

اعلام که چند مرتبه رونوشت تلگرافات را به استانداری تقدیم و سوابق آن در کابینه استانداری موجود است، ممکن است مطالعه فرمایید و کسی مسبب و مرتکب اخذ کارت عضویت حزب توده نشده و با وضعیت حاضر و اوضاع این شهرستان و بهانه جوییهایی که از طرف بعضی مقامات شده و می شود جرأت چنین عملی برای کسی نیست. شاید آقای ننه کرانی که خود را مسئول حزب توده معرفی کرده، چون دیده بعضی از توده‌ای‌ها کناره جویی نموده‌اند عصبانی شده و مبادرت به عرض عریضه تلگرافی نموده است. در هر حال چون آقای شیوا که شکایت مسئول حزب توده زایدماً متوجه ایشان است، چنان که در تلگراف خود اشاره و اظهار تعجب کرده است که با داشتن سمت دادستانی و نظارت بر اعمال تمام دوایر دولتی چرا ناظر اعمال آقایان یورتچی و خسروی شد، یک ماه قبل، به دادستانی شهرستان کاشان انتخاب و به آن جا عزیمت نموده و در اردبیل نیست. لذا مستدعی است با کسب نظر از وزارت کشور اعلام فرمایید که مبادرت به رسیدگی در غیاب ایشان بشود یا خیر و از این حیث تکلیف فرمانداری را کتباً یا تلگرافاً امر به ابلاغ فرمایند.

فرمانداری اردبیل. احتشامی

[۳۱۰۰۰۸۱۳ - ۶۱۳ و ۳ د ۱]

۱۶۲

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۱۱ تیر ۱۳۲۴]

وزارت کشور، اداره سیاسی، تاریخ ۱۳۲۴/۴/۱۱

شماره ۳۹۲۰ - ۱۳۶۶۲، محرمانه

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: شهربانی تبریز به استناد اطلاع رسیده از شهربانی اردبیل گزارش می‌دهد، روز ۱۸ خرداد در میدان عالی‌قاپو از طرف حزب توده آن جا غلامحسین صبری در مورد اضمحلال آلمان فاشیست و خاتمه جنگ اروپا و وطن‌خواه در پیرامون آزادی اشعاری سروده تیمور هاشمی، کارمند اداره فرهنگ در مورد ناامنی در دهات و مشکین‌شهر و عملیات ارباب‌زاده بخشدار و امیراصلان سردار و نصرالله و قضیه قتل مصیب نام و عدم توجه فرمانداری و ژاندارمری به شکایتهای حزب، مظفر ساعت‌ساز تقاضای محاکمه و اعدام ضرغام نام، قاتل مصیب و همچنین مسببین ناامنی و غارت اطراف که امیراصلان حاتم‌خان و سردار نصرالله و مجیدخان خسروی را مرتکب معرفی کرده سخنرانی نموده‌اند و قطعنامه [ای] که [برای] مجلس شورای ملی و استاندار و جراید تهیه کرده بودند، را قرائت نموده‌اند. مراتب به استانداری نیز گزارش گردیده است.

سرتیپ ضرابی

رونوشت شرح بالا برای استحضار مقام نخست وزیری تقدیم می‌شود.

از طرف وزیر کشور [امضا]

[۳۱۰۰۰۰۸۱۳ - ۶۱۳ ف ۳ آ د ۱]

۱۶۳

[فرمانده ژاندارمری کل کشور به وزارت کشور ۲۴ مرداد ماه ۱۳۲۴]

وزارت کشور

وزارت کشور

محترماً معروض می‌دارد، برابر گزارش ناحیه ژاندارمری آذربایجان در شماره ۱۳۹۵

روزنامه جودت، چاپ اردبیل شرحی تحت عنوان ظن بیجا درج نموده بود که پاسگاههای ژاندارمری^(۱) بخشنامه شماره ۲۰۷۷۰ را فرمان قتل اعضای حزب توده تصور کرده، قاب گرفته، بالای سر خود نصب و برای هر خودی و بیگانه می خوانند. موضوع مفاد بخشنامه از گردان اردبیل استیضاح، در پاسخ گزارش داده که فرمانداری اردبیل طی شماره ۷۹۹ - ۳۲۳/۱۱/۱۲ ابلاغ نموده که از حزب‌هایی که مردم را مجبور به گرفتن کارنامه حزبی می نمایند جلوگیری شود و گردان مراتب را به پاسگاههای تابعه ابلاغ می نماید و این موضوع دست‌آویز مدیر روزنامه جودت می گردد. و اینک از ناحیه نامبرده در پاسخ دستور صادره گزارش می دهد که آقای جودت، مدیر روزنامه نامبرده از طرف فرمانداری اردبیل احضار و تذکر داده خواهد شد که این گونه انتشارات غیرواقع را در روزنامه درج ننمایند.

فرمانده ژاندارمری کل کشور - سرتیپ خسرو پناه امضا

رونوشت شرح بالا جهت استحضار مقام نخست وزیری تقدیم می شود.

از طرف وزیر کشور فریدونی

[۳۱۰۰۰۰۸۱۳ - ۶۱۳ ف ۳ آ د ۱]

۱۶۴

[گزارش کلانتر غرب اردبیل به فرمانداری اردبیل، ۲۷ مرداد ۱۳۲۴]

وزارت کشور، تاریخ ۲۴/۶/۱۵، شماره ۱۰۳۶

وزارت کشور

۱. اصل: ژاندارم

عین گزارش شماره ۳۷ کلاتر غرب اردبیل که به وسیله فرمانداری آنجا رسیده جهت استحضار در پیوست تقدیم می‌شود.

کفیل استانداری استان سوم نیکجو

گزارش

مورخه ۲۴/۵/۲۲ ساعت ۱۷ عصر از طرف کمیسیون تبلیغات حزب توده اردبیل در چهارراه پهلوی میتینگ ایراد، مفاد آن به شرح زیر است: بدو آقای تیمور هاشمی بالای کرسی رفته و [راجع] به انجمن ایالتی و ولایتی بدین مضمون بیاناتی ایراد نمود: آقایان زحمتکشان، رنجبران در هر علمی برابر قانون اساسی از طرف ملت انجمنهای ایالتی و ولایتی در هر شهرستان جهت اصلاحات مملکتی تشکیل داده می‌شود، برعکس در کشور ایران ارتجاعیون نمی‌خواهند و کابینه صدرالاشراف و سیدضیاءها مانع این عمل [هستند]، زیرا می‌دانند تشکیل انجمنها برعلیه منافع شخصی آنها خواهد شد و به [زیان] مرام خائنانه آنها تمام می‌شود؛ ولی غافلند که ملت و آزادی خواهان به قوه اراده ملی خودشان اقدام نموده و ظلم [و] تعدی ارتجاعیون را ریشه کن خواهند کرد. سپس آقای نصرت حبیب‌الهی بالای کرسی رفته در پیرامون بیانات هاشمی سخنانی مفصلی ایراد نمود از جمله اظهارات رؤسای دوایر آقای فرماندار تا کی دست از کثافت‌کاریها برنخواهند داشت. دیگر صبر [و] حوصله ملت لبریز شده است عاقبت وخیم دارد باز در اثر تامل، روشن فکران، آزادی خواهان اردبیل جلوگیری از بی‌نظمی و ناامنی را می‌نمایند، آقای فرماندار شما پس چه کاره هستید مگر از آیین‌نامه انتخابات انجمن ایالتی و ولایتی بی‌اطلاع هستید که در محفل ۹۳ قید شده است از تبریز و سایر شهرستانها برای تشکیل انجمنهای ایالتی اردبیل از دولت خواستار گردیده اجازه دهند از طرف ملت تشکیل شود. جبهه آزادی و حزب توده اردبیل قطع‌نامه مخابره خواهند کرد که قانون اساسی را در سر تا سر کشور اجرا نمایند. بلکه یک مشت ملت [را] از ظلم و

ستم مامورین و دوایر برهانند. آقای ستوان فاطمی نمی‌دانم شما چه کاره هستید که در ده باروق در اثر تحریکات و منفعت‌پرستی آقای حسینعلی امیری در قریه باروق زنان، بیچاره را آقای فاطمی گیسوان آنها را به یکدیگر بسته آنچه فشار و اذیت در حق آنان فروگذاری نکرده و مبالغ هنگفتی در اثر شکنجه پول گرفته است و تاکنون در جایی [از] کشور دیده شده از بوستان و سیف‌کاری هم بهره مالکانه گرفته شود که آقایان مالکین روز به روز به طمع فاسد خودشان افزوده خون رعیت را مثل زالو می‌مکند. آقای فرماندار چرا از این کثافتها جلوگیری نمی‌کنی. در خاتمه قطعنامه به تهران، به مجلس، به آقای دکتر مصدق و جراید^(۱) مخابره و چنانچه اجازه تشکیل انجمنهای ایالتی و ولایتی داده نشود و کابینه صدرالاشراف سقوط نکند خود ملت و آزادی‌خواهان اقدام خواهد نمود. بعد از حضار^(۲) اظهار تشکر نموده، گفت زنده باد جبهه آزادی و حزب توده، بعد گفت آقایان حضار اجازه می‌دهید این قطعنامه مخابره شود. عموم حاضرین با صدای رسا با کف زنان اظهار داشتند: بلی بلی مخابره شود. در حدود ششصد نفر جماعت که حاضر بودند متفرق شدند.

کلانتر غرب یاور قاسمی

رونوشت برابر با رونوشت است.

[۳۱۰۰۰۰۸۱۳ - ۶۱۳ ف ۳ آ د ۱]

۱۶۵

[وزیر فرهنگ به وزارت کشور، ۵ شهریور ۱۳۲۴]

وزارت کشور، تاریخ ۵/۶/۱۳۲۴، شماره ۴۰۶۴۱/۴۰۸۷۷/د

۱. اصل: جرایدها

۲. اصل: حضور

وزارت کشور

گزارش واصله از اردبیل حاکی است در ۳۲۴/۵/۲۶ قریب دویست نفر از حزب توده در حالی که به وسیله هشت نفر سرباز مسلح شوروی مراقبت می‌گردیدند، سخنرانی و ناطقین در مورد عدم اجرای قانون اساسی برای تشکیل انجمنهای ایالتی و ولایتی و فرمانداری و ژاندارمری و تعدیات مامورین شاکی، از نمایندگان مجلس و دولت بدگویی و تلگرافاتی نیز برای تشکیل انجمنهای ایالتی و ولایتی به عنوان مجلس و جراید آزادی‌خواه به مرکز مخابره نموده‌اند. بنابراین مراتب جهت استحضار آن وزارت به منظور هرگونه اقدام مقتضی اشعار گردید.

از طرف وزیر جنگ امضا

[۳۱۰۰۰۰۸۱۳ - ۶۱۳ ف ۳ آ د ۱]

۱۶۶

[بیانیه حزب توده ایران، کمیته ولایتی اردبیل، بی تا]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، به جای رونوشت، رونوشت بیانیه

(بیانیه)

هموطنان گرامی، اهالی محترم شهرستان اردبیل - امروزها گاه بیگاه وقایع و حوادث ناگواری در اردبیل، بالاخص در بخش یورتچی و مشکین رخ داده و در اطراف آن شایعاتی انتشار می‌یابد. محض استحضار خاطر اهالی برحسب وظیفه اجتماعی ناچاریم خاطر عموم اهالی را از روشی که ارتجاع بر خود گرفته آگاه و از شامت آن هموطنان عزیز را مطلع سازیم.

پس از حادثه تاریخی شهریور ماه و از بین رفتن حکومت جبار رضاشاهی اهالی ایران

رمقی گرفته، در پی تحصیل آزادی از دست رفته برآمده با تشکیل احزاب قدمهایی برداشتند. حزب آهنین توده که مرکز از جان گذشتگان راه حریت و فداییان طریق آزادی می‌باشد در اثر طرفداری از مظلومین با توسعه روزافزون خود ایران‌گیر گردیده و عدّه اعضای خود را به چندین صدهزار رساند. تیپ ارتجاع که هرگز نخواست و نمی‌خواهد پست خود را ترک و از استثمار مظلومین دست بکشد خود را در مقابل دژ مستحکم و تشکیلات متین و غیرقابل تزلزل حزب توده ضعیف و عاجز دیده به عناوین مختلفه مشغول دسیسه گردیده هر روز به رنگی و هر آن به نیرنگی می‌خواست با دستهای ضدآزادی با ایجاد شورش و تولید هرج و مرج حزب توده را بدنام و با استحکام مقام خود موفق به تشکیل یک دیکتاتوری جدیدی گردد.

سران مبرز حزب توده چه در مرکز و چه در ولایات به اساس افکار پلید مرتجعین پی برده و با افشای دسایس و حیل آنان از عملیات خائنانه شان جلوگیری و نگذاشتند به منظور خود نایل گردند.

در شهرستان اردبیل در عرض این مدت مرتجعین به عناوین مختلفه مشغول تشبّات بودند خوشبختانه تیرشان به هدف نخورده نتوانستند به آمال خود برسند. باید دانست این نقشه در اوایل امر به وسیله عمال سیدضیاء و مزدوران ارتجاع عملی می‌گشت، چون افکار عمومی آزادی‌خواهان اردبیل بهتر به مضرات اعمال این گونه عناصر خائن متوجه می‌باشد به همین جهت ارتجاع نتوانست از عاملین دسایس نتیجه مطلوبه اخذ نماید، نقشه دیگری طرح و فعلاً روی همان نقشه برخلاف اصل آزادی و دموکراسی مشغول اجرای طرح مزبور می‌باشند.

اخیراً [ای] از اشرار را که سوابق آنان بر عموم روشن است از قبیل سردار نصرت (نصرالله امیرخسروی) در یورتچی و امیراصلان عیسی‌لو در مشکین به وسیله تبلیغ و تسلیح برضد افراد حزب توده و افکار آزادی‌خواهان برانگیخته‌اند.

اگر ایجاد شورش و هرج و مرج از طرف خود اشرار صورت می‌گرفت چندان مهم نبود، زیرا در این صورت با رسیدگی و دخالت بی‌طرفانه مامورین دولت قضیه حل و فصل می‌شد. متأسفانه به طوری که می‌دانیم و برای گفته خود دلیل و مدرک در دست داریم این یورش و هرج و مرج به طور مستقیم به وسیله بعضی مامورین دولت صورت گرفته و هر آن به نحوی و هر دقیقه به طرزی تهییج و تحریک و دامنه آن وسیع تر می‌شود و این نکته مسلم و ثابت گردیده که مظالم ارتجاع هر اندازه زیاد توسعه یابد سبب تحکیم اتحاد و انفاق مظلومین می‌گردد، مخصوصاً در حالی که مانند حزب توده حامی و پشتیبانی داشته باشد. روی این اصل حزب توده ایران در شهرستان اردبیل با دارا بودن متجاوز از دهها هزار عضو هر روز رو به توسعه گذاشته و هر آن بر عده خود می‌افزاید، با همه توسعه روزافزون تشکیلات حزب توده در شهرستان اردبیل که فعلاً ۹ کمیته محلی و یک کمیته ولایتی دارد همیشه به افکار پلید اشرار و محرکین آنها پی برده و به هر نحوی بوده از دسایس آنان جلوگیری و نگذاشته محرکین و مرتجعین به مقصود خود برسند.

در حالی که مظلومین را کاسه صبر لبریز شده و با ادامه فشار و پیچیدگی ممکن است از هیچ نوع مقابله دریغ و مضایقه نکرده و آتشی برپا نمایند که تر و خشک را با هم بسوزاند.

کمیته ولایتی حزب توده مظلومین مخصوصاً کشاورزان را دائماً به صبر و شکیبایی دعوت کرده و کلیه حوادث را از راه قانونی و طریق ادارات مخصوصاً توسط^(۱) فرمانداری و ژاندارمری تعقیب نموده متأسفانه بر این همه مظالمی که در کشاورزان مخصوصاً اعضای حزب توده توسط اشرار مسلح اجرا می‌شود نتیجه‌ای از طرف ادارات

۱. اصل: توسعه

داده نشده و بلکه بعضی ادارات خود را ملزم می‌دانند که در تمام مراحل حق اعضا را باطل و علناً اشرار را بر جان و مال کشاورزان مسلط نمایند و البته طبیعی است در اثر توسعهٔ ظلم ممکن است رشته کار از دست رهبران حزب خارج شده و بشود آنچه که ما مایل نیستیم.

مقصود آن است که هموطنان گرامی با اطلاع به مراتب فوق بدانند که بعضی از مامورین و ادارات موثر در اردبیل موجد و موسس هرج و مرج بوده و به وسایل موثر جدیت دارند که یک محیطی را به آتش هرج و مرج گرفتار سازند، البته عواقب وخیم این نوع شورش و هرج و مرج برکسی پوشیده نیست.

اردبیل - کمیتهٔ ولایتی حزب توده

رونوشت مطابق اصل است.

[۳۱۰۰۰۸۱۳ - ۶۱۳ ف ۳ د ۱]

پيله سوار

۱۶۷

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۴ اردیبهشت ۱۳۲۴]

وزارت کشور، اداره سیاسی، تاریخ ۲۴/۲/۴

شماره ۱/۵۶۱/۷۸۰، محرمانه

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: شهربانی تبریز به استناد اطلاع رسیده از شهربانی پيله سوار گزارش می‌دهد، در روزهای جمعه مرتباً حسین غیائی آموزگار دبستان دولتی پهلوی پيله سوار به عنوان نمایندهٔ حزب ضدفاشیست و اکبر مهاجر به نمایندگی حزب توده در خیابان سخنرانی می‌نمایند، ضمناً از عملیات و اخاذی مامورین کلانتری مرز

مغان و پيله‌سوار تنقيد و اظهار داشته‌اند که مامورين مرز از چوپانان و اغنام و احشامی که به روسيه برده و مجدداً عودت و تحویل می‌نمایند مبالغی اخاذی می‌نمایند. از طرف شهربانی پيله‌سوار مراتب به کلانتر مرز که مدتی است در پيله‌سوار حضور ندارد و در گرمی اقامت دارد اطلاع داده شده که از عملیات بی‌رویه مامورين که حرکات آنها در نقطه مرزی انعکاس بدی دارد جلوگیری و قضیه را تعقیب نمایند.

رییس شهربانی کل کشور ضرابی

رونوشت شرح بالا در تعقیب شماره ۱۰۵۴ - ۳۲۴/۲/۶ جهت استحضار مقام نخست وزیری تقدیم می‌شود و ضمناً معروض می‌دارد شرح لازم به ژاندارمری کل کشور و وزارت فرهنگ نوشته شده است.

از طرف وزارت کشور [امضا کلانتری]

[۴۱۰ - ۱۰۹۰۰۲]

خلخال

۱۶۸

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۱۰ مهر ۱۳۲۴]

وزارت کشور، تاریخ ۱۰/۷/۱۳۲۴، شماره ۱/۷۴۵۲/۸۲۶۸، محرمانه

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: شهربانی تبریز به استناد اطلاع رسیده از شهربانی اردبیل گزارش می‌دهد، روز ۶ شهریور هاشم مرادی فرزند حاجی مراد، اهل کاغذکنان خلخال به سمت ریاست حزب توده خلخال از تبریز به آنجا وارد و در منزل سروان ناصری، رییس حوزه سربازگیری خلخال اقامت و مشغول تهیه عمارت جهت تشکیل

حزب توده آنجا می‌باشد. مراتب به استانداری و ستاد لشکر ۳ گزارش گردیده است.

رییس‌شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی امضا

[۱۰۹۰۰۲ - ۴۲۰]

۱۶۹

[حزب توده ایران، کمیته ولایتی خلخال به رییس مجلس شورای ملی
۱۲ اسفند ۱۳۲۴]، وزارت پست و تلگراف و تلفن، تلگراف از خلخال به ط
شماره تلگراف ۳۱، تاریخ اصل ۱۲، تاریخ وصول ۱۲/۲۲

ریاست مجلس

رونوشت آقای ذکائی، نماینده خلخال، رونوشت آقایان ایرج اسکندری، رونوشت
دکتر کشاورز، رونوشت رادمش، نمایندگان حزب توده، رونوشت آقای نخست وزیر،
رونوشت وزارت کشور، رونوشت وزارت دادگستری، رونوشت ژاندارمری کل،
رونوشت حزب توده ایران، رونوشت رهبر، کپی اقدام، کپی آژیر، کپی تبریز جناب آقای
استاندار، کپی ژاندارمری، کپی آقای دادستان، کپی حزب توده ایران، کپی اردبیل آقای
دادستان، کپی جودت، کپی حزب توده، کپی خلخال جناب آقای فرماندار، کپی دادگاه
خلخال، سروان هاشمی، فرمانده ژاندارمری خلخال - از نظر این که حمام عمومی و
منحصر به فرد خلخال برای خانم مشارالیه خلوت و قرق نشده کارگر حمام مصیب نام را
طبق گواهی بهداری خلخال به ضرب شلاق و چکمه مضروب و مشرف به موت است.
اگر واقعاً در این مملکت هر کس هر گونه قدرتی داشته باشد نسبت به ضعف و طبقه
کارگر اعمال خواهد کرد که حزب توده در صدد چاره خود باشد. اینک محض اطاعت به
قانون بدین وسیله استمداد و در تلگرافخانه متحصن، تقاضای کیفر ضارب و انتظار

دادرسی، بذل توجه داریم.

کمیته ولایتی حزب توده خلخال

[۳۱۶ - ۱۰۹۰۰۲]

سراب

۱۷۰

[فرماندار اردبیل به وزارت کشور، ۳۱ مرداد ۱۳۲۱]

وزارت کشور، فرمانداری اردبیل

فرمانداری شهرستان اردبیل

تهران - وزارت کشور ۲۹ مرداد

بخشداری سراب [طی] مخابره حضوری گزارش داده چند نفر از تبریز از طرف حزب توده ایران [به] سراب وارد شده، به دستگیری چند نفر اشخاص ماجراجو از اهل محل به عنوان تشکیل حزب توده در سراب و اطراف مقدمات شورش و انقلاب بر علیه حکومت چیده می نمایند. اهالی با در نظر گرفتن وقایع سال گذشته خیلی مضطرب و نگرانند. بنده بعد از مذاکره دستور دادم نگران نبوده متانت را از دست ندهند، منتظر اقدام باشند. فوراً سرکار سرهنگ جان فولاد فرمانده تیپ را خواسته و با ابلاغ کتبی این موضوع درخواست کردم که فوراً یک عده نظامی برای استقرار امنیت به آنجا بفرستند و در اثر مذاکرات قرار شد خود بنده به اتفاق آقای سرهنگ جان فولاد به سراب عزیمت نمایم تا در محل قضایا را روشن و اقدام مقتضی به عمل آید. تفصیل را هم تلگرافاً به عرض استاندار سوم رسانیدم. ساعت چهار به اتفاق آقای سرهنگ و یک عده نیرو به سراب عزیمت و ساعت هفت ونیم وارد آنجا شدیم و لدی الورود بلا درنگ، نمایندگان حزب توده را خواسته مقصود آنها را بازپرسی نمودیم. جواب دادند برای تشکیل حزب

بخش سراب برطبق مرامنامه ماموراً از مرکز به تبریز آمده‌اند. بعد از مذاکرات زیاد چون اجازه از استانداری در دست نداشتند به آنها حالی نمودم که بدون اجازه رسمی از استانداری به هیچ وجه حق هیچ‌گونه اقدام به آنها داده نخواهد شد و به زبان قانع کننده آنها را به مقتضی نبودن موقع فعلی و نتایج سوء آن، چنان که پارسال در اثر نفهمی [و] جهالت توده، تولید اغتشاش و خسارات زیاد به مردم وارد کرد ملتفت نمودم که انشاءالله پس از پایان جنگ خانمانسوز عالم ممکن است با اجازه دولت به راحتی اقدام در این تشکیلات شود، آنها هم وضعیت جاری و حقیقت امر را ملتفت شده وعده دادند تفصیل را به مرکز تبریز تلگراف نمایند. نتیجه را ۳۱ مرداد تلگرافاً به استانداری عرض که در صورت تصویب در زمینه فوق دستور صادر فرمایند. آقای ارباب‌زاده بخشدار سراب انصافاً در این چند روز به جدیت و مهارت هر چه تمامتر جلو تبلیغات آنها را گرفته و نگذاشته بودند انتظام امور گسیخته بشود و زحمات و خدمات مشارالیه شایان توجه و تقدیر است. سرهنگ جان فولاد عجالتاً با عده خود برای حفظ امنیت و خلع سلاح در سراب هستند. بنده امروز عصر اردبیل برمی‌گردم منتظر دستور شماره ۲۱۵۳۱. مبصر روشنی ۲۱/۵/۳۱.

[۱۸۷ - ۱۰۹۰۰۲]

۱۷۱

[حزب توده ایران کمیته محلی سراب به نخست وزیری ۲۲ تیر ۱۳۲۲]
تلگراف، از سراب به ط، شماره ۱۰۲۸، تاریخ اصل ۲۲، تاریخ وصول ۴/۲۶

کمیته مرکزی حزب توده ایران، ۸ رنوشت نخست وزیری، دارالشورای ملی، وزارت کشور، وزارت دادگستری، رییس کل ژاندارمری، نامه رهبر، مردم، مهر ایران -

اخیراً موضوع حقوقی دهقانان سراب در سایه تشبثات جنایت‌کارانه مالکین مرتجع و مساعدت بخشداری و دادگاه مخصوصاً ژاندارمری دچار وضعیت غیرقابل تحمل گردیده نظر بر این که مردم ایران خصوصاً اکثریت آن، طبقه زحمتکش پس از بیست سال اختناق به آزادی نایل شدند، بنابراین در تحت قوای دموکراسی گرد آمده و در ورود به حزب توده که طرفدار طبقه زحمتکش ایران است به همدیگر سبقت می‌نمایند. مع‌التاسف مالکین مرتجع که به زورگویی بیست ساله عادت و کلمه آزادی مثل گلوله توپ در مغز آنها منفجر می‌شود اخیراً یک سیاست جابرانه‌ای را به اتکای رؤسای نامبرده و مرتجع‌تر از خویش در پیش گرفته‌اند که این چند فقره از آنها برای نمونه یادداشت می‌شود:

۱- سیدمرتضی مالک حیاتی حسن‌گاه که چندی قبل به همراهی یک عده ژاندارم وارد حسن‌گاه [شده] با دست خود فرخ‌زاده که یک جوان آزادی‌خواه و تازه از قصر قاجار خلاص شده بود کشته و چند نفر را زخمی [کرده] عوض جلب [و] محاکمه عازم تهران در آن جا مشغول عیش و حالا در تبریز یگانه مشغولیت تفریحی که در پیش گرفته در هر چند ماهی یک عده دهقانان بی‌پناه را اسم‌نویس [ی] کرده با دست زمان‌زاده، رییس دادگاه روانه زندان شهربانی سراب که سگ در آن جا نمی‌تواند زیست کند می‌نمایند. در شش ماه اخیر چند نفر از آنها فوت بقیه هم زراعتشان بلاصاحب پیش آفتاب سوزان فاسد، عائله‌شان در کویها سراب نکدی می‌نمایند.

۲- سیدطالب بنی هم، مشارالیه به جرم این که از رعایایش داخل حزب شده اراضی آنها را در این موقع از دستشان خارج، دیروز آقاچان‌گندایی را به جرم نامبرده احضار به دست نعمت میرغضب، نوکر خود سپرده که بر ده اجاره نامه او را فسخ کند. نعمت مزبور در بازار توی مردم به درجه [ای] دهقان را کتک‌کار می‌کند [که] در حال اغما خون از سر و برش جاری می‌شود.

ممتاز سلطان، مالک دیگر با مامورین ژاندارم، دهقانان آزادی خواه را حتی از برزگری بی دخل [کرده و] بعضاً پنج مقابل بدهی پارسال تحویل [داده است.] مامورین در ظرف دو روز علاوه از مخارج با پانصد ریال خدمتانه منظور مالک را عملی [ساختند] محمدمین خان مالک دیگر، او نیز با مامور ژاندارم، دهقانان عضو توده را از شغل زراعتی منفصل، هم پایی مختار نام را با ۴۰۰ ریال خدمتانه از دستش گرفت در ده اوغان بلوری مباشر آن جا به قبض چاپی دبستان سعادت مقدار هنگفتی مالیات جمع آوری در صورتی که مالیات چندی است ملغی شده قریه آغ بلاغ در سایه تشبثات مالکین آن جا به دست ژاندارمری به کلی زراعت و ده خود را ترک متفرق گردیده اند در تمام قراء بهره اربابی ۴ مقابل پارسال معمول و بیگاری که در دوره دیکتاتوری سابقه نداشت جداً شروع شده.

۳- در سوم تیرماه یک عده ژاندارم شب وارد قریه رازلیق، هفت نفر از افراد حزب را گرفتار دو نفر از آنها را شدیداً مضروب صبح جلب اداره پس از تهدیدات مستخلص می نمایند. عجب تر این که در مقابل استیضاح کتبی کمیته محلی جواباً تحت شماره ۲۰۰۶ اقدامات خودشان را با این خصوص که اهالی هشت هزار نفری رازلیق و مردم قصبه شاهد موضوع اند به کلی تکذیب کرده است. این است نمونه اقدامات مامورین حفظ انتظامات یک بخش دورافتاده از مرکز، نظر بر این که حزب توده جریانات و جلسه سری مالکین با مدیریت مامورین نامبرده به خوبی مطلع و نظر بر این که در این موقع به خوبی تشخیص داده که این حومه اشد احتیاج به آرامش و انضباط دارد، لذا اقدام فوری هیأت دولت را برای سد این قبیل اقدامات ارتجاعی جداً خواستار است.

از طرف کمیته محلی حزب توده چشم آذر

[۲۲۸ - ۱۰۹۰۰۲]

۱۷۲

[فرمانده ژاندارمری سراب به هنگ ژاندارمری ۲۹ فروردین ۱۳۲۳]

شماره ۲۴۰، تاریخ ۲۳/۱/۲۹، محرمانه - فوری

هنگ ژاندارمری

محترماً پیرو گزارش تقدیمی شماره ۶۴۱ - ۲۳/۱/۲۹ به عرض می‌رساند: قبل از ظهر مورخه دوشنبه ۲۳/۱/۲۸ عبدالله نام میزانی که از اعضای حزب توده تبریز می‌باشد در مرکز حزب توده سراب نطقی ایراد که از اول تا آخر مفاد سخنرانی نامبرده به دهاتیان که در حدود چند صد نفر بودند تنقید و ایراد و بدگویی، دنبال ژاندارم و اداره مربوطه و ژاندارمری بوده که مفاد نطق به طور خلاصه ذیلاً درج می‌گردد:

۱- اظهار داشت حزب توده ایران در این انتخابات موفق شده عده کثیری از اهالی حزب را انتخاب و به مجلس شورای ملی روانه نماید، رعایا حالیه می‌توانند هر گونه حرف و شکایت از هر مقام مخصوصاً مامورین ژاندارم داشته باشند به مجلس شورای ملی و مراکز حزب بنمایند. من بعد کاملاً رعایا باید از حقوق خود دفاع کرده و این دزدان صحرائی را که مقصود مامورین ژاندارم است که پدر مرحوم من هم یک موقع رییس این دزدان و قطاع‌الطریقها بوده (منظورش مرحوم سرهنگ میزانی می‌باشد که از قرار معلوم میزانی مزبور پسر سرهنگ میزانی است) به ده و قریه خود راه نداده و به محض مشاهده کوچکترین عمل به مجلس و غیره شکایت نمایید، البته فوراً ترتیب اثر داده و رسیدگی می‌شود.

۲- ایراد نمود: مالیات دروازه و عوارض و صدی سه را ما (حزب توده) موقوف و منسوخ نمودیم. قریباً هم اراضی را بین رعایا تقسیم نموده و شما را از دست این مالکین ظالم که اغلب با مامورین همدست هستند خلاص خواهیم کرد.

۳- اظهار نمود: چرا باید مالک پرآغوش که یک نفر تبعید شده است، یوسفعلی نام اسنقی که عضو حزب ماست از قریه اخراج نماید. امنیه سراب با مالکین همدست شده، رعایا را از ده خارج می‌نمایند. من که به این زودی به تهران خواهم رفت، می‌دانم دربارهٔ مامورین ژاندارم سراب چه اقدامات بنمایم. قبلاً هم به وسیلهٔ همین اعضای حزب یک سلسله اقدامات و شکایات شده و به زودی نتیجه خواهیم گرفت. پس از آن که میزانی مزبور به حرفهای خود خاتمه داد یک نفر دیگر از توده‌چیان و ماجراجویان بلند شده چنین اظهار داشت: رفقا (یولداشلار) من در این انتخابات تبریز از طرف حزب محترم خود در هشتروند ماموریت داشتم، به یک قریه رسیدم دیدم یک نفر امنیه پسری را که سبدی پر از پهن در پشت داشت از بیرون ده گرفته همراه خود به قریه آورده، شروع کرد به پدر پسر اوقاف تلخی و فحاشی کردن که بلکه این پسر ترا گرگ می‌گرفت، چرا تنها به خارج ده روانه نموده‌ای، بالاخره مبلغ ۴۵ تومان از پدر پسر مزبور گرفت و بعد از آن طنابی از جیب خود درآورده قدری به چپ و راست کشید، گفت پدرسوخته‌ها امر مرکز است و من مامور هستم باید خانه‌های خودتان را در ردیف این طناب که کشیده‌ام بنا نمایید. اهالی عجز و التماس نموده، بالاخره از هر خانه مبلغ ده تومان پول گرفت. همین که این قضایا را من مشاهده کردم امنیهٔ مامور را تعقیب، پولها را اخذ، به صاحبان اولی رد کرده، امنیه به دست و پای من افتاد که مراتب را دیگر به حزب خودمان گزارش ندهم. (میزانی مزبور سخن همان شخص را قطع و اظهار داشت: بی‌جهت به حزب نگفته‌ای می‌خواستی جداً تعقیب نمایم) یک [ی] دیگر از توده‌چیان در بیرون شهر شهرت داده و اضافه نموده بر این که سربازان متفقین دختر چهارده و پانزده ساله را گرفته در یک ده اطراف بستان‌آباد به یک کدخدای محل می‌سپارند که دختر را به محل و قریهٔ خود برساند. امنیه‌های بستان‌آباد مسبوق شده چهار و پنج نفر امنیه به محل رفته، دختر را از دست کدخدا گرفته در راه به عمل شنیع مرتکب، بالاخره دختر بیچاره در اثر ارتکاب و

حمله چهار و پنج نفر امنیه بی هوش و بی حس افتاده، امنیه‌ها دیده‌اند دختر از بین می‌رود، دختر را خفه کرده جنازه را در چاهی مخفی می‌کنند.

در این اواخر توده و توده‌چیان سراب فعالیت تمام به خرج داده از این قبیل تبلیغات و روایات کذب و جعلی و قلابی برای مشوش کردن اذهان دهاتیان و به منظور این که رعایا را به کلی از امنیه منزجر ساخته منظور اصلی خود را که معلوم نیست چیست به عمل آورده حداکثر استفاده را بنمایند، مخصوصاً وادار و تحریک و تشویق کردن اهالی و رعایا را که تماماً اعضای حزب هستند به شکایات از مامورین کاملاً رواج و جریان دارد، اتصالاً شکایات واهی و بی‌اساس و هوچی بازی است که از طرف توده و توده‌چیان به مقامات عالی و مجلس شورای ملی و غیره کتباً و تلگرافاً می‌شود. و وضعیت رعایا و اهالی در این اواخر به کلی تعویض و آنها که از اول مستعد بود مستعدتر شده. با عرض مراتب بالا برای جلوگیری از عملیات و اقدامات سوء ماجراجویان و پیش‌بینی از هر سوء اتفاقی مرتباً دو دسته سوار هر دسته ۵ نفری سیر شبانه و سیر محل دایره، مواظبت و مراقبت کامل هست، البته جزئیات در موقع عرض خواهد شد. موکول به امر مبارک است.

فرماندهٔ دسته ژاندارمری سراب ستوان یکم صدرالاشرفی

رونوشت جهت استحضار خاطر فرماندهی گروهان تلواً تقدیم و اطلاع کاملی که از روحیه اهالی سراب و اطراف دارند با این اوضاع خدمت و انجام وظیفه مامورین ژاندارم خالی از اشکال نیست. مراتب گزارشاً عرض شد.

فرماندهٔ دسته ۳ ژاندارمری سراب - ستوان ۱ صدرالاشرفی

[۲۱۶۴ - ۲۹۳۰۰۲۱۶۴ - ۳۱۹ ظ ۴ ب آ ۱]

۱۷۳

[فرماندار اردبیل به وزارت کشور ۷ اردیبهشت ۱۳۲۳]

وزارت کشور، استانداری سوم، فرمانداری اردبیل، شماره ۵۲۰

تاریخ ۱۳۲۳/۲/۷، محرمانه

وزارت کشور

طبق گزارش ژاندارمری سراب عبدالله نام میزانی از اعضای حزب توده تبریز در ۲۸ فروردین ۲۳ در سراب نطقهای مهیج بر علیه مامورین انتظامی و همین طور دایره تقسیم اراضی به رعایا ایراد و بدین وسیله روحیه کشاورزان آن جا را تعویض و آنان را به شکایات بی اساس کتبی و تلگرافی تحریک و تشویق می نماید از طرف فرماندهی گروهان ژاندارمری اردبیل به دسته ژاندارمری سراب دستور داده شده که از سوء رفتار و عملیات منافی مقررات اشخاص جلوگیری شود. اینک با تقدیم رونوشت گزارش شماره ۲۴۴۹ ژاندارمری اردبیل و رونوشت ضمیمه آن برای مزید استحضار و کسب دستور بدین وسیله عرض می شود.

فرماندار شهرستان اردبیل - حشمت صنیعی

[حاشیه]: آقای اسماعیل پور - به فرمانداری می نویسد تحقیق کنید رفتار مامورین ژاندارم چطور است، چرا نسبت به سایر ادارات توهین می شود. به هر حال اولاً باید از این قبیل نطقهای مهیج جلوگیری شود. ثانیاً باید دید رفتار مامورین ژاندارم با مردم چگونه است.

[۲۱۶۴، ۲۹۳۰ - ۳۱۹ ظ ۴ ب آ ۱]

۱۷۴

[اعلامیه فرمانده پادگان سراب، ۱۳۲۳]

(آگهی)

جهت استحضار کلیه اهالی سراب می رساند. اجتماعات سیاسی که برخلاف مصالح

کشور و انتظامات باشد خواه در محل‌های مخصوص و یا مجامع عمومی (کافه - رستورانها) اکیداً ممنوع و متخلفین به وسیله مامورین انتظامی فوراً جلب و به دادگاه زمان جنگ تسلیم شده و به اشد مجازات قانونی تنبیه خواهند شد.

فرمانده پادگان سراب ستوان یکم - صدوقی

[۲۹۳۰۰۲۱۶۴ - ۳۱۹ ظ ۴ ب ۱ آ]

۱۷۵

[رییس‌شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۱۸ شهریور ۱۳۲۴]
 وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، دائره محرمانه
 شماره ۶۹۵۶/۶۴۸۰/۱، تاریخ ۲۴/۶/۱۸، محرمانه

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: شهربانی تبریز به استناد گزارش شهربانی اردبیل گزارش می‌دهد، روز ۸ ماه جاری دکتر جودت و علی امیرخیزی، نمایندگان حزب توده تبریز در سالن اداره فرهنگ سراب با حضور عده‌ای از طبقات مختلف شهر راجع به تکمیل اداره فرهنگ، دایر نمودن کلاس ۷ در سراب، اصلاح بهره مالکانه بین مالکین و رعایا، پیشرفت حزب توده و اتحاد کارگران، کمک به کارگران خاور نزدیک که در آنجاها هنوز آزادی وجود ندارد، پیشرفت کارگران انگلستان و خودداری از دادن مزایای دیگر (غیر از بهره مالکانه) به مالکین، رانده شدن آقای محتشمی، فرماندار تبریز و رییس باربری، رفتار مامورین ژاندارمری، طرفداری از دولت همسایه دولت شوروی و تنقید از سیدضیاءالدین و عمال آن سخنرانی و جلسه آنان پایان یافته است.

رییس‌شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

[۲۹۳۰۰۲۱۶۴ - ۳۱۹ ظ ۴ ب آ ۱]

۱۷۶

[صورت جلسه کمیسیون امنیت شهر سراب، اول اردیبهشت ۱۳۲۸]
 وزارت کشور، استانداری آذربایجان، محرمانه، مستقیم

صورت مجلس

کمیسیون امنیت شهرستان سراب مورخه ۲۸/۲/۱ با حضور امضاءکنندگان زیر در فرمانداری نظامی به طور فوق‌العاده تشکیل و در موضوع امریه ۷۸۱ - ۲۸/۱/۲۷ تلگرافی تیمسار سپهد فرماندهی نیروی آذربایجان و تیمسار فرماندهی لشکر و تیمسار فرماندهی تیپ اردبیل راجع به از بین بردن و ریشه‌کن کردن رهبران^(۱) حزب توده و دستگیری آنان در کمیسیون مزبور مطرح و تصمیمات زیرین اتخاذ گردید.

۱- در شهرستان سراب حزب توده دارای سازمان و تشکیلات رسمی مانند سایر شهرستانهای دیگر نبوده و نداشته است.

۲- در مورد اشخاصی که در زمان متجاسرین فعالیت داشته و فعلاً در همه جا متواری و مورد عفو ملوکانه قرار گرفته‌اند تصمیماتی به شرح پایین اتخاذ گردید.

الف- در داخله شهرستان سراب به وسیله مامورین آگاهی و شهربانی و انتظامی مراقبت و مواظبت کامل در اعمال و رفتار این قبیل اشخاص به عمل خواهد آمد.

ب- در حوزه استحفاظی پاسگاههای ژاندارمری بوسیله افراد گروهان ژاندارمری سراب.

ج- در قراء و قصبات دوردست بوسیله دهبانان و دهداران به عمل آید.

۳- به منظور اجرای بند ج - تصمیم گرفته شد که کلیه دهبانان و دهداران از طرف فرمانداری شهرستان در سه روز معین به مرکز فرمانداری احضار و تعلیمات و دستورات مخصوصی در این مورد به فرد فرد آنان ابلاغ شود.

۴- [به] منظور آشنا کردن طبقات مختلفه و کارمندان دوایر دولتی در هر ماه سخنرانیهایی جالب توجه در مورد معایب و مضار حزب توده، شاهپرستی و میهن دوستی و راهنمایی آنان به حفظ استقلال میهن از طرف رؤسای مربوطه خود ایراد گردد.

در کمیسیون پس از مذاکرات در اطراف مندرجات فوق در ساعت ۱۲ به کار خود خاتمه داد.

۱- فرماندار نظامی سراب - سرگرد شهسوار   ۲- فرماندار شهرستان سراب -

جوانبخت

۳- فرمانده گروهان ژاندارمری - سروان زمانی   ۴- رییس شهربانی سراب - سروان

قائم مقامی

رونوشت برابر اصل است. [امضا]

[۲۹۰۰۳۲۱۶ - ۴۱۶ و ۴۵ آب ۱]

مشکین شهر

۱۷۷

[عده‌ای از اهالی مشکین شهر به نخست وزیری، ۱۸ مرداد ۱۳۲۳]

وزارت پست و تلگراف و تلفن، تلگراف از مشکین شهر به ط
شماره تلگراف ۲۳، تاریخ اصل ۱۸، تاریخ وصول ۵/۲۲

توسط جناب آقای عدل، نماینده مشکین شهر و شاهسون، مقام منیع نخست وزیری، رونوشت وزارت کشور، رونوشت تبریز، استانداری، رونوشت اردبیل، فرمانداری، رونوشت فرماندهی محترم تپ، رونوشت مشکین شهر، بخشداری، رونوشت فرمانده ژاندارمری، اخیراً یک نفر اشرفی نام به نام کارمند حزب توده اردبیل به مشکین علیا وارد و در هر یک از قراء هیأتی مرکب از هفت نفر از کارمندان حزب توده اردبیل، محل تشکیل داده و [به] رعایا دستور داده که من بعد در صورت بروز هر گونه اختلاف بین خود رعایا و یا مالک و رعیت مستقیماً رسیدگی نموده و به هیچ یک از دوایر دولتی مراجعه ننمایند. رعایا از این اقدام اشرفی جری شده و تصور این که از اقتدار دولت کاسته، نسبت به حقوق مالکین تعدی می نمایند. چنانچه در قریه فخرآباد، لاحق، کولج، لاهرود، انار و سایر قراء تاکنون حقوق مالکانه را نداده اند و خودداری می نمایند. جسارتاً عرض می شود هر گاه از این اقدام عناصر ناصالح که غیر از تولید فساد و نفاق بین رعیت و مالک منظوری ندارند جلوگیری نشود [و] به این امر مهم ترتیب اثر داده نشود، باعث تجری رعایا گردیده بلکه فساد و انقلابی تولید خواهد شد، از قرار معلوم اشرفی نماینده و فرستاده آقای جودت مدیر روزنامه جودت می باشد که همواره مترصد فرصت است که در این جا انقلابی برپا نماید، مستدعی [است] دستور فرمایند تکلیف مالکین بیچاره را که غیر از دولت به کسی اتکاء ندارند تعیین و آسوده نمایند. سیدبیوک آقا امیراصلان، غلامعلی امیری، سیدطاهری، رشید شهبازی، میراسدالله خادم، سیدرضا سیدعلی، اصغر رضوی، نصرت الله ابوالفضل زنوزی، باباعلائی، نصرت خبازی، نعمت الله.

[حاشیه] آقای دکتر نخعی به توسط وزارت کشور به استانداری سوم و بخشداری مشکین شهر

برای جلوگیری از اجحافات...^(۱) توده اقدام مؤثر نمایند. ۵/۲۵

[۲۵۰ - ۱۰۹۰۰۲]

۱۷۸

[کمیته ولایتی حزب توده اردبیل به مجلس شورای ملی ۲۵ مرداد ۱۳۲۳]
وزارت پست و تلگراف و تلفن، تلگراف از اردبیل به ط
شماره تلگراف ۳۹۰، تاریخ اصل ۲۶، تاریخ وصول ۶/۴

مجلس شورای ملی

رونوشت جناب نخست وزیر، رونوشت فراکسیون توده، رونوشت آقای لنگرانی،
رونوشت کمیته مرکزی حزب توده، رونوشت توسط نامه رهبر، جراید جبهه آزادی،
سروان عابدینی فرمانده گروهان ژاندارمری مشکین در اثر توطئه حسن علی خان امیری و
کیومرث خان شهبازی و عده‌ای [از] رعایای قرای لاهرود و لحاق [و] حسن محال
مشکین علیا را به منظور مخالفت با حزب توده و جلوگیری از آزادی با عناوین مختلفه
برخلاف قوانین کشور، حفاً به چندین ساله با قوه سرنیزه ژاندارمری قطع و عده‌ای را با
شلاق کتک‌کاری به طوری که چندین نفر قادر به حرکت نبوده و بستری است. دوایر
محل نیز تحت تأثیر واقع [و] در تعقیب قضیه تسامح [نشان دادند] از این روز اشخاص
ماجراجو و مامورین خائن کشور، تجری حاصل، اینک مشکین علیا در شعله آتش واقع،
ناچار کشاورزان بدبخت در این موقع کار متواری و سرگردان در صورتی که کشور ما
دموکراسی است از دولت استعلام که این عمل سروان نامبرده که غیر از تولید انقلاب

۱. یک کلمه خوانده نشد.

چیز دیگر به نظر نمی‌رسد چیست. لهذا بدین وسیله وخامت اوضاع را اعلام [و] بی‌صبرانه منتظر اقدامات مؤثر و فوری می‌باشم.

۲۶۷ - ۲۳/۵/۲۵ کمیته ولایتی حزب توده اردبیل آیین‌افروز

[۱۳۲۳ - ۲۹۳۰۰۲۱۶۴ ظ ۴ ب آ ۱]

۱۷۹

[استانداری آذربایجان به نخست وزیر ۸ مهر ۱۳۲۳]

وزارت کشور، استانداری سوم، شماره ۸۹۴۳، تاریخ ۱۳۲۳/۷/۸

جناب آقای نخست وزیر

بازگشت به نامه شماره ۱۰۷۷۳ - ۲۳/۶/۸ دایر به عملیات اشرافی، این شخص از کارمندان اداره فرهنگ اردبیل بوده و اخیراً به مشکین شهر و گرمی رفته به بعضی عملیات مخالف انتظامات محل به اسم کارمند حزب توده اقدام نموده بود که به وسیله مامورین مربوطه به نحوی از عملیات او جلوگیری و در نتیجه اقدامات لازمه هم مراتب از طرف فرهنگ استان به وزارت فرهنگ اعلام گردیده، نسبت به تغییر محل ماموریت او اقدام شود، ولی به عقیده استانداری تغییر محل ماموریت در وجود او ابداً تأثیری نخواهد داشت، زیرا اگر این شخص از اردبیل به جای دیگر منتقل شود متنبه نشده و در سایر بخشها هم به عملیات سوء خود ادامه داده و زایدأ علی ما سبق اختلال و انتظامات محل را فراهم خواهد آورد. پس محض انتباه سایر مستخدمین و مخصوصاً کارمندان فرهنگ که تماس ملی با اهالی داشته و عوض تشریک مساعی با مامورین انتظامات و ادار نمودن به حسن سلوک و حفظ انتظامات خود را به حزب توده منتسب و اختلال امور را فراهم می‌کنند بهتر است وزارت فرهنگ به خدمت این شخص خاتمه دهد که عبرت سایرین شده و پیرامون این قبیل عملیات نگردند.

[حاشیه] به طوری که در اردبیل اطلاع حاصل کردم در قضیه غین هم مستقیم یا غیرمستقیم بی‌دخالت نبوده بهتر این است که از خطه آذربایجان به محل دیگر منتقل گردد. [امضا]

[۲ - ۱۰۹ - ۲۵۰]

مغان

۱۸۰

[وزیر کشور به نخست وزیری ۱۰ بهمن ۱۳۲۳]

وزارت کشور، اداره سیاسی و گذرنامه، شماره ۲۷۱۱/م

به تاریخ ۱۳۲۳/۱۱/۱۰، محرمانه - مستقیم

نخست وزیری

رونوشت گزارش شماره ۹۱۸۰ - ۲۳/۱۱/۲ ژاندارمری کل کشور راجع به توزیع دفترچه‌های چاپی به وسیله علیخان قرجه بیگلو و حزب توده در مغان برای تبدیل تابعیت اهالی تلواً برای استحضار عالی تقدیم می‌شود. به استناداری سوم دستور مؤکد داده شد که برای خنثی کردن این عملیات تدابیر مؤثری اتخاذ و نسبت به سایر موارد نامبرده در گزارش نیز بازجوییهای کافی به عمل آورده نتیجه را اطلاع دهند.

از طرف وزیر کشور [امضا کلاتری]

[۳۶۸ - ۱۰۹۰۰۲]

۱۸۱

[حزب توده ایران - کمیته محلی اردبیل به مجلس شورای ملی]

۲۴ تیر ۱۳۲۴، نخست وزیر، رونوشت تلگراف از اردبیل

مورخه ۲۲/۴/۲۴، شماره ۲۳۰

مجلس شورای ملی

رونوشت نخست وزیر، رونوشت نامه رهبر، رونوشت مردم، رونوشت رزم،
رونوشت توسط سلیمان محسن اسکندری کمیته مرکزی حزب توده ایران. خاتم^(۱)
کیکلو و حومه جلوگیری و اعضا را توسط امان نوکر مسلحش کتک کاری و تهدید به قتل
نموده [است.] تقاضا می نماید این گونه اشخاص را که مقصودشان همیشه آشوب طلبی
است خلع سلاح و به حقوق خود و قانون کشور آشنا سازند.

۹۲ از طرف کمیته حزب توده ایران در اردبیل ترک پور

رونوشت برابر اصل است.

[۲۹۳۰۰۲۳۷۵ - ۱۲۰ ظ ۵ ب آ ۱]

اصفهان

اصفهان

۱۸۲

[استاندار اصفهان به نخست وزیر، ۲۵ شهریور ۱۳۲۱]

نخست وزیر - ۶۰۰ - ۲۱/۶/۲۵ - کشف تلگراف رمز استاندار اصفهان

جناب آقای نخست وزیر ۵۸۵

تقی فداکار وکیل دادگستری چند ماه است به سمت نمایندگی حزب توده ایران در اصفهان تشکیل جمعیتی به نام حزب توده داده و تابلویی نیز به نام نمایندگی روزنامه سیاست ارگان حزب توده ایران بالای درب دارالوکاله خود نصب نموده و خود را رییس کمیته محلی معرفی و سه روز قبل راجع به مرام حزب توده بیانیه‌ای منتشر نموده است که بیانیه برای شهربانی کل فرستاده شده است.

[حاشیه] آقای برومند بیانیه تقی فداکار از شهربانی خواسته شود. ۶/۲۸

[۱۰۱۹ - ۳ - ۱۰۹۰۰۲]

۱۸۳

[وزیر کشور به نخست وزیر شهریور ۱۳۲۱]

وزارت کشور، اداره سیاسی، شماره ۱۹۸ س/۲۲۳۵، تاریخ ۱۳۲۱/۶/۶

محرمانه، فوری

جناب آقای نخست وزیر

به طوری که خاطر عالی مستحضر است بعد از قضایای شهریور سال گذشته احزاب و جمعیت‌های سیاسی زیادی در مرکز و شهرستانها تشکیل شد که فهرست آنها تلواً از لحاظ محترم می‌گذرد. بین احزاب نامبرده حزب توده فعالیت‌های زیادی در شهرستانها به ویژه در نقاط شمالی و اصفهان از خود ابراز نموده و به راهنمایی عده‌ای از اشخاص

ماجرای و بیکار که غالب آنها پیشینه خوبی هم در شهربانی ندارند در کارخانجات و نقاط تجمع کارگران و عملیات مبادرت به تبلیغات نموده، پیشنهاداتی دایره به لزوم تقلیل ساعات کار و ازدیاد دستمزد کارگران و بیمه نمودن آنها و غیره به کارگران می‌کردند. اکنون در اثر صدور بخشنامه که از دفتر نخست وزیری به استانداران و فرمانداران در این باب صادر شده و با تأکیدی که برای جلوگیری از هر نوع تظاهرات و عملیات مخالف انتظامات محلی صادر می‌شود، البته از اقدامات بی‌رویه آنها جلوگیری خواهد شد. مستدعی است هرگاه نسبت به احزاب مرکز هم دستوراتی هست مقرر فرمایند ابلاغ شود. [تا] به مراجعاتی که به وزارت کشور می‌شود جواب مقتضی داده شود.

وزیر کشور. [امضا جواد عامری]

[حاشیه]: جناب آقای وزیر کشور، به طوری که مکرراً مذاکره شد اقدام خواهند فرمود.

[امضا] ۲۱/۷/۱۲

[۲۰۲ - ۱۰۹۰۰۲]

۱۸۴

[رییس اداره کل شهربانی به نخست وزیر، ۵ مهر ۱۳۲۱]

وزارت کشور، رونوشت نامه ارسالی به نخست وزیری

مورخه ۲۱/۷/۵، شماره ۱۵۱۴۲/۹۹۹۱، محرمانه

جناب آقای نخست وزیر

عطف به مرقومه ۱۳۷۲۸ - [مورخ] ۲۱/۶/۲۹ یک نسخه بیانیه حزب توده که در اصفهان منتشر شده به پیوست تقدیم و ضمناً به عرض مبارک می‌رساند: طبق گزارش شهربانی اصفهان تقی فداکار موسس حزب توده در آنجا با کارگران کارخانجات ملاقات و در بین آنها تبلیغاتی می‌نموده و نیز چند جلسه با عده‌ای از ارامنه جلفا که پیشینه

اشتراکی دارند مربوط و آنها را جزء حزب توده کرده و تابلو بزرگی به اسم دفتر روزنامه سیاست ارگان حزب توده ایران در عمارت فوقانی واقعه در اول خیابان چهارباغ نصب و به وسایل مختلفه مردم و طبقه کارگر را برای عضویت در حزب توده دعوت می نماید. و اخیراً جمعی از کارگران کارخانه شهرضا به عنوان کمی مزد از کار دست کشیده بوده و تحت سرپرستی تقی فداکار در یکی از قهوه خانه ها اجتماع کرده بودند که در نتیجه اقدامات شهربانی محل متفرق شدند. جریان کار به وزارت کشور گزارش شده و در نتیجه کمیسیونی از طرف وزارت پیشه و هنر برای رسیدگی امر به اصفهان اعزام و راجع به وضعیت کارخانجات و کارگران آنها بررسی لازم نموده و با حضور مدیران کارخانجات صورت مجلسی تحت ۱۸ ماده نسبت به ساعات کار و دستمزد کارگران تنظیم گردیده که با نظارت اداره پیشه و هنر اجرا شود.

رییس اداره کل شهربانی - سرپاس رادسر.

رونوشت با اصل یکسان است.

[۲۹۳۰۰۲۰۰۷ - ۵۰۳ ظ ۳ ب ۱]

۱۸۵

[بیانیه حزب توده ایران، کمیته ایالتی اصفهان، ۲ آذر ۱۳۲۱]

هم میهنان عزیز درست فکر کنید، کشور ما دارای معادن استخراج نشده زمین های قابل استفاده و موقع مساعدی برای پرورش اغنام و احشام و تهیه انواع و اقسام نباتات و اشجار است. کشور ما کشور ثروتمندی است و افراد آن می توانستند از ذخایر طبیعی کشور خود بهره ور شده همه ثروتمند بشوند. ولی امروز با فلاکتی مخوف دست به گریبانیم. علت چیست؟ حکومت بیست سال اخیر که در دست مشتی زپرست و خودپسند و مرتجع بود برای ما مردم کاری انجام نداد، کشور ما را رو به آبادانی نبرد،

معادن را استخراج نکرد، زمینهای بایر را دایر نساخت، کشاورزی و صنایع را جز در حدودی که برای ظاهرسازی لازم داشت بسط نداد. فقط به آسفالت کردن چند خیابان و بنا کردن چند کاخ اکتفا شد.

حالا اگر در اصلاح واقعی کشور نمی‌کوشیدند اقلاً مردم را به حال خود می‌گذاشتند بد نبود ولی همه شما فجایع مامورین امنیه را در ده‌ها و مامورین شهربانی را در شهرها ملاحظه کرده‌اید و به یاد دارید که اوضاع رقت‌آور کارگران و روشن‌فکران و دهقانان در اثر تهدید قوانین ظالمانه به چه صورت درآمد بود. هر کسی این نکته را می‌داند که سیه‌بختی امروزی محصول و ثمره درخت شوم ظلم و ستم حکومت سابق است.

شما به محله‌های دوردست بروید و وضع بد و رقت‌آور خانواده‌ها را نگاه کنید. به منزل‌های مخروبه ایشان، به سیم‌هایشان که از امراض و نبودن بهداشت پژمرده و مسخ شده است، به لباسشان که جز خرقه چند رنگ پاره و چرکینی نیست نگاه کنید. بیشتر مردم در این وضع مفلوک زیست می‌کنند، از همه چیز محرومند، حرفی از کتاب نخوانده‌اند، سخنی از راه محبت نشنیده‌اند، شکمی سیر نخورده‌اند، شبی راحت نخفته‌اند. چه کسی این توده‌های عظیم را که می‌توانند منبع کار و آبادی قرار گیرند، می‌توانند دانشمند، سالم، خوش‌بخت باشند از لذت‌های زندگی محروم کرده و آنها را به زیستنی که سگ هم از آن بیزار است محکوم نموده است. ارتجاع، خودپرستی، ظلم، حالا می‌پرسید چه باید بکنیم؟ هموطنان عزیز امروز چند حادثه و اتفاقی که نتیجه حوادث بین‌المللی است آزادی ناقصی را به ما باز داده است. ما در یک محیط آزاد بهتر می‌توانیم با دشمنان خود مبارزه کنیم. دشمنان اگر از حیث زد و بند و مال و مکنت قوی باشند از لحاظ عدد با ما برابر نیستند. ما قدرتی داریم که می‌توانیم حق خود را از آنها بستانیم. منتها ما این قدرت را تجزیه کرده‌ایم. جدا جدا تک‌تک نمی‌توان کاری از پیش برد. باید این قدرت را گرد آورد، متشکل ساخت و از آن سازمان نیرومند ایجاد نمود. این

سازمان قوی و نیرومند که بدان اشاره شده امروز در ایران یکی است و آن حزب توده ایران است که برای حمایت از آزادی و آسایش اکثریت ملت قد علم ساخته. مرام حزب توده ایران مبارزه برعلیه ارتجاع و استقرار اصول آزادی و مشروطیت دموکراسی است. با صراحتی که این مواد دارند چون تشکیل حزب توده مخالف منافع مرتجعین است شاید به خیال خود برای جلوگیری از توسعه این تشکیلات به جعل دروغهای بی‌اساس و نسبتهای بهتان‌آمیز برعلیه حزب و یا افراد آن پردازند. بدون آنکه کوچکترین دلیل یا اماره‌ای بتوانند برای صحت اظهارات خود بیاورند. و چون این گفته‌ها خلیلی به اراده آزادیخواهان وارد نخواهد ساخت، بنابراین این دشمنان حزب توده را باید یا دشمن آزادی و میهن دانست یا مردمی احمق. منطق صحیح حکم می‌کند که هر دو قسمت را برای آنها قائل شویم. بلی اینها ابلهان خودپرستی هستند که تصور می‌کنند همیشه اجتماع به آنها فرصت فرمانروایی می‌دهد.

ای آزادیخواهان و رادمردان و توده زحمتکش اصفهان مگر فراموش نموده‌اید چه بسیار از مامورین خائن با دست تھی در این شهر ماموریت یافتند و پس از مدتی کوتاه که در این شهر ماندند و از ارتکاب هر جنایتی درباره شما فروگذار نکردند با پول فراوان و جواهر گرانبها و ثروت کلان برگشتند و اکنون با خاطر فارغ در قصر خود زندگی می‌کنند و با پوزخند تمسخر به شما سر و پابره‌نه‌ها، غارت شده‌ها، فلاکت‌زده‌ها می‌نگرند... بدانید قلب سخت‌تر از سنگ مرتجعین فاقد هر گونه رحم و شفقت و احساسات و انسانیت و عاطفه است.

امروز روز همت و جوانمردی است. امروز روزی است که برای بدست آوردن آزادی حقوق حقه و بنیان گذاردن عدالت، برای تأمین جان و مال و ناموس باید دست اتحاد و یگانگی به یکدیگر داد و گرد حزب توده حلقه زد. زیرا در این بیست سال آزادی و حقوق ما دستخوش هوا و هوس مستبدین بوده اینها در این مدت به چپاول سرگرم

بودند، از آموختن علوم جلوگیری کردند به جای تعلیم فنون و دانشهای لازم برای زندگی کودکان ما را به خواندن کتب موهوم و داشتند. به جای پرورش افکار به تخریب افکار و به جای توسعه بهداری به توسعه کارخانه‌های مشروب‌سازی و یا به فروش تریاک فقط برای محو کردن افکار جوانان اشتغال داشتند. بر اشکالات زناشویی صد چندان افزودند جوانان را در اثر عدم تأمین معاش از زندگی خانوادگی گریزان ساختند و آنان را به کارهای ناشایست عمداً تشویق نمودند. در نتیجه امراض مقاربتی شیوع یافت که نه فقط نسل حاضر بلکه نسلهای آینده نیز از مضرات آن زیان خواهند دید. از طرف دیگر با دادن حقوق کم به مستخدمین ادارات و پاسبانها و امنیه‌ها و به علت معادل نبودن دخل و خرج با یکدیگر دزدی و نادرستی را عمداً ایجاد و به وسایل مختلف تشویق کردند. بلی اگر در اطراف هر یک از جزئیات مواد برنامه دولت دیکتاتوری فکر کنید فجایع و خرابیها را بیشتر درک خواهید کرد و البته تصدیق خواهید نمود این تعدیات را بیشتر متوجه زیردستان و طبقه سوم و کارمندان جزء و کارگران و دهقانان بوده است و بس.

ما افراد حزب توده بنا به وظیفه وجدانی، یأس را زیر پا گذارده توده آزادیخواه و زحمتکش این شهر را برای شرکت و عضویت در حزب خود دعوت می‌نماییم. زیرا اکنون وقت حمایت از آزادی و مبارزه برعلیه ارتجاع است. امیدواریم با مساعدت و تشریک مساعی افراد صالح فرصت را از دست نداده و در انجام اصلاحاتی که منظور نظر ماست موفق گردیم.

مطابق قطعنامه دستورات مکرر هیأت مرکزی حزب توده ایران اولین وظیفه ما رعایت کامل قوانین و انتظامات است و اگر اشخاصی از طرف مرتجعین و مخالفین آزادی داخل حزب شوند و به تصوراتی در صدد اجرای دستورات آنها برآیند باید بدانند که این افکار بچگانه به ضرر خود آنهاست و تأثیری در روش حزب نخواهد داشت.

کمیته محلی حزب توده ایران در اصفهان

[۱۰۹۰۰۲ - ۳ - ۱۰۱۹]

۱۸۶

[وزیر کشور به استاندار اصفهان، ۱۵ اردیبهشت ۱۳۲۲]

وزارت کشور، اداره سیاسی، به تاریخ ۱۳۲۲/۲/۱۵

شماره ۱۳۸۱۱/۱۲۱۵ - بخشنامه

استاندار دهم

اخیراً گزارش‌هایی از بعضی شهرستانها رسیده بود که اشخاصی به عنوان نماینده حزب توده خود را معرفی و شروع به عملیات و تبلیغات مضره نموده‌اند. حتی بیانیه و اوراقی هم در دهات منتشر و بین رعایا توزیع کرده‌اند. مراتب به عرض جناب آقای نخست وزیر رسیده، چنین مقرر فرمودند که فعلاً باید استانداران و فرمانداران محل مراقب اعمال این قبیل اشخاص باشند که باعث وحشت و اضطراب اهالی نشود و اگر مامورین وزارت کشور بصیرت داشته باشند خودشان می‌توانند طوری عمل کنند که از این قبیل جریانات جلوگیری و ضرری عاید مردم نشود. قدغن نمایید در اجرای دستور جناب آقای نخست وزیر نهایت مراقبت را به عمل آورند.

از طرف وزیر کشور [امضا]

[حاشیه] رونوشت بالا جهت اجرای مفاد آن به اداره شهربانی اصفهان [و] بخشداری‌های تابعه

فرستاده می‌شود.

فرماندار اصفهان

[۲۹۱۰۰۲۵۱۲ - ۴۳۹ ظ ۴ آ ج ۱]

۱۸۷

[گزارش مامور کلانتری شهربانی اصفهان، ۲۰ اردیبهشت ۱۳۲۲]

وزارت کشور، اداره کل شهربانی، شهربانی اصفهان

رونوشت گزارش شماره ۴ کلانتری ۳، به تاریخ ۱۳۲۲/۲/۲۰

گزارش

محترماً معروض می‌دارد: طبق اطلاع واصله روز جمعه گذشته در منزل عبدالله ملاباشی ساکن چهارسوق مقصود جلسه حزب توده اصناف به ریاست آقای فداکار تشکیل بوده، هیأت مدیره به قرار زیر تعیین شدند: سیدعبدالله ملاباشی، حسین واقفی، حسن دندان‌طلا، سیگاری، عبدالعلی بازار زرگرها، عبدالرسول و خانی بازارقنادها [و] حسین کاغذی چهارسوق شاه به سمت مدیریت انتخاب [شدند.] در حدود دویست نفر از پیشه‌وران سقطفروش و توتونچی در منزل مذکور حضور داشتند. جمع‌آوری اشخاص به وسیله بی‌ریایی کارمند دارایی انجام گرفته است و مذاکرات آنها در اطراف توتون و تنباکو بوده و شرحی هم [به] صورت تلگراف نوشته‌اند و به مرکز مخابره نموده‌اند. آقای فداکار اظهار داشته باید اقداماتی بنمایند که از طرف حزب در مجلس شورای ملی نماینده داشته باشید و به علاوه متفق بشوید که مامورین دولت نتوانند به شما تعدی نمایند. گزارشاً عرض شد.

کلانتر ۳ رسدبان ۱ میرزایی

مهر و امضا

[۲۹۹۰۰۲۹۹ - ۶۱۱ ط ۱ آج ۱]

۱۸۸

[فرمانده ژاندارمری کل کشور به وزارت کشور، ۴ مرداد ۱۳۲۲]
 وزارت کشور، ژاندارمری کل کشور، شماره ۶۹۷۴/ج ۲، تاریخ ۱۳۲۲/۵/۴

وزارت کشور

فرمانده ناحیه ۸ ژاندارمری اصفهان گزارش نموده مدتی است در اصفهان حزبی به نام توده و حزب دیگری به نام نهضت ملی تشکیل شده حزب اولی خود را طرفدار کارگر و دیگری طرفدار کارگر و هم کارفرما است و از حیث مرام اختلاف شدیدی بین این دو حزب حکمفرما بوده از طرفی تبلیغاتی که حزب توده در کارگران می‌نماید تا کنون یکی دو دفعه منجر به اعتصاب شده و اتفاقات کوچک دیگری هم رخ نموده که وسیله مامورین لشکر و شهربانی جلوگیری شده است. اخیراً هم در دهات و قراء اطراف بین زارعین و رعایا مشغول تبلیغات بر علیه مالکین و حق مالکانه شده‌اند و این عمل بالطبع سبب می‌شود که اختلاف شدیدی بین مالکین و رعایا تولید و اسباب زحمت فراهم می‌نماید. حتی در شورای شهرستان اصفهان هم که در استانداری تشکیل می‌شود تصمیم گرفته شده که از طرف لشکر و شهربانی و ژاندارمری از اقدامات برخلاف جلوگیری شود.

از طرف ناحیه ژاندارمری مامورینی به طور محرمانه به قراء اطراف اعزام گردیده که از اتفاقات سوئی که در اثر تبلیغات تصور می‌گردد جلوگیری گردد. ضمناً به ناحیه دستور داده شد با اطلاع و موافقت استانداری نسبت به حفظ انتظامات اقدامات مؤثر به عمل آورند.

از طرف رییس ژاندارمری کل کشور - سرتیپ سطوتی [امضا]

[حاشیه]: به عرض برسد، این تبلیغات حزب توده در کشور در این موقع که محتاج به آرامش

کامل است، باعث نگرانی است. [امضا] ۲۲/۵/۱۳

[۲۹۳۰۰۲۰۰۷ - ۵۰۳ ظ ۳ ب آ ۱]

۱۸۹

[رییس شهربانی اصفهان به استاندار اصفهان، ۱۵ مرداد ۱۳۲۲]
 وزارت کشور، شهربانی کل کشور، (شهربانی اصفهان)، دایره اطلاعات
 تاریخ ۱۳۲۲/۵/۱۵، شماره ۱۷/۳۶۹/م، محرمانه

جناب آقای استاندار استان دهم

طبق گزارش واصله روز جمعه ۱۴ ماه جاری، مدیران کافه و قهوه‌خانه‌های شهر اصفهان بنا به دعوت حزب توده کافه و قهوه‌خانه‌های خود را تعطیل نموده و برای تعیین نماینده در باغ ملک جلسه تشکیل و اشخاص نامبرده زیر را که کافه‌چی هستند به سمت نمایندگی صنف خود انتخاب نموده‌اند.

۱ - ابوالقاسم نایب‌پور - ۲ - سیدحسین طباطبایی - ۳ - زین‌العابدین خفایی - ۴ - علی گلستان‌پرست

رییس شهربانی اصفهان - پاسپار ۱ مختاری

[۲۹۱۰۰۰۳۳۱ - ۷۱۳ ط ۱ آ ج ۱]

۱۹۰

[بیانیه حزب توده ایران و اتحادیه کارگران اصفهان، دی ۱۳۲۲]

ضایعه اسفناک

چون آزادیخواه شهیر سلیمان‌میرزا اسکندری ریاست کمیته مرکزی حزب توده ایران یکی از رادمردان آزادی‌خواه که تمام عمر خود را برای آزادی و اصلاحات مملکت و حمایت مظلومین صرف نمود در تاریخ ۱۷ دیماه ۱۳۲۲ در طهران فوت کرده کمیته ایالتی حزب توده ایران و اتحادیه کارگران اصفهان روز سه‌شنبه ۲۰ دی‌ماه از ساعت دو تا

پنج بعد از ظهر مجلس سوگواری در مسجد شاه تشکیل و بدین وسیله از عموم آزادیخواهان که مایل به شرکت در مجلس سوگواری باشند دعوت می‌نماییم.

از طرف کمیته ایالتی حزب توده و اتحادیه کارگران اصفهان

تقی فداکار

[۲۹۰۰۰۰۴۸۹ - ۵۲۹ و ۱ الف ب ۱]

۱۹۱

[تلگراف عده‌ای از اهالی اصفهان به مجلس شورای ملی، ۲۲ اسفند ۱۳۲۲]

مجلس شورای ملی رونوشت تلگراف شماره ۳۴۷۴ - ۴۲/۱۲/۲۲

شماره ۵۲۷، مورخه ۲۳/۱۲/۲۲ [۲۲]

مجلس شورای ملی

ما قاطبه اهالی اصفهان از دست چاقوکشی و شرارت افراد حزب توده که به دستور سران حزب هر دقیقه مرتکب جنایتی می‌شوند به هیچ وجه تأمین جانی نداشته و به طوری در عذاب و شکنجه هستیم که در روز روشن حق حرکت کردن در معابر را نداشته و جان و مالمان در خطر است. چنانچه در یک سال قبل درب منزل آقای محمدحسین دایی‌جواد^(۱) که یکی از آزادیخواهان قدیمی این کشور می‌باشند سوزانده و باز در

۱. محمدحسین دایی‌جواد بانی و گرداننده یک گروه فشار در اصفهان که به «سازمان دایی‌جواد» معروف شد. به نوشته حبیب لاجوردی: «در این میان سازمان دایی‌جواد یعنی گروه ضدتوده‌ای که یکی از بازرگانان متنفذ بازار در اصفهان به راه انداخته بود و از ثروتمندان مشهد و کارخانه‌داران کمک مالی دریافت می‌کرد.» لاجوردی - حبیب - اتحادیه‌های کارگری و خودکامگی ایران - ص ۲۸۷.

ساعت پنج بعد از ظهر روز جمعه ۱۹ اسفند در چهارراه شکرشکن خیابان هاتف به دستور یک رییس حزب توده که در آنجا حضور داشته جلو درشکه را گرفته و متجاوز از صد نفر از افراد آن حزب با چوب و سنگ به مشارالیه حمله نمود [ند]. به طوری که او را مجروح کرده‌اند که اکنون در تحت معالجه پزشک قانونی می‌باشد. جای بسی تعجب است که این کشور هر روزی دچار شکنجه و عذاب عده‌ای جاه‌طلب وازده و غارتگر که خود را طرفدار و حامی توده می‌دانند قرار گرفته و به هیچ وجه احدی در امورات این شهرستان دخالت نمی‌نمایند. تقاضا می‌نماییم که هر چه زودتر اقدام فرموده و ما را از این گرداب بلا نجات دهید چه در غیر این صورت هر کس باید شخصاً از خود دفاع کند محمدباقر و عده دیگر -

رونوشت برابر اصل است.

رییس دبیرخانه مجلس شورای ملی [امضا]

[۲۹۳۰۰۲۲۰۰ - ۴۳۰ ظ ۴ ب آ ۱]

۱۹۲

[گزارش مامور پست به وزارت پست و تلگراف و تلفن
 ۲۹ فروردین ۱۳۲۳]، وزارت پست و تلگراف و تلفن، رونوشت
 تلگراف اصفهان، تاریخ ۲۳/۱۱/۲۹

حضور جناب آقای معاون

از قرار مذکور چندی بود اختلافاتی بین حزب توده واقع، عده‌ای از آن حزب به حزب وطن پیوسته. امروز چهار بعد از ظهر در کارخانه شهرضا و ریسباف بین دو دسته زد و خورد شدید روی داد چندین نفر مجروح با دخالت ارتش و شلیک تفنگ عجزاً نزع خاتمه یافته ولی بیم اغتشاش و انقلاب می‌رود.

حکمت ۲۳/۱۱/۲۹

[۳۲۹ - ۱۰۹۰۰۲]

۱۹۳

[وزیر جنگ به نخست وزیر، ۱۴ اردیبهشت ۱۳۲۳]

وزارت جنگ، ستاد ارتش، شماره ۳۲۲۲/۹۴۰۱، تاریخ ۲۳/۲/۱۴

جناب آقای نخست وزیر

پیرو [گزارش] شماره ۲۶۸۶/۷۳۸۹ - [مورخ] ۲۳/۲/۶ و عطف به نامه‌های شماره ۱۷۹ - [مورخ] ۲۳/۱/۴ و ۱۷۹۷ - [مورخ] ۲۳/۲/۴ و ۱۳۵۱ - [مورخ] ۲۳/۲/۹ راجع به مشاجرات بین کارگران کارخانه‌های اصفهان و اوضاع داخلی آنجا چنانچه قبلاً به استحضار عالی رسانیده نسبت به جلوگیری از اینگونه اغتشاشات دستور کامل به فرمانده لشکر ۹ صادر و نامبرده مدتی است به اصفهان وارد و به طوری که گزارش داده، منازعه کارگران مربوط به اختلافات و گفتگو بین حزب توده و حزب وطن می‌باشد که همه روزه در جریان و تجدید می‌شود و اتخاذ تصمیم از طرف دولت [باید بشود] و باین جریانات هیچگونه اقدامی از طرف استانداری و مقامات دیگر مقدور نیست. زیرا کسانی را که مرتکب خلاف می‌شوند قانوناً باید از جریان دادگستری تعقیب نمود و هر پرونده تا جریان قانونی استیناف و تمیز خود را طی نماید هر چه را هم جدیت در تسریع آن به عمل آید باز تقریباً یکسال به طول خواهد انجامید. پس با این ترتیب و اینگونه اقدامات ختم اغتشاش و اختلاف فعلی مؤثر نبوده و باید از طرف دولت نسبت به تنبیه مرتکبین اقدامات مؤثری به عمل آید. فعلاً آرامش برقرار و لشکر مترصد است که هر گاه بی‌نظمی رخ دهد بنا به تقاضای استانداری طبق دستور برای رفع آن اقدام نماید. ضمناً لشکر مزبور در خاتمه گزارش خود اضافه نموده که رؤسای حزب توده و حزب

وطن چون هیچکدام موفق بر این نگردیدند که کارمندان لشکر را جلب کرده و آلت دست خود قرار دهند، هر روز به درج و انتشار بیانیه و مقالات دروغ و توهین آمیز مبادرت می نمایند و چنانچه از طرف مقامات مربوطه از اینگونه تشبثات و انتشارات جلوگیری نشود، برای لشکر حیثیت و قدرتی باقی نخواهد ماند. مخصوصاً این موضوع در خارج شهر و داخله ایلات اثرات بدی خواهد داشت. هر چند به لشکر نامبرده دستور داده شده با کمال بی طرفی و قدرت نسبت به اعاده امنیت و جلوگیری از اغتشاش آشوب طلبان اقدامات مجدانه به عمل آورد. ولی از طرف دیگر باید تصدیق نمود که چون یگانه قوه و قدرتی که فعلاً می تواند از اوضاع هرج و مرج اصفهان جلوگیری نماید همان لشکر آنجا می باشد و البته مفسدین و ماجراجویان برای پیشرفت مقاصد خود از استعمال هیچگونه حربه بر علیه لشکر آنجا فروگذار ننموده و هر روز به عناوینی برای خراب نمودن روحیه فرمانده لشکر و مامورین مربوطه دست و پا و هو و جنجالی راه انداخته چه در مرکز و چه در اصفهان به انتشارات خالی از حقیقت مبادرت و اغلب استیضاح هم می نمایند. چون این موضوع حائز اهمیت می باشد متمنی است مقرر فرمایند نتیجه تصمیمات متخذه را به منظور خاتمه دادن به این اوضاع هرج و مرج اصفهان و اینکه لشکر نامبرده [برای] مقابله با اینگونه تبلیغات مفسده جویان و نداشتن آزادی عمل چگونه باید در رفع غائله اقدامات لازمه را به عمل آورد، مراتب را امر به اعلام فرمایند تا دستورات مقتضی صادر گردد.

وزیر جنگ [امضا ابراهیم زند]

[حاشیه] غائله خاتمه یافته، حفظ شود. ۲/۲۷

[۳۸۶ - ۱۰۹۰۰۲]

۱۹۴

[استاندار اصفهان به نخست وزیر ۸ مهرماه ۱۳۲۳]

نخست وزیر، کشف تلگراف رمز جناب آقای وارسته، شماره ۱۳۸۴
تاریخ ۱۳۲۳/۷/۸، از اصفهان

جناب آقای نخست وزیر ۱۳۱۸

عمال حزب توده در بعضی از دهستانها که زمینه عدم رضایت فراهم باشد رعایا را به تعقیب شکایت بر علیه مالکین تشویق می نمایند. ولی چون بلافاصله به مطالب آنها رسیدگی و احقاق حق می شود مجال بهانه برای القائات^(۱) باقی نمی ماند. طبعاً تبلیغات عقیم و بی اثر می شود. فعلاً موضوعی که مورد نگرانی و ممکن است آرامش را مختل کند این است که اولاً کارخانه‌ها به شرح تلگرافات / ۵۱۱۰ و ۵۲۹۷ در شرف تعطیل هستند و چنانچه توجه سریعی نسبت به پیشنهادهای تقدیمی مبذول نفرمایند، معیشت چندین هزار کارگران به مخاطره خواهد افتاد ثانیاً بین خود کارگران و اتحادیه آنها زعمای حزب توده اختلاف حساب از لحاظ سازمان داخلی و حدود مداخلات جزئی بوجود آمده است که برای رفع آنها این دو روزه آقای فداکار و کامبخش نمایندگان مجلس به اصفهان آمده و بدون موفقیت مراجعت کردند. در مدت توقف آنها تحریکات شدیدی از طرفین برای تخریب یکدیگر بعمل آمد که اگر جلوگیری نمی شد ممکن بود منجر به اغتشاش و زد و خورد گردد. اکنون به انتظار اینکه از طرف اولیاء معظم دولت، راه حل مناسبی برای فروش رفتن محصول کارخانه‌ها اتخاذ شود. حداعلاهی مراقبت را برای حفظ انتظامات و تسکین افکار طبقات ذی نفع مجری می دارد.

۶۸ وارسته

[حاشیه] جواب داده شود در جریانات و اقدامات موثره جنابعالی مطلعم و موجب امتنان است منتظرم مراقبتهای کاملتری بفرمایید که این قبیل پیش آمدها رخ ندهد و نسبت به صاحبان

۱. اصل: الغاءات

کارخانه‌ها و طبقه کارگران در احقاق و حق مطالب و تقاضاهای منصفانه عدالت کامل برقرار شود.

۷/۱۱

[۳۱۰۰۰۰۸۰۶ - ۶۰۶ ف ۳ الف د ۱]

۱۹۵

[رییس‌شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۱۸ دی ۱۳۲۳]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، به تاریخ ۱۸/۱۰/۲۳، شماره ۱۰۷۴۷

محرمانه - مستقیم

وزارت کشور

تعقیب گزارش شماره ۱۰۶۷۱، برطبق گزارش تلگرافی شماره ۷۲۰ شهربانی اصفهان معروض می‌گردد: عصر روز ۱۳ ماه جاری آقایان دکتر کشاورز و کامبخش در مدرسه شاه‌عباس جلفا در حضور ۳۵۰ نفر از ارامنه و ۵۰ نفر مسلمان، ابتدا دکتر کشاورز سخنرانی نموده [و اظهار داشت: ارامنه و یهودی‌ها در به دست آوردن مشروطه خیلی به ما کمک کرده و در دوره بیست ساله آن مشروطیت به کلی از دست رفته و حالا منظور ما به دست آوردن آزادی می‌باشد و هیچ چیز جلوگیری از قصد ما نمی‌کند. مرام ما تأمین بهداشت و فرهنگ، آزادی زبان و قلم [و] مذهب است. ارامنه از یک نژاد بوده در قدیم زبان و فرهنگشان یکی بوده [است].] بعداً آقای کامبخش صحبت نموده اظهار داشت: اقلیت‌هایی وجود دارد که برای حفظ منافع و سیادت خود نمی‌خواهند ملت دارای فرهنگ بوده و پی به حقوق خود ببرند. لذا بین مردم تولید نفاق می‌نمایند. در خاتمه از طرز عمل فاشیست [ها] با یهودی [ها] صحبت نموده، در ساعت ۱۷/۱۵ [مراسم] خاتمه یافته. در مدت سخنرانی خلاف انتظامی رخ نداده است.

رییس‌شهربانی کل کشور - سرپاس سیف [امضا]

[۲۹۳۰۰۲۱۹۸ - ۴۲۸ ظ ۴ ب آ ۱]

۱۹۶

[گزارش کلانتری یک اصفهان، ۱۷ بهمن ۱۳۲۳]
 وزارت دادگستری، رونوشت گزارش کلانتری ۱، شماره ۱۶
 مورخه ۲۳/۱۱/۱۷، محرمانه

گزارش

پیرو گزارش شماره ۱۵۵ - ۲۳/۱۱/۱۴ محرمانه، محترماً معروض می‌دارد در ساعت ۱۷/۴۵ روز ۱۶ ماه جاری از طرف حزب توده در بلندگو سخنرانی نموده، بدو از روی روزنامه از اخبار خارجه خواندند که در بلغارستان اخیراً دادگاه ملی تشکیل و چندین نفر از وزراء و وکلای را به گناه خیانت محکوم به مرگ نموده‌اند و اضافه کردند که ملت ایران هم باید به آنها تاسی نموده هر چه زودتر چنین دادگاهی تشکیل و خائنین را به دار مجازات بکشد. پس از اخبار حزبی گفتند که روزهای ۱۳ و ۱۴ ماه جاری به مناسبت پنجمین سال درگذشت دکتر ارانی در تمام کشور مجلس یادبودی برای آن مرحوم از طرف حزب توده برپا نموده و در امامزاده عبدالله تهران قریب ۵۰ هزار نفر جمعیت مجتمع و بر مزار او گل نثار کردند. بعداً بیانیه ضمیمه روزنامه دنیای امروز که به پیوست تقدیم می‌شود و یک غزل که یکی از کارگران در وصف کارگر و کارفرما ساخته بود، خوانده بعد از آن آقای فداکار شروع به سخنرانی نموده گفتند: حزب توده همیشه حافظ و طرفدار آرامش و صلح بوده و خواهد بود. ای مردم ای کارگرهای عزیز من این مدیران کارخانه‌ها پارچه و ریسمانی که از دسترنج شماها درست می‌شود [را] در بازار ده برابر قیمتی که برایشان تمام می‌شود می‌فروشند. و ما هر چه در مجلس فریاد زدیم برای رشوه‌ای که به یک عده از وکلای خائن داده بودند کسی گوش به حرف ما نداد. و شما ای

کارگران عزیز گول آنها را نخورید. بیایید داخل حزب توده شوید تا از شما حمایت و نگاهداری کند و صدها هزار نفر اشخاص مختلف پشتیبان شما باشند و اگر گول آنها را خورده و داخل حزب توده نشوید تا سه ماه دیگر نتیجه این حرف امروز مرا نشنیدید، به چشم خواهید دید [و] به کلی بیچاره خواهید شد. من برای شما خیلی خیلی زحمت کشیده‌ام در این راه صدمه‌ها دیده‌ام حالیه فقط متوقعم از من حرف شنوی داشته و گول نخورید و باگفتن زنده باد حزب توده به سخنرانی خود خاتمه داده، سپس یک مقاله از روزنامه سروش چاپ شیراز راجع به آزادی خوانده ساعت ۱۸/۳۰ به سخنرانی خاتمه دادند.

کلانتر ۱ سربهر رادسر محل امضا

رونوشت برابر اصل است. رونوشت برابر رونوشت است. ۲۳/۱۲/۲۹

۱۹۷

[مسئول کمیته ایالتی حزب توده ایران - اصفهان به کمیته مرکزی

حزب توده ۲۱ بهمن ۱۳۲۳]، وزارت پست و تلگراف و تلفن

تلگراف از اصفهان به ط، شماره تلگراف ۳۸۷۵، تاریخ اصل ۲۱

تاریخ وصول ۱۱/۲۳

کمیته مرکزی حزب توده

رونوشت جناب آقای نخست وزیر، رونوشت بوسیله آقای کامبخش فراهیون توده، رونوشت رییس امور سیلوها، رونوشت روزنامه‌های رهبر، ظفر، هراز، دماوند، آژیر، رونوشت جناب آقای استاندار استان دهم، رونوشت راه نجات، رونوشت آتشگاه، رونوشت دنیای امروز، حبیب‌الله اشراقی که پرونده او راجع به اختلاس دوپست تن

گندم از سیلوی اصفهان در دیوان کیفر در [جریان است.] و در موقع ریاستش در سیلو فریاد مردم اصفهان از بدی و کمی نان به آسمان بلند بود و اخیراً نیز در نتیجه تنفر شدید کارگران سیلوی تهران به اصفهان فرار نموده، مشغول دسیسه و تجدید واقعه سی دی می باشد همان طوری که همیشه ما وقایع را از پیش به نظر عموم می رسانیم و جلوگیری از آن را از دولت می خواهیم، این بار نیز به دولت گوشزد می کنیم که در صورت عدم جلوگیری مسئول هر گونه حوادث دولت است.

کمیته ایالتی حزب توده ایران اصفهان بقراطی

[۱۰۹۰۰۲ - ۳۴۰]

۱۹۸

[وزیر جنگ به نخست وزیر ۲۴ بهمن ۱۳۲۳]

وزارت جنگ، اداره ستاد ارتش، رکن ۲، شعبه ۲، شماره ۴۲۵۹۱/۹۵۵۱۳

محرمانه مستقیم، تاریخ ۲۳/۱۱/۲۴

بنابه گزارش لشکر ۹ اصفهان به استحضار خاطر عالی می رساند:

در شهرستان نامبرده چندی است شهرت یافته تعدادی اسلحه از طرف مقاماتی بین طرفداران حزب توده، مخصوصاً آرامنه و زارعین دهات اطراف اصفهان تقسیم شده که در موقع معین به شورش مبادرت نمایند. طبق تحقیقات و کنجکاوی که بوسیله لشکر اجرا شده قدر مسلم این است که تاکنون اسلحه علناً تقسیم نشده ولی از قرار معلوم عده‌ای از آرامنه جلفا در حدود ۱۵ قبضه اسلحه کمتری خریداری و تهیه نموده‌اند و به آنها وعده داده شده که به موقع خود اسلحه توزیع خواهد شد. به همین جهت ناراحتی در افکار مردم غیرنظامی حکمفرما و انتشارات و تبلیغات زیادی در این مورد جریان دارد. با اشعار اینکه لشکر فوق موضوع را جداً تحت مراقبت و مذاقه قرار داده مواظب جریان امر منظور می باشد. متمنی است مقرر فرمایید از طریق وزارت کشور نیز از لحاظ

اینکه قضیه مشروحه مربوط به شهرستان اصفهان و حومه آن می باشد اقدامات شایسته معمول گردد.

وزیر جنگ [امضای ابراهیم زند]

[حاشیه] آقای دکتر پیرنهاد ۲۳/۱۲/۳

آقای دکتر فاطمی به وزارت کشور نوشته شود.

[۱۰۹۰۰۲ - ۳۹۴]

۱۹۹

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور ۲۵ بهمن ۱۳۲۳]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، محرمانه - مستقیم

وزارت کشور

برطبق گزارش شماره ۸۵۵ شهربانی اصفهان معروض می گردد:

ساعت ۱۸/۳۰ روز ۲۱ / ماه جاری بوسیله بلندگو در محل حزب توده سخنرانی و اعلامیه به عنوان اعلام خطر و برعلیه آقایان دولت آبادی و سیف پور و صارم الدوله که قصد دارند شورش و بلواراه بیندازند برای عابرین خوانده، سپس آقای فداکار شروع به سخنرانی نموده ضمناً اظهار داشت، در تمام کشور دستور داده شده که عموم کارگران و زحمت کشان برعلیه شهربانی قیام و تکلیف خود را با مامورین شهربانی معین نمایند. بعد از آن مهندس نورالدین کیا [نوری] سخنرانی و خطاب به کارگران اظهار نموده که دولت و مجلس در دست مرتجعین است که شمارا از بین برده اند و عن قریب حزب توده برعلیه ارتجاع قیام خواهد کرد. در ساعت ۱۹ سخنرانی خاتمه انتظامات کاملاً برقرار بوده است.

رییس شهربانی کل کشور - سرپاس سیف

رونوشت گزارش فوق برای استحضار خاطر مبارک جناب آقای نخست وزیر تقدیم می‌گردد.

رییس‌شهربانی کل کشور - سرپاس سیف [امضا] ۱۲۰۴۱ - ۲۳/۱۱/۲۵

[۱۰۹۰۰۲ - ۶۲۰]

۲۰۰

[رییس‌شهربانی کل کشور به وزارت کشور ۲۶ بهمن ۱۳۲۳]
وزارت کشور، شماره ۱۲۱۵۱، تاریخ ۱۳۲۳/۱۱/۲۶، محرمانه، مستقیم

وزارت کشور

برطبق گزارش شماره ۸۶۲ شهربانی اصفهان معروض می‌دارد:

غروب روز ۲۳ ماه جاری چند نفر از کارگران منتسب به حزب توده در خیابان چهارباغ مقابل حزب توده آقای همدانیان مدیر کارخانه صنایع پشم را با شلاق مضروب و کتک زده‌اند. فوراً مامورین اقدام و یکی از مرتکبین را دستگیر نموده و دو نفر دیگر متواری شده‌اند. برای دستگیری فراریان نیز اقدام شده است. دیروز کلیه بازرگانان و اهالی بازار به استناداری مراجعه و از عملیات حزب توده و آقای فداکار شکایت و می‌خواستند تعطیل عمومی نموده بازار را ببندند آنها را از این عمل منع نموده و اطمینان داده شد که برای جلوگیری از این قبیل پیش‌آمدها اقدام جدی خواهد شد. فعلاً عملیات حزب توده باعث وحشت عموم اهالی شده و نگرانی فوق‌العاده ایجاد کرده است. ولی از طرف شهربانی، تحت نظر و دستور مستقیم آقای استاندار برای جلوگیری از فساد و عملیات برخلاف انتظامات لازم و مقتضی به عمل آمده و خواهد آمد.

رییس‌شهربانی کل کشور. سرپاس سیف

رونوشت شرح بالا برای استحضار مقام نخست وزیری تقدیم می‌شود.

از طرف وزیر کشور [امضا کالانتری]

[۲۵۷ - ۱۰۹۰۰۲]

۲-۱

[گزارش استانداری اصفهان به نخست وزیر ۳۰ بهمن ۱۳۲۳]
استانداری استان دهم، شماره ۱۱۷ و ۱۱۶، تاریخ ۲۳/۱۱/۳۰

روز ۲۶ بهمن به اتومبیل آقای سیف‌پورفاطمی حین عبور از پل خواجه سنگ پرتاب و در همان موقع صدای تیری هم شنیده شد. بهرام‌پور نماینده کارخانه پشم‌باف که منتسب به حزب توده می‌باشد مظنون است که با کمک چند نفر از همکاران خود مرتکب این عمل گردیده موضوع به وسیله شهربانی و دادسرا تحت تعقیب [است.]

روز ۲۸ بهمن بهرام‌پور به علت شرارتهای ارتكابی دیگر در کمیسیون قانونی استانداری به سه ماه زندانی محکوم و توقیف گردید. سران حزب توده به جای اینکه اگر اعتراض به رأی کمیسیون دارند از وزارت کشور تقاضای تجدید نظر نمایند عده‌ای در حدود سیصد الی چهارصد نفر زن و مرد و بچه با خواهش و تهدید به تلگرافخانه وارد و آنها را وادار نموده‌اند که از استانداری شکایت نمایند. توقیف بهرام‌پور تأثیر بسزایی در تسکین افکار عمومی نمود. و از طرف کارگران و سایر طبقات با خوشنودی تلقی شده است.

[۲۹۰۰۰۷۶۶۳ - ۷۲۲ هـ ۱ الف ب ۱]

۲-۲

[فراکسیون حزب توده ایران به نخست وزیر ۲ اسفند ۱۳۲۳]
 حزب توده ایران، فراکسیون، شماره ۱۳۴۶، تاریخ ۲۳/۱۲/۲

جناب آقای نخست وزیر

عین رونوشت تلگراف واصل از اصفهان را تقدیم می‌دارد. به قراری که در تلگراف اشعار شده همه روزه عده‌ای مجهول‌الهویه به دستگیری آشوب‌طلبان، کارگران را مورد ضرب و شتم قرار می‌دهند. و از طرف مامورین انتظامی نه تنها رسیدگی نمی‌شود بلکه به جای رسیدگی شاکی‌ها را مورد تعقیب قرار می‌دهند. به عقیده فراکسیون توده دولت باید نسبت به قضایای اصفهان توجه مخصوصی مبذول فرمایند و مامورین را که واقعاً جنبه بی‌طرفی را از دست ندهند به کار بگمارند.

با تقدیم احترام از طرف فراکسیون توده [امضای شهاب فردوس]

[حاشیه]: شرحی به آقای شهاب فردوس در جواب دو کاغذ نوشته شود که برای بازرسی امور اصفهان آقای فهیمی وزیر مشاور تعیین شده‌اند که به آنجا بروند. [امضا]

[۲۷۹ - ۱۰۹۰۰۲]

۲۰۳

[کمیته ایالتی حزب توده ایران - اصفهان به مجلس شورای ملی]
 ۷ فروردین ۱۳۲۴، وزارت پست و تلگراف و تلفن، تلگراف از
 اصفهان به ط، شماره تلگراف ۱۰۰۲، تاریخ اصل ۷، تاریخ وصول ۱/۷

مجلس شورای ملی

رونوشت آقای نخست وزیر، رونوشت بوسیله دکتر رادمنش فراکسیون توده، رونوشت وزارت کشور، رونوشت وزارت دادگستری، رونوشت بوسیله روزنامه رهبر جبهه آزادی، ساعت ۹ صبح امروز با توطئه قبلی به عنوان میتینگ یک مشت چاقوکش به

حزب و اتحادیه شدیداً حمله، مأمورین دولت کاملاً ساکت، قریب ۳۰ نفر از جمله بقراطی و شاهنده شدیداً زخمی، تمام اثنایه حزب و اتحادیه و اثنایه شخصی بقراطی و راوندی و [روزنامه] دنیای امروز را به غارت برده و درب و پنجره‌های حزب و اتحادیه را سوزانده و حتی قسمتی از ساختمان را خراب کرده‌اند. افراد حزبی به هیچ وجه تأمین جانی ندارند. دولت هنوز خونسرد، حتی مقامات دولتی هم از آنها پشتیبانی می‌کنند.

کمیته ایالتی حزب توده ایران، اصفهان راوندی، حقیقت، میررمضانی

[۳۱۰۰۰۸۲۴ - ۶۲۴ ف ۳ الف د ۱]

۲۰۴

[کمیته مرکزی حزب توده ایران به کمیته ایالتی اصفهان
 ۱۲ فروردین ۱۳۲۴]، وزارت پست و تلگراف و تلفن، تلگراف
 شماره ۵۰۱، تاریخ ۲۴/۱/۱۲

اصفهان

توسط آقای محمود بقراطی و حسین جهانی، کمیته ایالتی حزب توده و اتحادیه کارگران اصفهان، رونوشت روزنامه دنیای امروز، کمیته ایالتی حزب توده و اتحادیه کارگران اصفهان روز جمعه دهم فروردین از ساعت هشت صبح در مقابل کلوب حزب توده ایران میتینگ با عظمتی که در حدود پانزده هزار نفر از کارگران [و] روشن‌فکران در آن شرکت داشتند تشکیل شد. پس از ایراد نطقهای آتشین درباره همدردی نسبت به برادران کارگر اصفهانی نمایش‌دهندگان از چندین خیابان و میدان توپخانه عبور کردند. سپس مجدداً در مقابل کلوب مرکزی صف کشیدند. در پایان میتینگ قطعنامه‌ای صادر گردید. [در این قطعنامه اعلام شده که] ما مبارزه خود را برای مجازات قطعی غارتگران اصفهان و محرکین آنها تا آخرین روز موفقیت ادامه خواهیم داد. میتینگ در ساعت یک

بعد از ظهر پایان یافت.

از طرف کمیته مرکزی حزب توده ایران

شورای متحده مرکزی کارگران و سایر کارگران

و سایر آزادیخواهان تهران، دکتر بهرامی، روستا، علیزاده

رونوشت آقای نخست وزیر.

[۳۱۰۰۰۰۷۸۰ - ۵۱۳ ف ۳ آ د ۱]

۲۰۵

[رییس‌شهربانی کل کشور به وزارت کشور ۲۹ فروردین ۱۳۲۴]

وزارت کشور، اداره سیاسی، شماره ۵۶۴/۳۴۹

تاریخ ۱۳۲۴/۱/۲۹، محرمانه

وزارت کشور

تعقیب معروضه شماره ۳۲۴/۹/۴۲/۱۱ طبق گزارش شهربانی اصفهان محترماً به استحضار می‌رساند. پس از واقعه هفت فروردین و نزاع کارگران که با نهایت دقت تحت نظر نمایندگان جناب آقای فهیمی وزیر مشاور و دادسرای اصفهان بازجویی و پرونده با متهمین به دادسرا تسلیم گردیده‌اند، چون مستأجرین بالا خانه (محل حزب توده) آنجا را ترک کرده و شبها مستحفظی نمی‌گمارند و ممکن بود از داخله آنجا به مغازه‌های جواهرفروشی و نقره‌فروشی دستبرد زده شود. از طرف کلانتر مربوطه به پاس آنجا دستور داده شده بود که از ورود اشخاص متفرقه به بالا خانه مذکور جلوگیری نمایند. ساعت هشت صبح روز هشتم ماه جاری آقای بقراطی سرپرست حزب توده به معیت حسین جهانی کارمند حزب توده به کلانتری ۱ مراجعه و اظهار داشته است چون جهانی به اتفاق چند نفر به قصد بازدید نوشتجات به بالاخانه خواهند رفت از ورود ایشان و اشخاصی که معرفی می‌کنند جلوگیری نشود. طبق تقاضای آنها به پاس محل آموزش

لازم داده، در ساعت ۲۰ بقراطی به کلاتتری مراجعه و اظهار نموده است پارچه سفیدی که عنوان حزب توده ایالتی اصفهان روی آن نوشته شده بود و در بالای ایوان حفاظ به ستون‌ها آویخته بود مفقود شده [است.] از پاسبانان و سربازان مامور آنجا بازجویی شده، اظهار داشته‌اند غیر از جهانی و کسانی که همراه او بودند کسی داخل عمارت مزبور نگردیده است. با این وصف بنا به ادعای اشخاص مذکور اصغر و سیف‌الله نامان کارگر کارخانه را متهم به بردن پارچه مزبور دانسته‌اند، بازجویی به عمل آورده نامبردگان به کلی منکر، هر دو نفر را تحت نظر قرار روز بعد با پرونده به دادسرا تسلیم و جریان و طرز رسیدگی به جناب آقای وزیر مشاور گزارش شده است.

رییس‌شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی امضا

رونوشت شرح بالا به انضمام رونوشت گزارش شماره ۱/۲۶۷/۴۷۱ - ۲۴/۱/۲۹ مقام نخست وزیری تقدیم می‌شود.

از طرف وزارت کشور [امضا کلاتتری]

[۱۰۹۰۰۲ - ۶۱۵]

۲۰۶

[وزیر کشور به نخست وزیر، ۳۰ اردیبهشت ۱۳۲۴]

وزارت کشور، اداره سیاسی، تاریخ ۱۳۲۴/۲/۳۰

شماره ۱۴۲۲/۱۷۰۹، محرمانه

نخست وزیری

طبق گزارش اداره کل شهربانی چون در اصفهان و خوزستان بعضی از کارگران با تحریک حزب توده با اربابان خود شروع به مبارزه و مخالفت کرده و از کار بیکار شده‌اند. حزب توده برای تشویق و تحریک آنها مبالغی به اسم اعانه در مرکز و ولایات جمع‌آوری نموده مرتباً به جنوب و اصفهان فرستاده‌اند و منظور این بوده که کارگران در

اثر بی‌پولی مجبور به تمکین و سازش با صاحبان کارخانه نشوند. به علاوه از یکصد هزار ریال اعانه که جمع‌آوری شده، مبلغی به کارگرها داده شده و بقیه آن را در مرکز به مصرف می‌رسانند. مراتب استحضاراً معروض و ضمناً علاوه می‌نماید که در این خصوص شرح لازم به وزارت پیشه و هنر نوشته شد و [به] شهربانی کل کشور ابلاغ گردید که مراقبتهای لازم در اطراف موضوع به عمل آورده و جریان امر را گزارش دهند. از طرف وزارت کشور [امضا]

[حاشیه]: به وزارت کشور بنویسید که در این باب مراقبت کامل شود. و مخصوصاً دستور کافی بدهند که خلاف انتظامی رخ ندهد.
[۳۱۰۰۰۰۷۸۰ - ۵۱۳ ف ۳ د ۱]

۲۰۷

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور ۶ خرداد ۱۳۲۴]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، محرمانه - مستقیم

وزارت کشور

طبق گزارش شماره ۲۳۸ شهربانی اصفهان ذیلاً معروض می‌گردد:
ساعت ۸ روز اول ماه جاری در کارخانه پشم‌بافی بین کارگرهای منتسب به حزب توده و دسته مخالف نزاعی رخ داده که عده‌ای از طرفین مجروح گردیده به طوری که از وضعیت کار معلوم شده این عمل با توطئه قبلی عمال حزب توده انجام شده، چون در موقع نزاع در کارخانه را بسته و سیم^(۱) تلفون را نیز قطع نمودند که پس از رسیدن مامورین نزاع را خاموش و تاکنون هفت نفر از مرتکبین دستگیر شده و تسلیم دادسرا و فعلاً بازداشت هستند. در خاتمه معروض می‌دارد: در شش روز قبل که نعمت‌الله بهرام‌پور کارگر سابق کارخانه پشم‌باف که جزء حزب توده می‌باشد وارد شده این قبیل

۱. اصل: وسیله

عملیات شروع و فعلاً هم خانه خود را سه روز است تخلیه و به طور مخفی در شهر زندگی می‌کند و از مکان او تاکنون اطلاعی بدست نیامده است.

رییس‌شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

[حاشیه ۱]: رونوشت شرح فوق برای استحضار خاطر محترم جناب آقای نخست وزیر تقدیم می‌گردد.

[حاشیه ۲]: آقای حامدی، پرونده‌ای به نام قضایای اخیر اصفهان باز کنید. قسمتی از آن نیز نزد اینجانب است که بعداً نزد جنابعالی می‌فرستم. [۱۰۹۰۰۲ - ۵۳۴]

۲۰۸

[رییس‌شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۲ تیر ۱۳۲۴]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، شماره ۴۶۵، تاریخ ۲۴/۴/۲۲

محرمانه - مستقیم

وزارت کشور

برطبق گزارش شماره (۵۷۷) شهربانی اصفهان معروض می‌گردد:

یوسف اصلانیان کارمند حزب توده تهران و سیمون مگردیچیان اهل تبریز کارمند حزب توده آنجا چند روز قبل به جلفای اصفهان آمده کشیش نرسس رییس هیأت خلیفه‌گری جلفا و عده‌ای از ارامنه را تحت عنوان کار فوری در خلیفه‌گری احضار و به آنها پیشنهاد کرده‌اند دو نفر نماینده تعیین و به تهران اعزام دارند تا با سایر نمایندگانی که از ارامنه مقیم ایران جمع می‌شوند تلگرافی به مارشال استالین مخابره کنند [که] مستعمرات ارمنستان [را] که در تصرف ترکیه است بگیرند. مدعوین مزبور اغلبشان هواخواهان حزب توده و بعضی اشخاص بی‌طرف هم ساکت بوده‌اند. در نتیجه آرشاک ارمنی به نمایندگی انتخاب و همراه دونفر نامبرده به تهران رفته است.

رییس‌شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی

رونوشت گزارش فوق برای استحضار خاطر مبارک جناب آقای نخست وزیر تقدیم می‌گردد.

رییس‌شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

[۴۲۵ - ۱۰۹۰۰۲]

۲۰۹

[گزارش مامور اطلاعات شهربانی اصفهان، ۴ آذر ۱۳۲۴]

وزارت کشور، اداره شهربانی کل کشور، شهربانی اصفهان، رونوشت گزارش

مامور اطلاعات، مورخه ۲۴/۹/۴

گزارش

به فرموده فدوی حسین یمینی روز ۲ ماه جاری ساعت ۸ صبح خود را به کلانتری ۳ معرفی و به معیت سرپاسبان یکم گلستانه و سرگروهان یکم حیدرپور از طرف دژبان و اسدالله پاسبان و حسین وحیدی پاسبان برای مراقبت عملیات ابوالقاسم امامی و ملکوتی و علی برادر ملکوتی و عبدالله خالدان و حاجی‌علی و محمد رفتگر سابق شهرداری و رضا دخانیاتی سورچی رفته، اشخاص نامبرده در خیابان طوقچی و میدان قدیم مشاهده شدند. ولی تا ساعت ۱۲ صبح عملیات بدی از آنها دیده نشد. ضمناً نیم ساعت بعد از ظهر حسین و اسدالله پاسبان به قهوه‌خانه علی واقعه در طوقچی رفته مشاهده می‌نمایند عبدالله خالدان و دو نفر دیگر آنجا نشسته در ضمن رضا سورچی معروف به دخانیاتی داخل قهوه‌خانه شده و اظهار می‌نمایند اشخاصی که با ماشین می‌روند و روزی شش ساعت کار می‌کنند اگر درب اطاق آنها برویم و با آنها کار داشته باشیم جواب می‌دهند قدری صبر کن ولی مرام حزب توده خوب می‌گوید اگر کسی با

این اشخاص کار داشته باشد باید بدون اجازه داخل اطاق آنها شود و حرف خود را بزند و تفاوتی بین من و آنها نباید باشد. و قدری هم الفاظ رکیک ادا نموده و به اتفاق آنها از قهوه‌خانه خارج شدند ضمناً ساعت ۴ بعد از ظهر امامی و ملکوتی و برادرش و حاجی‌علی و رضا به اتفاق چند نفر دیگر در صحرا جلو باغ کارلنگ نشسته بودند ولی به محض اینکه مامورین را مشاهده نمودند از جای خود برخاسته^(۱) به طرف طوقچی رفته و بعداً متفرق شدند. و طبق بازجویی و اظهار زین‌العابدین قهوه‌چی مقیم طوقچی ابوالقاسم امامی چند روز است که اشخاص را به مرام حزب توده دعوت و از آنها نیز امضا می‌گیرد و علی قهوه‌چی هم با مرام آنها مساعد و عملیات آنها را سرپرستی می‌نماید. ضمناً روز گذشته ساعت ۸ صبح مجدداً به کلانتری ۳ رفته و در آنجا مشاهده شد ملکوتی ساعت ۱۱ صبح در خیابان هاتف با ماشین شماره ۱۱ کرایه به طرف جرقویه حرکت نموده و طبق بازجویی که به عمل آمده همین دو روزه مراجعت خواهد نمود. و برابر بازجویی که به عمل آمده اشخاص نامبرده چند روز قبل به اتفاق حسین معمار که فعلاً نماینده کارگران است با ۵ نفر از کارگران دیگر در بیشه‌مارنان جلسه داشتند و حسین معمار اظهار نموده اشخاصی که جدیداً وارد حزب توده می‌شوند باید آنها را ببرم نزدیک نفر در میدان‌گاه دروازه دولت و آنها را به او معرفی نمایم، ولی نام او را تعیین نکرده است. در خاتمه معروض می‌دارد اشخاص نامبرده چندین مرتبه ملتزم شده‌اند که اشخاص را به مرام حزب توده دعوت نکنند و باز برخلاف التزام سپرده و مقررات رفتار کرده‌اند، مراتب معروض تا به هر قسم مقرر فرمایند اطاعت شود.

حسین یمینی مأمور اطلاعات

رونوشت با اصل یکسان است.

۱. اصل: بر خواسته

[امضا] ۲۴/۹/۴

[۲۹۰۰۰۶۲۷۷ - ۳۵۹ ن ۳ الف ب ۱]

۲۱۰

[گزارش کلانتر بخش ۲ اصفهان، ۷ آذر ۱۳۲۴]

وزارت کشور، اداره شهربانی کل کشور، شهربانی اصفهان، رونوشت
گزارش کلانتری بخش ۲، مورخه ۲۴/۹/۷، شماره ۱۳۳، محرمانه، مستقیم

گزارش

محترماً به عرض می‌رساند مامورین سیویل این کلانتری که مراقب اعمال سران حزب توده می‌باشند گزارش می‌دهند روز گذشته در حدود بخش ۲ اتفاقی نبود. لیکن در ساعت ۱۸ روز قبل ملکوتی و علی جرقویه‌ای در قهوه‌خانه سیدزین‌العابدین واقع در میدان قدیم بخش ۳ نشسته با یکدیگر مذاکرات محرمانه می‌نمودند و بعداً محمد سپور^(۱) و فشارکی و جواد گلستانه و عبدالله خالدار و امامی که عمال توده‌ای‌ها می‌باشند با قریب ۲۰ نفر اشخاص دیگر که شناخته نشدند آمدند نزد آنها در قهوه‌خانه مزبور و به اتفاق با اتوبوس به خیابان حافظ بخش ۴ رفته در قهوه‌خانه حاجی حسن اول میدان نقش‌جهان اجتماع^(۲) نموده و در مذاکرات اظهار می‌داشتند فعلاً ماها اشخاص را یکی‌یکی تشویق و تبلیغ می‌نماییم و از آنها امضا می‌گیریم تا وقتی که دستور برسد و محل معینی برای حزب تعیین شود. و تا ساعت ۱۹^۱/_۴ در آنجا بوده ابتدا امامی و جواد گلستانه رفته بعد بقیه متفرق شدند. مراتب استحضاراً معروض می‌گردد.

کلانتری ۲ سر بهر نظمی

۱. اصل: اجماع

۱. اصل: سوفور

رونوشت برابر اصل است [امضا]

[۲۹۰۰۰۶۲۷۷ - ۳۵۹ ن ۳ الف ب ۱]

۲۱۱

[کفیل وزارت کشور به استانداری اصفهان، ۱۴ بهمن ۱۳۲۴]
وزارت کشور، استانداری استان دهم، کشف تلگراف رمز ۱۳۵۲

استانداری افتتاح ۸

طبق مشروحه وزارت جنگ مستند به گزارش لشکر ۹، فعالیت حزب توده اصفهان به عنوان نهضت دموکرات رو به تزاید [است و] با تشکیل جلسات به تبلیغات پرداخته و از هر طبقه اسم اشخاصی را برای ورود به حزب می‌نویسند. و عده‌ای از کارگران کارخانه‌ها [نیز] عضویت جمعیت را پذیرفته [اند] و عده‌ای از ارامنه جلفا نیز با آنها مربوط و این جریان از طرف مقامات خارجی تقویت می‌شود. دستور فرمایید دقیقاً در اطراف موضوع رسیدگی، اقدام لازم معمول [و] نتیجه را گزارش دهند.

۱۳۵۲. فریدونی [امضا] ۲۴/۱۱/۱۴

[۲۹۰۰۰۷۳۳۹ - ۷۲۵ ن ۴ الف ب ۱]

۲۱۲

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۳ اسفند ۱۳۲۴]
وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره دفتر کل، محرمانه، مستقیم

وزارت کشور

تعقیب گزارش شماره ۱۳۲۸۹ - ۲۴/۱۲/۲۱ برطبق گزارش شماره ۱۳۶۸ شهربانی اصفهان معروض می‌گردد: روز ۲۰ ماه جاری قریب دوهزار نفر از افراد حزب توده و متفرقه در کافه سیدزین‌العابدین واقع در بخش ۳ جمع شده ساعت ۱۶ آقای امینی را با فریاد زنده باد آقای امینی به عمارت فوقانی قهوه‌خانه برده و سه پرچم که روی یکی نوشته شده بود زنده باد فداکار و روی دیگری زنده باد قانون اساسی ایران، بالا برده و دو نوبت عکسبرداری شده است. ضمناً مرشد عبدالله و عباس سیامکی و کریم تیموری که از افراد حزب توده هستند راجع به سرمایه‌داران و نمایندگان اتحادیه کارگران سخنرانی نموده و نیز آقای امینی اظهار داشت که تابلو حزب توده را مقابل منزل خود در بخش ۳ نصب خواهم نمود. کریم تیموری اظهار داشته که قصد مخابره تلگراف به مرکز داریم که اولیای امور سران اتحادیه کارگران را برکنار و انجمن ایالتی را تجدید نمایند. پرچم‌ها را دو مرتبه پایین آورده و جمعیت متفرق شده‌اند. انتظامات کاملاً برقرار بوده و اتفاق سوئی رخ نداده است.

رییس‌شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی

رونوشت در تعقیب معروضه شماره ۱۳۲۸۹ - ۲۴/۱۲/۲۱ برای استحضار خاطر محترم جناب آقای نخست وزیر تقدیم می‌گردد.

رییس‌شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا] ۱۳۳۳۷/۱۶۰۵۹ - ۲۴/۱۲/۲۳

[۲۳۱۰۰۰۰۸۸۰ - ۵۱۳ ف ۳ الف د ۱]

۲۱۳

[رییس‌شهربانی کل کشور به نخست وزیر، ۲۵ فروردین ۱۳۲۵]
وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره دفتر کل، تاریخ ۲۵/۱/۲۵

 شماره ۶۷۳/۳۸۳/۱، محرمانه، مستقیم

جناب آقای نخست وزیر و وزیر کشور

برطبق گزارش تلگرافی شماره ۸۸ شهربانی اصفهان معروض می‌گردد: ساعت ۳ بعد از ظهر روز ۲۱ ماه جاری آقای تقی فداکار به اصفهان وارد، کارخانجات به مناسبت ورود مشارالیه سوت کشیده، ولی پشم‌باف و نخ‌تاب از کشیدن سوت خودداری کرده‌اند. در نتیجه به واسطه دو دستگی بین کارگران نزع واقع شده، با اینکه قبلاً پیش‌بینی‌های لازم شده و عده‌ای ژاندارم و پاسبان و سرباز در کارخانه گمارده شده بود، مع هذا کارگران کارخانجات که تقریباً در حدود پنج هزار نفر بودند به کارخانه تور و پشم‌باف حمله نموده با چوب و سنگ درب و پنجره کارخانه را شکسته اوراق روی میز رییس کارخانه را پاره نموده‌اند و عده‌ای مضروب و مجروح شده که در بیمارستان تحت معالجه قرار گرفته‌اند] قضیه جداً تحت تعقیب می‌باشد.

رییس شهربانی کل کشور - صفاری [امضا]

[۱۰۹۰۰۲ - ۸۱۲]

۲۱۴

[بیانیه حزب توده ایران، کمیته ایالتی، اصفهان ۱۰ اردیبهشت ۱۳۲۵]
 ضمیمه روزنامه راه نجات، به تاریخ ۲۵/۲/۱۰، به عموم افراد

حزب توده ایران و شورای متحده اتحادیه کارگران در اصفهان

پس از آنکه در فروردین ۱۳۲۴ کلوپهای کمیته ایالتی حزب توده ایران و شورای ایالتی اتحادیه‌های کارگران به تحریک مرتجعین مزدور سیاست بیگانه و به دست یک مشت اوباش غارت و چپاول شد و به کمک حکومت خائن صدر در اصفهان یک دستگاه ترور و وحشت برقرار گردید، کمیته مرکزی حزب توده ایران و شورای متحده مرکزی

اتحادیه کارگران مصمم شدند که تا حصول موقع مناسب مبارزه خود را در راه بیدار کردن توده‌های زحمتکش اصفهان در شرایط غیرعلنی ادامه دهند.

مدت یک سال این مبارزه غیرعلنی در سخت‌ترین شرایط جریان داشت و موفقیت‌های شایانی نصیب نهضت آزادی‌خواهی ایران نمود.

مبارزه خستگی‌ناپذیر کلیه آزادیخواهان ایران جبهه ارتجاع را دچار شکست فاحشی نمود، حکومت‌های ارتجاعی یکی پس از دیگری مجبور به استعفا شدند. مجلس چهاردهم نتوانست طرح خائنانه تمدید مجلس را تصویب نماید و بالاخره در اثر نیروی افکار عمومی آزادیخواهان حکومت فعلی روی کار آمد.

کمیته ایالتی حزب توده ایران و شورای متحده مرکزی در فروردین امسال مصمم شدند که در اصفهان مبارزه را از صورت مخفی به صورت علنی درآورند.

شروع مبارزه علنی حزب توده و اتحادیه کارگران با مخالفت شدید مرتجعین اصفهان روبرو شد.

مأمورین ناصالح دولت و مزدوران بیگانه به خوبی می‌دانستند که حزب توده و اتحادیه کارگران سد محکم و نفوذناپذیری در مقابل دزدیها و جنایات آنان به وجود خواهد آورد و به همین دلیل به شدت به دست و پا افتادند و با کمک اربابان خارجی خود به انواع تحریکات خائنانه و پست متوسل شدند و بدین وسیله آرامش شهر را به کلی مختل و بیش از ۵۰ هزار افراد خانواده‌های کارگران را از حقوق و حتی نان محروم نمودند و هر روز دامنه تحریکات را وسعت داده آتش فتنه و فساد را دامن زدند.

هدف آنها این بود که در اصفهان یک اغتشاش ساختگی به وجود آورده و بدین وسیله دولت فعلی را که برخلاف دولتهای سابق دست به اصلاحات کوچکی زده و در روابط خارجی ایران بهبودی ایجاد نموده است متزلزل و ضعیف نمایند و به طور مسلم اگر مراقبت و خونسردی تشکیلات ما نبود، نقشه خائنانه آنها عملی می‌گردید و خون

صدها بی‌گناه در راه تأمین منافع کثیف آنان ریخته می‌شد. سیاست مدبرانه ما توانست نقاب از روی چهره وحشتناک این دسته جنایتکار برداشته و حقایق را در مقابل چشم تمام اهالی اصفهان روشن نماید.

کمیته ایالتی حزب توده ایران و شورای ایالتی اتحادیه کارگران از هیچگونه فعالیت و گذشتی در راه برقراری نظم و آرامش کوتاهی نکردند. ولی متأسفانه سوء نیت مرتجعین و فساد دستگاه اداری اصفهان همیشه مانع از حصول نتیجه قطعی و مسالمت‌آمیز می‌گردید.

در اثر همین تعلل برای هیأت دولت در تهران این تصور پیدا شد که اشکالات اوضاع اصفهان فقط در مرکز قابل حل و تصفیه خواهد بود و از این رو جناب آقای نخست وزیر به وسیله تلگرافات متعدد از آقای فداکار مسئول کمیته ایالتی حزب توده ایران در اصفهان دعوت نمودند که به تهران عزیمت و حضوراً وارد مذاکره شوند.

با وجود آنکه ما معتقد هستیم که حل اشکالات موجوده احتیاجی به مذاکرات در تهران ندارد و تنها با برکنار کردن عناصر ناصالح از پست‌های حساس دستگاه اداری استان اصفهان و تعیین افراد پاکدامن و شرافتمند به جای آنان اصلاح‌پذیر است. ولی با وجود این، به احترام تقاضای رییس محترم دولت مراتب به کمیته مرکزی حزب توده ایران گزارش و کسب تکلیف گردید.

کمیته مرکزی حزب توده ایران پس از مذاکره با هیأت دولت و با در نظر گرفتن وعده صریح جناب آقای نخست وزیر در خصوص حل سریع تمام اختلافات با حضور آقای فداکار چنین تصمیم گرفت که آقای فداکار برای قطع و فصل کلیه اشکالات موجوده برای چند روز به تهران عزیمت نماید و در مذاکرات کمیته مرکزی با هیأت دولت شرکت جوید.

از کلیه رفقای حزب و شورای متحده انتظار داریم که مثل همیشه حافظ نظم و آرامش

کامل بوده و اجاره ندهند که محرکین و آشوب‌کنندگان در صفوف آنها رخنه کنند و باعث اختلال شوند.

پیروزی با ماست کمیته ایالتی حزب توده ایران

شورای متحده ایالتی اتحادیه‌های کارگران و زحمتکشان ایران

[۶۸۰ - ۱۰۹۰۰۲]

۲۱۵

[رییس‌شهربانی کل کشور به نخست وزیر، ۱۰ اردیبهشت ۱۳۲۵]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، دایره اول

شماره ۱/۸۹۱/۱۳۱، تاریخ ۲۵/۲/۱۰

جناب آقای نخست وزیر و وزیر کشور

محترماً گزارش شماره ۱۷۳/۸۵ - ۲۵/۱/۲۹ شهربانی اصفهان را ذیلاً به استحضار می‌رساند: اخیراً فرهاد نیکوخواه دانشجوی دبیرستان صارمیه در صدد تشکیل اتحادیه‌ای برآمده که اداره فرهنگ از منظور او مطلع و نامبرده را از دبیرستان خارج و بخشنامه به تمام دبیرستانها صادر که هر یک از دانشجویان داخل جمعیت حزب یا اتحادیه بشوند، از دبیرستان خارج نمایند. از نقطه نظر اقدام اداره فرهنگ دانشجویان موفق به تشکیل اتحادیه نمی‌شوند. ولی در دبیرستان ادب، صارمیه سعیدی و غیره دانشجویانی می‌باشند که متحد و در صدد بوده‌اند بستگی به احزاب پیدا نمایند تا موقع ورود فداکار به ملاقات نامبرده رفته و چند نفرشان به شرح اسامی زیر مختصر سخنرانی نموده [اند].

۱ - شاپور والی‌پور دانش‌آموز کلاس ۶ دبیرستان ادب ۲ - نایب‌پور دانش‌آموز کلاس ۶

ادبی دبیرستان صارمیه ۳- اسکندر همایون پور دانش آموز کلاس ۴ دبیرستان سعدی. و خود را وابسته به حزب توده معرفی و از طرف فداکار هم نسبت به منظورشان حسن استقبال شد و خطاب به آنها گفته می دانم وضعیت دانش آموزان خوب نیست البته کمکهایی که لازم باشد خواهم نمود.

رییس شهربانی کل کشور - [امضا]

[۹۱۲ - ۱۰۹۰۰۲]

۲۱۶

[معاون وزیر کشور به نخست زیر، ۲۱ اردیبهشت ۱۳۲۵]

وزارت کشور، اداره انتظامات، شماره ۲۸۰۲/ن/۴۱۳۱۳۲

تاریخ ۱۳۲۵/۲/۲۱

به عرض جناب اشرف آقای نخست وزیر برسد:

بنا به تقاضای تلگرافی مورخه ۲۵/۲/۱۲ آقای کامبخش از اصفهان در ساعت ۳ بعد از ظهر در تلگرافخانه حضور به هم رسانیده، ضمن مخابره حضوری مطالبی اظهار داشته که خلاصه آن به عرض می رسد:

دیروز صبح نمایشی با کمال نظم بوسیله کارگران در شهر داده [شد.] پس از خاتمه نمایش عده ای در شهر به نمایش دهندگان حمله نموده و اول شب هم پنج نفر از همان اشخاص به مریضخانه تومانیانس ریخته و احمد فرهادی را که برای عیادت آمده بود به چندین ضربه چاقو مجروح و روی تخت سحابی نام کارگر مریض بنزین ریخته و آتش زدند و پس از اهانت به رییس مریضخانه فرار نموده اند. اندکی بعد چند نفر دیگر در معابر زخمی شده اند. چون سکوت مامورین دولت بین اهالی نسبت به حسن نیت دولت ایجاد شک و تردید می نماید، کارگران بی نهایت عصبانی و در صدد عکس العمل بودند.

تاکنون به شهادت بازرسان توانسته‌ایم آرامش را حفظ کنیم. ولی ادامه این وضع با گرسنگی و عصبانیت کارگران وقایع ناگوار دنبال خواهد داشت. ضمناً اظهار داشته در پرداخت حقوق و تحویل نان در کارخانجات اقدامی نشده است و مواد اولیه و سوخت هم در بعضی کارخانجات تمام شده و قسمتی از کارخانجات به حال تعطیل است.

پاسخ داده شد که مراتب به عرض جناب اشرف آقای نخست وزیر رسید، مقرر فرمودند، نمایندگان کارخانه‌ها به تهران آمده و در ظرف همین چند روزه ترتیب سوخت و نان و مواد اولیه داده خواهد شد. نسبت به مرتکبین خلاف نظم دستور مؤکد برای جلب آنها به مسئولین حفظ انتظامات داده می‌شود که هر کسی برخلاف نظم رفتار نموده تعقیب و طبق قانون تشدید مجازات درباره آنها رفتار شود.

ضمناً به آقایان بازرسان اعزامی به اصفهان و رییس شهربانی گفته شد که رونوشت تلگراف آقای کامبخش را از تلگرافخانه گرفته و با توجه به مندرجات آن اقدام عاجل نموده و در حفظ انتظامات نهایت مجاهدت را مبذول و مرتکبین خلاف نظم و کسانی که چاقوکشی نموده‌اند طبق قانون تشدید مجازات رفتار نمایند.

مفاد تلگراف هیأت بازرسی هم حاکی است که به محض اطلاع از وقوع قضیه احمد فرهادی در بیمارستان حاضر و برای تسکین اهالی و فرو نشانیدن هیجان مردم دستورات لازم به رییس شهربانی و مامورین انتظامی و دستگیری مرتکبین امر صادر و مراتب را هم رمزاً به عرض رسانیده، از مرتکبین هم که چهار نفر بوده‌اند سه نفر دستگیر و طبق مقررات تحت تعقیب هستند.

[معاون وزارت کشور] فریدونی

[۱۰۹۰۰۲ - ۸۱۲]

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۸ تیر ۱۳۲۵]
 وزارت کشور، شماره ۴۰۰۵/۴۰۲۸۰/۱، تاریخ ۱۳۲۵/۴/۸

وزارت کشور

گزارش شماره ۶۷۱/۳۵۳ [مورخ] ۲۵/۳/۲۱ شهربانی اصفهان را ذیلاً به استحضار می‌رساند:

ساعت ۱۸ روز ۲۵/۳/۱۹ از طرف آقای لنکرانی بازرس اعزامی از مرکز از کلیه کارمندان دولت در دبیرستان سعدی دعوتی به عمل آمده و در حدود یکصد نفر از کارمندان ادارات و عده‌ای از افراد حزب توده ساعت معینه در محل نامبرده حضور یافته سپس آقای لنکرانی و آقای ملکی کارمند فرهنگ شروع به سخنرانی نموده و شرحی مبنی بر اینکه مطابق قرارداد گذشته چندین سال از طرف دول خارجی ما تحت فشار استعماری درآمده بودیم لذا باید قبلاً نسبت به این که ما در ایران حق و حقوقی داریم و بعداً برای نگاهداری و استقلال آن کوشش کنیم و اینک که پس از ۲۳ سال از قید زنجیر قلداری حکومت سابق نجات آمده دیگر زیر بار استعمار نمی‌رویم و باید بدانند که ملت ایران بیدار و زنده شده است. دفاتر و سالنی که سابقاً جای رییس فرهنگ و غیره بوده اکنون جایگاه نمایندگان اتحادیه کارگران شده است. سابق به ما می‌گفتند که شما باید بنده و غلام باشید و خارجیها استفاده ببرند و شما باید کار کنید. ولی امروز ما بر علیه ظلم و آمریت قیام نموده و دیگر زیر بار نخواهیم رفت. این ملت دیگر حاضر نمی‌شود که خانه و زندگی خود را فروخته و برای دیگران کار کند و دیگر به زنجیر استعماری گرفتار نخواهیم شد. ملت ایران قدرت نداشت، آزادی نداشت، راحتی نداشت. فعلاً دارای همه چیز شده. در پرونده کارگران اجیرنامه مشاهده می‌شد، فعلاً برگ قطعنامه بایگانی است. شما کارمندان دولت منتسب به اتحادیه شوید تا وضعیت زندگانی شما بهتر شود.

رییس‌شهربانی کل کشور - سرپاس صفاری

[۹۰۳ - ۱۰۹۰۰۲]

۲۱۸

[رییس‌شهربانی کل کشور، به وزارت کشور، مرداد ۱۳۲۵]

وزارت کشور، شماره ۵۲۸۷ - ۳۰۴۰

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: طبق گزارش شماره ۴۱۸ - ۷۷۷ [مورخ]
 ۳۲۵/۵/۱۱ شهربانی اصفهان ساعت ۱۷ روز ۳۲۵/۴/۱۶ عده‌ای بالغ بر ۴۰۰۰ نفر از
 افراد حزب توده در میدان جلفاگرد آمده و سه نفر از سران حزب توده موسوم به اصغر
 حقیقت، اکبر شهابی و هایرابط ارمنی شرحی به شرح زیر سخنرانی نمودند.
 مرتجعین در زمان دیکتاتوری به کلی ما را از هستی ساقط و ایران و ایرانی آزادیخواه
 را از بین برده و سعی می‌نمودند که روح ما را خفه کرده و مانع از نفوذ حزب توده و
 آزادیخوا[هان] شوند. دولت وقت به دستگیری انگلیسها سرکار آمده در اثر فعالیت و
 جدیت آنها روابط ما آزادیخوا[هان] و دول همجوار آزادیخواه قطع گردید. همچنین
 نمایندگان ارتجاعی دوره ۱۳ و ۱۴ سعی می‌کردند که حزب توده و آزادیخواهی نفوذ
 پیدا نکند. با جدیت و فعالیت نمایندگان حزب در مجلس و جوانان دلیر و زحمتکشان
 آزادیخواه منظور و مقصود ما عملی شده و صدای آزادی بلند گردید و توانستیم کلپ
 حزب توده را مجدداً افتتاح نماییم. در تمام دنیا امروز حزب توده پشتیبان دارد و
 کمکهای مؤثری به او می‌شود و در اثر جدیت و کوشش افراد حزب توده به همین زودی
 انتخابات دوره ۱۵ شروع خواهد گردید و ما باید دست اتفاق و یگانگی به هم داده و
 سعی کنیم نمایندگانی که تعیین می‌شود کارها را اصلاح نموده و در انجام مقصود و

منظور اقدامات مؤثری به عمل آید. در ساعت ۱۸/۳۰ سخنرانی خاتمه سپس تابلو حزب توده که روی آن نوشته شده «حزب توده ایران کمیته محلی جلفا اصفهان» به نمایندگی احمد آقا کشاورز در میدان جلفا نصب گردید.

از طرف رییس‌شهرستانی کل کشور - پاسپار ۱ حسام وزیری امضا

[۱۰۹۰۰۲ - ۸۲۶]

۲۱۹

[رییس‌شهرستانی اصفهان به استاندار استان اصفهان، اول مرداد ۱۳۲۵]
 وزارت کشور، اداره شهرستانی کل کشور، شهرستانی اصفهان
 دایره سرکلانتری، تاریخ ۱/۵/۱۳۲۴، شماره ۵۸۶، محرمانه

استانداری استان دهم

عطف به مرقومه شماره ۳۳۶۹ - ۲۴/۴/۳۱ متضمن رونوشت نامه وزارت کشور موضوع علی آذری از لیدرهای حزب توده معروض می‌دارد: این شخص و یک نفر دیگر موسوم به اکبر شهابی که او هم از اشخاص علاقمند به حزب توده می‌باشد، طبق گزارش واصله در نیمه اول ماه تیر گذشته به اصفهان وارد و پس از سه ساعت توقف در منزل امامی از کارگران منتسب به حزب توده که فعلاً بیکار است به طرف شهرکرد رفته‌اند. مراتب فعلاً به شهرستانی شهرکرد تلگرافاً اطلاع و دستور مراقبت از عملیات آنها داده شده بود. جواب شهرستانی مزبور حاکی است که در آنجا دیده نشده‌اند و مراقب هستند هر زمان دیده شدند عملیات آنها تحت نظر قرار داده شود. طبق اطلاعی که امروز رسیده دو نفر مزبور به دهات دو فرسخی شهرکرد رفته‌اند که اسم دهات معین نیست. در صدد

تحقیق بوده که تعیین و گزارش شود. مستدعی است دستور لازم به فرماندار چهارمحال و فریدن صادر فرموده که به وسایل مقتضی مکان آنها را به دست آورده عملیات آنها را گزارش و نتیجه را امر به اعلام فرمایند.

از طرف رییس‌شهربانی اصفهان، یاور عمادی

[مهر] شهربانی اصفهان ۱۳۲۴

[حاشیه]: محرمانه، شرح لازم به فرمانداری شهرکرد نوشته شود، پس از وصول جواب وزارت کشور نیز گزارش گردد. ۲۴/۵/۴

[۱۸۶/۰۰۶۱۸۶ - ۲۶۷ ن ۳ الف ب ۱]

۲۲-

[بیانیه حزب توده ایران، کمیته ایالتی موقت اصفهان، ۱۵ اسفند ۱۳۲۵]
ضمیمه روزنامه آهنگر، بیانیه

همشهریان:

بعد از شروع بحران کنونی برای احزاب آزادیخواه ایران، حزب توده اصفهان امروز پس از یک تجدید سازمان با شما صحبت می‌کند. از تاریخ مبارزه سرسخت و پرنشیب و فراز ما در شهرها و دهکوره‌های ایران پنج سال می‌گذرد و در این مدت ما در برابر دشمنان آزادی و استقلال ایران در هر لباس و به هر رنگی برپا ایستادیم و مردانه جنگیدیم. ما حزب انتخاباتی نبودیم که چون حبیبی بر روی امواج زندگی پدیدار شویم و در میان تلاطم و خروش آن معدوم گردیم. مبارزه ما مبارزه مرگ و زندگی ملت ایران است. و تا فقر و ستم در کشور ایران عربده می‌کشد ما با صدای بلند بانگ خواهیم زد، بانگی که خفتگان را بیدار کند. فریادی که شاهراه ترقی و آزادی را به ملت نشان دهد. هر قدر فشار کهنه‌پرستان زیادتر شود قربانی دلیران و قهرمانان ما فزون‌تر خواهد بود.

دشمنان ملت ایران همواره کوشیده‌اند با حربه تهمت و افترا و تکیه بر روی اشتباهات ما، حقایق را واژگون جلوه دهند، آنهایی که موفق نشدند گوش ملت را کر و چشم او را کور نمایند امروز سرنا در دست گرفته‌اند و پایکوبی و دست‌افشانی می‌کنند بلکه توجه ملت را به خود معطوف دارند تا از آنچه موجب نجات است بازماند. اشتباهات ما ناشی از مبارزات در اجتماع عقب‌مانده ایران است و خود دلیل بارزی بر کار مداوم و کوشش فراوان ما است زیرا آن وجیه‌المله‌هایی که دست به سیاه و سفید نمی‌زنند، کاری هم انجام نمی‌دهند. وانگهی ما هرگز ادعا نکرده‌ایم که کامل هستیم ولی با کمال شهامت می‌توانیم بگوییم که به سوی کمال پیش می‌رویم، ما هیچ گاه خالی از نقص نبوده‌ایم و همین است علتی که حزب ما را جاندار و دینامیک نموده است. کمیته ایالتی موقت حزب توده ایران در اصفهان که اخیراً از طرف هیأت اجراییه مرکزی انتخاب گردیده است شعار کار و مبارزه خود را: مقدم داشتن کیفیت بر کمیت و تعلیمات به تبلیغات قرار داده است و با در نظر گرفتن این روش اعلام می‌دارد که در حزب توده ایران: پول نیست، مقام هم نیست رهایی ملت ایران از بار ستم که در عرض چند هزار سال تحمل آن جزو سنن و شعایر در آمده است، کار سهل و ساده‌ای نمی‌باشد و فداکاری و از خودگذشتگی می‌خواهد و بنابر این کسانی می‌توانند در راه دشوار و شرافتمندانه ما قدم بگذارند که شایستگی این فداکاری را داشته باشند. اکنون روی سخن ما با رفقای حزبی است:

هیأت اجراییه ایالتی تصمیم دارد که خود را شایسته اجرای منویات شما نشان دهد و در راه رسیدن به هدف مشترکمان گام‌های محکم و اساسی بردارد و هر چه زودتر با کسب اجازه از هیأت اجراییه مرکزی و فعالیت رفقای اصفهانی کنفرانس ایالتی را که نمودار روح دموکراسی تشکیلات ما است تشکیل دهند و تا کنفرانس مزبور همکاری صمیمانه و جدی رفقای حزبی را خواهان است.

کمیته ایالتی موقت حزب توده ایران - اصفهان

[۹۶۲ - ۱۰۹۰۰۲]

۲۲۱

[استاندار اصفهان به رییس دفتر نخست وزیر، ۱۵ اردیبهشت ۱۳۲۶]
وزارت کشور، استانداری استان دهم، شماره ۲۰۶۹، تاریخ ۲۶/۲/۱۵

ریاست دفتر نخست وزیر

پاسخ مرقومه محرمانه ۲۰۳/۴ مورخه ۲۶/۲/۸، جلسات افراد وابسته به حزب توده وجود داشته و دارد، ولی مراقبت کامل [به] وسیله شهربانی و فرمانداری نظامی می شود. چون شخصاً مراقب اوضاع هستم و همه روزه عصر، گزارش های شهربانی و رکن دوم لشکر و فرمانداری نظامی را با یکدیگر تطبیق نموده و نکات مهم را در نظر گرفته فوراً دستورات لازم به قسمت های مسئول می دهم، فعالیت آنها بی نتیجه است و مورد نگرانی نمی باشد.

استاندار استان دهم [امضا]

[۹۵۲ - ۱۰۹۰۰۲]

۲۲۲

[گزارش رییس شهربانی اصفهان، ۱۷ اسفند ۱۳۲۷]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره کارآگاهی، دایره دفتر
رونوشت نامه شهربانی اصفهان، مورخه ۲۷/۱۲/۱۷، شماره ۲۴۵۵/۲۱۸۱

محترماً عطف به امریه رمز شماره ۲۳۷۳۸ - ۲۷/۱۲/۱۳ هویت و مشاغل ۲۹ نفر

متهمین دستگیر شده را به شرح زیر به عرض می رساند:

۱- فضل الله شهرت هویدا کارمند اداره دارایی اصفهان ۲- اصغر شهرت حقیقت کارمند

اداره غله اصفهان ۳- کریم شهرت قبادوز سرایدار محل سابق حزب توده ۴- محمود شهرت محمدی کارمند آزمایشگاه فارابی ۵- محمدحسین شهرت دادخواه اهل فریدن پیشه ملاک ۶- هدایت‌الله مظاهری ۷- کریم تیموری ۸- محمد مکارمی ۹- باقر سهرابی ۱۰- علی سهرابی ۱۱- عبدالحمید کریمیان ۱۲- حسین اشجع ۱۳- مهدی مالک‌پور پیشه کارگر کارخانجات ۱۴- محمد شهرت بختیارعلی ناظم دبیرستان اتحاد ۱۵- مهدی حجت‌الله سلامی دبیر دبیرستان جلفا ۱۶- ذبیح‌الله شهرت مسرت منشی دفتر اداره فرهنگ و دبیر دانشسرای دختران ۱۷- ابوالقاسم عریضی کارمند اداره آموزش ابتدایی ۱۸- رضا شهرت ستار جبلی ناظم دبستان ایران ۱۹- حسین شهرت ادیبی ریزی متصدی کتابخانه دانشسرای پسران و لابراتوار ۲۰- محمدباقر شهرت...^(۱) دفتردار دبستان شاه‌عباس جلفا ۲۱- محمود شهرت مرادیان‌نژاد مدیر دبستان نصرآباد ۲۲- محمدرضا شهرت صمیمی مدیر دبستان جامع شهرکرد ۲۳- عباس شهرت‌در مدیر دبستان شیخ ۲۴- غلامعلی شهرت پزشک معاون دفتر اوقاف ۲۵- محمود بدری حسابدار تربیت بدنی ۲۶- مهدی شهرت حقیقی کارمند دفتر اوقاف و معاون حسابداری ۲۷- حسن شهرت منصوری کارمند آموزش متوسطه فرهنگ ۲۸- جلال شهرت...^(۲) دبیر دبیرستان ادب و بهشت آیین و صارمیه و علمیه ۲۹- مهدی ایران‌نژاد دبیر دبیرستان ادب و دبستان پهلوی و دبستان مدبریزدی.

رییس شهربانی اصفهان سرهنگ گیویان

امضا و مهر اداره. با اصل برابر است. عابدپور [امضا]

[۲۹۰۰۰۷۳۰۴ - ۲۹۰۰۰۷۳۰۴ - ۲۹۰۰۰۷۳۰۴]

۲۲۳

[رئیس شهربانی اصفهان به اداره کارآگاهی شهربانی کل کشور
 ۲۱ اسفند ۱۳۲۷] ، وزارت کشور، شهربانی کل کشور
 رونوشت گزارش شهربانی اصفهان، مورخه ۲۱ اسفند ۲۷
 شماره ۲۲۸۰/۲۵۲۸

شهربانی کل کشور، اداره کارآگاهی

محترماً به عرض می‌رساند تعقیب معروضه شماره ۲۴۵۵/۲۱۸۱ - ۲۷/۱۲/۱۷
 اشخاص زیر نیز بعد از حادثه ۱۵ بهمن
 ۱ - سعادت‌الله نوره کارمند دفتر مریضخانه کارخانجات
 ۲ - عنایت‌الله نثری کارآموز دبستان شمس ۳ - احمد نمازی آهنگر ۴ - سرکیس نیوکیان
 مشروب‌فروش ۵ - احمد کشاورز زارع ۶ - حسن عمرانی کارگر کارخانه ۷ - حسین
 شیروانی کارمند اداره فرهنگ ۸ - قازار ترخانیان ۹ - احمدرضا دباغی کارگر ۱۰ - بمانعلی
 صبوری کارگر ۱۱ - غلامحسین میرفندرسی کارمند فرهنگ ۱۲ - مهدی گلفام کارمند
 اداره دارایی ۱۳ - حاج‌سیدعلی آقای عنایتی ملّاک ۱۴ - سیدهاشم طباطبایی آموزگار
 ۱۵ - مصطفی ملکوتی بیکار ۱۶ - احمد فرهادی کارگر ۱۷ - علی محمد کریمی زارع
 ۱۸ - قاسم کریمی زارع ۱۹ - مصطفی کریمی زارع ۲۰ - عباس ناظریان زارع ۲۱ - حسن
 زرنگ زارع ۲۲ - محمد نصری کارگر ۲۳ - مسعود یعقوبی رئیس بهداری شهرکرد ۲۴ -
 هاشم گلفام دبیر ۲۵ - امیر اصلانی مهندس ۲۶ - مرتضی قلیان‌پور کارگر ۲۷ - عباس
 سیامکی قصاب ۲۸ - علی سیامکی راننده ۲۹ - حسن خرسندی کارگر ۳۰ - علی
 قمصری پیشه میکانیک کارخانجات.
 از طرف فرمانداری نظامی دستگیر و زندانی شده‌اند.

رئیس شهربانی اصفهان. سرهنگ گیویان

محل امضا و مهر

رونوشت برابر اصل است.

[امضا]

[۲۹۰۰۰۷۳۰۴ - ۶۶۴ ن ۴ الف ب ۱]

۲۲۴

[رئیس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۱۱ فروردین ۱۳۲۸]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره کارآگاهی، تاریخ ۲۸/۱/۱۱

شماره ۲۵۵۸۲/۲۳۳۰۱، پیوست: دو برگ، محرمانه، مستقیم

وزارت کشور

تعقیب [نامه] شماره ۳۲۰۱۹ [مورخ] ۱۳۲۸/۱/۶ به استحضار می‌رساند:

طبق گزارش شهربانی اصفهان بعد از واقعه ۱۵ بهمن ۳۰ نفر اشخاصی که صورت اسامی آنان به پیوست ایفاد می‌شود، از طرف فرمانداری نظامی آنجا دستگیر و زندانی شده‌اند.

رئیس شهربانی کل کشور - سرتیپ صفاری [امضا]

[حاشیه]: فعلاً اقدامی ندارد. ۲۸/۱/۱۷

[۲۹۳۰۰۰۷۳۰۴ - ۶۶۴ ن ۴ الف ب ۱]

۲۲۵

[رئیس شهربانی اصفهان به شهربانی کل کشور، ۲۴ فروردین ۱۳۲۹]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، رونوشت گزارش رمز شهربانی اصفهان

مورخه ۱۳۲۹/۱/۲۴، شماره ۱۳۸

شهربانی کل کشور اداره کارآگاهی

به عرض می‌رساند پیرو [نامه شماره] ۶۵ - ۲۹/۱/۱۲ طبق اطلاع قبلی مبنی بر تشکیل شدن حوزه از طرف افراد حزب منحل توده در شب ۲۹/۱/۲۴ شب مزبور با مراقبت کامل محل تشکیل جلسه تحت نظر بالنتیجه ساعت ۲۰ پس از حصول اطمینان علی بغدادی نژاد کارمند کارآگاهی به اتفاق افسران و مامورین فرماندار نظامی و دژبانی در منزل [وارد] و رضا جواهری کارمند بنگاه جهانگرد، تشکیل دادگان ۱ - رضا جواهری ۲ - رضا... (۱) ۳ - علی... (۲) فلاحی را در حین تشکیل جلسه با ۲ برگ روزنامه رزم و ۲ شماره روزنامه مردم و یک برگ اخبار امروز جهان و ایران دستگیر. در واریسی نیز اوراق و مدارکی کشف، متهمین در شهربانی لشکر بازداشت. قضیه تحت پیگرد [است و] نتیجه متعاقباً معروض [می‌گردد].

رونوشت برابر اصل است.

سرهنگ گیویان

[۲۹۰۰۰۷۰۲۳ - ۳۷۹ ن ۴ آب ۱]

۲۲۶

[رییس شهربانی اصفهان به استاندار اصفهان، ۱۳ اردیبهشت ۱۳۲۹]

وزارت کشور، استانداری استان دهم، رونوشت نامه شماره ۲۷۵/۲۳۶

مورخه ۲۹/۲/۱۳، اداره شهربانی اصفهان

جناب آقای استاندار استان دهم

محترماً به عرض می‌رساند: طبق گزارش دایره امور همگانی ليله ۲۹/۲/۱۲ تعدادی اوراق چاپی مربوط به شورای متحده مرکزی حزب منحلّه توده در خیابان هزار جریب و حدود بخش چهار پخش شده که بلافاصله از طرف مامورین مربوطه جمع‌آوری و برای دستگیری مرتکب دستورات لازمه داده، بدیهی است پس از حصول نتیجه مراتب معروض می‌گردد. اینک یک برگ از اوراق مذکور برای استحضار به پیوست تقدیم می‌گردد.

رییس شهربانی استان دهم سرهنگ گیویان

برابر اصل است

[امضا]

[۲۹۰۰۰۱۰۸۹ - ۵۰۴ و ۲ الف ب ۱]

۲۲۷

[رییس شهربانی اصفهان به استاندار اصفهان، ۲۸ اردیبهشت ۱۳۲۹]
وزارت کشور، استانداری استان دهم، رونوشت نامه محرمانه، مستقیم
شماره ۳۴۰/۳۸۰، مورخه ۲۹/۲/۲۸، اداره شهربانی

جناب آقای استاندار استان دهم

گزارش محترماً معروض می‌دارد طبق گزارش دایره امور همگانی ليله ۲۹/۲/۲۶ از طرف افراد وابسته به حزب منحلّه توده مقداری بیانیه متمایز و متغایر (۶ نوع) در نقاط مختلف شهر منتشر که بلافاصله برای اقدام در جمع‌آوری و دستگیری ناشرین دستورات لازم به کلانتری‌ها و مامورین مربوطه داده، در نتیجه اقدام حسین اعرابی فرزند عباس کارگر سابق کارخانه زاینده‌رود که فعلاً بیکار است در بخش ۵ و رضا ناظمی فرزند آقاجان کارگر کارخانه شهرضا در بخش ۳ در همان شب حین پخش کردن

بیانیه‌ها بوسیله مامورین دستگیر و حسن ناظمی برادر رضای مذکور مورد سوءظن واقع هر سه نفر تحت پیگرد قرار گرفته و از طرف فرمانداری نظامی به استناد ماده ۵ حکومت نظامی بازداشت و پیگرد ادامه دارد. نتیجه بعداً به عرض خواهد رسید اینک شش برگ بیانیه‌های پخش شده (از هر نوع یک برگ) برای استحضار به پیوست تقدیم می‌گردد.

رئیس شهربانی استان دهم سرهنگ گیویان امضا و مهر

رونوشت برابر اصل است. ۲۹/۳/۲۲

[۲۹۰۰۵۷۴۲ - ۲۹۰۰۵۷۴۲ ن ۲ آب ۱]

۲۲۸

[رئیس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، سوم آبان ۱۳۲۹]
وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره کارآگاهی، به تاریخ ۲۹/۸/۳
شماره ۲۶۵۰۶/۲۴۷۲۲/۴۴۵۰

وزارت کشور

مطابق گزارش شماره ۱۶۴۰/۱۱۷۷ [مورخ] ۳۲۹/۸/۳ شهربانی اصفهان، شب ۱ ماه جاری مقداری اوراق بیانیه چاپی مربوط به حزب منحل توده به مناسبت پنجمین سال تأسیس سندیکای جهانی و بیانیه عکس مادران کره در نقاط بخش ۱ و ۵ آن شهرستان وسیله صادق جواهری کارگر کارخانه شهرضا و عباس احمدی کارگر کارخانه نختاب و محمد غدیری زارع و حسین خوشحال پیشه‌ور منتشر، بلافاصله ناشرین وسیله مامورین دستگیر و با پرونده مربوطه به فرمانداری نظامی تحویل شده‌اند.

از طرف رئیس شهربانی کل کشور. سرهنگ سرتیپ پورکارگشا [امضا]

[۲۹۰۰۵۲۷۵ - ۲۹۰۰۵۲۷۵ ن ۲ الف ب ۱]

۲۲۹

[فرمانده هنگ ژاندارمری اصفهان به فرمانده ژاندارمری کل کشور
۱۳ آذر ۱۳۲۹] ، وزارت کشور، ژاندارمری کل کشور، شماره ۱۴۹۳۷ ج
تاریخ ۱۳۲۹/۹/۱۳

تیمسار فرماندهی ژاندارمری کل کشور

محترماً معروض می‌دارد برابر گزارش افسر دژبان، هنگ لیله ۲۹/۹/۵ تعدادی اوراق اعلامیه و روزنامه مردم که منتسب به حزب توده سابق بوده، وسیله اشخاص ناشناس در شهر اصفهان پخش که تعدادی از آن وسیله مامورین ژاندارم جمع‌آوری و مقداری روزنامه مردم نیز که تاریخ آن مربوط به فروردین، مرداد و مهرماه / ۲۹ بوده در قریه رهنان یک فرسنگی شهر اصفهان در دکان بقالی نوروزعلی و غلامعلی بهرامیان وسیله ژاندارم یدالله سلطانی کشف که جریان رسیدگی و کشف هویت مرتکبین به سروان امیر ابراهیمی مراجعه گزارش افسر مامور حاکی است که در نتیجه تحقیقات محلی مکشوف می‌گردد که پخش اعلامیه و روزنامه‌های مزبور شبانه وسیله دو نفر دوچرخه‌سوار ناشناس به عمل آمده که به کلی هویت آنها نامعلوم است و علت این هم که در دکان بقالی دیده شده آن بوده که دو نفر طفل اوراق را جمع‌آوری به منظور خرید خرما به دکان بقالی تحویل نموده‌اند. مراتب به استانداری و لشکر ۹ گزارش و در مورد کشف هویت مرتکبین نیز جریان به شهربانی اصفهان اعلام گردیده است. گزارشاً عرض موكول به امر عالی است. در پایان به عرض می‌رساند مجدداً دستورات مؤکد به منظور این که کاملاً مراقبت دائم تمام واحدهای تابعه داشته باشند به طور بخشنامه رمزاً صادر گردید.

فرمانده هنگ ژاندارمری سرهنگ تأییدی [امضا]

رونوشت برابر اصل است. ش ۲۶

[۲۹۳۰۰۲۱۹۹ - ۴۲۹ ظ ۴ ب آ ۱]

۲۳.

[رییس شهربانی اصفهان به شهربانی کل کشور، ۱۵ دی ۱۳۲۹]
 وزارت کشور، شهربانی کل کشور، رونوشت گزارش شهربانی اصفهان
 ۲۹/۱۰/۱۵، شماره ۱۵۸۸، خیلی فوری - تهران

شهربانی کل کشور - اداره کارآگاهی ۳۳۶۶۵/۵۶۴۴ - ۲۹/۱۰/۱۵

بر اثر مراقبتهای دائمی دایره امور همگانی اخیراً منزلی واقعه در بخش ۴ که یکی دو نفر غیر اصفهانی در آنجا رفت و آمد می نمودند، مورد سوءظن واقع و چون با تحت نظر گرفتن شبانه روزی و دقیق آنجا مورد سوءظن واقع شد با انجام تشریفات قانونی منزل را بازرسی نموده در اطاقی که ۳ نفر ۱- پرویز فراست شریعت پناهی اهل دامغان ۲- مهدی تریاکیچی کارگر کارخانه زاینده رود ۳- حسین اشجعی که راننده بوده اند مقدار زیادی بیانیه و اوراق مربوط به حزب منحل توده و روزنامه های رزم و مردم مورخه ۲ و ۴ و ۹ و ۱۱ دی ماه و دستور کمیته مرکزی سازمان جوانان حزب توده و ۵ بیانیه استکهلم و سوشهای اعانه چاپی به مهر شورای متحده، کمک به زندانیان سیاسی و سازمان جوانان توده و اساسنامه سازمان جوانان توده و برگهای تقاضای اشخاص برای دخول در حزب توده و کارت عضویت به نام چند نفر و ۲۵۱ برگ قطعنامه دانشجویان دانشگاه پزشکی اصفهان (که ضمن رمز ۲۹/۱۰/۱۴/۱۵۷۸ گزارش شد) کشف با نامبردگان به شهربانی آورده ۳ نفر به محض ورود به اداره تمارض نموده، حاضر برای بازجویی نیستند، ولی آنچه قابل ملاحظه و دقت می باشد این است که منزلی [که] پرویز نامبرده در یکی از

نقاط دورافتاده شهر تهیه نموده یکی از مراکز عادی فعالیت و کانون ملاقات با عمال حزبی و ناشرین اوراق بوده و شخص نامبرده مظنون به بردن اوراق به اصفهان می باشد. ۲ نفر دیگر هم...^(۱) تبادل نظر و نشر اوراق به آنجا رفته بوده که دستگیر می شوند، کما اینکه حسین اشجعی...^(۲) اتهام به نشر بیانیه را دارد. اینک قضیه تحت پیگرد، نتیجه متعاقباً معروض ۲۹/۱۰/۱۴.

سرهنگ اسفندیاری

رونوشت برابر اصل است.

[۲۹۰۰۰۷۴۱۹ - ۸۵۶ ن ۴ الف ب ۱]

۲۳۱

[گزارش فعالیت‌های حزب توده در اصفهان، ۲۳ دی ۱۳۲۹]

وزارت کشور، استانداری استان دهم، رونوشت نامه

وقایع و اطلاعات روزهای ۲۲ و ۲۳/۱۰/۱۳۲۹

۱- طبق اطلاع حاصله یک قسمت اشخاص برای ملی شدن نفت در نظر داشته میتینگ بدهند. برای حفظ نظم و جلوگیری از هرگونه پیش‌آمد احتمالی اقدام لازم جهت انتظامات شده است.

۲- ساعت ۱۱^۱/_۴ روز ۲۹/۱۰/۲۱ غلامحسین ذوالفقاری و نصرالله باغبانی و مرتضی دانشپور و حسین محمدی که از افراد وابسته به حزب منحل توده می باشند با عده‌ای از کارگران کارخانه زاینده‌رود شرحی مبنی بر مطالبه حقوق هشت ماه بیکاری خود تهیه و امضا نموده و به استانداری تسلیم نمودند.

۱ و ۲. هر کدام یک کلمه خوانده نشد.

۳- طبق اطلاع حاصله عده‌ای از کارگران کارخانه پشم‌باف بنا به دستور آذری کارگر آن کارخانه، مشغول تهیه شرحی هستند که مفاد آن لغو قانون و آزادی کامل مطبوعات و آزادی احزاب و لغو قانون فرمانداری نظامی و ملی شدن نفت می‌باشد که به امضای کارگران برسانند و به صورت بیانیه به چاپ رسانیده منتشر کنند.

۴- در اثر کشف اوراق و مدارک حزب منحل توده از پرویز فراست، نامه [از] پست شهری به عنوان عبدالعلی طاهری مامور کارآگاهی که مامور بازرسی منزل مزبور بوده رسیده و در آن نامبرده و فضل‌الله ایروانی رییس کارآگاهی را تهدید به قتل نموده‌اند.

۵- شبهای ۲۲ و ۲۳/۱۰/۲۹ دو نفر از مامورین کارآگاهی به منظور جلوگیری از پخش بیانیه‌های مضره و دستگیری ناشرین به گشت شبانه بخشها رفته‌اند.

۶- طبق اطلاع حاصله کارگران بیکار که اغلب آنان از افراد وابسته به حزب توده بوده و فعلاً ظاهراً خود را به اتحادیه امکا وابسته می‌دانند با نعمت‌الله بهرام‌پور تماس گرفته و به آنها دستور داده است برای تحصن به تلگرافخانه بروند و ضمناً به کارگران بعضی از کارخانجات هم که وابسته به حزب منحل توده می‌باشند تعلیماتی داده که هنگام تحصن کارگران بیکار آنها هم کار خود را تعطیل و مطالبه کار برای بیکاران نمایند. برابر اصل است.

۲۳۲

[سرگرد رحم‌دل به اداره کارآگاهی شهربانی کل کشور، ۲۶ دی ۱۳۲۹]
وزارت کشور، شهربانی کل کشور، مورخه ۲۶/۱۰/۲۹، شماره ۵۹۹
محرمانه، راجع به سیدمحمد سعادت یار خبرنگار جراید

شهربانی کل کشور - اداره کارآگاهی

عطف به نامه شماره ۱/۳۳۷۹۱/۵۶۴۶ را به پیوست رونوشت نامه وزارت کشور و وزارت جنگ راجع به سوابق سیدمحمد سعادت یار به عرض می‌رساند پخش اعلامیه‌های حزب منحل توده به وسیله شکرالله دانیالی فرزند صادق بوده که پرونده اتهام مشارالیه محتوی ۱۲ برگ بوده به دادرسی کاشان فرستاده شده و سپس طبق دستور صادره مقرر گردید که این قبیل متهمین را به دادگاه نظامی ارسال دارید و نسبت به سیدمحمد سعادت یار خبرنگار جراید طی گزارش رمز شماره ۴۰۷ - ۲۹/۸/۳ به عرض رسید که مبادرت به پخش اعلامیه و بیانیه کارگران کاشان نموده عملیات او را تحت مراقبت قرار داده تاکنون مبادرت به پخش اعلامیه ننموده که پرونده‌ای علیه او تشکیل نموده مراتب استحضاراً به عرض برسد.

رونوشت برابر اصل است.

رییس شهربانی سرگرد رحم‌دل

[۲۹۰۰۰۵۷۳۶ - ۲۹۷۸ ن ۲ الف ب ۱]

۲۳۳

[رییس شهربانی اصفهان به استاندار اصفهان، ۳۰ دی ۱۳۲۹]

رونوشت نامه شماره ۱۷۷۰، ۲۹/۱۰/۳۰، محرمانه، مستقیم

جناب آقای استاندار استان دهم

محترماً پیرو شماره ۱۵۶۲ - ۲۹/۱۰/۱۵ معروض می‌دارد: علاوه بر اشخاصی که اسامی و وضعیت آنان به عرض رسیده اشخاص مفصله زیر ۱ - محمدعلی فروغی، دانش‌آموز کلاس ششم دبیرستان سعدی ۲ - اسدالله اقتداری، دانش‌آموز کلاس ششم طبیعی دبیرستان ادب. ۳ - احمد غفاری، دانشجوی سال اول دانشکده طب. ۴ و ۵ - حسن اشرفی و مجید اعتمادی، دانش‌آموزان کلاس اول دانشسرای مقدماتی. ۶ - حسن فشارکی، دانش‌آموز دبیرستان ادب. ۷ - باقر آل‌رسول، دانش‌آموز دبیرستان سعدی. ۸ -

حسن زهرائی، پیشه: کتاب فروش ۹ - محمود جعفری، دانش آموز کلاس ششم طبیعی دبیرستان ادب ۱۰ - مسعود صدری، دانش آموز کلاس چهارم دبیرستان ادب ۱۱ - محمدعلی کشاورز، دانش آموز کلاس ششم دبیرستان ادب نیز از طریق بازپرس لشکر احضار و با تشریک مساعی مأمورین کارآگاهی به غیر از یکی دو نفر آنان بقیه ورود به حزب منحل توده و جلسات و مذاکراتی [که] داشته‌اند معترف و همچنین اشخاصی [را] که رابط یا وسیله عمل بوده‌اند معرفی نمود [ند] و عده‌ای هم به عنوان مطلع احضار و از آنان بازجویی به عمل آمده است. ضمناً در واری اوراق مکشوفه مشاهده شد، اغلب اسامی و نشانی اشخاص با حروف رمز نوشته شده و از طرفی شناسایی آنان بی‌اندازه مورد لزوم بوده با جدیت و دقت فوق‌العاده و زحمات شبانه روزی، رمزهایی که به کار برده شده بود کشف و بالتیجه اسامی کلیه افرادی که در نوشتجات مکشوفه رمز شده بودند به دست آمد.

(این رمزها شامل سه مفتاح عددی، حروف متصل [و] حروف مقطع بود). ضمناً از طریق بازپرس لشکر و همچنین مأمورین کارآگاهی قضیه با منتهای دقت و تشریک مساعی تحت پیگرد می‌باشد که نتایج حاصله را به موقع به عرض خواهد رسانید. در خاتمه به طوری که خاطر آن جناب مستحضر است کشف این شبکه حزبی و به دست آمدن مدارک و اوراق مربوط به آن یکی از عملیات فوق‌العاده و قابل توجه می‌باشد که نصیب این شهربانی گردیده و همینطور که آن جناب انتظار دارند دستورات لازم به مأمورین داده شد که بیش از پیش در انجام وظایف خود کوشا باشند.

رییس شهربانی اصفهان سرهنگ اسفندیاری

[۲۹۰۰۰۷۴۱۹ - ۸۵۶ ن ۴ الف ب ۱]

۲۳۴

[بیانیه کمیته ایالتی حزب توده ایران - اصفهان، بی تا]

وزارت کشور، به جای رونوشت

در این هنگام که نیروهای آزادی‌بخش جهان در قلب اروپا پیشرفت نموده و هیولای مهیب فاشیسم زیر چکمه‌های جلوداران آزادی بشریت خرد^(۱) و نابود می‌شود. در این موقع که نمایندگان دول آزادگیتی به وسیله تشکیل انجمنهای کریمه و سانفرانسیسکو برای ایجاد امنیت بین‌المللی و صلح جهان سعی و کوشش می‌نمایند و آخرین آثار فاشیسم و ارتجاع دارد محو و نابود می‌شود. و بالاخره در چنین موقعی که ملل آزادیخواه اروپا پس از چندین سال اسارت در زیر چنگال دیکتاتورها و خودمختاری سرمایه‌داران و ملاکین بزرگ در پناه احزاب آزادیخواه برای تأمین منافع حیاتی اکثریت محروم ملت‌های خود با تشکیل کابینه‌های ائتلافی و متشکل از کلیه طبقات اجتماع جشنهای اصلاحی و آزادیخواهانه می‌نمایند. در چنین موقع ملت ستمدیده و بلاکش ایران که سالیان دراز در چنگال یک مشت اقلیت مفتخور و طبقه حاکمه مزدور دست و پا می‌زد، اکنون که می‌خواهد در پناه حزب آزادیخواه توده ایران مشروطیت و استقلال خود را به وسیله اجرای قانون اساسی تأمین نماید و با وضع قوانین منافع اکثریت ملت و طبقات زحمتکش را تأمین نماید، سرمایه‌داران بزرگ و فئودالهای کبیر که از متشکل شدن طبقات مردم و فهم سیاسی آنها بیم [و] هراس دارند، به اتکای ارتجاع بین‌المللی دست به یک سلسله عملیات ناجوانمردانه برای خفه کردن هرگونه جنبش آزادیخواهانه که در جنوب ایران پیشرفته، می‌زنند تا بتوانند با ایجاد حکومت‌های دیکتاتوری به غارتگری و

۱. اصل: خورد

استثمار بیرحمانه اکثریت ملت ایران بپردازند. خوشبختانه همشهریان عزیز و باهوش ما به خوبی به خاطر دارند که از چندی پیش سرمایه‌داران بزرگ و صاحبان کارخانه‌ها به وسیله خرج کردن پولهایی که از راه دزدی و غارتگری [و] مکیدن خون کارگران و زحمتکشان به دست آورده‌اند با خریدن عده‌ای از مأمورین ناصالح دولتی و به کمک چند نماینده مزدور و خائن مثل سیف‌پور و دولت‌آبادی و تازه مسلمان چه آشوبها و چه نزاعها برپا نمودند.

مردمان باهوش اصفهانی مخصوصاً آنهایی که قدر زحمت را دانسته و فراموش نمی‌کنند، به خوبی به خاطر دارند که در چند ماه اخیر نقشه‌های شوم و خطرناکی به دستور ارتجاع بین‌المللی به وسیله مدیران کارخانجات و بعضی از سرمایه‌داران و کمک مستقیم بعضی از مأمورین دولتی و مقامات ارتجاعی برای غارت و خرابی اصفهان است برپا شده بود. خوشبختانه حزب توده از نقشه‌های خائنانه آنها مطلع شده و به وسیله اعلام خطری که از طرف کمیته ایالتی حزب توده ایران اصفهان چاپ و منتشر شده بود جریان را به اطلاع همشهریان عزیز خود رساندیم.

سردسته مامورین اصفهان یعنی آقای وارسته استاندار ضمن اعلامیه‌ای که منتشر نموده بودند این نقشه‌های شوم و خطرناک را تکذیب نموده و حتی اطمینان دادند که به وسیله مامورین آرامش را تأمین خواهند نمود. در صورتی که برحسب گفته خود استاندار، سیف‌پور ایشان را تهدید به آوردن چریک مسلح نموده بود.

روز گذشته همشهریان عزیز اصفهان دیدند که چگونه در روز روشن جنب کلانتری ۱ در حضور رییس کلانتری و پاسبانان و سربازان عده‌ای اوباش که چند ماه است شهر را

در ناامنی گذاشته‌اند حزب توده ایران و اتحادیه کارگران و دفتر روزنامه دنیای امروزه و منزل مسکونی چند نفر از کارمندان حزبی را غارت کردند. کلیه هستی و مایملک آنها را آتش زده و به غارت بردند و کوچکترین اقدام و مخالفتی از طرف مامورین دولتی به عمل نیامد، بلکه به عکس غارتگران در مدت قریب به دو ساعت در پناه مامورین شهربانی آزادانه وحشیگریهای خود را ادامه می‌دادند.

این است رفتار مامورین دولت.

این است نظم و آرامشی که به وسیله آقای وارسته و پاسیار شاپور مختاری تأمین شده و اعلام خطر قبلی ما را حمل بر ایجاد بلوا و آشوب می‌نمایند و آن است نظم و آرامشی که به واسطه وجود دو نماینده محبوب و مسلمان در اصفهان ایجاد شده است.

این آقایانی که ما را سلب کننده مالکیت می‌دانند و از وارد ساختن هر گونه تهمت و افترا به ما مضایقه نمی‌نمایند، ببینید چگونه خانه زحمتکشان را آتش زده و اثاثیه‌ای که از دسترنج کارگران و زحمتکشان تهیه شده است به غارت می‌برند.

ملت ایران! طبقات ستمکش و مظلوم، زحمتکشانی که از صبح تا شام رنج می‌برند و بعد از این همه تحمل مشقت و زحمت قادر به سیر کردن شکم خود و زن و بچه‌هایتان نیستید، بدانید که دشمنان شما کسانی که کشور ما را به طرف استثمار سوق می‌دهند همان طبقه هستند که شما را می‌دوشند. همان اقلیت حاکمه هستند که جیره‌خوار صاحبان سرمایه و مدیران کارخانجات هستند.

در هر صورت ما به وسیله این بیانیه برعلیه آقای وارسته استاندار و پاسیار شاپور مختاری رییس شهربانی اعلام جرم نموده و از اولیای امور دولت مخصوصاً جناب آقای فهیمی وزیر مشاور تقاضا داریم که محرکین و مسببین آتش‌سوزی و غارت کلپ حزب

توده ایران و اتحادیه کارگران و دفتر روزنامه دنیای امروزه و منزل مسکونی کارمندان حزب را طبق مقررات مجازات نمایند. اگر این مملکت مشروطه است چرا در موقعی که یک نفر مفتخور و طفیلی جامعه یک کشیده می خورد فوری دستگاه حاکمه به جنب و جوش افتاده و در عرض چند ساعت سه نفر را از شش ماه تا دو ماه زندانی می نمایند. ولی در مقابل عمل جنایت آمیز سه شنبه هفتم فروردین استانداری و شهربانی و دادسرا سکوت اختیار نموده، در پیچ و خم قوانین دور می زنند و حتی المقدور با تمام قوا کوشش می کنند از مسببین اصلی حمایت نمایند. مقامات ارتجاعی و عمال آنها بدانند که با این تشبثات که به دست عده ای معدود و بدسابقه هر روز به صورتی در این شهر اجرا می شود، هرگز نخواهند توانست مشعل آزادی را در جنوب خاموش و آزادیخواهان ایران را از پیروزی آرمان مقدسی که جز نجات توده های اسیر و زحمتکش ایران چیز دیگر نیست منصرف و منحرف نمایند. ما حاضریم برای حفاظت تمام نقاط ایران از شر تحریکات استعماری جانفشانی کنیم و در این جهاد مقدس اکثریت ملت ایران همراه و پشتیبان ما هستند. آخرین نقطه شمالی تا دورترین حد جنوبی مال ما است و باید به دست ملت ایران آزاد و آباد گردد.

محو باد کسانی که ایران را به دو منطقه جنوبی و شمالی تقسیم شده می دانند.

کمیته ایالتی حزب توده ایران اصفهان - چاپخانه جبل‌المتین

[۱۰۹۰۰۲ - ۶۱۵]

داران

۲۳۵

[رئیس آمار و ثبت احوال فریدن به معاون فنی وزارت کشور]

۱۶ شهریور ۱۳۲۵]، وزارت کشور، اداره کل آمار و ثبت احوال
شماره ۵۲۱۳، تاریخ ۲۵/۶/۱۶، مستقیم، گزارش

مقام معاونت فنی وزارت کشور و مدیریت اداره کل آمار و ثبت احوال

به عرض می‌رساند که از سه ماه قبل به این طرف و یک نفر از مبلغین حزب توده به نام جهانگیری به داران وارد و برای تشکیل حزب نامبرده در اطراف و مرکز شهرستان شروع به فعالیت نموده تا عده‌ای را با خود همراه و روز ۲۵/۶/۷ را روز افتتاح رسمی حزب قرار و از آقای فداکار رهبر حزب توده اصفهان دعوت و نامبرده را در روز مذکور با عده کثیری که از اطراف آمده استقبال و پس از نطق مختصری تابلو و پرچم را نصب و بسوی دوم و سومین مرکز حزب یعنی «اخوره‌بالا» (حوزه ۴) و «بویین» (حوزه ۳) رفته و در محلهای ذکر شده هم به ترتیب فوق جشن گرفته و تابلوی رسمی حزب را نصب و رسماً افتتاح نمودند. سه روز بعد آقای جوادزاده رهبر حزب دمکرات اعزامی از تهران از طریق چادگان (حوزه ۲) به داران وارد و عده زیادی از الوار چهارلنگ بختیاری تحت سرپرستی سالار شجاع و عموم خوانین فریدن با تابعین خود به داران آمده و شب آن روز هم آقای امینی (اخگر) رهبر حزب دمکرات اصفهان به داران وارد و روز دهم ماه جاری را روز افتتاح رسمی حزب دمکرات تعیین و با حضور عده کثیری که در حدود ۴ تا ۵ هزار نفر بودند نطق افتتاحیه ایراد، سپس تابلو و پرچم ملی را بالا برده و در این حین نزاعی مابین چند نفر از [اعضای] حزب توده و [حزب] دمکرات واقع که در نتیجه منجر به پایین آوردن تابلو و پرچم حزب توده شده و ضمناً [پس از] آتش زدن درب حیاط اتحادیه توده وسیله بختیارها و زخمی شدن ۸ نفر به گفته پزشک بهداری، رفع نزاع گردید و آقای امینی هم به طرف اصفهان رهسپار گردیدند.

روز ۱۱ [ماه] جاری آقای جوادزاده برای بالا بردن تابلوی حزب دمکرات به آخوره بالا عزیمت و روز ۱۲ در مقابل جمع کثیری اهالی دهات و الوار موگوئی نطق مفصلی ایراد، سپس تابلو و پرچم بالا برده شد. ولی برخلاف داران هیچگونه پیش‌آمدی نشده. لذا مراتب را برای استحضار عالی بدین وسیله گزارش نمود.

رئیس آمار و ثبت احوال فریدن -قناعتی

[۱۰۹۰۰۲ - ۷۰۳]

۲۳۶

[کمیته مرکزی حزب توده ایران به نخست وزیر، ۷ آبان ۱۳۲۵]

حزب توده ایران، کمیته مرکزی، شماره ۲۹۱۸، تاریخ ۲۵/۸/۷

جناب اشرف آقای قوام‌السلطنه نخست وزیر

به طوری که نامه مورخه ۲۵/۷/۱۵ آقای رحیم دادگستر اشعار می‌دارد چندی قبل محل حزب توده ایران در شهرستان داران فریدن ملک شخصی نامبرده مورد نهب و غارت عده‌ای از اشرار محلی واقع می‌شود و همچنین کلیه اموال و اثاثیه شخصی آقای رحیم دادگستر را به جرم آزادیخواهی غارت کرده از بین برده‌اند. نامبرده ضمن اعلام این جریانات از آن جناب انتظار دارد دستور فرمایید اموال او را مسترد موجبات تأمین آسایش او را فراهم سازند.

کمیته مرکزی حزب توده ایران

[امضای ایرج اسکندری - مهر دایره شکل کمیته مرکزی حزب توده ایران]

[۱۰۹۰۰۲ - ۸۹۷]

سید

۲۳۷

[حزب توده ایران کمیته ایالتی اصفهان به استاندار اصفهان

۲۰ خرداد ۱۳۲۵]، حزب توده ایران، کمیته ایالتی اصفهان، شماره ۱۷۸

تاریخ ۱۳۲۵/۳/۲۰، خیلی فوری

جناب آقای استاندار آستان دهم

امروز صبح بیستم خرداد حاج علی مقنی و غلامعلی کیانی سده‌ی^(۱) با عده‌ای از اهل سده و همچنین شمس صدری و امیرکیوان و کفعمی و علی محرابی با نه دستگاه اتوبوس از جمعیت مسلح از شهر به تحریک سرهنگ معزی رئیس معزول ژاندارمری و چند نفر ژاندارم مسلح با لباس شخصی به کلپ حزب توده (اتحادیه دهقانان) سده حمله نمود[ند]. اموال و اثاثیه آنرا غارت و عده زیادی را مجروح و چون مرتکبین مکرر مرتکب این نوع اعمال و تحریکات شده و عمال دولت هم به سهل انگاری گذرانیده‌اند، لذا بدین وسیله به اطلاع می‌رساند در صورتی که در ظرف دو روز مسببین و محرکین توقیف نشوند اعلام اعتصاب عمومی داده خواهد شد.

کمیته ایالتی حزب توده ایران - اصفهان [امضا]

[۲۹۰۰۰۷۳۲۴ - ۷۱۰ ن ۴ الف ب ۱]

۲۳۸

[استاندار اصفهان به نخست وزیر، ۲۱ خرداد ۱۳۲۵]

استانداری آستان دهم، شماره عمومی ۸۸، تاریخ ۱۳۲۵/۳/۲۱

تهران، جناب آقای نخست وزیر

دیروز از طرف حزب توده اصفهان شکایت کردند که عده‌ای از ۲۱ L در سده سه فرسخی اصفهان به کلپ حزب مزبور حمله نموده و مرتکب شرارت شده‌اند. چون به طوری که طی تلگراف رمز ۸۳ و ۸۶ عرض شده ژاندارمری اصفهان وضع اسفناکی دارد و فاقد نفرات می‌باشد بنابراین در محل پاسگاه ژاندارمری خالی بوده و این قضیه پیش آمده بود برای رسیدگی و حفظ انتظامات فوراً عده‌ای سرباز به همراهی یک افسر و یک نفر دادیار و یک نفر بازپرس از طرف دادستانی به محل اعزام معلوم شد بین حزب توده و اتحادیه کشاورزان نزاعی تولید و در این بین عده‌ای از راه دیگر به محل حزب توده رفته و تابلوی آنها را پایین آورده‌اند. در نتیجه رسیدگی سیزده نفر مرتکب شرارت تشخیص و دستور جلب آنها داده شد و تأکید شد که این اشخاص فوراً جلب و به شهر اعزام شوند آرامش در محل برقرار است.

نادر آراسته [امضا]

[۲۹۰۰۶۷۹۹ - ۲۹۰۰۶۷۹۹ - ۱۴۴ ن ۴ آب ۱]

۲۳۹

[رئیس اداره عملیات ژاندارمری کل به نخست وزیر، ۳ تیر ۱۳۲۵]

وزارت کشور، ژاندارمری کل کشور، شماره ۱۴۶۲۵/۱۹۹۳۰/ج ۵

تاریخ ۱۳۲۵/۴/۳

جناب آقای نخست وزیر

محترماً پاسخ مرقومه شماره ۱۰۵۲ [مورخ] ۲۵/۳/۲۸ معروض می‌دارد: به طوری که هنگ ژاندارمری اصفهان گزارش نموده، مورخ ۲۵/۳/۱۳ از استانداری اصفهان اطلاع می‌رسد که در قریه سده جمعیتی از طرف حزب توده با حزب کشاورزان قصد نزاع دارند. هنگ نامبرده فوراً یک نفر افسر به معیت بیست نفر ژاندارم جهت برقراری

انتظامات به محل اعزام، گزارش افسر معروض حاکیست به ورود قریه سده آقای انتخابی نماینده حزب توده اصفهان را درب کلوپ توده مشاهده، چگونگی [را] از مشارالیه جویا، اظهار می‌دارد که اهالی با سیصد قبضه اسلحه در مسجد مجتمع گردیده‌اند. افسر مزبور برای تعیین صحت و سقم موضوع به مسجد رفته ولی کسی را مشاهده نمی‌نماید. در این موقع حاجی علی ایران‌نژاد رئیس حزب کشاورزان با چند نفر می‌رسد. بلافاصله چند نفر از حزب توده یکی از آنها را به عنوان اینکه دارای اسلحه کمری است می‌گیرند. در نتیجه در حدود هزار نفر جمع و با چند نفر از حزب توده که همراه افسر مذکور بوده‌اند صحبت و بعداً با یکدیگر گلاویز می‌شوند. چون جمعیت زیاد و احتمال کشته شدن عده‌ای می‌رفت افسر معروض برای مرعوب نمودن جمعیت دستور می‌دهد به هوا تیر خالی که در نتیجه جمعیت متفرق و فرار نموده و آرامش کامل برقرار می‌شود. در خاتمه به استحضار می‌رساند مراتب بالا ذیل شماره (۱۲۲۶/۲۶۴۹۶/ج ۲۵/۳/۱۸/۵) به وزات کشور گزارش گردید.

رئیس اداره عملیات ژاندارمری کل سرهنگ مشیری [امضا]

[۶۷۳ - ۱۰۹۰۰۲]

۲۴۰

[رئیس شهربانی کل کشور به نخست وزیر، ۱۴ اردیبهشت ۱۳۲۸]
وزارت کشور، شهربانی کل کشور، شماره ۳۷۱۸/۲۹

تاریخ ۲۸/۲/۱۴، محرمانه

جناب آقای نخست وزیر

عطف به مرقومه شماره ۲۱۸۸۲ [مورخ] ۲۸/۱/۱۱ و اعاده عین تلگراف رحیم حاجی هاشمی و چند نفر دیگر به نمایندگی اهالی سده راجع به سیدعلی میرعنایتی به عرض می‌رساند: طبق گزارش شهربانی اصفهان نامبرده یکی از متنفذین و ثروتمندان سده اصفهان و در ادوار مختلف در دستجات و احزاب داخل و از این راه تحصیل ثروت نموده و فعلاً هم در شهر اصفهان خانه‌ای اکتیاع و سکونت اختیار کرده است. چون نامبرده در زمان نفوذ حزب منحلّه توده فعالیت‌هایی می‌نموده، پس از واقعه ۱۵ بهمن ۱۳۲۷ [۱] دستگیر و از طرف فرمانداری نظامی تحت پیگرد واقع و مدت ۲۳ روز هم زندانی بوده و در تاریخ ۲۷/۱۲/۱۹ آزاد گردیده است. امضاکنندگان تلگراف تقدیمی از کدخدایان و اشخاص متنفذ سده هستند که اغلب بین آنها و بستگان میرعنایتی اختلافات محلی موجود می‌باشد.

رئیس شهربانی کل کشور - سرتیپ صفاری [امضا]

[۱۰۹۰۰۲ - ۹۹۷]

شهرضا

۲۴۱

[بخشدار شهرضا به اداره شهربانی شهرضا، ۶ تیر ۱۳۲۲]

وزارت کشور، فرمانداری اصفهان، رونوشت نامه، شماره ۳۸۳

مورخه ۲۲/۴/۶، فوری، محرمانه

اداره شهربانی شهرضا

پیرو شماره ۳۶۶، اشعار می‌شود حسب اطلاع حاصله، روز گذشته بیانیه‌هایی به نام حزب توده محتوی مرام آنها در کوی‌های مختلف و بازار شهرضا توزیع و انتشار و الصاق نمودند. خواهشمند است به فوریت جواباً معلوم دارید که اولاً الصاق و انتشار آن با اطلاع آن اداره بوده یا خیر و ثانیاً منتشر کننده آن کی بوده است و ثالثاً یک برگ آن را

برای ارایه از لحاظ استاندار محترم ارسال که از مفاد آن مستحضر نماید و ضمناً نماینده و رییس حزب مزبور در شهرضا را تحقیق و اشعار دارید تا این اداره بی اطلاع نبوده و مقامات عالییه را از جریانات و واقعات نیز مستحضر سازد. در خاتمه اگر احزاب دیگری در شهرضا دایر باشد نیز از مرام و نظام و رؤسای آنها این اداره را بدون اطلاع نگذارید.

بخشدار و شهردار شهرضا امضا

رونوشت برابر اصل است. [امضا] ۲۲/۴/۱۰

[۲۹۱۰۰۰۳۳۱ - ۷۱۳ ط ۱ آ ج ۱]

۲۴۲

[فرمانده ژاندارمری کل کشور به وزارت کشور، ۲۸ اسفند ۱۳۲۲]

وزارت کشور، ژاندارمری کل کشور، شماره ۲۱۷۹/ج م

تاریخ ۱۳۲۲/۱۲/۲۸، فوری، محرمانه

وزارت کشور

محترماً پیرو [نامه] شماره ۱۸۱۱۷/ج ۲ مورخه ۲۲/۱۱/۱ و ۱۷۱۴۹/ج ۲ مورخه ۲۲/۱۰/۲۰ به استحضار می‌رساند: گزارش ناحیه ۸ ژاندارمری اصفهان برابر گزارش گروهان شهرضا حاکیست که طرز رفتار و روحیه اهالی اخیراً در اثر نفوذ حزب توده از صورت عادی خارج و مستعد شورش و انقلاب بوده کما اینکه رسدبان یکم مبشری رئیس شهربانی شهرضا و عده‌ای پاسبان در اثر کشمکش مضروب و مجروح و اقدام اساسی از طرف اولیای امور برای جلب محرکین و تعقیب آنان به عمل نیامده، بر تجری خود افزوده که منجر به اهانت و کتک‌کاری ستوان یکم شادلو گردیده و موضوع [نامه] شماره ۱۹۶۲۹/ج ۲ مورخه ۲۲/۱۱/۲۲ که در اثر عدم توجه اولیای امور دادگستری اصفهان نتیجه پرونده معلوم نشده هر روز بر وخامت اوضاع افزوده و انجام امور به علل

فوق عقیم و مادامی که بعضی از کارمندان و رؤسای حزب مورد تعقیب واقع نشوند. مأمورین با اشکالات مهمتری مواجه و اوضاع وخیم‌تر خواهد شد. مراتب نیز بدین نحو به استانداری و لشکر اصفهان از طرف ناحیه اعلام گردیده است.

از طرف فرمانده ژاندارمری کل کشور سرهنگ همایون [امضا]

[حاشیه] : به عرض برسد اکنون که آقای استاندار در تهران هستند خوب است در این باب مذاکره شود. ۱/۱۰

[۲۹۳۰۰۲۰۰۷ - ۵۰۳ ظ ۳ ب ۱]

۲۴۳

[حزب توده ایران، کمیته ولایتی شهرضا به مجلس شورای ملی
۳۰ فروردین ۱۳۲۳]، وزارت پست و تلگراف و تلفن، تلگراف از
شهرضا به ط، شماره تلگراف ۱۰۹، تاریخ اصل ۳۰، تاریخ وصول ۲/۱

مجلس شورای ملی

رونوشت جناب آقای نخست وزیر، رونوشت وزارت کشور، رونوشت آقای فداکار، رونوشت کمیته مرکزی حزب توده ایران، رونوشت نامه رهبر، رونوشت مردم، رونوشت آذیر، رونوشت شهربانی، رونوشت راه نجات، رونوشت اصفهان، رونوشت ارزنگ، رونوشت سینا، نقشه خائنانه مشتی وطن فروش نالایق سبب اغتشاش کشور و تحریک عده ای ولگرد و مفسده جو گردیده همه روزه به کارخانجات حمله و کارگران را مضروب می نمایند. از طرف مقامات هم جز تقویت مغرضین اقدامی نشد. هجوم روز گذشته آنها به کارخانجات و مضروب ساختن کارگران که مشغول کار بوده اند مؤید مراتب بالا و باعث انزجار عامه گردید. از لحاظ حفظ انتظامات کشور و تعقیب و مجازات شدید

مسبب فساد و مرتکبین این گونه اعمال را از دولت تقاضامند است.

کمیته ولایتی حزب توده ایران شهرضا - ابراهیم روشن

[۲۵۹ - ۱۰۹۰۰۲]

۲۴۴

[وزیر جنگ به نخست وزیر، ۲۱ اردیبهشت ۱۳۲۳]

وزارت جنگ، ستاد ارتش، رکن ۲، شعبه ۲، شماره ۴۱۴۳/۱۱۱۱۷

تاریخ ۲۳/۲/۲۱، محرمانه، مستقیم، فوری

جناب آقای نخست وزیر

گزارش لشکر ۹ حاکی است در چند روز قبل درب خانه یک نفر بهائی را در شهرضا آتش می‌زنند. رئیس شهربانی چند نفر را که متهم تشخیص داده بود به کلانتری جلب و پس از بازجوئی در اطراف قضیه آنها را مرخص می‌نماید. در این بین روزن نام نماینده حزب توده و رئیس کارگران کارخانه که در قریه دهقان هیجده کیلومتری شهرضا بوده به شهر مراجعت و پس از اطلاع از جریان، قضیه با رئیس شهربانی مشاجره و منازعه می‌نماید. سپس سوت کارخانه را کشیده کارگران را جمع و به شهربانی حمله می‌نمایند. رئیس شهربانی شخصاً تیراندازی و به پاسبان هم دستور می‌دهد که شلیک هوایی بنمایند. ضمناً از پادگان آنجا هم تقاضای کمک می‌نماید. رئیس پادگان فوراً یک عده نظامی به مساعدت مأمورین شهربانی اعزام و توأملاً بدون هیچگونه زد و خوردی جمعیت را متفرق می‌نماید. در نتیجه این کشمکش پای یک نفر مجروح و یک پاسبان را هم مهاجمین با چاقو زخمی می‌نمایند. ولی کارگران مدعی هستند که اجتماع آنها برای رفتن به تلگرافخانه و شکایت از شهربانی محل بوده، لذا استاندار جهت بازجوئی و

رسیدگی به موضوع شخصاً به شهرضا عزیمت نموده‌اند. ضمناً به لشکر ۹ جواباً دستور داده شد مخصوصاً در این موقع که اعلیحضرت همایون شاهنشاهی در آن حدود تشریف دارند محرکین و مفسده‌جویان مایلیند به هر وسیله شده اغتشاشاتی برپا نمایند، نهایت مراقبت را در برقراری امنیت با نظر استانداری به عمل آورند.

از طرف وزیر جنگ سرتیپ هدایت [امضا]

[حاشیه] : آقای مستوفیان - اوامر اکید به استانداران و فرمانداران و وزارت کشور صادر شود.

۲/۲۷

[۲۸۲ - ۱۰۹۰۰۲]

۲۴۵

[حسینقلی یاوری به استاندار اصفهان، ۲۱ شهریور ۱۳۲۴]

جناب آقای استاندار استان دهم

با نهایت توقیر و احترام خاطر مبارک را مستحضر می‌دارد، مدت ۱۸ ماه است که جمعی از اشرار طالخونچه تشکیل حزب توده‌ای در محل طالخونچه داده و همواره موجبات آزار و اذیت اینجانب و بستگان و زارعینم را فراهم می‌نمایند. تاکنون چندین دادخواست مشروح نسبت به عملیات مشارالیه به دوایر صلاحیتدار تقدیم [نموده ولی] متأسفانه هنوز هیچگونه تصمیمی جهت حفظ آسایش اهالی اتخاذ نگردیده است. پرونده‌های متشکله در ژاندارمری اصفهان و دادگستری اصفهان و دادگاه بخش شهرضا خود بهترین گواه صدق عرایض بنده است. اینک برای آخرین مرتبه از لحاظ استیصال توسل به آن مقام محترم نموده تنها انتظارم این است که امر و دستور فرمایند پس از هیجده ماه روی پرونده‌های متشکله قرار مقتضی صادر گردد. که دیگر تأخیر در تنبیه

اشرار جایز نبوده و به طور قطع ممکن است حوادثی غیرمترقبه در این محل پدید آید.

حسینقلی یآوری [امضا]

[۲۹۱۰۰۰۵۲ - ۲۲۲ ط ۱ ج ۱]

۲۴۶

[فرماندار شهرضا به استاندار اصفهان، ۴ اردیبهشت ۱۳۲۴]

وزارت کشور، اداره فرمانداری شهرضا، تاریخ ۴/۲/۱۳۲۴، شماره ۱۳۴

استانداری استان دهم

در تاریخ ۳ اردیبهشت جاری شرحی از کارخانه اتحاد شهرضا و متعاقب آن گزارشی طی شماره ۱۹۱ - ۲۴/۲/۳ از شهربانی شهرضا رسید که مسیح‌الله عسگری که اخیراً از اصفهان به شهرضا آمده و خود را رییس حزب توده شهرضا معرفی می‌نماید چند روز است مرتباً به کارخانه می‌رود و کارگران را دور خود جمع و تبلیغاتی می‌نماید که ممکن است ایجاد اغتشاش و دودستگی بین کارگران را فراهم نماید. فوراً به شهربانی دستور داده شد از ورود مشارالیه به کارخانه جداً جلوگیری و ضمناً مراقبت نمایند که عمل برخلاف انتظامی از او سرزنند. به علاوه خود اینجانب، مشارالیه را احضار و تذکرات لازم در تغییر رویه‌اش به او دادم. فعلاً وضعیت کارخانه عادی و انتظامات آن برقرار می‌باشد.

فرماندار شهرضا - اشرفی [امضا]

[حاشیه]: همان طور که مشخص و عمل کرده‌اند اشخاصی که سمتی ندارند نباید به کارخانه بروند و محل کارخانه هم جایگاه سخنرانی و تبلیغات خوبی نخواهد بود. در این زمینه جواب فرمانداری صادر و شرح لازم نیز به اداره شهربانی برای مراقبت در این کار نوشته شود.

[۲۴/۲/۱۵] [امضا]

[۲۹۱۰۰۲۱۴۵ - ظ ۳ آج ۱]

کاشان

۲۴۷

[گزارش فعالیت‌های حزب توده در کاشان، ۲۶ دی ۱۳۲۳]

وزارت کشور، رونوشت کشف تلگراف رمز، شماره ۹۹

مورخه ۲۳/۱۰/۲۶

جناب آقای وزیر کشور

تعقیب ۹۵ - ۲۳/۱۰/۱۷، چند روز قبل از وقت دکتر کشاورز به سمت کاشان حرکت و به جای ایشان دکتر رادمنش به اصفهان آمده به معیت فداکار و کام‌بخش ابراز فعالیت می‌نمایند. منظور آنها به طور کلی برکنار کردن افراد مخالف و تشکیل اتحادیه جدیدی است که اعضای آن اساساً تابع حزب مرکزی توده باشند. ولی چون در اجرای عملیات خود مواجه با عدم موفقیت و مقاومت منفی کارگران شده‌اند اکنون بوسیله کارگران موافق خود که در اقلیت هستند تلقیناتی در سایرین می‌نمایند که ادامه آن ممکن است منجر به زد و خورد و اعتصاب عمومی شود. با تمام تدابیر لازمه وسایل ممکنه از اغتشاش و بی‌نظمی هر چه زودتر از طریق مجلس یا هر راه دیگری که صلاح باشد این آقایان به تهران احضار شوند و این شهر آرام را به حال خود بگذارند.

۹۹ - ۲۳/۱۰/۲۵ وارسته.

رونوشت برابر اصل است.

[۱۰۹۰۰۲ - ۳۹۵]

۲۴۸

[فرماندار کاشان به وزارت کشور، ۳۱ اردیبهشت ۱۳۲۵]

وزارت کشور، تاریخ ۱۳۲۵/۲/۳۱، شماره ۲۱۲۸، محرمانه

وزارت کشور

رونوشت نامه شماره ۸ - ۳۲۵/۲/۳۰ ؟ کمیته ولایتی حزب توده کاشان مبنی بر تقاضای دعوت نماینده حزب مزبور در کمیسیون تعدیل سهم مالک و زارع و شرکت آنها در جلسات شورای اقتصادی و کشاورزی [به] پیوست تقدیم و به عرض می‌رساند: کمیته نامبرده که اغلب اعضای آن سابقاً جزو حزب اراده ملی و اخیراً به عنوان کمیته حزب توده تشکیلاتی داده علاوه بر تقاضای بالا از فرمانداری درخواست می‌نماید که در انجمن شهرداری نیز نماینده داشته باشند. علی‌هذا مراتب را استحضاراً معروض، مستدعی است مقرر فرمایند از نحوه‌ای که مرکز از این قبیل موارد عمل می‌نمایند و از نظریه‌ای که اتخاذ می‌فرمایند فرمانداری را آگاه نموده تا از همان قرار رفتار و به حزب توده در صورت مقتضی پاسخ داده شود.

فرماندار امضا

حزب توده کاشان

اداره فرمانداری شهرستان کاشان

به طوری که اطلاع حاصل شده کمیسیونی جهت تعدیل سهم مالک و رعیت تحت نظر جناب فرماندار تشکیل گردیده، چون عمل دولت مرکزی در مورد کلیه شوراهای اقتصادی [و] کشاورزی و مخصوصاً کمیسیونهای مربوطه به کارگران و کشاورزان بر این است که نظر نماینده حزب نیرومند توده را که یگانه پناهگاه طبقات ستمکش است جلب نماید، بنابراین خواهشمند است در کلیه کمیسیونهای مربوطه به کارگران و کشاورزان نماینده تشکیلات حزب توده کاشان را دعوت و در مورد کمیسیون نامبرده بالا نیز از وقت کمیسیون و جلسه رسیدگی ما را مستحضر و با قول نماینده حزب، و جلب نظر آن در اتخاذ تصمیم اقدام فرمایند.

دبیر کمیته ولایتی حزب توده کاشان محل امضای احمد احسان مهر حزب توده

رونوشت برابر اصل است.

[۳۱۰۰۰۰۷۹۰۰ - ۵۳۳ ف ۱۳ آ د ۱]

۲۴۹

[رئیس شهربانی کاشان به فرمانداری کاشان، ۲۲ فروردین ۱۳۲۹]
وزارت کشور، فرمانداری کاشان، دفتر محرمانه، ۴۶، ۲۹/۱/۲۲

اداره فرمانداری کاشان

عطف به نامه‌های شماره ۳ - ۲۹/۱/۱۰ و ۴ - ۲۹/۱/۱۹ موضوع انتشار اعلامیه‌هایی از طرف حزب منحلۀ توده در کاشان به استحضار می‌رساند به طوری که بازجویی به عمل آمده اوراق مزبور در تهران چاپ و به کاشان فرستاده شده و نظر به اینکه انتخابات در جریان بوده به نظر می‌رسد که از طرف دستۀ مخالف این اوراق منتشر شده که می‌خواهند دستۀ دیگر را بدین وسیله متهم به همکاری با حزب مزبور نمایند. در بازجویی که وسیله مأمورین ویژه برای به دست آوردن ناشرین و موزعین این قبیل بیانیه‌ها به عمل آمده، در محل پخش اعلامیه سیدتقی نام محتشمی و علی نام معتمد که هر دو نفر دارای پیشینه می‌باشند مشاهده شدند و قویاً مورد بدگمانی واقع و تحت تعقیب قرار گرفته و پرونده متشکله به دادسرا ارسال و دو نفر مزبور با اخذ بیست هزار ریال ضامن آزاد شده‌اند. مع‌هذا، مأمورین مربوطه دستور اکید داده شده که در تجسس باشند تا در صورت مشاهده، مرتکبین را دستگیر و تعقیب نمایند.

رییس شهربانی کاشان - سرهنگ رفیعی

رونوشت برابر اصل است. [امضا]

[۲۹۰۰۰۵۷۳۶ - ۶۷۸ ن ۲ الف ب ۱]

۲۵۰

[فرماندار کاشان به وزارت کشور، ۱۵ مرداد ۱۳۲۹]

وزارت کشور، فرمانداری کاشان، شماره ۴۴/م، تاریخ ۱۳۲۹/۵/۱۵
پیوست سه برگ اعلامیه و بیانیه حزب منحلّه توده، خیلی محرمانه است

وزارت کشور

اداره شهربانی کاشان طی شماره $\frac{۲۰۱}{۲۹/۵/۱۵}$ محرمانه گزارش نموده بود که در شب ۱۴ مرداد ماه جاری چند برگ اعلامیه حزب منحلّه توده را که سه برگ آن راجع به چهل و پنجمین سال انقلاب مشروطیت ایران و یک برگ بیانیه مربوط به جنگ کره بوده در نقاط دور دست فاقد پاس شهر در شکاف درب منزل اشخاص بدست آورده‌اند. بلافاصله دستور داده شد در اطراف موضوع تحقیقات دقیق و دامنه‌داری به عمل آورده نسبت به کشف ناشرین و موزعین اوراق اقوام فوری نماید. اینک نیز دوفقره از اوراق مزبور که یک نسخه آن چاپی و برگه دیگر در دفتر شهربانی رونوشت و به فرمانداری فرستاده شده است جهت مزید استحضار تلوّاً تقدیم و نتیجه تحقیقات بعدی شهربانی در ثانی به عرض خواهد رسید.

به جای فرماندار کاشان محمودی [امضا]

[حاشیه] : اقدامی ندارد. بایگانی شود. ۲۹/۵/۲۱

[۲۹۰۰۰۵۷۳۶ - ۶۷۸ ن ۲ الف ب ۱]

۲۵۱

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۱۴ آبان ۱۳۲۹]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره کارآگاهی، تاریخ ۲۹/۸/۱۴

شماره ۱/۲۶۱۲۵/۲۵۰۸۶

وزارت کشور

رونوشت سه فقره گزارشهای شماره ۴۰۵ - ۲۹/۸/۲ و ۴۰۷ - ۳۲۹/۸/۳ و ۵۱۴۳/۴۲۲ - ۳۲۹/۸/۶ شهربانی کاشان راجع به پخش اعلامیه منتسب به حزب توده (به مناسبت پنجمین سال تأسیس فدراسیون سندیکای جهانی) در آن شهرستان و دستگیری شکرالله دانیالی و سیدمحمد سعادت یار) به اتهام پخش اعلامیه مزبور که دادسرای محل درباره آنها قرار منع تعقیب صادر نموده است به پیوست ایفاد، چون عدم تعقیب و آزاد کردن این قبیل عناصر موجب تخریب آنها خواهد گردید خواهشمند است قدغن فرمایند در این مورد اقدام شایسته معمول و از نتیجه شهربانی کل را آگاه سازند.

از طرف رییس شهربانی کل کشور. سرهنگ سرتیپ پورکارگشا [امضا]

[حاشیه] آقای بنایی : خلاصه این گزارش را جهت وزارت جنگ و رونوشت آن را نیز به شهربانی ارسال دارید زیرا دادستانی ارتش صالح برای رسیدگی به این امور است. ۸/۲۰

[۲۹۰۰۰۵۷۳۶ - ۶۷۸ ن ۲ الف ب ۱]

۲۵۲

[فرماندار کاشان به وزارت کشور، ۳ اسفند ۱۳۲۹]

وزارت کشور، فرمانداری شهرستان کاشان، شماره ۱۳۱/م

تاریخ ۱۳۲۹/۱۲/۳، محرمانه، مستقیم

گزارش شماره $\frac{۶۸۴}{۲۹/۱۲/۱}$ شهربانی کاشان حاکی است سه روز قبل دفترچه‌ای که قسمتی از مندرجات آن حاوی مرامنامه حزب منحل توده نزد یکی از دانش‌آموزان دبیرستان پهلوی به نام محمود حکیم‌باشی فرزند آقای حبیب‌الله حکیم‌باشی پزشک آزاد محلی وسیله رییس دبیرستان کشف و دانش‌آموز نامبرده از دبیرستان اخراج شده

است. دستور داده شد در اطراف این زمینه بطور محرمانه تحقیقات دامنه‌داری به عمل آورده در صورتی که منشاء آن بدست آید مراقبتهای لازم در جلوگیری از هرگونه تبلیغ و تحریکات سوء بنمایند نتیجه متعاقباً به عرض خواهد رسید.

فرماندار کاشان عبدالله شیرخانی [امضا]

[۲۹۰۰۰۵۷۳۶ - ۲۹۷۸ ن ۲ الف ب ۱]

گلپایگان

۲۵۳

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۶ اسفند ۱۳۲۳]

وزارت کشور، اداره سیاسی، شماره ۱۵۷۹۴ - ۱۲۴۲۹

تاریخ ۱۳۲۳/۱۲/۲۶

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: طبق گزارش شهربانی گلپایگان چون عده‌ای از علما و متنفذین آنجا از قبیل آقایان صافی و محمدی مجتهد نسبت به مرام آقای حمید داوران رییس فرهنگ آنجا که طرفداری از حزب توده است جداً مخالفند، موقعی که شخص مذکور به مرخصی به تهران آمده بود شرحی به امضای عده‌ای از اهالی به وزارت فرهنگ و نخست وزیری شکایت و به عنوان اینکه صلاحیت ریاست فرهنگ گلپایگان را ندارد تغییر او و انتصاب دیگری [را] که پشتیبان حزب توده نباشد خواستار شده از وزارت فرهنگ به آقای صافی مرقوم داشته‌اند که داوران شخص باایمان و وطن‌پرستی است تغییر او به مناسبت خدماتی که نموده است مقدور نیست. مرقومه مزبور را خود آقای داوران که از مرکز مراجعت نموده به آقای صافی داده است این جواب تولید بغض

بین طرفین نموده تا اینکه روز ۱۱ ماه جاری که مصادف با روز تولد حضرت رسول (ص) و از طرف آقای صافی مجلس جشنی در مسجد حاجی تشکیل شده از عموم اهالی و رؤسای ادارات به استثنای رییس فرهنگ دعوت به عمل آمده و به طوری که در شهر انتشار یافته چون رییس فرهنگ این عمل را نسبت به خود توهین دانسته از فرماندار آنجا تقاضا می‌نماید به نام حفظ احترام مأمورین دولت هیچ یک از رؤسای دوایر نباید در مجلس مزبور حاضر شوند. گرچه دستوری از طرف فرماندار نرسیده، ولی رؤسای دارایی، ژاندارمری، بهداری، دخانیات، پست و تلگراف و نظام وظیفه در جشن شرکت نکرده و این عمل بیش از پیش باعث بدبینی آقای صافی به کلیه مأمورین دولت گردیده است. شهربانی مربوطه مراقب حفظ انتظامات می‌باشد.

رییس شهربانی کل کشور - سرپاس سیف

رونوشت شرح بالا برای استحضار مقام نخست وزیری تقدیم و ضمناً معروض می‌دارد که شرح لازم به وزارت فرهنگ نوشته شد. متمنی است مقرر فرمایند از لحاظ حفظ انتظامات گلپایگان دستور لازم به وزارت فرهنگ صادر و از نتیجه وزارت کشور را مستحضر سازند.

از طرف وزیر کشور [امضا کلانتری]

[حاشیه]: شرحی به وزارت فرهنگ نوشته شود و فرستاده شود که اقدام مقتضی بنمایند.

[۱۰۹۰۰۲ - ۶۴۴]

۲۵۴

[وزیر کشور به فرمانداری، ۲ خرداد ۱۳۲۴]

وزارت کشور، تاریخ ۱۳۲۴/۳/۲، نسخه دوم تلگراف رمز، گلپایگان

فرمانداری

۶ قسمت بعد از فرمانده پادگان کشف نشده [است.] توضیحات کافی اعلام و مخصوصاً تعیین نماینده افسران مداخلات مستقیمی دارند یا ندارند و آیا مرام بلشویکی تبلیغ می‌کنند یا مرام حزب توده.

وزیر کشور

[۲۹۳۰۰۰۷۸۱ - ۴۱۹ ط ۴ ب آ ۱]

۲۵۵

[فرماندار گلپایگان به وزارت کشور ۱۹ خرداد ۱۳۲۴]

وزارت کشور، اداره سیاسی، شماره ۸، تاریخ ۱۹/۳/۱۳۲۴، محرمانه

وزارت کشور - اداره سیاسی

طبق اطلاع حاصله در خوانسار، فرجادی نام حسابدار بانک ملی آنجا مدتی است شروع به تبلیغات کمونیستی نموده و با موقعیت خوانسار زمزمه‌هایی مبنی بر تحریکات و تهییج احساسات اهالی شنیده می‌شد. فوراً در این قسمت وارد تحقیقات شده به رییس ژاندارمری محرمانه دستور داده شد تحقیق و رسیدگی نموده نتیجه را اطلاع دهد. نامبرده پس از تحقیقات لازمه، صحت تبلیغات و فعالیت نامبرده را تأیید و ضمناً معلوم شد منشی ژاندارمری خوانسار نیز با آنها همدست و کمک می‌نماید. به رییس ژاندارمری دستور داده شد فوراً او را به گلپایگان منتقل نمود. به رییس بانک گلپایگان هم در این زمینه نسبت به انتقال فرجادی و جلوگیری از توسعه این تبلیغات که با موقعیت محلی و اخلاقی اهالی خوانسار ممکن است پیش‌آمدی نظیر اصفهان بشود دستور لازم داده شد. دو روز قبل که برای تاسیس شرکت دخانیات به اتفاق آقایان رییس دارایی و دخانیات به خوانسار می‌رفت آقای ناظمی رییس بانک ملی نیز به خوانسار آمده در آنجا گذشته از

تاکیدی که در خودداری از این تبلیغات با تلفن نموده بود حضوراً هم او را از ادامه این اقدام منع کرد. مشارالیه جداً از قبول آن خودداری و اظهار داشت وقتی اقدام من که یکی از عمال مهم حزب توده هستم به وظیفه اداری ام لطمه وارد نیورد و کارهای اداری خود را به خوبی انجام دهم در مواقع غیراداری کسی حق ممانعتم را ندارد. اینک مراتب استحضاراً به عرض رسانیده و متذکر می‌شود چنانچه مشارالیه فوراً از خوانسار منتقل نشود، ممکن است اسباب زحمت و عدم انتظامی فراهم شده و اهالی خوانسار که طبعاً مردم ناراحتی هستند این موضوع را دست‌آویز اجتماع و نهضت‌هایی قرار دهند. استحضاراً به عرض می‌رساند که نامبرده بالا از اهالی همدان و سابقاً از کارمندان فرهنگ بوده که در اثر تحریکات بی‌رویه او را معاف نموده‌اند و چندی است در بانک استخدام گردیده، بسته به نظر مبارک است.

فرماندار شهرستان گلپایگان. نواب

رونوشت شرح بالا پیرو معروضه شماره ۳۷۴۳ - ۲۳۷۴ - ۱۳۲۴/۴/۱۰ جهت مزید استحضار مقام نخست وزیری تقدیم و متمنی است مقرر فرمایند از اقدامی که به عمل آمده است وزارت کشور را مستحضر سازند.

از طرف وزیر کشور [امضا]

[۱۰۹۰۰۲ - ۶۵۰]

۲۵۶

[وزیر کشور به نخست وزیر ۱۰ تیر ۱۳۲۴]

وزارت کشور، اداره سیاسی، شماره ۳۳۷۴/۳۸۳۰

تاریخ ۱۰/۴/۱۳۲۴، محرمانه

نخست وزیر

فرمانداری گلپایگان رونوشت نامه محرمانه بخشداری خوانسار را دایر بر این که آقای فرجادی کارمند بانک ملی آنجا با معیت آقای قدوسی به عنوان نمایندگی حزب توده مشغول فعالیت‌هایی شده و کتب متعدد مربوط به مرام حزب را در بین اهالی به رایگان تسلیم نموده و ممکن است دیر یا زود عده‌ای را از طریق مستقیم منحرف نمایند، ارسال داشته تقاضا کرده است که آقای فرجادی از گلپایگان به محل دیگری منتقل شود. مراتب را برای استحضار معروض داشت. متمنی است دستور مقتضی به بانک ملی صادر فرمایند.

وزیر کشور از طرف وزیر کشور [امضا کلانتری]

[۱۰۹۰۰۲ - ۶۵۰]

۲۵۷

[رییس شهربانی کل کشور به نخست وزیر، ۲۵ شهریور ۱۳۲۵]

وزارت کشور، اداره کل شهربانی، اداره دفتر کل، شماره ۱/۵۳۹۷/۸۵۷۵

تاریخ ۲۵/۶/۲۵

جناب اشرف آقای نخست وزیر و وزیر کشور

گزارش تلگرافی شماره ۱/۹ [مورخ] ۲۵/۶/۱۹ شهربانی گلپایگان ذیلاً معروض

می‌گردد:

روز ۱۷ ماه جاری مهندس شاهین به این شهر وارد، بدون معرفی و ارائه اعتبارنامه با چند نفر ماجراجو که خود را وابسته به کمیته مرکزی حزب توده معرفی نموده [اند]. مشغول نشر آگهی در دبیرستان و سخنرانی و تبلیغات برله حزب توده گردیده، اذهان

عممی مشوش، به فرمانداری گزارش [شده و] انتظامات برقرار می‌باشد.
به شهربانی مربوطه دستور داده شد با نهایت جدیت و بی‌طرفی انجام وظیفه نموده،
اشخاصی که مخل آسایش اهالی بودند تعقیب نمایند.

رییس شهربانی کل کشور - سرپاس صفاری [امضا]

[۱۰۹۰۰۲ - ۸۵۰]

لنجان

۲۵۸

[فرمانده ژاندارمری کل کشور به وزارت کشور، ۵ بهمن ۱۳۲۹]

وزارت کشور، ژاندارمری کل کشور، ۱۲۳۱۷/ط

تاریخ ۱۳۲۹/۱۱/۵، محرمانه

وزارت کشور

محترماً معروض می‌دارد: گزارش هنگ ژاندارمری اصفهان به استناد گزارش
گروهان مرکزی حاکی است: رمضانعلی فرزند جعفر شهرت‌آزاد، راننده مهندس اداره
راه اصفهان که یکی از عناصر سابق حزب منحلۀ توده بوده، اخیراً دو سه مرتبه با ماشین
سواری دولتی به قریهٔ چمگردان از توابع بخش لنجان رفته و با بعضی از عناصر مشکوک
تماس گرفته و بعضی از آنها را نیز به اصفهان آورده است.

مراتب جهت تعقیب و تحقیق از نامبرده به شهربانی اصفهان اعلام که با بازجویی از
شخص مذکور چنانچه دستیارانی در محل داشته باشد هویت آنها را کشف و برای
تعقیب و دستگیری آنها نتیجه را به هنگ اعلام تا اقدام مقتضی معمول گردد.

فرمانده ژاندارمری کل کشور - سرتیپ گلپیرا [امضا]

[حاشیه] : عیناً برای استحضار اداره سیاسی ایفاد می‌گردد. [امضا] ۲۹/۱۱/۷

[۲۹۰۰۰۱۰۸۹ - ۵۰۴ و ۲ الف ب ۱]

میمه

۲۵۹

[بخشدار میمه به فرمانداری کاشان، ۱۰ مهر ۱۳۲۵]
وزارت کشور، شماره ۴۶۲، ۳۲۵/۷/۱۰، محرمانه، مستقیم
بجای رونوشت است

فرمانداری شهرستان کاشان

محترماً بازگشت به نامه‌های شماره ۳۵۶۶ - ۳۲۵/۴/۲۷ و ۴۵۹۴ - ۲۵/۷/۲ متضمن
رونوشت امریه‌های جناب اشرف نخست وزیر معروض می‌دارد ليله یکشنبه ۳۲۵/۷/۷
آقای حسن سرخوش نام عضو حزب توده که از چند روز قبل به اتفاق آقای خداداد
زندى خسروآبادى به مرکز این بخش وارد و در منزل آقایان گرانمایه‌ها و خردمندها
پذیرایی می‌شده، بدون اطلاع قبلی اینجانب، سایر رؤسای ادارات وسیله جارچی مردم
و همراهان حزب توده را به مسجد بزرگ دعوت و در ليله مذکور سخنرانی مفصلی
می‌نماید. به طوری که شنیده می‌شود در غیبت اینجانب و فرماندهی دسته نگهبان که به
اتفاق برای انجام کاری [به] ۳ کیلومتری مرکز بخش رفته بودیم، نامبرده میدان را خالی
دیده با حضور عدّه کثیری از اهالی شروع به هتاکى نسبت به مأمورین دولتی نموده، به
قرار مسموع مردم را به ندادن مالیات و سرباززدن از دستورات بخشداری و اطاعت

نکردن از نگرهبانی و عدم اجرای مقررات و قانون که حتماً روح سران احزاب از اینگونه بیانات بیزار است تشویق و ترغیب [کرده است.] به طوری که رعایای ساده لوح را به این الفاظ : «ما دیگر اجازه نمی‌دهیم مأمورین ناصالح به ما حکومت کنند»، «ما دیگر پشتیبانی از حکومت‌های ...^(۱) نکرده و آنان را ساقط می‌کنیم». ما دیگر به این مأمورین از قبیل فرمانداری، بخشداری، نگرهبانی، دارایی، ثبت و... احتیاج نداشته و خودمان باید سازمان مرتب و منظمی بدهیم.» و قس^(۲) علی هذا، اغوا نموده و رویه و روحیه مردم ساکن این بخش را خراب می‌کند. که افکار اهالی به طرف هرج و مرج و بی‌نظمی و اغتشاش متوجه و اگر یکی دو جلسه با این ترتیب، و دنبال کردن این روش برای مردم کشاورز و آرام این حدود سخنرانی بشود یقیناً آشوبی در تمام این سامان برپا و آتشی روشن می‌شود که مسلماً اطفاء آن برای مأمورین و دولت وقت به زحمت میسر و بلکه نیز مقدور می‌گردد. اینک مراتب را قبل از وقوع هر پیش‌آمد سوئی گزارشاً به استحضار اولیای امور رسانیده، استدعا دارم امر و مقرر فرمایند از طرز رفتاری که در این قبیل موارد با اینگونه اشخاص باید عمل نمود این بخشداری‌ها را مستحضر کرده دستور فرمایند از روشی که باید اتخاذ شود و سریعاً و صریحاً بخشداری را روشن نمایند. در پایان اضافه می‌نماید که شخص نامبرده پس از اتمام بیانات خود به اتفاق مان خداداد زندی در تاریخ صبح روز ۳۲۵/۷/۷ به سمت خسروآباد عزیمت و سپس از آنجا هم به طرف اصفهان یا کاشان حرکت می‌نماید.^(۳)

۱. در اصل جای خالی است.

۲. اصل : حق

۱. اصل : بنماید

بخشدار میمه مهندس صنیع زاده امضا

[۳۱۰۰۰۰۸۱۲ - ۶۱۲ ف ۳ آ د ۱]

نایین

۲۶۰

[حزب توده ایران، کمیته محلی نائین، ۱۳ تیر ۱۳۲۵]

وزارت پست و تلگراف و تلفن، تلگراف از نائین به ط، تاریخ اصل ۱۳

تاریخ وصول ۴/۱۳

ساعت ۱۱ صبح جناب آقای نخست وزیر، رونوشت کمیته مرکزی حزب توده، رونوشت کمیسیون نظارت انتخابات، رونوشت رهبر، رونوشت ظفر، رونوشت آرمان ملی، رونوشت صبا، محمد کاشفی که پرونده دزدی مسلحانه او در دادگاه اردکان مطرح و از توجه آقای فرج الله مصباح سیف پور فئودال معروف [و] قره نوکر ننگین مرتضی قلی صمصام که به منظور تحصیل مصونیت پارلمانی و جلوگیری از جریان پرونده خیانات خود مقیم وکالت^(۱) شده [است]. برای فراهم کردن وسایل انتخابات زوری و پولی اخیراً با گرفتن مبلغ مهمی وجه چند قضیه از ارباب خود از اصفهان آمده. با فریب دادن عده ای ساده لوح جمعیتی به نام اتحادیه کشاورزان معیل [ایجاد کرده است] اگر از طرف مقامات مربوطه به احترام اعلامیه آقای نخست وزیر از او جلوگیری نشود، این کمیته و سایر اهالی بیگناه نائین مسئول هیچ پیش آمد سوئی نخواهند بود. ۹۱، ۲۵/۴/۱۳

---

۲. ظاهراً منظور آن است که وکیل مجلس شده است.

از طرف کمیتهٔ محلی حزب تودهٔ نائین، وحیدی، باقر منوچهری

[۲۹۱۰۰۰۳۴۵۹ - ۲۰۶ ع ۴ آ ح ۱]

نجف آباد

۲۶۱

[بخشدار نجف آباد به فرمانداری اصفهان، ۹ تیر ۱۳۲۲]

وزارت کشور، استانداری دهم، فرمانداری اصفهان، ۲۲/۴/۹

شماره ۸، محرمانه و مستقیم

فرمانداری اصفهان

محترماً گزارش می‌دهد: آقای تقی فداکار در شب پنجشنبه ۲۲/۴/۹ به نجف آباد آمده و عده‌ای از اهالی را دور خود جمع نموده و مذاکرات آن‌ها مربوط به انتخابات و تشکیل حزب توده بوده و پس از دو ساعت توقف در نجف آباد به طرف کرون و فریدن رفته است. اینک مراتب گزارش تا به آن چه دستور فرمایند اقدام شود.

بخشدار و شهردار نجف آباد [امضا]

[حاشیهٔ ۱]: به وزارت کشور گزارش شود.

[حاشیهٔ ۲]: رونوشت گزارش بالا برای استحضار وزارت کشور تقدیم می‌شود. فرماندار اصفهان

[امضا]

[۲۹۱۰۰۰۳۴۵۹ - ۲۰۶ ع ۴ آ ح ۱]

۲۶۲

[محمدباقر نجفی به نخست وزیر، ۹ مرداد ۱۳۲۵]

وزارت پست و تلگراف و تلفن، تلگراف از اصفهان به ط
شماره تلگراف ۲۱۵۸، تاریخ اصل ۹، تاریخ وصول ۱۰

توسط جناب آقای اوحدی حضور حضرت اشرف آقای نخست وزیر دامت شوکته

بر آن مملکت باید گریست که فریادرس را ندانند کیست. چندی است مشتی رعایای عزیزآباد تابع نجفآباد ملکی این جانب به نام بستگی [به] حزب توده مشغول غارت و سرقت محصولات سهم مالک می‌باشند. صریحاً می‌گویند به ما گفته‌اند بزیند و بکشید و ببرید. مکرر به دوایر مربوطه شکایت نموده، در تاریخ ۱۱ و ۴/۲۹ به شخص جناب آقای استاندار تظلم و ایشان قول جلوگیری داده. بالعکس شب پنجم ماه جاری غارت‌گران، عده‌ای از رعایا که مثل آنها نبوده و دشتبان محصول را به قسمتی مضروب و مجروح نموده که یک نفر آنها مشرف [به مرگ] بوده صبح مضروبین به بخشداری نجفآباد شکایت [کردند] بخشدار (با رییس مأمورین انتظامی حزب توده) به جای دادرسی به آنها تغیر [کرده که] چرا به من تظلم می‌کنید بروید شهر تظلم کنید. ولی در اثر شکایت، ضاربین روز هفتم ماه بخشدار نامبرده به عرایض دو نفر اعضای حزب توده نجفآباد و دو نفر غارتگران برای کمک عملی به آنها به عزیزآباد، منزل غارتگران به مهمانی رفته، نوکر اینجانب را احضار و بعد از تعزیر زیاد به او گفته، امر می‌کنیم که محصول به پنج قسمت تقسیم شود.

جواب به او گفته امر شما برخلاف امر رییس معظم دولت و معمول سنوات سابقه [است به] علاوه قسمتی را که تا به حال نظارت برده و سهم مالک را نداده، چه می‌شود. بخشدار بعد از تغیر به نوکر اینجانب، مأمور [به] عزیزآباد گذارده [که] اگر رفتار مأمورین عالی مقدار حسب‌الامر سری جناب اشرف است آن بیانه‌ها و دستورات اکیده که منتشر می‌فرمایند چیست. کار مسامحه را مأمورین دولت به جایی رسانیده که حزب

توده در حقوق مردم مداخله رسمی [کرده] اینجانب را دعوت برای رسیدگی نموده از سهل‌انگاری دولت اینک که مرجع تظلم را در این سامان تأسیس شده و اگر واقعاً دولت حضرت اشرف دمکراسی و قانونی است به چه علت از یک مشت غارتگر که به جان و عرض و مال مردم ریخته و به نام بستگی [به] حزب توده سلب آسایش از جان و مال مردم شرافتمند نموده، جلوگیری نمی‌فرمایند. بخشدار نجف‌آباد عملاً آنها را به غارتگری تشویق می‌نماید. سایر مأمورین عالی مقدار چنان از شرارت چاقوکش‌ها مرعوب شده که وجوه اهالی خواستار استبداد زمان سابق و از این دولت دموکراسی صوری منزجر است. مسئول خدایی، قانونی [و] وجدانی حقوق اهالی کشور نیستند. راضی نشوید در تاریخ ایران ضبط شود در زمان فرمانفرمایی حضرت اشرف لطمه به استقلال کشور و قانون اساسی و حقوق حقه اهالی وارد شود. دادرسی فوری مورد استدعا است.

حاج شیخ محمدباقر نجفی

[حاشیه ۱] دفتر : جواب به این شکل تهیه شود و به امضای حضرت اشرف بنویسید. تلگراف شما ملاحظه شد. بدیهی است احترام به قوانین و مقررات از وظایف اولیه عموم طبقات کشور محسوب و عدم اطاعت و سرپیچی مستلزم مجازات شدید است. انتظامات در همه جا باید برقرار باشد و مردم در رفاه و آسایش بوده به کسب و زراعت خود مشغول باشند. و بهره مالکانه باید طبق معمول تحویل و پرداخته شود. به استانداری هم دستور لازم داده شد که از تجاوزات جلوگیری نمایند. بازرس مخصوص نیز قریباً اعزام خواهد شد. [امضا اعزاز نیک پی]

[حاشیه ۲] استانداری : آقای شیخ محمدباقر نجفی که رعایای مشارالیه از دادن حق مالکانه در اثر تحریکات خودداری کرده‌اند و برخلاف انتظامات اقداماتی کرده‌اند قدغن فرمایید فوراً اقدام و از نظایر این پیش‌آمدها جلوگیری شود. البته بهره مالکانه طبق معمول سابق باید پرداخته و

تحويل گردد. که لطمه به جمع آوری محصول و بذرکاری آینده وارد نگردد. لازم است هر کس تجاوز و تخطی نموده مجازات شود. نتیجه اقدامات را اطلاع دهند. بازرس مخصوص هم قریباً اعزام خواهد شد. [امضا اعزاز نیک پی]

[۱۰۹۰۰۲ - ۷۸۹]

نظن

۲۶۳

[گزارش به ژاندارمری کل کشور، ۶ مهر ۱۳۲۳]

وزارت کشور، ژاندارمری کشور، شماره ۴۳۶۴۵، تاریخ ۷/۶

برابر گزارش هنگ ۱ مرکز، اخیراً در نظن حزبی به نام حزب توده تشکیل [و] در کارهای ادارات بعضی دخالت‌های غیرقانونی نموده و بوسیله انتشار اعلان نرخ بعضی اجناس را تعیین و کسبه را تهدید و با تجمع زیاد بر علیه ادارات نطقهایی ایراد می‌نمایند اینک یک برگ از اعلانهای منتشره به پیوست تقدیم می‌گردد استحضاراً به عرض رسید.

مستقیم، محرمانه

محترماً رونوشت گزارش رسیده بالا و عین اعلان ضمیمه آن و اتخاذ تصمیم لازم در این قبیل عملیات جهت استحضار وزارت کشور ایفاد می‌گردد.

فرمانده ژاندارمری کل کشور - سرتیپ خسرو پناه [امضا]

[حاشیه] : آقای مصطفوی : بنویسید از تبلیغات نمی‌شود جلوگیری کرد ولی اگر عملی برخلاف انتظامات از آنها دیده شود باید تعقیب و به دادگاه فرستاده شوند.

[۲۹۳۰۰۲۱۳۹ - ۲۱۹ ظ ۴ ب آ ۱]

۲۶۴

[آگهی حزب توده نطنز، بی تا]
آگهی

حزب توده نطنز [برای] رفاه عامه [و] برای کمک به اشخاص بی بضاعت نرخ خریزه را سه کیلو، چهار ریال اعلام می نماید عموم استفاده کنند.

از طرف حزب توده نطنز

[۲۹۳۰۰۲۱۳۹ - ۲۱۹ ظ ۴ ب آ ۱]

ایلام

۲۶۵

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۷ خرداد ۱۳۲۵]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، دایره اول

شماره ۴۷۳۸/۲۱۴۸/۱، تاریخ ۲۷/۳/۲۵

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: طبق گزارش شماره ۷۷۳ [مورخ] ۲۵/۳/۱۴ شهربانی کرمانشاهان به استناد گزارش شهربانی ایلام اخیراً محمد خداداد کارمند کشاورزی که به ماموریت ایلام رفته به همدستی جعفر بیدل پیشه‌ور و چند نفر دیگر مشغول تشکیل حزب توده در ایلام شده و در حدود یکصد نفر از ساکنین آنجا را با خود متحد نموده مشغول فعالیت هستند، ولی تاکنون تظاهراتی نکرده‌اند. به شهربانی آنجا دستور لازم داده شد که در حفظ انتظامات مراقبت به عمل آورده جریان را گزارش دهد.

رییس شهربانی کل کشور - سرپاس صفاری [امضا]

[۲۹۰۰۰۱۴۲۸ - ۸۴۷ و ۲ الف ب ۱]

۲۶۶

[رییس شهربانی کرمانشاهان به استانداری کرمانشاهان، ۱۱ تیر ۱۳۲۵]
وزارت کشور، شماره ۱۱۳۴، مورخه ۱۱/۴/۱۳۲۵، محرمانه

استانداری استان پنجم

عطف به مرقومه شماره ۵۶۹ مورخه ۲۵/۴/۷ گزارش جریان امر از شهربانی ایلام
واصل و ضمن شماره‌های ۹۴۹ مورخه ۲۵/۴/۱ و ۱۰۳۲ مورخه ۲۵/۵/۵ به عرض
رسیده برای حفظ نظم و جلوگیری از هرگونه پیش‌آمد سوئی نیز دستور کافی به کفیل
شهربانی ایلام داده شد. اخیراً نیز کفیل شهربانی با اخذ مرخصی ۴۸ ساعته به کرمانشاه
آمد [و] چنین گزارش می‌دهد که تقی رخشینه اهل تیرزد مدت‌ها است در ایلام سکونت
دارد. اهالی ایلام نظر خوبی به شخص مذکور ندارند. اخیراً کتباً خود را به سمت نماینده
حزب توده کرمانشاه در ایلام معرفی نموده و در حدود یکصد تن از اشخاص متفرقه در
حزب مزبور اسم‌نویسی نموده‌اند. لیکن بازرگانان و پیشه‌وران محلی تشکیل حزب توده
را در آنجا به ضرر خود تشخیص داده شروع به یک رشته تبلیغات ضدتوده نموده و
انتشار داده‌اند اگر این حزب تشکیل شود مال و ناموس همه در خطر است. این حزب
می‌خواهد دین اسلام را از بین ببرد و تقی رخشینه می‌خواهد به این وسیله مطالبات
اشخاص را حیف و میل نماید. عشایر اطراف و کردزبانان ایلام همه در این خصوص با
پیشه‌وران و بازرگانان هم‌عقیده شده‌اند و می‌گویند ما هم در مقابل حزب توده حزب
امام حسین و حضرت عباس تشکیل می‌دهیم و تا جان داریم از تشکیل حزب توده در
ایلام جلوگیری می‌کنیم. چون اشخاص ذی‌نفع قضیه را به صورت مذهبی و دینانی جلوه
داده و غالب اهالی ایلام، همه مردمان عامی [و] بی‌سواد هستند. از طرفی تقی رخشینه
هم از فعالیت خود در آنجا دست‌بردار نیست ممکن است اختلافاتی بین آنها شده و

منجر به خونریزی و برادرکشی گردد. از لحاظ اهمیت موضوع کسب تکلیف و اخذ آموزشهای صریحی نموده و ضمناً تذکر می‌دهد که تقی مزبور در حینی که خود را به سمت نمایندگی حزب توده معرفی نمود، در نامه تذکر داده طبق دستور شماره ۸۳ کمیته ایالتی غرب، رونوشت دستور را که از او خواسته‌اند، از تسلیم آن خودداری و گفته است منوط به کسب اجازه از کمیته ایالتی می‌باشد. و معلوم نیست این شخص حقیقتاً از طرف کمیته ایالتی به این سمت در ایلام تعیین شده یا خیر. مستدعی است امر و مقرر فرمایند در این خصوص آموزش کافی مرحمت شود که به شهربانی آنجا دستور لازم صادر گردد.

رییس شهربانی کرمانشاهان پاسیاری اسفندیاری

محل امضا و مهر ۲۵/۴/۱۱

رونوشت برابر با اصل است.

[۱۰۹۰۰۲ - ۸۸۶]

۲۶۷

[رییس شهربانی کرمانشاه به استانداری کرمانشاهان، تیر ۱۳۲۵]

وزارت کشور، محرمانه

استانداری استان پنجم

پیرو [گزارش شماره] ۹۴۹ [مورخ] ۲۵/۴/۱۱ برابر گزارش شهربانی ایلام تقی رخشینه با افتتاح کلپ، کتباً خود را نماینده حزب توده ایلام معرفی [کرده و] به نام‌نویسی شروع و اغلب از اهالی آنجا با تشکیل حزب مخالف می‌باشند. برای جلوگیری از بروز اتفاقات سوء رییس شهربانی چند نفر از وجوه اهالی و پیشه‌وران را احضار و با اندرزه‌های لازم تا اندازه‌ای آنها را عجالتاً ساکت [کرده است]. ولی چون آن ناحیه عموماً عشایری و با وضعیت حزب و غیره مخالفت دارند، در صورتی [که] از

طرف حزب نامبرده فعالیتی ظهور نماید، احتمال وقوع اتفاقات سوء خواهد رفت. مراتب محض استحضار و صدور آموزش گزارش [گردید.] نیز به شهربانی مربوطه دستورات کافی برای حفظ انتظامات داده شده است.

رییس شهربانی کرمانشاه. پاسیار ۱ اسفندیاری

رونوشت برابر اصل است.

[۱۰۹۰۰۲ - ۸۸۶]

۲۶۸

[رییس شهربانی کرمانشاه به استانداری کرمانشاه، ۳۱ مرداد ۱۳۲۵]
وزارت کشور، استانداری پنجم، شماره ۱۷۴۱، تاریخ ۲۵/۵/۳۱، محرمانه

استانداری استان پنجم

پیرو [نامه شماره] ۱۶۷۵ [مورخ] ۲۵/۵/۲۹ برابر گزارش شهربانی ایلام سخنرانی هفتگی حزب توده ایلام در روز ۲۵/۵/۲۵ از ساعت ۱۶ به موجب آگهی که قبلاً منتشر کرده بودند در محل کلوپ مربوطه تشکیل، قریب دویست نفر اشخاص در آنجا حاضر شده، قبلاً وسیله مرتضی بدخش کارمند غله و نان برنامه سخنرانی قرائت سپس تقی حیدری دانش آموز راجع به ترقیات اخیر جبهه آزادی در ایران سخنرانی و گفته است اکنون که دوره پانزدهم انتخابات تشکیل می گردد باید یک نفر از اهالی ایلام [را] انتخاب کنیم که پیرو مرام آزادی باشد و در عمران و آبادی این شهرستان اقدام کند. بعداً مصطفی قنبری بقال راجع به آبادی شهر ایلام سخنرانی و اظهار داشته حمام مقابل مسجد که موقوفه مسجد است بایستی از اختیار فرماندار خارج و به کرایه داده شود و از کرایه او مخارج مسجد تأمین گردد و راجع به عملیات رییس دادگاه اظهاراتی نمود که ما اهالی از

وضع رفتار رؤسا اطلاعی نداریم. در صورتی که اوضاع ادارات ایلام در روزنامه‌های کرمانشاه نوشته شده است و قسمتی هم راجع به عملیات پورفرخ اضافه نموده که نامبرده تنها نبوده بلکه مبلغ هشت هزار تومان از وجوه اخاذی و سهم فرماندار ایلام شده که چهار هزار تومان او نقد و بقیه قبض بوده است و ما نمی‌دانیم کدخدا عباس اکبری ۵۳ حلب روغن به چه عنوان به فرماندار داده است. پس از آن ژولیده کارمند فرمانداری راجع به تاریخ باستانی ایران و تاریخ آزادی دنیا سخنرانی نموده و در ساعت ۱۸ عصر خاتمه و اتفاق سوئی رخ نداده است.

رئیس شهربانی کرمانشاه. پاسیار ۱ اسفندیاری

رونوشت برابر اصل است. [۲۹۰۰۰۱۶۱۸ - ۲۴۱ و ۳ الف ب ۱]

۲۶۹

[رئیس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۱۳ شهریور ۱۳۲۵]
 وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره کارآگاهی، تاریخ ۲۵/۶/۱۳
 شماره ۱/۵۰۶۸/۷۹۷۹

وزارت کشور

به استحضار می‌رساند: طبق گزارش شهربانی کرمانشاهان در شماره ۸۷ روزنامه بیستون مورخه ۲۰ مرداد ۱۳۲۵، مقاله تحت عنوان «اعمال ارتجاعی در ایلام» مبنی بر اشغال و محاصره کلوپ حزب توده از طرف شهربانی و مامورین نگهبانی در شب نیمه شعبان درج شده است. مراتب از شهربانی ایلام استعلام، شهربانی مزبور موضوع محاصره و تعرض پاسبان و نگهبانیه‌ها را به کلی تکذیب و گزارش می‌دهد که شب نیمه شعبان در محل کلوپ حزب توده جشن و چراغانی برپا و تقی‌رخشینه سرپرست حزب

به اتفاق چهار نفر از وابستگان حزبی جهت کسب اجازه قرائت چند فقره بیانیه در جشن مزبور به فرمانداری مراجعه نموده‌اند. چون فرماندار نظر به حفظ نظم و اجرای دستور جناب اشرف آقای نخست وزیر [مبنی بر] عملیات اشخاصی که قصد تشکیل سازمان حزبی داشته و فاقد اعتبارنامه کمیته مرکزی باشند جلوگیری شود.» با تقاضای آنان موافقت نکرده، مقاله مزبور را درج نموده‌اند.

از طرف رییس شهربانی کل کشور - پاسپار ۱ حسام وزیری [امضا]

[۲۹۰۰۰۷۳۴ - ۷۳۷ ن ۴ الف ب ۱]

۲۷۰

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۱۴ شهریور ۱۳۲۵]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، شماره ۱/۴۶۴۲/۷۲۷۹

تاریخ ۲۵/۶/۱۴

وزارت کشور

به استحضار می‌رساند: طبق گزارش شهربانی کرمانشاهان به استناد گزارش شهربانی ایلام روز ۱۴ مرداد ماه به مناسبت تصادف با عید مشروطیت و بنا به تلگراف حزب توده کرمانشاه، رهبران حزب توده آنجا از کلیه رؤسا و کارمندان دوایر دولتی و اهالی به وسیله آگهی به کلوپ حزب دعوت و در حدود ۲۴ نفر در کلوپ مربوطه حاضر، بدو آقای مرتضی بدخشنده برنامه سخنرانی را قرائت و سپس سرود حزبی و ملی خوانده شد. آنگاه آقای تقی حیدری دانش‌آموز راجع به شهدای آزادی دوره ۴۳ ساله مشروطیت و اشخاصی که در این راه از جان و مال دریغ نداشته‌اند سخنرانی و بعداً آقای مصطفی

قنبری بقال راجع به چگونگی پیدایش مشروطیت در زمان قاجاریه و مرام دیکتاتوری دوره پهلوی و بروز حزب توده خطابه ایراد و در ساعت ۱۸ خاتمه یافته است.

از طرف رییس شهربانی کل کشور - پاسیار ۱ حسام وزیری [امضا]

[۲۹۰۰۰۱۶۲۳ - ۲۴۶ و ۳ الف ب ۱]

۲۷۱

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۸ شهریور ۱۳۲۵]
 وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره کارآگاهی، شماره ۱/۵۲۴۲/۸۲۱۲
 تاریخ ۲۵/۶/۲۸

وزارت کشور

محترماً تعقیب معروضه شماره ۷۲۸۱/۴۵۵۹ - ۲۵/۶/۱۲ به استحضار می‌رساند:
 شهربانی کرمانشاه به استناد گزارش شهربانی ایلام گزارش داده است: سخنرانی هفتگی حزب توده و اتحادیه کارگران ایلام در ساعت ۱۶ روز جمعه اول شهریور ماه ۲۵ در کلوپ مربوطه تشکیل [و] در حدود ۲۵۰ نفر در آنجا مجتمع [شدند.] ابتدا برنامه سخنرانی وسیله علیرضا پاک‌نهاد قرائت، سپس سرود ملی و حزبی خوانده شد. آنگاه شروع [به] سخنرانی نموده‌اند. بدوآ تقی حیدری دانش‌آموز راجع به اهمیت جوانان و اقدامات آنها در راه آزادی سخنرانی و اظهار داشته ما جوانان ایلامی بایستی با جوانان ایران هم‌زمان شده نگذاریم اشخاص ماجراجو و ارتجاع‌طلب به نام این که من پسر مدیر کل هستم روی سرما عملیات ارتجاعی خود را انجام دهد. (منظور ابوالحسن سپهر فرماندار ایلام) بعداً صادق بیدلی راجع به اوضاع داخلی شهرستان سخنرانی نموده و

گفته است بشارت به همشهریه‌های گرامی^(۱) که یکی از جوانان کشور برای بازرسی اداره املاک به این شهرستان وارد که دست تعدی اشخاص را از سر برادران عشایر کوتاه نماید و خطاب به بازرس اعزامی که آنجا حضور داشته نموده اظهار داشته (آقای فرقدان بازرس املاک) بنده از طرف کمیته محلی حزب توده و عشایر ایلام از شما تقاضا می‌نمایم که به اوضاع اداره املاک و عملیات رییس آن رسیدگی نموده نتیجه را اطلاع دهید. در آخر بازرس نامبرده سخنرانی و اظهار نموده هموطنان ایلامی امیدوارم که بتوانم با عملیات نامناسب رییس املاک و همدستان او مبارزه نموده پس از کشف حقیقت نتیجه را به اطلاع کمیته محلی حزب توده ایلام تقدیم نمایم. در پایان سرود حزبی خوانده شده و بعداً جلسه خصوصی تشکیل و راجع به بودجه حزبی مذاکره و ساعت ۲۰ متفرق شده‌اند.

از طرف رییس شهربانی کل کشور - پاسیار ۱ حسام وزیری. [امضا]

[۲۹۰۰۰۱۶۲۳ - ۲۴۶ و ۳ الف ب ۱]

۲۷۲

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۶ مهر ۱۳۲۵]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره کارآگاهی، تاریخ ۲۵/۷/۶

شماره ۱/۵۶۷۷/۸۸۷۹

وزارت کشور

به استحضار می‌رساند: طبق گزارش شماره ۱۹۷۳ [مورخ] ۲۵/۶/۲۱ شهربانی

کرمانشاهان به استناد گزارش شهربانی ایلام، آقای بیاناتی رییس جدید فرهنگ ایلام ۱۸

شهریور به آنجا وارد و در محل کمیته حزب توده منزل نموده و پس از معرفی خود به ادارات دولتی به انجام امور حزبی مشغول گردیده است.

از طرف رییس شهربانی کل کشور - پاسپار ۱ حسام وزیری [امضا]

[۲۹۰۰۰۷۳۴ - ۷۳۲ ن ۴ الف ب ۱]

۲۷۳

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۱۷ مهر ۱۳۲۵]
وزارت کشور، شهربانی کل کشور، شماره ۱/۶۱۱۸/۹۵، تاریخ ۲۵/۷/۱۷

وزارت کشور

محترماً تعقیب معروضه شماره ۹۰۴۳/۵۷۷۰ [مورخ] ۲۵/۷/۹ به استحضار می‌رساند: طبق گزارش شماره ۲۰۸۶ [مورخ] ۲۵/۶/۳۰ شهربانی کرمانشاهان به استناد گزارش شهربانی ایلام، ساعت ۱۶ روز ۲۵/۶/۲۲ سخنرانی حزب توده و اتحادیه کارگران در کلوپ مزبور دائر، در حدود ۱۸۰ نفر در آنجا مجتمع [شدند به] وسیله علیرضا پاک‌نهاد و آقای محمدحسین بیاناتی، رییس فرهنگ ایلام، سخنرانی مشروحی ایراد و اظهار داشته است: پس از طی دوره ۲۰ ساله رضاخانی روشنفکران و آزادیخواهان مجتمعاً کوشش می‌نمایند که ملت ایران را از قید اسارت بیگانگان خارج نموده و دست عمال ارتجاع را از سر ما کوتاه نمایند و هر یک را به حقوق خود آشنا کرده که زیر بار زور نرفته و با کمال اقتدار از حقوق اجتماعی خود استفاده نماییم. بعداً حزب توده قصد داشته است که به قریه شاه‌آباد که جزو حومه شهر است بروند، در آنجا برای

دهقانان سخنرانی نمایند. نظر به وصول نامه‌ای از طرف کدخدا عباس دهبان آنجا، سخنرانی را به موقع دیگر موکول نموده‌اند.

از طرف رییس شهربانی کل کشور - پاسیار ۱ حسام وزیری [امضا]

[۲۹۱۸۰۰۲۹۰۰ - ۱۱۵ و ۵ الف ب ۱]

۲۷۴

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۱ آبان ۱۳۲۵]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره کارآگاهی

شماره ۱۰۱۶۳/۱۰۶۵۶۵/۱، تاریخ ۲۵/۸/۱

وزارت کشور

به استحضار می‌رساند: طبق گزارش شهربانی کرمانشاهان ساعت ۱۷ روز ۵ مهرماه سخنرانی هفتگی حزب توده ایلام در کلوپ مربوطه تشکیل و قریب پنجاه نفر در آنجا حاضر و مصطفی قنبری راجع به آزادی سخنرانی و اظهار داشته در زمان شاه فقید هیچ کس قادر به گرد هم جمع شدن نبوده و کسی جرئت نداشت از سیاست صحبت نماید. اکنون در نتیجه کوشش دولت آزادیخواه جناب اشرف آقای قوام‌السلطنه در یک چنین مجمعی گرد هم جمع شده و از دردهای همدیگر آگاه می‌شویم. سپس جواد رشنوادی کارمند دادگاه ایلام به زبان لرستانی سخنرانی و اهالی را برای قبول مرام توده تشویق و جلسه در ساعت ۱۸ خاتمه یافته است.

از طرف رییس شهربانی کل کشور - پاسیار ۱ حسام وزیری [امضا]

[۱۶۲۳۰۰۱۶۲۳ - ۲۴۶ و ۳ الف ب ۱]

۲۷۵

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲ آبان ۱۳۲۵]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره کارآگاهی

تاریخ ۲۵/۸/۲، شماره ۱/۴۵۶۶/۱۰۱۶۸

وزارت کشور

به استحضار می‌رساند: طبق گزارش شهربانی کرمانشاهان به استناد گزارش شهربانی ایلام، روز اول مهرماه به مناسبت پنجمین سال تأسیس حزب توده در حدود ۳۵۰ نفر من جمله عبدالحسین ابوقدّاره با چند تن از اهالی قرای اطراف در محل جشن حاضر، بدو برنامه سخنرانی توسط جهانبخش قرائت، بعداً آقای بیاناتی رییس فرهنگ راجع به تاریخ مشروطه و ترقیات امروزه آزادی و تشکیل حزب توده ایران و تشویق اهالی به اتحاد سخنرانی [نمود و] اظهار داشته رضاشاه پهلوی به تحریک دولت انگلیس روی کار آمده و به دستور آنها مشغول گردیده چون از او بدگمان شدند برکنارش نموده به جزیره موریس فرستادند. و سیدضیاءالدین طباطبایی را برای مداخله در امور سیاسی به ایران آوردند، ولی در اثر جدیت آزادیخواهان به مقصود خود نائل نگردیدند. ساعت ۱۸/۳۰ سخنرانی خاتمه یافته است.

از طرف رییس شهربانی کل کشور - پاسپار ۱ حسام وزیر [امضا]

[حاشیه]: اداره سیاسی، به جناب اشرف آقای نخست وزیر ۲۵/۸/۳

[۲۹۰۰۰۷۳۴۶ - ۷۳۲ ن ۴ الف ب ۱]

۲۷۶

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۵ آبان ۱۳۲۵]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، تاریخ ۲۵/۸/۲۵

شماره ۱/۷۳۴۳/۱۱۵۳۶

وزارت کشور

تعقیب معروضه شماره ۱۱۱۷۳/۷۱۱۱ [مورخ] ۱۳۲۵/۸/۱۳ محترماً به استحضار می‌رساند: شهربانی کرمانشاه گزارش می‌دهد روز ۲۹ مهرماه رهبران و دبیران سابق حزب توده ایلام در کلوپ مربوطه مجتمع و کلیه میز و صندلی و اشیای کلوپ را به جای مطالبات در بین خود حراج و قرار شده محل کلوپ را برای دبیرستان اختصاص دهند. از افراد حزب توده ۱۵ نفر باقی مانده‌اند که در صدد تشکیل سازمان جوانان هستند.

از طرف رییس شهربانی کل کشور - پاسیار ۱ حسام وزیری [امضا]

[۲۹۱۸۰۰۲۹۱۸ - ۱۱۵ و ۵ الف ب ۱]

دهلران

۲۷۷

[رییس سازمان رییس اداره عملیات نگهبانی کل کشور به

وزارت کشور ۲۹ مهر ۱۳۲۵]، وزارت کشور، نگهبانی کل کشور

شماره ۱۱۲۴/۴۶۸۵۸ تاریخ ۱۳۲۵/۷/۲۹، امور محرمانه، محرمانه، مستقیم

وزارت کشور

پیرو شماره ۴۲۷۰۲/۹۸۲ - ۲۵/۷/۱۳ امور محرمانه، محترماً معروض می‌دارد گزارش تلگرافی هنگ نگهبانی کرمانشاه مستند به گزارش گروهان پشتکوه حاکی است

در دهلران کمیته حزب توده تشکیل و مشغول تبلیغات و فعالیت می‌باشند. مراتب از دسته دهلران و گروهان مهران استعلام و چگونگی پرسش گردیده، نتیجه را موکول به گزارش بعدی نموده است.

رییس سازمان نگهبانی کل کشور. سرتیپ مشیری [امضا]

اداره سیاسی ۲۵/۷/۲۹

[۲۹۰۰۰۱۶۲۰ - ۲۴۳ و ۳ الف ب ۱]

بوشهر

۲۷۸

[رییس شهربانی کل کشور به نخست وزیر، ۲۲ اردیبهشت ۱۳۲۵]
وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، تاریخ ۲۵/۲/۲۲
شماره ۱/۱۳۲۱/۱۹۳۱، پیوست: دو برگ

جناب آقای نخست وزیر و وزیر کشور

طبق گزارش شماره ۱۰۹۳/۱۰۷ - ۲۵/۲/۷ شهربانی بوشهر محترماً به استحضار می‌رساند: اخیراً دو برگ اعلامیه منتشره از طرف حزب توده شیراز در تاریخ ۲۵/۱/۳۰ شبانه دم دروازه خیابان شاهپور آن جا الصاق، ولی تاکنون حزب مزبور در بوشهر رسماً معرفی نشده و سرپرست حسابی هم ندارد و این قسم اعلامیه‌ها بیشتر به وسیله شوفرهای شرکت نفت به بوشهر آورده می‌شود. یک نسخه رونوشت اعلامیه مزبور به ضمیمه تقدیم می‌گردد.

رییس شهربانی کل کشور - صفاری. [امضا]

[۱۰۹۰۰۲ - ۹۲۴]

تهران

تهران

۲۷۹

[رییس اداره کل شهربانی به وزارت کشور، شهریور ۱۳۲۱]
وزارت کشور، اداره کل شهربانی، [شماره ناخوانا]، تاریخ ۲۱/۶، محرمانه

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: طبق گزارش کلانتری ۳ ساعت ۱۹ ماه جاری حزب
توده به شرکت تقریباً هشتاد نفر جلسه تشکیل داده و اشخاصی که در جلسه حضور
داشتند شناخته شده‌اند دکتر فریدون کشاورز، غلامرضا شمس کارمند فرهنگ،
سید محمود ستایش، دکتر میرسپاسی، مهندس شکری، یحیی رستانی کارمند روزنامه،
وارطان خیاط، سرکیس نجار، ارداشیز کفاش، اندرانیک سیمکش، وارطان میکانیک
اشگودا، مگردیچ پاره دوز [و] هایک کیف‌ساز بوده‌اند. از طرف مامورین به آنها گفته
شد در صورتی که قبلاً سه نوبت اخطار شده است طبق ماده ۱۰ قانون فرمانداری نظامی
حق اجتماع ندارید برای چه مجدداً تشکیل جلسه داده‌اید؟ اظهار نموده‌اند با آقای دکتر
امینی معاون نخست وزیری مذاکره شده و ایشان پاسخ داده‌اند مانعی ندارد، بدین لحاظ
جلسه تشکیل گردیده است. با این حال از طرف کلانتری آنها را متفرق نموده‌اند.

رییس اداره کل شهربانی - سرپاس رادسر. [امضا]

[حاشیه]: با جناب آقای دکتر امینی مذاکره شد پاسخ می‌دهند صحیح نیست و خودشان هم به رییس اداره کل شهربانی مراتب را فرموده‌اند بنابراین باید جداً جلوگیری به عمل آید. ۲۱/۷/۱ [امضا]

[۲۹۳۰۰۲۰۹۹ - ۱۰۹ ظ ۴ ب ۱ آ]

۲۸۰

[رییس اداره کل شهربانی به نخست وزیر، ۱۲ اردیبهشت ۱۳۲۲]

وزارت کشور، اداره کل شهربانی، تاریخ ۲۲/۲/۱۲

شماره ۳۴۴/۱۶۲۴، محرمانه

جناب آقای نخست وزیر

به طوری که استحضار دارند اجتماعات سیاسی در موقع اعلام حکومت نظامی طبق قانون ممنوع و شهربانی موظف است از اجتماعاتی که برخلاف مقررات حکومت نظامی است جلوگیری به عمل آورد. و روی همین اصل به کلیه احزاب اطلاع داده شده که از تمرکز اعضا و اجتماع خودداری نمایند. لیکن حزب توده با صدور دستور تلفنی از مقام نخست وزیری در مرکز مربوطه تجمع و روز جمعه گذشته نیز طبق امریه تلفنی صادره از آن مقام محترم اجازه داده شد از نمایشی که کارکنان حزب توده می‌خواهند روز جمعه در محل حزب بدهند جلوگیری نشود. لذا در ساعت ۹ روز مزبور در حضور عده‌ای در حدود سیصد نفر در محل حزب مزبور واقع در خیابان فردوسی شروع به دادن نمایش شده و رونوشت گزارشی که در این موضوع رسیده به پیوست تقدیم می‌گردد. به طوری که از لحاظ مبارک خواهد گذشت در نمایش مزبور از توهین به مقامات عالیه و مصادر امور به هیچ وجه فروگذار نشده و حال آنکه خاطر مبارک مستحضر است کسانی که قصد دادن نمایشهایی دارند مطابق مقررات باید پیش‌نمایش را

قبلاً به نظر وزارت فرهنگ و اداره کل شهربانی رسانده و پس از بررسی آن و حتی مشاهده محل و ریپسیون نمایش اگر مقتضی بود اجازه داده شود و این مقررات را نمایش دهندگان حزب توده رعایت نکرده تحت عنوان نمایش و کمک به مستمندان طبق امر صادره از مقام نخست وزیری به عنوان نمایش تجمع نموده و می‌نمایند.

با مراتب معروضه، چون این جریانات از نظر حفظ انتظامات و جلوگیری از پیش‌آمدهای نامطلوب و عدم تطبیق با مقررات حکومت نظامی ممکن است مسئولیت‌هایی برای اداره شهربانی تولید کند، مستدعی است مقرر فرمایند که احزاب هر موقعی که می‌خواهند نمایش بدهند موضوع را قبلاً طبق مقررات به وزارت فرهنگ و اداره شهربانی احاله داده با انجام تشریفات مقرر به معرض نمایش گذارده شود.

رئیس اداره کل شهربانی - سرتیپ اعتمادمقدم [امضا]

[۲۲۵ - ۱۰۰۰۰۲]

۲۸۱

[رئیس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۱۱ شهریور ۱۳۲۳]

وزارت کشور، اداره کل شهربانی، اداره اطلاعات، دایره محرمانه

شماره ۵۹۸۶/۷۳۲، تاریخ ۲۳/۶/۱۱، محرمانه، مستقیم

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: طبق گزارش واصله ساعت ۱۶ روز ۳ ماه جاری قریب ۴۰۰ نفر از افراد حزب توده در خیابان فردوسی محل حزب اجتماع نموده ابتدا چند نفر از آنها سرود خوانده و بعد وسیله اشخاص زیر سخنرانی به عمل آمده [است:]

۱- آقای دکتر جودت^(۱) بدواً در اطراف بدی فرهنگ ایران و سپس نسبت به آقای سیدضیاءالدین طباطبایی بدگویی و گفته است مرده باد سیدضیاءالدین و مرتجعینی که بدون رعایت قانون اساسی در تبریز به حزب توده حمله نموده و جواب آنها را با سرنیزه داده‌اند.

۲- ضیائی نام ۱۴ ساله سرودی خوانده که مفاد آن نیرومندی حزب توده [بود] و اظهار نموده است ما می‌توانیم هر کاری را که بخواهیم بکنیم.

۳- آقای منظوری از وضعیت شهرداری و اختلال آنجا و رفتگران صحبت نموده و به آقای ابتهاج شهردار بدگویی کرده و مشارالیه را دیکتاتور نامیده است ساعت ۲۰ جمعیت متفرق، ضمناً مقداری اوراق توزیع که قسمتی انتقاد از شهردار فعلی و قسمتی طرفداری از حزب زنان می‌باشد که دو برگ رونوشت آگهی منتشره به ضمیمه تقدیم می‌گردد.

رییس شهربانی کل کشور - سرپاس سیف [امضا]

[۱۰۹۰۰۲ - ۳۸۹]

۲۸۲

[شهردار تهران به فرمانداری نظامی تهران، مهر ۱۳۲۳]

شهرداری تهران، محرمانه، مستقیم

فرمانداری نظامی تهران - اداره کل شهربانی

به طوری که از برزن ۳ شهرداری گزارش می‌دهند روز پنجشنبه ۶/۲۹، ساعت پنج بعد از ظهر موقعی که در برزن رفتگران مشغول گرفتن لباس بوده‌اند، دو نفر که خود را از

افراد حزب توده معرفی می‌کنند و یکی از آنها موسوم به جمشید بوده به برزن می‌آید و خطاب به رفتگران اظهار می‌کند: همین شهرداری است که شما را لخت و گرسنه نگاه داشته بود و بر اثر اقدامات حزب است که به شما لباس می‌دهند و حقوق شما را اضافه کرده‌اند. بالاخره رفتگرها توجهی نکرده آنها هم می‌روند، روز جمعه دیروز نیز در مقام جلب رفتگران به حزب برآمده و در حدود ۵۰ نفر را از کار بازداشته و به زور از خیابانها جمع کرده، ساعت ۶ به حزب می‌برند و در آنجا به آنها تکلیف می‌کنند که چون شهرداری از انتشار بیانیه شما به دادستان شکایت کرده است می‌باید این ورقه را امضا کنید و مقصودشان این بوده است که به تاریخ مقدم از آنها امضا بگیرند که بگویند بیانیه از طرف خود رفتگران بوده است. به هر صورت حزب توده با این عملیات موجبات اختلال را فراهم نموده و نمی‌گذارند رفتگران که نظافت شهر را به عهده دارند کار بکنند و محل آسایش آنها هستند. چند روز قبل هم یک نفر از مامورین را که از شهرداری خارج شده است تحریک می‌کنند به برزن ۴ می‌رود و با رییس رفت و روب آنجا دعوا می‌کند و به او تلقین می‌کنند که به کلانتری شکایت کند و تولید مزاحمت بنماید. به هر حال این قبیل عملیات آنها هر روز ادامه دارد چون این اقدامات موجب اختلال نظم و آرامش و برخلاف مقررات حکومت نظامی می‌باشد. خواهشمند است دستور فرمایید به هر طریق مقتضی می‌دانند از این تحریکات و اقدامات جلوگیری نمایند تا مامورین بتوانند به انجام وظایف خود موفق گردند.

شهردار تهران

رونوشت جهت استحضار وزارت کشور ارسال می‌شود.

شهردار تهران [امضا]

[۲۹۳۰۰۲۰۹۹ - ۱۰۹ ظ ۴ ب آ ۱]

۲۸۳

[وزیر کشور به نخست وزیر، ۷ آبان ۱۳۲۳]*

وزارت کشور، اداره سیاسی و گذرنامه، شماره ۱۵۰۰/م، پیوست

رونوشت گزارش، به تاریخ ۱۳۲۳/۸/۷

نخست وزیری

رونوشت گزارش شماره ۴۳۴۸ مورخ ۶ آبان ماه جاری سرکلانتری تهران راجع به نمایشاتی که روز آدینه ۵ ماه جاری از طرف حزب توده در شهر داده شده بود، برای مزید استحضار تلواً تقدیم می‌گردد.

و توجه عالی را به قسمت اخیر گزارش دائر بر همراه بودن یک کامیون نیروی شوروی مسلح با جمعیت مزبور معطوف می‌دارد.

از طرف وزیر کشور [امضا]

[حاشیه]: آقای دکتر فاطمی به عرض جناب آقای نخست وزیر برسد. ۸/۹

گزارش

به فرموده ساعت ۷ صبح روز ۲۳/۸/۵ برای حفظ انتظامات به خیابان فردوسی رفته، مشاهده شد عده‌ای از کارگر و عمله در جلو اتحادیه کارگران اجتماع و بعداً نیز جمعیت دیگری به تدریج با کامیونهای مختلف و اتوبوس در مقابل اتحادیه مزبور پیاده و به جمعیت معروضه اضافه گردیدند. عده مذکور که بالغ بر ده الی دوازده هزار نفر بوده در پیاده‌رو دو طرف خیابان متوقف گردیدند. ساعت ۷/۴۰ تیمسار ریاست شهربانی کل کشور به معیت سرکار فرماندار نظامی نیز تشریف فرما شده مشاهده فرمودند پاسهای انتظامی که عبارت از پایه‌وران و سرپاسبان و پاسبان مامورین شهربانی و کلانتری مربوطه

*. از اسناد اداره کل آرشیو، اسناد و موزه دفتر رییس‌جمهور.

هر یک مشغول حفظ انتظامات می‌باشند. ریاست شهربانی کل کشور به معیت آقای فرماندار نظامی با چند تن از نمایندگان [حزب] توده و اتحادیه کارگران ملاقات و مذاکره فرمودند که به نحوی از تظاهرات و سخنرانی آنها جلوگیری شود. چون اصرار در سخنرانی داشته و در خیابان این عمل مقتضی نبود و فرماندار نظامی نیز اجازه نمی‌داد، آقایان دکتر کشاورز و دکتر رادمنش و چند نفر دیگر اظهار کردند ما حاضریم از جناب آقای نخست وزیر اجازه گرفته سخنرانی خود را انجام دهیم. در این موقع آقای دکتر کشاورز و دکتر رادمنش به معیت سرکار فرماندار نظامی و در تعاقب آنها ریاست شهربانی کل کشور نزد جناب آقای نخست وزیر رفتند. پس از رفتن آقایان به فاصله نیم ساعت آقای فروزش مدیر روزنامه نجات ایران و فتاحی مدیر روزنامه شباهنگ از طرف جبهه آزادی در روبروی اتحادیه کارگران در مقابل بلندگو نطقی ایراد که ماحصل آن تنقید از عمل حکومت جناب آقای ساعد نخست وزیر بود و پس از خاتمه نطق جمعیت با پرچمهای اتحادیه هر قسمت به طرف شمال خیابان فردوسی حرکت نموده و از چهارراه صمصام به خیابان اسلامبول عبور و در نزدیکی چهارراه مخبرالدوله عده‌ای از نظامیان فرمانداری به فرماندهی سرهنگ عباسی جلو دستجات را گرفته سخت مقاومت نمودند. در این موقع کارگران شروع به فریاد نموده و گفتند ما حاضریم تا آخرین قطره خون خود ایستادگی کنیم چون موقع خیلی باریک و ممکن بود در اثر تیراندازی عده‌ای مجروح و کشته شوند، ریاست شهربانی کل کشور به کارگران و سردسته‌های آن اخطار فرمودند ساکت شده و اطاعت امر مامورین انتظامی را نموده متفرق شوند. و ضمناً به فرمانده نظامیان اظهار شد از تیراندازی خودداری و تحمل کنند تا فرماندار نظامی حضور یابد. در این اثنا آقای فداکار نماینده مجلس حضور به هم رسانیده اظهار داشت: آقای دکتر کشاورز با فرماندار نظامی رفتند که به جناب آقای نخست وزیر تلفن کنند که از حرکت این عده جلوگیری نشود و به فاصله یک ربع خود فرماندار نظامی با معیت

نمایندگان آنها حضور یافته دستور عدم ممانعت و حرکت کارگران را داده و به طرف شاه‌آباد رفته در مقابل مجلس شورای ملی متوقف و در آنجا نیز ناطقین نامبرده بالا به علاوه علی‌زاده، منشی اتحادیه کارگران در مقابل بلندگو نطقهایی نظیر عبارات اولیه ایراد و ضمناً نسبت به آقای سیدضیاءالدین و همدستی مشارالیه با جناب آقای ساعد نخست وزیر اظهاراتی نموده و ضمناً با صدای بلند مرده باد ساعد و سیدضیاء و شهردار نطق خود را خاتمه داده و جمعیت را به آرامش دعوت و از طریق خیابان بهارستان به خیابان برق و میدان سپه و مقابل اتحادیه کارگران در خیابان فردوسی معاودت نمودند. در موقعی که جمعیت در مقابل شهرداری رسیده، شروع به فریاد مرده باد ساعد و مرده باد ابتهاج نموده و تا مقابل اتحادیه نیز به این بیانات ادامه دادند. ساعت ۱۱/۴۰ در مقابل اتحادیه پرچمهای خود را جمع‌آوری و جمعیت متفرق شدند. در تمام این مدت مامورین کلانتری‌های مربوطه برای حفظ انتظامات در خط سیر معبر آنها حضور داشته و انتظامات را حفظ نمودند. ضمناً از بدو اجتماع جمعیت مذکور تا خاتمه یک کامیون نیروی ارتش اتحاد جماهیر شوروی مسلح در اطراف جمعیت در حرکت بوده و در مقابل مجلس شورای ملی هم سه کامیون سرباز و دو زره‌پوش و چهار موتور سیکلت از هنگ موتوریزه ارتش شاهنشاهی حضور داشته، از آنجا نیز به میدان سپه آمدند و در تمام این مراحل خود آقای فرماندار نظامی نیز حضور داشته و ناظر اعمال و گفتار ناطقین و غیره بودند. جمعیت مزبور از حزب توده و کارگران کارخانه سیلو بوده حتی عده‌ای هم از کارگران اسلحه‌سازی سلطنت‌آباد با آنها همراه بوده‌اند. در خاتمه دو برگ فوق‌العاده روزنامه ظفر و بیانیه روزنامه شورای متحده مرکزی اتحاد کارگران و زحمتکشان که بین مردم توزیع و منتشر شده به پیوست تقدیم می‌گردد.

رییس اداره سرکلانتری - پاسیار ۱ بهنام

رونوشت برابر اصل است.

۲۸۴

[گزارش مامور مخفی شهربانی، ۸ آبان ۱۳۲۳]*

گزارش

به طوری که شب ۷ ماه جاری در مرکز حزب توده مذاکره می‌کردند سران حزب توده به خوبی ملتفت شده‌اند که حرکت دو کامیون سرباز شوروی برای حفاظت آنها در خیابانهای خط سیر در انظار مردم تهران خوب جلوه نکرده و بیشتر اشخاص فهمیده این عمل را تقبیح نموده‌اند. علوی مدیر چاپخانه فرهنگ که در تمام امورات مرموز حزب توده دخالت دارد، می‌گفت مردم تهران یک چشم دارند و فقط کامیون روسها را دیده‌اند، ولی سربازان آمریکایی و انگلیسی را که مسلحاً در حوالی مجلس با کامیونها می‌گشتند ندیده‌اند و همین صحبت را دکتر کیانوری نیز تکرار می‌کرد. مشارالیه می‌گفت روسها برای امنیت شهر آمده بودند نه برای حفاظت حزب توده. لیکن اشخاص معمولی و عادی این عمل را فوق‌العاده پسندیده و به همدیگر مباحثات می‌کردند که روسها از حزب توده پشتیبانی می‌کنند.

۲۸۵

[گزارش ۱۷ بهمن ۱۳۲۳]

وزارت جنگ

۱۷/ بهمن / ۱۳۲۳ - گزارش:

شب ۱۵ ماه جاری در یکی از حوزه‌های حزب توده ضمن مذاکرات گفتگو بود که دولت از جنبش کارگران می‌ترسد و فعلاً در تهران ژاندارمها و سربازان را برای جلوگیری از انقلاب حزب حاضر و آماده نگاه داشته است. مخصوصاً تشکیلات ژاندارمری را مرتب

* از اسناد اداره کل آرشیو، اسناد و موزه دفتر رییس‌جمهور.

می‌نمایند که یک روز برعلیه تشکیلات دهقانان در بیرون و برعلیه کارگران در داخل به کار وادارند. اولاً سربازان ایرانی و ژاندارمها وقتی که بفهمند کارگران و دهقانان مسلح شده‌اند مسلماً خواهند ترسید و این گستاخی را نخواهند داشت. و از طرف دیگر کمیته مرکزی تبلیغات خود را روز به روز در افراد و افسران ارتش توسعه می‌دهد و عاقبت همین سربازها خواهند فهمید که باید اسلحه را به سوی فرماندهان خود برگردانند. هر فردی از اعضای حزب توده باید افراد ژاندارم و سرباز را به موقع تبلیغ و به حقیقت امر آگاه سازد.

رونوشت برابر اصل است.

[امضا]

[۴۰۷ - ۱۰۹۰۰۲]

۲۸۶

[رییس شهربانی کل کشور به ریاست ستاد ارتش، ۲۸ بهمن ۱۳۲۳]
وزارت جنگ، رونویس اطلاعات، دایره اخبار، شماره ۱۲۰۸۰/۱۴۳۹۴/۱
مورخه ۲۳/۱۱/۲۴

وزارت کشور - شهربانی کل کشور

ریاست ستاد ارتش، کارآگاه ویژه مورخه ۲۳/۱۰/۷ و ۲۳/۱۱/۱۴ گزارش داده که چند نفر از کارمندان حزب توده در کلوپ حزب درخصوص انقلاب ایران مذاکره و یکی از آنها اظهار نموده فعلاً خیال حزب توده از قسمتهای شمالی آسوده بوده و باید در مرکز هم فعالیت شدید به عمل آورده و اشخاصی را که مانع پیشرفت حزب هستند به وسیله ترور باید نابود نمود و از میان برداشت. چنانچه قبل از انقلاب روسیه هم حزب بلشویک هر روز این موانع را از میان برمی‌داشت و در اثر فعالیت اعضای حزب بلشویک هر روز

یک عمارت مرتجعین را نابود می‌ساخت. و حزب توده باید این کار را به عهده رفقای ارمنی و مهاجر بگذارد، زیرا آنها از جمله فدائیان حزب توده هستند، حتی بعضی از سرمایه‌داران ارمنی هم در موقع لزوم حاضر به هر گونه فداکاری هستند چنانچه این موضوع در انتخابات دوره ۱۴ هم به ثبوت رسید. باید هر چه زودتر کمیته مرکزی این پیشنهاد را عملی کرده و موانع را از میان بردارد. البته این کار به عهده کمیته اجرائیه گذاشته شده در موقع خود با دستور کمیته مرکزی اجرائیه انجام خواهد شد. این کمیته کاملاً مخفی و اشخاص آن باید آزموده و مطمئن باشند و می‌بایستی قبل از انقلاب و یا در حین انقلاب یک قسمت از کارهای عمده را انجام دهند، فعلاً در این خصوص بیش از این مذاکراتی نمی‌شود و یک روز خواهید فهمید که کمیته اجرائیه مشغول کار شده است. در این مذاکرات علی کباری، شبرنگ و رضا روستا حضور داشته‌اند. به کارآگاه ویژه دستور داده شده که کاملاً مراقب عملیات آنها بوده و جریان امر را گزارش دهد. مراتب جهت استحضار اعلام گردید.

(سریاس سیف)

رونوشت با ریشه یکسان است. ۲۸/۱۱/۲۸

[امضا]

[۳۸۳ - ۱۰۹۰۰۲]

۲۸۷

[گزارش مامور محرمانه شهربانی، ۵ تیر ۱۳۲۴]

۵ تیر ۱۳۲۵

گزارش

روز ۳ ماه جاری شورای مرکزی حزب توده به دو نفر مهاجر، آوادیس ارمنی و ایوان روسی ماموریت داده است که به ورامین رفته و پس از مطالعه در اطراف تشکیلات آنجا

گزارش خود را به شورای مرکزی بدهند.

مطابق دستورات کمیته مرکزی از اول تیرماه باید در اطراف تهران فعالیت بیشتری ابراز شود که در انتخابات از این فعالیتها استفاده شود و از طرف دیگر در هنگام میتینگ و تظاهرات هم هزاران نفر دهاتی بتوانند در نمایشات شرکت نمایند.

[حاشیه]: به فرمانداری نوشته شود.

[۲۹۳۰۰۲۰۹۹ - ۱۰۹ ظ ۴ ب ۱ آ]

۲۸۸

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۱۹ تیر ۱۳۲۴]
وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، دایره اخبار
تاریخ ۲۴/۴/۱۹، شماره ۱/۴۱۵۶/۴۴۵۹، محرمانه

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: اطلاع حاصل شد به مناسبت ورود نمایندگان کارگران شوروی (که پنجشنبه ۲۴/۴/۱۴ به تهران وارد شده‌اند) حزب توده به عموم کارگران اتحادیه‌های حزب اخطار نموده که در ساعت ۱۶ روز گذشته ۲۴/۴/۱۷ با پرچمهای مخصوص خود در مقابل کلوپ مرکزی حزب توده اجتماع و پس از سخنرانی ورژه در برابر نمایندگان کارگران شوروی از طریق خیابان لاله‌زار و میدان سپه و جلوی کلوپ نمایش دهند. در نتیجه مذاکرات رییس شهربانی با رؤسای حزب توده قرار شد رؤسای کارگران برای اظهار خیرمقدم به داخله کلوپ حزب رفته و بدون تظاهر خارج شوند. مراتب نیز به فرمانداری نظامی برای مراقبتهای لازم اعلام و به نحو مذکور عمل شده است.

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

[حاشیه] رونوشت شرح بالا برای استحضار مقام نخست وزیری به عرض برسد: وزیر کشور
 کفیل اداره سیاسی ۲۴/۴/۲۳ [امضا]
 [۲۹۳۰۰۲۱۰۹ - ۱۱۹ ظ ۴ ب آ ۱]

۲۸۹

[گزارش مامور شهربانی، ۲ شهریور ۱۳۲۴]
 وزارت کشور، شهربانی کل کشور - رونوشت گزارش کارآگاه
 مورخه ۲۴/۶/۲

گزارش

پیرو گزارش مورخه ۲۴/۳/۲۹ راجع به دنباله اقدامات حزب توده در انتخابات
 شهرداری تهران معروض می‌دارد: کمیسیون مخصوصی به نام کمیسیون انتخابات
 شهرداری تشکیل شد. مدیریت این کمیسیون با دکتر یزدی بود و این کمیسیون با احزاب
 و دستجات دیگر مانند حزب میهن و حزب مردم در موضوع انتخابات ائتلاف کرد. (این
 ائتلاف کاملاً محرمانه بود حتی افراد حزب توده هم واقف نبودند.) در نتیجه با احزاب
 مؤتلفه قرار گذاشتند که دعوتی به وسیله کارتهای مخصوصی که به امضای مهندس
 فریور و آقای سیدمحمدصادق طباطبایی از طرف حزب میهن و حزب مردم و دکتر
 یزدی و سیروس از طرف حزب توده امضا کرده بودند، تاجر و کسبه معتبر را برای
 مذاکرات دعوت نمایند. تا اینکه آنها را به انتخاب کاندیدهای خود راضی سازند. لکن
 [به] تعویق افتادن انتخابات شهرداری از طرف دولت کم‌کم سر و صداها را از بین برد.
 فعلاً هیچگونه اقدام و عملی در این مورد مشاهده نمی‌شود و دستوراتی به افراد و
 کارگران برای مبارزه و استقامت داده شده بود فعلاً تکرار نشده و نمی‌شود. سیروس و
 دکتر یزدی می‌گفتند تعویق انتخابات از طرف دولت ناشی از اقدامات مجدانه حزب
 توده بوده ارتجاع موفقیت ما را یقین داشته [است].

[۲۹۳۰۰۲۱۱۲ - ۱۲۳ ظ ۴ ب آ ۱]

۲۹۰

[فرمانده گروهان ششم هنگ بهادر به شهربانی کل کشور، شهریور ۱۳۲۴]
وزارت کشور، شهربانی کل کشور، به جای رونوشت

تیمسار ریاست کل شهربانی مبارک

محترماً معروض می‌دارد: عین وقایع روز ۲۴/۶/۲۳ را به شرح زیر از لحاظ می‌گذرانم:

در ساعت ۱۷ روز ۲۴/۶/۲۳ فدوی به دستور سرپرست عده مامور اعزامی لشکر ۱ سرکار سروان آزادبخت پس از کسب ماموریت واحد مربوطه را در مقابل کلوپ حزب توده مستقر [و] بنا به دستور قبلی خود را به سرکار پاسپار ۱ سیاسی معرفی نموده‌ام. مشارالیه محل گروهان را تعیین و تا ساعت ۱۹/۳۰ سربازان در محل تعیین شده به حال آماده باقی ماندند در همین ساعت (۱۹/۳۰) سرکار پاسپار ۱ سیاسی بنده را احضار دستور فرمودند که سربازان را از محل اولیه حرکت داده سه صف در جلوی درب حزب توده قرار دهم. ضمناً متذکر شدند که احدی حق بیرون رفتن و یا داخل شدن در حزب را ندارد. بلافاصله اوامر ایشان را به موقع اجرا گذاشته، گروهان را به محل معینه حرکت پس از توقف گروهان در جلوی درب حزب یک دفعه عده‌ای غیرنظامی از داخل و خارج هجوم آور شده تلاش بیرون رفتن و داخل شدن را داشتند. بنده هم عین بیانات سرکار پاسپار ۱ سیاسی را به سربازان گوشزد که نگذارند کسی داخل و خارج شود. در همین موقع عده‌ای که قصد بیرون آمدن را داشتند [که] سربازی با خواهش اظهار نمود که دستور داده شده موقتاً کسی به داخل و خارج نرود. ولی عده غیرنظامی بدون کوچکترین اعتنایی سربازان را مورد تهدید قرار می‌دادند که فدوی از مشاهده این جریان جلو دویده [و] از آقایان غیرنظامی خواهش و استدعا نمودم که مهممه نکرده و به داخل حیاط

شوند. با همه خواهش و تمنا وقتی به حرفهایم نگذاشتند که در این موقع یک نفر غیرنظامی که بعداً توسط یکی از افسرهای شهربانی معلوم گردید که آقای دکتر کشاورز می‌باشند شروع به داد و فریاد و با کلمات تهدیدآمیز که فردا تو را بدبخت می‌کنم، بیچاره می‌کنم، بروید ای بدبختها، ای بیچاره‌ها، ای گرسنه‌ها زن و بچه شما دارند از گرسنگی می‌میرند، به طوری که الان که در اینجا ایستاده‌ای برای نان شب محتاج بوده نمی‌دانی برای چه منظور کار می‌کنی. این سرلشکرهای شما این سرتیپهای شما، شما را آلت دست خود قرار داده بیهوده شما را در مقابل گلوله قرار می‌دهند. اگر جریانی اتفاق بیفتد چنانچه در سوم شهریور ۲۰ تیمسارها متواری شده و شما بدبختها را به روز بدبختی و فلاکت دچار می‌سازند. با تمام این تفصیلات که فرمودند از شخص نامبرده خواهش و تمنا شد از این قبیل فرمایشات صرف‌نظر نموده، بیش از این جنجال راه نیندازد. ولی آقای دکتر بر خواهش و تمنایم وقتی نگذاشته با گره کردن مشت که گاهی هم به سینه‌ام می‌نواخت، اظهار می‌داشت که فردا بدبختت می‌کنم که در این موقع یک افسر شهربانی جلو آمده اظهار داشتند که ایشان آقای دکتر کشاورز هستند. پس از معرفی آقای دکتر توسط افسر شهربانی آنچه لازم احترام بود نسبت به ایشان معمول گردید. ولی آقای دکتر ذره‌ای از عصبانیت اولیه خارج نشده به داد و فریاد ادامه می‌دادند که سرکار پاسپار ۱ بهنام و سرکار پاسپار ۱ سیاسی تشریف آورده با آقای دکتر داخل مذاکره گردیدند. بلافاصله پس از دو دقیقه دیگر سرکار پاسپار ۱ سیاسی دستور فرمودند که گروهان را جمع و به شهربانی عودت دهم. مراتب جهت استحضار تیمسار فرماندهی کل شهربانی گزارش گردید.

فرمانده گروهان ششم هنگ بهادر ستوان یکم رستگار

[۲۹۳۰۰۲۰۹۹ - ۱۰۹ ظ ۴ ب آ ۱]

۲۹۱

[فرماندار نظامی تهران به نخست وزیر، ۲۷ شهریور ۱۳۲۴]^{*}
 فرمانداری نظامی تهران، شماره ۳۸۳۳، تاریخ ۱۳۲۴/۶/۲۷، محرمانه
 مستقیم، خیلی فوری

جناب آقای نخست وزیر

گزارش

محترماً معروض می‌دارد با آنکه طبق مقررات حکومت نظامی تجمع و تظاهرات ممنوع است، مع‌هذا از نقطه نظر مساعدت و ایجاد تسهیلات برای کلیه احزاب موافقت شده بود که مراکز احزاب کما فی‌السابق مفتوح و حتی نفرات محدودی نیز بتوانند متوالیاً به مراکز حزب آمده و خارج شوند و بدین طریق فرمانداری نظامی نشان داد که منظوری جز برقراری انتظامات نداشته میل ندارد تزییقاتی نسبت به هیچ دسته مخصوصی وارد کند. و با آنکه کلیه احزاب در این مورد با فرمانداری موافقت نموده و رؤسای حزب توده نیز این قسمت را تقبل کردند، مع‌هذا برخلاف تعهدات رؤسای آنها غالباً اجتماعات زیاد و تظاهرات بیشتری در مراکز حزب توده مشاهده می‌شد و با تمام تذکراتی که از طرف مامورین به رؤسای آنها داده شد هیچگونه نتیجه‌ای حاصل نشد. و از طرفی گزارشات مامورین انتظامی نیز تماماً حاکی بود که برعکس، دستور تجمع و مقاومت با مامورین به کلیه مراکز [حزبی] داده شد و برای روز جمعه ۲۴/۶/۲۳ صریحاً به کلیه مراکز دستور تمرکز و مقاومت در مقابل اخطار مامورین انتظامی صادر گردیده بود. و چون مراقبتهای کامل از طرف مامورین به عمل می‌آید، مرکز شهری را برای تجمع بدو انتخاب نموده بودند که روز جمعه ۲۳ شهریور عده کثیری از افراد حزب در شهری تجمع و مشغول

* از اسناد اداره کل آرشیو، اسناد و موزه دفتر رییس‌جمهور.

دادن میتینگ می‌شوند. بلافاصله مامورین ژاندارم و پلیس دخالت و آنها را متفرق می‌نمایند. مجدداً در ساعت ۴ بعد از ظهر تجمع و پس از آنکه مامورین انتظامی خیال متفرق نمودن آنها را داشتند در میدان شهرری تجمع و با چوب و سنگ به اتوبوسها و مامورین انتظامی حمله و وضعیت خطرناکی ایجاد نموده با کشیدن هورا به سمت مرکز حزب هجوم آوردند. اضطراراً از مرکز عده‌ای سرباز برای کمک مامورین به محل اعزام [گردید که] این قوا پس از رسیدن آنها را متفرق نمودند. در این موقع عده‌ای از آنها برای گرفتن دستور به طرف شهر عزیمت و شبانه با یک اتوبوس که حامل ۲۱ نفر بوده به سمت شهرری مراجعت و پس از پیاده شدن افراد مزبور در مقابل کارخانه سیمان هر ۲۱ نفر دستگیر و به فرمانداری تحویل و پس از رسیدگی چهار نفر که محرک اصلی شناخته شدند توقیف و بقیه مرخص گردیدند.

طبق نقشه قبلی مقارن همان موقع که در شهرری این جریان اتفاق می‌افتاد، در ساعت ۱۶/۵۰ همان روز تجمع در خیابان فردوسی شروع و چون خیال داشتند که به شکل دسته جمعی وارد مرکز حزب گردند، از طرف سربهر رسایی پایور شهربانی و مامورین انتظامی ممانعت و اخطار به متفرقه می‌شود. ولی جمعیت اطاعت نکرده با فریاد هورا جبراً داخل کلوپ شده، سربهر رسایی پایور شهربانی را به داخل حزب کشیده نامبرده را شدیداً مضروب و مجروح می‌نمایند که برای معالجه به بهداری شهربانی اعزام شد و نیز بلافاصله آقای دکتر کشاورز شروع به صحبت نموده، خلاصه بیانات ایشان تحریک افراد حزب به شورش و نافرمانی و عدم اطاعت از دولت و قیام بوده است و حتی موقعی هم که مامورین شهربانی برای تفرقه به حزب مراجعه می‌نمایند آقای دکتر کشاورز و رادمش به مقامات عالی (کشوری و لشکری) با الفاظ زشت و رکیک فحاشی می‌نمایند. لذا ناگزیر برای رفع غائله و جلوگیری از تشویش و نگرانی اهالی پایتخت پس از متفرق شدن آن عده دستور داده شد که کلوپ حزب توده بوسیله ژاندارم اشغال شود.

در ضمن اشغال نیز خیرخواه نام به اتفاق عیالش در جلوی کلوپ نسبت به مقامات عالی فحاشی و توهین نموده، افراد ژاندارم را به نافرمانی و عدم اطاعت تحریک می‌کردند. پس از آنکه کلوپ مزبور به وسیله افراد ژاندارم اشغال گردید، اماکن و انبارها به وسیله مامورین شهربانی و فرمانداری نظامی در حضور مستخدمین حزب مهر و موم شد. در اطاقی مشرف به بالکن دفتر روزنامه مردم در دو گوشه آن در حدود دوبار قلوه‌سنگ مشاهده که منظور از جمع‌آوری سنگ این بوده که در موقع لزوم استفاده نمایند. ضمناً ۵ قطعه عکس پنج نفر افسران ارتش به شرح زیر:

- ۱- سرهنگ بیگلری
- ۲- سرگرد زرین‌مهر
- ۳- سروان مقصودلو
- ۴- ستوان یکم صارمی
- ۵- ستوان یکم دهشپور

روی میز دفتر روزنامه مردم دیده شده است که طی صورت مجلس به ستاد ارتش تقدیم گردید.

صبح روز ۲۴/۶/۲۵ از ساعت ۷ صبح افراد حزب توده در خیابان فردوسی تجمع و در حدود ساعت ۹ اتومبیل ۱۱۷۸ متعلق به آقای مظفرزاده نماینده مجلس حامل سه نفر ناشناس بیانیه‌هایی منتشر نموده و در ساعت ۱۱ صبح آقای دکتر کشاورز نماینده مجلس با اتومبیل سواری شماره ۱۴۰۱ مقابل حزب توده پیاده اظهار می‌نمود (استقامت به خرج دهید تا تکلیف ما معلوم شود. موفقیت با ماست) و حاضرین را تحریک و سه نفر از سران حزب توده به نام کامبخش، رادمنش [و] الموتی همین عمل را انجام و به مجرد اینکه افراد حزب، اظهارات آنها را شنیدند شروع به دست زدن و هورا کشیدن نموده در خلال این جریان اتومبیل سواری دیگری مقداری بیانیه بین مردم ریخته و چون ازدحام

هر آن زیادتر می‌شد، فرمانداری ناگزیر به وسیله ژاندارمها و سربازان آنان را متفرق نمود. چون به فرمانداری نظامی اطلاع رسید که اغلب از آقایان نمایندگان حزب توده در بین آشوب‌طلبان ظاهر و مردم را به شورش ترغیب می‌نمایند شرحی طی شماره (۳۷۵۰ - ۲۴/۶/۲۵) به ریاست مجلس شورای ملی تقدیم و تقاضا گردید که چون ممکن است مامورین انتظامی به علت عدم شناسایی نسبت به این آقایان اسائه ادب نمایند به مشارالیه‌م تأکید گردد که در این جریانات مداخله نمایند.

در حدود ساعت ۶ عصر چون عبور و مرور و توقف در جلوی حزب توده موقوف شده بود، عده‌ای از افراد حزب توده در جلوی اداره جیره‌بندی ازدحام و مشغول ایجاد بی‌نظمی شده در این بین یک اتومبیل رسیده و راکب آن به سرگرد زرین نعل افسر دژبانی که مشغول انجام وظیفه بوده فحاشی و نسبت به مقامات عالی هتاکی و دستور مقاومت با مامورین را می‌دهد. در اثر این اظهارات مجتمعین تحریک شده متفقاً نسبت به سرگرد مزبور فحاشی و به طرف سربازان مامور حفظ انتظام سنگ‌اندازی می‌نمایند. که بالتیجه سرگرد نامبرده و یک نفر سرباز مجروح و بعداً معلوم شد که راکب، اتومبیل مذکور دکتر کشاورز بوده و آن هم جزئی صدمه دیده [است]. در اثر این پیش‌آمد سربازان اضطراراً برای دفاع از خود و اسلحه مربوطه و همچنین جلوگیری از اغتشاش، مجتمعین را متفرق که به طرف چهارراه صمصام عزیمت می‌نمایند. این عده پس از رسیدن به چهارراه به یکی از اتوبوسهای خط ۱۲ حمله‌ور و شیشه‌های آن را شکسته و یک نفر سرباز مامور انتظامات را مضروب که به وسیله مامورین دژبان و پلیس به بیمارستان اعزام می‌شود. پس از رسیدن عده‌ای سوار برای کمک، آشوب‌طلبان متفرق گردیدند، در اثر این جار و جنجال اغلب از دکاکین خیابان اسلامبول تعطیل می‌نمایند. بالاخره به وسیله مامورین انتظامات، اجتماع‌کنندگان متفرق و ۳ نفر از محرکین اصلی که مردم را به اغتشاش و شورش دعوت نموده و در نزاع با سرگرد زرین نعل شرکت

داشته‌اند به شرح اسامی زیر:

رضا جهانگیر، شعبان طرقي، موسی خان بلخ فعلاً دستگیر و به استناد ماده ۵ قانون فرمانداری نظامی بازداشت می‌باشند.

فرماندار نظامی تهران - سرتیپ اعتمادمقدم [امضا]

[حاشیه]: جزو کارهای جناب آقای نخست وزیر بوده در ۲۴/۸/۳ مسترد فرمودند. بایگانی

شود. ۲۴/۸/۲

۲۹۲

[گزارش کلانتری ۱۲ تهران، ۱۵ بهمن ۱۳۲۴]

وزارت کشور، اداره کل شهربانی، رونوشت گزارش کلانتری ۱۲

مورخه ۲۴/۱۱/۱۵، شماره ۱۲۴

گزارش

پیرو گزارش محرمانه شماره ۱۱۸ - ۲۴/۱۱/۱۲ ساعت ۵ الی ۱۷ در حدود تقریباً سه‌هزار نفر جمعیت کارگران و غیره در سر مزار دکتر ارانی جمع، آقایان زیر ۱ - دکتر یزدی ۲ - رادمنش نماینده مجلس ۳ - بانو زهرا اسکندری ۴ - فروزش مدیر روزنامه ۵ - فضل‌الله گرکانی ۶ - یحیی قوانلو کارگر کارخانه سیمان ۷ - سیاوش جلالی ۸ - رحیم عابدین [و] دکتر رنگریزی در اطراف زندگانی دکتر ارانی و سلیمان میرزای اسکندری به وسیله بلندگویی که از برق بیمارستان فیروزآبادی کشیده بودند سخنرانی و خلاصه مطالب آنها راجع به اتحاد کارگران و حزب توده و آزادی و نیز مختصری از شرح زندگانی دکتر ارانی [که] در زندان بوده است [بیان و] در پایان مذاکره جمعیت کف زدند و متفرق گردیدند. انتظامات برقرار بوده است.

محل امضا و مهر کلانتری ۱۲

[۲۹۳۰۰۲۱۰۸ - ۱۱۸ ظ ۴ ب آ ۱]

۲۹۳

[گزارش مامور ویژه شهربانی، ۳ اسفند ۱۳۲۴]

وزارت کشور، اداره کل شهربانی، رونوشت گزارش مامور ویژه

گزارش

در ساعت ۴/۳۰ الی ۵/۳۰ روز ۲۴/۱۲/۳ در کلوپ حزب توده ایران عده‌ای متجمع نموده، ابتدا آقای مهندس کیانوری راجع به پنج ماه تعطیل کلوپ و ادامه مبارزه‌شان سخنرانی نموده و رشته سخن را در دست گرفته که پس از پنج ماه محرومیت و تعطیل کلوپ که از طرف فرماندار نظامی و ژاندارمها خانه را اشغال کرده بودند و نتوانستند به مقصد خودشان نائل شوند و بحمدالله پس از پنج ماه مبارزه و محرومیت به موفقیت نائل شدیم و از تمام رفقای حزبی خودمان و کارگران زحمتکش تقاضا داریم که همیشه استقامت و جد و جهد خود را در مقابل دشمنان خودشان بدهیم و نگذاریم بیش از این دست‌خوش عمال این دولت و سایرین باشیم، در سخنرانی خود توهین به ارفع نموده و بیش از پیش تمام مردم را به تشویق حزبی دلالت می‌نمود. سپس آقای عباس جهانسوز از طرف دانشجویان دانشکده حقوق سخنرانی نموده و این‌طور اظهار می‌داشت که در ۱۱ سال پیش از طرف دولت قلدری رضاخان دانشکده تاسیس نمودند فقط برای تحصیل حزبی نه برای خدمت به اجتماع. مثلاً اگر چنانچه یکی از دانشجویان اظهار عقیده می‌کردند به‌طور قطعی آن شخص را تبعید و از بین می‌بردند و کسی جرئت اتحاد و دور هم جمع شدن را نداشتند. امروز بحمدالله پس از موفقیت کامل، دانشجویان می‌توانند حق خودشان را ثابت و نگذارند کسی تخطی به حقوقشان بنماید و در ضمن سخنرانی توهین به سیدضیاءالدین و ارکان دولت [نموده] و صدای مرده باد از حضار بلند می‌شد. بعداً آقای ربیعی از طرف کارگران برق سخنرانی نموده و اظهار داشت که من از طرف تمام کارگران و زحمتکشان اداره برق تبریک خودمان را به تمام کارگران

حزبی و تسلیت خود را به تمام مرتجعین خود می‌گوییم و من با زبان بلند می‌گویم زنده باد حزب پرافتخار کلوپ ایران [!] و مرده باد دولت ارفع و مانند آن و از تمام همکاران انتظار داریم که بیش از پیش استقامت و همکاری خودمان را ادامه دهیم. و بعد آخر پایان سخنرانی آقای عبادی از طرف کلوپ حزب توده اظهار نمود روزهای دوشنبه را برای سخنرانی داخلی حاضر شوید و تقویم جدیدی که از طرف حزب توده منتشر شده است که دارای عکس دکتر ارانی می‌باشد خریداری نمایید.

[۲۹۳۰۰۲۱۱۰ - ۱۲۰ ظ ۴ ب آ ۱]

۲۹۴

[وزیر کشور به فرمانداری تهران، ۸ اسفند ۱۳۲۴]
وزارت کشور، اداره سیاسی و گذرنامه، شماره ۳۴۱۴/م
تاریخ ۱۳۲۴/۱۲/۸، محرمانه

فرمانداری تهران

طبق گزارش واصله از اداره شهربانی کل کشور کمیته حزب توده در دهات و بلوکات اطراف تهران فعالیت به خرج می‌دهد. چنانچه در این چند ماه اخیر در بلوک شهریار، ورامین، فشافویه و غیره تشکیلاتی بین زارعین داده و دفتر و منشی و محل اجتماع را مرتب کرده‌اند.

جمعه ۲۰ ماه جاری دو اتوبوس حامل پنجاه نفر از کارمندان حزب توده به سمت ورامین حرکت نموده و در موقع ورود هقانان در مسیر آنها حاضر شده دست [زده] و هورا کشیده‌اند و از طرف آقایان دکتر یزدی، دکتر کشاورز، ابراهیم محضری [و] خیرخواه جهت آنها سخنرانی شده است. مراتب فوق جهت استحضار و اقدام مقتضی اشعار گردید.

قدغن فرمایید دقیقاً مراقب جریان مزبور بوده و ضمن اعلام چگونگی امر، علت اینکه تاکنون گزارش موضوع داده نشده است مرقوم دارند.

از طرف وزیر کشور [امضا]

[۲۹۳۰۰۲۰۹۹ - ۱۰۹ ظ ۴ ب آ ۱]

۲۹۵

[گزارش مامور ویژه اداره کل شهربانی، ۱۷ اسفند ۱۳۲۴]
وزارت کشور، اداره کل شهربانی، رونوشت گزارش مامور ویژه

گزارش

محترماً معروض می‌دارد: از ساعت ۸ صبح روز ۱۷ ماه جاری عده‌ای قریب [به] دوهزار نفر از اشخاص متفرقه متدرجاً داخل باشگاه فرهنگی واقع در خیابان سوم اسفند پشت بانک ملی شده و در ساعت ۱۰ صبح چند نفر از سران حزب توده از قبیل آقایان کشاورز و ایرج اسکندری و روستا هر یک به نوبه خود در مقابل بلندگو برای حضار سخنرانی نموده و رئیس مطالب آنان مفاد مندرجات ستون ۱ صفحه ۱ روزنامه شماره ۶۷۷ مورخه ۱۷ اسفند ۲۴ رهبر و ستون اول صفحه ۱ شماره ۲۰۸ روزنامه ظفر یوم ۱۷ اسفند ۳۲۴ در مورد مقتول شدن محمدعلی شبستری روزنامه فروش به دست عباس خلیلی مدیر روزنامه اقدام و اینکه عده‌ای به معیت خلیلی تماماً با اسلحه شهربانی مسلح بوده‌اند صحبت نمود [ند]. نیز چند نفر دیگر با زبان ترکی سخنرانی نموده ضمناً متذکر شدند بر این که جنازه محمدعلی شبستری را تا فردا پس از کالبدشکافی و معلوم نمودن گلوله آن از لحاظ تعیین سیستم اسلحه دفن نخواهیم نمود. و جنازه را در ساعت ۱۱ از اتحادیه کارگران به وسیله ماشین متوفیات بدون این که جمعیتی آن را تشییع نماید، خارج و به طوری که شایع بود برای کالبدشکافی به

دانشکده طب واقع در دانشگاه برده و به قرار اطلاع واصله تصمیم گرفته‌اند که جنازه را فردا ساعت ۱۶ با تشریفات لازمه به امامزاده عبدالله و یا محل دیگری که شورای متحده مرکزی امشب تصمیم خواهد گرفت حمل و دفن نمایند. و در ساعت ۱۱ سخنرانی خاتمه و جمعیت متواتراً از محل مزبور خارج و متفرق شده‌اند. و از قرار معلوم سخنرانی هفتگی آنان در ساعت ۱۶ امروز در کلوپ و سازمان مرکزی حزب توده تشکیل خواهد یافت. مراتب گزارشاً عرض شد.

محل امضا

[۲۹۳۰۰۲۱۱۲ - ۱۲۲ ظ ۴ ب آ ۱]

۲۹۶

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۰ اسفند ۱۳۲۴]

وزارت کشور، شماره ۱۳۰۸۸/۸۵۵۷/۱، تاریخ ۲۴/۱۲/۲۰

وزارت کشور

ساعت ۱۶ روز ۲۴/۱۲/۱۷ عده‌ای متدرجاً در حدود ۱۵۰۰ نفر در داخل کلوپ حزب توده اجتماع نموده، قبلاً آقای قریشی راجع به تخلیه ایران از قوای متفقین و عناصر ارتجاعی و تنقید از عملیات افسران ارتش در شهریور ماه ۱۳۲۰ صحبت نموده بعداً آقای قوانلو کارمند کارخانه سیمان نیز راجع به اوضاع کشور تمديد [مدت] مجلس چهاردهم و اینکه چیزی به خاتمه مجلس باقی نمانده، سخنرانی نموده و جلسه خاتمه یافته است.

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی

[۲۹۳۰۰۲۰۹۹ - ۱۰۹ ظ ۴ ب آ ۱]

۲۹۷

[گزارش مامور مخفی شهربانی، ۱۶ مهر ۱۳۲۵]

۱۶ مهرماه ۱۳۲۵

گزارش

در ساعت ۱۵ روز ۱۴ ماه جاری در کلوپ حزب توده در امامزاده حسن قریب ۲۰۰ نفر از کارگران و زارعین اجتماع و جلسه تشکیل داده، سپس عجزولوریس کلوپ شرحی در اطراف انتخابات دوره پانزدهم سخنرانی نموده و اظهار داشت ما تا فرصت داریم باید سعی کنیم در این دوره اشخاص لایق و کاردان را که از درد کارگر مسبوق باشند بیش از دوره ۱۴ به پارلمان بفرستیم. برای این که عده‌ای از رفقا که در دوره ۱۴ در مجلس نماینده بودند حالیه در چند وزارتخانه سمت وزیری دارند و از آنها نمی‌توان استفاده برد. پس لازم است رفقا در خارج مخصوصاً در دخانیات و راه‌آهن فعالیت کنند تا بتوانیم به مقصود خود نائل گردیم. البته در این موقع مرتجعین مشغول دست و پا کردن هستند تا از ما پیش بیفتند و ما نیز باید در مقابل آنها طوری مبارزه کنیم و از حق خودمان دفاع نماییم که آنها از کارگر شرمند شوند. جلسه مذکور در ساعت ۱۷ با کف زدن حضار خاتمه یافت.

[حاشیه]: فوری است. شرحی برای دخانیات بنویسید و این نامه را عیناً ارسال نمایید.

[مضا] ۲۵/۷/۱۷

[۹۱۷ - ۱۰۹۰۰۲]

۲۹۸

[رییس شهربانی کل کشور به نخست وزیر، ۲ آبان ۱۳۲۵]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره کارآگاهی

شماره ۱/۶۹۳۴، تاریخ ۲۵/۸/۲

جناب اشرف آقای نخست وزیر و وزیر کشور

محترماً به استحضار عالی می‌رساند: ساعت ۱۴/۳۰ روز ۲۵ مهرماه در حدود

یک‌هزار و پانصد نفر از داوطلبان ورود به دانشکده پزشکی در دانشگاه اجتماع و با شکستن درب و پنجره و شیشه تظاهراتی برای از بین بردن امتحان ورودی نموده‌اند. ضمناً عده‌ای از دانشجویان برای گزارش جریان امر به جناب اشرف به وزارت امور خارجه مراجعه ولی موفق نشده و مراجعت نموده‌اند و به طوری که بعضی از دانشجویان اظهار داشته‌اند این تحریکات به وسیله آقای دکتر یزدی و دکتر کشاورز به منظور از بین بردن استقلال دانشگاه انجام گرفته و عده‌ای از دانشجویان وابسته به حزب توده که در مدارس دیگر تحصیل می‌کنند در امور دانشکده پزشکی دخالت و مزاحمت فراهم می‌آورند. ساعت ۱۸/۳۰ نامبردگان متفرق و قرار شده نمایندگانی جهت شرفیابی به حضور جناب اشرف انتخاب نمایند.

از طرف رییس شهربانی کل کشور - پاسپار ۱ حسام وزیری [امضا]

[۱۰۹۰۰۲ - ۸۲۰]

۲۹۹

[گزارش مامور ویژه شهربانی، ۲۵ دی ۱۳۲۸]

گزارش

طبق گزارش مامور ویژه، وضع عمومی دبیرستانهای تهران به هیچ وجه رضایت‌بخش نبوده و در اثر عدم توجه اولیای امور وزارت فرهنگ در یک سال اخیر با وجود مساعد بودن موقعیت کوچکترین اقدامی برای مبارزه با سازمان جوانان حزب منحل شده و یا خنثی کردن تبلیغات آنها به عمل نیامده، بلکه در اثر عدم توجه به زندگی معلمان و نارضایتی این طبقه زمینه برای پیشرف مقاصد توده‌ایها آماده‌تر شده است. کما اینکه در دبیرستانهای ادیب، شرف، پیرنیا، حکیم نظامی، علمیه، دارالفنون، بدر، فیروز بهرام و

تمدن که سابقاً مرکز فعالیت سازمان جوانان حزب منحل توده بوده در اثر عدم توجه اولیای آنها فعالیت سری دانش‌آموزان مانند گذشته ادامه دارد. به طوری که هر وقت اراده کنند خواهند توانست وضع دبیرستان را متشنج سازند. تنها سازمانی که در دبیرستانها می‌تواند عملیات توده‌ایها را خنثی نماید، سازمان جوانان شیروخورشید سرخ می‌باشد که آن هم چون اساس تشکیلات آن در فرهنگ بر روی تظاهر قرار گرفته و مسئولین امر نظرشان جلب توجه مقامات عالیه می‌باشد، تا موقعیت اداری آنها بهتر محفوظ ماند، تاکنون کوچکترین اقدامی برای تربیت دانش‌آموزان و ارشاد و راهنمایی آنان به هدف اصلی جمعیت شیر و خورشید سرخ به عمل نیاورده^(۱) و دانش‌آموزان عموماً سازمان مزبور را برای جمع کردن پول می‌دانند و روی این اصل چه از طرف دانش‌آموزان و چه از طرف اولیای آنها استقبالی که لازم است از این جمعیت به عمل نیامده و مدیرکل مسئول این امر هم فقط در روزهایی که جشن شیروخورشید سرخ برپا می‌باشد عده‌ای از دانش‌آموزان را برای رژه رفتن دعوت می‌کند. در صورتی که اگر از دانش‌آموزان سؤال شود آیا اساسنامه جمعیت برای شما خوانده شده همه جواب منفی خواهند داد. به علاوه اکثر اولیای وزات فرهنگ و رؤسای دبیرستانها مسئولیتی برای خود جهت مبارزه با توده‌ایها تصور نمی‌کنند و روی این اصل همیشه زمینه برای پیشرفت مقاصد آنها آماده می‌باشد.

[حاشیه:] محرمانه. از وزارت فرهنگ توضیحات خواسته شود. ۱۰/۲۵

[۱۰۹۰۰۲ - ۹۹۵]

ایوانکی

۳۰۰

[بیانیه صدر کمیته محلی حزب توده ایوانکی، تیر ۱۳۲۴]

وزارت کشور، ژاندارمری کل کشور، حزب توده ایران

کمیته محلی شماره ۱۲ ایوانکی

برابر دستور کلوپ سازمان حزب توده مرکز، قریباً حوزه سربازگیری به ایوانکی خواهد آمد. به عموم رفقای حزبی ابلاغ می شود که کلیه مشمولین که داخل حزب توده ایوانکی می باشند از خدمت سربازی معاف هستند^(۱) و مشمولین حزبی حق ندارند^(۲) خود را به حوزه سربازگیری معرفی نمایند.

صدر کمیته حزب توده ایوانکی

حسین رازقی

رونوشت برابر اصل است.

گروهیان یکم محمدکاظم.... [امضا]

[۲۹۳۰۰۲۰۹۸ - ۱۰۸ ظ ۴ ب آ ۱]

۳۰۱

[کمیته مرکزی حزب توده ایران به نخست وزیر، ۱۹ آبان ۱۳۲۵]

حزب توده ایران، کمیته مرکزی، شماره ۳۰۲۶، ۲۵/۸/۱۹

جناب اشرف آقای نخست وزیر

به طوری که تلگراف شماره ۵ آقای شیرزاد مسئول اتحادیه دهقانان ایوانکی که اصل آن به نظر آن جناب رسیده اشعار می دارد، عده ای ماجراجو به سرپرستی حسین علی

۲. اصل: ندارد

۱. اصل: هستن

بلوک‌باشی و علی باقری و عبدالله بنی‌آدمی که از اهل خوار می‌باشند و خود را منتسب به حزب دموکرات ایران می‌دانند هنگام مراجعت از تهران در روز جشن صدمین روز آن حزب به ده ایوانکی هجوم برده و با فریادهای مرده باد حزب توده آرامش و امنیت آن ده را مختل ساختند. مامورین نگهبانی به جای تامین نظم و آرامش و دستگیری ماجراجویان مسئولین اتحادیه دهقانان را مضروب و توقیف می‌کنند مراتب جهت استحضار آن جناب و صدور دستور قانونی اعلام گردید.

کمیته مرکزی حزب توده ایران

[امضا: ایرج اسکندری و نورالدین الموتی و مهر دایره شکل کمیته مرکزی حزب توده ایران]

[۱۰۹۰۰۲ - ۱۸۹۶]

دماوند

۳۰۲

[عده‌ای از اهالی دماوند به نخست وزیر، ۲ آذر ۱۳۲۵]
وزارت پست و تلگراف و تلفن، تلگراف از دماوند به ط
شماره تلگراف ۳۶/۱، تاریخ اصل ۲، تاریخ وصول ۹/۲

جناب اشرف نخست وزیر محبوب

کپی وزارت جنگ، کپی ریاست ژاندارمری کل کشور و کپی استاندار تهران، کپی روزنامه اطلاعات، کپی روزنامه کیهان، اهالی گیلان دماوند که از بدبختترین افراد این مملکت است با فقر و مرض و سایر بدبختیهای موجوده قانع [است.] متأسفانه مدتی است دچار مزاحمت گوناگون چند نفر بدسابقه که خودشان را منتسب به حزب توده می‌دانند واقع که شکایات مکتوبی و تلگرافی عدیده به مقامات دولتی و جراید حاکی [است.] باز چندی است چاقوکشان ماجراجو بنای مزاحمت‌های گوناگون را گذارده. افترا،

فحاشی، هتک حیثیات، انتشارات کذب به وسیله جراید، این جانبان به اشعار دائمی باز خونسردی را حفظ نموده تا اینکه در تاریخ ۲۵/۹/۱ در موقع عروسی یک نفر از اهالی غیرمعروضه از تماع با چوب و سنگ و اسلحه سرد و گرم به این جانبان حمله ضرب و جرح به رعایای بیچاره وارد هتک ناموس و اغتشاش از حد گذشته پنج هزار جمعیت بی صاحب گیلان از جان سیر و هر دم مرگ را ترجیح به این زندگانی می دهند. با اینکه در صورت عدم احترام به قانون جلوگیری این عناصر به وسیله اهالی سهل [است] وقوع بدین وسیله آخرین ناله خودمان را به مقامات دولتی و عموم ایرانیان و جهانیان رسانیده تقاضای تعقیب شدید مرتکبین را خواستار که عاجلاً در دفع شر آنان اقدام و هر چه زودتر تامین جانی و مالی اینجانبان و عموم اهالی را منتظر به عائله و صغار این محل ترحم فرموده در این موقع که فرمان انتخابات صادر گردیده با این گونه عملیات هر روز نشانه بروز اغتشاش و تحریک چند نفری در موقع انتخابات خواهد بود. با تقدیم احترامات فائقه از طرف پنج هزار جمعیت گیلان و حومه، ابوالقاسم اشرفی، احمد حاج اشرفی، ابوالقاسم ناصحی، حسین کاظمی، میرزا اسدی، میرزامحمد احمدی.

[۲۹۳۰۰۲۰۹۵ - ۱۰۵ ظ ۴ ب آ ۱]

شهری

۳۰۳

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۱۶ مهر ۱۳۲۵]

وزارت کشور، اداره سیاسی، شماره ۱/۶۳۱۵/۹۵۴۴، تاریخ ۱۶/۷/۱۳۲۵

به جای رونوشت

وزارت کشور

به استحضار می‌رساند: طبق گزارش شماره ۹۶ [مورخ] ۲۵/۷/۹ کلاتری ۱۲ از

ساعت ۱۴/۳۰ روز ۸ مهر ماه کارمندان حزب توده [و] نمایندگان آذربایجان به مرور به

شهری وارد، در ساعت ۱۶ هم آقایان دکتر جاوید و شبستری و عده دیگر از نمایندگان آذربایجان و قریب ۵۰۰ نفر از افراد حزب توده به شهری آمده و به باغ طوطی سر مزار مرحوم ستارخان رفتند. ابتدا پاره دوزی ساکن تهران نطقی راجع به خدمات آن مرحوم ایراد و اضافه نمود که تا کنون دولتها نتوانستند برای چنین شخصی که ملت ایران را از زیر بار و یوغ بندگی نجات داده مقبره بسازند. سپس آقای شبستری نماینده آذربایجان و دکتر جاوید استاندار آذربایجان در همان زمینه نطقهایی ایراد کردند و اضافه نمودند که قبلاً به وسیله اتحادیه زحمتکشان ایران سنگی برای قبر مرحوم ستارخان تهیه شده و نصب می‌گردد. ولی به زودی طبق نقشه‌ای که بر سر مزار آن مرحوم مشاهده می‌نمایند ساختمانی بنا خواهد شد. بعداً ضمن درود بی‌پایان به روان آن مرحوم عده دیگری در اطراف این موضوع سخنرانی نموده‌اند.

از طرف رییس شهربانی کل کشور. پاسپار ۱ حسام وزیر

[۱۰۹۰۰۲ - ۹۱۷]

۳-۴

[فرمانده هنگ ۴ نگهبانی به فرماندهی نگهبانی کل کشور، ۲۳ آبان ۱۳۲۵]

وزارت کشور، فرماندهی نگهبانی کل کشور، نمره ۹۰۲/ط

۲۳/۸/۲۵، فوری

گزارش

محترماً معروض می‌دارد: برابر گزارش گردان دوم به استناد گروهان ۴ مستند به گزارش سرپرست مامورین پاسگاه شاه عبدالعظیم (شهری) ساعت ۶ عصر ۲۵/۸/۲۱ افراد حزب توده بنای فحاشی و سردوشی پاسبان مزبور کننده و اسلحه کمربندی وی را نیز

باز می‌کند. گروه‌بان یکم ارتش تیمور، دو سه نفر از نگهبانان پاسگاه شاه‌عبدالعظیم، طبق دستور کلاتتری به کمک پاسبان رفته اسلحه کمری پاسبان منظور را گرفته خود او را از محاصره خلاصی می‌دهد. در نتیجه کارد به پای چپ سرجوخه نگهبان سیدمحمد فیضی نام اصابت و مجروح می‌شود. نفر مجروح را جهت پانسمان و مداوا به بیمارستان فیروزآبادی اعزام و بستری می‌شود. قضیه از طرف کلاتتری [و] دژبانی تحت تعقیب می‌باشد. گزارش عرض موکول به امر عالی است.

از طرف فرمانده هنگ ۴ نگهبانی. سرگرد ایرم. محل امضا

رونوشت برابر اصل است.

[امضا]

[۲۹۳۰۰۲۱۱۲ - ۱۲۲ ظ ۴ ب آ ۱]

۳۰۵

[بخشدار شهری به استانداری تهران، ۲۵ آذر ۱۳۲۵]

وزارت کشور، رونوشت نامه بخشداری شهری، شماره ۹۶۲

مورخه ۲۵/۹/۲۵

استانداری تهران

مژده استقرار امنیت در خطه آذربایجان شوق و شغف زایدالوصفی در اهالی این بخش ایجاد و از طرفی آتش خشم و غضب همگانی را نسبت به افراد منتسب به حزب توده شعله‌ور ساخت. به طوری که شب جمعه ۲۲ آذرماه جمعی بالغ بر پانصد نفر با وجود جلوگیری پاسبانها به حزب توده هجوم آورده و تابلو حزب توده شهری را با دست خود پایین آوردند. و همچنین روز جمعه ۲۲ آذر ماه همان عده‌ای به کلپ حزب

توده کهریزک رفته و تابلو حزب کهریزک را هم پایین آوردند. نفرات منسوب به حزب توده در مقابل سیل خشم و غضب اهالی یارای استقامت نداشته و تمام خود را پنهان و یا متواری شده‌اند. پاسبانها و یا مستخدمین انتظامی حتی المقدور سعی می‌کنند از کینه‌جویی اهالی نسبت به افراد حزب توده جلوگیری و نگذارند ضرب و جرحی فیما بین آنها حاصل شود. چند روز است در کارخانه سیمان مامورین انتظامی در صدد جستجو و یافتن اشخاص مجهول‌الهویه می‌باشند. در منزل صمد نام کارگر که خود متواری است ۶۸ عدد فشنگ و یک عدد اسلحه کمری به دست آمده است. آنچه قفقازی و مهاجر در کارخانه سیمان و سایر کارخانه‌های واقع در حوزه اینجانب وجود داشت متواری شده، ولی بقیه افراد منسوب به حزب توده کماکان مشغول خدمت هستند و توقع اهالی شهری این است که تمام افراد منسوب به حزب توده از کارخانجات اخراج و به جای آنها افراد منسوب به حزب دموکرات^(۱) مشغول کار شوند و ظاهراً آقای مهندس سلامت، رییس کارخانجات با این نظر موافقت ندارد. متمنی است مقرر فرمایند نسبت به درخواست اهالی مهم‌امکن توجه مقتضی مبذول گردد. پس از تنظیم گزارش اطلاع حاصل شد که عده‌ای در حدود هشتاد نفر از کارگران کارخانه سیمان به اتهام عملیات تخریبی دستگیر و تحت تعقیب قرار گرفتند.

بخشدار و شهردار شهری. صوفی نیا

[۲۹۳۰۰۲۱۱۲ - ۱۲۲ ظ ۴ ب آ ۱]

طالقان

۱. اصل: حزب توده دمکرات

۳۰۶

[بخشدار طالقان به فرمانداری تهران، ۱۲ تیرماه ۱۳۲۱]
وزارت کشور، فرمانداری تهران، رونوشت بخشداری طالقان
شماره ۱۴۸، مورخه ۱۳۲۱/۴/۱۲

مقام محترم فرمانداری تهران

محترماً عطف به بخشنامه‌های محرمانه شماره ۳۰۹۶ - ۲۱/۱۰/۹ و شماره ۳۱۱۶ - ۲۱/۱۱/۱۳ گزارشاً به عرض می‌رساند: چندی است سه حزب یکی به نام توده و دیگری به نام اتحادیه کشاورزان و یکی هم به نام حزب عدالت در طالقان تشکیل [شده است]. [البته حزب عدالت که نماینده آن محسن صادقیان است چندان در امورات مداخله نداشته، ولی حزب توده که تحت نظر احمد بهزادی و اتحادیه کشاورزان که تحت نظر علی‌اصغر رنجبران است در کلیه امور مداخله، حتی در امورات این بخشداری نیز مداخلاتی عنفاً می‌نمایند. مخصوصاً علی‌اصغر رنجبران از نقطه نظر این که محلی است و دارای نفوذ فوق‌العاده است، اغلب اهالی را اغوا و به کلمات لاطائل آنها را فریفته نموده و هر روز به نوعی اسباب زحمت این بخشداری را فراهم می‌نماید. اصولاً در منزل خود تشکیل اداره داده و اغلب به حل و فصل امور و تعیین دهبان و مداخله در امور حقوقی و غیره می‌نماید. به طوری که عریضه مستخدم این بخشداری که در پیوست تقدیم شده کلیه این پیش‌آمد و کتک‌کاری مامور بخشداری در حین انجام وظیفه به تحریک نامبرده بود. به علاوه به طوری که در بالا به عرض رسید، در امور دهبانان مداخله و اغلب رؤسای حوزه‌های اتحادیه را از دهبانان انتخاب و برای این که به بخشداری لطمه زده باشد به آنها دستور اکید داده که حل و فصل امور و پیش‌آمدهای

مورد اختلاف اهالی را به خود او مراجعه و جدا با راهنمایی سیدرئوف مصطفوی به دادخواهی آنها رسیدگی و خاتمه می‌دهد. چنانچه اداره بخشداری بخواهد در امورات آنها مداخله نماید، تهدیدات است که از هر طرف به بخشداری می‌رسد. اینکه تصدیق خواهید فرمود که با این پیش‌آمد این اداره یک اسم با مسمایی بیش نبود. و وجود بخشدار در اینجا مثمر ثمر نیست و ممکن است با این پیش‌آمدهای فعلی بغرنج‌تر و اسباب زحمت این اداره فراهم آید. بنابراین استدعا می‌نماید با در نظر گرفتن مراتب معروضه تکلیفی برای این بخشداری معین فرمایید. چون اغلب در میتینگهای خود نسبت به کلیه مامورین بالاخص بخشداری کلمات وهن‌آور زده می‌شود. علناً می‌گوید که دولتی در کار نیست و به علاوه در خود این اداره اغلب بدون دعوت وارد و کلمات رکیک که ذکرش شرم‌آور است نسبت به دولت و مامورین در انظار یک مشت عوام‌الناس می‌زند. در هر حال چنانچه این وضعیت بخواهد ادامه پیدا نماید بنده ناچاراً اداره را ترک و به تهران خواهم آمد. امر مبارک است.

بخشدار طالقان. عزت‌الله قدیمی

رونوشت برابر اصل است.

[امضا]

[۲۲۷۲ - ۲۹۳۰۰۶۰۷ ظ ۴ ب آ ۱]

کرج

۳۰۷

[بخشدار کرج به فرماندار تهران، ۱۴ اردیبهشت ۱۳۲۵]
وزارت کشور، تاریخ ۱۳۲۵/۲/۱۴، شماره ۴۴۹، محرمانه

جناب آقای فرماندار تهران

محترماً معروض می‌دارد: ۱- روز چهارشنبه ۱۱ اردیبهشت ماه ۲۵ مصادف با اول ماه مه ۱۹۴۶ میلادی در کرج از طرف حزب توده و اتحادیه کارگران و دهقانان عده‌ای در حدود هزار نفر که قسمتی از خود کرج و عده‌ای هم از جای دیگر آمده بودند میتینگ در میدان کرج دادند و سخنرانی‌هایی نمودند. موضوع سخنرانی راجع به کارگران و عظمت نیروی آنها در دنیا و مبارزات حزب در اصفهان و غلبه بر ارتجاع بود. یکی از ناطقین هم شرحی [در] تنقید از وضع دوره بیست ساله گذشته و مرحوم شاه فقید نمود. یکی دیگر از ناطقین هم مذمت از آقای دهستانی نماینده سابق مجلس شورای ملی و این که اسلحه بین مردم توزیع کرده است نمود و عده‌ای از مجتمعیین صدای مرده باد دهستانی بلند کردند. در طول مدت میتینگ و سخنرانی تا موقعی که مجتمعیین معاودت نمودند، از طرف آنان هیچگونه عمل خلاف نظم و امنیت رخ نداد.

۲) سه ساعت بعد از ظهر روز جمعه ۲۵/۲/۱۳ کمیته محلی حزب ایران در کرج افتتاح و آقای مهندس زیرک‌زاده از بالکن فوقانی محل حزب برای عده مجتمعیین در خیابان سخنرانی نمود.

۳) روز جمعه ۲۵/۲/۱۳ اوراقی به عنوان افراد جهت ملیون از طرف بعضی اشخاص که

[به] نام گردش به کرج آمده بودند در کرج منتشر شد که یک نسخه از اوراق مزبور لفاً

برای ملاحظه تقدیم می‌شود.^(۱)

بخشدار و شهردار کرج، فروغی

[۹۱۷ - ۱۰۹۰۰۲]

لواسانات

۳۰۸

[بخشدار لواسانات به فرمانداری تهران، ۱۴ شهریور ۱۳۲۳]
وزارت کشور، فرمانداری تهران، رونوشت

فرمانداری تهران

محترماً معروض می‌دارد عده‌ای از اهالی میگون شکایت دارند که کارگران معدن ذغال‌سنگ شمشک عصرها از کار دست کشیده، به ده نامبرده آمده و مردم را به اجبار و عناوین مختلف دعوت به حزب توده می‌نمایند. و در اثر آن یک مشت زن و بچه از این هیاهو و سرو صدا واهمه کرده و [به] علاوه رعایا از امور فلاحتی باز خواهند ماند. نظر به این که کارگران اکثراً از اتراک و دخالتی در اداره معدن دارند عین دادخواست رعایا به پیوست تقدیم تا هر نوع امر فرماید اقدام به عمل آید.

بخشدار و مامور صلح لواسانات. اسعدی

[۲۹۳۰۰۲۰۹۵ - ۱۰۵ ظ ۴ ب آ ۱]

ورامین

۳۰۹

[گزارش فعالیتهای حزب توده در ورامین، ۱۶ اسفند ۱۳۲۳]
وزارت کشور، شماره ۱۲۰۸، تاریخ ۱۶/۱۲/۱۳۲۳، محرمانه، مستقیم

جناب آقای فرماندار معظم شهرستان تهران

عظماً به مرقومه شماره ۳۱۱۲ - ۲۳/۱۲/۱۲ محترماً به عرض می‌رساند: از احزاب فعلی تهران، تنها حزبی که در ورامین مدتی است شروع به فعالیت نموده حزب توده است. از قرار معلوم شعبه حزب نامبرده قریب دو ماه است که در اینجا تأسیس شده و سازمان حزبی خود را از حیث ظاهر تکمیل نموده دفتر و محل اجتماع افراد در دو سه باب بالاخانه‌های واقع در پاچنار ورامین قرار داده و تابلو هم زده‌اند. رؤسای حزب توده مرکز به منظور آشنا ساختن مردم خاصه کشاورزان مقاصد حزبی روزهای جمعه از تهران به ورامین آمده و طرف بعد از ظهر ناطقین در حضور عده‌ای سخنرانی می‌کنند مطابق گزارش واصله از خود شهر ورامین کسی در حزب حاضر نشده ولی عده مهم جمعیت را کارمندان و عملجات راه‌آهن و دولت سیصد نفر از باقرآباد و همین اندازه از جوادآباد تشکیل می‌دهند. تا اینجا مطالبی که عرض کردم از روی گزارش مامورین بخشداری و شهرداری است. ولی به طوری که از مجاری موثق و دیگر اطلاعات به دست آمده روز جمعه گذشته آقایان دکتر یزدی و خیرخواه و دکتر کشاورز و دو سه نفر دیگر و عده‌ای از عملجات تهران به وسیله دو کامیون راه‌آهن ورامین و پیشوا اعم از رؤسای ناحیه و رؤسای جزء و کارگر و مکانیسین موقع سخنرانی آنجا بودند. تاکنون سه شب جمعه است که آقایان به ورامین آمده پس از سخنرانیها مراجعت می‌نمایند. از اهالی ورامین هاشم جوادآبادی و عده قلیلی از آن قریه آقاولی محمدرضا طالقانی و هاشم نام در آن حزب نام‌نویسی کرده و خطابه‌هایی قرائت می‌نمایند. موضوع سخنرانی تقسیم

اراضی و سرمایه بین رعایا و اقدام جدی در رفاهیت حال کشاورزان بوده است. در خاتمه به عرض می‌رساند. به طوری که شنیده شده عده‌ای از شهر ورامین و غیره به رؤسای حزب پیشنهاد کرده‌اند در صورتی که قند و شکر و قماش ما را اقدام کنید همه ماهه مرتب به وسیله عاملین سابق بدهند حاضریم عضویت حزب را قبول کنیم. نفرت حزب از قرار به هشتصد، نهصد نفر رسید که قریب هفتصد نفر آن از عملجات و کارمندان راه‌آهن می‌باشند. در جمعه آتی عده‌ای در صدد اقدامات بوده‌اند، ولی مواظبت رییس ژاندارمری از هر گونه اتفاق سوء جلوگیری نموده است.

[امضا]

[۲۹۳۰۰۲۰۹۹ - ۱۰۹ ظ ۴ ب ۱]

۳۱۰

[بخشدار ورامین به فرمانداری تهران، ۳۱ فروردین ۱۳۲۴]

وزارت کشور، ۱۳۲۴/۱/۳۱

فرمانداری شهرستان تهران

احتراماً به عرض می‌رساند طبق گزارش واصله روز جمعه ۳۲۴/۱/۳۱ تقریباً ساعت پنج بعد از ظهر در پاچنار شهر ورامین حسب‌المعمول کنفرانس حزب توده دایرگشت [و عده‌ای در آنجا حضور داشتند. تقریباً همگی از کارمندان و عملجات راه‌آهن بودند، از خود ورامین کسی حاضر نگشت مگر عده‌ای کسبه که در دکانهای خود نشسته و گوش می‌دادند. ناطق اولی آقای دکتر مرتضی یزدی بود که در زمینه دیانت اسلام و مختصری هم از زندگی اعلی حضرت فقید و فشارهایی که به مردم وارد آورده سخنرانی نموده، سپس آقای مجلسی عضو راه‌آهن ورامین لایحه‌ای مبنی بر اتحاد و اتفاق عموم

کشاورزان و زحمتکشان قرائت نمود. سخنرانی به واسطه بدی هوا زود خاتمه یافت و اتفاقات قابل ذکری روی نداده.

بخشدار و شهردار ورامین امضا

رونوشت برابر اصل است.

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۷۸]

۳۱۱

[بخشدار و شهردار شهرستان ورامین به فرماندار شهرستان تهران
اردیبهشت ۱۳۲۴]، وزارت کشور، رونوشت بخشدار ورامین

جناب آقای فرماندار شهرستان معظم تهران

بنا به فرموده شماره ۶۰۷ - ۳۲۴/۲/۶ متضمن مرقومه وزارتی به عرض می‌رساند: روز جمعه در شهر ورامین اتفاق قابل عرضی رخ نداد. فقط برحسب معمول همه هفته عده‌ای از کارگران و کارمندان راه‌آهن و کارخانه روغن‌کشی ورامین (بدون شرکت اهالی) در پاچنار اجتماع نموده پس از سخنرانی مختصری بدون این که کوچکترین اتفاقی رخ دهد خاتمه یافت. در خاتمه معروض می‌دارد این دفعه نیز ضمن سخنرانی علیه آقای سیدضیاءالدین طباطبایی حرفهایی زده و مطالبی اظهار داشتند تاکنون در چند جلسه متناوباً این موضوع تجدید شده و در نتیجه تدابیری که به کار رفته حادثه‌ای اتفاق نیفتاده ولی به طور مسلم همیشه این طور نخواهد شد زیرا سازمان جمعیتی که به دست اغلب مالکین عمده ورامین شروع شده در شرف تکمیل و برطبق اطلاعات واصله عما قریب به فعالیت شروع خواهند نمود و ممکن است در آتیه نزدیکی در نتیجه تظاهرات و فعالیت‌های این دسته بین آنها و حزب توده حوادث ناگوارتری رخ دهد. مراتب را به استحضار مقام فرمانداری رسانید که آنچه امر فرمایند اطاعت شود.

بخشدار و شهردار ورامین امیری ، امضا

رونوشت برابر اصل است.

[۵۷۸ - ۱۰۹۰۰۲]

۳۱۲

[بخشدار ورامین به فرماندار شهرستان تهران، سوم تیر ۱۳۲۴]
وزارت کشور، تاریخ ۱۳۲۴/۴/۳، رونوشت نامه بخشداری به
شماره ۷۸۲، محرمانه، مستقیم

جناب آقای فرماندار شهرستان تهران

روز جمعه (دیروز) مالکین و مستأجرین و کشاورزان درجه اول ورامین در جعفرآباد
اخوان از طرف حاج محمدحسین خانلرخانی، کدخدا و مستأجران قریه که بالغ بر هزار
نفر می شدند برای نهار دعوت گردیدند. موقع صرف نهار قریب هشتصد نفر حاضر
بودند. گزارش می دهد که برای تمام این عده ۸۰۰ نفری هشتصدویست دست کارد و
چنگال نقره تهیه شده بود. این عده همگی در سر یک سفره ناهار خوردند. گرچه
کدخدای نامبرده از قرار، تمول سرشاری دارد، ولی این تهیه به طوری که حدس می زنند
مربوط به آقای عدل بوده است. حدس دیگر نزدیک به یقین این که مسلم و بدون تردید
تهیه از طرف آقای جعفر اخوان بوده و مشارالیه زمینه انتخابات خود را فراهم می کند.
مراتب استحضاراً به عرض رسید.

بخشدار ورامین

رونوشت برابر با رونوشت اصل است.

[۵۷۸ - ۱۰۹۰۰۲]

۳۱۳

[وزیر کشور به نخست وزیری، ۷ تیر ۱۳۲۴]

وزارت کشور، اداره سیاسی، تاریخ ۱۳۲۴/۴/۷

شماره ۹۶۹/۳۸۲۴، محرمانه

نخست وزیری

در چندی قبل گزارشی از شهربانی کل رسیده بود دایر بر این که قرار است آقای دکتر کشاورز به اتفاق عده‌ای از روشنفکران به ورامین عزیمت نموده و در آنجا کنفرانسی داده و وظیفه اعضای حزب توده را گوشزد و آنها را به تکالیف خود آشنا سازند. مراتب به فرمانداری تهران اطلاع داده شد که در اطراف موضوع تحقیقات به عمل آورده و چگونگی امر را اطلاع دهند. فرمانداری مزبور گزارشی داده‌اند دایر بر تأیید مراتب بالا و ضمناً علاوه نموده‌اند که ممکن است در آتیه تظاهراتی شده و موجب حوادث ناگواری بشود. رونوشت گزارش مزبور و یک برگ پیوست آن تلواً جهت استحضار تقدیم می‌شود و ضمناً به عرض می‌رساند شرح لازم به ژاندارمری کل کشور و اداره کل شهربانی صادر گردید که مراقبتهای لازمه در حفظ انتظامات به عمل آورند. پس از وصول پاسخ نتیجه اقدامات را به عرض خواهد رسانید.

از طرف وزیر کشور [امضای کلانتری]

[۵۷۸ - ۱۰۹۰۰۲]

۳۱۴

[بخشدار ورامین به فرماندار شهرستان تهران، ۲۴ تیرماه ۱۳۲۴]

وزارت کشور، فرمانداری تهران، رونوشت بخشدار ورامین

شماره ۷۸۴ تاریخ ۱۳۲۴/۴/۲۴، محرمانه، مستقیم

جناب آقای فرماندار شهرستان تهران

عطف به مرقومه شماره ۹۸۵ - ۲۴/۴/۱۸ متضمن رونوشت امریه مقام وزارت به

عرض می‌رساند: گرچه از دو نفر نامبرده اطلاعی به دست نیامده، ولی از اقدامات و فعالیتهای اخیر پیداست که روز به روز بر شدت عمل خود می‌افزایند. چنانچه دیروز یک نفر از رهبران حزب توده موسوم به آقای جواد که اصلاً نه‌اوندی (و از قرار مدیر و سرپرست روزنامه رهبر می‌باشد) به بخشداری آمده و ضمن ملاقاتی که با بخشدار نمود اظهار داشت که حزب توده از آنجایی که در ورامین و در عملیات حزبی بسیار با متانت رفتار نموده و در انظار حسن سابقه تحصیل کرده، لذا در نظر گرفته شد سازمان حزبی در اینجا از هر جهت توسعه یابد و علاوه بر سخنرانی هفتگی نمایشاتی نیز در [محل اداره] فرهنگ شهر ورامین بدهند. ضمناً از بخشدار تقاضا نمودند که در موضوع نمایش اقدامی نماید. بخشدار، جواباً اظهار نمود که طبق دستور، بخشداری باید بی‌طرف بوده و مطلقاً از اظهار تمایل و مساعدت نسبت به کلیه احزاب خودداری نماید. بدیهی است آقایان باید در نطقها و نمایشات و هرگونه تظاهرات دیگر این نکته را رعایت نموده و بی‌طرفی مامور وزارت کشور را منظور نظر قرار دهند. والا در صورت بروز^(۱) اقداماتی که مخالف و منحل نظم محل باشد همان مامورین ناچارند مداخله نمایند. نسبت به نمایش نیز بخشداری فعلاً از هرگونه اظهار عقیده معذور است. با تقدیم گزارش بالا متمنی است امر و مقرر فرمایند که در خصوص دادن نمایش حزب توده، چه رویه‌ای باید اتخاذ نمود. مراتب استحضاراً به عرض رسید.

بخشدار ورامین

رونوشت برابر اصل است.

[امضا]

[۲۹۳۰۰۲۰۹۹ - ۱۰۹ ظ ۴ ب الف ۱]

خراسان

مشهد

۳۱۵

[استاندار خراسان به نخست وزیر، ۲۷ مهر ۱۳۲۲]

وزارت کشور، استانداری نهم، فرمانداری مشهد، شماره ۹۸۹ ک

تاریخ ۱۳۲۲/۷/۲۷، محرمانه

جناب آقای نخست وزیر

در پاسخ نامه شماره ۷۸۳۶ - ۲۲/۶/۱۲ زحمت اشعار می‌دهد:
مطالبی که در میتینگ ۲۷ فروردین و یا میتینگهای دیگر حزب توده گفته شده و می‌شود
از حدود مطالب مندرجه در روزنامه‌های حزب مزبور خارج نیست.
بنابراین مادام که در تهران این تبلیغات به وسیله جرائد و میتینگهای حزب توده
بلامانع باشد البته جلوگیری از آن در شهرستانها خالی از اشکال نخواهد بود.
با این حال در هر مورد که ضرورت ایجاب نموده تذکرات لازم داده شده و با
مراقبتهایی که به عمل آمده رویه حزب توده در مشهد تاکنون ملایمر از سایر نقاط بوده
است.

استاندار استان نهم [امضا علی منصور]

[۲۲۴ - ۱۰۹۰۰۲]

۳۱۶

[رییس شهربانی مشهد به فرمانداری شهرستان مشهد، ۷ فروردین ۱۳۲۳]
وزارت کشور، اداره کل شهربانی، رونوشت گزارش شهربانی مشهد
شماره ۹، مورخه ۲۳/۱/۷، محرمانه

فرمانداری شهرستان مشهد

طبق گزارش مامور ویژه روز ۲۲ اسفند کارگران کارخانه نخریسی از رییس کارخانه درخواست می‌کنند که روز ۲۳ اسفند به واسطه مولود مسعود حضرت رسول تعطیل نمایند. رییس کارخانه پاسخ می‌دهد فردا را کار کنید در ایام عید نوروز تعطیل نمایید. آنها هم قبول می‌کنند روز مولود، صبح چهار تن از کارگران که در حزب توده عضویت دارند: ۱ - قنبر فرزند عوض ۲ - غلامرضا عرفانیان ۳ - مشهدی حسن برنوس ۴ - علی اکبر ریخته‌گر، در وسط راه کارخانه ایستاده کارگران را از دخول به کارخانه مانع می‌شوند. آقای کفایی، رییس کارخانه چهار نفر مزبور را از کار برکنار نموده‌اند که محاکمه شوند. نامبردگان در حزب توده جلسه تشکیل داده و قصد داشته‌اند در امور کارخانه اختلال نمایند اطلاعاً گزارش گردید.

رییس شهربانی مشهد - پاسیار تورج امین

رونوشت به اداره اطلاعات شهربانی کل کشور تقدیم می‌شود.

رییس شهربانی مشهد - پاسیار تورج امین محل مهر و امضا

رونوشت برابر اصل است.

[۲۹۳۰۰۲۱۴۲ - ۲۲۲ ظ ۴ ب آ ۱]

۳۱۷

[حزب توده ایران کمیته ایالتی خراسان به مجلس شورای ملی
 ۲۴ اردیبهشت ۱۳۲۳]، وزارت پست و تلگراف و تلفن، تلگراف از
 مشهد به ط، شماره تلگراف ۱۱۰۶، تاریخ اصل ۲۴، تاریخ وصول ۲/۳۰

مجلس شورای ملی

۷ رونوشت آقای نخست وزیر، رونوشت فراکسیون توده، رونوشت نمایندگان
 مجلس، آقای دکتر مصدق، آقای مهندس فریور، آقای عامری، آقای دکتر شفق [و] آقای
 قبادیان، کمیته ایالتی حزب توده ایران در خراسان به اتکای افکار عمومی نفرت خود را
 نسبت به طرح لایحه نظامی کردن کارخانه‌ها و ادارات و بنگاه‌های ملی که ناقض قانون
 اساسی است ابراز و از نمایندگان آزادیخواه انتظار داریم جداً در رد آن پافشاری کنند.

کمیته ایالتی حزب توده ایران

[حاشیه]: این طرح عجالتاً مسکوت مانده، بایگانی شود. ۳/۸

[۳۰۷ - ۱۰۹۰۰۲]

۳۱۸

[رییس شهربانی مشهد به شهربانی کل کشور، ۸ خرداد ۱۳۲۳]
 وزارت کشور، اداره کل شهربانی، رونوشت گزارش شهربانی مشهد
 شماره ۴۹۶، مورخه ۲۳/۳/۸

شهربانی کل کشور

طبق گزارش مامورین ویژه خلاصه سخنرانی احزاب در روز جمعه ۳۲۳/۳/۵ به

شرح زیر است:

در حزب توده ۱ - سلماسی اشعاری که آقای پروین گنابادی نماینده مجلس شورای ملی

برعلیه سیدضیاءالدین و حزب او ساخته بوده قرائت [کرد].

۲- شهاب فردوس افراد بشر را به سه طبقه تقسیم و اظهار نموده طبقه اول اشخاصی هستند که هر ساعتی به رنگی درآمده و برای منافع شخصی خود گاهی آزادی خواه و زمانی مروج دین شده و خود را مسلمان جلوه می دهند. چنانچه یکی از وزرای دوره شاه سابق که در زمان پرورش افکار از قسمت دین و مذهب سخنرانی می نمود، ضمن صحبت از دوره پیغمبر اکرم و علی ابن ابیطالب و جنگ خندق شاه سابق را با علی ابن ابیطالب در یک مقام قرار داده و امروز همان وزیر داد آزادی خواهی را می زند. همین نوع سیدضیاءالدین که پیشینه اش اظهار من الشمس است ماسک آزادی خواهی به صورت زده و با تشکیل حزب حلقه^(۱) مردم را به بدبختی سوق می دهد، ولی چون مردم فعلاً بیدار شده اند گول این خائن وطن فروش را نخواهند خورد و خود را برای مبارزه با او آماده می سازند. و اول کسی که پرده از روی کارهای او برداشته و حتی تا آخرین نفس مبارزه خواهند نمود که این دشمن حقیقی آزادی وطن فروش را به سزای خود برسانند حزب توده خواهد بود. طبقه دوم اشخاص منفی باف هستند که غیر از حرف زدن و پشت هم اندازی کار دیگری ندارند. طبقه سوم عبارت از مردم احساساتی و طرفداران حقیقی آزادی که عبارت از حزب توده و رهبران حزب می باشند.

در حزب پیکار ۱- مارش حزب پیکار وسیله عده از کارمندان حزب نواخته شده ۲- بهرام کاشف پور راجع به وضعیت ایران سابق و فعلی که بر اثر نفاق به کجا کشیده و دعوت اشخاص به حزب سخنرانی نموده [است].

۳- مسعود کاشف پور راجع به تشکیل جبهه ثالث برعلیه سیدضیاءالدین و طرفدارانش

۱. حلقه به حوزه های حزبی تشکیل شده توسط سیدضیاءالدین یعنی حزب وطن گفته می شد. و به همین لحاظ

نیز مدتها به نام حزب حلقه مشهور شده بود. در حالی که حزبی با عنوان حزب حلقه تشکیل نشده بود.

سخنرانی نموده.

۴- پاکزاد راجع به زندگانی و عقیده سیدضیاءالدین سخنرانی و اظهار داشته او مولد کودتا بوده و از دولت تزار پول می‌گرفته و شاه سابق را بر ایرانیان تحمیل و کلیه آزادی‌خواهان را فنا و به ناموس اهالی اهانت نموده و بعداً ایران را ترک و با پول ملت ایران در کشورهای خارجه زندگانی و فعلاً با گرفتن دستور از اربابان خود برای ایجاد یک حکومت دیکتاتوری و سپردن ایران به دست بیگانگان به ایران مراجعت کرده و با ماسک دیانت مشغول اقدام شده ولی این دفعه نخواهیم گذاشت مقاصد شوم خود را انجام دهد. و بعداً هم نسبت به سیدضیاءالدین و طرفداران او و بیگانه‌پرستان فحاشی زیاد نموده است و سخنرانی با مارش پیکار خاتمه یافته است.

رئیس شهربانی مشهد - پاسیار ۱ تورج امین

رونوشت مطابق اصل است.

[۲۹۳۰۰۲۱۴۲ - ۲۲۲ ظ ۴ ب ۱]

۳۱۹

[کفیل شهربانی مشهد به شهربانی کل کشور، ۲۶ تیر ۱۳۲۳]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، رونوشت گزارش شهربانی مشهد

مورخه ۱۳۲۳/۴/۲۶، شماره ۸۳۲

شهربانی کل کشور

طبق گزارش مامور ویژه، روز جمعه ۲۳/۴/۲۳ آقای باقر عاملی در حزب توده ضمن سخنرانی اظهار داشته: مدت سه سال است که حزب توده از کارگران و دهقانان تشکیل شده، ولی مرتجعین منظورشان این است که حزب نباید در ایران باشد و بزرگترین طرف ما طبقه حاکمه این کشور است و تمام آنها از وزیر تا وکیل جز مردم آزاری و اخاذی و خون ملت مکیدن کار دیگری ندارند و روزی خواهد رسید همین ملت پابرهنه افسار سر

این مشت اراذل بی‌همه چیز زده، انتقام بازستاند و در خاتمه اظهار نموده قریباً کنگره حزبی در تهران تشکیل و باید از هر شهرستان چند نفر نماینده رفته، مذاکره و نواقص را رفع نمایند و مردم را به دخول در حزب تشویق نموده است و یک پرده [نمایش درباره] ارباب و کارگر هم توسط سلماسی داده شده که نسبت به وزرا و وکلا کلمات زننده ادا نموده است. استحضاراً گزارش گردید.

کفیل شهربانی مشهد - یاور جهان‌بین

محل مهر و امضا

رونوشت مطابق با اصل است.

[۲۹۳۰۰۲۱۴۲ - ۲۲۲ ظ ۴ ب آ ۱]

۳۲۰

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۱۸ آبان ۱۳۲۳]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، تاریخ ۲۳/۸/۱۸، شماره ۸۸۲۰

محرمانه، مستقیم

وزارت کشور

برطبق گزارش تلگرافی شماره ۱۵۲۴ شهربانی مشهد معروض می‌دارد: عصر روز پنج‌شنبه چهارم آبان اطلاع حاصل شد که از طرف حزب توده در ساعت ۱۰ صبح روز جمعه پنجم آبان جلوی بست پایین خیابان سخنرانی خواهد شد. در ضمن بیانیه و آگهی نیز از طرف حزب منتشر گردید مبنی بر این که جناب آقای ساعد، نخست وزیر از ابتدای حکومت خود به نفع ملت کاری نکرده و باید از کار برکنار شود و اهالی را برای استماع سخنرانی دعوت به مجلس مزبور نموده بودند. ساعت ۱۰ صبح جلوی بست خیابان سفلی و ساعت ۴ عصر مقابل حزب توده در خیابان پهلوی به استحضار جناب آقای استاندار به وسیله آقای باقر عاملی و گنابادی سخنرانی به عمل آمده تنقیدات و

تظاهراتی راجع به اقدامات زمان نخست وزیری آقای ساعد و عدم موافقت در دادن امتیاز نفت شمال نموده بودند و انتظامات کاملاً برقرار بود.

رییس شهربانی کل کشور - سرپاس سیف [امضا]

[۲۹۳۰۰۲۱۴۲ - ۲۲۲ ظ ۴ ب آ ۱]

۳۲۱

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۱۸ آبان ۱۳۲۳]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره دفتر کل، تاریخ ۲۳/۸/۱۸

شماره ۸۸۲۲، محرمانه، مستقیم

وزارت کشور

تعقیب گزارش شماره ۸۸۲۰ برطبق گزارش تلگرافی شماره ۱۵۵۳ شهربانی مشهد
معروض می‌دارد:

برحسب دعوتی که به وسیله بیانیه از طرف حزب توده شده بود، عده [ای] در ساعت ۱۵/۳۰ روز ۹ آبان برای میتینگ به میدان ارک، مقابل شهربانی آمده، افراد حزب مزبور پس از حرکت دسته‌جمعی در خیابانها با پرچم و خواندن سرود حزبی در ارک اجتماع نمود، آقای عاملی در اطراف بیکاری و این که چرا نفت^(۱) شمال به دولت شوروی واگذار نشده، سخنرانی مفصلی نموده و اضافه نمود که باید دولت آقای ساعد از کار برکنار شود.

رییس شهربانی کل کشور - سرپاس سیف [امضا]

[۲۹۳۰۰۲۱۴۲ - ۲۲۲ ظ ۴ ب آ ۱]

۳۲۲

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۳ خرداد ۱۳۲۴]
 وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، دایره محرمانه
 تاریخ ۲۴/۲/۲۳، شماره ۱/۲۵۱۱/۳۰۲۵، محرمانه

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: شهربانی مشهد گزارش می‌دهد ساعت ۱۷ روز
 ۲۴/۳/۱۱ در کلوپ حزب توده آن جا آقای شفیع، رهبر حزب توده تهران، احمد
 قاسمی، کارمند فرهنگ و شهاب فردوس و سلماسی، نمایندگان حزب توده مشهد راجع
 به آشنا شدن مردم به حقوق حقه خود سخنرانی و ضمن صحبت از حرکات مأمورین
 خائن و آقایان سیدضیاءالدین و دشتی، نمایندگان مجلس تنقید نموده‌اند.

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

[۲۹۳۰۰۲۱۴۲ - ۲۲۲ ظ ۴ ب آ ۱]

۳۲۳

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۳۱ خرداد ۱۳۲۴]
 وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، دائره محرمانه
 تاریخ ۲۴/۳/۳۱، شماره ۱/۳۲۳۸/۳۴۳۴، محرمانه

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: طبق گزارش شهربانی مشهد ساعت ۱۷ روز
 ۲۴/۳/۱۸ در محل حزب توده آن جا احمد قاسمی، خاوری، علی‌اصغر معینیان،
 سلماسی، کارمندان حزب راجع به سقوط کابینه آقای حکیم‌الملک سخنرانی نموده و

ضمناً از اعلیٰ حضرت شاه فقید و آقایان سیدضیاءالدین و گله‌داری تنقید و نسبت به عملیات جناب آقای نخست وزیر در زمان سلطنت محمدعلی میرزای مخلوع بیاناتی اظهار نموده‌اند.

و ساعت ۱۷/۳۰ همان روز نیز از طرف حزب میهن در خیابان پهلوی واقع در مقابل حزب، آقایان اطمینان، آذرمی و پاکزاد راجع به حفظ استقلال کشور و تنقید از طبقه حاکمه و تمجید از آقای دکتر مصدق و تعیین کار برای بیکاران سخنرانی نموده‌اند.

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

[۲۹۳۰۰۲۱۴۲ - ۲۲۲ ظ ۴ ب آ ۱]

۳۲۴

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۷ تیر ۱۳۲۴]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، دائره محرمانه

تاریخ ۲۴/۴/۷، شماره ۱/۳۴۵۴/۳۷۱۲، محرمانه

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند، شهربانی مشهد گزارش می‌دهد: روز ۲۵ خرداد ماه در کلوپ توده به وسیله آقایان احمد قاسمی، سلماسی، باقر عاملی [و] علی اصغر معینیان راجع به کابینه جناب آقای نخست وزیر و جریان سوریه و لبنان و تنقید از آقای سیدضیاءالدین سخنرانی نموده‌اند.

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

[۲۹۳۰۰۲۱۴۲ - ۲۲۲ ظ ۴ ب آ ۱]

۳۲۵

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۱ تیر ۱۳۲۴]
وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، دائره محرمانه، محرمانه

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: طبق گزارش شهربانی مشهد روز ۱۴ ماه جاری رهبران حزب توده در قریه محمدآباد سه کیلومتری آن جا راجع به نداشتن بهداشت و تنقید از کابینه فعلی سخنرانی نموده‌اند.

رونوشت گزارش بالا برای استحضار جناب آقای نخست وزیر تقدیم می‌گردد.

۱۰/۳۸۸۷/۴۵۱۸ - ۲۴/۴/۲۱

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۸۱]

۳۲۶

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۲ مرداد ۱۳۲۴]

وزارت کشور، شماره، محرمانه

وزارت کشور

برطبق گزارش شماره ۹۴۸ شهربانی مشهد معروض می‌دارد: ساعت ۱۷/۳۰ روز ۳۲۴/۵/۵ در کلوپ حزب توده به وسیله آقایان باقر عاملی و علی اصغر معینیان درباره حزب محافظ کار و حزب کارگران انگلستان و موفقیت حاصل نموده [از سوی] حزب کارگر و تنقید از شاه سابق سخنرانی شده است.

رییس شهربانی کل کشور. سرتیپ ضرابی امضا

رونوشت بالا برای استحضار مقام نخست وزیری تقدیم می‌شود.

از طرف وزیر کشور [امضا فریدونی] ۵۵۳۷/۳۳۱۰-م-۲۴/۵/۲۲

[۴۸۹ - ۱۰۹۰۰۲]

۳۲۷

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۸ مرداد ۱۳۲۴]
وزارت کشور، شهربانی کل کشور، تاریخ ۲۴/۵/۲۸، شماره ۵۴۱۹
محرمانه، مستقیم

وزارت کشور

برطبق گزارش شماره شهربانی مشهد، معروض می‌دارد: ساعت ۷/۳۰ روز
۲۴/۵/۱۹ در جلو کلوپ حزب توده، آقای پروین گنابادی راجع به قانون اساسی و تعیین
نماینده صالح که برای ملت مفید باشد و تنقید از سیدضیاءالدین و ساعد و آقای
صدرالاشراف و اکثریت مجلس و حسین خیرخواه درباره مرامنامه حزب توده و حزب
محافظ کار انگلستان و تنقید از شاه سابق سخنرانی نموده‌اند.

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

[۲۹۳۰۰۲۱۴۲ - ۲۲۲ ظ ۴ ب آ ۱]

۳۲۸

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۳ شهریور ۱۳۲۴]
وزارت کشور، اداره کل شهربانی، محرمانه، مستقیم

وزارت کشور

تعقیب گزارش شماره ۸۸۲۲ برطبق گزارش تلگرافی شماره ۱۵۶۵ شهربانی مشهد

معروض می‌دارد:

ساعت ۱۰ صبح روز ۱۲ آبان از طرف حزب توده در سالن سینمای دیدبان مشهد میتینگ داده شد و آقایان دکتر شهیدی رییس لابراتوار بیمارستان شاه‌رضا و معینی [از] کارکنان حزب مزبور، راجع به بیکاری مردم و این که چرا دولت آقای ساعد امتیاز نفت شمال را به دولت شوروی نداده سخنرانی نموده‌اند.

رییس شهربانی کل کشور - سرپاس سیف [امضا]

[۲۹۳۰۰۲۱۴۲ - ۲۲۲ ظ ۴ ب آ ۱]

۳۲۹

[وزیر جنگ به نخست وزیر، ۱۴ مهر ۱۳۲۴]

وزارت جنگ، ستاد ارتش، رکن ۲، شعبه ۴، شماره ۴/۲۶۹۲۷/۵۲۵۱۷

مورخه ۲۴/۷/۱۴

جناب آقای نخست وزیر

محترماً معروض می‌دارد: طبق اطلاع واصله در نتیجه سخت‌گیری‌هایی که در مرکز در مقابل فعالیت حزب توده نسبت به آنان شده، قسمتی از لیدرهای آنها به مشهد رفته و ممکن است در آن شهر انقلابی تولید نمایند. از طرف دیگر فعلاً در مشهد استاندار، فرماندار، رییس شهربانی و شهرداری نیست و در صورت اتفاقاتی به تشدید اوضاع خواهد افزود. بنابراین مستدعی است امر و مقرر فرمایند در اعزام استاندار، فرماندار و رؤسای شهربانی و شهرداری برای استان نهم اقدام نمایند.

وزیر جنگ [امضا ابراهیم زند]

[حاشیه]: آقای فخرایی به وزارت کشور نوشته شود تا اطلاع داشته باشند.

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۷۵]

۳۳۰

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۱۸ آبان ۱۳۲۴]
 وزارت کشور، شهربانی کل کشور، تاریخ ۲۳/۸/۱۸، شماره ۸۸۲۴
 محرمانه، مستقیم

وزارت کشور

برطبق گزارش شماره ۱۰۷۳ شهربانی مشهد معروض می‌دارد: ساعت ۱۶/۳۰ روز ۲۴/۵/۲۶ در جلو کلوپ حزب توده به وسیله آقای باقر عاملی درباره شکست دولت ژاپن و تنقید از آقایان صدرالاشراف و سیدضیاءالدین و اکثریت مجلس و سخنرانی حزب توده در تبریز و جلوگیری دولت و زندانی نمودن ۴۰۰ نفر آزادی‌خواه و از بین بردن هشت نفر به وسیله رییس شهربانی و افسر لشکر در زندان تبریز و تقاضای حزب توده مبنی بر تشکیل انجمن ایالتی و ولایتی و از کار برکنار شدن جناب آقای صدرالاشراف و هر گاه بر تقاضای تلگرافی ما با دولت ترتیب اثر ندهد به نحو دیگر رفتار خواهیم نمود، سخنرانی نموده است.

رونوشت گزارش فوق برای استحضار خاطر محترم جناب آقای نخست وزیر تقدیم می‌گردد. ۵۵۳۳ - ۲۴/۶/۳
 رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

[۴۸۹ - ۱۰۹۰۰۲]

۳۳۱

[وزیر جنگ به نخست وزیر، ۲۱ آذر ۱۳۲۴]
 وزارت جنگ، ستاد ارتش، رونویس رکن ۲، شعبه ۴
 شماره ۴۰/۵۰۰۹۸/۶۴۵۵۳، تاریخ ۲۴/۹/۲۱، محرمانه، مستقیم

جناب آقای نخست وزیر

محترماً معروض می‌دارد: در این موقع که شایعات راجع به نهضت دموکرات در

استان خراسان زیاد شده و روزنامه راستی و حزب توده آن استان صراحتاً بوسیله سخنرانی و مقالات منتشره مردم آن سامان را به قیام بر علیه حکومت مرکزی تحریک می‌نمایند، اعزام یک نفر استاندار ذی‌صلاحیت برای آن جا مورد لزوم است. مستدعی است امر و مقرر فرمایند اکنون که جناب آقای سمیعی کسالت دارند چنانچه کسالت ایشان متمادی به نظر می‌رسد شخص لایق دیگری را انتخاب و هر چه زودتر اعزام فرمایند.

وزیر جنگ [امضاسرلشگر ریاضی]

[حاشیه]: آقای مستوفیان جواب بدهید آقای ناصر اعتمادی انتخاب و به زودی عزیمت خواهند فرمود. ۹/۱۲
[۱۰۹۰۰۲ - ۶۳۹]

۳۳۲

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۲ آذر ۱۳۲۴]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، دائره محرمانه، محرمانه

وزارت کشور

تعمیب معروضه شماره ۱۰۱۵۰/۱۱۹۴۱ - ۲۴/۹/۱۹ محترماً گزارش شماره (۲۱۲۲) - ۳۲۴/۹/۱۶ شهربانی مشهد ذیلاً معروض می‌گردد:

گزارش شهربانی‌های تابعه حاکی است فعالیت‌های از طرف حزب توده نشده، اسلحه هم توزیع نگردیده لیکن در مشهد ندرتاً راجع به توزیع اسلحه از طرف شورویها شایعاتی است اما صحت آن محرز نگردیده. تقریباً یک هفته است که ابراماف کنسول سابق شوروی به روسیه رفته و «زیود رماتوبوویچ» کنسول جدید از تبریز به جای او آمده و ماژور پیکلن رییس اطلاعات و تبلیغات و انتشارات ستاد نیروی شوروی که اخیراً به

تهران آمده بود به معیت کنسول جدید مراجعت کرده اگر چه فعالیت‌های فوق‌العاده از طرف حزب توده نگردیده ولی تبلیغات طرفداران شوروی‌ها در این چند روزه نسبتاً شدید گردیده و احساس هیجان و جنبه می‌گردد. و جدیداً هم شعبه از طرف حزب توده در یکی از محلات مشهد تأسیس گردیده و روحیه اهالی هم به مناسبت اخبار رادیو و شایعات شهر متزلزل است. در تعیین و اعزام استاندار تسریع گردد.

رونوشت گزارش بالا برای استحضار جناب آقای نخست وزیر تقدیم می‌گردد.

۲۴/۹/۲۲ - ۱/۱۰۱۳۲/۱۲۰۱۲

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

[حاشیه]: آقای دبیران راجع به کی‌مرام^(۱) نامه ضمیمه به وزارت راه نوشته شود. ۹/۲۷

[۵۱۰ - ۱۰۹۰۰۲]

۳۳۳

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۱۲ دی ۱۳۲۴]
وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، دائره اخبار
شماره ۱/۱۰۸۳۸/۱۲۹۹، تاریخ ۱۲/۱۰/۲۴، محرمانه، مستقیم

وزارت کشور

محترماً به عرض می‌رساند: مورخه ۲۲/ آذر ۲۴ کارآگاه ویژه گزارش داد که از طرف لیدرهای حزب توده به حزب توده مشهد دستور داده شده که در ایام سوگواری تبلیغات خود را توسعه و عقاید اهالی را نسبت به توده جلب نمایند. دستور لازم به شهربانی مربوطه داده شد. شهربانی مشهد طی شماره ۲۲۹۸ - ۲۴/۱۰/۷ گزارش می‌دهد: طبق

۱. مقصود مرتضی کی‌مرام است که از فعالین حزبی در سمنان و اطراف آن بوده است.

گزارش شهربانی قوچان مهندس شیدفر و مهندس قندهاری، رهبران حزب توده از تهران به قوچان آمده، بیانیه‌هایی منتشر نموده و مشغول تبلیغات و اهالی و دهاتی‌ها را به پیروی از مرام خود دعوت می‌نمایند.
رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

[حاشیه]: محرمانه - اداره سیاسی به جناب آقای نخست وزیر عرض شود. ۲۴/۱۰/۱۳

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۶۰]

۳۳۴

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۱۲ دی ۱۳۲۴]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اطلاعات، دائره محرمانه

تاریخ ۲۴/۱۰/۱۲، محرمانه، مستقیم

وزارت کشور

گزارش شماره ۲۲۶۶ شهربانی مشهد ذیلاً معروض می‌گردد:
در روز ۲۴/۹/۲۹ آقایان دکتر سیاسی و دکتر کشاورز و هدایت^(۱) با طیاره از تاشکند به مشهد وارد، قبل از ظهر ۲۴/۹/۳۰ در سالن دیده‌بان در جلسه سخنرانی حزب توده سخنرانی نمودند، خلاصه آن عرض می‌شود، آقای پروین گنابادی بیان نموده چون آقایان دکتر کشاورز و شهاب فردوس بیان نمودند [مجلس شورای ملی به منزله قلب ملت ایران و کلیه شکایات اهالی بایستی در آن جا حل شود و وکلای مجلس را بایستی ملت تعیین نمایند، طبقه حاکمه ما راضی به این امر نمی‌باشند و مجلس شورای ملی ما

---

۱. غرض از هدایت، صادق هدایت، نویسنده معروف است که در آن دوران گرایش‌هایی به حزب توده ایران داشت.

مرکز داد و ستد بیشتر نیست و صورت بنگاه معاملاتی را تشکیل داده و یک رشته تنقید از مفاسد انتخابات و عدم صلاحیت نمایندگان نموده، آقای دکتر کشاورز اظهار داشت: ملت ایران در این دوره بیست ساله تحت فشار طبقه حاکمه بودند به کلی، در این دوره ملت گرد یکدیگر جمع شده و دارای آزادی شدند، چنانچه رفتار آذربایجان متفقاً به حقوق حقه خود مفتخر گردیده‌اند و شما هم نبایستی بگویند هر چه قسمت باشد می‌شود. طبقه حاکمه ما فقط خیانت و وطن‌فروشی را حرفه خود می‌دانند و یک سلسله تنقید از دولتهای فعلی و گذشته نمود.

رونوشت به نخست وزیر تقدیم شده است.

رییس شهربانی کل کشور سرتیپ ضرابی [امضا]

[۲۹۳۰۰۲۱۴۲ - ۲۲۲ ظ ۴ ب آ ۱]

۳۳۵

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۱۶ دی ۱۳۲۴]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، شماره ۱۱۱۶۶، تاریخ ۲۴/۱۰/۱۶

محرمانه، مستقیم

وزارت کشور

برطبق گزارش شماره ۲۳۶۷ - ۷۹ شهربانی مشهد معروض می‌گردد:

خلاصه سخنرانی حزب توده که روز جمعه ۱۰ صبح در سالن سینمای دیده‌بان به عمل آمده به شرح زیر می‌باشد:

آقای دکتر شهیدی اظهار نمود کابینه آقای حکیمی برای خوشنودی ملت ایران دستور تشکیل انجمن ایالتی و ولایتی صادر نموده، لیکن چه انجمنی که حق دستورات کافی نداشته، بلکه هرگونه دستور و مطالبی را بایستی از مرکز کسب تکلیف نمایند.

فراکسیون‌های توده در مجلس شورای ملی راجع به واگذاری اختیارات را به هر استانی در مجلس مطرح، ولی طبقه حاکمه خائن به تقاضای آنان ترتیب اثر نداده‌اند. سپس آقای شهاب فردوس نماینده مجلس تنقیداتی از طبقه حاکمه و دوره بیست ساله نموده و اظهار کرد: انجمن ایالتی و ولایتی دارای چه مزایایی بایستی باشد و چه اختیاراتی را دارد و اظهار داشت: مجلس فعلی شورای ملی ما به صورت یک بنگاه معاملاتی می‌باشد. به تماشاگری و گرد هم جمع شدن اکتفا نکنید. رونوشت به نخست وزیر تقدیم شده است.

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

[حاشیه]: رونوشت به نخست وزیر تقدیم شده بایگانی شود.

[۲۹۳۰۰۲۱۴۲ - ۲۲۲ ظ ۴ ب آ ۱]

۳۳۶

[وزیر جنگ به وزارت پیشه و هنر، ۱۸ دی ۱۳۲۴]

وزارت جنگ، ستاد ارتش، رکن ۲، شعبه ۲، شماره ۵۳۸۳۹/۷۷۹۸۱

تاریخ ۲۴/۱۰/۱۸، خیلی فوری - محرمانه، مستقیم

وزارت پیشه و هنر

پیرو شماره ۵۲۶۳۱/۶۵۷۲۵ - ۲۴/۱۰/۹ اشعار می‌دارد، لشکر ۸ خراسان گزارش می‌دهد: جامی نام که یکی از سران حزب توده می‌باشد در اواخر ماه گذشته به همراهی هماخانم که فعلاً ساکن معدن است، ده صندوق البسه زنانه و تعداد چهارده قبضه اسلحه کمری به معدن حمل و تحویل بخشعلی و یوسفی که سرکارگر معدن هستند می‌دهند و تصمیم داشته‌اند که در شب عاشورا دست به اقدامات و عملیاتی بزنند، ولی صبح روز

نهم محرم اتومبیل شورویها به تربت و معدن رفته. در همه جا دستور می‌دهند که عملیات تا دستور ثانوی اجرا نشود و ضمناً لشکر مزبور در گزارش خود تصریح نموده که طبق اطلاع واصله پنج ماه حقوق کارگران معدن به تعویق افتاده و محیط مساعدی برای تحریکات ایجاد گردیده است. لذا متمنی است مقرر فرمایند در پرداخت حقوق کارگران فوراً اقدام و از نتیجه هم وزارت جنگ را مستحضر سازند.

وزیر جنگ

محترماً رونوشت ادارهٔ بالا پیرو شمارهٔ ۵۲۶۳۱/۶۵۷۲۵ - ۲۴/۱۰/۹ جهت استحضار جناب آقای نخست وزیر تقدیم می‌گردد.

از طرف وزیر جنگ سرتیپ مقتدر [امضا]

[حاشیه]: آقای دبیران فوراً به وزارت پیشه و هنر راجع به موضوع حقوق عقب افتاده بنویسید.

۲۴/۱۰/۲۲

[۴۷۶ - ۱۰۹۰۰۲]

۳۳۷

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۱ بهمن ۱۳۲۴]

وزارت کشور، شماره ۱۳۶۵۹/۱۱۵۶۶/۱، تاریخ ۲۴/۱۱/۱، محرمانه

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: شهربانی مشهد گزارش می‌دهد روز جمعه ۲۳ ماه جاری ساعت ۱۰ صبح از طرف حزب توده در سینمای دیده‌بان سخنرانی شده، بدو باقر عاملی راجع به آزادی زبان و قلم و عقیده بیاناتی نموده اظهار داشته است: قبل از قضایای شهریور جلو آزادی زبان و قلم و عقیده را گرفته بودند و نمی‌گذارند اسمی از آزادی برده شود. در این دوره هم بلندگوی ما با صدای رسا به ملت می‌گوید از خواب

غفلت بیدار شوید. دستور می‌دهند غیر از متن روزنامه بیانات دیگری ننمایید. ضمناً بیان داشت که آقای حکیم‌الملک دستور توقیف روزنامه‌های آزادی و مسدود نمودن کلویپهای احزاب را داده و آزادیخواهان آذربایجان را در رادیو تهران به نام ماجراجو معرفی، سرلشکر ارفع مزدور خائن دست نشانده اجنبی قصد از بین بردن آزادیخواهان را دارد و فرمانده رضائیه به دستور سرلشکر مزبور آزادیخواهان را تیرباران نموده و [در] پایان تنقید از طبقه حاکمه نمود.

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۶۱]

۳۳۸

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، تاریخ ۲۲ بهمن ۱۳۲۴]

وزارت کشور، شماره ۱۴۵۰۸/۱۱۹۱۱/۱، تاریخ ۱۳۲۴/۱۱/۲۲

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند، شهربانی مشهد گزارش می‌دهد: روز جمعه ساعت ۹/۳۰ صبح ۲۸ دی ماه از طرف حبیبی، رهبر حزب توده سخنرانی به عمل آمده، بدو تنقید از طبقه حاکمه نموده و بیان داشت: آقای حکیمی مسبب قضاای آذربایجان را ماجراجو معرفی نموده، لیکن ما با آغوش باز آنها را استقبال می‌نماییم و حکومت فعلی ما مزدور و خائن می‌باشند. باقر عاملی درباره تشکیل انجمن ایالتی و ولایتی نیز بیاناتی نموده، اظهار داشته: ما افتخار می‌نماییم حزب دمکرات آذربایجان سبب شدند قانون فراموش نشدنی چهل سال قبل انجمن ایالتی و ولایتی را طبقه حاکمه خائن فعلی به ما

واگذار نمودند. این اولین استقلال [و] آزادی می‌باشد و ما مطمئن هستیم که ظفر با ما است.

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۴۲]

۳۳۹

[گزارش فعالیت‌های حزب توده ایران، کمیته محلی مشهد، ۷ تیر ۱۳۲۵]

وزارت کشور - شهربانی کل کشور

برگ بازجویی و صورت نشست، رونوشت خلاصه سخنرانی حزب توده مشهد در تاریخ روز جمعه ۲۵/۴/۷ در ساعت ۱۸ در کلوپ حزب توده مقابل کوچه دادگستری الی ساعت ۱۹^{۱۰} سخنرانی به شرح زیرین به عمل آمد:

۱- توسط آقای ملک راجع به اوضاع سیاسی کشور: «رفقای حزبی اگر شما از دولت تقاضای امنیت یا این که تقاضای کار و بهداشت بنمایید می‌گویند شما داخل سیاست شده‌اید و اگر شما بگویید می‌خواهیم سواددار باشیم یا این که بگویید ساعت کارها را تعیین فرمایید می‌گویند شما در سیاست داخل شدید. حالا علت این که شما را ملامت می‌کنند چیست. برای این که شما فهمیده شدید و به ضرر ایشان تمام می‌شود. با مشت چنان به فرق شما وارد می‌آورند [که] دیگر نمی‌توانید یک چنین حرفی را بزنید. در همین روزهای آخر ما خطر بزرگی در پیش داریم. یعنی جنگ در داخله ایران. وزیر دولت انگلیس ملاقات آقای نخست وزیر رفته و به آقای قوام‌السلطنه اظهار داشتند که باید دولت ایران از اجتماعات و آزادیخواهان جلوگیری نماید و نبایستی در انتخابات آینده از آذربایجان یا آزادیخواهان برای مجلس وکیل تعیین نمایند. چنانچه چنین کاری

بشود دولت ایران پشیمان خواهد شد. باز استعماری‌ها ما و دولت ما آقای قوام‌السلطنه را تهدید می‌نماید. آقای قوام‌السلطنه در پاسخ آقای وزیر دولت انگلیس اظهار داشتند که دولت انگلیس حق دخالت در اوضاع کشور ایران را ندارد و حالا استعماری‌ها می‌خواهند کار ما را به شورای امنیت که عنصرهای انگلستان و مستعمره آمریکا می‌باشند به آنها واگذار نمایند. ولی امروز ملت ایران و نهضت توده نخواهند گذاشت که استعماری‌ها به مقصود شوم خود نایل شوند. من در هر کجا که سخنرانی داشتم استعماری‌ها در آنجا بوده‌اند و یقین دارم الساعه هم از همان پوسیده‌ها یکی دو نفر در اینجا هستند. تا این که بتوانیم با مشت آهنین خود برای کوری چشم آنها مغز سر استعماری‌ها را فرو زیم.

زنده باد مبارزین حزب توده ایران که امروزه شرق و غرب ایران را در اثر مبارزه خود از خواب بیدار نموده است. نیست و نابود دشمنان ما

۲- آقای ثابتی، کارمند ۲۵ ساله شرکت نفت جنوب که تازه از خوزستان آمده است و پنجاه عدد مدال دکتر ارانی جهت اجزای حزب توده مشهد تقدیم نموده است راجع به اعتصاب نفت جنوب [گفت]: رفقای حزبی، بنده در سن ۱۶ سالگی داخل شرکت نفت آبادان شدم و از فشار...^(۱) استعماری‌ها چند نفری متحد شدیم [و] اتحادیه مخفی تشکیل دادیم شاید بتوانیم خودمان را از چنگال اینگونه مرتجعین نجات دهیم و در مدت قلیلی در حدود ۲۰۰ نفر شدیم. و در همان موقع یک نفر از عده خودمان به رییس شرکت نفت اطلاع داده بود که نفرات اتحادیه مخفی تشکیل داده‌اند و رییس شرکت هم به آقای مختاری رییس شهربانی که در دوره قلدری سلطنت رضاخانی داشت عده [ای از] ماها را در همان شب آقای مختاری با ماشین‌های شرکت نفت به اهواز فرستاد و

۱. یک کلمه خوانده نشد.

یکی از نفرات بنده بودم. پس از چند روز با همان ماشین‌ها ما را به خرمشهر بردند و در آنجا برای ساختمان‌های سربازی مشغول به کار شدیم. تا این که زن و فرزند ما به شاه شکایت نمودند [که] چنانچه مردهای ما را مرخص نفرمایید ما خودمان را به دریا خواهیم انداخت. روی این اصل ماها را به تهران آوردند. و از آنجا عده‌ای را به مازندران فرستادند. بنده هم که اسمم از خوزستان جزء مشمولین بود و برای سربازی خواسته بودند به حوزه آنجا نوشتند که اینجا جزء تبعیدی‌ها می‌باشند. حوزه خوزستان با مکاتبات زیاد بنده را خواست. به هر جهت بنده را طی نامه به خوزستان فرستادند. آن روز روز قلدری رضاخانی بود. ولی باز مجدداً پس از وقایع شهریور ۱۳۲۰ اتحادیه تشکیل دادیم. تا این که در اول ماه مه کارگران آقاجاری، چهارده روز در اعتصاب بودند و از طرف مصباح فاطمی و سرهنگ دولتشاهی و سرهنگ وقار می‌خواستند با سرنیزه ماها را نابود سازند و سربازان را به کار وادار نمودند. ما هم با دادن قربانی‌هایی که عکس یکی از آنها را از جیب بیرون آورده و به مردم نشان داد برای پیشرفت و ترقی ایران خود را فدا نموده‌اند. بیایید شما خراسانی‌ها هم دست اتحاد^(۱) به یکدیگر داده تا این که به مقصود خود برسید. و نگذارید دیگر قنسولگری‌های دولت استعماری خون ما را بمکد ما که بایستی عاقبت بمیریم پس چه بهتر که در راه استقلال و آزادی ایران کشته شویم.

گزارش [را] از لحاظ مبارک می‌گذرانند.

امضا

رونوشت برابر اصل است.

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۸۶]

۱. اصل: اتحادیه

۳۴۰

[رییس شهربانی مشهد به استاندار خراسان، ۱۶ فروردین ۱۳۲۶]
 استانداری استان نهم، تاریخ ۱۶/۱/۱۳۲۶، شماره ۱۳۸، اطلاعات
 محرمانه، مستقیم

مقام جناب آقای استاندار استان نهم

رضوی یکی از لیدرهای حزب توده و برومند، کتابفروش از مبلغین و عضو فعال حزب توده که از ترس اهالی، هنگامه اشغال آذربایجان وسیله قوای دولتی متواری بوده‌اند، مدتی است به مشهد وارد و در این مورد به مرکز گزارش شده، شفاهاً نیز به عرض رسانیده [است.] ضمناً داراب و ناصر عاملی برادران باقر عاملی از اعضای فعال حزب توده که متواری و مخفی بوده‌اند از روز اول فروردین در شهر مشاهده [شدند.] نامبردگان بالا به شهربانی احضار، شخصاً و به وسیله شعبه اطلاعات به آنها گوشزد شده که اهالی از عملیات قبلی حزب توده عصبانی بوده، دست از تحریکات یا تشکیل مجالس خصوصی و عمومی برداشته تا منجر به سوءقصدی نگردد. و فعلاً اعمال خلافی از آنان مشهود نشده است. و رفتار آنان تحت مراقبت کامل می‌باشد.

رییس شهربانی سرهنگ شوکت

رونوشت برابر اصل است که ضمیمه نامه ۲۵ استانداری به دفتر کل نخست وزیری ارسال می‌شود.

[امضا] ۲۶/۱/۲۲

[۵۸۶ - ۱۰۹۰۰۲]

۳۴۱

[رییس شهربانی کل کشور به نخست وزیر، ۲۵ تیر ۱۳۲۶]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، تاریخ ۲۶/۴/۲۵

شماره ۱/۴۶۴۲/۸۵۲۷، محرمانه، مستقیم

جناب اشرف آقای نخست وزیر

محترماً به عرض می‌رساند: شهربانی مشهد گزارش می‌دهد که جزو عده‌ای [از] پزشکان سیاری که تحت سرپرستی دکتر مشایخی به مشهد رفته‌اند، دکتر بهزادی، رییس فعال حزب توده بندر پهلوی نیز مشاهده گردیده و نامبرده با داشتن سوابق سوء ممتد به هیچ وجه صلاحیت ماندن در آن منطقه را ندارد. مستدعی است از تصمیمی که در این مورد اتخاذ خواهند فرمود اداره شهربانی را مستحضر فرمایند.

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ صفاری [امضا]

[حاشیه]: فوری به وزارت بهداری نوشته شود.

[۵۸۶ - ۱۰۹۰۰۲]

۳۴۲

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۷ بهمن ۱۳۲۷]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره کارآگاهی، به تاریخ ۲۷/۱۱/۲۷

شماره ۱/۲۱۷۶۶/۱۹۴۹۴، محرمانه، مستقیم

وزارت کشور

به استحضار می‌رساند: شهربانی مشهد در پاسخ دستوری که نسبت به اجرای مفاد تصویب‌نامه دولت مربوط به انحلال حزب توده ابلاغ شده بود گزارش می‌دهد: چون قبلاً در موقع رژه ۲۱ آذر لشکر ۸ (به مناسبت فتح آذربایجان) عده زیادی از اهالی ضمن

ابراز احساسات به باشگاه حزب توده و کلوپ اتحادیه کارگران حمله و سازمانهای آنها را منحل نموده‌اند، از آن موقع تاکنون دیگر حزب توده در مشهد تشکیل نگردیده و دارای محل و باشگاهی نیستند که منحل گردد. از منتسبین به حزب توده هم فعلاً جز یک نفر به نام برومند، صاحب مغازه فروش مطبوعات که دستور تعقیب او داده شده فعالیت می‌نماید مشاهده نگردید. همکاری و معاضدت با لشکر کاملاً برقرار می‌باشد.

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ صفاری [امضا]

[حاشیه]: اداره سیاسی به جناب آقای نخست وزیر عرض شود. ۲۷/۱۱/۲۸ [امضا]

[۲۹۰۰۰۷۴۲۶ - ۲۸۶۳ ن ۴ آب ۱]

۳۴۳

[گزارش به وزارت دربار شاهنشاهی، ۳۰ دی ۱۳۲۸]

وزارت کشور، استانداری استان خراسان، شماره ۱۷۳۷۰

به تاریخ ۳۰ دی ماه ۱۳۲۸

وزارت دربار شاهنشاهی

نظر به این که لازم می‌داند خاطر مقدس همایونی از اوضاع استان نهم به طور کلی آگاه و مستحضر باشد مطالب مقصوده به طور اختصار نگاشته می‌شود که از شرف عرض بگذرد:

یکم - اوضاع مأمورین سیاسی خارجی و روابط مردم با آنها - در مشهد مأمورین سیاسی شوروی نیست و فقط چند نفر از قبیل مدیرانجمن روابط فرهنگی ایران و شوروی. «نماینده وکس»، دکترهای بیمارستان شوروی و وابستگان آنها و چند نفر که به نام حفاظت اشیا و دفاتر سرکنسولگری شوروی هستند و هر چند این اشخاص محققاً

جنبه جاسوسی مخفی دارند، ولی به حسب ظاهر هیچ گونه اثری جز آن که مربوط به وظایف آنهاست بروز نمی‌دهند و مردم هم تماسی با آنها ندارند و به نظر نفرت به آنها نگاه می‌کنند. برخلاف با مامورین سیاسی آمریکایی و انگلیسی معاشرت و مراوده دارند. مامورین آمریکایی بیشتر در صدد کسب اطلاع از کشت و زرع و تجارت و اوضاع اقتصادی هستند.

افراد حزب توده در مشهد و سایر ولایات خراسان زیاد هستند، ولی حالا تظاهری ندارند. نه فقط از ترس مأمورین بلکه تنفر شدید عمومی جرأت اظهار حرفی برای آنها نگذاشته و مسلم است افراد فعال آنها که مؤثر بوده‌اند به مرکز رفته‌اند، زیرا محیط مرکز برای فعالیت مخفی مناسب‌تر است.

دوم - اوضاع امنیت - هر چند سارقین هنوز زیاد هستند و امنیت کلی حاصل نیست، ولی به واسطه جدیت قوای انتظامی و تعقیب سارقین اوضاع بهتر از سابق است و تا به حال چند نفر از سارقین معروف و غیرمعروف دستگیر و یا کشته شده‌اند و حالا به واسطه آنکه کوه‌ها که مأمین سارقین بوده همه جا برف گرفته و با سرمای مفرط نمی‌توانند در کوه‌ها و بیابان‌های دور از آبادی زیست کنند. دستگیری آنها به وسیله دستگاه جاسوسی که محل آنها را در دهات پیدا کنند آسان‌تر است و استناداری هم همکاری کامل با قوای انتظامی در قطع ارتباط اشراار محلی بعضی از دهات و بلوکات که وسیله تسهیل امور سارقین هستند و باطناً پشتیبانی از آنها دارند داشته و دارد.^(۱)

[حاشیه ۱]: آقای دکتر صدر گزارش از [هر] حیث مورد توجه بوده و در هر یک از قسمت‌ها

طبق دستور اقدام و از آقای استاندار قردانی شود. ۱۱/۱۱

۱. گزارش ناتمام است و ادامه آن در پرونده یافت نشد.

[حاشیه ۲]: آقای دبیران اقدام فرمایید. ضمناً برای جناب آقای استاندار هم در جواب شرحی تهیه شود. [امضا]

[۱۰۹۰۰۲ - ۱۰۰۶]

۳۴۴

[بیانیه کمیته ایالتی سازمان جوانان حزب توده ایران - خراسان - بی تا]
پیام به جوانان

کسانی که احساسات میهن پرسی شان را خیانت‌های بی‌شمار خائنین جریحه‌دار کرده است؛ کسانی که از محرومیت‌های بی‌پایان توده‌ها و از عقب‌ماندگی خارج از اندازه ملت ایران خشمگین هستند؛ کسانی که زندگانی ملت ایران را با مال ملل متمدن جهان مقایسه می‌کنند و از روزگار گذشته با عظمت ایران یاد می‌کنند و بر عاملین این عقب‌افتادگی نفرین و لعنت می‌فرستند؛ کسانی که می‌دانند رشوه‌خواری و فساد اخلاق، اجتماع ما را تا لب پرتگاه مخوف بندگی کشانیده است؛ کسانی که از شیوع تریاک و الکل و فحشا بی‌زارند... روی سخن ما با آنها است.

روی سخن من با کسانی است که عرق میهن پرستی دارند و خائنین به آب و خاک این کشور و ملت را با کین و نفرت می‌نگرند. ندای ما به کسانی است که استقلال واقعی و آزادی ایران و ملت ایران آرزوی آنها است.

شما اگر از این کسان هستید گوش کنید و اگر نیستید زهی بی‌حسی و بی‌قیدی که در این آب و خاک زندگی می‌کنید و از نتیجه کار این ملت بهره می‌برید و حس این را ندارید که نسبت به استقلال کشور و آزادی ملت همدردی کنید.

هموطنان عزیز

همه ما آرزوهای دور و درازی در راه آزاد زیستن و شرافتمندانه زندگی کردن و از قید و بند دشمنان رهایی یافتن و ایرانی آزاد و مستقل بناساختن در سر داریم. این آرزوها را مردم، به خصوص جوانان هر کشوری دارند؛ ولی لذت رسیدن به این آملها تنها نصیب کسانی شده و می شود که در راه به دست آوردن مقصود از جان و دل کوشیده و وصول آن را به دست اتفاق و سرنوشت نمی دهند و منتظر دست غیب و منجی نمی شوند.

این دیگر ناگفتنی است که اگر آرزو داریم آزاد زندگی کنیم و مستقل باشیم باید در راه آن بکوشیم. سرنوشت ما را دیگران تعیین می کنند و وکلا، وزرا و حتی پادشاهان ما با میل و رغبت دیگران سرکار می آیند و ملت را در تعیین آنان دخالتی نیست، آن وقت اینها را استقلال می نامند و بر سر نگاهداری آن عهد و پیمانها می کنند، گویا ارث پدرشان را می بخشند، حق هم دارند، زیرا ما خود استقلالی را با نیروی خود به چنگ نیاورده ایم تا خود هم در نگاهداریش کوشش کنیم و خود ضامن حفاظتش باشیم. عروسی است می بخشند و لابد هر طور دلشان بخواهد آرایش می کنند. مثلی است که می گوید «اسب پیشکش را نمی پرسند که لنگ است یا کور».

این است استقلال ما

نکبت سرتاسر کشور را گرفته است قدمی از خیابانهای اسفالت شهر بیرون بگذارید تا گند و کثافت اجتماع از زندگی سیرتان کند، اکثریت قریب به تمام ملت ما در چنان کثافتی غوطه می خورند که به راستی بر حیوانات باید حسرت برد.

در قبال کار و زحمت جانفرسا، گرسنگی، بیکاری، سرما، مرض و پس از همه اینها تریاک و الکل تنها نصیبی است که ملت ایران از تمدن عصر اتم می برد.

مردم پول می دهند، مالیات می دهند، آب خوردنشان از لجن کثیف تر است. مدرسه

ندارند، خیابانها خراب است. مردم مالیات می دهند که شهربانی و دادگستری آنها را از دزدی و غارت حفظ کند و حقوقشان را از خطر مهاجمین نجات دهد. خودشان دزدی و غارت می کنند. خودشان حق مردم را با سرنیزه از بین می برند. ما پول و مالیات می دهیم که ارتش داشته باشیم و استقلال خود را حفظ کنیم.

بزرگ ارتش تارانها در میدان جنگ فرار می کنند و به سربازان آب و نان نمی رسانند و وقتی هم رسانیدند می فروشند تا خوب وظیفه ارتش تاراندن خود را انجام دهند، آن وقت همان سربازان و همان اسلحه ها را بر علیه استقلال کشور ایران به کار می برند و به روی ملت می کشند. در ایلات جنوب برای حفظ منافع دیگران پخش می کنند و در شمال کارگران را که مزد بخور و نمیر می خواهند می کشند. پول می دهیم، مالیات می دهیم تا راههایمان امن باشد و دزدان سرگردنه ها را نگیرند. ژاندارمها خود با اسلحه دزدی می کنند و وقتی هم یک عده بر علیه دولت اعتراض کردند دست شرکای خود را باز می گذارند از جاده ها و راهها توی شهر جمع می شوند و کلوپها را اشغال می کنند و آن وقت مثل این که خیبر را هم فتح کرده باشند می گویند: امنیت در همه جا برقرار، فقط در آذربایجان، چون مردم اجازه نمی دهند که ما سرشان را بکوبیم و هر کس هم بر علیه این همه ظلم و ستم حرفی بزند، چیزی بگوید یا حتی فکری بکند سرنیزه پلیس، محبس، تبعید و حتی مرگ انتظارش را می کشد، چه بسی روشنفکرانی در راه این مبارزه از دست داده ایم که تا چندین ده سال باید در انتظار از نوبه دست آوردن امثالشان به سر بریم.

این هم زندگی ملت ما و آزادی افکار و عقاید ما و رژیم دموکراسی ما است.

اینها است وضع ملک ما و مردم ما.

کی باید این اوضاع را تغییر دهد؟ کی باید با دشمنان استقلال و عظمت ایران بجنگد؟ کی باید به درد مردم بدبخت مملکت برسد؟ کی باید خائنین را مجازات کند؟ می گویند ملت، ملت کیست، غیر از شما است.

آیا باید منتظر بود که غارتگران دلشان به رحم آید یا دشمنان نقشه‌های خود را تبدیل کنند؟ آیا باز هم در انتظار دست غیبی هستیم تا از نوقفل سعادت و خوشبختی را به روی ما ببندد و چندین ده سال دیگر در دامن اجانبمان اندازد؟

آیا تاریخ این را نشان می‌دهد که ملتی را برای خاطر وجدان و انسانیت دشمنان بیدار کنند و در شاهراه تمدن و ترقی پیش رانند؟ زهی خام فکری اگر چنین باور کنیم. تنها جوانان غیرتمندی که درد وطن دارند و به حال ملت فکر می‌کنند صلاحیت دارند که دست به اقدامات بزنند، نیز تنها آنانی که از کار و کوشش نمی‌ترسند و در راه وطن‌پرستی به حرف تنها بس نمی‌کنند و برای عمل هم حاضرند می‌توانند برای نجات ایرانی، برای نجات ملت از چنگال این دیو سیرتان ملک صورت تلاش کنند و ماسکهای خوش خط و خال آنها را بردارند ملت را به تکان آرند و با نیروی آن دشمن را برای ابد بیرون رانند و این شما هستید که باید این کار را بکنید.

اراده و اقدام شما و اتحاد شما نیرویی دارد که بزرگترین و نیرومندترین قدرتهای جهان را هم با آن یارای مقاومت نیست و اساساً نیروی دشمنانی هم که ایران را به این حال و روز نشانیده‌اند در همین تفرقه شما، همین بی‌علاقه بودن عملی شما نسبت به اوضاع کشور، نسبت به حال ملت و نسبت به سیاست مملکت است. این شما هستید که باید در مقابل شداید زندگی همان طور که در میدان جنگ می‌کنند قد علم کنید و به یاری ملت ستمکش خود برعلیه خیانتکاران و مزدوران تا پیروزی قطعی مبارزه نمایید. شما نمی‌کنید، نقشه دشمنان عملی می‌شود. آزادی، استقلال زندگی و افتخار ملت ما از بین می‌رود.

آنها هم از خدا همین را می‌خواهند. می‌خواهند شما از جریان اوضاع برکنار باشید. این است که نغمه‌های شومی به گوش شما و همه ایران می‌خوانند. مردم زیادی به این نغمه گوش می‌دهند و تسلیم تعلیمات نحس آنان می‌گردند و مقام خود را از مرتبه یک

جوان شرافتمند ایرانی تا درجهٔ یک عنصر بی‌ارزش و بی‌لیاقت که سربار جامعه است و کاری جز پرکردن شکم خود و سیرکردن شهوت حیوانی خود ندارد پایین می‌آورند و خود را تا درجهٔ حیوانی از انسانیت بری می‌کنند که اگر دنیا را آب ببرد اما لانه او بر سر آب موج باشد برایش بی‌تفاوت است.

این نغمه شوم این است

«در سیاست دخالت نکنید. سری که درد نمی‌کند دستمال نبندید» این پند و موعظه خائنانه‌ترین و بی‌شرمانه‌ترین راه‌نماییهاست. اگر ما در سیاست کشورمان مداخله نکنیم، اگر ما سرنوشت ملتمان را تعیین نکنیم پس که بکند؟ مزدوران بیگانه؟ دول بزرگ؟ صورت منحوس و خائن صاحبان این صدا را از زیر ماسک زیبایشان تشخیص دهید. خیانت آنها را فاش کنید و با مشت آهنین اتحاد خود دهان آنها را بکوبید. می‌گویند باید مطیع مقررات بوده انتظام را حفظ کرد. بگذارید در راه آزادی میهن در راه زندگانی شرافتمندانه خودتان و ملت ایران از قانون و از نظامات تخلف کرده باشید. بگذارید امروز شما را سرزنش کنند. این جبران کردنی است، اما اگر ما وظیفهٔ خود را در مقابل تاریخ در مقابل نسلهای آینده انجام ندهیم اگر ما انتظار میلیونها مردم هم‌زنجیر خود را در کشورهای همانند خودمان برنیاوریم تف و لعن جهانی بدرقهٔ مرگ ناشرافتمندانه و شاید آسوده ما خواهد بود.

می‌گویند سیاست به شما مربوط نیست، دیگران هستند و به سیاست می‌رسند. این دروغ است. سیاست علم زندگی است؛ علم شرافت و افتخار است. کسی جز ما نیست که به آن برسد. کسانی که از آن می‌ترسند آن را نشناخته‌اند و کسانی که شناخته، شما را مانع می‌شوند خیانتکارند. خود با سیاست بازی می‌کنند از چیزی که خود می‌خورند شما را منع می‌کنند. دست شما را دور می‌خواهند تا دیگران تا دشمنان ایران سرفارغ به

سیاست ایران برسند و زندگی ما را تعیین کنند. گول نخورید، وظیفه میهن پرستی و ملت دوستی خود را انجام دهید، علی‌رغم تمام تعلیمات فرهنگ، علی‌رغم امیال دشمنان ایران در سیاست دخالت کنید. در زندگی قدمی به سوی جلو بردارید.

اگر چنین نکنید و جبن و ترس مانع اقدام شما شود، اگر به حرفهای خائنانه کسانی که به اسم پدر روحانی و معلم اخلاق درس خیانت به میهن و ملت به شما می‌دهند گوش کنید هم به خود خیانت کرده‌اید و هم دچار سرزنش تاریخ خواهید شد.

ممکن است به ما ایراد کنید که ما از کجا بدانیم شما راه درست می‌روید؟ حق با شماست، ممکن است ما راه غلط می‌رویم، ولی این مسلم است که ما در راه هستیم، پیش می‌رویم، ولی شما ایستاده‌اید و انتقاد می‌کنید. شما هم راه بیفتید، حرکت کنید، بیابید تا با چشمهای بیشتر و با عقلهای جمعتری راه را از چاه تشخیص دهیم. ما ادعا نداریم که هر چه می‌گوییم درست است، ولی این طور فهمیده‌ایم که اشتباه نمی‌کنیم. اگر شما اشتباه ما را می‌بینید و به ما نمی‌گویید، تقصیر ما نیست خیانت شما است. ما می‌رویم و تلاش می‌کنیم که به مقصود برسیم، اگر موفق نشویم زنجیرهای اسارت و بدبختی ملت را پاره کنیم قصور از ما نبوده است، شما بوده‌اید که به ما کمک نکردید تا این بارگران را با همت و اتحاد با شما به منزل برسانیم.

اولین شرط این که به ما ایراد بگیرید این است که به ما نزدیک شوید و خود را از میدان خواب خرگوشی بیرون کشید، آن وقت حرفهایمان را با هم بزنیم درد دلها و گله‌ها را روی دایره بریزیم چه بسا که سوء تفاهمی بیش نباشد و هر دو یک حرف می‌زنیم، اما شما در محیطی که از سیاست دورتان داشته و ما در محیطی که مبارزه به فریادمان واداشته و این بوده که تفاوت صدا با تفاوت مقصد اشتباه شده و شاید پس از مدتی همکاری با هم یک صدا شویم.

پس ای هم میهنان عزیز حرف ما را بشنوید به ما نزدیک آید تا حرف یکدیگر را

بشنویم، چون همه درد وطن داریم بی شک حرفهایمان یکی خواهد بود. بیایید تا با اتحاد و اتفاق خود ملت را بیدار کنیم و با مشت آهنین ملت ایران به سر خائنین بکوبیم و بیرونشان رانیم تا سرزمین آبا و اجدادی خود را خالی از اغیار شیار کنیم و ایرانی آباد و آزاد پدید آوریم. آن وقت است که وظیفه خود را انجام داده‌ایم. آن وقت است که از صورت یک حیوان پست به صورت یک انسان شرافتمند وظیفه شناس در آمده‌ایم. آن وقت نسلهای آینده به ما لعنت نخواهند فرستاد. آن وقت همزنجیران هندی، عراقی، مصری، افریقایی، اروپایی، امریکایی، خلاصه انسانیت به چشم احترام به ما خواهد نگریست.

آن وقت لیاقت خواهیم داشت که زندگی کنیم.

مرگ بر خائنینی که ملت را خواب می‌خواهند. زنده باد کسانی که در راه استقلال و عظمت ایران جانثاری می‌کنند. زنده باد اتحاد و اتفاق جوانانی که در راه آزادی می‌کوشند.

کمیته ایالتی سازمان جوانان توده ایران در خراسان

[۲۹۳۰۰۵۶۹۱ - ۲۴۴ ف ۵ ب الف ۱]

بجنورد

۳۴۵

[فرمانده ژاندارمری کل کشور به وزارت کشور، ۲۴ مهر ۱۳۲۴]

وزارت کشور، تاریخ ۱۳۲۴/۷/۲۴، پیوست: ۲۰۵۳۰/۳۷۰۹۵، رونوشت

نامه ژاندارمری کل کشور

گردان ژاندارمری بجنورد - تلگرافاً گزارش می‌دهد: برابر اطلاع حاصله که تاکنون مدرکی

به دست نیامده، رضا سلطانی، ساکن بجنورد چند روز قبل از مشهد آمده به اتفاق علی اصغر پسیان و مرتضوی به طور محرمانه در بجنورد جلساتی به نام حزب توده تشکیل و مشغول تحریکاتی به نفع سرهنگ نوایی می باشند. ضمناً به وسیله حبیب الله تفضلی و قدرت قدرتی که بر اثر صدور ورقه جلب از دادگاه به طرف گلبداغی متواری شده اند ارتباطی با سرهنگ نوایی دایر نموده اند. مراتب فوراً از طریق هنگ به استانداری و لشکر گزارش، نامه جوابیه شماره ۳۲۷ - ۲۴/۶/۳ استانداری حاکی است طبق اطلاع، پسیان از طرف لشکر تعقیب و جلب شده. نسبت به بقیه از جانب ژاندارمری و شهربانی بایستی مراقبت شده و تحقیقات کافی به عمل آورد، نتیجه را گزارش دهند. لذا به گردان ژاندارمری بجنورد تلگرافاً دستور لازم صادر، مراتب استحضاراً معروض [و] موکول به اوامر عالی است.

فرمانده هنگ مستقل ژاندارمری مشهد - سرهنگ ۲ قائم مقامی

محترماً رونوشت جهت استحضار وزارت کشور تقدیم می شود.

فرمانده ژاندارمری کل کشور - سرتیپ خسرو پناه

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۶۴]

۳۴۶

[رییس شهربانی بجنورد به فرمانداری بجنورد، ۵ آبان ۱۳۲۵]
وزارت کشور، تاریخ ۱۳۲۵/۸/۵، شماره ۱۳۳، به جای رونوشت، محرمانه

اداره فرمانداری شهرستان بجنورد

ساعت ۱۷ روز ۱۳۲۵/۸/۲ در کلوب حزب توده به وسیله آقایان زیرین سخنرانی به

عمل آمده است:

۱- آقای فانی گفت: جناب آقای ملایری بیانیه‌ای نوشته‌اند [که] برای شنوندگان گرامی قرائت می‌شود: آقایان طبق گفته آقای ملایری که مرقوم فرموده‌اند از قول حضرت علی علیه‌السلام فرموده‌اند، انسان دو روزی می‌باشد یکی همان روزی است که از جانب خدا تقسیم‌بندی شده که هر کس قسمتی دارد به هر نحوی باشد به او می‌رسد. یک قسمت دیگر روزی است که انسان به زور خودش از مال مردم فقیر و بیچاره و بی‌بضاعت یک مالی را جمع می‌کند، چند روزی هم خوشحالی می‌کند، ولی عاقبت ندارد. چون صاحب مال راضی نیست که مالش در دست غیر باشد، هم مسئول بنده و هم مسئول الهی است. باید انسان از اول مواظبت کند خودش را آلوده نکند بهتر است. مرام حزب مقدس توده هم این است که انسان به حق خودش قانع باشد و آقایان همین قدر به شما می‌گویم جمع کردن اموال و دولت که مثل ایالت‌ها و بعضی رؤسای دوایر دولتی و فرماندارها که در اندک مدت مأموریت خود چندین هزار تومان جمع‌آوری کرده [اند] در صورتی که دیناری به خزانه دولت فایده ندارد جز این که جیب‌های خود را پر کرده بوده خیانت بزرگی به دولت کرده می‌روند و مثل اقتصادی و دارایی‌ها. تقریباً ۵۰ دقیقه از این قبیل صحبت کرد.

۲- آقای عزت‌الله خامنه کارمند املاک و‌اگذاری چند فرد از اشعار یکی از شعرهای حزب توده راجع به پیشرفت کردن و کوشش نمودن در کار سرود [و] خواند.

۳- آقای زیارتی دبیر فرهنگ بجنورد تقریباً سه ربع یا نیم ساعت صحبت کرد تمام صحبت مشارالیه تنقید از عملیات آقای قوام نخست وزیر بوده. اظهار می‌کرد: ۳ نفر از رفقای حزبی ما که در کابینه آقای قوام بودند در اندک زمان وزارت خودشان چندین نفر مدیران کل خائن و چندین نفر از معارف و از جاهای دیگر وزارتخانه‌ها خارج نمودند که حقوق آنها صرفه‌جویی شد. به خیال این که آقای قوام السلطنه خیال تشکیل حزب دموکرات را دارند برای پیشرفت امور مملکتی و برای رفاهیت حال ملت بدبخت نتیجه

خوب خواهد داشت، متأسفانه اخیراً معلوم شد مرام‌نامه را برای امپریالیزم بدون اطلاع آقایان وزرا امضا نموده‌اند و از زیر ماسک، صورت‌ها بیرون شد که بر نفع و مطابق میل اجنبی پرستان اقداماتی می‌نمایند. این بود که دیدید برخلاف وجدان و شرافت کار انجام می‌دهند به آن ملاحظه یک مرتبه استعفا داده خودشان را کنار کشیدند. مثلاً آقایان از نتیجه اقدامات‌شان این قسمت حاصل شد که یک عده از افسران پاکدامن و باشرف با خاک [و] خون آغشته شدند. به نام این که حزب دموکرات می‌خواهند تشکیل بدهند و معلوم شد که اجنبی پرستی است ولی مرام مقدس حزب توده مبارزه است تا آخر کار و با کمال جرأت مقاومت خواهند کرد.

۴- مجلس سخنرانی تقریباً در ساعت ۱۸^۱/_۳ الی ۱۹ خاتمه، وعده را برای هفته بعد موکول و جمعیت هم تقریباً ۷۰ الی ۹۰ نفر بیش نبوده متفرق گردیدند. مراتب [را] برای استحضار معروض می‌دارد.

رییس شهربانی بجنورد - محل امضا

رونوشت برابر اصل است.

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۸۶]

۳۴۷

[گزارش رییس شهربانی بجنورد، ۶ دی ۱۳۲۵]

ساعت دونیم بعد از ظهر یوم جمعه ششم دی ماه ۱۳۲۵ رؤسای دوایر دولتی و بازرگانی و معتمدین و عده‌ای از اهالی برای استماع سخنرانی آقای دانشور جهانگرد در سالن سینمای ایران حضور به هم رسانیده، بدواً سرکار ستوان یکم آرشام، افسر ارتش در قسمت جهانگردی بیاناتی نمودند؛ سپس آقای دانشور جهانگرد مشاهدات خودشان را در یک قسمت از اهالی خوزستان که چگونه کفن و دفن اموات خودشان را انجام

می‌دهند بیان، بعد از محسنات فرهنگ و شاه‌دوستی و وطن‌پرستی که تمام این خصایل از فرهنگ [سر] چشمه می‌گیرد بیان و ضمناً اظهار داشتند، در دکان لوازم تحریر فروشی میلانی بوده، مشاهده کردم دو طفل عکس اعلی‌حضرت همایونی و آقای امام‌جمعه خوئی [را] که در پشت اطلاعات هفتگی چاپ [شده] بود تماشا می‌کردند، پرسیدم اینها کی هستند؟ اطفال، آقای امام‌جمعه خوئی را مرتجع و تمثال اعلی‌حضرت همایونی را غیر آزادیخواه خواندند. خلاصه سخنرانی در میان کف زدن حضار به سلامتی اعلی‌حضرت همایونی و جناب اشرف آقای نخست‌وزیر و ارتش پایان یافت. آقای فرماندار یک عدد مدال طلا که از طرف انجمن تربیت بدنی تهیه شده بود پس از ادای محسنات جهانگردی به سینه معظم‌له نصب نمودند. آقای امامی، رییس فرهنگ بجنورد و رییس سازمان حزب توده بجنورد که در صف مدعوین نشسته بودند، خواست سخنرانی نماید، مدعوین نظر به سابقه قبلی صلاح ندانستند که سخنرانی نماید تا مدعوین از سالن خارج [و] در راه آقای امامی با جهانگرد مزبور مشاجره نموده یک مرتبه اهالی به سر رییس فرهنگ ریخته که چنانچه این جانب و رؤسای ادارات نبودند مشارالیه را کشته بودند، فوراً او را به شهربانی برده و همچنین زیارتی، بازرس فرهنگ که جز تبلیغات حزبی کاری نداشت و اهالی قصد جان او را هم داشتند به شهربانی برده در نتیجه بیش از هزار نفر به حزب توده که تابلوی آن را در چند روز قبل خودشان پایین کشیده بودند، ریخته سه چهار نیمکت و پنج صندلی و عکس درب و پنجره او را کنده، سوزانیده که در اثر جدیت مامورین جمعیت متفرق شدند، چون شنیده شد که اهالی قصد جان و غارت منازل علی صالحی‌عطار، علی‌اصغر پسیان، میدانی و ایمانی و چند نفر از اعضای حزب توده را دارند، فوراً با کمک قوای نگهبانی که ۱۴ نفر به درخواست این جانب به شهربانی روانه نموده بودند، منازل آنها را محافظت و اشخاص متفرق شدند. ساعت ۸ صبح روز بعد کلیه اهالی دکاکین خودشان را بسته بیش از دو هزار نفر به

حال اعتصاب به فرمانداری ریخته، درخواست عزل و حرکت فوری امامی، رییس فرهنگ و کامیاب، مدیر دبستان ۱۵ بهمن و زیارتی، بازرس فرهنگ و صادقی، آموزگار فرهنگ که جزو حزب توده بودند نموده، در ضمن درخواست کوچانیدن علی صالحی، علی اصغر پسیان، محمد میلانی، حسن نجارایمانی [و] محمود ایمانی، کارمند بانک ملی را نمودند، چون اشخاص نامبرده جزو کارمندان فرهنگ [هستند و] کلیه مخفی شده بودند و جان کارمندان فرهنگ در خطر [بود] و چنانچه خارج نمی شدند عواقب وخیمی ایجاد^(۱) می کرد، لذا به دستور آقای فرماندار، آقای امامی کلیه اثاثیه شخصی خود را جمع آوری و اداره را مطابق صورت مجلس که به اداره فرمانداری ضمن گزارش تقدیم شد به جهان پناه تحویل، صحیح و سالم با سه نفر کارمندان نامبرده بالا با اتومبیل به مشهد عزیمت نمودند. با حرکت کارمندان فرهنگ و مخفی و متواری شدن نامبردگان بالا اشخاص تدریجاً متفرق و بعد از ظهر دکانین خودشان را تدریجاً باز کرده مشغول کار خودشان شده فعلاً انتظامات برقرار می باشد. ضمناً چون اشخاص مخفی شده حزب توده فوق العاده فعالیت [می کنند] و انتشارات شایع است، [که] مقامات و دارایی اشخاص را هم بین خود تقسیم نمودند، چنانچه پیدا شوند ممکن است پیش آمدی نماید، مستدعی است در قسمت کوچانیدن آنها به قسمتی که دستور فرمایند رفتار شود. ضمناً سیاهه آنها را به شرح زیر به عرض می رساند:

۱- علی صالحی مهاجر که پیش از جریان شهریور به اتهام سیاسی در حدود دو سال در بجنورد و مشهد و تهران زندانی و تحت نظر بوده.

۲- علی اصغر پسیان، کارمند پیشین املاک اختصاصی که به واسطه حیف و میل اموال دولت پس از چندی [که] زندانی و تحت نظر بوده در مشهد به قید کفیل یکصد هزار

۱. اصل: ایجاب.

تومانی از طرف دیوان کیفر آزاد و همچنین به اتهام همدستی با افسران متواری پس از چندین ماه زندانی پرونده [اش] در جریان دادگاه ارتش می‌باشد.

۳- احمد پسیان، برادرش که کارمند پیشین املاک اختصاصی بود به واسطه رفتارش در دوره املاک، اهالی دلخوشی از او ندارند.

۴- محمد میدانی، استوار ارتش [که] سال گذشته استعفا داده است.

۵- حسن ایمانی، نجار و محمود ایمانی، مأمور بانک ملی [و] پسرش که مهاجر و تا جریان شهریور ۱۳۲۰ تحت نظر بوده‌اند. با مراتب معروضه چون غالب مامورین دوایر دولتی هم که داخل احزاب توده بوده و اهالی دلخوشی از آنها ندارند، پس از تحقیق صورت آنها ارسال خواهد شد.

رییس شهربانی بجنورد. سرهنگ واله

[۱۰۹۰۰۲ - ۸۳۵]

۳۴۸

[وزیر فرهنگ به ریاست دفتر نخست وزیر، ۳۰ بهمن ۱۳۲۵]
وزارت فرهنگ، شماره ۵۶۵/م، تاریخ ۳۰ بهمن ۱۳۲۵، محرمانه

ریاست دفتر نخست وزیری

عطف به نامه شماره ۲۵/۱۱/۲۳/۴۵۹۱ موضوع عدم اطاعت اهالی بجنورد از امامی، نماینده فرهنگ اشعار می‌دارد: مشارالیه مدتی است تغییر داده شده و در بجنورد نیست و به جای او نماینده فرهنگ شایسته انتخاب گردیده است.

وزیر فرهنگ دکتر شایگان

[۱۰۹۰۰۲ - ۸۳۵]

۳۴۹

[تلگراف عده‌ای از اهالی بجنورد به نخست وزیر، ۲۷ اردیبهشت ۱۳۲۶]
 وزارت پست و تلگراف و تلفن، تلگراف از بجنورد به ط
 شماره تلگراف ۲۶۳، تاریخ اصل ۲۷، تاریخ وصول شب ۲/۲۹

جناب اشرف نخست وزیر محبوب

رونوشت وزارت جنگ، رونوشت وزارت کشور، رونوشت [روزنامه] اطلاعات،
 رونوشت مهرايران، رونوشت آتش، رونوشت زندگی، رونوشت تهران مصور، مشهد
 استاندار معظم، رونوشت فرماندهی لشکر ۸ خاور، رونوشت آزادی، رونوشت آفتاب
 شرق. بجنورد، فرماندهی پادگان، دادگاه نظامی. در این موقع که در اثر توجهات کامله
 اولیای امور دولتی برای تشویق اشخاص صالح وطن دوست و امیدواری آنان به مراحم و
 قدردانی دولت، مردم ماجراجو و خائن به وطن تنبیه و به مجازات می‌رسند، چنانچه
 پرونده رضا روستا و امثال او مورد بازرسی و رسیدگی قرار گرفته، عموم طبقات بجنورد
 انتظار رسیدگی فوری به پرونده‌های علی اصغر پسیان دست‌نشانده رضا روستا در
 بجنورد که در قضایای فرار افسران خائن لشکر شرق، به خط و امضای خود آنها را
 دعوت به بجنورد کرده، استدعای اشد مجازات قانونی درباره علی اصغر پسیان و تعقیب
 و مجازات سایر همدستان او را نموده انتظار دارند که با ریشه‌کن نمودن این گونه افراد
 فاسد و ماجراجو به عنایات و توجهات مخصوص نخست وزیر محبوب و اولیای امور
 دولتی مستظهر و به رفاه و آسایش آتی خود امیدوار گردند.

احمد فاطمی، امامی، اعتصام [و بیش از ۳۰ امضای دیگر]

[حاشیه]: از وزارت جنگ [و] وزارت کشور سؤال شود پس از وصول تلگراف چه اقدامی کرده‌اند. از استانداری استان نهم هم سؤال شود نظر خود را نسبت به جریان اعلام دارد. اگر تحقیقات جدید نموده نتیجه را گزارش نمایند. جواب تلگراف هم چه بوده.

[۱۰۹۰۰۲ - ۱۰۱۶]

۳۵۰

[فرماندار بجنورد به استانداری خراسان، ۲۳ خرداد ۱۳۲۶]

استانداری استان نهم، شماره ۵۲، تاریخ ۲۳/۳/۲۶، محرمانه

استانداری استان نهم

به نوعی که اطلاع حاصل شده، علی‌اصغر پسیان که در واقعه طغیان و فرار افسران با آنها همدست و مطابق کاغذی که به یکی از افسران مزبور به خط خود نوشته و به دست آمده، آنها را قبل از فرار از شهر به بجنورد برای سرکشی و طغیان دعوت کرده بود که نامه مزبور در پرونده مشارالیه فعلاً موجود است و کاملاً همدستی و موافقت او را با افسران فراری و همدستان آنها می‌رساند و در همان موقع به دست آمدن آن نامه مشارالیه توسط پادگان بجنورد دستگیر و به مشهد فرستاده شد و در محکمه نظامی مشهد گویا محکوم به اعدام شده و درخواست تجدید نظر کرده بود؛ اینک در محکمه نظامی بجنورد از اتهامات منتسبه به کلی تبرئه و آزادانه مشغول انجام عملیات خود می‌باشد، چون مشارالیه اساساً شخص ناراحت و ماجراجویی است علاوه بر این که تبرئه و عدم تعیین مجازات برای او باعث تجری سایر خائنین به کشور می‌شود، وجود مشارالیه هم در بجنورد باعث تولید فساد در آتیه خواهد بود و در این موقع که باید کاملاً مراقب حفظ انتظامات بود، آزادی مشارالیه در بجنورد ممکن است لطمه به انتظامات وارد نماید. مستدعی است به هر نحو مقتضی می‌دانند مقرر فرمایند که به این دلیل و

سند محکمی که در پرونده او موجود است طبق مقررات مجازاتی برای مشارالیه تعیین شود.

فرماندار بجنورد، ساعد نیری

[۱۰۹۰۰۲ - ۱۰۱۶]

۳۵۱

[تلگراف چند تن از اهالی جاجرم بجنورد به نخست وزیر، ۲۳ بهمن ۱۳۲۶]
وزارت پست و تلگراف و تلفن، تلگراف از جاجرم به ط، شماره تلگراف ۸
تاریخ اصل ۲۳، تاریخ وصول ۱۱/۲۶

آقای نخست وزیر

رونوشت وزارت کشور، رونوشت اطلاعات، رونوشت فرمانداری بجنورد، رونوشت ژاندارمری. در بدو امر، حاجی آقابابا یحیی رمضانی، حسین کاظمی [و] اسمعیل اربابی زیست‌کنندگان قریه درق، دهستان جاجرم حزب توده را تشکیل داده‌اند. از داعیان، درخواست اوراق شناسنامه برای تنظیم دفتر حزب توده نموده، صادقی مقدم دهبان محل از دادن شناسنامه دولت‌خواهان مانع [و] اهالی را تشویق به وطن‌پرستی و دولت‌خواهی نموده، نامبردگان توده که روی این اصل با دهبان و فدویان غرض ورزیده به کتک‌کاری و شکایات بی‌موضوع شروع و ضمناً پس از تسلیم آذربایجان مشارالیه‌م از خوف مامورین پیش‌بینی [و] به تهران متواری می‌گردند. فعلاً مراجعت [و] به عناوین مختلف رعایا را تهدید [می‌کنند] متمنی است دستور فرمایید به پرونده‌های قبلی رسیدگی ما را از چنگال این ظالم آزاد نمایند.

فدوی حسین‌قلی صنفی، رضا صادقی‌زاده، علی‌اصغر قربانی [و سه نام دیگر].

[حاشیه]: به فرماندار بجنورد مراجعه و اظهارات خود را بنمایند. ۱۱/۲۷

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۸۶]

۳۵۲

[رییس شهربانی بجنورد به فرمانداری بجنورد، ۱۲ اسفند ۱۳۲۷]

وزارت کشور، استانداری استان نهم، شماره ۳۰۹، تاریخ ۱۲/۱۲/۱۳۲۷

محرمانه، مستقیم

اداره محترم فرمانداری شهرستان بجنورد

محترماً معروض می‌دارد: روز ۲۷/۱۲/۱۲ منازل چهار نفر متهمین و مظنونین به اغتشاش و کارمندان حزب سابق توده در بجنورد به اسامی زیر با حضور نماینده دادگاه بازرسی گردید.

۱- علی میلانی‌نژاد، کارمند بانک ملی بجنورد و یک قبضه «برنیک» هفت‌تیر و هفت عدد فشنگ و یک قبضه تفنگ شکاری کالیبر ۲۰ و مقداری کتب و اوراق مضره که صورت مجلس گردید و باید دقیقاً رسیدگی شود.

۲- علی فضائلی کارمند املاک مقداری اوراق سفید نامه مارک ستاد ارتش و نامه‌های سفید مربوط به وزارت فرهنگ و نوشتجات مظنون که باید با کمال دقت رسیدگی شود.

۳- علی صالحی مقداری اوراق و یک قبضه دشنه روسی و چند برگ نقشه و دو فشنگ و نوشتجات دیگر که باید دقیقاً رسیدگی شود.

۴- حسین ایمانی نجار پدر محمود ایمانی کارمند بانک ملی اوراق و مکاتبات پسرش محمود ایمانی و برگ کارمندی حزب میهن و مقداری دارو که ممکن است سیانور یا سم دیگری باشد. چون منازل دیگری که مورد نظر است که بازرسی و متهمین به اغتشاش و

شرارت دستگیر شوند نتیجه اقدامات و بازجویی‌های لازمه شفاهاً گزارش و کتباً بعداً به عرض خواهد رسید.

رییس شهربانی شهرستان بجنورد - ستوان یکم باوند

رونوشت گزارش بالا برای اطلاع استانداری استان نهم تقدیم می‌شود.

فرماندار شهرستان بجنورد. ساعد نیری

[۲۹۰۰۰۵۲۹۶ - ۲۳۴ ن ۲ الف ب ۱]

بیرجند

۳۵۳

[نخست وزیر به وزارت کشور، ۱ خرداد ۱۳۲۴]

نخست وزیر، شماره ۸۳۸، به تاریخ ۱۳۲۴/۳/۱

وزارت کشور

گزارش رمز تلگرافی اداره پست و تلگراف بیرجند که به وسیله وزارت پست و تلگراف رسیده حاکی است در بیرجند محرمانه حزب توده تشکیل و غالب هوچیان در معابر عمومی شروع به شرارت و بیان‌هایی نموده‌اند. دستور لازم در این باب به فرمانداری محل صادر فرماید.

از طرف نخست وزیر [امضا]

[۱۰۹۰۰۲ - ۴۵۲]

۳۵۴

[وزیر کشور به فرمانداری بیرجند، ۸ خرداد ۱۳۲۴]

وزارت کشور، تاریخ ۱۳۲۴/۳/۸

فرمانداری بیرجند

گزارش تلگرافی اداره پست و تلگراف بیرجند، حاکی است که در بیرجند، محرمانه

حزب توده تشکیل و غالب در معابر عمومی شروع به شرارت و ضمناً اظهاراتی نموده‌اند. مراتب جهت استحضار اشعار گردید. قدغن فرمایید نسبت به موضوع تحقیقات لازمه به عمل آورده و جریان امر را اعلام دارند.

از طرف کفیل اداره سیاسی وزارت کشور ۲۴/۳/۶

[۲۹۳۰۰۲۱۴۲ - ۲۲۲ ظ ۴ ب آ ۱]

۳۵۵

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۱ مرداد ۱۳۲۴]

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: شهربانی مشهد به استناد گزارش شهربانی بیرجند گزارش می‌دهد: غلام‌حسین گنجی کتابفروش و دفتردار دانشسرا و سیدرضا هاشمی و میرزایی کارمندان فرهنگ بیرجند در شهر بین مردم مشغول توزیع برگهای ورودی و مرامنامه حزب توده می‌باشند.

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی امضا

رونوشت شرح بالا جهت استحضار مقام نخست وزیری تقدیم می‌شود و ضمناً به عرض می‌رساند به شهربانی کل کشور دستور مراقبت در حفظ انتظامات صادر گردید.

۲۴/۵/۲۱ - م/۳۴۴۹/۴۹۹۵

از طرف وزیر کشور [امضا فریدونی]

[۱۰۹۰۰۲ - ۴۵۲]

۳۵۶

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۸ مرداد ۱۳۲۴]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، محرمانه، مستقیم

وزارت کشور

مطابق گزارش شماره ۱۰۱۵ شهربانی مشهد به استناد گزارش شهربانی بیرجند
معروض می‌دارد:

حزب توده به وسیله آقایان هاشمی و عامری در ساعت ۵ عصر روز ۲۴/۵/۵ راجع به
خرابی وضع ایران که به وسیله حزب توده اصلاح خواهد شد و اطرافیان امیراسدالله
علم در صدد توطئه و دسیسه‌کاری بر علیه حزب توده می‌باشد، سخنرانی نموده‌اند.

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی

رونوشت گزارش فوق برای استحضار خاطر محترم جناب آقای نخست وزیر تقدیم
می‌گردد.

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا] ۵۳۱۳ - ۲۴/۵/۲۸

[۴۵۲ - ۱۰۹۰۰۲]

۳۵۷

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۳۰ مرداد ۱۳۲۴]

وزارت کشور، شماره ۵۳۵۵، تاریخ ۲۴/۵/۳۰، محرمانه، مستقیم

وزارت کشور

برطبق گزارش شماره ۱۰۶۱ شهربانی مشهد به استناد گزارش شهربانی بیرجند

معروض می‌دارد:

ساعت ۶ عصر روز ۱۵ ماه جاری حاجی عبدالواحد لطفی رهبر حزب توده درباره اتحاد و اتفاق و تعیین نماینده صالح سخنرانی نموده است.

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

[۴۵۲ - ۱۰۹۰۰۲]

۳۵۸

[جانشین فرمانده ژاندارمری کل کشور به وزارت کشور، ۲۰ اسفند ۱۳۲۴]
وزارت کشور، تاریخ ۱۳۲۴/۱۲/۲۰، شماره ۴۰۳۰ ج ۵، محرمانه، مستقیم

وزارت کشور

محترماً معروض می‌دارد: برحسب گزارش فرمانده هنگ ژاندارمری بیرجند آقای عامری نماینده حزب توده بیرجند که چندی قبل به تهران عزیمت نموده اخیراً به قائن وارد ولدی‌الورود به بیرجند حرکت نمود. اوراق تبلیغاتی در قائن پخش نموده که عین آن را برای استحضار به پیوست تقدیم می‌نماید.

به جای فرمانده ژاندارمری کل کشور - سرهنگ معتضدی

[۵۸۶ - ۱۰۹۰۰۲]

۳۵۹

[گزارش تلگرافی از بیرجند، ۲۸ تیر ۱۳۲۸]

وزارت پست و تلگراف و تلفن، رونوشت گزارش بیرجند

گزارش ۲۸/۴/۲۸ تلگرافی شهرستان بیرجند

از قرار مسموع دو سه روز است عامری لیدر حزب توده بیرجند به تهران اعزام

گردیده اهالی با نهایت بی‌صبری انتظار مجازات این گونه عناصر فاسد را دارند.

دادگستر

رونوشت با اصل یکی است.

[نقش مهر بیضی شکل وزارت پست و تلگراف و تلفن]

[۲۹۰۰۰۶۳۴۳ - ۴۴۱ ن ۳ الف ب ۱]

۳۶۰

[وزیر کشور به شهربانی کل کشور، ۸ مرداد ۱۳۲۸]

وزارت کشور، اداره سیاسی، شماره عمومی ۴۷۴۹/۶۰۲۶/م، ۱۳۲۸/۵/۸

تاریخ خروج ۱۳۲۸/۵/۹

طبق نامه شماره ۲۰۸/م - ۲۸/۵/۲ وزارت پست و تلگراف مستند به گزارش مورخه

۲۸/۴/۲۸ تلگرافخانه بیرجند [...] (۱) دو سه روز است عامری، لیدر حزب توده بیرجند

به تهران اعزام گردیده. قدغن فرماید عملیات نامبرده تحت نظر قرار گرفته و در حدود

مقررات اقدام مقتضی معمول و نتیجه را اعلام دارند.

رییس اداره سیاسی [امضا] ۲۸/۵/۶

[۲۹۰۰۰۶۳۴۳ - ۴۴۱ ن ۳ الف ب ۱]

۳۶۱

[استاندار خراسان به وزیر کشور، ۲ شهریور ۱۳۲۸]

وزارت کشور، استانداری استان نهم، شماره ۶۲۴/م، تاریخ ۲۸/۶/۲

محرمانه، مستقیم

جناب آقای دکتر اقبال وزیر کشور

از چندی قبل شکایات و تلگرافاتی از بیرجند رسید مبنی بر این که آقای قاضی بازپرس دادسرای آنجا که سابقاً از عمال مؤثر حزب توده بوده است، با همکاری آقای نظام امینیان دادستان محلی به تقویت افراد حزب سابق توده آنجا پرداخته و در عین حال به عرایض مردم رسیدگی نکرده و در موارد مختلف غرض رانی کرده و هر وقت که یکی از افراد سابق حزب مزبور با دیگری طرف شده از او حمایت و حقوق دیگری را تضییع می نمایند و این حمایت به درجه ای علنی است که اسباب وحشت مردم شده است. اینجانب در صدد برآمدم که به وسیله مطمئنی در اطراف موضوع تحقیق نمایم. اکنون اطلاعات واصله از شخص موثقی این مطالب را که مختصر به آن اشاره شد کاملاً تأیید می نماید. بنابر این دیگر مقتضی نیست که نامبردگان در پست مزبور باقی بمانند. خواهشمند است به فوریت اقدامی فرمایند که آنها را از بیرجند و حتی در سایر نقاط هم از مشاغل حساس برکنار نمایند و نتیجه را تلگرافی اعلام فرمایند.

استاندار استان نهم [امضای محسن صدر]

[حاشیه ۱]: جناب آقای فریدونی: ۱ - رونوشت این گزارش را برای استحضار و صدور دستور

مقتضی جهت آقای وزیر دادگستری ارسال دارند.

۲ - تلگراف رمز پاسخ داده شود که نسبت به بازپرس اقدام شده است و نسبت به دادستان هم

اقدام خواهد شد.

[امضا دکتر اقبال] ۲۸/۶/۱۲

[حاشیه ۲]: آقای رییس اداره سیاسی - به فوریت طبق یادداشتی که جناب آقای وزیر نوشته‌اند با استحضار آقای رییس اداره انتظامات اقدام سریع به عمل آورند. ۲۸/۶/۱۲

[حاشیه ۳]: درباره یکی از این دو نفر اقدام شد و البته درباره دیگری هم ترتیب تبدیل از آن محل داده خواهد شد. ۶/۱۲

[۲۹۰۰۷۳۹۹ - ۸۳۵ ن ۴ ب ۱ آ]

۳۶۲

[سرپرست شهربانی خراسان به اداره کارآگاهی شهربانی کل کشور
 ۲۰ دی ۱۳۲۸]، وزارت کشور، شهربانی کل کشور، رونوشت
 گزارش محرمانه شهربانی خراسان، مورخه ۳۲۸/۱۰/۲۰، شماره ۱/۸۶۰۵

شهربانی کل کشور، اداره کارآگاهی

طبق گزارش شهربانی بیرجند لیلۀ ده ماه جاری صادق عدالتی عضو حزب منحلۀ توده و علی زهرایی و رضا پرویزیان، مستی را بهانه [کرده و] با شکستن درب منزل اسدالله سپهری عنفاً وارد خانه او شده، با کارد به طرف او و عایله‌اش حمله [کردند.] از طرف شهربانی از آنان جلوگیری [و] به واسطه مقاومت با مامورین انتظامی، طبق قرار صادره از دادسرا بازداشت [شدند] و نیز شهربانی بیرجند تصریح نموده است طبق گزارش واصله علی زهرایی فریاد می‌کرده:

زنده باد استالین، زنده باد حزب توده. و می‌گفته ما توارش هستیم، بنابراین قویاً متهم هستیم که به تحریک عده‌ای ماجراجو که فعلاً عملیات آنها تحت نظر قرار داده شده برای اختلال نظم و عملی ساختن منظور شوم خود وادار به شرارت شده‌اند. نظر به این که پرونده بایستی به دادسرا احاله شود گردان نگهبانی بیرجند که پادگان نظامی را هم

عاهده‌دار است، مراتب را بر اخذ پرونده از دادسرا به لشکر خراسان تلگرافاً گزارش و کسب آموزش نموده [است.] قضیه فعلاً تحت پیگرد می‌باشد، نتیجه متعاقباً عرض خواهد شد. به استانداری و لشکر هم گزارش شده است.

سرپرست شهربانی خراسان - سرهنگ خاتمی

رونوشت برابر اصل است. ۳۲۸/۱۱/۱۲

[امضا]

[۲۹۰۰۰۷۰۳۴ - ۳۳۶ ن ۳ آب ۱]

تربت جام

۳۶۳

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۲ مرداد ۱۳۲۴]

وزارت کشور

برطبق گزارش شماره ۹۶۱ شهربانی مشهد به استناد گزارش شهربانی تربت جام معروض می‌گردد:

از طرف حزب توده به وسیله معمارزاده و عبدالعزیز نیکزاده درباره تعیین وکیل صالح و انتخابات و تنقید از آقای سیدضیاءالدین سخنرانی شده است.

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

رونوشت شرح بالا برای استحضار مقام نخست وزیری تقدیم می‌شود.

از طرف وزیر کشور فریدونی [امضا]

[۵۸۵ - ۱۰۹۰۰۲]

۳۶۴

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، مهر ۱۳۲۵]
وزارت کشور، رونوشت گزارش، شماره ۱/۶۵۲۳/۹۷۸۰

وزارت کشور

به استحضار می‌رساند: طبق گزارش شماره ۱۵۹۲ - ۱۳۲۵/۷/۸ شهربانی مشهد ساعت ۱۷ روز ۲۹ مرداد ماه مقابل حزب توده تربت جام از طرف آقای یزدانی کارمند پیشین دارایی در اطراف سهم مالک و زارع سخترانی به عمل آمده سپس فرخ نام مامور سیار حزب توده درباره مبارزه پنج ساله حزب مزبور [و] تشکیل حزب دمکرات و این که جناب اشرف آقای قوام‌السلطنه به پشتیبانی حزب توده به نخست وزیری انتخاب گردیده‌اند اظهاراتی نموده و اضافه کرده است در صورتی که اشخاص بدسابقه را از حزب دمکرات برکنار نمایند مانند صدرها و سیدضیاءها ایشان را از کار برکنار خواهیم نمود.

از طرف رییس شهربانی کل کشور - پاسیار ۱ حسام وزیری.

رونوشت برابر اصل است.

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۸۶]

۳۶۵

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۶ آذر ۱۳۲۵]
وزارت کشور، رونوشت، شماره ۱/۸۱۹۲/۱۲۲۲۵، مورخه ۲۵/۹/۶

وزارت کشور

به استحضار می‌رساند: گزارش واصله از شهربانی مشهد حاکی است که طبق گزارش شهربانی تربت جام از طرف حزب توده روز ۱۳ آبان ماه سخترانی به عمل آمده بدو

یکی از آموزگاران دبستان مندرجات بیانیه را که رونوشت آن لفاً ایفاد می‌گردد، بیان کرده، سپس رییس فرهنگ طیبات آقای معمارزاده اظهار داشته تاکنون چندین دولت روی کار آمده چون خائن بودند از کار برکنار کردیم. تا این که با پشتیبانی حزب توده آقای قوام‌السلطنه را سرکار آوردیم ولی حالا مشاهده می‌نماییم اشخاصی خودشان را داخل حزب نموده‌اند که انگلیسها نصف منافع جنوب را صرف پیشرفت مقاصد آنها می‌کنند که ما را بدبخت نمایند. ما هم تا آخرین قطره خون خود استقامت خواهیم کرد. چنانچه برادران آذربایجانی ما ایستادگی می‌نمایند.

از طرف رییس شهربانی کل کشور. پاسپار ۱ حسام وزیری

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۸۶]

۳۶۶

[آقای یوسفی دستگردانی به نخست وزیر، ۴ بهمن ۱۳۲۶]

وزارت پست و تلگراف و تلفن، تلگراف از تربت به ط، شماره تلگراف ۲۱

تاریخ وصول ۱۱/۴

جناب آقای نخست وزیر

رونوشت مجلس، رونوشت ژاندارمری کل، رونوشت آقای گنابادی، رونوشت آقای امیر تیمورکلالی، خانم این جانب از دستگردان تلگرافاً خبر می‌دهد. فیض‌الله اقبالی و مهدی نادری [که] با عده‌ای [در] سنوات قبل حزب توده تشکیل و بنای شرارت گذاشته بودند باز حالا همان عملیات سابق را برپا کرده‌اند و به شرارت مشغول [شده‌اند]. ۲۸ دی که این جانب تربت بودم نامبردگان به منزل این جانب هجوم، بنای تیراندازی و هتاکی گذاشته‌اند. به گروهان فردوس طبس هم اطلاع داده‌اند. استدعا

می‌نمایم مقرر فرمایند مرتکبین را تعقیب و آسایش اینجانب [و] اهالی را فراهم نمایند.

یوسفی دستگردانی

[حاشیه]: با ورقه از اداره کل ژاندارمری پرسش شود.

[۵۸۶ - ۱۰۹۰۰۲]

تربت حیدریه

۳۶۷

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۴ اسفند ۱۳۲۷]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره کارآگاهی، به تاریخ ۲۷/۱۲/۲۴

شماره ۱/۳۱۵۹۳/۲۲۹۶۶، محرمانه، مستقیم

وزارت کشور

به استحضار می‌رساند: شهربانی مشهد به استناد اطلاعیه شهربانی تربت حیدریه

گزارش می‌دهد منازل اشخاص نام برده زیر:

- ۱- دکتر معتمدی ۲- یوسف جهانگیری بیکار ۳- سعید وزیری کارمند بانک کشاورزی ۴-
  - زیارتی کارمند فرهنگ ۵- شفقی ملاک ۶- علی معتمدی ۷- ضابطیان کارمند دارایی ۸-
  - غلامرضا رفقا کارمند فرهنگ ۹- اسکندر سلمانی ۱۰- تمدن وکیل دادگستری ۱۱-
- محمدحسین لیلیان نجار.

که مظنون بودند با استحضار دادسرای محل بازرسی، فقط از منزل دکتر معتمدی دو جلد نامه مردم و یک کارت جشن مهرگان مربوط به حزب توده سابق و یک جلد کتاب «پیشه‌وری کیست» کشف، ولی از منازل بقیه چیزی به دست نیامده، پرونده آنها به دادسرای محل احاله و خودشان آزاد گردیده‌اند.

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ صفاری [امضا]

[حاشیه]: فعلاً اقدامی ندارد. ۱۲/۱۲

[۲۹۰۰۰۷۴۲۶ - ۸۶۳ ن ۴ آب ۱]

۳۶۸

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۱۳ فروردین ۱۳۲۸]
 وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره کارآگاهی، تاریخ ۲۸/۱/۱۳
 شماره ۱/۳۸۳، محرمانه، مستقیم

وزارت کشور

تعقیب شماره ۲۲۹۶۶/۳۲۵۹۳ - ۲۷/۱۲/۲۴ به استحضار می‌رساند: شهربانی مشهد گزارش می‌دهد شهربانی تربت حیدریه اوراق مکشوفه از منزل دکتر معتمدی را به مشهد ارسال داشته و دکتر مزبور اظهار نموده: مرامنامه و اساسنامه جمعیت ترقی خواهان درباره اصلاح امور اقتصادی و فرهنگی و بهداشتی و لاشه پاکت ارسالی از لندن مربوط به پروپاگاندا دارویی و نامه‌های مردم را به عنوان مشاهده طرز گفتار، خریداری و کتاب پیشه‌وری جزو سایر کتاب‌ها در کتابخانه بوده و کارت جشن مهرگان نیز پیوست کتاب مزبور بوده است. یادداشتی هم مربوط به تلگراف مخبره شده از طرف مشارالیه به مناسبت درگذشت دکتر حبیبی به رییس دانشگاه جزو اوراق مکشوفه بوده که کلیه به لشکر ۸ خراسان تحویل گردیده است.

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ صفاری [امضا]

[حاشیه]: فعلاً اقدامی ندارد. ۲۸/۱/۱۸

[۲۹۰۰۰۷۴۲۶ - ۸۶۳ ن ۴ آب ۱]

درجز

۳۶۹

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۷ تیر ۱۳۲۴]
 وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، دائره محرمانه
 تاریخ ۲۴/۴/۷، شماره ۱/۳۱۱۹/۳۷۰۵، محرمانه

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: شهربانی مشهد به استناد اطلاع رسیده از شهربانی
 درجز گزارش می‌دهد افراد حزب توده روز ۱۸ خرداد ماه به وسیله آقایان سرابندی [و]
 تقویان درباره تعدی مالکین به زارعین و زحمتکشان و نفت ایران که بیگانگان استفاده
 می‌نمایند سخنرانی می‌نمودند.

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

[۲۹۳۰۰۲۱۴۲ - ۲۲۲ ظ ۴ ب آ ۱]

۳۷۰

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۳۰ تیر ۱۳۲۴]

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: شهربانی مشهد بنا به اطلاع رسیده از شهربانی درجز
 گزارش می‌دهد: ساعت ۱۷/۳۰ روز اول ماه جاری آقای سرابندی رهبر حزب توده آنجا
 راجع به حقوق حقه دهقانان و بردن نفت کشور ایران به خارج سخنرانی نموده است.

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی امضا

رونوشت شرح بالا جهت استحضار مقام نخست وزیری تقدیم می شود.

۴/۳۰ - ۱/۲۴۶۷۷/۴۲۹۲

از طرف وزیر کشور [امضا کلانتری]

[۵۶۰ - ۱۰۹۰۰۲]

۳۷۱

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۱۸ شهریور ۱۳۲۴]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، دایره محرمانه

تاریخ ۱۸/۶/۲۴، شماره ۱/۵۷۸۱/۶۹۴۳، محرمانه

وزارت کشور

محترماً به استحضار می رساند: شهربانی مشهد به استناد اطلاع رسیده از شهربانی درج گزارش می دهد، ساعت ۱۷ روز ۱۲ مرداد ماه حزب توده در خیابان میتینگ داده، رنجبران و کشاورزان را به اتحاد و یگانگی دعوت و باگفتن زنده باد شاه جوانبخت ایران میتینگ خاتمه یافته است.

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

[۱۴۲ - ۲۹۳۰۰۲۱۴۲ ظ ۴ ب آ ۱]

۳۷۲

[فرمانده ژاندارمری کل کشور به وزارت کشور، ۲۱ مهر ۱۳۲۴]

وزارت کشور، اداره سیاسی، شماره ۳۶۲۲۳ - ۸۲۹، تاریخ ۱۳۲۴/۷/۲۱

وزارت کشور

محترماً معروض می دارد، گزارش هنگ ژاندارمری خراسان به استناد گزارش دسته

در جز حاکی است در تاریخ ۷ ماه جاری عده‌ای از حزب توده جلو محل حزب میهن تجمع و بنای فحاشی را می‌گذارند. فرمانده دسته به عده‌ای ژاندارم به محل تجمع حرکت، مجتبعین برخلاف انتظامات عمومی شروع به فحاشی نموده و طبق اطلاع رسیده از طریق شهربانی تجمع به تحریک ثقفی، رییس دادگاه بخش در جز بوده با دلیل و نصیحت متفرق می‌شوند. فرمانده دسته ناچار دستور تیراندازی هوایی داده که به تدریج پراکنده و با تشریک مساعی شهربانی انتظامات برقرار و اظهار نظر نموده که ممکن است به واسطه مخالفتی که بین حزب توده و حزب میهن است در آتیه اغتشاش فراهم شود در نتیجه تشکیل جلسه در دادگاه بخش در جز بین رییس شهربانی و شهرداری قرار شده اغتشاش‌کنندگان و متهمین به منظور اعاده امنیت بازداشت و تحت تعقیب قرار گیرند. مراتب از طریق هنگ خراسان به استانداری و لشکر ۸ گزارش گردیده است.

فرمانده ژاندارمری کل کشور - سر تیپ خسرو پناه امضا

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۱۴]

۳۷۳

[رییس شهربانی مشهد به شهربانی کل کشور، ۲۲ مهر ۱۳۲۴]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، رونوشت گزارش شهربانی مشهد

مورخه ۲۴/۷/۲۲، شماره ۱۵۶۳

شهربانی کل کشور

طبق گزارش تلگرافی شماره ۱۷۴ شهربانی در جز، شب دهم مهرماه عده‌ای از احزاب در قریه چاپشلو دو فرسنگی شهر [که] خرمن گندم شرکت فلاحتی خراسان بوده و روز بعد موقع تقسیم بین خودشان نزاع واقع، سپس از طرف ژاندارمری محل

قضیه تعقیب و غائله ختم می‌شود. ولی چون شهربانی مزبور تعیین نکرده بود که منظور از احزاب کدام و سارقین وابستگی به کدام حزب داشته‌اند تلگرافاً استفسار، ذیل شماره ۱۹ - ۲۴/۷/۱۷ دوازده نفر اشخاص زیر.

بابانیانی، ابراهیم باباقلی، حسین لعلی، حضرتقلی سروری، نوروز نوروزیان، رضاقلی باباقلی، براتعلی سیاهی، رضا رضاییان، علی محمد قدیر، حسین کشتی، حسنعلی علی [و] سردار سرداری که همه منسوب به حزب توده بوده‌اند که چند شب پس از آن هم مسلحانه به منزل محمودی کاربرد از سابق شرکت فلاحتی وارد و اموال او را غارت می‌نمایند که ضمن تعقیب مقداری از اموال کشف می‌شود. فعلاً هم به موجب قرار دادگاه بازداشت می‌باشند.

از طرف رییس شهربانی مشهد - خاتمی

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۶۲]

۳۷۴

[سرپرست شهربانی مشهد به شهربانی کل کشور، ۵ آبان ۱۳۲۴]
وزارت کشور، شهربانی کل کشور، رونوشت گزارش شهربانی مشهد
مورخه ۳۲۴/۸/۵، شماره ۱۶۹۲، محرمانه

شهربانی کل کشور

در تاریخ ۲۴/۷/۷ در نتیجه اختلاف بین حزب توده و میهن اغتشاشاتی در درجزرخ داده که به وسیله شهربانی و کمک مامورین ژاندارمری پس از چند تیر شلیک به هوا آشوب‌کنندگان جلب و طبق قرار از طرف دادگاه زندانی شده‌اند. متعاقباً هم در این زمینه شکایاتی از اهالی درجز به عنوان استانداری از امین دادگاه و رییس شهربانی رسیده، از استانداری دستور اعزام رییس دادگستری و دادستان قوچان و یک نفر مامور از این اداره

برای رسیدگی به اوضاع درجی صادر. گزارش مامور اعزامی به درجی حاکی است در نتیجه بازجویی معلوم گردید قضیه فوق به وسیله ۸ نفر از بستگان حزب میهن و ۳۳ نفر از حزب توده انجام گرفته [است] اغتشاش کنندگان در تاریخ وقوع به وسیله شهربانی و مامورین ژاندارمری جلب و طبق قرار صادره از دادگاه زندانی شده‌اند. اخیراً که هیأت بازرسی به درجی عزیمت نموده محرکین اصلی ابوالفضل قاسمی رییس حزب میهن و ایوب قاسمی بسته به حزب میهن و عباسعلی سلیمان‌نژاد و وهاب تقویان بسته به حزب توده تشخیص که با توافق نظر آقایان رییس دادگستری قوچان و دادستان و رییس دادگاه زندانی و بقیه متهمین را با نصایح لازمه به قید التزام عدم خروج از حوزه قضایی هر یک مبلغ ده هزار ریال آزاد گردیده‌اند. گزارشاً معروض داشت.

سرپرست شهربانی مشهد - پاسیاری ۱ خاتمی

رونوشت برابر اصل است.

[۲۹۳۰۰۲۱۴۲ - ۲۲۲ ظ ۴ ب آ ۱]

۳۷۵

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۱۸ بهمن ۱۳۲۴]

وزارت کشور، اداره کل شهربانی، اداره اطلاعات، دایره اول

تاریخ ۲۴/۱۱/۱۸، شماره ۱۴۲۵۲/۱۲۰۸۸/۱، محرمانه

وزارت کشور

احتراماً به استحضار می‌رساند: شهربانی مشهد به استناد اطلاع رسیده از شهربانی درجی گزارش می‌دهد ساعت ۱۵ الی ۱۵/۴۰ روز ۲۱ دی ماه به وسیله شیدور نماینده حزب توده در چهارسوق بالا در حضور عده‌ای که قریب به دویست نفر بودند میتینگ و سخنرانی نموده بدو درود بر پیغمبر اکرم و اصحاب و بعداً درباره تولد و ازدواج با

خدیجه کبری و تنقید از یک عده از وکلای مجلس شورای ملی و جناب آقای سهیلی بیاناتی نموده در خاتمه باز زنده باد آزادی خواهان و مشروطیت و شهدای راه آزادی به سخنرانی خود خاتمه داده جمعیت متفرق گردیدند.

رئیس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

[حاشیه]: محرمانه - اداره سیاسی - به جناب آقای نخست وزیر عرض می شود. ۲۴/۱۱/۲۰

[۲۹۳۰۰۲۱۴۲ - ۲۲۲ ظ ۴ ب آ ۱]

۳۷۶

[رئیس شهربانی کل کشور به نخست وزیر، ۱۲ دی ۱۳۲۵]، وزارت کشور

شهربانی کل کشور، اداره کارآگاهی، تاریخ ۲۵/۱۰/۱۲

شماره ۱/۹۸۲۹/۱۵۵۰۳

جناب اشرف آقای نخست وزیر

محترماً به استحضار عالی می رساند: شهربانی مشهد به استناد گزارش شهربانی درجذ اطلاع می دهد اشخاص معروضه در زیر که بستگی به حزب توده دارند:

- ۱- علینقی ربانی رئیس فرهنگ و رهبر حزب توده ۲- جبار جباریان کارمند ثبت اسناد. ۳- تیمور خیاط ۴- میرفتاح ۵- علی شعار آموزگار ۶- عباس ده خارقان مهاجر ۷- قربان سلیمان نژاد بقال به منزل کاراراف تلیان دارنده پروانه شماره (۱) درجذ و مدیر نمایشگاه شوروی که میکانیکی برق درجذ را عهده دار است رفت و آمدهایی دارند که تحت مراقبت می باشند. جبار جباریان مذکور اخبار و شایعاتی که با احساسات اهالی مغایرت داشته و تولید نگرانی می نماید از قبیل این که فرقه دموکرات آذربایجان و رادیوی سری آنها که عده شان ۳۵۰۰ نفر است بر علیه دولت به مبارزه ادامه و قوای شوروی از آنها

پشتیبانی خواهد کرد منتشر می‌کند. چون ممکن است این رویه موجب اختلال نظم شود در صورت تصویب نسبت به کارمندان معروضه اوامر لازم به ادارات مربوطه صادر فرمایند.

از طرف رییس شهربانی کل کشور - پاسپار ۱ حسام وزیری [امضا]

[حاشیه]: آقای ضرغامفر: جواب بدهید انتشار این قبیل اخبار دروغ که موجب اختلال نظم عمومی می‌شود طبق قانون ممنوع و انتشاردهنده باید تعقیب گردد. مراقبت نمایند چنانچه روابط این اشخاص با شخصی که ذکر کرده‌اند، غیر از مراوده و دید و بازدید و موجد اعمال و افعال دیگری است نامبردگان را متذکر سازند از رویه خود دست بردارند و چنانچه اقدامی که می‌نمایند قابل تعقیب است، نامبردگان را تعقیب نمایند.

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۸۶]

۳۷۷

[کفیل وزارت کشور به نخست وزیر، ۲۴ دی ۱۳۲۵]

وزارت کشور، اداره سیاسی، شماره ۱۳۴۶۴ - س/۷۰۹۰۲

تاریخ ۲۴/۱۰/۲۵، پیوست دارد

جناب اشرف آقای نخست وزیر

یک برگ اعلامیه که از طرف حزب توده درجز تحت عنوان احساسات یک نفر عالم روحانی نسبت به حزب توده منتشر شده است جهت استحضار عالی به پیوست تقدیم می‌گردد.

کفیل وزارت کشور [امضا فریدونی]

احساسات یک نفر عالم روحانی نسبت به حزب «توده»

«مقاله پایین مراسله‌ای است که یکی از روحانیون محترم حوزه قم» «واقف به

مقتضیات وقت برای یکی از روحانیون تهران که به کارکنان روزنامه «رهبر» «لطف خاصی دارند نوشته‌اند. چون مطالب آن به نظر ما مفید آمد با اجازه فرستنده» محترم متن آن مراسله را به نظر خوانندگان محترم می‌رسانیم، البته اگر در این مورد نظر» مخالفی هم برسد در صورتی که منطقی و مدلل باشد به درج آن مبادرت خواهیم نمود.» بعدالعنوان، عزاداری و سوگواری عجیب بی‌سابقه‌ای که این چند روزه اخیر به واسطه رحلت سیدالفقهاء و المجتهدین مرحوم خلد مقام آیت‌الله اصفهانی اعلی‌الله مقامه و نورالله مرقده در قم و به طوری که اطلاع یافته‌ام در تمام ایران از ایالات و ولایات و قراء و قصبات اجراء گردیده و هنوز هم مداومت دارد رشته افکار و خیالات مرا به جاهایی کشید که مطابق میل و ذوق من نبود.

شما مسبوق و مستحضرید که حقیر به واسطه تدریس در چند مدرسه قدیمه و لزوم مطالعه دایم و استقصاء و تتبع در کتب تاریخی و دینی هیچ وقت مجال خواندن جراید و مجلات سیاسی را ندارم و به علاوه چون وظایف دیگر به عهده دارم اساساً از بحث در مسایل سیاسی احتراز و اجتناب کامل می‌نمایم. زیرا عقیده دارم که یکی از علل مهم انحطاط این قوم و ملت این است که افراد آن غالباً در امری که صلاحیت نظر ندارند و وارد نیستند دخالت نموده و اظهار رأی و عقیده می‌نمایند.

به هر حال همان طوری که فوقاً مذکور گردید مشاهده سوگواری عجیب مردم در ایام اخیر «تداعی معانی» و تسلسل خواطری برای من ایجاد و مرا به وادی مهمی کشید که نه «مطابق ذوق» اینجانب است و نه حقاً و انصافاً «صلاحیت» آن را دارم و آن وادی «سیاست» است که مردان خیلی توانا و اهل فن هم که به هر نقطه‌ای از آن آشنایی دارند، مع‌هذا غالب اوقات سرگردان و راههای پریپیچ و خم آن را از یکدیگر تمیز نمی‌دهند. من مدتی فکر نموده‌ام و اینک آنچه به نظر من رسیده برای آن دوست بزرگوارم تشریح می‌نمایم.

متأسفانه افکار منجمد بعضی از دوستان اینجانب که با آنها حشر و نشر دارم و خودت به خوبی آنان را می‌شناسی اجازه نمی‌دهد که حقایق را در محافل قم بیان کنم. فکر کردم اگر برای شما نویسم پس این را به چه کسی گویم. اجتهاد شخصی و اعتقاد کامل مخلص این است که حزب توده برای ایران ضرورت دارد و باید او را نگهداری کرد. سؤال کنید به چه علت؟

عرض می‌کنم برای حفظ مقدسات و شعائر مذهبی، برای حفظ آزادی مردم، برای نگهداری مملکت از شر دسایس و حیل اجنبی‌ها...
خواهید گفت مگر حزب توده به حفظ شعائر و مقدسات مذهبی علاقه‌مند است که تو وجود او را برای حفظ آنها ضروری می‌دانی؟

عرض می‌کنم عملاً تاکنون برای حفظ آزادی قیام و اقدام نموده و بعد از توجهات باری تعالی در نتیجه همین مجاهدت حسنه آن حزب بوده که امروز ملت ایران می‌تواند آزادانه به انجام فرایض مذهبی و شعائر و مقدسات دینی خود اقدام نماید.
شما به خاطر بیاورید دوره ۲۰ ساله منحوس رضاخان را، مگر رحلت مرحوم حاج شیخ عبدالکریم حائری مرجع بزرگ شیعیان و یا فوت حضرت آیت‌الله نائینی رحمت‌الله علیه را فراموش کرده‌اید، آن روز که مصادف با اوج قدرت رضاخان مستبد بود، افراد این مملکت نتوانستند حتی به انعقاد مجلس ترحیم مبادرت نمایند. بازار تهران دو ساعت تعطیل گردید مأمورین کذایی نظمیه مختاری به زور آنان را مجبور به یاز کردن نمودند.

مگر ما به چشم ندیدیم که روز یازدهم محرم ۱۳۱۶ مردم را مجبوراً به چراغانی برای جشن تولد شاه وادار نمودند ولی اگر کسی می‌خواست مجلس سوگواری برای امام علیه‌السلام منعقد نماید او را در سیاه چال زندان می‌افکندند.»
امروز چه شده که معکوس آن جریانات وحشتناک دیده می‌شود، آیا اولیای امور به

حفظ شعایر دین و حفظ عقاید حقه مردم علاقه‌مند شده‌اند؟
 مسلماً نه، زیرا متأسفانه همان‌هایی که ابزار حکومت منحوس رضاخان بودند و حالا هم غالباً بر سر کار و فاعل مایشاء می‌باشند.

همین مجاهدت حزب توده که می‌خواهند به دست ما آنها را از میان بردارند موجب گردیده همان‌هایی که دیروز تحت امر پهلوی با دیانت مردم و مقدسات مذهبی ضدیت می‌کردند، همان‌هایی که روسری زنهای مسلمان را در وسط خیابان از سرشان پایین می‌آوردند و روحانیون متقی را در انظار خفیف و به سیاه چالهای زندان قصر و یا مانند مدرس شهید علیه‌الرحمه به تبعیدگاههای مخوف می‌افکندند، امروز واشریعتاً نموده و برای غربت اسلام و حفظ شعایر دین ندبه می‌خوانند.

آیا اگر حزب توده نبود این‌ها می‌گذاشتند مردم نفس بکشند چه برسد در رحلت یک مجتهد بزرگ ابراز احساسات نمایند.

من نمی‌خواهم بگویم که حزب توده به تمام مقدسات مذهبی احترام می‌گذارد (اگر چه برخلاف آیین مقدس اسلام قدمی بر نمی‌دارد). ولی به هر حال از وجود اوست که امروز حتی مدیر تئاتر تهران که برای خنده مردم خود را به هزار رنگ درمی‌آورد و در روزنامه‌اش هزار فحش و ناسزا به روحانیون داده از منافع سرشار چند شب تئاتر خانه خود می‌گذرد و به عتبات عالیات مشرف می‌شود تا به قول خودش در مراسم شب سه آیت‌الله اصفهانی شرکت و به دست بوس حضرت آیت‌الله قمی نایل گردد.

به راستی توهین‌هایی که پسر سیدعلی آقای یزدی و امام جمعه خوئی بر اسلام و مسلمین نموده‌اند و خواهند نمود هیچ‌گاه همان‌هایی که به ما قفقازی و ملحد معرفی می‌کنند تاکنون ننموده‌اند.

صادق سرمد شاعر مداح سیدضیاء در سه سال قبل به ساحت قدس علوی و ائمه و اهل بیت در یک قصیده مفصل که در چندین روزنامه نیز طبع نمود توهین کرد حالا همین

شخص صدای واشریعتا بلند کرده و حامی و متکای او جمال و پسر سیدعلی آقا می‌باشد. همین طور فعلل و تفعّل ما اگر واقعاً به حفظ دیانت و عقاید حقه خود معتقدیم، اگر بقای ایران و استقلال و بالاتر از همه آزادی مردم را بخواهیم، نباید فریب خورده، حزب توده را تضعیف نماییم. اعتقاد من این است: تضعیف حزب توده یعنی از بین بردن آزادی، یعنی ایجاد حکومت زور و رضاخانی.

در این نوع حکومت بازهمان تضيیقات و تهدیدات دوره منحوس ۲۰ ساله خواهد بود و ما اگر واقعاً دلمان به حال اسلام سوخته نباید با ایجاد حکومت ترور و وحشت موافقت نماییم.

ما یک بار گول خوردیم، به دست ما (البته بعضی نه همه) رضاخان قوت گرفت و سلطنت او مستقر شد. همین که بر اورنگ قدرت تکیه زد مخالفت با ما و مردم را شعار خود ساخت. حالا هم دلالتان اجانب می‌خواهند به دست ما جبهه مخالفین خود را از میان بردارند. لیکن مسلم است همین که بر مرکب آرزو و آمال خود سوار شدند همان آتش است [و] همان کاسه. هر صدایی بلند شود خفه می‌کنند چه صدای روحانیون و مردم متدین. این مملکت.

خواهش دارم در هر محفلی که مقتضی بود درباره این عرایض من که البته قبول خواهید داشت تبلیغ فرمایید. من گوهر این فکر عالی را امروز تقدیم کردم شما هم در حفظ و تعمیم این فکر کوشش کنید.

این را هم بگویم، تصور نفرمایید که من عقیده دارم تمام قدرت باید در دست حزب توده باشد و بنابراین باید به تقویت دائمی آن فرقه سیاسی اقدام نمود، نه من که از لحاظ نوع تحصیل به تجزیه و تحلیل منطقی قضایا عادت دارم، با این عمل هم مخالفم و قدرت بیش از اندازه آنها را هم برای مملکت مضر می‌دانم. همان طوری که تضعیف آنها را هم به دلایلی که عرض شد خیانت می‌دانم.

باز هم در این موضوع عرایضی حضورتان خواهم نمود.

والسلام علی من اتبع الهدی

رهبر - با این که عالم روحانی محترم در آخر نامه نظری ابراز فرمودند که عدم هم‌آهنگی کامل ایشان را با پیروزی حزب ما آشکار می‌سازد، با وجود این چون نامه ایشان حاکی از یک قضاوت عالمانه و بی‌غرضانه و در عین حال از روی خردمندی و تعمق است درج کردیم. ای کاش همه روحانیون محترم کشور ما مانند عالم و نویسنده نامه فوق به حقایق توجه می‌فرمودند.

[۵۸۶ - ۱۰۹۰۰۲]

۳۷۸

[رییس شهربانی کل کشور به نخست وزیر، ۲۳ فروردین ۱۳۲۶]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، تاریخ ۲۳/۱/۲۶، شماره ۱/۴۳۱/۶۱۰

جناب اشرف آقای نخست وزیر

عطف به مرقومه شماره ۳۸۴۵۴ - ۲۵/۱۰/۲۴ دستور لازم به شهربانی مربوطه صادر و جواباً گزارش می‌دهد: علینقی ربانی، رییس فرهنگ درجز به فرهنگ قوچان و جبار جباریان به ثبت اسناد بجنورد منتقل و بقیه اشخاص پس از انحلال حزب توده به کسب و کار خود مشغول، فقط شبها به عنوان استماع اخبار به نمایندگی شوروی که متصدی آن کارازف پطروسیان تبعه شوروی است رفت و آمد نموده و عملیاتشان به طور غیرمحسوسی تحت مراقبت می‌باشد.

از طرف رییس شهربانی کل کشور - سرهنگ حسام وزیری [امضا]

[۵۸۶ - ۱۰۹۰۰۲]

سبزوار

۳۷۹

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۲ آبان ۱۳۲۳]
 وزارت کشور، شهربانی کل کشور، تاریخ ۲۲/۸/۲۳، شماره ۹۰۰۶
 محرمانه، مستقیم

وزارت کشور

در تعقیب گزارش شماره ۹۰۰۴ برطبق گزارش تلگرافی شماره ۱۶۱۳ شهربانی
 مشهد به اتکای گزارش شهربانی سبزوار معروض می‌دارد:
 آقای پروین گنابادی نماینده مجلس که از تهران به مشهد می‌آمده‌اند روز ۱۷ آبان ماه در
 خیابان بیهقی^(۱) سبزوار مقابل حزب توده برعلیه جناب آقای نخست وزیر و آقای
 سیدضیاءالدین سخترانی نموده‌اند انتظامات برقرار بوده است.

رییس شهربانی کل کشور - سرپاس سیف [امضا]

[۲۹۳۰۰۲۱۴۲ - ۲۲۲ ظ ۴ ب آ ۱]

۳۸۰

[رییس شهربانی کل کشور به نخست وزیر، ۱۳ مرداد ۱۳۲۴]
 وزارت کشور، شهربانی کل کشور، محرمانه، مستقیم

وزارت کشور

برطبق گزارش شماره ۹۰۶ شهربانی مشهد به استناد گزارش شهربانی سبزوار
 معروض می‌دارد:

۱. اصل: بیحقی

حزب توده به وسیله آقایان ایرج ساغری و آقای فرهی راجع به ورود نمایندگان اتحادیه کارگران شوروی و انگلیس به ایران و تنقیدات از آقای صدرالاشراف و سیدضیاءالدین و جلوگیری شهربانی همدان و قزوین از اقدامات حزب توده سخنرانی نموده‌اند.

رئیس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی

رونوشت گزارش فوق برای استحضار خاطر مبارک جناب آقای نخست وزیر تقدیم می‌گردد.

رئیس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا] ۵۱۸۴ - ۲۴/۵/۱۳

[۴۵۱ - ۱۰۹۰۰۲]

۳۸۱

[رئیس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۸ مرداد ۱۳۲۴]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، محرمانه، مستقیم

وزارت کشور

برطبق گزارش شماره ۱۰۰۹ شهربانی مشهد به استناد گزارش شهربانی سبزوار

معروض می‌دارد:

ساعت ۷ بعد از ظهر روز ۲۴/۵/۱۱ به وسیله آقایان محمد آزاد برومند و دادستان‌پور و حسین ریسی و شمس‌الدین ریسی رهبران حزب توده درباره فعالیت کارگران و قوی بودن^(۱) حزب توده و تنقید از سیدضیاءالدین و دشتی و اکثریت مجلس سخنرانی نموده‌اند.

رئیس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی

رونوشت گزارش فوق برای استحضار خاطر محترم جناب آقای نخست وزیر تقدیم می‌گردد.

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا] ۵۳۲۱ - ۲۴/۵/۲۸

[۴۵۱ - ۱۰۹۰۰۲]

۳۸۲

[وزیر جنگ به نخست وزیر، ۹ مهر ۱۳۲۴]^(۱)

وزارت جنگ، ستاد ارتش، شماره ۲۶۲۲۹/۵۱۰۴۱/م، مورخه ۲۴/۷/۹

محرمانه، مستقیم، خیلی فوری

جناب آقای نخست وزیر

پیرو گزارش شماره ۴۲۲۰۳ / ۲۱۱۰۱ / ۲۴/۶/۷ محترماً به استحضار عالی می‌رساند: برطبق گزارش واصله در روز ۲۴/۶/۲۲ از ساعت ۱۹ تا ۲۲ حزب توده سبزوار جمعیت کثیری [را] جمع نموده و در تمام مدت با صدای بلند هورا و فریاد می‌نمودند. در موقع خروج از محل حزب، درسی قدمی به پادگان نظامی مانده به آنها اخطار شد که متفرق شوند که در نتیجه عده‌ای از آنها به خصوص رضا شفیعی برادر سرگرد فراری شفیعی اعتراض نموده تا آن که فرهی نام رهبر حزب رسیده و به او اخطار می‌شود که در حدود پاسگاه نباید اجتماع شود. لذا با اعتراض و هوراکنان متفرق می‌شوند و به طوری که استنباط شده است حزب توده در سبزوار زمینه انقلاب و اغتشاش را فراهم می‌نماید و به همین جهت ضروری است که پادگانهای نقاط تقویت

---

۱. از اسناد اداره کل آرشیو، اسناد و موزه دفتر ریاست جمهور

شوند. ولی چون موافقت مقامات شوروی تاکنون اعلام نشده و لشکر آزادی عمل ندارد در این خصوص کسب تکلیف می‌نمایند. لذا مستدعی است مقرر فرمایند از نتیجه اوامر صادره وزارت جنگ را مستحضر سازند.

وزیر جنگ [امضا ابراهیم زند]

[حاشیه]: به وزارت امور خارجه نوشته شد. ۷/۱۵

۳۸۳

[دادستان سبزواری به دادگستری، ۱۷ بهمن ۱۳۲۴]
 وزارت دادگستری، رونوشت تلگراف رمز آقای مستوفی
 دادستان شهرستان سبزواری، به تاریخ ۲۴/۱۱/۱۷

دادگستری

تعییب ۴۳۰۶ دوم بهمن در حالتی که مریض و از آمدن [به] اداره ناتوان [و در] منزل افتاده بود [م] کلفت از بازار آمده اظهار داشت که بازار تمام بسته، بعد صدای هورا بلند شد. ناچار برای این که در اداره باشم^(۱) [که] اگر اتفاق خلاف انتظاری باشد بتواند جلوگیری نماید و با حال ناتوانی [به] اداره آمده و بلافاصله با تلفن رییس تلگراف گفت اهالی عموماً [به] تلگرافخانه ریخته‌اند شما را می‌خواهند. بعد جمعی رسیده بنده را بردند دیدم تقریباً تمام حیاط و بیرون تلگرافخانه پر است موضوع این است که اهالی به طرز انتخابات متعرض هستند که حزب توده در انتخابات فرماندار اعمال نظر کرده، نتیجتاً هیأت نظار را تغییر [دهید]. [هم از این جهت] که [هیأت نظار در دادن تعرفه علناً دخالت نموده، مردم غیر افراد توده را نمی‌گذارند تعرفه بگیرند. نتیجتاً جمع کثیری احزاب در حیاط اطاقهای تلگرافخانه مجتمع مثل آتش و پنبه مشرف به حوادث ناگوار

۱. اصل: بودم

بوده، بنده رفته با مذاکره با رؤسای طرفین مجتبعین را متفرق، قرار شد اگر تا فردا اصلاح نشود فردا صبح دوباره عموماً آمده متحصن شوند. الان بازار تمام بسته [است و] به دربار، وزارتخانه‌های کشور، خارجه، نخست وزیری [و] مجلس تلگرافات کرده‌اند. رونوشت برابر اصل است.

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۲۷]

۳۸۴

[وزیر کشور به نخست وزیر، ۲۲ بهمن ۱۳۲۴]

وزارت کشور، اداره اطلاعات و آمار، شماره ۶۹۳۶/ط/۷۲۱۰۹

تاریخ ۱۳۲۴/۱۱/۲۲

جناب آقای نخست وزیر

فرمانداری سبزوار تلگرافاً گزارش داده بود که برای تعیین هیأت نظارت انجمن ولایتی اختلافاتی بین دستجات مختلف بروز نموده است. چون فرماندار مریض است [و] قادر به حل اختلاف و ملاقات با اشخاص نمی‌باشد، لذا به استانداری نهم دستور داده شد فوراً یک نفر مأمور طرف اعتماد به آنجا بفرستند و به شهربانی کل برای حفظ انتظامات آنجا دستور لازم صادر گردید.

روز ۲۴/۱۱/۱۷ قبل از ظهر از تلگرافخانه اطلاع دادند که عده‌ای از اهالی سبزوار تقاضای مخابره حضوری دارند.

یک ساعت پیش از ظهر معاون وزارت کشور در اداره تلگرافخانه حضور به هم رسانیده چون حاضرین در تلگرافخانه آنجا دو دسته و عده‌ای از جریان انتخابات شاکی و دسته دیگر راضی بودند و عده‌ای آقایان طباطبایی نمایندگان مجلس را دعوت کرده و عده دیگر حضور آقایان دکتر کشاورز و پروین گنابادی نمایندگان مجلس را خواسته و هر دو دسته حضور معاون وزارت کشور را تقاضا داشتند، بالاخره قرار شد آقایان نمایندگان

طرفین در اداره تلگرافخانه حاضر شوند. آقای طوسی نماینده مجلس نیز از طرف جناب آقای رییس مجلس حضور یافته، آقای برهمند هم که از طرف استانداری برای بازرسی آمده و در کار انتخابات نظارت می‌کند و آقای رییس شهربانی سبزواری در تلگرافخانه سبزواری حاضر شدند. پس از مخابرات حضوری به آقای برهمند بازرس استانداری دستور داده شد با تشریک مساعی فرماندار در رفع اختلاف و حفظ انتظامات کوشش نمایند. به رییس شهربانی نیز تذکر داده شد که با تشریک رییس ژاندارمری از هر گونه عمل خلاف انتظامی جلوگیری و مراقبت لازم به عمل آورند. ضمناً بر اثر مذاکراتی که بین آقایان برهمند و دادستان و رییس شهربانی با اهالی به عمل آمده، قرار شد پنج نفر از طرف اهالی شهر و پنج نفر از طرف حزب توده تعیین و فرمانداری سبزواری حاضر شده و تصمیم بگیرند. از ساعت ۳ الی ۹ عصر عموماً و در فرمانداری سبزواری حاضر، در نتیجه مذاکرات نمایندگان، ائتلاف بین طبقات مختلف به عمل آمده و بدین طریق اختلاف انتخاباتی برطرف گردد و فعلاً اهالی مشغول گرفتن تعرفه و انتظامات برقرار است. اینک گزارش جریان امر را بدین وسیله معروض می‌دارد.

به جای وزیر کشور [امضا فریدونی]

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۲۷]

۳۸۵

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۸ آبان ۱۳۲۵]

وزارت کشور، رونوشت، شماره ۱۰۵۹۵/۱۷۱۶۱/۱، مورخه ۲۵/۸/۸

وزارت کشور

به استحضار می‌رساند: طبق گزارش شماره ۱۶۸۶ - ۲۵/۷/۲۰ شهربانی مشهد به

استناد گزارش سبزوار ساعت ۱۷ روز ۱۷ مهرماه از طرف حزب توده در خیابان بیهقی سخنرانی به عمل آمده، ابتدا آقای ابراهیم‌زاده راجع به احزاب اظهار داشته است که احزاب موجب ترقی و تعالی کشور است. بعد آقای زمانی عضو حزب توده چند فرد شعر راجع به آزادی‌خواهی خوانده و سپس آقای ساغری کارمند فرهنگ ضمن سخنرانی گفته است: من از فارس می‌آیم و چیزهایی که مشاهده نموده‌ام بیان می‌کنم. آقایان انگلیسها چطور از استفاده سرشار [از] نفت ایران زندگانی آقایی دارند. برعکس بیچاره رعیت ایران با حال رقت‌آوری به زندگانی خود ادامه می‌دهند. در پایان آقای فرهی رهبر حزب نیز در موضوع فارس اظهار داشته است که آقای قوام‌السلطنه تمام این مشکلات را اصلاح خواهند کرد.

از طرف رییس شهربانی کل کشور. پاسیار ۱ حسام وزیری

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۸۶]

۳۸۶

[بخشداری ششتمد به فرماندار شهرستان سبزوار تاریخ ۱۲ اسفند ۱۳۲۷]
وزارت کشور، فرمانداری سبزوار، شماره ۵۱۰، تاریخ ۱۳۲۷/۱۱/۲۲

وزارت کشور - فرمانداری سبزوار

محترماً پیرو نامه شماره ۵۰۶ - ۲۷/۱۱/۲۰ و شماره ۵۰۷ - ۲۷/۱۱/۲۰ اینک به طور محرمانه تحقیق گردیده تا حال ۱۵ نفر خود را به حزب سری توده جدید که در این بخش تشکیل گردیده، معرفی و لکن به طوری که معلوم می‌شود دفتری در بین نیست که نام‌نویسی شود. تمام کارهای ایشان بدون مدارک می‌باشد که چنانچه از [سوی] ادارات اشخاصی را تعقیب نمایند و بخواهند از آنها [مدرکی] کشف نمایند [نتوانند].

مع الوصف سیاهه آن به طوری که شنیده شده تهیه و برای مزید استحضار به پیوست تقدیم می‌دارد. در ضمن به طوری که در بین اهالی مذاکره می‌شود سرکار گروهبان زنده‌طلب و مقصودی، نویسنده ژاندارمری و احمدی و شیخعلی ژاندارم هم در جلسات محرمانه حضور دارند و تبلیغات می‌نمایند. چون مدرک هم هنوز به دست نیامده نمی‌توان کاملاً درباره اشخاص اظهار عقیده نمود. اینک به طور گزارش به عرض می‌رساند، البته در پرده مشغول به تحقیقات بوده و می‌باشم، چنانچه مدارک کافی به دست آمد مفصلاً به عرض خواهم رسانید.

بخشدار ششتمد سلامتی

سرخس

۳۸۷

[فرمانده ژاندارمری کل کشور به وزارت کشور، ۲۱ بهمن ۱۳۲۴]
 وزارت کشور، ژاندارمری کل کشور، شماره ۳۴۰/۲۳۵۱
 تاریخ ۱۳۲۴/۱۱/۲۱، پیوست ۲ برگ، محرمانه

وزارت کشور

محترماً معروض می‌دارد: طبق گزارش کلانتر مرز سرخس و کلات چندی است تظاهرات دموکراسی و نظیر آنها نیز در سرخس شیوع یافته و به وسیله انتشار آگهی و غیره نکاتی به زارعین و اهالی از طرف نمایندگان حزب توده خراسان گوشزد می‌گردد ضمناً ۲ فقره عین بیانیه‌های انتقادی اتحادیه کشاورزان و کمیته محلی حزب توده سرخس را نیز فرستاده که رونوشت هر دو بیانیه برای استحضار عالی به پیوست تقدیم می‌دارد.

فرمانده ژاندارمری کل کشور. سرتیپ خسروپناه [امضا]

[حاشیه]: محرمانه. اداره سیاسی به جناب آقای نخست وزیر عرض و یک نسخه از بیانیه را بدهید. ۲۴/۱۱/۲۲

[۲۹۳۰۰۲۱۴۲ - ۲۲۲ ظ ۴ ب آ ۱]

طبیات

۳۸۸

[کمیته محلی طبیات به کمیته مرکزی حزب توده ایران، ۱۵ مرداد ۱۳۲۵]
وزارت پست و تلگراف و تلفن، تلگراف از طبیات به ط، شماره تلگراف ۱۱
تاریخ اصل، تاریخ وصول ۵/۱۸

کمیته مرکزی حزب توده ایران

کیه حضرت اشرف آقای نخست وزیر، کیه نامه رهبر تهران. در میتینگی که با حضور دوهزار نفر از اهالی طبیات روز جشن مشروطیت داده شد قطعنامه صادر گردید:
۱ - دولت باید اقدام کند که ایران (پل پیروزی متفقین) در کنفرانس صلح شرکت کند ۲ - دولت هر چه زودتر به کشتار فاشیست مآبانه سمنان و خوزستان و کودتای نظامی کرمان رسیدگی و مسببین آن را به اشدترین مجازات نماید ۳ - شرکت نفت انگلیس که ثروت ما را می برد حق ندارد به جان و مال افراد ما تجاوز نموده و در مورد امور داخلی ما دخالت نماید. باید دولت به شورای امنیت شکایت کند تا بدین وسیله احقاق حق شود. ۴ - اصلاحات که ملت آذربایجان به عمل آورده است باید در سراسر نقاط ایران تعمیم یابد. مخصوصاً برق، آزادی رأی آزادی فردی و اجتماع برای عموم ملت مخصوصاً دهقانان [تأمین شود.]

تشکیلات حزب توده طبیات معمارزاده، جاویدی، فرشچی

[۱۰۹۰۰۲ - ۸۲۸]

۳۸۹

[وزیر جنگ به نخست وزیر، ۵ آبان ۱۳۲۵]

وزارت جنگ، اداره ستاد ارتش، دایره رکن دوم، شعبه ۳
شماره ۶۱۲۵۵/۶۱۲۵۵/۲۹۶۵۱/۳/۴۱۹۸، تاریخ ۲۵/۸/۵، محرمانه، مستقیم

جناب اشرف آقای نخست وزیر

محترماً معروض می‌دارد طبق گزارش واصله از لشکر ۸ خاور، معمارزاده مدیر فرهنگ طبیات در سخنرانی که در تاریخ جمعه ۲۵/۷/۱۲ در میدان طبیات برای افراد حزب توده ایراد نموده این طور گفته است که کمیته مرکزی حزب توده مشغول جمع‌آوری اسلحه جهت تقسیم به نفرات حزب است. قریباً اسلحه وارد و بین کارمندان حزب به منظور تشکیل قوای چریک تقسیم خواهد شد.

از طرف وزیر جنگ - سرتیپ مقتدر [امضا]

[۵۸۶ - ۱۰۹۰۰۲]

قوچان

۳۹۰

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۳ فروردین ۱۳۲۳]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، محرمانه، مستقیم

وزارت کشور

تعقیب گزارش شماره ۹۰۰۶ بر طبق گزارش شماره ۱۶۲۲ شهربانی مشهد به استناد گزارش شهربانی قوچان معروض می‌گردد:
عصر روز ۱۹ آبان از طرف حزب توده وسط چهارسوق به وسیله ابراهیم صمدی راجع

به نفت شمال که امتیاز آن را روسها خواسته‌اند و استعفای آقای ساعد سخنرانی به عمل آمده و ضمناً به افراد حزب اخطار شده است در ظرف ۴۸ ساعت به محل حزب توده در قوچان حاضر شوند.

رونوشت گزارش فوق برای استحضار خاطر محترم جناب آقای نخست وزیر تقدیم

می‌گردد. ۹۰۳۴ - ۲۳/۸/۲۳

رییس شهربانی کل کشور - سرپاس سیف [امضا]

[۳۴۱ - ۱۰۹۰۰۲]

۳۹۱

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۴ آذر ۱۳۲۳]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، تاریخ ۲۳/۹/۴

شماره ۱/۹۱۰۵/۱۱۰۶۲، محرمانه

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: شهربانی مشهد به استناد گزارش شهربانی قوچان گزارش می‌دهد، روز ۱۲ آبان از طرف حزب توده به وسیله صمدی کارمند «یو.ک. سی.سی» و شمس فاطمی و ملاک در میدان عمومی در اطراف نفت شمال و برعلیه آقای سیدضیاءالدین سخنرانی به عمل آمده است.

رییس شهربانی کل کشور - سرپاس سیف [امضا]

[۲۹۳۰۰۲۱۴۲ - ۲۲۲ ظ ۴ ب آ ۱]

۳۹۲

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۱۶ دی ۱۳۲۴]

وزارت کشور، اداره سیاسی، شماره ۱۲۹۷۸ - ۱/۱۰۹۹۶

تاریخ ۱۳۲۴/۱۰/۱۶

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: شهربانی مشهد به استناد گزارش شهربانی قوچان به شماره ۲۲۹۹ - ۲۴/۱۰/۶ و ۲۳۰۵ - ۳۲۴/۱۰/۶ گزارش می‌دهد حزب توده قوچان از اوضاع آذربایجان سوء استفاده نموده مشغول فعالیت‌هایی می‌باشد. اخیراً هم مهندس شیدفر از تهران به آنجا رفته سخنرانی‌هایی نموده، ضمناً اوراق چاپی راجع به تراکمه استرآباد تحت عنوان این که «دولت از ما چه می‌خواهد». از طرف حزب توده آنجا منتشر شده که دو نسخه رونوشت آن با رونوشت سخنرانی‌های مهندس نامبرده به ضمیمه تقدیم می‌گردد.

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی امضا

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۳۷]

۳۹۳

[گزارش فعالیت‌های حزب توده قوچان، بهمن ۱۳۲۴]

وزارت کشور

ریاست شهربانی شهرستان قوچان

محترماً به عرض می‌رساند، ساعت ۱۵ روز ۵ بهمن ماه ۲۴، آقای مهندس قندهاری، رهبر حزب توده در میدان عمومی از طرف حزب توده قوچان سخنرانی می‌نمود. موضوع سخنرانی ایشان را به شرح زیر به عرض می‌رساند:

۱ - بدو مهندس قندهاری اظهار داشت چند نفر از حزبیها در شهربانی درجز مدتی

است بازداشت می‌باشند. اخیراً از آقای دادستان قوچان (زمانیان) تقاضا شد که [به] پرونده آنها رسیدگی و تکلیف آنها را تعیین نمایند. بنا شد آقای صادقی، بازپرس شعبه ۲ دادگستری قوچان به اتفاق [به] درجز رفته [به] پرونده آنها رسیدگی و تکلیف آنها معلوم گردد. آقای صادقی از حرکت به درجز به عنوان مختلف خودداری، اگر بازداشت‌شدگان پول داشتند البته صادقی در حرکت تسریع می‌کرد، این است وضعیت دادگستری. از طرفی [افراد] محلی و ژاندارم‌های خارج، شهر را آتش زده‌اند، هر یک به عناوین مختلف از زارعین بیچاره پولها جمع‌آوری می‌کنند و کسی نیست که به داد آنها برسد. ما هم یک دست داریم، اگر شماها با ما کمک کنید سازمان حزب تنظیم شود می‌توان کاری از پیش برد. اگر متفقین از کشور ایران خارج شوند حکومت وقت همه ماها را در زندان خواهد انداخت. بیایید اتحاد کنیم دست به دست همدیگر بدهیم، این حکومت و عمال او را که خائن می‌باشد از بین ببریم [و] قانون اساسی را در کشور اجرا کنیم.

۲- آقای خاوری که چند روز است از مشهد به قوچان آمده [و] داخل حزب توده است پشت میز رفته خطاب به حضار اظهار نمود: از عمال رضاخانی، حکیمی، صدر [و] سیدضیاءالدین خائن که می‌خواهد مملکت ما را به انگلیسها بفروشند، وزراء و وکلاء و غیره کلیتاً که به نفع انگلیسها کار می‌کنند و حتی یک قدم برای اصلاح مملکت و ملت برنداشته و می‌گویند حزب توده بلشویک هستند، آقایانی که به نفع انگلیسها کار می‌کنند بین ماها و ملت تفرقه انداخته، در کشور، مذهب آقایانی که صوفی، بهایی، مسلمان و غیره رواج پیدا کرده می‌خواهند به این نحو ماها را به جان یکدیگر انداخته و از وضعیت استفاده کنند. آقایان بیایید با هم دست به دست داده تا اصلاحات لازم را در کشور بنماییم، کارها خود [به] خود درست نخواهد شد مگر به اتفاق، چنانچه سر و صدایی شود شماها به گوشه خانه‌های خود پناه می‌برید. با هم دست اتفاق بدهید تا بتوانیم

کارها را سر و صورت بدهیم. پس از نیم ساعت سخنرانی خاتمه یافته در حدود سیصد نفر در موقع سخنرانی حضور داشتند که متفرق شدند. مراتب برای استحضار عرض شد.

جاودانی پاسبان شماره ۶

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۹۲]

۳۹۴

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۸ اسفند ۱۳۲۴]
وزارت کشور، شماره ۱/۱۳۶۷۵/۱۸۱، محرمانه

وزارت کشور

محترماً گزارش شماره ۳۰۴۷ - ۳۲۴/۱۲/۲۸ شهربانی مشهد ذیلاً معروض می‌گردد. گزارش شهربانی قوچان حاکی است ساعت ۱۵ روز جمعه ۳۲۴/۱۲/۱۷ از طرف حزب توده قوچان در میدان عمومی سخنرانی ایراد که به شرح زیر به عرض می‌رساند: بدو آقای علی خاوری شغل دبیر فرهنگ قوچان پشت میز سخنرانی رفته فریاد می‌زد رفقا زمان رضاخان قلدر گذشت که آزادی خواهان را در زندان از بین ببرند. مدت چهار سال است که به زحمت زیاد آزادی خواهان فعالیت به خرج داده تا توانسته‌اند حزب خودشان را پیش برده و از زیر شکنجه مامورین رهانیده‌اند که ماها بتوانیم به شماها حالی کنیم از هیچ کس نترسید. عده زیادی با تفنگ و سرنیزه در پشت حزب توده ایستاده‌اند. بعد از ایشان مهندس قندهاری رهبر حزب توده قوچان پشت میز سخنرانی رفته با حالت عصبانی و صدای بلند گفت رفقا مامورین سابق شهربانی و ژاندارمری برحسب دستور رضاخان برای شماها پرونده‌سازی می‌کردند وزارت و ادارات دادگستری از ترس مامورین شهربانی با پرونده‌سازی آنها موافقت می‌کردند و کلیه کارهای رضاخان به

وسيله پليس انجام مي‌گرفت. رفقا حالا گذشت آن دوره نترسيد عده زيادي از آزادي خواهان و پنج ميليون آذربايجاني تفنگ در دوش گرفته دليرانه و شجاع در مقابل اين حكومت پوسيده پشتيبان ماها هستند. آقاياں ما آزادي خواهان از سروجان گذشته‌ايم. حال كه قشون شوروي از ايران مي‌روند ماها بهتر مي‌توانيم حرفهاي خودمان را بگويم. نترسيد بيايد با ما باشيد. الساعه در تهران ۱۸۰ نفر دانشجوي دانشكده افسري شهرباني اعتصاب کرده و مي‌گويند بايد نشان و لباس ماها غير از لباس و نشان شهرباني فعلي باشد تا مردم تشخيص دهند كه ماها دزد و خائن و غارتگر پرونده‌ساز نيستيم. به علاوه بايد حقوق بيشتري از اين باشد كه كفايت هزينه عائله را بدهد كه ما هم مانند مامورين شهرباني مبادرت به دزدي نكنيم.

رئيس شهرباني كل کشور - صفاري امضا

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۸۶]

۳۹۵

[فرمانده ژاندارمري كل کشور به وزارت کشور، ۱۴ فروردين ۱۳۲۸]

وزارت کشور، ژاندارمري كل کشور، ركن ۲ ستاد، شعبه اطلاعات

شماره ۱/۱۴۴۹، تاريخ ۱۳۲۸/۱/۱۴، محرمانه، مستقيم

وزارت کشور

محترماً به عرض مي‌رساند: گزارش مورخه ۲۸/۱/۸ گردان مستقل ژاندارمري بجنورد مستند به گزارش گروهان قوچان حاكي است از ۲۷/۱۲/۲۱ تاکنون ۸ نفر از سران حزب توده قوچان به اسامي زير.

۱- حسن ذوقي مدير نمايشگاه شوروي و ايران

۲- عزیزخان مدیر گاراژ گلشن

۳- تقی کشاورز

۴- علی نقی ربانی دبیر فرهنگ

۵- کاظم سیامکی کارمند دارایی

۶- محمدعلی نعمت‌اللهی

۷- صالح صدیق نجار

۸- معزی فر دندانساز

وسیله پادگان نظامی و شهربانی قوچان دستگیر و به ستاد لشکر ۸ معرفی گردیدند.

از طرف فرمانده ژاندارمری کل کشور سرتیپ خسرو داد

[حاشیه: فعلاً اقدامی ندارد. ۲۸/۱/۱۷]

[۲۹۰۰۰۷۴۲۶ - ۸۶۳ ن ۴ آب ۱]

۳۹۶

[وزیر دادگستری به وزارت کشور، ۲ خرداد ۱۳۲۸]

بازرسی کل کشور، به تاریخ ۱۳۲۸/۳/۲، شماره ۱۲۵۰/ب

محرمانه و مستقیم

جناب آقای دکتر اقبال وزیر کشور

عطف به نامه شماره ۳۷۹/ی / ۲۵۶/م - ۲۸/۱/۲۱ متضمن رونوشت گزارش شماره

۱/۸۵۷ - ۲۸/۱/۱۲ اداره کل شهربانی راجع به بازداشت شش نفر از متهمین در قوچان

زحمت می‌دهد: طبق گزارش رییس دادگستری قوچان، شهربانی محل، متهمین را به

عنوان این که از عمال حزب توده بوده‌اند به دادسرا معرفی کرده و پرونده امر برای اقدام

به بازپرس شعبه ۱ ارجاع و نامبرده از نظر این که حزب توده قوچان دوسال قبل منحل شده و متهمین هم که در سالهای قبل در حزب مزبور اسم‌نویسی کرده‌اند [و] بعد از انحلال شعبه حزب فعالیتی از آنها دیده نشده و دلالتی بر تخلف ویژه نامبردگان موجود نبوده، متهمین را آزاد کرده و این عمل از نظر جانبداری یا مستند به نظریه خصوصی نبوده است و چون شهربانی محل جریان امر را به شهربانی و فرمانداری نظامی مشهد نیز گزارش داده و اشخاص مذکور را هم به دستور پادگان نظامی قوچان مجدداً به مشهد اعزام و به لشکر خراسان تحویل داده و دادستان فرمانداری نظامی پرونده‌های مربوطه را خواسته و با صدور قرار عدم صلاحیت به دادسرای قوچان اعاده داده است. و چون از طرفی بازپرس فرمانداری نظامی قرار اخذ کفیل درباره متهمین صادر کرده بود تا تاریخ ۲۸/۱/۱ که دادگستری قوچان گزارش داده به علت نداشتن کفیل بازداشت بوده‌اند. و ضمناً در گزارش رسیده اشعار شده است که با مذاکرات لازم با دادستان و بازپرس و پس از تحقیق کافی از متهمین درباره کسانی تصمیم شدید گرفته خواهد شد که فعالیت آنها برخلاف مصالح کشور محرز باشد والا صرف اسم‌نویسی در حزب توده بازداشت متهمین را ایجاب نمی‌کند و گویا شهربانی قوچان هم از این اقدامات عجولانه خود پشیمان شده و فرمانداری نظامی هم که با عجله پرونده متهمین را خواسته بود پس از ملاحظه پرونده، رسیدگی را از صلاحیت خود خارج دانسته و پرونده را به دادسرای قوچان اعاده داده‌اند که در جریان رسیدگی است.

وزیر دادگستری و رییس بازرسی کل کشور. [امضا دکتر سجادی]

[۲۹۰۰۷۴۲۶ - ۸۶۳ ن ۴ آب ۱]

کاشمر

۳۹۷

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۴ آذر ۱۳۲۳]
وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، دایره محرمانه
تاریخ ۲۳/۹/۴، شماره ۱/۹۲۴۸/۱۱۰۶، محرمانه

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: شهربانی مشهد به استناد گزارش شهربانی کاشمر
گزارش می‌دهد، روز ۱۴ آبان وسیله عرفانی نام مقداری آگهی به نام حزب توده که روی
آن نوشته شده بوده است: «کابینه ساعد ملت ایران را به طرف بدبختی سوق می‌دهد» به
دیوار الصاق شده است.

رییس شهربانی کل کشور - سرپاس سیف [امضا]

[۲۹۳۰۰۲۱۴۲ - ۲۲۲ ظ ۴ ب آ ۱]

۳۹۸

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۶ بهمن ۱۳۲۴]
وزارت کشور، اداره کل شهربانی، اداره اطلاعات، دایره دوم
تاریخ ۲۴/۱۱/۶، شماره ۱/۱۱۳۸۳/۱۳۸۲۳، محرمانه

وزارت کشور

شهربانی مشهد طی شماره‌های ۲۴۶۷ - ۲۴/۱۰/۲۳ و ۲۴۸۲ - ۲۴/۱۰/۲۴ به
استناد گزارش شهربانیهای درجز و کاشمر گزارش می‌دهد اخیراً بیانه‌هایی تحت عنوان
(پیام به جوانان) از طرف کمیته ایالتی جوانان توده خراسان در کاشمر و درجز منتشر و در

معابر الصاق و یک نسخه آن ضمن گزارش واصل گردیده برای استحضار به ضمیمه تقدیم می‌گردد.

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

[۲۹۳۰۰۵۶۹۱ - ۲۴۴ ف ۵ ب آ ۱]

۳۹۹

[بیانیه حزب توده ایران، کمیته محلی کاشمر، شهریور ۱۳۲۵]

هموطنان عزیز همشهریه‌های محترم کاشمر

بیش از ۲۵ سال است که حکومت‌های ارتجاعی ملت ستم‌دیده ایران را در زیر فشار طاقت‌فرسایی از هستی قطع نمودند و از هر گونه نهضت ملی و آزادی‌خواهی با وضع وحشت‌آوری جلوگیری شد و هر گاه از گوشه و کنار ایران فریاد مظلومانه بلند گردید بلادرنگ ناله او را بیرحمانه در گلو خاموش نمودند. چه بسا رادمردان شریفی را به جرم آزادی‌خواهی نابود و در اعماق زندان معدوم نمودند. عده معدودی خودخواه سرنوشت ۱۵ میلیون نفوس را بازیچه هوا و هوس و فدای منافع شخصی کرده و آخرین رمق را از مردم گرفتند همه چیز را انحصار یک عده دزد و جنایتکار کردند. صدها هزار نفر در اثر نداشتن بهداشت، دوا و غذا به سختی جان دادند. فرهنگ جز نامی نداشت و ندارد که در نتیجه امروز صدی ۹۵ مردم ایران بی‌سواد می‌باشند. دستگاه دادگستری ایران جز پایمال نمودن حق مظلومین و حفظ منافع نامشروع ستمگران عمل دیگری انجام نداده، ارتش که افراد آن از طبقات و زارعین و کارگران و طبقه سوم این کشور هستند جز برای سرکوبی ملت و اجرای نیات مثنی غارتگر و نگاه‌داری دستگاه زور و

قلدری به کار نرفته. تجارت و واردات و صادرات کشور انحصار گروه معدودی از خدا بی‌خبر که جز ترقی اجناس و سود شخصی و احتکار و به جیب زدن میلیونها دسترنج زارعین و کارگران منظور دیگری نداشتند گردید. با ذکر این مقدمه و یادآوری این همه فجایع و فساد که بدون شک ملت ایران را دچار سرنوشت شومی نموده بود و بیم آن می‌رفت که شیرازه استقلال و شریان حیاتی ما را از هم پاره نماید در خلال این جریان یک عده مردان وطن‌پرست و از خود گذشته برای مبارزه با این جنایات و دستگاه فساد و نجات ملت ایران قد علم نموده و به تشکیل حزب توده ایران مبادرت نمودند.

پس از پنج سال فداکاری و مبارزه اینک موفق شده‌اند بیش از چندین صد هزار نفر از طبقات مختلف زارعین و کارگران و روشنفکران و اصناف را به منافع حقیقی خود آشنا نموده و آنها را متشکل سازند. با وجود این که استعمار طلبان و عمال ارتجاع به انواع مختلف یعنی به وسیله سرنیزه و خرج نمودن میلیونها پول و تهمت و افترا و کشتن و زندانی نمودن سعی نمودند این نهضت آزادی‌خواهی و مترقی را برهم زنند، ولی نه تنها موفق نشدند بلکه روز به روز تشکیلات ما وسیع‌تر و نیرومندتر گردید که اکنون در سرتاسر ایران این نیروی عظیم ملی با ستمگران در حال مبارزه است.

اینک روی سخن ما با شما دهقانان رنج‌کشیده کاشمر می‌باشد. ای دهقانان ستم‌دیده و ای طبقات شما را دعوت می‌کنیم که تنها راه نجات شما پیوستن به تشکیلات حزب توده و اتحادیه دهقانان می‌باشد. اکنون که یک عده از روشنفکران و آزادی‌خواهان کاشمر برای نجات و آزادی شما پیش‌قدم شده و دلیرانه برای هرگونه فداکاری آماده‌اند، شما نیز به صف آنها بپیوندید و دست اتحاد و اتفاق به طرف همدیگر دراز نمایید تا در

سایه اتحاد آهینین زندگانی خود و خانواده و فرزندان را از این فلاکت و گرسنگی نجات دهید. بیایید با رفقا و همشهری‌های خودتان هماهنگی نمایید تا از پشتیبانی میلیون‌ها نفر دهقان و کارگر عضو حزب توده و اتحادیه دهقانان بهره‌مند شوید. تنها راه نجات شما اتحاد است اگر می‌خواهید از تمام نعمت‌ها و مزایای زندگی از قبیل بهداشت و فرهنگ و لباس و خوراک برخوردار شوید و از زیر بار ظلم و فشار و انواع تعدیات نجات پیدا کنید دست اتحاد به هم داده و به تشکیلات حزب توده و اتحادیه دهقانان ملحق شوید حضرت رسول می‌فرماید: یدالله مع الجماعه یعنی دست خدا پشتیبان اتحاد است. زنده باد دهقانان رنج‌دیده و کارگران شرافتمند و اصناف و آزادی‌خواهان کاشمر- زنده باد تمام آزادی‌خواهان ایران

حزب توده ایران و اتحادیه دهقانان کاشمر

[۵۸۶ - ۱۰۹۰۰۲]

ع..

[رییس شهربانی کل کشور به نخست وزیر، ۱۲ دی ۱۳۲۵]
 وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره کارآگاهی، تاریخ ۲۵/۱۰/۱۲
 شماره ۱/۹۷۴۶/۱۶۰۰۰

جناب اشرف آقای نخست وزیر

محترماً به استحضار عالی می‌رساند: شهربانی مشهد گزارش می‌دهد برطبق گزارش شهربانی کاشمر روز ۲۵/۱۰/۴ کارمندان حزب توده تابلو حزب را پایین آورده و درب آن را بسته‌اند.

از طرف رییس شهربانی کل کشور - پاسیار ۱ حسام وزیری [امضا]

[۵۸۶ - ۱۰۹۰۰۲]

گناباد

۴۰۱

[تلگراف اهالی گناباد و فردوس به نخست وزیر، ۷ مهر ۱۳۲۴]، ۲۴/۷/۷

جناب آقای نخست وزیر

ولی‌الله شهاب وکیل^(۱) حزب توده در مجلس پسرعموهای خود را سروان قدس‌نیا و اشراقی فرمانده گروهان و دسته ژاندارمری گناباد و فردوس کرده و دو افسر نامبرده با صرفنظر از این که عضو حزب توده و پسرعموی شهاب و باعث نفاق و دوئیّت بین دولت و ملت می‌باشند و سروان قدس‌نیا به عنوان کسب دستور از حزب توده برای افسران فراری خراسان دو ماه پیش مدتی در تهران منزل شهاب بود. به اتکا و دستور شهاب نماینده دروغی مجلس در آن حدود مرتکب چپاول و تعدّیات و اجحافات فراوان شده و به جای برقراری امنیت ایجاد هرج و مرج و اغتشاش می‌نمایند و مردم بیچاره آن حدود را به ستوه آورده‌اند، که بدین وسیله عواقب وخیم اعمال این دو نفر مأمور خائن مجلس را گوشزد کرده و درخواست اقدام عاجل می‌شود.

از طرف اهالی گناباد و فردوس، مسعودی

[۱۰۹۰۰۲ - ۴۴۸]

۴۰۲

[گزارش رمز دفتر پستی گناباد، ۲۳ مهر ۱۳۲۵]

وزارت پست و تلگراف و تلفن، تلگراف از تربت به تهران

تاریخ وصول ۷/۲۳

مقام وزارت

گزارش رمز دفتر گناباد عیناً مخابره می‌شود.

۱. شهاب فردوس نماینده گناباد در دوره چهاردهم مجلس شورای ملی.

۴۴۵۶ یغمایی - فوری گزارش رمز تلگرافی ۲۵/۷/۲۱ گناباد، دیشب در دبستان برای تقسیم گواهی نامه مجلس جشنی منعقد بعد از دادن نمایش که قسمتی از آن محاکمه شخصی که اضطراراً نانی دزدیده و محکوم به سه سال حبس شده، آقای رییس فرهنگ در راه مبارزه [برای آزادی اظهاراتی نموده، سپس چند جلد کتاب در راه پیروزی به قلم آقای پروین گنابادی که دارای تصاویر لنین - استالین - ژکوف می باشد، با نوشتن شرحی در صفحه اول آن به شاگردانی که بازی نموده بودند جایزه دادند.

شریفی

رونوشت با اصل یکی است.

[۱۰۹۰۰۲ - ۱۷۷۳]

۴-۳

[دفتر تلگراف گناباد به وزارت پست و تلگراف و تلفن، ۱۳ آبان ۱۳۲۵]
وزارت پست و تلگراف و تلفن، تلگراف از گناباد به تهران

پیرو گزارش رمز ۳ جاری، امروز ظهر آقای معینان با حضور چهارصد نفر در دلویی سه کیلومتری، نطق مفصلی ایراد که مختصراً اظهار داشته منظور ما رهانیدن توده از قید اسارت است که دیگر ملاکین نتوانند با حمایت مامورین دزد، حق شما را و دولت انگلیس نفت یعنی طلای ایران را بخورند. حزب ما انگلیس ها را متوجه خطر نموده و حزب دموکرات را تشکیل داده اند. گر چه ظاهراً از توده حمایت می نمایند، ولی گول آنها را نخورید، عموماً نوکر انگلیسند. قضایای شهریور و طرز عمل افسران را یادآوری و تذکر داده از خونریزی نترسید.

شریفی

رونوشت با اصل یکی است.

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۸۶]

۴-۴

[حزب توده ایران - کمیته محلی گناباد به کمیته ایالتی خراسان، آبان ۱۳۲۵]
وزارت کشور، شهربانی کل کشور، گزارش شماره ۹ - ۱۶۸

کمیته ایالتی حزب توده ایران در خراسان

محترماً تعقیب گزارش شماره ۸ خاطر عالی را به جریان امور حزبی و تشکیلات و اقدامات این حوزه به شرح زیر معطوف می‌دارد: اولاً در تاریخ روز پنجشنبه ۲۵/۸/۱ ساعت ۳/۵ بعد از ظهر اطلاع رسید که جناب آقای معینیان و جناب مهندس روحانی اعضای محترم کمیته ایالتی به طرف گناباد می‌آیند. با فرصت ضیق و وقت کمی که تا ورود آقایان بود ساعت ۴/۵ بعد از ظهر، معذک بیش از هزار نفر از رفقای حزبی با کامیون و موتورسیکلت و دوچرخه با داشتن شعارهای حزبی تا شش کیلومتری گناباد به استقبال و پیشواز رفتند. بعد بلافاصله پس از ورود آقایان و پس از خیرمقدم از طرف متصدیان کمیسیون‌ها که صورت آن قبلاً تقدیم گردیده جناب آقای معینیان و آقای مهندس روحانی به سخنرانی جالب توجهی در اطراف تشکیلات حزبی و این که حزب توده ایران چه می‌گوید و چگونه زارع و رنجبر را به وظیفه خود آشنا می‌سازد، ایراد فرمودند. پس از خاتمه نطق، آقایان معظم‌الیه به اتفاق مستقبلین به طرف جویمند^(۱) عزیمت و در منزل رییس فرهنگ [که] یکی از رفقای حزبی [است.] توقف فرمودند و در همان شب جریان تشکیلات و اقدامات انجام شده در گناباد مبسوطاً و مشروحاً به حضورشان معروض و تمام اقدامات انجام شده و تشکیلات و انتخابات متصدیان و اعضای کمیسیون مورد تصویب آقایان واقع و به منظور رسمی نمودن تشکیلات حزبی

---

۱. این سند، گزارش درون تشکیلاتی، کمیته محلی حزب توده در گناباد به کمیته ایالتی خراسان است که ظاهراً در اختیار شهربانی جویمند قرار گرفته و آنها نیز از روی آن رونوشت تهیه کرده‌اند.

گناباد بیانیه صادر فرمودند. که یک برگ آن برای مزید استحضار به ضمیمه تقدیم و در صورتی که مقتضی بدانند امر به درج آن در جریده راستی خواهند فرمود. قریب صد برگ از همان بیانیه منتشره در قرا و قصبات به دیوار الصاق گردید. صبح روز سوم آبان، آقایان به طرف فردوس و طبس عزیمت [کردند]. ولی پس از انتشار بیانیه، همان طوری که انتظار می‌رفت باعث خشم و عصبانیت و بغض یک عده معلوم‌الحال بدنام و مرتجع واقع و موجب عکس‌العمل شدید آنان گردید و به طوری که بعداً اطلاع رسید بعضی از اوراق بیانیه به دستور آقای قائم‌مقامی رییس شهربانی و آقای مرتضایی لیدر حزب دمکرات گناباد کنده و پاره شده بود.

بعد از رسمیت^(۱) یافتن تشکیلات حزب توده گناباد، همان طور که انتظار می‌رفت اشخاص معلوم‌الحال در صدد فعالیت و اقدام برای تأسیس حزب دمکرات گناباد برآمدند: ۱- توکلی‌زاده قوچانی از قاچاقچی‌ها و محرکین و مستأجرین عمده گناباد. ۲- علی مرتضایی کارمند فرهنگ که کارپرداز و همه کاره امیر بیرجندی^(۲) است. نامبرده با در دست داشتن یک مقدار زیاد موقوفات حوزه گناباد و بخشش آن به مفتخوارها و مرتجعین گناباد خویش را کاندید وکالت گناباد می‌داند و اداره املاک موقوفات اولادی نامبرده را گویا به آقای مرتضایی واگذار نموده است.^(۳) ۴- حاجی‌ابوالحسن کریمی از مستأجرین اداره املاک گناباد و از اشخاص معلوم‌الحال [و] کارپرداز امیر بیرجندی نامبرده ۵- حسن قهرمانی که شرح حال وی در سرمقاله جراید راستی در دو سال گذشته مفصلاً اظهار شده بود. ۶- شوکت...^(۴) که خود نیز از متنفذین این حوزه است با تشکیلات آنان موافق [و] تماماً محرک آنها است. از رؤسای دوایر دولتی اشخاص زیر

۱. اصل: رسمی

۲. امیر بیرجندی:

۳. مورد سوم در اصل نیامده است. احتمالاً به هنگام تهیه رونوشت یک سطر از قلم افتاده است.

۴. اسم ناخوانا

می‌باشند ۱- شریفی رییس تلگراف گناباد که سوابق زندگانی وی از لحاظ قاچاقچی‌گری و جاسوسی تا به حال چندین مرتبه در جراید راستی مطرح شده است و تمام دستگاه ارتباطی و مخابراتی را من غیررسم کاملاً در اختیار نامبردگان گذاشته و به منزله کارپرداز امیر بیرجندی نیز می‌باشد. و در نتیجه وسوسه و اغراض اشخاص نامبرده مخصوصاً رییس تلگراف فرماندار جدیدالورود گناباد، محقق امین را نیز به تشکیلات حزبی گناباد بدبین و مخالف نموده‌اند. جریان آقایان اعضای کمیته مبسوطاً و مشروحاً و شفاهاً معروض گردید. از اشخاص نامبرده بالا، به جز شریفی رییس تلگراف و توکلی‌زاده و مرتضایی، دیگران تماماً محرک می‌باشند. اوراق حزبی گویا در اختیار توکلی‌زاده و مرتضایی است و اسم‌نویسی و تعهد از اشخاص به ثبت اسم که به صورت گرفتن شناسنامه به عناوین مختلف و توسط مرتضایی صورت می‌گیرد. تحریک و آنتریک آنان روز به روز در تزیاید، در این صدد هستند که بلوا و آشوبی ایجاد، به اسم تشکیلات حزب توده گناباد اقدام نمایند. ولی همان طوری که شفاهاً از آقایان اعضای کمیته معروض گردیده است تا به حال افراد حزب این حوزه مقاومت و خونسردی خود را از دست نداده‌اند.

گزارش اقدامات انجام شده پس از ورود آقایان جداگانه تنظیم و به ضمیمه تقدیم و مستدعی تعیین تکلیف قطعی و صریح است. در پایان معروض می‌دارد که در قبال تمام تحریک و آنتریک‌ها و دسایس اشخاص بالا متأسفانه به اقتضای دوره مجهز و تمام وسایل حمل و قدرت فردی فعلاً هستند امیدواری و تنها نقطه اتکا و اطمینان اعضای حزبی این جا، به ارایه طریق مؤثر و صریح و تصمیم راهنمایی است که کمیته محترم ایالتی استان اتخاذ و راهنمایی خواهند فرمود. رونوشت برابر مدرک دریافتی است.

رییس شهربانی جویمند ستوان یکم احمد قائم‌مقامی

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۸۶]

۴-۵

[رییس شهربانی کل کشور به نخست وزیر، ۱۴ دی ۱۳۲۵]
 وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره کارآگاهی، تاریخ ۲۵/۱۰/۱۴
 شماره ۱/۹۸۲۹/۱۵۵۰۵

جناب اشرف آقای نخست وزیر

محترماً به استحضار عالی می‌رساند: شهربانی مشهد به استناد گزارش شهربانی گناباد اطلاع می‌دهد که کبیری رییس فرهنگ و رهبر حزب توده گناباد وسیله آموزگاران در شهر و قرای حوزه گناباد فوق‌العاده مشغول فعالیت برای انتخاب شهاب فردوس به نمایندگی مجلس می‌باشد و شهربانی آنجا علاوه می‌کند اقامت نامبرده در این موقع در آنجا صلاح نمی‌باشد. مراتب عرض در صورت اقتضا اوامر لازمه به وزارت فرهنگ صادر فرمایند.

از طرف رییس شهربانی کل کشور - پاسپار ۱ حسام وزیری [امضا]

[حاشیه]: به وزارت فرهنگ

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۸۶]

۴-۶

[وزیر کشور به استانداری خراسان، ۲۹ بهمن ۱۳۲۶]
 وزارت کشور، اداره سیاسی، شماره خصوصی ۱۵۴۱، تاریخ ۱۳۲۶/۱۱/۲۹

وزارت کشور

استانداری، فرمانداری گناباد رمزاً اطلاع داده است، در ۳ کیلومتری جویمند ۶۰ نفر اهالی به سرکردگی کدخدای محل به نام حزب توده تظاهراتی نموده‌اند که بعضی از کارمندان دولت هم شرکت داشته‌اند. قدغن فرماید برای جلوگیری از هرگونه عملیات

مخالف انتظامات دستور مراقبت لازم صادر و نتیجه را اطلاع دهند.

وزیر کشور [امضا فریدونی]

[۲۹۰۰۰۷۳۲۵ - ۷۱۱ ن ۴ الف ب ۱]

نیشابور

۴۰۷

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۰ آذر ۱۳۲۳]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، دایره محرمانه

تاریخ ۲۳/۹/۲۰، شماره ۱/۹۷۸۸/۱۱۷۵۷

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: شهربانی مشهد به استناد اطلاع رسیده از شهربانی نیشابور گزارش می‌دهد: ساعت ۴ الی ۵/۳۰ بعد از ظهر روز ۲۹ آبان ماه از طرف حزب توده مقابل حزب ابتدا سرود حزبی خوانده بعد آزاد برومند ورود آقای پروین گنابادی نماینده مجلس را اعلام و مشارالیه شرحی از آقای سیدضیاءالدین تنقید و اظهار نموده است: من و هفت نفر رفقایم در مجلس برضد او اقدام و امیدواریم همان طوری که کابینه آقای ساعد برکنار شد سیدضیاءالدین هم از ایران تبعید شود.

رییس شهربانی کل کشور - سرپاس سیف [امضا]

[۲۹۳۰۰۲۱۴۱ - ۲۲۱ ظ ۴ ب آ ۱]

۴۰۸

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۳ آذر ۱۳۲۳]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، محرمانه

تاریخ ۲۳/۹/۲۳، شماره ۱/۹۶۴۳/۱۱۸۳۸

وزارت کشور

تعقیب نامه شماره ۹۷۸۸/۱۱۷۵۷ - ۲۳/۹/۲۰ محترماً به استحضار می‌رساند شهربانی مشهد به استناد اطلاع رسیده از شهربانی نیشابور گزارش می‌دهد روز ۲۳/۹/۱ از طرف حزب توده مقابل حزب ابتدا سرود حزبی خوانده، ضمناً طباطبایی کارمند فرهنگ اشعاری مبنی بر بیچارگی ملت قرائت نموده، سپس دادستان پور اظهار داشته قانون اساسی با رژیم دموکراسی مطابقت دارد باید ملت بیدار شده وظیفه دموکراسی را بدانند.

رییس شهربانی کل کشور - سرپاس سیف [امضا]

[۲۹۳۰۰۲۱۴۲ - ۲۲۲ ظ ۴ ب آ ۱]

۴۰۹

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۱۱ تیر ۱۳۲۴]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، دایره محرمانه

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: طبق گزارش شهربانی مشهد به استناد گزارش شهربانی نیشابور ساعت ۵ بعد از ظهر روز ۲۴ خرداد ماه به وسیله آقایان طوسی و دادستان پور و سعید تفرشی و شمس‌الدین، رهبران حزب توده در اطراف قانون اساسی و تنقید از جناب آقای صدرالاشراف و کابینه جدید سخنرانی نموده‌اند.

رونوشت گزارش بالا برای استحضار جناب آقای نخست وزیر تقدیم می‌گردد.

۲۴/۴/۱۱ - ۱/۳۲۷۳/۳۸۸۰

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

[۵۶۳ - ۱۰۹۰۰۲]

۴۱۰

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۳۰ مرداد ۱۳۲۴]

وزارت کشور، اداره کل شهربانی، محرمانه، مستقیم

وزارت کشور

برطبق گزارش شماره ۱۰۳۳ شهربانی مشهد به استناد گزارش شهربانی نیشابور

معروض می‌دارد:

ساعت ۶ بعد از ظهر روز ۱۸ ماه جاری به وسیله آقایان تفرشی و حسینی رئیسین و دادستان پور نسبت به اتحاد کارگران و اتحاد زارعین و تنقید از آقایان سیدضیاءالدین و دشتی و قوی بودن حزب توده سخنرانی نموده‌اند.

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی

رونوشت گزارش فوق برای استحضار خاطر محترم جناب آقای نخست وزیر تقدیم

می‌گردد. ۲۴/۵/۳۰ - ۵۳۵۷

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

[حاشیه]: ملاحظه فرمودند. بایگانی شود.

[۵۶۳ - ۱۰۹۰۰۲]

۴۱۱

[رییس شهربانی نیشابور به شهربانی کل کشور، ۲۰ دی ۱۳۲۴]
وزارت کشور، شماره ۱۴۱۱۷ - ۱۱۱۳۸، تاریخ ۲۰/۱۰/۱۳۲۴، محرمانه

محترماً رونوشت گزارش شماره ۲۳۳۸ - ۲۴/۱۰/۹ شهربانی نیشابور، راجع به سخنرانی حزب توده آن جا به ضمیمه تقدیم می‌گردد.

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی

رونوشت گزارش شهربانی نیشابور، مورخه اول دی ماه ۲۴، شماره ۲۰۱ ساعت ۱۱ الی ۱۲ روز ۳۰ آذرماه سال جاری، مقابل حزب توده به وسیله آقای فرخی، لیدر حزب توده سبزواری که دو روز قبل از طریق مشهد به نیشابور وارد شده سخنرانی آغاز [و] شرحی مبنی بر این که حزب توده طرفدار صلح و امنیت و ضامن نظم و آسایش عموم می‌باشد اظهار، ضمناً بیان نموده‌اند: مردم، انتشارات بی‌اساسی که از طرف بعضی ماجراجو [ها] منتشر می‌گردد باور نکنید و این که می‌گویند فرقه دمکرات آذربایجان مرتکب قتل و باعث اذیت و آزار اهالی می‌باشد، تمام کذب است. خدای نخواسته مگر فرقه دمکرات که مرام مقدس خود را برای آزادی در آسایش عموم ترویج می‌نماید وحشی هستند که مرتکب این گونه عملیات شوند. برادران آذربایجانی ما کسانی می‌باشند که از بدو مشروطیت همیشه برای آزادی و آسایش ملت ایران فداکاری نموده‌اند. اظهارات مغرضین را باور نکنید؛ کاملاً اهالی اطمینان داشته باشد که حزب توده و فرقه دمکرات غیر از آسایش ملت ایران و استقلال مملکت [و] مقدس داشتن قانون منظوری نخواهد داشت و این که مغرضین شهرت می‌دهند دمکراتهای آذربایجان به این جا خواهند آمد به کلی بی‌اصل است. به تمام برادران خودم اطمینان می‌دهم که از

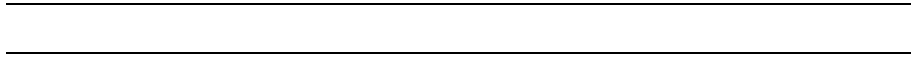

غیر از آسایش و امنیت و استقلال ایران، حزب توده مقصودی ندارد و [با] تکلم «پاینده
باد استقلال ایران» سخنرانی خاتمه [یافت]. ضمن شماره ۲۰۲ - ۲۴/۱۰/۱ به فرمانداری
گزارش، مراتب استحضاراً معروض.

رییس شهربانی نیشابور [امضا]

رونوشت برابر با رونوشت اصل است.

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۶۷]

خوزستان

اهواز

۴۱۲

[گزارش مامور مخفی شهربانی، ۲۱ دی ۱۳۲۳]

۲۱ دی ۱۳۲۳، محرمانه، مستقیم

گزارش

طبق اطلاع حاصله حزب توده اکثر کارگران بیکار خوزستان را که اخیراً در اثر اتمام کارهای متفقین بیکار شده‌اند و از دهاتی‌ها و زارعین خوزستان و لرستان و غیره می‌باشند و عموماً دست از فلاح کشیده به عملگی مشغول شده بودند برای این که بر تعداد افراد بیکار اضافه شود به عناوین مختلفه تحریک و تبلیغ می‌نماید که به دهات خود نروند تا عده زیاد و سیاهی لشکر درست نماید. در صورتی که تمام این اشخاص کارگر نبوده بلکه دهقان و فلاح می‌باشند و فعلاً برای عموم آنها در محل خود کار موجود است، لیکن حزب توده مستقیم و غیرمستقیم مانع از پراکنده شدن آنها می‌شود.

(گزارشهای دیگر نیز این موضوع را تایید می‌کند و باید نسبت به بیکاران از این قبیل

تصمیمی اتخاذ شود)

[۲۹۳۰۰۲۰۴۹ - ۳۰۴ ظ ۴ ب ۱]

۴۱۳

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۵ بهمن ۱۳۲۳]
 وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، دایره محرمانه، محرمانه

وزارت کشور

محترماً به عرض می‌رساند: طبق گزارش شهربانی اهواز دو نفر از کارمندان حزب توده و کارگران اهواز موسوم به نوذر آشور و فاضلی در بالکون محل حزب برای اهالی به شرح زیر سخنرانی نموده‌اند.

۱- زمان شاه سابق برای ثبوت حق کارگران در زندان قصر قاجار خوابیدیم و به دستور دیکتاتورها شلاق خورده و تبعید شدیم.

۲- چند روز پیش یک پسر بچه کارگر ریسندگی اهواز که سرش در اثر تصادف به ماشین شکسته و مجروح شده از دهدشتی تقاضای استراحت نموده جواب داده است علاوه به این که به او حقوق داده نمی‌شود اخراج هم خواهد شد.

۳- در اطراف نفت به تصدیق تمام دانشمندان جهان رل به سزایی را در وضعیت جنگ کنونی بازی می‌کنند و نفت شمال و جنوب ایران به ویژه زمین خوزستان را ما نمی‌دانیم اصلاً موضوع آن چیست. موسسه بزرگ و استفاده سرشاری است که به جیب خارجیها می‌رود و باید کوشش نمود که پس از منقضی شدن موعد آن را گرفت و حال هم اگر به دست بیاوریم مهندس نداریم و آیا می‌توانیم اداره کنیم یا خیر.

۴- در اطراف بیکاری و قیام برعلیه اشخاص سرمایه‌دار و ثروتمند

۵- راجع به این که وکلایی که فعلاً داریم از وجودشان کاری ساخته نیست برای این که اینها هم تاجر هستند و باید وکیل لایق داشته باشیم.

۶- راجع به دین اسلام و روضه‌خوانی نمی‌گوییم روضه‌خوانی نکنید. باید شخص

ثروتمند که روضه‌خوانی می‌کند پول را به اشخاص گرسنه و لخت بدهد.
 ۷- در اطراف شهرداری اهواز که هر سال مبلغ هنگفتی خرج درخت‌کاری می‌شود و هیچ کدام هم سبز شدنی نیست و منظور آنها خوردن بودجه کشور است.
 در مدت سخنرانی انتظامات کامل برقرار بوده و مراتب به استانداری گزارش شده است.

رییس شهربانی کل کشور - سرپاس سیف

رونوشت گزارش بالا جهت استحضار خاطر مبارک جناب آقای نخست وزیر تقدیم می‌گردد. ۱۱۳۴۰/۱۳۵۱۱ - ۲۳/۱۱/۵

رییس شهربانی کل کشور - سرپاس سیف [امضا]

[۴۰۴ - ۱۰۹۰۰۲]

۴۱۴

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۸ آبان ۱۳۲۴]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، تاریخ ۲۴/۸/۸، شماره ۸۱۷۵

محرمانه، مستقیم

وزارت کشور

بر طبق گزارش شماره ۵۲۴ شهربانی اهواز معروض می‌دارد: فعلاً در اهواز و شهربانیهای تابعه فعالیتی از طرف احزاب نمی‌شود، امنیت و انتظامات کاملاً برقرار است. فعلاً علی‌العمد امید متصدی حزب توده و اتحادیه کارگران اهواز یکی دو مرتبه سخنرانی نموده که آن هم به او نصیحت و تذکر داده شده است.
 رونوشت به نخست وزیر تقدیم شده است.

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

[۲۹۳۰۰۲۱۶۳ - ۳۱۸ ظ ۴ ب آ ۱]

۴۱۵

[رییس شهربانی کل کشور به نخست وزیر، ۱۰ اردیبهشت ۱۳۲۵]
 وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره دفتر کل، تاریخ ۲۵/۲/۱۰
 شماره ۱/۸۷۷/۱۴۴۰

جناب آقای نخست وزیر و وزیر کشور

برطبق گزارش شماره ۱۲ - ۲۵/۲/۱ شهربانی خوزستان معروض می‌گردد:
 بعد از ظهر روز جمعه ۲۵/۱/۳۰ جمعیت حزب توده در میدان دانشسرای پسران اهواز
 اجتماع نموده و از طرف رؤسای حزب در موضوع کمی حقوق کارگران شرکت و لزوم
 تغییر استاندار و بعضی از رؤسای ایرانی شرکت نفت سخنرانی به عمل آمده، لزوماً
 رؤسای حزب مزبور به شهربانی احضار و با قرائت بیانیه اخیر جناب آقای نخست وزیر
 به آنها تذکر داده شده است که اولاً از سخنرانی در خارج از محوطه کلپ حزب
 خودداری و ثانیاً از هر کس دادخواهی و راجع به هر موضوع تقاضایی دارند کتباً به
 مقامات صالحه بنویسند، البته مورد توجه قرار خواهد گرفت و چون در سخنرانی نباید
 از اشخاص تنقید و یا نسبت به مقاماتی توهین شود در صورت تکرار از طرف شهربانی
 جلوگیری و متخلفین به دادگاه جلب خواهند شد. نماینده حزب مزبور قبول نموده است
 که در آتیه به طوری که به او تذکر داده شده است رفتار نماید.

رییس شهربانی کل کشور - صفاری [امضا]

[۳۱۰۰۰۰۸۱۵ - ۶۱۵ ف ۳ د ۱]

۴۱۶

[کمیته مرکزی حزب توده ایران به نخست وزیر، ۱۸ آبان ۱۳۲۵]
حزب توده ایران، کمیته مرکزی، شماره ۲۹۹۸، تاریخ ۲۵/۸/۱۸

جناب اشرف آقای نخست وزیر

با ارسال رونوشت نامه شماره ۱۵۶ - ۲۵/۷/۲۴ کمیته حزب [توده] ایران به طوری که ملاحظه می فرمایید مامورین حکومت نظامی در اهواز روز به روز بر شدت عملیات ارتجاعی خود می افزایند. اکنون نه تنها اجتماعات، میتینگ و تظاهرات حزبی در آن حدود قدغن شده و همه روزه عده‌ای از آزادیخواهان را بدون مجوز قانونی زندانی و تبعید می کنند، بلکه اخیراً خرید و فروش و مطالعه جراید جبهه آزادی نیز در آن ناحیه قدغن گردیده است. چون این عملیات با اصول مشروطیت و آزادی تباین کامل دارد جهت استحضار و صدور دستور قانونی اعلام گردید.

کمیته مرکزی حزب توده ایران

[امضای نورالدین الموتی و مهر دایره شکل کمیته مرکزی حزب توده ایران]

[۱۰۹۰۰۲ - ۸۹۶]

آبادان

۴۱۷

[رییس ستاد ژاندارمری کل کشور به وزارت کشور، اول اردیبهشت ۱۳۲۵]
وزارت کشور، رونوشت نامه ۷۸۵۶/۵۹۹، مورخه ۲۵/۲/۱

وزارت کشور

گزارش هنگ ژاندارمری اهواز حاکی است حزب توده در آبان روز ۱۳۲۵/۱/۳۰

می‌خواسته تظاهر[ات] نماید. سرهنگ دولتشاهی فرماندار نظامی به سروان یغمایی دستور جلوگیری می‌دهد افسر نامبرده انجام امر نموده و گزارش می‌دهد موضوع به استانداری اطلاع، استاندار هم موافقت اجرای دستور را به فرماندار نظامی آبادان اعلام داشته است.

رییس ستاد ژاندارمری کل کشور. سرهنگ معتضدی

[۳۱۰۰۰۰۸۱۵ - ۶۱۵ ف ۳ آ د ۱]

۴۱۸

[کمیته مرکزی حزب توده ایران به نخست وزیر، ۲۴ آبان ۱۳۲۵]

حزب توده ایران، کمیته مرکزی، شماره ۳۰۵۰، ۲۴/۸/۲۵

جناب اشرف آقای نخست وزیر

به طوری که تلگراف شماره ۱۲۷ که رونوشت آن به نظر آن جناب رسیده حاکی است فرمانداری نظامی در آبادان برخلاف اصل آزادی فردی و حفظ احترام قوانین اخیراً در تعقیب عملیات آزادی‌کش خود سه نفر از کارگران را بدون ارتکاب جرم توقیف نموده است. چون ممکن است این گونه عملیات تحریک‌آمیز باعث برانگیختن احساسات کارگران و موجب عکس‌العمل شدید شود، مراتب جهت استحضار آن جناب و صدور دستور قانونی اعلام گردید.

کمیته مرکزی حزب توده ایران

[امضای نورالدین الموتی و مهر دایره شکل کمیته مرکزی حزب توده ایران]

[۱۰۹۰۰۲ - ۸۹۶]

۴۱۹

[وزیر کشور به استاندار خوزستان، ۶ بهمن ۱۳۲۶]
 وزارت کشور، شماره خصوصی ۱۴۲۰، تاریخ تحریر ۲۶/۱۱/۴
 تاریخ خروج ۱۳۲۶/۱۱/۶، تلگراف رمز ۲۶/۱۱/۵، اهواز

استانداری

طبق گزارش واصله چند نفر که قرار بود از طرف حزب توده به مناطق جنوبی خصوصاً آبادان و خرمشهر بروند، روز پنجشنبه عزیمت کرده و سه نفر آنها ایرج نودوشنی به بندر شاهپور، مجید جهانگیر به خرمشهر و شاپور آگهی به آبادان رفته‌اند. قدغن فرمایند مامورین وابسته عملیات آنها را محرمانه تحت مراقبت قرار داده و گزارش دهند.

وزیر کشور [امضا فریدونی]

[۲۹۰۰۰۵۶۸۴ - ۲۶۶۰۲۰۶۸۴]

اندیمشک

۴۲۰

[کفیل شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۱ تیر ۱۳۲۳]
 وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، دایره محرمانه
 شماره ۱/۳۲۹۶/۴۱۲۸، تاریخ ۲۳/۴/۱، محرمانه

وزارت کشور

بر طبق گزارش شهربانی اهواز به استناد اطلاع رسیده از شهربانی اندیمشک محترماً به استحضار می‌رساند: ابراهیم بالازاده جاودانی به سمت نمایندگی از طرف حزب توده

به اندیمشک وارد و محلی را برای مرکزیت حزب تهیه، ولی تاکنون به نام‌نویسی مبادرت ننموده است و شهربانی مربوطه عملیات او را به طور غیرمحسوس تحت نظر قرار داده است.

کفیل شهربانی کل کشور - پاسیاری ۱ سیف [امضا]

[۲۳۶۱۰۰۲۹۳ - ۳۱۶ ظ ۴ ب آ ۱]

۴۲۱

[رییس شهربانی اهواز به شهربانی کل کشور، ۶ مهر ۱۳۲۳]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، رونوشت گزارش شهربانی اهواز

شماره ۴۷۷، مورخه ۱۳۲۳/۷/۶

شهربانی کل کشور

پیرو معروضه شماره ۴۶۷ [مورخ] ۲۳/۷/۳، طبق گزارش شهربانی اندیمشک ساعت ۱۷ روز ۲ مهر ماه از طرف حزب توده اندیمشک عده زیادی به خیابان آمده درب حزب و چهارراه خیابان پهلوی و میدان مقابل راه آهن توقف نموده سخنرانی نموده و وضعیت آنها به قرار زیر بوده است:

۱ - دسته مزبور دارای دو پرچم که یکی مربوط به حزب توده و یکی پاینده باد ایران آزاد و دو تابلو که با خط درشت در یکی نوشته شده رنجبران متحد شوید و دیگری ما کار می‌خواهیم بوده‌اند.

۲ - ابراهیم بالا زاده جاودانی و جواد عطارزاده و دو نفر دیگر که هنوز اسم آنها معلوم نشده شروع به سخنرانی نموده‌اند و در وهله اول اظهار داشته‌اند که حزب توده منظوری جز تقویت کارگران ندارد و به مردم فهمانده‌اند که کارگران شرور و چاقوکش هستند و باید کوشش نمود که ایران آزاد شود و در هر چند دقیقه صدای زنده باد آزادی‌خواهان از قبیل مصدق‌السلطنه، دکتر کشاورز، فداکار، محمد مسعود نمایندگان ملی مجلس [و]

ملک مدنی و استعمارطلبان بیگانه بلند و در پایان سخنرانی جواد عطارزاده با صدای بلند اظهار نمود: پس از چند قرن کارگران موفق شده‌اند میتینگ عمومی بدهند. به عموم جاسوسان بیگانه اخطار می‌نماید که کارگران ایران بر علیه هر گونه استعمارطلب اعلان جنگ می‌دهد.

ساعت ۱۹ سخنرانی آنها با انتظامات کامل خاتمه یافت. مراتب استحضاراً معروض گردید.

رییس شهربانی خوزستان - پاسپار ۱ البرز

رونوشت مطابق اصل است.

[۲۶۴ - ۱۰۹۰۰۲]

۴۲۲

[فرمانده ژاندارمری کل کشور به وزارت کشور، ۲۰ مهر ۱۳۲۳]

وزارت کشور، ژاندارمری کل کشور، شماره ۱۶۲۶۷/ج/۱

تاریخ ۱۳۲۳/۷/۲۰، محرمانه، مستقیم، فوری

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند، گزارش ناحیه ۶ ژاندارمری خوزستان حاکی است: از تاریخ ۶ ماه جاری قریب دو سه هزار عمده و راننده از قسمت کارگران متفقین در اندیمشک از کار خارج شده و حزب توده در اندیمشک تشکیل و به نام حزب مشغول اغتشاش شده‌اند. و در شب ۷ ماه جاری هم به شهربانی اندیمشک حمله نموده و مبادرت به حرکات برخلاف انتظامات نموده و قصد اغتشاش خیلی بزرگی را دارند. همه روزه به یک بهانه در معابر عمومی اجتماع نموده انتظامات را کاملاً مختل می‌نمایند. به وسیله شهربانی و ژاندارمری محل تا یک اندازه جلوگیری شده است چنانچه اقدام مؤثر فوری برای خارج نمودن چند نفر از اندیمشک به عمل نیاید، انقلاب بزرگی در

اندیمشک رخ خواهد داد. مراتب از طرف ناحیه ۶ ذیل [نامه] شماره (۳۷۱۲/ج [مورخ] ۲۳/۷/۱۳) به استانداری و لشکر ۱۰ اعلام گردیده دستور داده شده که با تقویت گروهان دزفول و تشریک مساعی کامل با شهربانی از اتفاقات سوء جلوگیری نمایند. متمنی است قدغن فرمایید راجع به نظریه ناحیه در خارج نمودن چند نفر عناصر مفسده جو اقدامات مقتضی از طرف شهربانی معمول گردد.

فرمانده ژاندارمری کل کشور - سر تیپ خسرو پناه [امضا]

[حاشیه]: جواب دهید به استانداری تلگراف شده است. دستور دهید در استقرار انتظامات و طرد اشخاص شرور به امر استانداری اقدام شود.
[۲۹۳۰۰۲۱۶۱ - ۳۱۶ ظ ۴ ب آ ۱]

۴۲۳

[رییس شهربانی خوزستان به شهربانی کل کشور، ۲۱ مهر ۱۳۲۳]
وزارت کشور، اداره کل شهربانی، برگ تلگرافی، رونوشت گزارش
شهربانی اهواز، شماره ۵۳۰، تاریخ ۱۳۲۳/۷/۳۱

شهربانی کل کشور

پیرو گزارشات معروضه [شماره] ۴۹۸ [مورخ] ۲۳/۷/۱۰ و [شماره] ۵۲۹ [مورخ] ۲۳/۷/۱۹ طبق گزارش شهربانی اندیمشک جواد عطارزاده نماینده حزب توده با چند نفر دیگر شبانه به منازل اسدالله و حاج موسی نامان رفته منازل آنها را بازرسی و خود آنها را هم آزار نموده‌اند. علاوه بر این نامبرده در کافه گودرزی که جنب شهربانی حزب توده به امورات مردم رسیدگی خواهد نمود. دادگاهی در اندیمشک نیست، دخالت شدید پلیس هم قطعاً منجر به زد و خورد خواهد شد. مراتب به استانداری نوشته شده،

نظریه تا به امروز نداده‌اند. مستدعی است آموزش فوری فرمایند با جواد عطارزاده چه باید کرد و چه اقدامی مقابل حزب توده آنجا باید نمود.

پاسیاری البرز

رونوشت مطابق با اصل است.

[۲۹۳۰۰۲۱۶۱ - ۳۱۶ ظ ۴ ب ۱ آ]

۴۲۴

[بیانیه حزب توده ایران، کمیته محلی اندیمشک، مهر ۱۳۲۳]
وزارت کشور، استانداری ششم، رونوشت بیانیه، شماره ۱

وزارت کشور

در این چند روزه بر اثر فعالیتی که افراد حزب توده ایران برای بیدار کردن و متشکل نمودن اکثریت زحمت‌کش و کارگر در اندیمشک به عمل آورده‌اند دشمنان ما و مرتجعین صحبت‌هایی در گوشه و کنار از قبیل [این که:] توده‌ای‌ها می‌خواهند غارت کنند توده‌ای‌ها می‌خواهند آتش بزنند - توده‌ای‌ها می‌خواهند شورش نمایند و غیره شایع نموده‌اند. خوشبختانه ما در عمل دروغ بافی‌های این جنایت‌کاران را ثابت کرده و برخلاف، لاطائلات این ماجراجویان بی‌ننگ و عار حسن نیت خود را به همه آشکار کرده در نتیجه منطق پوچ دشمنان کشور تأثیری در اذهان عمومی ننموده تمام توده زحمت‌کش اندیمشک به افکار خیرخواهانه ما آشنا گردیدند. باز هم برای مزید اطلاع برخی از افراد اغفال شده اندیمشک بدین وسیله اطلاع و اطمینان می‌دهیم که حزب توده ایران منظوری جز نجات کشور از چنگال فلاکت نداشته و این مرتجعین مزدور چون افکار ما را مخالف منافع پست خود و اربابان خائن خویش می‌دانند می‌خواهند ذهن مردم را مشوب کرده از آب گل‌آلود ماهی گرفته از تشتت افکار عامه استفاده [کرده]

یک دوران سیاه دیگری نظیر دوره بیست ساله دیکتاتوری تجدید نمایند. هموطنان گرامی به این افکار پوچ اعتنایی نکرده به ما نزدیک تر شده سعی کنید همه دست به دست هم داده با روش متین و فکر روشن به سوی هدف نهایی خود یعنی نجات ایران عزیز پیشروی کنیم و کارگران - زحمت کشان - پیشه‌وران - روشنفکران بر علیه ارتجاع متحد شوید.

حزب توده ایران، کمیته محلی اندیمشک

رونوشت برابر امریه است.

امضا و مهر

[۲۹۳۰۰۲۱۶۱ - ۳۱۶ ظ ۴ ب آ ۱]

۴۲۵

[استانداری خوزستان به اداره سیاسی وزارت کشور، ۲ مهر ۱۳۲۸]
وزارت کشور، استانداری ششم، شماره ۲۱۲/م، تاریخ ۲۸/۷/۲، محرمانه

وزارت کشور - اداره سیاسی

عطف به نامه شماره ۸۴۱/۹۸۲/م [مورخ] ۱۳۲۸/۱/۲۸ با اعاده عین عریضه محمد کیانی تقدیمی به پیشگاه اعلی حضرت همایون شاهنشاهی راجع به افراد منتسب به حزب منحل توده که در قسمت راه آهن اندیمشک به خدمت مشغولند به استحضار می‌رساند:

مراتب برای رسیدگی و اجرای تحقیقات لازمه به فرمانداری دزفول مراجعه گردید. جواب واصله حاکی است که شانزده نفر از کارمندان راه آهن اندیمشک که صورت اسامی آنان به ضمیمه تقدیم می‌شود، قبلاً منتسب به حزب توده سابق بوده و بعد از انحلال حزب مزبور فعالیتی از آنها مشاهده نشده و عملیاتشان تحت نظر می‌باشد.

بدیهی است در صورت ابراز فعالیت از عملیات آنها جلوگیری و مورد تعقیب قرار خواهند گرفت. مع هذا هر اقدام دیگری نسبت به آنها مقتضی بدانند اعلام فرمایند تا به موقع اجرا گذارده شود.

استاندار استان ششم [امضا]

[۲۹۰۰۰۶۶۸۶ - ۸۳۰ ن ۳ الف ب ۱]

بندر معشور

۴۲۶

[فرمانده ژاندارمری کل کشور به وزارت کشور، ۳ اردیبهشت ۱۳۲۸]

۲۸/۲/۳، ۱/۵۰۹۵

محترماً به عرض می‌رساند گزارش مورخه ۲۸/۱/۲۲ هنگ ژاندارمری خوزستان مستند به گزارش دسته ژاندارمری بندر معشور حاکی است یک نفر به نام قرانو فرزند هیروانت شهرت ذکریایی یکی از لیدرهای حزب توده اصفهان بوده دستگیر گردیده و اظهار می‌داشت رفیقی نیز که لیدر حزب توده بوده در آغاجری دستگیر گردیده است. شخص دستگیر [شده] طی [نامه شماره] ۲۲۳۴۳ [مورخ] ۲۷/۱۲/۲۱ به اداره شهربانی تسلیم و مراتب را به استانداری گزارش داده‌اند. استحضاراً معروض گردید.

فرمانده ژاندارمری کل کشور - سرلشکر کوپال [امضا]

رونوشت مانند اصل است.

[۲۹۰۰۰۰۷۵۴ - ۱۴۴ و ۲ الف ب ۱]

۴۲۷

[فرماندار نظامی آبادان به فرماندار آبادان، ۲۵ مهر ۱۳۲۸]

وزارت کشور، استانداری ششم، رونوشت شماره ۲۳۵/م، مورخ ۲۸/۷/۲۵

فرماندار نظامی آبادان

فرمانداری شهرستان آبادان

بازگشت به نامه شماره ۸۲ مورخه ۲۸/۷/۲۴ در مورد گزارش بخشدار بندر معشور مربوط به شکرالهی نام اشعار می‌گردد: پس از تعیین هویت شکرالهی نام در ساعت ۱۲ روز ۲۴، نامبرده از سرکار خود جلب و منزلش مورد بازرسی قرار گرفت. طبق صورت جلسه تنظیم شده با حضور خود او چند جلد کتاب از نشریات [حزب] توده و یک نسخه از بیانیه منتشره به وسیله کمیته مرکزی حزب توده و چند برگ اوراق تبلیغاتی دیگر کشف گردید. ضمن بازجویی‌های مقدماتی شکرالهی تقریباً اعتراف به مکاتبه با «اصغر نام خاک‌شور» و «کربلایی محمد» و «محمد آقاجان» نام، فعلاً مقیم بندر معشور و ارسال دو نسخه بیانیه حزب توده به وسیله پست جهت نامبردگان نموده و اظهار داشته است که بیانیه‌های مزبور و کتب را شخصی به نام کریم زندی به وی برای مطالعه داده است. علی‌هذا به شهربانی نوشته شد که فوراً کریم زندی را جلب و اعزام دارند تا با تشکیل پرونده مقدماتی، در تعقیب قانونی مرتکب واقعی اقدام گردد.

فرمانداری نظامی آبادان - سرهنگ ستاد معین پور

[۲۹۰۰۰۶۶۸۶ - ۸۳۰ ن ۳ الف ب ۱]

۴۲۸

[فرماندار آبادان به استاندار خوزستان، ۲۶ مهر ۱۳۲۸]
 وزارت کشور، استانداری ششم، رونوشت نامه، شماره ۸۳
 مورخه ۲۸/۷/۲۶، فرمانداری آبادان، محرمانه، مستقیم

جناب آقای استاندار ششم

محترماً معروض می‌دارد: قبل از ظهر روز یکشنبه ۲۴ مهرماه جاری آقای سلیمانی، بخشدار بندر معشور با تلفن گزارش داد که شب گذشته مقداری بیابیه از طرف حزب منحل توده در بندر معشور منتشر و انتشار دهنده آن دستگیر و ضمن تحقیقات گفته است شکراللهی نامی در آبادان به وی داده است. فوراً مراتب برای تعقیب و دستگیری شکراللهی اطلاع داده و از طرف فرمانداری مزبور اقدام و نتیجه را ضمن شماره ۲۷۳/م - ۲۸/۷/۲۵ به فرمانداری اطلاع داده‌اند که رونوشت آن از لحاظ مبارک می‌گذرد. امید است با این اقدام عده بیشتری که مرتکب اینگونه عملیات بوده و هستند، کشف و دستگیر گردند. جریان امر نیز بعداً به عرض خواهد رسید.

فرمانداری شهرستان آبادان وجدمی

[۲۹۰۰۰۶۶۸۶ - ۸۳۰ ن ۳ الف ب ۱]

۴۲۹

[فرماندار نظامی آبادان به استاندار خوزستان، ۲۳ آبان ۱۳۲۸]
 وزارت کشور، استانداری ششم، رونوشت گزارش، شماره ۲۵۷/م
 مورخه ۲۸/۸/۲۳، فرماندار نظامی آبادان، محرمانه

محترماً عطف به شماره ۳۳۶/م [مورخ] ۲۸/۸/۱۸ معروض می‌دارد: ضمن

تحقیقات معموله در پرونده شکراللهی و متهمین به نشر بیانیه‌های حزب توده در بندر معشور به وسیله بازرس فرمانداری، اسامی اشخاصی ذکر گردید که وجودشان برای تحقیقات ضروری تشخیص [داده شد.] عده‌ای که در آبادان بودند احضار و دو نفر از آنان که در بندر معشور بودند از نیروی دریایی جنوب تقاضا گردید به وسیله اداره نگهبانی در جلب آنان و معرفی به بازپرسی اقدام نمایند. علی‌هذا کارگران به نام عبدالحسین روانشاد و غلامرضا زیبارو از بندر معشور احضار و تحت بازجویی و تحقیق قرار گرفته‌اند. پرونده مربوطه نزدیک به تکمیل، قریباً برای صدور رأی مقتضی به دادگاه احاله خواهد گردید به محض صدور نتیجه رأی دادگاه را به استحضار خواهد رسانید.

فرماندار نظامی آبادان سرهنگ معین پور

[۲۹۰۰۰۶۶۸۶ - ۸۳۰ ن ۳ الف ب ۱]

بهبهان

۴۳۰

[وزیر کشور به نخست وزیر، ۸ دی ۱۳۲۲]

وزارت کشور، اداره سیاسی، تاریخ ۱۳۲۲/۱۰/۸

شماره ۶۴۴۴/۲۲۴۰۵، محرمانه

جناب آقای نخست وزیر

اخيراً چند فقره تلگراف از فرمانداری بهبهان رسیده بود مبنی بر این که یوسف امید به نام اتحادیه حزب توده، مردم را دعوت به اجتماعات نموده و مبادرت به تبلیغاتی نموده که ممکن بود تولید بی‌نظمی و اختلال بکند. چون وضعیت بهبهان ایجاب می‌کند که امنیت و آرامش کامل در آن جا برقرار باشد و هر کس مبادرت به تبلیغات و اقدامات خلاف نظم نماید متکی به هر جمعیت یا مقامی باشد باید تعقیب شود، لذا به فرماندار بهبهان دستور تلگرافی داده شد که از این نوع عملیات و تبلیغات جدا جلوگیری نماید.

به جای وزیر کشور [امضا]

[۱۹۷ - ۱۰۹۰۰۲]

۴۳۱

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۶ فروردین ۱۳۲۸]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، تاریخ ۶/۱/۲۸، شماره ۱/۳۲۰۰۱

محرمانه، مستقیم

وزارت کشور

تعقیب شماره ۲۲۱۳۰/۲۰۱۴۵ - ۲۷/۱۱/۳۰ به استحضار می‌رساند: شهربانی اهواز گزارش می‌دهد، طبق اطلاعیه شهربانی بهبهان مستند به نامه تیپ آنجا، ضمن تعقیب هم‌ردیف ستوان یکم محجوبیان، افسر مالی تیپ مزبور که شرکت در حزب منحل توده و داشتن ماموریت تبلیغاتی را اعتراف نموده. معلوم شده است رابط بین حزب توده و افسر مزبور در بهبهان عباس صفوی، خرازی فروش بوده [است.] با حضور نمایندگان مربوطه منزل او بازرسی، اوراق و اسناد مظنون کشف [شد.] در بازجویی صراحتاً اعتراف نموده است که بسته و اماناتی به وسیله مشارالیه به نام مستعار مشهدی اکبر از تهران فرستاده می‌شد که به افسر مذکور تحویل می‌داده است. لذا

نامبرده با پرونده متشکله به دادگاه بخش تسلیم و بازداشت و تحت تعقیب قرار گرفته است.

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ صفاری [امضا]

[حاشیه ۱]: با مراجعه به دفاتر وزارتی و محرمانه به وزارت بنویسید. ۲۸/۱/۱۰

[حاشیه ۲]: فعلاً اقدامی ندارد. ۲۸/۱/۱۱

[۲۹۰۰۰۶۶۸۶ - ۸۳۰ ن ۳ الف ب ۱]

۴۳۲

[فرماندار بهبهان به وزارت کشور، ۲۶ اردیبهشت ۱۳۲۸]

وزارت کشور، استانداری ششم، فرمانداری شهرستان بهبهان و کهگیلویه
شماره ۹۷/م، مورخه ۲۸/۲/۲۶، محرمانه، مستقیم

مقام وزارت کشور

معطوفاً به مرقومه محرمانه شماره ۹۴۸/س/۸۷۹/م به ضمیمه رونوشت نامه آقای

سلطانی نماینده بهبهان با کمال احترام معروض می‌دارد:

به طوری که آقای سلطانی ضمن نامه خود اظهار نموده‌اند بازداشت صالحی و معتبر و صفوی مدتی قبل از انتخابات مجلس موسسان انجام گرفته و تا جایی که فرمانداری مطلع می‌باشد این قسمت مورد تردید نیست که بازداشت این اشخاص مطلقاً مربوط به انتخابات مجلس موسسان یا برابر اقدام و توصیه آقای سلطانی نبوده است. آقای صالحی تا سال ۱۳۲۵ علناً به نام صدر شورای متحده کارگران و از آن تاریخ به بعد در خفا به طرق مختلف در بهبهان به نفع حزب سابق توده فعالیت می‌نموده است معتبر و صفوی نیز منتسب به حزب توده بوده [اند.]

در هر حال پس از سانحه سوء قصد ۱۵ بهمن ۱۳۲۷ به طوری که در تمام کشور اقدام

گردید در بهبهان نیز منازل این آقایان به وسیله مامورین مربوطه بازرسی و در نتیجه آثار و قرائن و ادله‌ای که بدست آمد این سه نفر و همچنین حاج عبدالرسول نام رسولی بهبهانی که آن هم شهرت داشت عضو فعال حزب سابق توده می‌باشد به طوری که به موقع خود گزارش آنها عرض شده است بازداشت و بعداً نیز به اهواز اعزام گردیده‌اند.

بنابراین هیچ گونه دخالتی در این امر از ناحیه آقای سلطانی به عمل نیامده است. و موضوع بازداشت آنها به طوری که معروض گردید به هیچ وجه ارتباطی با انتخابات مجلس موسسان این شهرستان نداشته است.

این که آقای سلطانی ضمن نامه خود اشاره به یک نفر مغرض بدون ذکر اسم نموده‌اند که در باب بازداشت این چند نفر انتشارات کذب و غرض‌آلودی داده است به احتمال قوی مقصود آقای سلطانی بهادر قنواتی (بهادرالسلطان) می‌باشد. زیرا از مدت‌ها به این طرف در اثر اختلافات محلی دو دستگی [بین] قنوات و بهبهان وجود داشته است. بهادر قنواتی که از مردمان ناراحت بهبهان است به دستگیری منسوبین و اطرافیان بدسابقه خود، محمد شفیع نیپرست و رضا جوکار و فرودنیپرست و غیره که در مورد هر کدام گزارش لازم به موقع تقدیم شده است. به روی رقابت‌های محلی و انتخاباتی رویه عداوت و خصومت را نسبت به آقای سلطانی در پیش گرفته و هر قدر بر ایشان میسر باشد از تهمت و افترا و بدگویی نسبت به آقای سلطانی کوتاهی نمی‌کنند.

به طوری که عرض شد چون بهادر قنواتی ذاتاً مردی هوچی می‌باشد و اغلب بر اثر رفتار مغرضانه خود در محل از نظر انتظامی ایجاد مزاحمت می‌نماید و به ظن قریب به یقین محرک همین شخص بوده است از این جهت در زمینه رفتار و عملیات او قبلاً نیز گزارش‌هایی عرض شده است.

فرماندار بهبهان کاظم شریفی [امضا]

[حاشیه]: به عرض جناب آقای درخشانی مدیر کل برسد. ۵/۱۴ [امضا]

[۲۹۰۰۰۶۶۸ - ۸۳۰ ن ۳ الف ب ۱]

خرمشهر

۴۳۳

[رییس شهربانی کل کشور به نخست وزیر، اول آبان ۱۳۲۵]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، تاریخ ۲۵/۸/۱

شماره ۱/۶۸۴۶/۱۰۶۹۸

جناب اشرف آقای نخست وزیر و وزیر کشور

محترماً به استحضار عالی می‌رساند: شهربانی آبادان گزارش می‌دهد مکی ربیعی نماینده حزب توده خرمشهر که به طور مخفی شروع به تحریکات و عملیاتی در خرمشهر نموده بود از طرف فرمانداری نظامی محل روز ۲۲ مهرماه دستگیر و به شهربانی تحویل و بازداشت گردیده است.

از طرف رییس شهربانی کل کشور - پاسیار ۱ حسام وزیری [امضا]

[۳۱۰۰۰۸۱۲ - ۶۱۲ ف ۳ د ۱]

دزفول

۴۳۴

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۱۳ تیر ۱۳۲۴]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، دایره محرمانه

تاریخ ۲۴/۴/۱۳، شماره ۱/۳۶۸۲/۳۹۶۷، محرمانه

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: شهربانی اهواز به استناد اطلاع رسیده از شهربانی دزفول گزارش می‌دهد اخیراً علی امید متصدی حزب توده و اتحادیه کارگران اهواز به آنجا وارد و در میدان آنجا منزلی تهیه و تابلوی حزب توده را نصب و سه نفر از ساکنین دزفول (علوی - محمدشاه صمدی و حسین صمدی) را جهت نام‌نویسی اشخاص تعیین و خودش به اهواز معاودت نموده، جریان از طرف شهربانی مربوطه به استانداری گزارش گردیده است.

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

[حاشیه]: رونوشت شرح بالا برای استحضار مقام نخست وزیری تقدیم و ضمناً معروض می‌دارد که به اداره کل شهربانی دستور داده شده که مراقبت‌های لازم را به عمل آورند. نخست‌وزیری

اداره کل شهربانی

به این وسیله نامه [شماره] ۱/۳۶۸۲/۳۹۶۷ - ۲۴/۴/۱۳ درخصوص مسافرت علی امید متصدی حزب توده و اتحادیه کارگران اهواز به دزفول به منظور تشکیل حزب توده

آنجا قدغن می‌باشد. مامورین مربوطه مراقبت‌های لازم را به عمل آورده و از نتیجه اقدامات نیز وزارت کشور را مستحضر سازند.

وزیر کشور - کفیل اداره سیاسی [امضا]

[۲۹۰۰۰۲۱۶۲ - ۳۱۷ ظ ۴ ب آ ۱]

رامهرمز

۴۳۵

[رییس شهربانی کل کشور به نخست وزیر، ۱۲ خرداد ۱۳۲۵]
 وزارت کشور، شهربانی کل کشور، تاریخ ۲۵/۳/۱۲
 شماره ۱/۱۸۶۳/۳۱۶۴، خیلی فوری، محرمانه، مستقیم

جناب آقای نخست وزیر و وزیر کشور

بر طبق گزارش تلگرافی شماره ۵۷ [مورخ] ۱۳۲۵/۳/۹ شهربانی اهواز به استناد گزارش شهربانی رامهرمز معروض می‌گردد: عده‌ای از افراد حزب توده به دهات اطراف شهر من جمله به قریه پاچکی رفته، رعایا را تحریک و وادار نموده‌اند (بونه) مالکانه را تحویل ندهند. زارعین نیز از موقعیت استفاده و از دادن بونه مالکانه خودداری می‌نمایند و چون بیشتر محصول دهات اطراف در شهر خرمن و برداشته می‌شود این عمل موجب اغتشاش و اختلال نظم خواهد شد. برای جلوگیری از پیش‌آمدهای غیرمترقبه آموزش کافی به شهربانی رامهرمز داده شد و مراتب به استناداری نیز گزارش گردید.

رییس شهربانی کل کشور - سرپاس صفاری [امضا]

[۳۱۰۰۰۰۸۱۵ - ۶۱۵ ف ۳ آ ۱]

سوسنگرد

۴۳۶

[رییس شهربانی سوسنگرد به رییس شهربانی خوزستان، خرداد ۱۳۲۵]
 وزارت کشور

ریاست محترم شهربانی خوزستان

محترماً به عرض می‌رساند: به افتحار ورود یک عده از کارگران حمیدیه به سوسنگرد ساعت ۱۵ روز ۲۵/۳/۲۷ از طرف حزب توده ایران جشنی در کلوپ آن

حزب برقرار بود. با وجود این که قبلاً به مسئول حزب ابراهیم داغری ابلاغ شده بود که در خیابان تظاهری نباید به عمل آید دفعتهً افراد حزب با پرچمهای ایران در خیابان با صدای بلند «زننده باد آزادی» به طرف شط حرکت کردند. فوراً این جانب به معیت سرپاسبان دوم نوری به محل نمیس حضور و علت تخلف از تذکر قبلی را به مسئول حزب گوشزد و بلافاصله به کلوپ مراجعت نمودند. حوالی ساعت ۱۶/۳۰ عبور نام که جزو کارگران حمیدیه بود در کلوپ نطقی ایراد نمود و در اطراف آزادی و فرهنگ و لزوم توسعه تعلیم و تربیت در بین کلیه افراد به خصوص عشایر سخنرانی نموده و ضمن ایراد نطق نسبت به مامورین خائن انتقاد نمودند. پس از ۱۵ دقیقه سخنرانی خاتمه یافته و جمعیت میتینگ را ترک گفتند. در تمام مدت سخنرانی مامورین این اداره در حفظ و برقراری انتظامات مساعی لازم را مبذول داشتند. پس از خاتمه میتینگ آقای فرماندار دشت‌میشان این جانب را احضار و جریان امر را توضیح دادم. وقتی که آقای فرماندار از منزل به اتفاق بنده و شیخ صدام خارج شده و آقای فرماندار قصد حرکت به اهواز داشتند یک عده از کشاورزان که راجع به تقسیم اراضی اعتراضی داشتند دور آقای فرماندار را گرفته اظهار ناله می‌نمودند و ایشان نیز آنها را به کمک دولت امیدوار جانب و پند و اندرز درباره حفظ شئونات کارمندان دولت متعرضین را متفرق و سوار ماشین شده در جاده شهربانی توقف، در این موقع عده‌ای که از حمیدیه آمده بودند سوار کامیون شده با صدای زننده باد آزادی و نابود باد خائنین کشور به طرف حمیدیه حرکت کردند. چون ممکن بود کارگران حمیدیه در بین راه نسبت به آقای فرماندار اهانت نمایند، خود این جانب به معیت خلف پاسبان شماره (۱۱) آقای فرماندار را تا حومه مسئولیت شهربانی بدرقه و پس از حصول اطمینان مراجعت نمودم. به طور کلی برای این که آن ریاست محترم به موقعیت دشت‌میشان اطلاع حاصل فرمایند اجباراً موارد چندی به عرض می‌رساند: منطقه دشت‌میشان از سه طایفه مختلف به نام ۱- بنی طرف ۲- سواری

۳- موالی تشکیل شده، این عشایر از مدتهای طولانی با هم نمایند. جریان زد و خورد سال گذشته بین بنی طرف و سواری که منجر به دستگیری توجه به مدلول معروضه بالا و چند علل دیگر باعث شد که قبایل دشت‌میشان خصومت‌های شدیدی با هم پیدا کنند. موضوع مهم‌تر از همه مسئله اراضی دشت‌میشان است که از مدتها یکی از مشکلات دولت بوده. چه تاکنون اراضی دشت‌میشان به طور دائم بین اهالی تقسیم نشده، چند ماه قبل که برحسب دستور مقامات ذی‌صلاح تقسیم موقت اراضی و مازاد آن بین اهالی به فرمانداری و دارایی محل ارجاع گردید، اصولاً هر قدر هم دقت و عدالت در تقسیم اراضی رعایت شده باشد باز هم قهراً یک عده نسبتاً زیادی را ناراضی کرده که همه روزه جلو اداره فرمانداری اجتماع کرده و دادخواهی می‌نمایند. در این موقع افکار برای همه گونه ایجاد بی‌نظمی آماده شده [و] وجود و تشکیل حزب توده با آن فعالیت‌هایی که اداره متبوعه محترم واقف است، طبعاً اشخاص ناراضی از هر تیپ دور آنها جمع شده و با عدم اطلاعی که از معنی حزب و مرام و حزب را افسارگسیختگی تعبیر می‌نمایند، طبعاً در منطقه تولید جار و جنجال می‌شود. که بالاخره در اثر کوچکترین پیش‌آمدی منظور حقیقی از بین رفته مسئله حزب که در نظر اول خیلی به نظر کوچک می‌رسد تولید اغتشاش و بی‌نظمی خواهد کرد. از بدو تشکیل حزب توده در سوسنگرد به طور سریع این فکر در افکار اعراب و اشخاص ناراضی رسوخ پیدا کرده به طوری که خود آقای فرماندار نیز به این موضوع واقفند. با عرض مراتب بالا ریاست محترم تصدیق خواهند فرمود که اگر در منطقه عشایری نسبت به یک نفر فرماندار که نماینده سیاسی دولت است اهانتی از طرف اشخاص مجهول‌الهویه وارد آید طبعاً از نیروی دولت در محل کاسته خواهد شد و به نظر فدوی ادامه این وضعیت که واقعاً در اثر جدیت این اداره و مراقبت‌های دائمی تاکنون از وقوع هرگونه پیش‌آمدی جلوگیری شده در آتیه مسئله تقسیم اراضی که عده زیادی را ناراضی کرده و با تبلیغات روزافزون حزب توده ممکن است

حوادث غیرمنتظره‌ای رخ دهد. با این حال مامورین این اداره شب و روز [با] روح خستگی‌ناپذیری مشغول انجام وظیفه بوده و وظیفه خطیری که به عهده دارد متوقع بوده است. علی‌هذا نظر به مطالعه دقیقی که فدوی در مدت توقف چند ماهه در روحیات اهالی به عمل آورده نکات بالا را جهت رییس شهربانی سوسنگرد - رسدبان یکم عمادی رونوشت برابر با رونوشت است.

[۳۱۰۰۰۰۸۱۰ - ۶۱۵ ف ۳ د ۱]

۴۳۷

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، تیرماه ۱۳۲۵]

وزارت کشور

وزارت کشور

به استحضار می‌رساند: طبق گزارش شماره ۴۱۵ [مورخ] ۳۲۵/۴/۱۲ شهربانی اهواز، ساعت ۱۷ روز ۷ ماه جاری مخلص نام مسئول تشکیلات بخش بستان در باشگاه حزب توده سوسنگرد پس از قرائت اعلامیه اتحادیه جوانان توده که در اهواز منتشر شده راجع به انتخابات دوره چهاردهم و پانزدهم بیاناتی نموده و اضافه نموده است، فرماندار دشت‌میشان در مورد تقسیم اراضی مرتکب خیانت شده و بایستی محاکمه شود. در ساعت ۱۸ میتینگ خاتمه و جمعیت متفرق گردیده‌اند.

از طرف رییس شهربانی کل کشور - پاسیار ۱ حسام وزیری

[۳۱۰۰۰۰۸۱۵ - ۶۱۵ ف ۳ د ۱]

شوشتر

۴۳۸

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۱۱ تیر ۱۳۲۵]

وزارت کشور، اداره سیاسی، تاریخ ۱۳۲۵/۴/۱۱

شماره ۱/۲۷۴۴/۴۱۵۶، محرمانه

وزارت کشور

گزارش شماره ۳۰۸ [مورخ] ۳۲۵/۳/۲۶ شهربانی اهواز را ذیلاً به استحضار

می‌رساند:

طبق گزارش شهربانی شوشتر در تاریخ ۱۵ ماه جاری حسین حقیقت نام تهرانی که خود را از طرف حزب توده معرفی نموده از طریق اهواز به شوشتر رفته و به منزل صدرامام آموزگار فرهنگ که با عده‌ای از اعضای حزب سعادت خوزستان قصد تشکیل جلسه را داشتند وارد و بلافاصله به وسیله حاجی قنادزاده از آقای پرچمی، مدیر فرهنگ شوشتر ملاقات و در ساعت ۶ بعد از ظهر مورخه ۱۶ ماه جاری در خیابان سنگ‌فرش نطقی ایراد نموده مبنی بر این که امروز روز آزادی است و دوره زورگویی نیست، هر کسی مایل است داخل حزب توده بشود مانعی نیست و از مامورین رشوه‌خوار و زورگو که به مکیدن خون مردم مشغول و کوپن قند و شکر به اشخاص بی‌بضاعت نمی‌دهند و همچنین مالکین که ملک و موقوفات را می‌خورند تنقید و مرده باد گفته و نسبت به آقای پرچمی، مدیر فرهنگ شوشتر و آقای شجاعی، رییس ثبت که قبلاً از او ملاقات کرده بودند زنده باد گفته [است.] بعداً محمدخان کلاتر نماینده حزب سعادت خوزستان در موضوع نمایندگان انجمن شهرداری سخنرانی نموده و اظهار داشته که اینها تحمیلی هستند و ما آنها را نمی‌خواهیم. در ساعت ۷^۱/_۳ [مراسم] خاتمه [یافت] در ساعت ۸ صبح روز ۱۶ حسین حقیقت را به شهربانی احضار به او شفاهاً اخطار می‌شود که از حدود نظم خارج نشود. چون متوجه می‌گردد در شوشتر کسی مایل به دخول در حزب توده نبود و غیر از عده‌ای اشخاص مفسده‌جو که برای نفع شخصی قصد انقلاب دارند

کسی دیگری یافت نمی‌شود، در ساعت ۶ بعد از ظهر ۱۷ جاری برخلاف روز قبل در سخنرانی از مامورین و مالکین تمجید نموده و زنده باد گفته و اهالی نیز که در حدود دو هزار نفر بوده‌اند با او همصدا شده و زنده باد گفتند. در ساعت ۷ $\frac{۱}{۴}$ سخنرانی خاتمه و در تاریخ ۱۸ ماه جاری حسین حقیقت به اهواز حرکت [کرد.] جریان کتباً به استانداری اطلاع داده شده است.

رییس شهربانی کل کشور. سرپاس سیف [امضا]

رونوشت برابر اصل است. [امضا]

[۳۱۰۰۰۰۸۱۵ - ۶۱۵ ف ۳ د ۱]

شادگان

۴۳۹

[صورت مجلس مقامات نظامی و اداری شادگان، ۲۴ فروردین ۱۳۲۸]
به تاریخ ۲۴/۱/۲۸، صورت مجلس

در تاریخ صبح ۲۸/۱/۲۴ در نتیجه دعوت‌نامه شماره ۸ مورخه ۲۸/۱/۲۴ فرمانداری نظامی شادگان این جانبان امضاءکنندگان زیر: ۱- سرگرد رضاییها، فرماندار نظامی شادگان، ۲- محمدعلی افسر، بخشدار و شهردار شادگان. ۳- سروان عبدالرضا مهاجر، فرمانده دسته ژاندارمری شادگان، راجع به تحقیق در اوضاع و احوال اشخاص ناراحت و مفسده‌جو که برعلیه مصالح کشور و هم‌میهنان و دوایر دولتی مشغول فعالیت‌هایی بوده و هستند، در اداره بخشداری شادگان تشکیل جلسه داده و پس از مراجعه و مطالعه پرونده‌های موجوده در بخشداری و ژاندارمری شادگان و مذاکرات معموله در اطراف وضعیت احزاب متشکله در شادگان و فعالیت‌های هر یک از عناصر آنان و بالاخره مرام و مقصد هر حزب و عنصر، محرز و مسلم گردید حزب توده شادگان

نیز به پیروی از مرام پلید کارگردانان خود آتش هرج و مرج و طغیان و اغتشاش را دامن می‌زده‌اند که خوشبختانه در اثر هوشیاری و مراقبت اولیای امور، این حزب نیز در شادگان به نیات سوء خود نائل نگردیده و فعالیت کارکنان آن نیز عقیم و بلااثر ماند. لیکن از تمام این عده ناراحت و آشوب‌طلب دو نفر به اسامی مشروح زیر: محمد لطیف‌زاده فرزند تقی و محمدرضا فرزند محمد شهرت پوستی که از اعضاء فعال و لیدر حزب توده سابق بوده از هیچ‌گونه اهانت نسبت به مقامات عالیه و اغتشاش اوضاع مجلس فروگذار نمی‌کردند، دست از فعالیت خود برنداشته و از تضعیف حزب انتخابی [؟] متأثر بودند پیوسته راه و رفتار خود را روی اصول تولید اختلال و اغتشاش اختیار کرده و نهایت سعی و اهتمام را برای تجدید اوضاع ناهنجار حزب توده از دست رفته خود مصروف می‌دارند. تا بالاخره شخص دیگری به نام سیدمهدی فرزند سیداسدالله مرعشی را جهت همدستی خود پیدا کرده و این شخص که از هر حیث ناراحت و برای ایجاد اختلال مساعد بوده با معاضدت آنان دست به کار گردیده و بنای مخالفت با دوایر دولتی و اهالی محلی را گذارده و پرونده‌های موجوده در اداره ژاندارمری شادگان که در هنگ ژاندارمی و اداره استانداری خوزستان انعکاس پیدا کرده، شاهد این مدعا می‌باشند. ولی این اشخاص آشوب‌طلب به این هم اکتفا نکرده و در اثر ممارست و تحقیق شخص مساعد دیگری را برای همدستی و تقویت خود پیدا کرده که بتواند بهتر و زودتر به منظور پلید خود موفق شوند. آقای کلانتر متصدی بانک ملی شادگان این منظور را استقبال و جداً با نامبردگان مشغول فعالیت گردیده و تمام اوقات اداری خود را در اداره و منزل شخصی با رفقای همدست خود مصروف داشته و پیوسته در نقاط و محل‌های مختلف با یکدیگر مشغول مذاکره بوده و تبلیغات موهومی در شهر و بازار و در میان مشتی عشایر ساده نموده که بالاخره مشایخ و جمعی از اهالی ناچار شدند قضایا را تلگرافاً به عرض مقامات عالیه رسانیده و تقاضای تعقیب این‌گونه مفسده‌جویان و

آشوب‌طلبان را نموده که رونوشت شرحی که اهالی شادگان انزجار خود را از عملیات خائنانه کلانتر نوشته‌اند به پیوست این صورت مجلس گردیده است و جهت اثبات مراتب مندرجه علاوه بر این که اوضاع و احوال و شایعات و انتشارات محلی حاکی از اقدامات تخریبی و آشوب‌طلبی این عده می‌باشد. رونوشت اعلامیه صادره به امضاء محمد لطیف‌زاده که اصل آن در پرونده ژاندارمری شادگان بایگانی است و قسمتی از مندرجات شماره ۲۸۲ سال دوم مورخه یکشنبه ۳۱ خرداد ۱۳۲۵ روزنامه ظفر پیوست این صورت مجلس گردیده است. لذا اعضای این کمیسیون به اتفاق آرا مصلحت عموم اهالی و حفظ انتظام حوزه شادگان و مصالح کشور از این طریق پیش‌بینی می‌نماید که سه نفر نامبرده بالا، جلب و تحویل دادگاه فرمانداری نظامی اهواز گردند و از طرفی چون تهییج و هدایت سه نفر مزبور مسلماً وسیله کلانتر، رییس بانک ملی شادگان می‌باشد، تعویض فوری و تعقیب مشارالیه از طریق دادگاههای نظامی ایجاب می‌گردد. علی‌هذا چون فرمانداری و ادارات بخشداری و ژاندارمری شادگان مشغول کسب اطلاع و جمع‌آوری دلایل و مدارک بیشتری در اطراف اقدامات سوء این اشخاص و اشخاص دیگری که همدست و هم‌مسلك نامبردگان بوده می‌باشد که تدریجاً پرونده‌های جداگانه تنظیم و مظنونین و مرتکبین تعقیب خواهند شد. لذا جلسه در ساعت ۱۲ روز ۲۸/۱/۲۴ خاتمه یافت.

شادگان ۲۸/۱/۲۴ امضا: سرگرد رضاییها، فرماندار نظامی

امضا: محمدعلی افسر، بخشدار شادگان. امضا: سروان

مهاجر، فرمانده دسته ژاندارمری شادگان

رونوشت برابر اصل است.

[۲۹۰۰۰۶۶۸۶ - ۸۳۰ ن ۳ الف ب ۱]

مسجد سلیمان

[رییس شهربانی مسجد سلیمان به شهربانی آبادان، ۹ خرداد ۱۳۲۵]
وزارت کشور، شماره ۲۶، تاریخ ۱۳۲۵/۳/۹

اداره شهربانی شهرستان آبادان

محترماً به عرض می‌رساند: ساعت ۱۷ الی ۱۹ روز هشتم ماه جاری در محوطه چشمه‌علی مقابل شعبه حزب توده و در ساعت ۲۰ الی ۲۱ پشت باشگاه ایران از طرف آقای محمد رئیسی رهبر حزب توده ایالتی خوزستان به شرح زیر سخنرانی به عمل آمد:

۱- خطاب به مردم که ما حزب توده طرفدار ملت عراق و هندوستان بوده و می‌خواهیم آنها را نجات دهیم ۲- دعوت به اتفاق و اتحاد برای گرفتن حقوق حقه خود از صاحب کارخانه‌ها و از منزلی که انگلیسها برای... قبول ندارند نجات پیدا کنید. کارگران اعلی‌حضرت سابق. ۴- اعلام ورود هیأت اعزامی مرکز از آبادان به مسجد سلیمان در اثر شکایت شرکت نفت از حزب توده و به قهر و غلبه دربهای باشگاه ایران را شکسته وارد و مشغول سخنرانی شده البته صحت و سقم این مطلب را مشاهده خواهند نمود. ۵- اظهار نموده که به ما می‌گویند چرا از بعضی اشخاص تنقید می‌کنیم. ما به اشخاص صالح بدگویی نکرده و به اشخاص ناصالح نیز بد نمی‌گوییم. فقط آنها را به جامعه معرفی می‌نماییم. ۶- برای ورود در اتحادیه ترس و خوف نداشته باشید و در حزب توده شرکت کنید. جمعیت محوطه چشمه‌علی در حدود دویست نفر و جمعیت باشگاه ایران در حدود هزار نفر زن و مرد بود. ۷- در خاتمه سخنرانی خود، رئیسی گفت: فوراً به اهواز می‌روم و پس از دو روز مجدداً با چند نفر از اعضای حزب توده مرکزی تهران به رییس شهربانی مسجد سلیمان امضا

وزارت کشور، شماره ۱/۲۷۰۹/۴۵۴۲

رونوشت گزارش شماره ۲۶ - ۳۲۵/۳/۹ شهربانی مسجد سلیمان دایر بر سخنرانی
محمد رئیسی رهبر حزب توده ایالتی خوزستان جهت استحضار به پیوست ایفاد
می‌گردد.

رئیس شهربانی کل کشور - سرپاس صفاری امضا

[۱۰۹۰۰۲ - ۹۴۴]

۴۴۱

[رئیس شهربانی مسجد سلیمان به شهربانی آبادان، ۲۲ خرداد ۱۳۲۵]

وزارت کشور

اسـتـحـضـاراً
رونـوـشت
گـزـارـش
شـمـاره
مـسـجـد سـلـیـمـان درخـصـوص سـخـنـرـانـی رهـبـران
از طرف رئیس شهربانی کل کشور - پاسیار ۱ حسام وزیری امضا

اداره شهربانی شهرستان آبادان

احتراماً به عرض می‌رساند: ساعت ۱۰ صبح مورخه ۳۲۵/۳/۲۲ آقایان احمد دبیر و
عبدالوهاب ناخدازاده، رهبران حزب توده آبادان با طیاره شرکت نفت برای بررسی
حزب توده وارد مسجد سلیمان و در دفتر حزب توده اقامت نمودند و در ساعت ۱۷ الی
۱۸ مورخه ۲۲ ماه جاری آقایان نامبرده در بالا و قبادپور و شکیب و حسینعلی نامان،
رهبران حزب توده مسجد سلیمان هر یک به شرح زیر سخنرانی نمودند: ۱ - احمد دبیر
پس از رساندن سلام کارگران آبادان به کارگرهای مسجد سلیمان مردم را به نظم و آرامش

تشویق نموده و در ضمن بیانات خود از وضعیت شهربانی‌های سابق تنقید نمود و گفت: ادارات کلبه نماینده ملت می‌باشند و شاه را ملت تعیین می‌نماید و نیز از رفتار آقای استاندار اهواز آقای مصباح فاطمی تنقید نمود. همچنین متذکر شد که رییس شهربانی اهواز در نتیجه اعتصاب کارگران را به ضرب طپانچه بیرون نموده‌اند. ۲- ناخذازاده در اطراف حقوق کارگران صحبت نموده و تذکر داد که باید حقوق خودتان را بگیرید ۳- شکیب از زورگویی‌های آقایان دهدشتی و بهبهانی شرکای کارخانه ریسندگی اهواز صحبت نموده و اظهار عدم رضایت کارگران را از رییس شهربانی فعلی اهواز بیان کرد. ۴ - هاشمی نام که او هم جزو کارگران شرکت نفت و حزب توده مسجد سلیمان است سخنرانی نمود و اظهار داشت: قوامی، کارمند شرکت نفت سه هزار نفر از کدخدایان طایفه «شین» را نزد خود خواسته و به آنها گفته است مسجد سلیمان ملک پدری شما است و چرا از ورود این هوچی‌ها جلوگیری نمی‌کنید. در این موقع مردم تنفرشان را از قوامی ابراز نمودند. حسینعلی نام هم که یکی از کارگران در قسمت میکانیکی گاراژ شرکت است. در اطراف اتحاد و اتفاق کارگران صحبت نمود. جمعیت در حدود پانصد نفر بود، در تمام مدت سخنرانی انتظامات برقرار بود. مراتب استحضاراً عرض شد.

رییس شهربانی مسجد سلیمان امضا

[۳۱۰۰۰۸۱۵ - ۶۱۵ ف ۳ آ د ۱]

۴۴۲

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۲ تیر ۱۳۲۵]

وزارت کشور، رونوشت، شماره ۱/۳۲۵۱/۵۰۶۲

مورخه ۲۵/۴/۲۲، محرمانه

وزارت کشور

طبق گزارش شماره ۱/۱۹۳/۲۷۷ [مورخ] ۲۵/۴/۱۰ شهربانی آبادان به استحضار می‌رساند: روز ۲۱ خرداد آقایان شکیب، قبادی‌پور، حفیظ‌الله، حسینعلی، رهبران حزب توده مسجد سلیمان در اطراف عملیات شرکت نفت و مصباح فاطمی و رییس شهربانی اهواز و اخراج کارگران کارخانه ریسندگی سخنرانی و در خاتمه اضافه نموده‌اند ما حکومت ملی تشکیل می‌دهیم و خائنین را به محاکمه دعوت خواهیم نمود. و راجع به تقاضای باشگاه شرکت نفت برای سخنرانی جواب داده‌اند در صورتی که سخنرانی سیاسی نشود مانعی ندارد ولی ما به زور خواهیم گرفت.

از طرف رییس شهربانی کل کشور. پاسیار ۱ حسام وزیری

[۳۱۰۰۰۰۸۱۵ - ۶۱۵ ف ۳ د ۱]

۴۴۳

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۰ اسفند ۱۳۲۷]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره کارآگاهی، تاریخ ۲۷/۱۲/۲۰

شماره ۱/۳۱۱۴۵/۲۲۳۱۹، محرمانه، مستقیم

وزارت کشور

به استحضار می‌رساند: طبق گزارش شهربانی اهواز حفیظ‌الله کیانی اهل بختیاری که در سال ۲۳، زمان فعالیت حزب توده در مسجد سلیمان، صدر اتحادیه کارگران وابسته به حزب توده بوده و بعداً از طرف فرمانداری نظامی بازداشت و پس از الغای فرمانداری نظامی آزاد و در اهواز ساکن و اعمالش زیر نظر بوده، روز ۱۸ اسفند از طرف فرمانداری

نظامی منزلش بازرسی [و] مقداری اوراق و چند قطعه عکس بیگانگان کشف و مشارالیه به استناد ماده ۵ قانون فرمانداری نظامی بازداشت گردیده است.

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ صفاری [امضا]

[۲۹۰۰۰۶۶۸۶ - ۸۳۰ ن ۳ الف ب ۱]

زنجان

۴۴۴

[رییس اداره کل شهربانی به وزارت کشور، ۲ مرداد ۱۳۲۱]
وزارت جنگ، رونویس نامه شهربانی به وزارت کشور
شماره ۸۱۸۸/۲۶۱۷، مورخه ۲/۵/۲۱، محرمانه

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: طبق گزارش شهربانی زنجان محمدامین آزادوطن، اهل رضاییه، تبعه دولت ایران (این شخص سابقاً مدتی در کشور شوروی مقیم و ۱۵ سال قبل فراراً از مرز جلفا به کشور ایران مراجعت و به رضاییه رفته بود. از طرف لشکر شمال غرب به عنوان تمایل به مرام بالشویکی برحسب امر اعلیحضرت پادشاه سابق به زنجان تبعید شده بود.) که در سال ۱۳۱۵ به شغل سررفتگری وارد خدمت شهرداری آنجا شده بود. اخیراً که حزب توده به ریاست سعید حیدرزاده، رییس حسابداری دارایی، اقتصادی تشکیل گردیده، از افسران نیروی شوروی و به ویژه حسن‌اف نماینده سیاسی شوروی به طور محرمانه در جلسات آنها حضور پیدا می‌کند و در هر ماه دوهزار ریال به عنوان هزینه تشکیل جلسات و کمک به کارمندان بی‌بضاعت حزب از طرف حسن‌اف پرداخت و به وسیله سعید حیدرزاده مزبور به مصرف می‌رسد. و به طوری که انتشار

دارد تقریباً در حدود یکصدوپنجاه نفر وارد حزب توده شده، حتی اشخاصی برای تبلیغات مرام حزب توده به دهات اطراف اعزام می‌شوند و شهربانی مربوطه اظهار نظر نموده است که محمد امین نامبرده محرمانه با مامورین شوروی مربوط و ممکن است در اثر تبلیغات او مامورین شوروی و ادار به اقداماتی شوند که در نتیجه برای دوایر دولتی مشکلاتی ایجاد گردد. فعلاً به شهربانی مزبور دستور داده شد محرمانه اعمال صادر گردد. مستدعی است مقرر فرمایند از هر اقدامی که نسبت به آنها [باید] به عمل بیاید نتیجه را اعلام دارند.

رییس اداره کل شهربانی سرپاس رادسر

[۱۰۱۹ - ۲ - ۱۰۹۰۰۲]

۴۴۵

[وزیر کشور به نخست وزیر، ۲۹ اسفند ۱۳۲۱]

وزارت کشور، شماره ۵۴۳۸/س/۴۱۵۲، تاریخ ۱۳۲۱/۱۲/۲۹

جناب آقای نخست وزیر

به طوری که شهربانی زنجان اطلاع می‌دهد: محمدامین آزاد و عبدالعلی زاده، کارمند شهرداری عاملین حزب توده بیانیه‌ای تحت عنوان حزب توده زنجان منتشر نموده‌اند که که رونوشت آن تلواً تقدیم می‌گردد. با این که از طرف فرمانداری زنجان به اداره شهربانی آن جا ابلاغ شده است که برحسب امریه مقام نخست وزیری از تشکیل مجالس حزبی باید جلوگیری شود، مع‌هذا روز ۱۴ بهمن از طرف حزب توده به مناسبت مجلس یادبود یکی از آزادی‌خواهان تظاهراتی شده و از طرف شهربانی به محمدامین آزاد که خود را سرپرست حزب توده معرفی کرده اطلاع داده‌اند که از تشکیل مجالس خودداری نماید. مشارالیه اظهار داشته است که از طرف کمیته مرکزی اطلاع داده‌اند تشکیل

مجالس حزبی در شهرستانها مانعی ندارد، چون اداره کل شهربانی نسبت به تشکیل این قبیل مجالس و احزاب کسب تکلیف می نماید مراتب معروض گردید تا هر نوع امر و مقرر فرمایند دستور اقدام داده شود.

از طرف وزیر کشور [امضا]

[حاشیه]: اساساً این شخص اگر از تهران رفته، بهتر است به تهران احضار شود.

بیانیه حزب توده زنجان

هم میهنان در این موقع که یکی از ماههای حزن آور و پرالم و ایام مصائب و عزاداری جامعه شیعیان است و عموم افراد مسلمین از خرد و کبار با صرف مال و زحمت جان در تکایا و مساجد بلکه در قرا و بادیه ها به انواع خدمتگزاری و نوحه سرایی برای ادامه سعادت دنیوی و کسب استفاده اخروی قدم حقیقت و صمیمیت برداشته و برمی دارند، معلوم و مسلم است آن همه عاطفه و فدویت که به منصفه ظهور و بروز برمی آید برای انجام وظیفه مختصه و بدون آرایش و قصد و غرض باید بود. چنان که طرز عمل و اسلوب متقدمین و اولیای معظم اسلامی مبتنی بر زیادت متانت و سنگینی بوده شاهد و ملاک معتبر و صحیح است. خصوصاً در این زمان که جمعی به دعوی آزادی خواهی و به نام حزب توده دایره تشکیل و مجامعی تاسیس، هم عالیه خود را صرف آزادی خود و هم نوع خود نموده و غیر از آسایش و امنیت و آزادی هیچ گونه نیتی ندارند. ولی چون عده ای مغرض و مفسده جو از بیم آن که مبدا دست انتفاعات نامشروع و ارتجاع طلبیشان که سالها به خون دل مظلومان رنگین بوده از امورات اجتماعی مقطوع گردد مترصد تحریک و اشتغال آلوده انقلاب و عوارض اغتشاش گردیده آب [را] گل آلود، ماهی استفاده به چنگ آورند تا به عملیات ناشایسته و خانمانسوز (دیکتاتوری) سابق

خود از نو ادامه دهند. لزوماً خاطر مجموع آقایان و برادران آزادی‌طلب و رفقای حزب توده زنجان را مستحضر و بیانیه کمیته مرکزی حزب توده ایران و مفاد مندرجه در صفحه ۲ سطر ۲۲ (کاری کنید که دیگران شما را لایق آزادی بدانند و این روزنه کوچکی که برای نجات و استقلال میهن عزیز باقی مانده است مسدود نشود) [را] متذکر و یادآوری نموده انتظار داریم که آقایان رفقای ما به زور احساسات آزادی‌خواهی و امنیت‌طلبی کامله خودشان هر چه می‌توانند در حفظ امنیت و متانت خود و هم‌نوع خود و قطع رشته سیاست و خیانت مغرضین و مفسدین و مرتجعین جدیت و کوشش به خرج داده لیاقت هواخواهی آزادی را به طور اکمل به ظهور آورده و نقشه‌های باطله انقلابی مفسده‌جویان را کان لم یکن و بلااثر گذارده و حتی‌الامکان به وسایل مقتضیه مشعله آتش فتنه و فساد خیانتکاران را خاموش و چشم انتظار و امید انقلاب را بر آنان در راه حسرت و آرزو بگذارند. تا بیش از پیش اعتماد و اطمینان مردم بر آزادی و آزادی‌خواهان و امنیت‌طلبی مجمع حزب توده قوی و کامل گردد.

زنده باد آزادی و استقلال حقیقی ملت ایران   مرده باد خائنین و مفسده‌جویان
مرده باد ارتجاع

«کمیته محلی زنجان»

[۱۹۶ - ۱۰۹۰۰۲]

۴۴۶

[جمعی از اهالی زنجان به نخست وزیر، ۱۴ مهر ۱۳۲۲]

وزارت پست و تلگراف و تلفن، تلگراف از زنجان به ط

شماره تلگراف ۲۷۱، تاریخ اصل ۱۴، تاریخ وصول ۷/۱۵

جناب آقای نخست وزیر

رونوشت مجلس شورای ملی، رونوشت آقایان

وکلاى زنجان، رونوشت وزارت تشکيلات کل شهرى، وضعيات رفتار و حرکات جمعى مفسده‌جو به انتساب حزب توده و نطقهاى مهيج و انقلاب‌آور دکتر رضا هشتروديان در ضمن تلگرافات شکايت که به مقامات مربوطه عرض شده [است.] خاطر مبارک را از جريان قضایا مستحضر داشته، دامنه تبلیغات و تهيج به انقلاب قسمی توسعه یافت که به خارج شهر و عقاید کشاورزان عوام و ساده رسوخ کرده و در پاره‌ای دهات به کلی رشته انتظام گسیخته و آتش انقلاب مشتعل می‌گردد. از پیش‌آمد بعضی دهات و غارت اموال و محصول هشتروديان در داخل شهر قسمی شد که قابل تحمل نبود. ناچار آقای فرماندار مامورین دولت حسب‌الوظیفه اقداماتی در جلوگیری از سرایت اغتشاش کرده و حقیقتاً اهالی را متوجه [اقدامات] دولت [و] امیدوار نمودند. در نتیجه هشتروديان از ترس بازجویی و بازداشت فراراً به تهران آمده و اشخاص مفسده‌جو نیز ظاهراً ساکت و خمود شده‌اند. متأسفانه دو روز است از قرار مسموع باز تلگرافات و تبلیغاتی از طرف هشتروديان از تهران می‌شود که مجدداً این ولایت را به یک بدبختی و انقلابی تهدید می‌نماید. ما متظلمین از وزارت بهداری سؤال می‌کنیم که اگر هشتروديان مستخدم [و] کارمند وزارت بهداری است با کدام اجازه و قانونی در زنجان مشغول نطق و انقلاب است که در این موقع ائتلاف با دول متفق و همکاری دولت

و بالاخره در نتیجه اعلان جنگ که از طرف دولت متبوعه داده شده و جمعی نیروی متفقین در ولایت ما متوقف و ناظر جریان امور می‌باشند، اقتضا ندارد که امثال هشترودیان ولایت را گرفتار ناامنی و انقلاب کرده خدای نکرده ندامتی تولید شده و ما را دچار بدبختی نماید. منظور ما در این موقع باریک ایجاد امنیت و آسایش اهالی است که بتوانیم با فکر راحت قدمهای مساعد و کمکی در اجرای منویات دولت متبوعه و همکاری آنها با متفقین شان بنماییم نه این که با تولید انقلاب خیال مامورین دولت و متصدیان امور مشوب گردد. استدعا داریم از رفتار و حرکات نوع هشترودیان جلوگیری فرموده به آقای فرماندار و مامورین دولت امر اکید در اطفای نایره اغتشاش و انقلاب صادر فرمایند که نگذارند مثل چند روز قبل باز محمود ذوالفقاری، حاجی محمد رهبری، ابوطالب

رهبری

اعتماد، امینی، علی رشنچی، بیوک آقا مغازه

[و ۲۰ امضای دیگر]

[۱۹۶ - ۱۰۹۰۰۲]

۴۴۷

[فرماندار زنجان به وزارت کشور، ۲۵ مهر ۱۳۲۲]

وزارت کشور، استانداری یکم، فرمانداری زنجان، شماره ۳۴۲۶

تاریخ ۲۲/۷/۲۵

کمیته حزب توده زنجان

نامه مستقیم و فوری شما به شماره ۱۳۸ - ۲۲/۷/۲۲ یک ونیم پس از ظهر روز شنبه ۲۳ مهرماه به دفتر فرمانداری رسید. این جانب با سخنرانیهای گوناگون بالاخص متضمن تبلیغات انتخابی که رکن مؤثر حکومت دمکراسی بوده و بر اساس هدایت توده در امر

انتخاب نمایندگان صالح و وطن‌پرست باشد هیچ‌گاه مخالف نبوده ممانعت نمی‌کنم و مخالفت و ممانعت این جانب از بیانات ناصحیح و ناطقین عصبانی و گویندگان غیر صالح است که در این گیر و دار گیتی و گرفتاریهای ایران مردم را به شورش و اختلاف دعوت می‌کنند و موجب ایجاد نفاق بین مردم می‌باشند و باعث تعطیل کشاورزان و زحمت و زیان طبقه زحمتکش را فراهم می‌کنند، با نشر اوراق مضر و برگهای ناروا توده را فریب داده به شهر می‌آورند و به نام تبلیغ تولید هرج و مرج بین طبقات می‌نمایند. فرماندار نیز پای‌بند قانون اساسی و آیین‌نامه‌ها بوده و به هیچ‌رو اجازه نخواهد داد به نام مسلک مقدس زحمت اهالی ساده‌لوح را فراهم نموده و نظم و آرامش را در شهرستان مختل نمایند و به اداره شهربانی دستور داده‌ام طبق شرح بالا به سخنرانیهایی تبلیغاتی مانع نشده و به محض این که ناطق از دایره ادب و نظم خارج شد جلوگیری و طبق مقررات مملکتی تعقیب نمایند. بهتر این است طبق تصمیمی که با حضور آقای دادستان و آقای رییس شهربانی و آقای دکتر هشترودیان نماینده حزب توده در دفتر این جانب اتخاذ شده صورت نطقها ۲۴ ساعت پیش از سخنرانی تسلیم دفتر فرمانداری بشود که ملاحظه نموده بعد به ایراد آن اقدام نمایند و از بعضی [مسایل] بیش و کم مصون باشد.

فرماندار شهرستان زنجان، مشایخی

رونوشت شرح بالا با رونوشت نامه ۱۳۸ - ۲۲/۷/۲۲ حزب توده زنجان به حضور جناب آقای نخست وزیر جهت استحضار تقدیم می‌شود.

فرماندار شهرستان زنجان، مشایخی

[۱۹۶ - ۱۰۹۰۰۲]

۴۴۸

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۲ آبان ۱۳۲۳]

وزارت کشور، اداره کل شهربانی، تاریخ ۲۳/۸/۲۲، شماره ۸۸۳۸
محرمانه، مستقیم

وزارت کشور

برطبق گزارش شماره ۱۰۷ شهربانی زنجان معروض می‌گردد:

روز ۲۳/۸/۱۱ سعید حیدرزاده از طرف حزب توده مرکزی از تهران به زنجان آمده و مشغول سازمان حزب توده زنجان می‌باشد و می‌خواهد در این چند روزه میتینگی در اطراف دولت فعلی بدهد و اهالی از این حیث متوحش و بیم انقلابی نیز می‌رود، با مذاکرات و تدابیر لازم تا اندازه رفع نگرانی نموده، ضمناً شب ۱۴ ماه جاری یک عده از محل حزب توده که عبارت از کارگران راه‌آهن و اطفال کوچک که در حدود دویست نفر بودند به تلگرافخانه رفته درخواست مخابره تلگرافی مبنی بر تقاضای استعفای جناب آقای ساعد و واگذاردن نفت شمال به دولت شوروی نموده و در مراجعت با صدای زنده باد حزب توده و کارگران زنجان و مرده باد سیدضیاءالدین متفرق شدند. و مامورین شهربانی مراقب حفظ انتظامات بوده اتفاق سوئی رخ نداده است.

رییس شهربانی کل کشور - سرپاس سیف [امضا]

[۲۹۳۰۰۲۱۴۲ - ۲۲۲ ظ ۴ ب آ ۱]

۴۴۹

[رییس شهربانی کل کشور به نخست وزیر، اول اسفند ۱۳۲۳]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، مورخ ۲۳/۱۲/۱، شماره ۱۲۳۴۵

محرمانه - مستقیم

جناب آقای نخست وزیر

گزارش شماره ۱۶۸ شهربانی زنجان ذیلاً معروض می‌دارد:

دو نفر موسوم به عدالت و صادقی از طرف حزب توده مرکزی از تهران به زنجان وارد و

تحریکاتی برای تظاهرات و دادن میتینگ نموده در نتیجه صبح روز جمعه ۲۷ ماه جاری بیانیه‌ای از طرف حزب توده منتشر، که اهالی را برای دادن میتینگ در چهارراه پهلوی دعوت نموده بودند. ساعت ۴ بعد از ظهر عده‌ای از بخش‌های مختلف با علامتهای سفید با تظاهرات و نمایشات به چهارراه پهلوی وارد که جمعاً از ۳۰۰ نفر تجاوز نمی‌کرد و اغلب دهاتی و عمله بودند و قریب دوهزار نفر هم از اهالی شهر برای تماشا جمع شده بودند. روی علامتها نوشته بودند: اتحادیه برزگران و اتحادیه رانندگان و اتحادیه کارگران صنفی و ما استقلال ایران را می‌خواهیم و ما پیروزی متفقین را می‌خواهیم و دست عمال رضاخان کوتاه. قبلاً صادقی پس از معرفی خود برنامه میتینگ را قرائت و به وسیله یک عده سرود حزبی خوانده، بعداً عبدالعلی زاده کارمند شهرداری و یونس علی‌زاده [از] کارگران راه‌آهن و صادقی و عدالت نمایندگان حزب توده مرکزی و وارطان واریان پشت سر هم سخنرانی نمود [ند.]. خلاصه اظهارات آنان ذیلاً به عرض می‌رسد.

۱- نظر به خاتمه کار حمل و نقل متفقین، یک عده از کارگران بیکار شده باید دولت با استخراج معادن و خاتمه خط راه‌آهن تبریز و مشهد، مخصوصاً استخراج نفت شمال باید برای بیکاران کار تهیه نماید. هر گاه ایران قادر به استخراج نفت نیست به یکی از دول همسایه که با شرایط بهتری حاضر هستند، استخراج نفت را واگذار نمایند.

۲- تنقید از سیدضیاءالدین طباطبایی که او را بی‌وطن و مرتجع و خائن قلمداد نموده و تبعید او را از دولت خواستار بودند.

۳- تنقید از نمایندگان پارلمان و می‌گفتند اینها به وسیله پول از طرف سرمایه‌داران و ثروتمندان انتخاب شده‌اند. باید نمایندگان حقیقی ملت کرسیهای پارلمان را اشغال نمایند. این نمایندگان خائن هستند و یک دولتی هم از خودمان تعیین شود. دولت فعلی توجهی به کارگران ندارد. هر گاه دولت آقای بیات می‌خواهد خود را آزادی‌خواه معرفی نماید باید در تهیه کار برای کارگران اقدام کند.

۴- دعوت اهالی به حزب توده، مخصوصاً عدالت که با حرارت زیاد سخنرانی می‌کرد، اظهار داشت: حزب آهنین توده مسلمان است و قائل [به] قرآن است. بیایید به حزب توده کمک کنید تا آزادی را در ایران برقرار کنیم و دو نفر طفل فقیر هم که قبلاً حاضر کرده بودند روی میز خطابه گذاشته، اظهار داشت: رفقا اینها اطفال شما هستند که به این روز با بدبختی گرفتارند و دولت فعلی فکر اینها نیست و ثروتمندان هم راحت می‌خورند و می‌خوابند، رحمی به اینها نمی‌کنند و حزب توده باید زمام امور را به دست گرفته فکری به این مملکت بنماید.

۵- بیگانگان از جان مملکت ما چه می‌خواهند. به ایل بویراحمدی اسلحه دادند که برضد ما جنگ نمایند و ما را از بین ببرند. پس از خاتمه سخنرانی و با همان دستجات به عنوان حزب توده ایران زنجان در آن جا نصب و عبدالعلی‌زاده و صادقی سخنرانی مختصری نموده که این تابلو پرچم آزادی و باید تا آخرین قطره خون خود از این حفاظت کنید و اشعار مهیجی به زبان ترکی خواندند و از آن جا به تلگرافخانه حرکت، تلگرافی تحت ۱۱ ماده به مرکز مخابره نمودند. مفاد آن عبارت بود از این که نفت شمال باید استخراج شود، کار برای کارگران تهیه شود، سیدضیاءالدین طباطبایی باید از ایران تبعید شود، چند نفر از حزب توده کشته شده قاتل آنها مجازات شود، اشخاصی که به حزب توده در تبریز اهانت نموده‌اند باید حرف خودشان را پس بگیرند. پس از تسلیم تلگراف به تلگرافخانه ساعت شش بعد از ظهر متفرق و در اثر پیش‌بینیهای لازم که شده بود با گماردن مامورین لازم انتظامات کاملاً برقرار بوده است.

رییس شهربانی کل کشور - سرپاس سیف [امضا]

[۲۹۳۰۰۲۱۴۲ - ۲۲۲ ظ ۴ ب آ ۱]

۴۵-

[رییس شهربانی زنجان به فرمانداری زنجان، ۲۴ اسفند ۱۳۲۳]
 وزارت کشور، فرمانداری زنجان، بخشداری، رونویس گزارش محرمانه و
 مستقیم شهربانی زنجان، شماره ۱۹۸، سالمه ۲۳/۱۲/۱۴ که اصل آن
 شماره ۷۶ رمز محرمانه فرمانداری ثبت شده

فرمانداری شهرستان زنجان

طبق گزارش واصله، دکتر بهرامی از طرف حزب توده مرکزی در تهران وارد [و] در
 جلسه حزب توده حاضر و شروع به سخنرانی نموده، اظهار داشته، شماها باید اتحاد و
 اتفاق داشته [و] در آتیه امور کشوری را با رأی و فکر خود اداره نمایید. و ضمناً گفته
 است آقای اکبرنیا رییس فرهنگ به محض این که اطلاع حاصل می‌نماید یک نفر از
 دانش‌آموزان دبیرستان قصد دخول به حزب توده [را دارد] با آن دانش‌آموز طرفیت که
 چرا شما با دختران لاس می‌زنید عیب نیست، ولی دخول ماها به حزب توده عیب است
 و گفته است: حزب توده مرکز فکر اساسی نسبت به این شخص نموده است و راجع به
 آقای محمد ضیایی گفته است که شما او را به نمایندگی قبول نموده‌اید. [وی] شخص
 خائنی می‌باشد. دقت کنید در انتخابات آینده اشخاص صحیح‌العمل انتخاب کنید و
 اظهار کرده شماها از آقای محمود ذوالفقاری می‌ترسید. اینها چه کاره هستند به این قبیل
 اشخاص اعتنا نکنید و با هم متحد شوید اینها را از بین ببرید. و اظهار داشته من ماموریت
 دارم هر چند مدتی به زنجان آمده، مطالب مهم را به شما ابلاغ کنم و باشگاهی برای
 حزب تأسیس نمایم که در آنجا برای حزب بیانیه و مقاله تنظیم شود.

محل امضا رییس شهربانی زنجان - یاور طلوعی

[۲۹۰۰۰۶۱۴۵ - ۲۲۶ ن ۳ الف ب ۱]

۴۵۱

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۴ اسفند ۱۳۲۳]

وزارت کشور، اداره سیاسی، تاریخ ۱۳۲۳/۱۲/۲۴، شماره

۱۵۸۲۲ - ۱۳۴۷۳، محرمانه

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: طبق گزارش شهربانی زنجان روز ۱۲ ماه جاری دکتر جهانشاهلو از رهبران حزب توده مرکز به آنجا وارد و آگهی در مقابل دبیرستان پهلوی الصاق، مبنی بر این که ساعت ۱۶/۵ روز چهاردهم در دبیرستان مزبور سخنرانی خواهد نمود و از دانش‌آموزان سال سوم و چهارم دبیرستان دعوت نموده [اند.] پس از مذاکره و جلب نظر فرماندار مامور لازم برای انتظامات گمارده شده ولی مشارالیه برای سخنرانی حاضر نگردیده فقط عده‌ای در حدود چهل نفر مقابل ساختمان حزب توده تجمع که به تلگرافخانه رفته تلگرافی که مفاد آن معلوم نشده است برای مخبره به تلگرافخانه تسلیم، سپس متفرق شده‌اند. ضمناً شهربانی مزبور اظهار نظر می‌نماید که از این قبیل اجتماعات حزب توده و حرکت دسته جمعی آنها در معابر و تظاهرات آنان مردم متوحش می‌باشند.

رییس شهربانی کل کشور - سرپاس سیف

رونوشت گزارش شهربانی کل کشور جهت استحضار نخست وزیر تقدیم می‌شود.

از طرف وزیر کشور [امضا کلانتری]

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۴۸]

۴۵۲

[فرماندار زنجان به وزارت کشور، ۱۹ فروردین ۱۳۲۴]
 وزارت کشور، اداره سیاسی، شماره ۸، تاریخ ۱۳۲۴/۱/۱۹
 محرمانه، مستقیم

وزارت کشور

در عقبه شماره ۴ - ۲۴/۱/۱۵ و ۲ - ۲۵/۱/۱۵ در روز جمعه ۱۷ فروردین ساعت ۱۶ افراد حزب توده که بیشتر از عملیات راه آهن و پاره ای از بزرگان اطراف شهر بود و از چند روز قبل سعی و تلاش در آوردن آنها می کردند با پرچمهای سفید که روی آنها نوشته شده بود: «اتحادیه بزرگان - اتحادیه کارگران - بیکاری استقلال ایران را تهدید می کند - کار برای بیکاران خواهیم - زنده باد مشروطیت و آزادی ایران دست عمال رضاخان کوتاه» که من حیث المجموع در حدود سیصد نفر می شدند به چهارراه پهلوی وارد و در محلی که دو قالیچه نصب و عکس مرحوم دکتر ارانی را هم نصب کرده بودند شروع به سخنرانی نمودند. در بین سخنرانها یک نفر موسوم به اسدالله صادقیان که روز جمعه از تهران آمده و خود را نماینده شورای کارگران مرکزی به حزب توده معرفی نموده بود، بار اول خسرو دارایی (برهان السلطنه) که از ملاکین است و ده ۱۲ پارچه املاک معتبر دارد شروع به سخنرانی نموده از مرام حزب و تنقید از آقای سیدضیاءالدین طباطبایی و این که ما از توپ و تفنگ باک نداریم، سرباز و ژاندارم اگر ما را بکشند برادران ما هستند، ولی به دست ارتجاع ما کشته می شویم و برای اجرای مرام تا آخرین قطره خون خود حاضر هستیم و مبارزه خواهیم نمود.

دوم - یونس علی زاده، کارمند راه آهن که به واسطه تهییج کارگران کارخانه کبریت سازی مورد تعقیب شهربانی است، در باب کار برای بیکاران و این که ما دولتی می خواهیم که از منابع طبیعی استفاده نماید و بیکاران را به کار وادارد صحبت کرد.

سوم - سلیمان، کارمند راه آهن از سیدضیاءالدین تنقید شدید نموده و درخواست تعقیب

و اخراج او را نموده و متذکر شد که مشارالیه شناسنامه ایرانی ندارد و از بریتانیای کبیر گذرنامه دارد.

چهارم - صادقان نماینده شورای متحده کارگران مرکز راجع به وضعیت میانج و اصفهان و یزد صحبت کرده اظهار داشت: در این نقاط نسبت به حزب توده همه گونه زجر و اذیت می نمایند.

پنجم - رحمت الله جواهری در قسمت گرانی خواربار صحبت نموده و از رؤسای دوایر دولتی اظهار امتنانی نموده که همه خوب و به شکایات رسیدگی می کنند اما گرانی خواربار را که تقصیر اصناف است باید خود ماها جلوگیری کنیم. بعد صادقان ورقه ای ارائه داده و اظهار داشت: قطعنامه است که باید به مرکز تلگراف شود.

۱- ما دولتی می خواهیم که از منابع طبیعی استفاده نموده کار برای بیکاران تهیه نماید.
۲- سیدضیاءالدین خائن باید تبعید و از ایران خارج شود. و فرمانداران اصفهان و یزد، شیراز، خوزستان و سایر نقاط جنوب و رؤسای شهربانیهای محللای نامبرده باید فوری عوض شوند و مورد تعقیب قرار گیرند.

۳- فهیمی فرماندار چون با توده همراه نیست و جلوگیری از اقدامات توده می نماید باید عوض شود.

بعد با هیأت اجتماع به تلگرافخانه رفتند و قطعنامه را به تلگرافخانه دادند که مخبره شود، سپس به هیأت اجتماع معاودت نموده، در مقابل محل حزب چند فقره اشعار ترکی از طرف دو نفر افراد حزب توده خوانده شد و متفرق شدند. این بود گزارش میتینگ روز جمعه ۱۷ فروردین و چون مامورین انتظامات از هر جهت مواظب اوضاع بودند هیچ گونه خلاف نظمی واقع نگردید و ضمناً مخالفت حضرات با بنده برای این بوده است که اجازه داده نشد که در سالن دبیرستان برخلاف تصویبنامه ۳۳۸۸- ۲۳/۱۲/۱۷ هیأت وزیران صحبت کرده و نمایش بدهند و نیز دو سه نفر عناصر ناصالح

که می‌خواستند به شهرداری تحمیل نمایند آنها هم قبول نشد و به علاوه یونس علی‌زاده که چون باعث تهییج عملجات کارخانه کبریت‌سازی شده بود لهذا مورد تعقیب قرار گرفت. غیر از این مطالب اصطکاک دیگری تا به حال با حزب توده حاصل نشده بوده است.

فرماندار شهرستان زنجان - فهیمی

رونوشت بالا در تعقیب نامه شماره ۳۴۴ - ۲۴/۱/۲۵ جهت استحضار نخست وزیری تقدیم می‌شود.

از طرف وزارت کشور [امضای کلانتری]

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۴۸]

۴۵۳

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۹ فروردین ۱۳۲۴]
وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، دایره محرمانه

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: شهربانی زنجان گزارش می‌دهد، ساعت ۱۷/۳۰ روز دهم ماه جاری آقای امیرخیزی، نماینده حزب توده آذربایجان به زنجان وارد در محل اتحادیه کارگران با حضور اغلب از رهبران و افراد حزب توده، جلسه تشکیل و اظهار داشته است: در تهران واقعه مهمی رخ داده سربازان هندی پنج نفر دهاتی را تیرباران نموده‌اند و در میانه هم فرماندار دستور داده است دو نفر را مجروح و به خاک سپرده‌اند. در اصفهان بنا به دستور فرماندار و رییس شهربانی کل حزب توده و کارگران را قتل و غارت نموده، دو نفر را کشته‌اند. دولت در قسمت کشته شدن پنج نفر دهاتی از حق ملت دفاعی نکرده و به نفع دولت: پست فطرت انگلیس کار می‌کند. ما این دولت و حکومت را که از حق ملت دفاع نمی‌کند نمی‌خواهیم و دستور تهیه تلگراف [ی] را به مضمون زیر:

۱- امنیت اصفهان را خواهان و باید فرماندار و رییس شهربانی آنجا تعویض، در صورت قصور ما مبارزه خواهیم کرد.

۲- موضوع پنج نفر دهاتی را که سربازان هندی کشته‌اند باید تعقیب شوند.

۳- فرماندار میانه باید عوض و تحت تعقیب قرار گیرد؛ داده و ساعت ۱۱ شب ۱۳۲۴/۱/۱۱ به میانه عزیمت، پس از رفتن مشارالیه مجدداً رهبران حزب تشکیل جلسه داده و تلگراف مزبور را تهیه و مخابره می‌نمایند. ضمناً سلیمیان نامی به زنجان وارد و اظهار داشته است: در تهران حزب توده به قصد دادن میتینگ اجتماع و دولت می‌خواست از میتینگ آنها جلوگیری نماید از طرف دولت شوروی جلوگیری شده و میتینگ دهندگان کلیه خیابانها را گردش کردند، سپس نسبت به آقای سیدضیاءالدین بدگویی نموده و افراد حزب توده را تشجیع نموده که مثل حزب توده تهران از توپ و تانک و مسلسل نترسید تا این دولت ارتجاع را از بین ببریم. خیال نکنید برادران ما را در اصفهان و میانه مجروح و کشته‌اند، هر قدر دولت بیشتر به ما فشار وارد نماید ما هم قوه و قدرتمان زیادتیر خواهد شد تا روزی که دولت این توپ و تانک را گذاشته و فرار نماید. ضمناً اظهار داشته است: دولت تصور می‌نماید در شهرها حکومت دارد. اگر حکومتی در کار بود تجار، روغن و حبوبات ما را به انگلیسیها نمی‌فروخته در این قسمت باید با فرماندار صحبت کنیم که از بازرگانان جلوگیری نمایند. ضمناً اهالی را برای میتینگ روز جمعه در محوطه ایستگاه راه‌آهن دعوت نموده. مراتب از طرف شهربانی مربوطه به فرمانداری اطلاع داده شده است.

رونوشت شرح فوق جهت استحضار خاطر مبارک جناب آقای نخست وزیر تقدیم

می‌گردد. ۱/۴۳۰۵۶۵ - ۲۴/۱/۲۹

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۴۸]

۴۵۴

[فرماندار زنجان به وزارت کشور، ۱۳ اردیبهشت ۱۳۲۴]

وزارت کشور، اداره سیاسی، شماره ۳۵، تاریخ ۱۳/۲/۱۳۲۴

محرمانه، مستقیم

وزارت کشور - اداره سیاسی

روز یازدهم اردیبهشت ماه که مطابق اول ماه مه ۱۹۴۵ می باشد، تظاهراتی از طرف حزب توده زنجان و چند نفر سران حزب که از تهران آمده بودند به عمل آمد. بیشتر کارمندان این حزب در زنجان عمال و کارگران راه آهن می باشند و یک نفر از رهبران که از مهاجرین بوده و همواره سنگ بیگانگان را به سینه می زند و پرونده جزایی دارد یونس عزیززاده است که به قرار اطلاع محرک و موجب اغلب غوغاها او می باشد و در راه آهن شغلش روغن کاری لوکوموتیو می باشد. در هر صورت با ارسال رونوشت گزارشهای شهربانی به شماره ۵۷ و ۵۵ از حرکات یونس عزیززاده و زمینه سخنرانیهایی که حضرات نموده و برضد یکدیگر صحبت نموده اند، مثلاً یکی مالکیت را تنقید می کند دیگری تعریف، چگونگی امر را ملاحظه خواهند فرمود.

پادگان شوروی مقیم زنجان هم جشن گرفته و سردرب عمارات متصرفی خود را پرچم قرمز و چراغ قرمز پنج پر نصب نموده بودند.

فرماندار شهرستان زنجان - فهیمی

رونوشت شرح بالا و رونوشت دو برگ پیوست آن جهت استحضار مقام نخست وزیری تقدیم می شود.

از طرف وزیر کشور [امضا کلانتری]

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۴۸]

۴۵۵

[فرماندار زنجان به اداره سیاسی وزارت کشور، ۳۱ اردیبهشت ۱۳۲۴]

وزارت کشور، شماره ۵۴، تاریخ ۱۳۲۴/۲/۳۱، محرمانه

وزارت کشور - اداره سیاسی

چون مهدی اسکندری که با ذوالفقاریها در سر دهکده خوئین گفتگو دارد در زنجان به حزب توده راه پیدا کرده و در جلسات آنها رفت و آمد می‌کند. لهذا برای مزید اطلاع رونوشت گزارش محرمانه شماره ۱۰۸ شهربانی به همراهی این نامه تقدیم و ضمناً راجع به قوامی که در آخر گزارش شهربانی مندرج است معروض می‌دارد، چون این شخص از محل رفتگرها با حقوق رفتگری در دفتر شهرداری به نویسندگی مشغول بود به مناسبت بستگی با حزب کلیه جریانات و رفت و آمد اشخاص را در فرمانداری چون شهرداری و فرمانداری هر دو در یک حیاط قرار دارند به حزب اطلاع می‌داد. لهذا به محض این که گزارش شهربانی راجع به جاسوسی او به فرمانداری رسید ابلاغ شد که به خدمتش خاتمه دهند، اتفاقاً قبل از ابلاغ خودش ملتفت خطاهای خود شده و کتباً به آقای رییس شهرداری استعفا داده بوده است.

فعالاً از این جاسوس راحت شده‌ایم.

فرماندار زنجان فهیمی امضا

رونوشت شرح بالا و رونوشت ضمیمه آن جهت استحضار مقام نخست وزیری تقدیم می‌شود.

از طرف وزیر کشور [امضا کلانتری]

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۴۸]

۴۵۶

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۹ خرداد ۱۳۲۴]
 وزارت کشور، شهربانی کل کشور، محرمانه، مستقیم، فوری است

وزارت کشور

در تعقیب گزارش ۱/۲۳۱۹/۱۰۸۲ - ۲۴/۲/۲۶ گزارش شماره ۱۳۴ تاریخ ۲۴/۳/۶

شهربانی زنجان ذیلاً معروض می‌گردد:

ساعت ۶ عصر روز چهارشنبه ۲۴ قریب سیصد نفر از حزب توده میانه از طرف حزب توده زنجان جمع‌آوری با قطار به زنجان آورده و حزب توده زنجان آنها را استقبال با هیأت اجتماع به چهار راه پهلوی وارد، علیزاده نماینده حزب توده مرکزی و ابوالقاسم سرابی، اهل زنجان سخنرانی، علیزاده اظهار داشت: من برای اختلاف و اغتشاش روز جمعه ۲۱ اردیبهشت از تهران آمدم، مرتجعین حزب توده را متهم کردند. ما استقلال ایران و اجرای قانون اساسی و تجدید نظر در قانون نظام وظیفه را خواهانیم، دولتهای پوشالی که سرکار می‌آیند هیچ عملی انجام نمی‌دهند. ما خواستار یک حکومت ملی می‌باشیم. ما را به بی‌دینی متهم کردند، ما مسلمان هستیم، به قرآن عقیده داریم. اتحاد و اتفاق نمایید، ما بیگانه‌پرست نیستیم و ابوالقاسم سرابی نیز در اطراف دین‌داری و این که حزب توده توقعی از سرمایه‌داران ندارد، فقط می‌گوید: سرمایه‌داران با دایر کردن کارخانجات و وسایل کار، کارگران [را] به کار واداشته بیکار نگذارند. ساعت هفت میتینگ خاتمه، انتظامات کاملاً برقرار، ساعت هشت اهالی میانه با قطار مراجعت، گزارش فرمانداری داده شد.

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی

رونوشت شرح فوق در تعقیب معروضه ۱/۲۳۱۹/۱۸۰۳ برای استحضار خاطر محترم

جناب آقای نخست وزیر تقدیم می‌شود. ۲۴۰۸ - ۲۴/۳/۹

رییس شهربانی کل کشور - سر تیپ ضرابی [امضا]

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۴۸]

۴۵۷

[رییس شهربانی زنجان به فرمانداری زنجان، ۲۷ خرداد ۱۳۲۴]
 وزارت کشور، فرمانداری شهرستان زنجان، بخشداری زنجان
 رونویس گزارش، شماره ۱۷۳، سالمه ۲۴/۳/۲۷، شهربانی زنجان
 محرمانه، مستقیم

فرمانداری شهرستان زنجان

روز گذشته دکتر جهانشاهلو از گردش بازار به جلسه حزب توده وارد و اظهار کرده: طبق اطلاع آقای غلامحسین ابتهاج، شهردار تهران اتحادیه‌ای از کارمندان تشکیل داده و کارمندان را با زور به اتحادیه مزبور می‌برند. باعث تشکیل این اتحادیه سیدضیاءالدین می‌باشد به این وسیله می‌خواهد آب [را] گل‌آلود کرده ماهی بگیرد و شورای متحده کارگران مرکزی هم بیانیه [ای] در این خصوص منتشر نموده و چند برگ هم برای من فرستاده‌اند که سه برگ آن را در ایستگاه راه‌آهن الصاق نموده‌ام تا اهالی از خیانت آقای سیدضیاء مستحضر باشند. عباس میهن‌پرست عضو نظام وظیفه که از افراد حزب توده است به مرکز احضار شده و به تهران عزیمت نمود.
 از نسخه‌های بیانیه به دست نیامده در صورت تهیه بعداً تقدیم خواهد شد.

رییس شهربانی زنجان. یاور میرطلوعی

رونوشت برابر اصل است.

[۲۹۰۰۰۷۳۵۲ - ۷۳۷ ن ۴ الف ب ۱]

۴۵۸

[رییس شهربانی زنجان به فرمانداری زنجان، ۹ تیر ۱۳۲۴]
 وزارت کشور، فرمانداری زنجان، رونوشت شماره ۱۹۵، تاریخ ۲۴/۴/۹
 اداره شهربانی، محرمانه و مستقیم

فرمانداری شهرستان زنجان

ساعت ۷^۱/_۴ تیر جلسه [ای] در کلوب حزب توده تشکیل، یونس عزیزاده اظهار داشت: چون مدتی است ما میتینگ نمی‌دهیم اهالی سوء استفاده نموده می‌گویند آقای سرهنگ خدایاری چه کار کرد که حزب توده نمی‌تواند میتینگ بدهد. از آقای دکتر جهانشاهلو تقاضا می‌کنیم اجازه بدهند روز هشتم تیر میتینگ داده، راجع به بی‌تقصیری محمد همتی صحبت بکنیم. دکتر جواب داد: من ابداً اجازه نمی‌دهم. میتینگ باعث اغتشاش شهر می‌شود و اهالی هم می‌ترسند و بدشان می‌آید، شما باید طوری حرکت کنید که اهالی طرف میل شوند نه این که از شما دوری کرده و حزب توده را تکذیب نمایند. شما خیال می‌کنید متمولین و مرتجعین از میتینگ شما می‌ترسند برعکس فرقی به حال آنها نمی‌کند ما موقعی میتینگ خواهیم داد که دست ما اسلحه باشد و چند روز پیش کمیته مرکزی شرحی نوشته بودند که فعلاً اسلحه مقدور نیست، ولی در آتیه ممکن است بدهند. فعلاً حزب توده باید با مهربانی و خوش‌اخلاقی با مردم رفتار نمایند هر وقت اسلحه به دست ما رسید آن وقت حزب توده مرام خود را رواج داده حکومت ملی در کشور برقرار خواهیم نمود آن زمان خوشا به حال کارگران که به آزادی خاطر زندگانی خواهند نمود و شرحی هم راجع به محمد همتی نوشته فرستادم در روزنامه ظفر درج نمایند.

رییس شهربانی زنجان، یاور میرطلوعی

رونوشت برابر اصل است.

[امضا]

[۲۹۰۰۰۶۱۴۵ - ۲۲۶ ن ۳ الف ب ۱]

۴۵۹

[رییس شهربانی زنجان به فرمانداری زنجان، ۱۸ تیر ۱۳۲۴]
 وزارت کشور فرمانداری شهرستان زنجان، بخشداری زنجان، رونویس نامه
 شماره ۲۱۴ سالمه ۲۴/۴/۱۸ اداره شهربانی که اصل آن
 به شماره ۱۰۸ ثبت شده

بعد از عنوان - ساعت ۵ عصر روز ۱۶ تیر جلسه حزب توده با حضور یک عده از
 افراد حزب مزبور تشکیل و دکتر جهانشاهلو شروع به صحبت نمود، اظهار داشت: از
 قرار اطلاع حزب توده تبریز امروزه می‌خواهد مرام خود را در اطراف آذربایجان رواج
 داده و مطابق قانون آزادی رفتار نماید. اگر گفتید که چرا حزب توده زنجان نمی‌تواند،
 برای این که حزب توده زنجان همت ندارد، ولی اهالی تبریز با همدیگر متحد و متفق
 می‌باشند به این جهت آنها پیشقدم شده‌اند و دولت هم خواسته از آنها جلوگیری نماید،
 ولی متأسفانه نتوانسته است، پس از رفقا خواهش می‌کنم با همدیگر ضدیت نکرده و
 حرکتی به خود بدهید، چون آقای فرماندار و آقای ذوالفقاری و بعضی اشخاص از
 میتینگ ندادن حزب توده سوء استفاده کرده‌اند، ولی نمی‌دانند حزب توده دفعتهاً حرکتی
 به خود داده و گفته خودش را عملی خواهد نمود. از تفنگ و توپ و مسلسل ترسی
 نداشته و ندارد.

جلسه روز ۱۷ ساعت ۱۰ صبح در کلوب اتحادیه کارگران تشکیل، دکتر جهانشاهلو
 شروع به صحبت نموده گفت: حزب توده دارای چهار واگن در خط آهن می‌باشد که به
 یونس علی‌زاده سپرده شده بود، عایدات آن را جمع‌آوری به کمیته مرکزی ارسال دارند

و قبل از ایشان هم عبدالعلی زاده بود. مشارالیه خیانت کرد از تشکیلات حزبی اخراج شد. خیرالله و یونس علی زاده هم معلوم شده مبلغی از عایدات آن را حیف و میل نموده و خیانت کرده اند بنابراین به کمیته مرکزی گزارش داده و شخص دیگری از مرکز تعیین نموده اند که آمده واگنها را تحویل بگیرد. شماها باید به حزب توده کمک کنید نه این که از عایدات آن استفاده کرده خیانت کنید. کار کردن با نظر خیانت فایده ندارد، فقط خودتان را بدنام می کنید. شما خیال می کنید این تشکیلات بی خود و مسخره است، ولیکن زمانی می رسد تقریباً ۳۰۰ نفر از تشکیلات زنجان به دست رهبران حزب کشته می شوند، البته تکلیف خودتان را بدانید هر کس که خیانت کرد حزب توده آگاه است.

ساعت ۱۲ روز ۱۷ تیر تابلویی از طرف جبهه آزادی و یکی از اطافهای مسافرخانه سعادت در چهارراه پهلوی نصب، آقایان عماد خمسه، ابراهیم ضیایی، هادی وزیری، مترجم معینی، محمدعلی وزیری، محسن وزیری [و] بیوک آقا معینی مشغول مرتب کردن محل مزبور بوده. آقای احمد ضیایی هم به منشی گری جبهه آزادی تعیین شده است.

رییس شهربانی زنجان. یاور میرطلوعی

[۲۹۰۰۰۷۳۵۲ - ۷۳۸ ن ۴ الف ب ۱]

۴۶۰

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۴ تیر ۱۳۲۴]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، شماره ۴۰۶۳، تاریخ ۲۴/۴/۲۴

محرمانه، مستقیم

وزارت کشور

گزارش شماره ۱۲۲/۲۱۱۹ شهربانی زنجان ذیلاً معروض می گردد:

با تبادل مکاتبات از وزارت کشور به فرمانداری، دستور تجدید انتخابات انجمن شهرداری داده شده، پس از نشر آگهی روز ۲ تیر ماه شروع به اخذ آرا شده تا ساعت ۴ عصر آرامش برقرار، چون حزب توده و طرفداران او فامیل ضیاییها، منسوبین محمد ضیاء نماینده مجلس احساس نموده‌اند کاندیدهای آنان در اقلیت واقع، کاندیدهای ذوالفقاری و اطرافیان‌ش اکثریت را حائز خواهند بود. شروع به بهانه‌جویی و اغتشاش نموده با تدابیر لازمه جلوگیری، ساعت ۷ عصر اخذ رأی خاتمه یافته و حزب توده نسبت به صندوق شعبه ۲ اعتراضی نوشته به فرمانداری تسلیم، طرفین شبانه تصمیماتی گرفته که به هر قیمتی که شده از قرائت صندوق شعبه ۲ جلوگیری نمایند. روز ۲۱ هیأت نظار برای قرائت آرا حاضر، عده کثیری از حزب توده به فرمانداری آمده از داخل انجمن و خارج به عنوان این که ما اعتراض داده‌ایم نباید آرا قرائت شود و قصد اغتشاش و انقلاب را داشتند و خود را برای هر گونه پیش‌آمدی آماده کرده بودند، به طوری که ذوالفقاری نیز یک عده زیادی در خارج به طور احتیاط نگاهداری کرده و افراد حزب هم که در فرمانداری آماده بودند، آقای فرماندار با مشاهده وخامت اوضاع قرائت آرا را تعطیل از طرف انجمن از فرمانداری برای قرائت آرا کسب دستور شده، آقای فرماندار هم نظریه شهربانی را خواستار گردیدند. چون زمینه اغتشاش و خون‌ریزی عده [ای] بی‌گناه کاملاً پیش‌بینی شده بود، پاسخ داده شد، شهربانی با تمام قوا برای انجام وظایف اداری و حفظ انتظامات حاضر است، چون طرفین برای مبارزه خود را آماده کرده‌اند، شهربانی ناچار از استعمال اسلحه می‌باشد، در صورتی که آقای فرماندار آموزش دهند برای اقدام شهربانی هیچ مانعی نیست و از هیچ‌گونه انجام وظیفه فروگذار نخواهد شد، بنابراین آقای فرماندار قرائت آرا را صلاح ندانسته فعلاً به حال وقفه باقی است. استحضاراً به عرض می‌رساند، طرفین می‌خواهند برای انتخابات دوره پانزدهم قدرت‌نمایی کرده زمینه را آماده نمایند. و از هیچ‌گونه پیش‌آمد سوء فروگذار نخواهند

کرد، هرگاه فرمانداری بخواهد تا موقع انتخابات دوره پانزده انتخابات انجمن شهرداری را عملی نماید زد و خورد شدیدی بین طرفین واقع، شهربانی ناگزیر از استعمال اسلحه بوده منجر به خونریزی عده‌ای بی‌گناه و تعطیل بازار و گسیختگی رشته انتظامات شهری و ممکن است از طرف مقامات خارجی به نام حفظ امنیت دخالت‌هایی بشود. چون شهربانی با اسلوب کدخدا منشی به احزاب و اهالی رفتار و امنیت را برقرار نموده که عموم اهالی در آسایش می‌باشند، تصویب انتخابات انجمن شهرداری را تا انتخابات دوره پانزدهم به تعویق انداخته که لطمه به انتظامات وارد نیامده و بدون جهت شهری که در حال آرامش است مبدل به آشوب و انقلاب و پیش‌آمدهای غیرمنتظره نگردد. به شهربانی مربوطه دستور تلگرافی داده شد با نظر شما و آقای فرماندار موافقت نموده با نظریه فرمانداری فعلاً تا دستور ثانوی موضوع متوقف بماند.

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی

رونوشت گزارش فوق برای استحضار خاطر مبارک جناب آقای نخست وزیر تقدیم می‌گردد.

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۴۸]

۴۶۱

[نماینده حزب توده در زنجان به وزارت کشور، تیر ۱۳۲۴]

وزارت کشور، اداره امور شهرداریها

وزارت کشور

رونوشت کمیته مرکزی حزب توده ایران، در جریان انتخابات شهرداری زنجان روز گذشته آقای محمود ذوالفقاری و اتباع او به وسیله کامیونهای دولتی از دهاتیان اطراف شهر با دادن شناسنامه مردگان به دست آنها و همچنین از ولگردهای توکوچه و حتی

قوادهای شهر که حق رای دادن را ندارند به انجمن نظارت جمع و همچنین با دادن رای یک نفر در هر دو شعبه و کارهای خلاف قانون دیگر کاملاً جریان انتخابات را غلط و غیرقانونی انجام دادند. بنابراین کلیه آزادی خواهان زنجان به این انتخابات اعتراض داشته و آن را غیرقانونی و غیررسمی می دانند.

نماینده حزب توده زنجان، خسرو دارایی

رونوشت برابر اصل است.

[نقش مهر مستطیل شکل دبیرخانه اداره امور شهرداریها - وزارت کشور]

[۱۰۹۰۰۲ - ۴۹۰]

۴۶۲

[رییس شهربانی زنجان به فرمانداری زنجان، ۱۶ مرداد ۱۳۲۴]

وزارت کشور، فرمانداری زنجان، رونوشت شماره نامه ۲۴۵

تاریخ ۲۴/۵/۱۶، شهربانی، محرمانه، مستقیم

بعد از عنوان - ساعت ۶^۱/_۴ عصر روز گذشته جلسه حزب توده در کلوپ حزب توده تشکیل، دکتر جهانشاهلو اظهار داشت: دیروز افراد حزب توده کم دیده می شد، بعضی از اعضای کاردان و فهیم کناره جویی کرده اند. معلوم می شود این اشخاص خائن بوده و اسرار حزب را فاش می کرده اند، فعلاً از کرده خود پشیمان و کناره گیری نموده اند. موقعی می رسد که آنها را تحت محاکمه قرار می دهیم و به طوری که از حزب توده مرکز نوشته اند برای افراد حزب توده مرکز و تبریز قصد دارند اسلحه پیش بینی نمایند و در مقابل ودیعه به آنها بدهند که نتوانند حیف و میل نمایند. جاهد سؤال کرد ودیعه اسلحه

چقدر است، دکتر جهانشاهلو جواب داد: هنوز معین نشده البته کمیته مرکزی معین خواهد کرد و ضمناً دکتر اظهار داشت: ریاست شهربانی در میتینگ دیروز حضور نداشتند، معلوم می شود همان طوری که من از مرکز نوشته بودم با حزب توده مخالف هستند، ولی در مقابل اتحاد کاری نمی توانند بکنند. فعلاً چند نفر از افسران ارشد ارتش با حزب توده در مرکز رابطه دارند مخصوصاً دو نفر آنها سواد روسی دارند و مدتی در روسیه مانده اند. امیر خسرو دارایی اسامی آنها را سؤال کرد، دکتر گفت: چون در ارتش خدمت می کنند اجازه ندارم اسامی آنها را بگویم، موقعی آنها را خواهید دید.

رییس شهربانی زنجان. یاور فاطمی

رونوشت برابر اصل است.

[۲۹۰۰۰۷۳۵۲ - ۷۳۸ ن ۴ الف ب ۱]

۴۶۳

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۰ مرداد ۱۳۲۴]

وزارت کشور، شماره ۵۰۶۱، تاریخ ۲۴/۵/۲۰

وزارت کشور

بر طبق گزارش شماره ۲۴۴ شهربانی زنجان ساعت ۵ عصر روز ۱۴ ماه جاری به مناسبت عید مشروطیت، قریب ۳۰۰ نفر از افراد حزب توده با پرچم از ایستگاه راه آهن حرکت و در چهارراه پهلوی مقابل ساختمان جبهه آزادی توقف نموده، پس از خواندن سرود حزبی از طرف خسرو دارایی، رهبر حزب و جاهد و دکتر جهانشاهلو، نمایندگان حزب توده مرکزی [و] ابراهیم ضیایی نماینده جبهه آزادی هر یک در اطراف تاریخ مشروطیت و پیدایش آن سخنرانی نموده، ساعت ۷ عصر میتینگ با کمال نظم و آرامش خاتمه یافته است.

رییس شهربانی کل کشور - سر تیپ ضرابی امضا

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۴۸]

۴۶۴

[رییس شهربانی زنجان به فرماندار زنجان، ۳۱ مرداد ۱۳۲۴]

وزارت کشور، شماره ۲۵۷، تاریخ ۱۳۲۴/۵/۳۱

وزارت کشور - اداره سیاسی

رونوشت گزارش محرمانه شهربانی زنجان مورخه ۲۴/۵/۳۱ موضوع جریان مذاکرات امیر خسرو دارایی در کلوپ حزب توده زنجان را تلواً تقدیم و خاطر محترم را از وضعیت حزب توده مستحضر می‌دارد.
فرماندار شهرستان زنجان فهیمی

۲۴/۵/۳۱ - ۲۵۷

بعدالعنوان - روز گذشته جلسه حزب توده ساعت ۶ عصر در کلوپ حزب مزبور تشکیل، امیر خسرو دارایی شروع به صحبت نموده، اظهار داشت: دولت ایران فکر می‌کند که حزب توده را از بین ببرد، لیکن فکرش به جایی نمی‌رسد و نخواهد رسید. اخیراً از کمیته مرکزی نوشته‌اند چند نفر بازرسان دولت جریانات حزب توده را روزانه گزارش می‌داده‌اند و این قدر سعی نموده‌اند که افراد حزب توده با هم ضدیت می‌کنند و معلوم است دشمن از موقعیت استفاده خواهد نمود. دولت ایران خیال می‌کند وقتی که شورویها از ایران رفتند ما حزب توده را محو و نابود می‌کنیم، ولیکن غیرممکن است. این مرام مقدس روز به روز پیشرفت خواهد نمود. اگر دولت ایران قدرت دارد به دولت انگلیس و امریکا جواب بگوید و آنها را از ایران خارج کند. دولت ایران می‌خواهد ملت

ستمیدیده را دوباره بیچاره کند، ولیکن حزب آهنین توده حتی الامکان نخواهد گذاشت ملت بیچاره شود. رفقا من قول می‌دهم تقریباً دو ماه دیگر حزب توده یک دفعه قیام خواهد نمود و تمامی شهرهای ایران را مسخر خواهد کرد آن موقع حکومت ملی نصب می‌کند و ملت ایران با رفاه حال زندگی خواهند نمود. زنده باد حزب توده ایران که در آتیه حکم‌فرمایی خواهد کرد. ساعت ۸/۲۰ صبح امیر خسرو دارایی، یونس علی‌زاده [و] محمد گل‌محمدی. پیش کماندانت رفته، پس از یک ساعت توقف مراجعت نمودند.

رییس شهربانی زنجان یاور فاطمی

رونوشت برابر اصل است.

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۴۸]

۴۶۵

[رییس شهربانی زنجان به فرمانداری زنجان، ۲۰ شهریور ۱۳۲۴]
وزارت کشور، فرمانداری شهرستان زنجان، بخشداری زنجان، رونویس نامه
شماره ۲۷۶ سالمه، ۲۴/۶/۲۰، اداره شهربانی زنجان

شهربانی زنجان

بعد از عنوان - طبق گزارش واصله روز گذشته مجتبی نام مهاجر معروف به درشکه‌چی به محمدحسین ربیعی سمسار در دکان شعبان خباز اظهار داشته: عریضه به زبان روسی به قونسول شوروی از قول من و سایر مهاجرین بنویس که ما می‌خواهیم تبعه شوروی بشویم. محمدحسین گفته: سایر عریضه‌ها را من می‌توانم بنویسم، ولی این قبیل کاغذها را تاکنون ننوشته‌ام و نمی‌توانم بنویسم. مجتبی گفته شما فریب چند شاهی که در ایران پیدا کرده‌اید نخورید اگر اینها وارد این خاک بشوند شما را خواهند کشت. مشارالیه اعتنایی نکرده، بعداً به شعبان خباز تکلیف قبول تابعیت نموده او هم قبول نکرده و از

قرار انتشار یک عده از مهاجرین تقاضای قبول تابعیت نموده‌اند، ولی تاکنون جواب رد یا قبول از مقامات شوروی داده نشده.

رییس شهربانی زنجان. یاور فاطمی

رونوشت برابر اصل است.

[امضا]

[۲۹۰۰۰۷۳۵۲ - ۷۳۸ ن ۴ الف ب ۱]

۴۶۶

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۹ مهر ۱۳۲۴]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، محرمانه، مستقیم

وزارت کشور

تعقیب گزارش شماره ۷۳۴۶ گزارش شماره ۳۰۱ شهربانی زنجان ذیلاً معروض می‌گردد:

ساعت ۱۷ عصر روز ۶ مهر ماه افراد حزب توده با پرچمهای سفید که شعارهای حزبی روی آن نقش شده بود، متدرجاً در چهارراه پهلوی اجتماع و عده زیادی هم از اهالی شهر به عنوان تماشا ایستاده بودند. پس از اعلام برنامه میتینگ سرود حزبی با نواختن ویلون خوانده شده ابراهیم ضیایی و خسرو دارابی و دکتر جهانشاهلو و یونس علی‌زاده و ابوالفضل رئوفی و حسین نامان به نوبه شروع به سخنرانی نموده، در اطراف وقایع کارگران مازندران و تنقید از رژیم بیست ساله گذشته و ستایش از مجاهدین بد و مشروطیت و دعوت مردم به اتحاد و اتفاق صحبت کرده و اظهار داشتند: ما زحمتکشان و کارگر و زارع همیشه هستیم قصد غارت‌گری و آشوب‌طلبی نداریم. برای رسیدن به حق خود مبارزه خواهیم نمود. مامورین شهربانی و ژاندارمری با جدیت کامل مشغول

برقراری نظم بوده، ساعت ۱۸/۳۰ میتینگ با انتظامات کامل خاتمه یافت، از طرف حزب توده برای آوردن اهالی دهات اطراف فرستاده بودند با تدابیر لازم و پیش‌بینی از عملی شدن این نقشه که انتظامات شهر را کاملاً تهدید می‌نمود، جلوگیری شده امنیت و آرامش فعلاً برقرار می‌باشد. رییس ژاندارمری با مامورین خود شب و روز با جدیت به شهربانی کمک می‌نمایند.

رونوشت در تعقیب معروضه شماره ۷۳۴۶ برای استحضار خاطر محترم جناب آقای نخست وزیر تقدیم می‌گردد.

رییس شهربانی کل کشور - سر تپ ضرابی [امضا] ۷۳۴۶ - ۲۴/۶/۹

[۵۰۳ - ۱۰۹۰۰۲]

۴۶۷

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۱۷ مهر ۱۳۲۴]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، شماره ۷۳۳۷، تاریخ ۲۴/۷/۱۷

محرمانه، مستقیم

وزارت کشور

گزارش شماره ۳۲۴ شهربانی زنجان ذیلاً معروض می‌گردد:

۲۰ شهریور شنیده شد یک عده از مهاجرین و حزب توده به کنسول شوروی در قزوین شرحی نوشته و درخواست تابعیت شوروی نموده‌اند. روز ۱۱ مهر آقای تشنیکف کنسول شوروی از قزوین به زنجان وارد، در فرمانداری گفته بود: چون یک عده تقاضای تابعیت شوروی نموده و درخواست نوشته‌اند آمده‌ام به اظهارات آنان رسیدگی کنم. روز گذشته یک عده از مهاجرین و افراد حزب توده در نزدیکی کماندانی جمع و اسم نویسی

کرده، برگ تعرفه مانندی به آنها از طرف کنسول داده می‌شد، فعلاً کنسول در زنجان متوقف نتیجه بعداً به عرض خواهد رسید.
رونوشت به نخست وزیری تقدیم شده است.

رئیس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

[حاشیه] محرمانه - اداره سیاسی - به وزارت امور خارجه نوشته شود و در جواب نامه شهربانی

مفاد

کل

نامه سابق وزارت امور خارجه برابر نمره‌ای که بخشنامه صادر شد نوشته شود. ۲۴/۷/۱۷

[۲۹۰۰۰۷۳۵۲ - ۷۳۸ ن ۴ الف ب ۱]

سمنان

سمنان

۴۶۸

[وزیر راه به نخست وزیر، ۲۰ دی ۱۳۲۲]
وزارت راه، شماره ۲۷۸، تاریخ ۲۰ دی ۱۳۲۲، محرمانه

جناب آقای نخست وزیر

طبق گزارش اداره پاسبانی راه آهن در عمارات ایستگاههای سمنان، دامغان و شاهرود، تابلوهایی از طرف حزب توده ایران نصب گردیده است که در متن تابلو نوشته شده «حزب توده ایران» اینک مراتب معروض می گردد که نسبت به برداشتن تابلوها یا باقیماندن آنها هر نوع مقرر می فرمایند اقدام شود.
از طرف وزیر راه [امضا م سعیدی]

[حاشیه]: آقای دبیران: جواب داده شود دستور دهند بردارند. ۲۲/۱۱/۸

[۲۲۳ - ۱۰۹۰۰۲]

۴۶۹

[رییس شهربانی سمنان به فرماندار سمنان، ۱۹ فروردین ۱۳۲۳]

وزارت داخله، فرمانداری سمنان، ۲۳/۱/۱۹، شماره ۱۷۴

رونوشت نامه شهربانی

اداره فرمانداری شهرستان سمنان

عطف [به نامه] شماره ۵۴۳۵ [مورخ] ۲۳/۱/۱۷، با زیارت رونوشت نامه شماره ۷۱۳۹۵/۷۵۷۵ وزارت کشور راجع به دادخواهی اسماعیل علوی راجع به شکستن تابلوی کمیته محلی و دخالت رییس شهربانی در امور نظام وظیفه به عرض می‌رساند: حزب توده سمنان در [امور] داخلی کارخانه ریسمان‌ریسی برای رسیدگی به کارهای عمله‌جات یک شعبه تشکیل داده بودند. طبق دادخواست اسکندر سرابی رییس حزب توده حاکی است که در ۲۲/۱۰/۱۴، ۴ نفر عمله و کارمندان کارخانه تابلو شعبه حزب و چند قطعه از عکسهای تبلیغاتی که در داخله کارخانه بوده کهنه و برده‌اند. از ۴ نفر مذکور، ۱ - سیدابراهیم شهرت حاتمی، ۲ - علی آقا شهرت ترحمی، ۳ - علی اصغر شهرت کارزی ۴ - علی اصغر شهرت ارسطو. بازجویی

پرونده طی شماره ۱۵۹/۵۳۱۳ [مورخ] ۲۲/۱۲/۶ برای رسیدگی قضیه به دادسرا احاله گردیده است. نیز رییس شهربانی به هیچ گونه در امور نظام وظیفه دخالت نکرده است. دادخواهی اسماعیل علوی بدون مطالعه بوده است.

رییس شهربانی سمنان و سنگسر - سر بهر ترابی

محل مهر شهربانی و امضا

رونوشت برابر اصل است.

دفتر فرمانداری [مهر دفتر فرمانداری سمنان]

[۲۹۳۰۰۲۱۳۶ - ۲۱۶ ظ ۴ ب آ ۱]

۴۷۰

[حزب توده ایران کمیته ایالتی سمنان به مجلس شورای ملی
 ۳۰ اردیبهشت ۱۳۲۳]، حزب توده ایران، کمیسیون تشکیلات
 ایالتی شهرستان سمنان، شاهرود، دامغان، گرگان و راه آهن، شاهرود
 شماره ۵۲۲، به تاریخ ۱۳۲۳/۲/۳۰

ساحت مقدس مجلس شورای ملی

رونوشت جناب آقای نخست وزیر، رونوشت کمیته مرکزی حزب توده ایران،
 رونوشت آقای جواد عامری، رونوشت دکتر رادمنش، رونوشت دکتر فریدون کشاورز،
 رونوشت رهبر، رونوشت نامه مردم، رونوشت گیتی، چندی پیش برای جلوگیری از
 ورود سیل به شهر سمنان، با آن که سیل فقط یک شهر را تهدید می کرد، یک نفر مهندس
 وزارت کشور آمده و نقشه برداری هم نموده است. ولی امروز سیل تمام شهر را می گیرد
 و در تاریخی که سیل آمده کلیه شهر را آب فرا گرفته و حتی خط آهن هم که از جنوب
 شهر می گذرد مورد خطر واقع بوده است و هنوز هم باقی است و اگر بارندگی مختصر
 شود سیل حرکت می نماید. اهالی و کارگران سمنان تقاضا داریم یک نفر مهندس اعزام و
 با همکاری با مهندسین راه آهن سمنان به ساختن مسیل اقدام شود. در ثانی چون کارگران
 و اهالی بی خانمان استطاعت تهیه خانه برای خود ندارند در صورتی که توجهی به حال
 آنها نشود از هستی ساقط می شوند. تقاضا داریم کمکی هم به مردم آسیب دیده که بیشتر
 کارگران بی چیز می باشند شود که بی خانمان نباشند.

کمیته ایالتی حزب توده ایران شهرستان سمنان

[مهر دایره شکل کمیته ولایتی حزب توده ایران شهر سمنان، شاهرود، دامغان، گنبدکاووس]

[۳۰۲ - ۱۰۹۰۰۲]

۴۷۱

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۱ مرداد ۱۳۲۳]
 وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، دایره محرمانه
 شماره ۱/۵۲۳۴/۶۲۸۹، تاریخ ۲۳/۵/۲۱، محرمانه

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: به طوری که شهربانی سمنان گزارش می‌دهد در شهرستان مزبور شایع گردیده است که روز ۱۰ ماه جاری حزب توده آنجا نظر انقلابی دارند. ولی پس از بررسی معلوم گردیده است چون حزب توده مرکز، سران حزب توده را به منظور تشکیل کنفرانس به تهران احضار کرده، اهالی متوحش گردیده و از طرف شهربانی رفع نگرانی اهالی شده است.

کفیل شهربانی کل کشور - سرپاس سیف [امضا]

[۲۹۳۰۰۲۱۳۶ - ۲۱۶ ظ ۴ ب آ ۱]

۴۷۲

[رییس شهربانی سمنان به شهربانی کل کشور، ۶ شهریور ۱۳۲۳]
 وزارت کشور، شهربانی کل کشور، رونوشت گزارش شهربانی سمنان
 شماره ۱۲۷، مورخه ۲۳/۶/۶

شهربانی کل کشور

احتراماً پیرو گزارش تقدیمی شماره ۱۲۵ [مورخ] ۲۳/۶/۵ [ساعت] یک بعد از ظهر روز ۲۳/۶/۳ آقای مظفر کارمند راه‌آهن تلفوناً به شهربانی اطلاع دادند در اثر نصب بیانیه برعلیه بهاییها و نزاعی که چندی قبل بین احمد عضدی کارمند ایستگاه با اسکندر سرابی رییس حزب توده و پرونده امر به دادسرا از طرف پاسگاه پاسبانی تسلیم گردیده،

احمد عضدی تقریباً دوهزار نفر جمعیت به ایستگاه آورده و رسدبان ۲ وجدانی رییس پاسگاه پاسبانی به شاهرود رفته، امداد می‌طلبد. فوراً فدوی به معیت آقای بیگدلی شهردار و کفیل موقتی فرماندار درب منزل فرمانده گردان ژاندارمری سمنان رفته، قضیه را اطلاع و نیز به وسیله استوار یکم بزمی که مترجم زبان روسی می‌باشد کماندان را مستحضر، با یک عده پاسبان در اثر نبودن وسایل پیاده به ایستگاه رفته مشاهده شد اشخاصی که سیاهه آنها پیوست تقدیم می‌شود که در انقلاب قبلی هم بعضی از آنها حضور داشته‌اند با دوهزار نفر جمعیت بزرگ و کوچک به ایستگاه ریخته شده [و قصد] تعقیب اسکندر سرابی و تابعان وی را دارند. فوراً با مامورین حاضر در ظرف دو ساعت به هر نحوی که شایسته بوده است جماعت را متفرق [کردند]. [در این بین خطیب شهیدی فرمانده گردان ژاندارم و آقای احمد افشار بازپرس حاضر خواستند راجع به اشخاصی که ضربات دیده و خسارات از قبیل شکستن شیشه و غیره که رسیده است اوضاع و احوال قضیه صورت مجلس تنظیم و مرتکبین واقعه به کمک ژاندارم و پاسبانی راه‌آهن و عده شهربانی دستگیر شوند. حاجی رشیدی بازرس درجه ۶ شهربانی سمنان که برای اتفاقات شهری در شهربانی بود تلفوناً اطلاع داد دفتر حزب توده را آتش زده‌اند. بدون این که در ایستگاه اقدامی شود آقای بازپرس در قسمت دستگیری مرتکبین و تکمیل پرونده شفاهاً دستورات عاجلی به رسدبان ۳ وجدانی رییس پاسگاه پاسبانی راه‌آهن سمنان که در ساعت ۱۵ با قطار مسافری از شاهرود وارد شده بودند داده پیاده مجدداً به شهر مراجعت نمودیم. به درب دفتر حزب توده رفته مشاهده شد یک مقدار هیزم سوخته درب پنجره در جلو دفتر ریخته شده است ولی در اثر اقدامات لازمه موسس ارتکاب معلوم نشده به شهربانی مراجعت نمودیم. در این باب گزارشی تهیه که رونوشت آن به پیوست تقدیم، از طرفی هم سرپاسبان ۳ علی برقی بیانیه بدون امضایی آورده گزارش داد: در اواخر بازار چسبانیده چون راجع به بهاییها بود کننده، آورده

رونوشت بیانیه به پیوست تقدیم و خلاصه مطلب مبنی بر این که وجدانی رسدبان ۳ رییس پاسگاه پاسبانی و خاکپور و آزادپور کارمندان ارشد راه آهن بهایی و شبها برعلیه مسلمین جلسه دارند و از رؤسای دوایر دولتی برای نبودن آنها تقاضا شده و ضمناً برگه‌ای از حزب توده اصل که مقداری اجناس و اثاثیه حزب غارت شده درب و پنجره و دفاتر را آتش زده‌اند. به واسطه نبودن فرماندار با نظر آقای بیگدلی کفیل فرمانداری با حضور آقای بازپرس شهربانی و مامورین شروع به جمع‌آوری دلایل لازمه و اثاثیه غارت شده حزب را در دستگیری مرتکبین گردیده، مراتب معروض راجع به مفاد بیانیه منتظر امر و پس از تکمیل پرونده و به دست آوردن مرتکبین نتیجه گزارشاً تقدیم خواهد داشت.

رییس شهربانی سمنان - سربره‌ر دبیر سیاقی

رونوشت برابر با اصل است.

[۲۹۹ - ۱۰۹۰۰۲]

۴۷۳

[گروهی از اهالی سمنان به نخست وزیر، ۱۲ شهریور ۱۳۲۳]

وزارت پست و تلگراف و تلفن، تلگراف از سمنان به ط

شماره تلگراف ۱۰۲، تاریخ اصل ۱۲، تاریخ وصول ۶/۱۴

جناب نخست وزیر

۱۴ رونوشت، مجلس شورای ملی، وزارت کشور، وزارت امور خارجه، وزارت دادگستری، اداره کل شهربانی، جناب آقای عامری، جناب آقای دکتر مصدق، حزب توده، ندای عدالت، رستاخیز، ایران ما، رهبر، توفیق، باختر، بدبختی و سیه‌روزی مردم

این کشور به جایی رسیده که دو نفر مهاجر به نام اسکندر سرابی و بالاخان ترابی که قبل از سوم شهریور در شاهرود تبعید و زندانی بود، حالیه از عملگی به مهندسی تغییر ماهیت داده، خود را مامور قوای شوروی و لیدر حزب توده معرفی و به اتکای حاتمی فرماندار، سلب آسایش مردم نموده و از هیچ گونه عمل خلاف قانون خودداری نمی‌نمایند. جز آن که خود را منفور جامعه خواهند ساخت و مردم ستمدیده را آماده انقلاب خواهد نمود، کار دیگری از پیش نخواهد برد. سال گذشته اولیای امور با توجه به ناله و فریاد ما که از دست این دو چاقوکش بلند شده بود، دستور تبعید آنان را صادر فرمودند، ولی معلوم نیست فرماندار به چه علت از اجرای حکم خودداری نموده است. ای اولیای امور هم خود را فقط مصروف تهران نکنید. ایران فقط تهران نیست. اگر چنانچه برای ما حق حیاتی قائل هستید استدعا داریم چون این دو نفر بیش از پیش به حیثیت و ملیت ما لطمه وارد می‌سازند و کاسه صبرمان از ظلم و جور آنان لبریز شود، تا وقت باقی است این دو ناکس و اوباش را از سمنان اخراج و با این اقدام به مورد از آتش انقلاب که در شرف شعله‌ور شدن است جلوگیری فرمایید. در پایان چنانچه این دو نفر باید در سمنان باشند، باید پنجاه هزار نفر را به شهرستان دیگر تبعید فرمایند. شاید از این بدبختی نجات یابیم.

از طرف اهالی سمنان خلیل حسینی، شکرالله قدس
 رحمت‌الله شاطری، محمود مشیری، حسین
 شریعت‌پناهی [و بیش از سی امضای دیگر]

۴۷۴

[رییس شهربانی سمنان به شهربانی کل کشور، ۱۰ آذر ۱۳۲۳]
 وزارت کشور شهربانی کل کشور، رونوشت گزارش شهربانی سمنان
 شماره ۱۹۳، تاریخ ۲۳/۹/۱۰

شهربانی کل کشور

پیرو معروضه شماره ۱۹۱ [مورخ] ۲۳/۹/۸ به عرض می‌رساند: در اطراف ازدحامی که جهت سخنرانی حزب توده گرد آمده بودند، بازپرسی به عمل آمده. معلوم گردید مهندس مظفری رییس حرکت قطار شاهرود روز ۲۳/۹/۷ به وسیله ۲ واگن عملیات ایستگاههای بین راه را به عنوان پرداخت حقوق جمع‌آوری [و] به ایستگاه سمنان وارد نموده، بعداً آنها را به وسیله اسکندر سرابی و بالاخان ترابی و حسن فامیلی و

روز ۲۳/۹/۹ کمیسیونی در فرمانداری با حضور کماندان نیروی شوروی و یک نفر افسر دیگر و دادستان سمنان و رییس شهربانی به ریاست فرماندار شهرستان تشکیل، دادستان علت حرکت واگن را جهت آوردن عملیات به شهر و متفرق ساختن آنها را در شهر از کماندانی نیروی شوروی پرسش نامبرده، اظهار نمود: به طوری که نماینده نیروی شوروی مامور ایستگاه سمنان اظهار می‌نماید دادن واگن بنا به تقاضای مهندس مظفری رییس حرکت قطار بوده که نامبرده را به عنوان آوردن عملیات برای دریافت حقوق اغفال نموده و واگن گرفته است. حال از طرف مقامات شوروی مامور ایستگاه که از طرف نیروی شوروی می‌باشد و بدون اجازه واگن در اختیار مهندس گذارده تعویض و تعقیب مامورین ایرانی هم که مسبب انتقال بوده‌اند با دولت ایران می‌باشد. نظر به این که رفتار مهندس مظفری و کیمرام که مستخدمین دولت و هر یک ریاست یک قسمت خط آهن را عهده‌دار می‌باشند سبب عدم انتظامات شهر و از طرفی هم حسین فامیلی که

معلم
 عده
 بی‌بضاعت می‌گردند. برخلاف آیین‌نامه خدمات دولتی و سبب تجری چند نفر مهاجرین که مدتها عمر خود را در زندان به سر برده و پس از شهریور ۱۳۲۰ آزاد شده [و] فعلاً جزو کارکنان حزب توده سمنان شده که هر ساعت علاوه از همراهی با کارمندان نامبرده بالا، وسیله تضييع وقت ادارات هم می‌باشند. بنابراین مراتب جهت استحضار معروض که هر قسم آموزش فرماید اقدام گردد.
 رییس شهربانی سمنان - سر بهر رحمدل
 رونوشت برابر اصل است.

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۴۱]

۴۷۵

[رییس شهربانی سمنان به شهربانی کل کشور، ۱۶ بهمن ۱۳۲۳]
 وزارت کشور، شهربانی کل کشور، رونوشت گزارش شهربانی سمنان
 شماره ۲۵۷، مورخه ۲۳/۱۱/۱۶

شهربانی کل کشور

محترماً به عرض می‌رساند: طبق گزارش بیدخی متصدی آگاهی، فاضلی بازرس درجه ۴ این شهربانی، ساعت ۱۵/۳۰ روز ۱۴ ماه جاری از طرف حزب توده شهرستان سمنان یاد
 دکتر تقی ارانی و برعلیه اعلی حضرت پادشاه سابق سروده شده بود خوانده شد. پس از آن سعیدی کارمند دارایی که از طرف دکتر یزدی به ریاست حزب توده سمنان منصوب شده، مشغول سخنرانی شده، مفاد سخنرانی نامبرده مربوط به از بین بردن قوانین و تشکیل ایران آزاد بود. برای ختم مجلس سخنرانی را به اسکندر سرابی محول، نامبرده نیز [به] پیروی اظهارات سعیدی اشخاص را به از بین بردن قانون پوسیده تحریک،

مجلس را به مرده باد قانون کثیف و پوسیده و مرتجعین خاتمه داد.

۲- در ساعت ۱۸/۳۰ پاسبان شماره ۲ مامور گارد شهری که در کارخانه ریسمان‌ریسی ماموریت دارد به شهربانی آمده، گزارش داد: اسکندر سرابی به کارخانه آمده دستور داده در ساعت ۲۰ چراغهای شهر را خاموش و سوت هم کشیده شود. به پاسبان نامبرده دستور داده شد به مامور موتور بگویند خاموش نمودن چراغها و کشیدن سوت موضوع ندارد، ولی چون همیشه از طرف کارخانه در ساعات کار و تعطیل کارخانه سوت کشیده می‌شود، کشیدن سوت به طریق معمول مانعی ندارد نه این که سوت خطر کشیده شود. با این وضعیت مامور موتور در ساعت ۲۰ به طوری که اسکندر [سرابی] دستور داده بود [به] کشیدن سوت خطر که ۱۵ دقیقه امتداد داشت و خاموشی چراغهای شهر مبادرت [و] در نتیجه کلیه اهالی شهر را متوحش [نموده] شخصاً جهت انتظامات مقابل اداره ژاندارمری آمده به اتفاق سرکار سروان خطیب شهیدی و ستوان یکم صارمی فرمانده گروهان ژاندارمری سمنان و قوامی حسابدار کارخانه و فامیلی کارمند کارخانه برای تعیین علت کشیدن سوت خطر و خاموشی چراغهای شهر به طرف کارخانه عازم، [در] [بین] راه [با] اسکندر سرابی که به منظور خود (عدم انتظام شهر) موفق شده بود. از کارخانه مراجعت می‌نمود، به این جانب و اشخاص نامبرده تصادف قبلاً به ترحمی نامی تندی و اظهار نموده تو جاسوس شهربانی می‌باشی، فردا می‌دهم کارگراها تو را پاره پاره نمایند. بعداً به عنوان این که برای رفتن به کارخانه چرا با اسلحه آمده‌اید و چرا ژاندارم مسلح با خود آورده‌اید، نسبت به این جانب شروع به کلمات توهین آمیز

جانب و سرکار سروان خطیب شهیدی به طور خشنونت و توهین آمیز اظهار داشت: آقایان عده‌ای ژاندارم برای چه آورده‌اید، آن هم مسلح! دستور دهید ژاندارمها بروند.

چون رفتار دو نفر نامبرده نسبت به مامورین دولت در حین انجام وظیفه توهین آمیز بوده اینک مراتب جهت استحضار معروض، رونوشت صورت مجلس و گزارش مامورین جهت استحضار به پیوست تقدیم، مراتب ضمن نامه شماره ۲۵۴ [مورخه ۲۳/۱۱/۱۴] و [شماره ۲۵۵] [مورخ ۲۳/۱۱/۱۴] و [شماره ۲۵۶] [مورخ ۲۳/۱۱/۱۴] جهت استحضار به استانداری و دادستان و فرمانداری ارسال گردیده است.

رییس شهربانی سمنان - سر بهر رحمدل

[۵۱۹ - ۱۰۹۰۰۲]

۴۷۶

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲ اسفند ۱۳۲۳]
وزارت کشور، شهربانی کل کشور، خیلی فوری، محرمانه، مستقیم

وزارت کشور

بر طبق گزارش شماره ۲۸۷ شهربانی سمنان معروض می‌دارد:
ساعت ۱۷ / روز ۳۰ بهمن ماه در فرمانداری کمیسیونی با حضور آقای فرماندار و رییس دادسرا و دادستان و رییس شهربانی تشکیل، آقای فرماندار و دادستان اظهار نمودند: ساعت ۱۲ «قلی چقلی اف» ویس کنسول شوروی مقیم گرگان برای ملاقات به فرمانداری آمده تاکید نمود: سعیدی بایستی به خدمت ابقا شود و از طرف حزب توده تقویت نماید. مامورینی که در این شهرستان خدمت می‌نمایند با نظر ما موافقت نموده اشخاصی را که معرفی می‌نمایم تبعید نمایند. مذاکرات نامبرده را فرماندار به عرض جناب آقای نخست وزیر و وزارت کشور و دادستان، به وزارت دادگستری مخابره نموده‌اند. ساعت ۱۶ نیز از طرف حزب توده مقابل حزب برای تعویض رؤسای ادارات

سخنرانی کرده که تلگرافاً به مرکز مخابره نمایند تا در تعویض مامورین اقدام به عمل آید، در غیر این [صورت] بین دولت و حزب تیره خواهد شد. با این حال، جلوگیری از بی‌ترتیبی و اختلال نظم غیرمقدور است. استدعای آموزش جامع و فوری دارد. گرچه به شهربانی مربوطه دستور داده شده با کمک ژاندارمری و نظراً آقای فرماندار نسبت به حفظ نظم شهر و جلوگیری از هر گونه اتفاق سوئی اقدام نمایند. مستدعی است امر و مقرر فرمایند از اقدامی که به عمل خواهد آمد مرقوم گردد.

رییس شهربانی کل کشور - سرپاس سیف

رونوشت گزارش فوق برای استحضار خاطر مبارک جناب آقای نخست وزیر تقدیم می‌گردد. ۱۲۴۴۷ - ۲۳/۱۲/۲

رییس شهربانی کل کشور - سرپاس سیف [امضا]

[۳۴۷ - ۱۰۹۰۰۲]

۴۷۷

[رییس دادگستری سمنان به وزارت دادگستری، دوم اسفند ۱۳۲۳]

وزارت دادگستری، رونوشت گزارش رییس دادگستری سمنان

شماره ۹۴۷۷، مورخه ۲۳/۱۲/۲، محرمانه، مستقیم

وزارت دادگستری

پیرو [گزارشات] شماره ۹۰۵۶ [مورخ] ۲۳/۱۱/۱۷ و [شماره] ۹۱۲۹ [مورخ]

۲۳/۱۱/۱۸ و [شماره] ۹۳۸۱ [مورخ] ۲۳/۱۱/۲۹ معروض می‌دارد بر اثر اتهام آقای

سعید حیدرزاده، سعیدی حسابدار غله و نان سمنان و دامغان و رییس حزب توده سمنان

و اسکندر صدقی‌پور سرابی رییس حزب توده راه‌آهن و ارتکاب توهین به رییس اداره شهربانی و ژاندارمری سمنان آقای بازپرس جهت بیم تبانی و جلوگیری از محو آثار نامبرده موقتاً قرار بازداشت مشارالیه‌ها را صادر نموده و قرار مزبور مورد موافقت آقای دادستان و تأیید دادگاه قرار گرفته است و در نتیجه در حدود سه الی پنج روز بازداشت شده‌اند و آقای بازپرس پس از جمع‌آوری دلایل قرار را تبدیل به اخذ کفیل نموده و مشارالیه‌ها آزاد شده‌اند و پرونده اتهام مشارالیه‌ها منتهی به صدور کیفرخواست گردیده و به دادگاه جنحه فرستاده شده است و بر اثر صدور کیفرخواست و به استناد ماده ۴ قانون استخدام آقای سعیدی موقتاً از شغل دولتی منفصل و از کار برکنار شده است. با آن که ابلاغ انفصال موقت آقای سعیدی صادر شده، [نامبرده] از اخذ و دریافت ابلاغ خودداری کرده مع‌الوصف بر اثر تحریکات و تشبثات بعضی از افراد حزب توده کماکان در اداره غله مشغول کار می‌باشد. به علاوه دیروز (۱۳۲۳/۱۲/۱) آقای کیمرام رییس حرکت قطار در سمنان اغلب کارکنان بنگاه راه‌آهن سمنان را به اعتصاب واداشته و دسته‌جمعی به شهر آمده و به فرمانداری و دارایی مراجعه و ابقای سعیدی را خواستار شده‌اند و منظور آقای کیمرام از این اعتصاب علاوه از ابقای آقای سعیدی که خود عمل خلاف قانون است، این است که مامورین شوروی را در نتیجه اعتصاب و بیکار کردن کارکنان اداره راه‌آهن و عملجات بدبین و ایجاد اختلاف بین ایران و شوروی نمایند و البته اگر اقدام سریعی در برکناری آقایان کیمرام و سعیدی به عمل نیاید ممکن است مشارالیه‌ها و سایر افراد حزب توده و کارکنان راه‌آهن سمنان وسیله تیرگی رابطه با متفقین را به شدت فراهم نمایند. با این که قطع دارم این افراد نسبت به این آب و خاک خائن و عملیات آنها به کلی مخالف با مقررات و قوانین کشوری و بالاخره وسیله و اسباب جهت دیگران هستند و علت این که اولیای امور مرکزی به این قبیل امور مهمه توجه سریع و اقدامی که دست مفسده جویان و عناصر ناپاک را از ادارات دولتی و مردم

کوتاه نمایند نمی‌فرمایند چیست. صریحاً عرض می‌کنم دوام آقای کیمرام و سعیدی در ادارات دولتی و توقف آنها در سمنان به خصوص منتهی به یک عواقب وخیم و شومی خواهد شد که به آسانی نتوان آن را جبران و یا لااقل جلوگیری نمود و چون بنده در محل و کاملاً به اوضاع و عملیات این قبیل عناصر و دیگران مطلع هستم این است بالصراحه معروض می‌دارم که اگر منظور حفظ مصالح دولت و مردم و کشور است باید این قبیل افراد اساساً از کار برکنار شوند و الا صدماتی که بعداً به دست همین عناصر به این آب و خاک و مردم وارد می‌شود هیچ یک قابل تحمل و جبران و تلافی نخواهد بود و اگر اقدام سریعی برطبق معروضات فوق نفرمایند مامورین دولت در این حوزه قادر به انجام هیچ گونه وظیفه نخواهند بود حتی پاره‌ای از مامورین در نظر داشته‌اند که سمنان و محل ماموریت خود را ترک و به محل خود و تهران رهسپار گردند و بنده با اندرز و نصیحت آنها را نگاه داشته و با اقدام مؤثر، اولیای امور را امیدوار ساختم در خاتمه انتظار اقدام عاجل و اعلام نتیجه را دارم.

رییس دادگستری شهرستان سمنان

محمدعلی فیروزپور

[۳۱۵ - ۱۰۹۰۰۲]

۴۷۸

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۱ تیر ۱۳۲۴]

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: طبق گزارش شهربانی سمنان ساعت ۱۶ روز ۱۰ ماه جاری دکتر بهرامی به آنجا وارد، سعیدی کارمند سابق دارایی و کیمرام کارمندان ایستگاه و جمعی از کارگران کارخانه او را استقبال، در ساعت ۱۰/۳۰ روز ۱۱ مقابل استخر لته

بار جهت یک صدنفر از کارگران با حضور سعیدی و بالاخان سخنرانی و آنها را به تعیین نماینده در بین خود برای حفظ حقوق تشویق نموده است.

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی امضا

رونوشت شرح بالا جهت استحضار مقام نخست وزیری تقدیم می شود.

از طرف وزیر کشور [امضا کلانتری]

[۱۰۹۰۰۲ - ۶۰۱]

۴۷۹

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۹ شهریور ۱۳۲۴]
وزارت کشور، شماره ۶۹۶۲/۷۵۷۵. تاریخ ۱۳۲۴/۶/۲۹، محرمانه

وزارت کشور

محترماً دو نسخه بیانیه که از طرف کمیته مرکزی حزب توده سمنان در آنجا منتشر شده به ضمیمه تقدیم و به استحضار می رساند:

به طوری که شهربانی مزبور گزارش می دهد، اوراق مزبور به وسیله سیف الله اردبیلی که سابقاً یکی از عملجات راه آهن بوده و پس از اخراج به ریاست حزب توده آنجا تعیین شده است انتشار یافته و از قرار اطلاع حاصله باز هم از طرف راه آهن به نامبرده کمک مالی می شود و نیز بالاخان سرابی که از تبعیدیهای سابق و فعلاً خود را رییس اتحادیه کارگران معرفی و از دسترنج آنها استفاده می نماید، به اتفاق چند نفر از افراد حزب توده از اوراق مزبور در بازار منتشر و الصاق کرده اند.

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی

[۱۰۹۰۰۲ - ۶۰۱]

۴۸۰

[وزیر کشور به نخست وزیر، ۳۱ شهریور ۱۳۲۴]

وزارت کشور، اداره انتظامات، شماره ۱۴۲۵/ن، تاریخ ۱۳۲۴/۶/۳۱
محرمانه، خیلی خیلی فوری است

جناب آقای نخست وزیر

به قرار گزارش ژاندارمری کل کشور مطابق اطلاعات شفاهی که از رییس شهربانی و رییس دادگستری سمنان به دست آمده، کیمرام رییس حرکت قطاهر راه آهن سمنان و بالاخان نام که عضو حزب توده هستند با همراهان خود قصد حمله مسلحانه به ژاندارمری و شهربانی را دارند و تقاضا کرده اند کیمرام نامبرده به وسیله بنگاه راه آهن فوراً به مرکز احضار شود. مستدعی است مقرر فرمایند [از] اوامر فوری که برای احضار مشارالیه صادر می شود وزارت کشور را مستحضر سازند.

از طرف وزیر کشور [امضا فریدونی]

[حاشیه]: آقای دبیران، ملاحظه فرموده اند. مع هذا اقدام لازم بفرمایند. ۲۴/۸/۵

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۴۱]

۴۸۱

[رییس شهربانی سمنان به شهربانی کل کشور، اول آبان ۱۳۲۴]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، رونوشت تلگراف شهربانی سمنان

مورخه ۱۳۲۴/۸/۱، شماره ۱۸۱

شهربانی کل کشور

عطف به مرقومه شماره ۸۱۴۲ [مورخ] ۲۴/۷/۲۹ از افراد حزب توده جز اسکندر سرابی و کیمرام شخص دیگری جدیداً به سمنان وارد نشده است. کمک مامورین شوروی هم نسبت به توده چپها امر تازه‌ای نیست، تقسیم اسلحه بین آنها مسلم [است.] طبق اطلاع مهمات زیادی وارد نموده‌اند. مطابق اظهار ستوان یکم بزمی در مراجعت از خراسان مشاهده نموده ۵۴ سرباز شوروی از راه عشق‌آباد به مشهد می‌روند، ممکن است حامل اسلحه بوده‌اند. وابستگان حزب توده سمنان را کارمندان راه‌آهن و محمود مداح و حجرت، کارمند فرهنگ تشکیل [می‌دهند.] سایر مامورین دولتی منتسب به این حزب نمی‌باشند. هر گاه تا این اندازه مامورین شوروی به کارمندان حزب توده کمک نمایند بیم آن می‌رود حوادث جبران‌ناپذیری تولید شود. بنابراین برای جلوگیری از وقوع حوادث کسب آموزش می‌گردد.

سر بهر رحمدل

[۲۲۷۱۰۰۲۹۳۰ - ۶۰۶ ظ ۴ ب ۱ آ]

۴۸۲

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۳ آبان ۱۳۲۴]
وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، دایره محرمانه
شماره ۱/۷۷۷/۹۵۱۴، تاریخ ۲۴/۸/۳، محرمانه

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: شهربانی سمنان گزارش می‌دهد، بازرس درجه ۴ ابوالقاسم فاضلی که در موقع ورود و خروج ترن جهت بازرسی در ایستگاه راه‌آهن مامور می‌باشد، گزارش می‌دهد: روز ۱۸ ماه جاری دو ترن مسافری از شاهرود به ایستگاه وارد

گردید. ستوان ۱ کوچک پور با چهار نفر سرباز مسلح و ۲۰۰ نفر سرباز وظیفه از ترن پیاده شده که در واگون دیگر نشسته به تهران عزیمت نمایند. در ضمن اسکندر سرابی وابسته به گذارده، رییس پاسگاه و پاسبانان آنجا که از مامورین پاسبانی راه آهن می باشند از حرکت اسکندر جلوگیری نکرده اند.

رونوشت گزارش بالا جهت استحضار جناب آقای نخست وزیر تقدیم می گردد.

۲۴/۸/۳ - ۷۷۷/۹۵۱۴

رییس شهربانی کل کشور - سر تیپ ضرابی [امضا]

[۶۰۱ - ۱۰۹۰۰۲]

۴۸۳

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۱۳ آذر ۱۳۲۴]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، محرمانه، مستقیم

وزارت کشور

گزارش شماره ۲۴۱ شهربانی سمنان ذیلاً معروض می گردد:

طبق اطلاع واصله و گزارش مامورین، بالاخان ترابی که یکی از مهاجرین می باشد در مهمانخانه ژاله به صاحب مهمانخانه اظهار نمود: در کارخانه بن کوه مشغول ساختن اسلحه سرد جهت افراد آشوب طلب توده و کارمندان راه آهن می باشند.

رونوشت برای استحضار خاطر محترم جناب آقای نخست وزیر تقدیم می شود. ۹۶۰۳ -

۲۴/۹/۱۳

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

[حاشیه]: آقای مستوفیان به وزارت راه بنویسید در این باب تحقیقات لازم به عمل آورند و نتیجه را گزارش دهند. ۹/۱۵

[۱۰۹۰۰۲ - ۶۰۱]

۴۸۴

[دادستان سمنان به وزارت دادگستری، ۱۳ دی ۱۳۲۴]

وزارت دادگستری، رونوشت گزارش، آقای دادستان شهرستان سمنان
به شماره ۹۳۱۹، به تاریخ ۲۴/۱۰/۱۳، محرمانه، مستقیم

وزارت دادگستری

چند روز قبل دعوتی از طرف فرمانداری شد، مفاداً این که برحسب پیشنهاد رییس انجمن شهرداری کمیسیونی در فرمانداری تشکیل می‌شود، حضور به هم رسانید. این جانب نیز در وقت مقرر در فرمانداری حاضر و مشاهده گردید آقایان فروزان رییس دارایی و زنجانی دادرس علی‌البدل (در غیبت رییس دادگاه) و شهردار و رییس انجمن شهرداری و چند نفر از معتمدین محل و مهندس انصاری رییس حزب توده سمنان، کیمرام رییس حرکت راه آهن، بالاخان [ترابی] رییس اتحادیه کارگران نیز در آنجا حضور داشتند و آقای فرماندار اظهار داشتند: چون وضعیت خواربار سمنان خوب نیست بنا به تقاضای رییس انجمن شهرداری این کمیسیون تشکیل شده که تصمیماتی در این باب اتخاذ گردد. در این بین مهندس انصاری اظهار داشت که تشکیل این کمیسیون برحسب مراجعه و اصرار ما بوده برای این که می‌بینیم خواربار این شهرستان نامرتب و مردم در مضیقه هستند. گرچه ما می‌توانستیم مستقلاً در این کار دخالت نموده و خواربار

این شهر را تامین نمایم، لیکن نخواستیم بدون مداخله فرمانداری این عمل را انجام دهیم. چنانکه قبلاً هم مقداری تخم مرغ که به تهران می بردند در ایستگاه راه آهن پیاده کرده و دانه ای یک ریال به فروش رساندیم. برای این که بدون مساعدت و تصویب ما تامین خواربار سمنان عملی نمی شود. تقاضا داریم از بین آقایانی که در اینجا حضور دارند چند نفر انتخاب شوند تا آنان کمیسیون خواربار را تشکیل و اقدامات لازمه معمول دارند. آقای فرماندار هم با پیشنهاد آنان موافقت نموده و در همان جلسه اعضای کمیسیون (رییس دارایی، دادستان، شهردار، رییس انجمن شهرداری، توکلی، کاشفی، مهندس انصاری، کیمرام، بالاخان) تعیین و پس از تنظیم صورت مجلس قرار شد اولین جلسه کمیسیون فردا صبح در شهرداری منعقد گردد. چون این جانب قبلاً از موضوع دعوت و حضور آقایان منتسب به حزب توده در آن جلسه اطلاع نداشتم و پس از حضور نیز وضعیت ایجاب نمی کرد که علت مداخله آنان را در این قبیل امور از آقای فرماندار استعلام نمایم، لذا پس از ختم جلسه به آقای فرماندار مذاکره نموده و دیدم ایشان در اثر مراجعه آنان ناگزیر از چنین اقدامی شده و فعلاً هم گرفتار محظور شده و نمی تواند تصمیمی اتخاذ نماید و از این جانب تقاضا نمود برای این که عملیات خلاف قانونی سرزنند فعلاً در کمیسیون مزبور شرکت نمایم. فردای آن روز صبح اعضای کمیسیون در شهرداری حضور به هم رسانده و صورتی از خواربار مورد احتیاج سمنان و این که از کجا باید تامین گردد تهیه و سپس اعلانی منتشر نمودند که بازرگانان و کسبه در ظرف سه روز خواربار موجودی خود را به شهرداری تسلیم نمایند تا با مراجعه آنان نسبت به تامین کسری خواربار اقدام گردد. در همان جلسه نیز رییس دارایی به ریاست کمیسیون و مهندس انصاری به نیابت و کیمرام به منشی گری و بالاخان به بازرسی انتخاب گردیدند. بعداً شنیده شد که بالاخان مامورینی به عنوان بازرسی تعیین نموده و آنها مشغول بازرسی هستند و ضمناً از اجناس عبوری جلوگیری می نمایند و باعث شکایت عده ای

شده‌اند. چون این رویه موجب سلب آسایش مردم بوده و سرو صدایی در شهر بلند شده بود در جلسه بعدی تذکرات لازمه به آقایان داده شد و آنها نیز موافقت نمودند مامورین خود را جمع‌آوری و از بارهای ترانزیتی جلوگیری ننمایند. گر چه با دقت و مراقبتی که می‌شود امیدوار است وضعیت نامطلوبی پیش نیاید، لیکن ناگزیر از ذکر این نکته هستم که تمام این جریانات در نتیجه سستی آقای فرماندار تولید می‌شود. چه آن که اگر از طرف آقای فرماندار و شهردار فعالیتی در امور خواربار و چیزهای دیگر می‌شد، بهانه به دست دیگران نیفتاده و منجر به دخالت آنان در امور فرمانداری و شهرداری نمی‌گردید. از عهده این آقای فرماندار خارج است که سرو صورتی به وضعیت این شهر بدهد. مگر این که فرماندار مطلع و کاردانی برای سمنان تعیین گردد. چنان که راجع به انتخابات انجمن ولایتی از هم اکنون اختلافات و دودستگی شروع شده و تلگرافاتی به تهران مخابره گردیده و ممکن است در آتیه حوادثی هم رخ دهد. مراتب را برای استحضار خاطر مبارک معروض داشت.

دادستان سمنان خطاطان

رونوشت برابر اصل است.

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۷۰]

۴۸۵

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۱۸ دی ۱۳۲۴]

۱۰۸۵۳، ۲۴/۱۰/۱۸، محرمانه، مستقیم

وزارت کشور

گزارش شماره ۲۸۱ شهربانی سمنان ذیلاً معروض می‌گردد:

طبق دادخواهی حیدر صمدی کارگر کارخانه، روز سیزده ماه جاری اسکندر سرابی و چند نفر از افراد حزب توده او را با اتومبیل از شهر خارج به طرف سرخه برده‌اند [و] با

تهدیدات فوق‌العاده از نامبرده قول گرفته‌اند که کارگران کارخانه را حاضر نماید و در دفتر حزب اسم‌نویسی نمایند. پرونده امر تنظیم [و] به دادسرا ارسال گردید.

رییس شهربانی کل کشور سرتیپ ضرابی

[۱۰۹۰۰۲ - ۶۰۱]

۴۸۶

[حزب توده ایران، کمیته ولایتی سمنان و اتحادیه کارگران

سمنان و دامغان به مجلس شورای ملی، ۲۱ دی ۱۳۲۴]

وزارت پست و تلگراف و تلفن، تلگراف از سمنان به ط شماره تلگراف ۱۴۱

تاریخ اصل ۱۹، تاریخ وصول ۱۰/۲۱

مجلس شورای ملی

عیناً رونوشت نخست وزیری، وزیر کشور فراکسیون توده آقای دکتر مرتضی یزدی، روزنامه مردم، کیهان، رونوشت فرمانداری سمنان. دادستان سمنان، فرماندار سمنان که جز چند نفر از مرتجعین و سرمایه‌داران محلی کسی را از معاریف شهر سراغ ندارد، با انتخاب اعضای انجمن نظار بالاخره سرنوشت هزاران زارع و کارگر سمنانی را به دست کسانی خواهد سپرد که به اتکای قانون اساسی، هستی مردم را به یغما ببرند. با این ترتیب تشکیل این انجمنها جز این که مستمسک قانونی به دست دزدان و غارتگران داده شود هیچ نتیجه برای مردم نخواهد داشت. اگر چنانچه منظور دولت از اجازه تشکیل انجمنهای ایالتی و ولایتی، یک مانور سیاسی به منظور اغفال ملت و عوام‌فریبی نیست بهتر بود قبلاً عمال کهنه کار دوره قلدری رضاخان را از کار برکنار کند. فرماندار سمنان بویی از قانون اساسی نبرده به تمایلات مردم به کلی پشت پا زده و سوء نیت خود را در انتخاب اعضای انجمن نظار و مقدمات انتخابات به ثبوت رسانیده است. مردم سمنان در انتظار اقدامات سریع وزارت کشور می‌باشند. اگر از طرف دولت به این تقاضا توجه

نشود ناچار مردم به خود حق می‌دهند بدون نظارت فرماندار، انجمن نظار را تشکیل داده و انتخابات را شروع نمایند.

کمیته ولایتی حزب توده سمنان و دامغان مهندس انصاری

شورای ولایتی اتحادیه کارگران سمنان و دامغان، بالاخان

[۱۰۹۰۰۲ - ۶۳۰]

۴۸۷

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۷ دی ۱۳۲۴]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، دایره اول، محرمانه

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: شهربانی سمنان به استناد گزارش رییس آگاهی آنجا گزارش می‌دهد طبق بازجویی که به عمل آورده روز ۲۴/۱۰/۱۴ دو واگون از طرف گرمسار و دو واگون عملجات و کارمند از طرف شاهرود که تقریباً ۱۵۰ تن و سران حزب توده هم بوده به ایستگاه سمنان وارد و از طرف خارج شهر به خیابان بیمارستان (جلو حزب توده) آورده، سپس مهندس انصاری رییس حزب توده و تیمورزاده جهت آنها سخنرانی به شرح زیر نموده‌اند: رفقا ما این دولت و تشکیلات پوسیده را نمی‌خواهیم. ما بایستی تشکیلات نوینی در کشور برقرار کنیم، نیست باد ارتجاع، نیست باد سیدضیاءالدین و طرفدارانش، پاینده و برقرار باد حزب توده. از طرف تیمورزاده خطاب به ملت اظهار نموده ما انجمن نظار برای ملت می‌خواهیم نه برای دزدان. بایست در این انتخابات اشخاص صالح معرفی بشوند. و نسبت به جناب آقای حکیمی نخست وزیر جمله اهانت‌آمیزی ادا نموده و پس از آن با زنده باد حزب توده ایران و زنده باد کارگران و رنجبران ایران به کف زدن حضار سخنرانی خاتمه یافت.

رونوشت گزارش بالا جهت استحضار جناب آقای نخست وزیر تقدیم می‌گردد.

۲۴/۱۰/۲۰ - ۱/۱۱۰۲۵/۱۳۳۹۷

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

[حاشیه]: برای اطلاع به عرض برسد. ۲۴/۱۰/۲۹

[۱۰۹۰۰۲ - ۶۰۱]

۴۸۸

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۱ بهمن ۱۳۲۴]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره دفتر کل، محرمانه، مستقیم

وزارت کشور

بر طبق گزارش شماره ۳۵۵ شهربانی سمنان معروض می‌گردد: روز چهاردهم و هفده ماه جاری حزب توده کلیه رؤسا و کارمندان دولتی و قسمتی از اشخاص با نفوذ شهر را برای شرکت در مجلس یادبود دکتر ارانی و نام‌گذاری کلوپ دعوت نموده، در مجلس یادبود قسمتی از مذاکرات مربوط به خدمات دکتر و تنقید زمان اعلی حضرت فقید و عمال آن زمان بوده [است.] در مجلس نام‌گذاری کلوپ مجدداً شرحی از زمان گذشته تنقید نموده کلوپ را هم به نام دکتر ارانی معرفی نموده‌اند. در دو مجلس معروضه آقای فرماندار و چند نفر از رؤسای ادارات و کارمندان و اهالی شهر شرکت داشتند.

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی

رونوشت برای استحضار خاطر محترم جناب آقای نخست وزیر تقدیم می‌گردد.

رییس شهربانی کل کشور - سر تیپ ضرابی [امضا]

[۱۰۹۰۰۲ - ۶۰۱]

۴۸۹

[گزارش بازرسی وزارت کشور از فعالیت‌های حزب توده در سمنان
 ۵ اسفند ۱۳۲۴] ، وزارت کشور، شماره ۵ مرموزات، تاریخ ۱۳۲۴/۱۲/۵
 محرمانه، مستقیم
 وزارت کشور

هر چند ضمن تلگرافات رمز شماره ۳ و ۴ خود به طور اختصار محرکین و مسببین قضیه اخراج آقای حاتمی فرماندار سمنان را معرفی نموده بود، برای این که از چگونگی قضیه کاملاً استحضار حاصل فرمایند، اینک تفصیل آن را هم کتباً به عرض می‌رسانم و از لحاظ روشن شدن مطلب توجه وزارت متبوعه را قبلاً به مسایل ذیل که مقدمات این واقعه می‌باشد معطوف می‌دارم.

۱- در سمنان حزب توده از سال ۱۳۲۱ تاسیس شده، رهبر حزب مزبور جوانی است موسوم به مهندس انصاری به سن ۲۷ الی ۲۸ سال که قریب دو سه ماه است از مرکز به سمنان آمده و به رهبری حزب تعیین شده است. دیگر اعضای معروف این حزب عبارتند از: کیمرام مستخدم راه‌آهن، اسکندر سرابی و آقابالا ترابی، دو عنصر مهاجر اسکان شده در سمنان، مهندس محمدی رییس اداره معادن، مهندس یغمایی کارمند اداره معادن، داوری دامغانی وکیل دادگستری و چند تن دیگر از کارمندان پست و فرهنگ و دارایی که اکثر آنها غیربومی بوده و از اهل سمنان عده کمی داخل در این حزب

هستند. به نظر می‌آید که اهل محل رغبتی به دخول در این حزب ابراز نکرده‌اند. علاوه بر این اتحادیه کارگران نیز وجود دارد که مشتمل است بر کارگران راه‌آهن و چند تن از کارگران کارخانه ریسمان‌ریسی سمنان که سلسله جنبان این اتحادیه هم همان حزب توده می‌باشد. منتها در کارخانه ریسمان‌ریسی حزب توده نتوانسته است نفوذ خود را مستقر سازد و سر عمده‌های کارخانه که تا اندازه‌ای فهیم و واقف به مصالح صنفی خود هستند، آلت بی‌اراده حزب واقع نشده دارای استقلال فکر می‌باشند. حزب توده از آغاز تاسیس در سمنان مصادف با مقاومت و طرفیت شده، در سال ۲۳ کلوپ حزب از طرف یک عده مورد حمله و طعمه حریق واقع گشته گاهی نیز از طرف اوباش محلی نسبت به کارگران و کارمندان حزب مزاحمت‌هایی وارد شده و سران حزب تصور کرده‌اند که این قضایا ناشی از تحریکات متنفذین به ویژه آقای سیدکاظم شریعت‌پناهی است که از معاریف سمنان و متولی موقوفات مسجد سلطانی است. به این جهت سران حزب توده به منظور تصفیه سمنان از مخالفین خود از فرماندار تقاضا داشته‌اند که شش هفت نفر از اوباش محلی را طبق مقررات قانون محاکمه چاقوکشان زندانی و تبعید نماید. فرماندار ترتیب اثری به تقاضای آنها نداده است (در این باره حق با فرماندار بوده است. زیرا که از بنده هم چنین تقاضایی شد ولیکن طبق صورت ارسالی اداره شهربانی، جزو جرایم این شهر، جرم چاقوکشی وجود نداشت و بی‌مورد بود.) بنابراین به مناسبت امتناع فرماندار از تبعید اوباش و به ملاحظه این که آقای حاتمی با شریعت‌پناهی زیاد ارتباط و رفت و آمد داشته، حزب توده گمان می‌برد که فرماندار با شریعت‌پناهی در مخالفت نسبت به حزب هم‌آواز است. مضافاً به این که بین معاریف سمنان نیز دو دستگی و بلکه سه دستگی هست و مخالفین شریعت‌پناهی هم که از ارتباط دائمی آقای حاتمی با شریعت‌پناهی خوششان نیامده، دور نیست در تهیه مقدمه بی‌تأثیر نبوده باشد.

۲- در سمنان از پنج شش ماه قبل آقای مرتضی خطاطان به سمت دادستان دادسرا

وارد و مشغول به کار می‌شود که با حزب توده ارتباط داشته و طرز رفتارش بد و ناپسند [بوده و] شبانه روز مست و در کارهای اداری هم نظرش متوجه استفاده مادی بوده، از طرف آقای فرماندار گزارشهایی نامساعد درباره او به مرکز تقدیم می‌گردد و اداره مرکز به مسایل غیرمعلومی از آن گزارشها آگاه و حس کینه‌جویی و انتقامش تحریک می‌شود و شروع به تفتین و اخلال و برانگیختن حزب برضد آقای فرماندار می‌نماید.

۳- پس از وصول دستور انتخابات انجمن ولایتی، سران حزب توده از فرمانداری تقاضا می‌کنند انجمن نظار را از بین اشخاصی که مورد اعتماد آنها هستند دعوت نماید. ولیکن آقای فرماندار شش نفر ذیل را دعوت می‌نماید که پنج نفرشان از معاریف شهر و یک نفر موسوم به مهندس یغمایی از حزب توده بوده است.

آقای سیدکاظم شریعت‌پناهی، آقای احمد توکلی، هادی فامیلی، خلیل نصیری، دکتر معتمد، مهندس یغمایی

حزب توده از این انتخاب ناراضی و نگران گشته و در صدد برآمده‌اند دست به عملیاتی بزنند که این عده تغییر کنند و انجمن نظار از [افراد] متمایل به حزب تشکیل شود، تا کاندیداهای خود را در انتخابات ولایتی به کرسی بنشانند.

۴- در همین موقع بوده است که آقای دکتر یزدی عضو کمیته مرکزی حزب توده مسافرتی از مرکز به سمنان، دامغان و شاهرود می‌کند و در [بدو] ورود به سمنان آقای فرماندار را ملاقات و مذاکراتی با او می‌نماید که گویا نتیجه آن رضایت‌بخش نبوده است. مجموع این مقدمات سبب تحریک حزب توده شده و موقع را هم مناسب و مقتضی تشخیص داده بودند که برای استقرار نفوذ خود دست به عملیات فوق‌العاده بزنند. به این جهت سران حزب به ایستگاه راه‌آهن رفته روز پنج‌شنبه ۲۰ دی ماه قطار را از حرکت باز می‌دارند و قریب چهار صد الی پانصد نفر کارگران راه را بی‌اسلحه در ایستگاه سمنان جمع‌آوری و به آنها اظهار می‌کنند که برای گرفتن شکر و چای شما را به سمنان خواهیم

برد. غروب همان روز رییس شهربانی سمنان به ایستگاه راه آهن رفته، علت حرکت ندادن قطار و ازدحام را از سران حزب می پرسد. چواب می دهند: اهالی شهر به تحریک شریعت پناهی و کمک فرماندار نسبت به کارگران و کارمندان حزب توده توهین می کنند و به وسیله شهربانی برای آقای فرماندار پیغام می فرستند که شخصاً به ایستگاه برود و به مطالب آنها توجه کند و چون آقای فرماندار به ایستگاه نمی رود، آنها در روز جمعه ۲۱ دی ماه تصمیم به آمدن شهر می گیرند. و قبلاً کماندان نیروی شوروی در شهر به فرمانداری و شهربانی اطلاع می دهد که این جمعیت برای سخنرانی و میتینگ به شهر می آیند. آیا اهالی شهر و مامورین انتظامی در مقابل آنها مقاومتی خواهند کرد یا نه؟ جواب می دهند خیر، سخنرانی مانعی ندارد. بنابراین در ساعت سه بعد از ظهر جمعیت به شهر وارد و با لوحه ای که روی آن عبارت: «مرده باد شریعت پناهی مرتجع» نوشته بودند به طور صفوف منظم تا خیابانی که منزل شریعت پناهی در آنجا است پیش می روند و چون می بینند درب خانه شریعت پناهی عده کثیری از اهالی آماده برای دفاع جمع شده اند، و نزدیک شدن به خانه او خطرناک است، به طرف کلوپ حزب توده که در سمت شمالی شهر است برمی گردند و تا اینجا تصور می رود که میتینگ خاتمه یافته است.

در این اثنا آقای خطاطان دادستان که منزلش نزدیک منزل شریعت پناهی بوده، در حالتی که نوشابه زیادی صرف کرده و مست بوده، از منزل خود بیرون آمده از مقابل جمعیتی که درب منزل شریعت پناهی برای حمایت از او جمع بوده اند گذشته به آنها امر می دهد که متفرق شوید و تظاهر نکنید و به اتفاق داوری، وکیل دادگستری که جزو افراد حزب توده است به طرف جمعیت میتینگ دهندگان می رود. به این عنوان که آنها را از تظاهرات و انجام مقاصد خود منصرف سازد. در صورتی که منظور واقعی او این بوده که سران شورش را ترغیب و تشجیع به اخراج فرماندار نماید. پس از ملاقات دادستان با

آنها ناگهان جمعیت شعار خود را تغییر داده و با ادای کلمات مرده باد فرماندار، به طرف منزل فرماندار روان می‌شوند و در مقابل درب خانه که از داخل بسته بوده شروع به اهانت و دشنام دادن می‌کنند. آقای فرماندار به تصور این که مامورین انتظامی از او حمایت و نگاهداری خواهند نمود درب خانه خود را بسته با زن و فرزندش در یک اتاق مترصد تفرقه شورشیان بوده، غافل از این که از بام خانه او شورشیان به راهنمایی ژاندارمری وارد منزل او می‌شوند.

توضیح آن که منزل فرماندار جنب حیاط اداره ژاندارمری بوده و درب حیاط ژاندارمری که همیشه در جلوی آن یک نفر نگهبان مسلح ایستاده با درب منزل فرماندار ده قدم فاصله داشته، در چنین موقعی فرماندهان گردان ژاندارم سران شورشیان را از خیابان به داخل حیاط ژاندارمری دعوت و با آنها داخل مذاکره می‌شوند. سران شورش پس از آن که از فرماندهان ژاندارمری مطمئن می‌شوند که عکس‌العملی نشان نخواهند داد و جلوگیری از عملیات آنها نخواهند کرد به راهنمایی آنها متفقاً از پلکانی که در داخل حیاط ژاندارمری برای راه پشت بام ساخته شده، به طرف بام می‌روند و یک تیغه خشتی را که بین بام ژاندارمری و بام منزل فرماندار حایل بوده خراب و از آنجا به اتاق خواب آقای فرماندار که مشرف به حمام بوده وارد و ناگهان از بیراهه داخل اتاقی می‌شوند که مشارالیه با زن و بچه‌اش در آنجا بوده و او را تهدید به خروج و حرکت فوری به تهران می‌نمایند و به او می‌گویند معطل چه هستید؟ دادستان و ژاندارمری با ما هستند، بدون درنگ حاضر به حرکت شوید. بدیهی است فرمانداری که ملاحظه کند فرماندهان ژاندارمری که خود باید مجری امر و تابع دستور او باشند به معیت آشوبگران از بیراهه وارد منزل او شده‌اند خود را باخته و ناچار می‌شود که به گفته آنها تن در دهد. به ویژه آقای حاتمی هم مرد رشید و غیوری نبوده و در مقابل آنها عرض وجودی نکرده است. حال این که اگر آقای حاتمی تشری زده و گفته بود من از این جا بیرون نمی‌روم مگر آن که

مرا بکشید. من نماینده دولت هستم و بدون احضار دولت نمی‌روم، قطعاً حضرات از میدان در رفته و رفع مزاحمت می‌کردند. زیرا موجبی نبود که او را بکشند و ضعف نفسی که او ابراز کرده باعث تجری متجاسرین شده بوده است. خلاصه آقای حاتمی تسلیم و عازم حرکت می‌شود و دو نفر از سران حزب توده و سروان مشکوتی فرمانده گردان ژاندارمری او را با دخترش در اتومبیلی که حزب توده حاضر کرده بود نشانده و تا ایستگاه راه‌آهن گرمسار بدرقه می‌کنند و از آنجا به وسیله ورزین به تهران حرکت می‌دهند.

در این واقعه با کمال تاسف مامورین انتظامی سمنان نه تنها هیچ گونه مقاومتی در برابر این حرکات متجاسرانه ابراز نمی‌کنند، بلکه آقای دکتر صفایی رییس بهداری سمنان از قول مهندس انصاری رهبر حزب توده نقل کرد که انصاری از سروان مشکوتی فرمانده گردان ژاندارمری پرسیده است که آیا از طرف ژاندارمری مقاومتی در برابر منظور ما می‌شود یا نه؟ فرمانده گردان به او جواب می‌دهد: خیر وظیفه ما نیست که مداخله در این امر بکنیم از ناحیه ما مطمئن باشید. گلوله‌های ما برای دفع دشمن به کار می‌رود نه برای برادرکشی. برای مزید اطمینان آنها ژاندارمهای حاضر در اداره را هم در یک اطاق جمع کرده و درب را به روی آنها می‌بندند. رییس شهربانی هم به ملاحظه این که می‌بیند چند نفر از سربازان شوروی در اطراف خیابان مسلحاً به پاسداری گمارده شده‌اند، از بیم این که مبادا سپاهیان شوروی به حمایت شورشیان مداخله نمایند، اقدامی در متفرق کردن جمعیت نمی‌نماید و فقط در خیابان ناظر و مراقب می‌شود که مبادا درب خانه فرماندار را بشکنند و باز کنند. غافل از این که از داخل اداره ژاندارمری حضرات وارد منزل فرماندار شده‌اند.

رییس شهربانی به این جانب اظهار کرد که یک نفر افسر شوروی که زبان فارسی می‌دانست از من پرسید که در برابر این بلواکنندگان چه خیالی دارید؟ من برای این که

بدانم شورویها چه قصدی دارند جواب دادم که اگر برخلاف انتظام رفتار کنند به طرف آنها تیراندازی خواهیم نمود. افسر شوروی گفت زنهار چنین کاری نکنید و به ملت خودتان تیراندازی ننمایید. من از این جهت تکلیف خود را دانستم و فهمیدم که اگر مقاومتی بکنیم ممکن است منجر به مداخله نیروی شوروی شود و صلاح در این دانستم که اسلحه پاسبانان را بگیرم و پاسبانها را بدون سلاح مامور مراقبت نمایم. این بود میزان فعالیت رییس شهربانی در این غائله و حال آن که هیچ یک از این مفاد، سالب و ظایف قانونی مشارالیه نمی‌گردد. ولیکن آنچه تحقیق شد رییس شهربانی سوء نیتی نداشته و با توطئه کنندگان همدست نبوده فقط عنصری ترسو و جبان است و از اظهارات افسر شوروی رعب و ترس وی را فرا گرفته و مانع انجام وظیفه‌اش شده است.

نکته قابل توجه این است که مقصد ابتدایی شورشیان اخراج فرماندار نبوده، بدو قصد داشته‌اند به خانه شریعت‌پناهی حمله کنند و به واسطه مشاهده جمعیت کثیری در درب منزل نامبرده، از این قصد منصرف و به طرف کلوپ حزب عطف عنان کرده در آنجا نقشه آنها تغییر یافته و دوباره از سمت کلوپ حزب به شهر برگشته و به درب منزل فرماندار رفته و به اتفاق داوری وکیل دادگستری خود را به سران حزب رسانده و آنها را به اخراج فرماندار تحریص نموده بود.

مشارالیه پس از ملاقات با سران شورش دوباره برگشته، نزدیک استخر لته‌بار، ناظمیان منشی بازپرسی دادگستری را که خود از عمال بسیار کثیف و غالباً دلال مظلومه دادستان است مشاهده نموده و نامبرده را به منزل فرماندار فرستاده و پیغام می‌دهد که صلاح شما در این است زودتر حرکت کنید که به اشکالاتی برنخورید. این بود وظیفه‌شناسی یک نفر دادستان حافظ حقوق عمومی و مجری قانون و راهنمای ضابطین دادگستری. از قرار تحقیق بعد از ورود سران شورش به اطاق فرماندار و اصرار به خروج فوری مشارالیه، آقای فرماندار به توسط فرج‌الله صفایی برای دادستان پیغام فرستاده بود

که چون من ملزم به حرکت شده‌ام، خواهشمندم تشریف بیاورید صورت مجلسی تنظیم کنیم. نامبرده با تمسخر و استهزا گفته بوده است چه صورت مجلسی؟ من برای چه بیایم به من چه مربوط است؟ مع الوصف در لحظه‌ای که فرماندار عازم حرکت بوده برای وداع به منزل فرماندار حاضر شده و با تبسم و لبخند معنی‌داری موفقیت خود را در انجام نقشه نمایان می‌سازد.

در موقعی که بنده به سمنان وارد شدم، خانم آقای حاتمی در سمنان بوده و طی ملاقاتی که از ایشان نمودم اظهار داشتند که در جعبه من توی اطاق خواب یک ساعت مچی طلا و یک دستبند و دوهزار ریال اسکناس بوده که سران شورشیان ربوده‌اند. ضمناً از ایشان پرسیدم که این که فرمانده ژاندارمری گفته است که خانم فرماندار روی بام آمده و سران حزب را که در داخل حیاط ژاندارمری بودند خود دعوت نموده است که از راه ژاندارمری برای مذاکره بالا بروند، حقیقت دارد یا خیر؟ مشارالیهها جداً تکذیب کرد و گفت که این عنوان را فرماندهان ژاندارمری برای تخفیف تقصیرات و مسئولیت خود ساخته‌اند و از حقیقت دور است. از خارج هم آنچه تحقیق کردم صحت این ادعای ژاندارمری معلوم نشد و منطقاً هم قابل قبول به نظر نمی‌آید. چیزی که به موجب گزارش رسیده فرمانده گردان به مرکز مسلم و مورد اعتراف خود فرمانده گردان است این است که سران شورش را فرمانده گردان به داخل حیاط ژاندارمری دعوت کرده است. برای مزید استحضار وزارت متبوعه رونوشت گزارش مزبور را که طی نامه شماره ۴ [مورخ] ۳۲۴/۱۰/۲۵ به فرمانداری فرستاده‌اند عیناً تقدیم می‌دارد. به طوری که ملاحظه خواهند فرمود اگر فرماندهان ژاندارمری از انضباط چیزی فهمیده بودند نه تنها نبایستی سران شورش را به داخل اداره راه دهند و به معیت آنها از بام وارد منزل نماینده دولت شوند، بلکه حق این بود که آنان را از طرف منزل فرماندار و درب اداره ژاندارمری که متصل به هم هستند برانند و متفرق سازند و نگذارند در آنجا مجتمع شوند. برای

رسیدگی به این قضایا از طرف وزارت دادگستری آقای شهشهانی بازرسی ویژه وارد و در مدت یک هفته تحقیقاتی نموده و مراجعت کردند. همچنین از طرف ژاندارمری کل آقای سرگرد سجادی معاون هنگ مرکز وارد و چند روزی در منزل سروان مشکوتی فرمانده گردان ژاندارمری سمنان مانده و رسیدگیهایی به عمل آوردند و حقایقی را که بنده به عرض رسانیده‌ام به هر دو آقایان مکشوف شد. دیگر نمی‌دانم آقای سرگرد سجادی چه عقیده‌ای پیدا کردند و چگونه گزارش خواهند داد.

از وقتی که بنده وارد شده‌ام با تدابیر، [از] هر گونه عملیات خودسرانه و تظاهرات مخالف انتظام جلوگیری کرده‌ام. اما به نظر بنده ثبات نظم و انتظام موقوف بر این است که دولت توجهات شایسته به کیفر دادن مامورین نادرست و وظیفه ناشناس مبذول فرماید والا بی کیفر ماندن این گونه عملیات ناروا [موجب] تجری شده و بعید نیست نظایر این وقایع تاسف‌انگیز تجدید و تکرار شود.

بازرسی وزارتی هوشیار امضا

[۲۹۳۰۰۲۱۳۶ - ۲۱۶ ظ ۴ ب آ ۱]

۴۹۰

[فرمانده ژاندارمری کل کشور به وزارت کشور، ۱۲ اسفند ۱۳۲۴]
وزارت کشور، شماره ۲۶۹۶/۶۳۳۲۸، تاریخ ۱۲/۱۲/۱۳۲۴، محرمانه

وزارت کشور

محترماً معروض می‌دارد: گزارش هنگ ژاندارمری مرکز به استناد گزارش گردان سمنان حاکی است که حزب توده سمنان از بیست و پنج روز قبل الی کنون، آن طوری که قبلاً به پیشرفت منظور خودشان کوشش داشته‌اند اینک از آن حرارت و شدت فعالیت

کاسته‌اند. و اخیراً اسکندر سرابی و برادرش بالاخان به عنوان این که می‌رویم قزوین و ظاهراً به نام تغییر ماموریت و به طوری که محرمانه اطلاع رسیده به طور کلی قطع علاقه نموده‌اند، روز چهارشنبه ۳۲۴/۱۲/۱ وسیله ترن از سمنان حرکت [کرده‌اند]. یکی از سران حزب که کیمرام رییس حرکت قطار راه‌آهن سمنان بوده، اخیراً به تهران احضار و از تهران به سمنان و شاهرود رفته، در مراجعت به تهران معاودت نموده است. فعلاً از سران حزب در سمنان یک نفر به نام مهندس انصاری وجود دارد. افرادی را که به نام دژبان حزب با بازویند قرمز سر راه گمارده بودند که مزاحم عابرین و کامیونها می‌شدند، چندی است مامورین مذکور را جمع‌آوری، فعلاً ساکت و فعالیتی که مخالف انتظامات باشد بروز نمی‌دهد. گزارشاً معروض گردید.

به جای فرمانده ژاندارمری کل کشور - سرهنگ معتمدی امضا

[حاشیه]: رونوشت برابر اصل است. ۱۲/۱۶

[۶۰۱ - ۱۰۹۰۰۲]

۴۹۱

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۷ اسفند ۱۳۲۴]

وزارت کشور شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، دایره محرمانه

محرمانه، مستقیم

وزارت کشور

بر طبق گزارش شماره ۴۰۹ شهربانی سمنان معروض می‌گردد:

روز بیست‌وسه ماه جاری مهندس انصاری صدر حزب توده به فرمانداری کتباً اطلاع داده است قصد دادن میتینگ دارد و مطابق دفعات قبل جمعیت زیادی از عملجات راه‌آهن ایستگاه گرمسار و میان دره را برای شرکت در میتینگ به سمنان وارد، اهالی شهر و کارگران کارخانه برای جلوگیری از ورود آنها خود را حاضر، آقای فرماندار و رییس

ژاندارمری و رییس شهربانی با تدابیر لازم سران حزب را از دادن میتینگ منصرف نموده، فقط در ایستگاه مهندس انصاری سخنرانی نموده است.

رونوشت برای استحضار خاطر محترم جناب آقای نخست وزیر تقدیم می‌گردد.

رییس شهربانی کل کشور سرتیپ ضرابی [امضا]

[۱۰۹۰۰۲ - ۶۰۱]

۴۹۲

[وزیر کشور به شهربانی کل کشور، ۱۷ فروردین ۱۳۲۵]

وزارت کشور، اداره سیاسی، شماره ۳۳۷، محرمانه

شهربانی کل کشور

فرمانداری سمنان ضمن گزارشی که به وزارت کشور داده متذکر شده‌اند که رییس شهربانی فعلی سمنان مورد سوءظن حزب توده بوده و ابقای او در آنجا اقتضا ندارد و تقاضا کرده‌اند که نامبرده به محل دیگری منتقل شود. دستور فرمایید نسبت به تعویض او اقدام و پایور مجرب و بی‌طرفی به سمنان اعزام و نتیجه اقدام را اعلام دارند.

وزیر کشور

رونوشت شرح بالا به انضمام رونوشت گزارش فرمانداری سمنان و دو برگ پیوست آن تلواً برای استحضار جناب آقای نخست وزیر تقدیم می‌شود.

از طرف وزیر کشور [امضای فریدونی]

[۱۰۹۰۰۲ - ۷۳۱]

۴۹۳

[حزب توده ایران کمیته ولایتی سمنان و دامغان به ریاست شهربانی سمنان
 ۲۰ فروردین ۱۳۲۵]، وزارت کشور، شهربانی کل کشور، رونوشت نامه
 توهین آمیز انصاری شماره ۲۰۳، مورخه ۲۵/۱/۲۰

ریاست شهربانی سمنان

تاکنون مکرر چه کتباً و چه شفاهاً از عملیات مشت‌ماجراجو و تحریکاتی که در شهر می‌شود به شما شکایت شده است. برای نمونه در تمام مدت ۴ ماهه اقامت این جانب به یکی از آنها بی‌طرفانه رسیدگی نشده است. همین رویه غرض‌آلود اداره شهربانی است که به ما اجازه می‌دهد اظهار بداریم که در شهربانی سمنان کثیف‌ترین و منحوس‌ترین شکل تحریکات و پرونده‌سازی مخصوصاً بر علیه افراد آزادیخواه و مبارز حزب ما جریان دارد. اولاً توضیح دهید به چه علت در روز روشن در جلوی چشم عامه مردم برای چهارمین بار تابلوی روزنامه حزبی ما را، ماجراجویان در جلوی چشم پاسبانها آتش زدند و خاکستر آن هنوز موجود است و دستگاه شهربانی برای دستگیری و مجازات مجرمین اقدامی به عمل نیاورده است. ثانیاً، توضیح دهید که چرا اعلامیه جناب آقای نخست وزیر را مورد سوء استفاده قرار داده و به جای تنبیه ماجراجویان که هویت آنها بر شما روشن است و تاکنون مکرر عملیات آنها به شما گوشزد شده است، مانع

آقای نخست وزیر مردم را به زور متفرق کردند. به علاوه پس از آن برای پاپوش دوختن و پرونده ساختن همان طور که شیوه شما در دوره مختاری می‌باشد، این جانب را بدون جهت و به منظور سوء استفاده از اعلامیه آقای نخست وزیر و اعمال غرض در مورد آزادیخواهان احضار و مدتی وقت مرا به بازجویی کردن غیرقانونی خود تلف کردید.

ثالثاً، مردم می‌گویند آقای رییس شهربانی با عده‌ای از این ماجراجویان بند و بست و ارتباط دارد. قرائنی در دست است که شما آنها را اغوا و تحریک کرده‌اید. می‌گویند به

آنها دستور می‌دهید که بزنند، بسوزانند، از هیچ چیز هم نترسند. و اگر سؤال شد بگویند خواستند پاگون پاسبان را بکنند، یا تفنگ او را کشیدند، ما هم زدیم خواهشمند است آقای رییس محترم شهربانی به منظور حفظ امنیت شهر که وظیفه رسمی و اصلی شما است، دست از این تحریکات بردارید. بگذارید مردم آزادانه نفس بکشند و اگر این قدر ساده هستید که خیال می‌کنید می‌توان پرونده‌سازی زمان مختاری و مرحوم رضاشاه را تکرار کرد، خیلی در اشتباه هستید.

کمیته ولایتی حزب توده سمنان و دامغان. مهندس انصاری امضا و مهر حزب توده ایران

رونوشت با اصل یکسان است.

دفتر شهربانی سمنان محل مهر و امضا

رونوشت برابر با رونوشت است.

[۱۰۹۰۰۲ - ۱۷۳۱]

۴۹۴

[جانشین دادستان به وزارت دادگستری، ۲۹ فروردین ۱۳۲۵]

وزارت دادگستری، رونوشت نامه ۶۳۸. به تاریخ ۲۵/۱/۲۹

محرمانه، مستقیم

وزارت دادگستری

محترماً به عرض می‌رساند: روز ۲۵/۱/۲۹ ساعت ۱۱ صبح عدّه زیادی از اهالی سمنان اجتماع و از بازار به طرف تلگرافخانه حرکت می‌نمایند و از قرار مسموع مقصود آنها علی‌الظاهر مخابره تلگراف به مقام جناب آقای نخست وزیر [و] درخواست و ابقای سربرهر رحمدل رییس شهربانی در سمنان بوده است. چون جمعیت از بازار عبور

شوند، چنانچه حوصاد فمی شوند، چیز جسمی که در وقت آنجا در میان نظر و بی‌سازنوشاریه‌یما رستان تحت معالج قضیه تحت تعقیب است، یارگ حتماً

علت اجتماع و یا علت مضروب شدن آقای هجرت و تصادف آنها کما هو حقه روشن نیست و البته پس از تحقیقات لازمه و کشف حقیقت چگونگی آن به عرض می‌رسد. لیکن موضوعات این هست که چند روز پیش، آقای دکتر بهرامی از تهران به سمنان آمده و در ایستگاه راه‌آهن سمنان جهت چند نفر افراد حزب توده اظهار داشته: رییس شهربانی سمنان را حزب توده تغییر داده و آقای نامدار که از ماست، به ریاست شهربانی سمنان منصوب و قریباً وارد می‌شود. اتفاقاً تلگراف احضار آقای رحمدل رییس شهربانی روز ۲۹ فروردین رسیده است و همین که اهالی از آن اظهارات آقای دکتر و وصول

ساختن اخیر چند نفر از اهالی سمنان به وسیله افراد حزب توده در تهران و غیره داشته‌اند احساساتشان تحریک می‌شود و تصمیم می‌گیرند جهت ابقای رییس شهربانی به وسیله تلگراف اقدام و درخواست نمایند. شاید آقای هجرت که گویا از افراد حزب توده است در این زمینه اظهاراتی کرده که مخالف میل و نظر اهالی بوده، از این جهت وی را مضروب ساخته‌اند. در خاتمه به عرض می‌رساند قضیه جداً در دست تعقیب است و فعلاً چگونگی و حقیقت امر مکشوف نیست. پس از حصول نتیجه، مراتب به عرض مبارک می‌رسد.

جانشین دادستان

رونوشت برابر اصل است.

[۱۰۹۰۰۲ - ۱۷۳۱]

۴۹۵

[کمیته ولایتی حزب توده سمنان به کمیته مرکزی حزب توده
۲ اردیبهشت ۱۳۲۵]، وزارت کشور، اداره کل شهربانی، رونوشت
تلگراف از سمنان، شماره ۲۶۹، مورخه ۲۵/۲/۲

کمیته مرکزی حزب توده

۶ رونوشت دادگستری، شهربانی کل، شورای متحده مرکزی، رهبر، ظفر، آقای دکتر یزدی، دیشب تا نصف شب عده‌ای در حدود صد نفر که خود را منتسب به جمعیت فدائیان سمنان معرفی می‌کردند، در جلوی سالن نمایش [حزب] توده به حالت تهدید کننده، تظاهراتی نمودند. بعد به سالن هجوم و شروع به تهدید و تحریک نمودند. از آنجا دسته‌جمعی به محل حزب توده حمله نموده. تابلوهای کمیته ولایتی حزب و اتحادیه دهقانان و شورای ولایتی [را] کنده دو تا را به سرقت بردند. دوباره جلوی سالن برگشته تظاهرات زننده و توهین و فحاشی علیه رهبران حزب نمودند. پس از نمایش تا مدتی پس از نیمه شب رفقای ما را در خیابان و کوچه‌ها و جلوی منازل آنها تهدید نمودند. این عده که مدتی است امنیت شهر را سلب نموده‌اند، سوابق سوء و پرونده جنایی دارند. تاکنون برای جلوگیری از این تحریکات اقدامی نشده است. در صورت تسامح، پیش‌آمدهای سوئی خواهد کرد.

کمیته ولایتی حزب توده سمنان و دامغان مهندس انصاری

[۱۰۹۰۰۲ - ۷۳۱]

۴۹۶

[رییس اداره عملیات نگهبانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۷ تیر ۱۳۲۵]
 وزارت کشور، شماره ۲۵۸۶۲ - ۱۲۹۷۶، محرمانه، مستقیم، فوری

وزارت کشور

محترماً پیرو [گزارش] شماره ۳۹۷ [مورخ] ۳۲۵/۴/۲۷ گزارش تلگرافی فرمانده نگهبانی سمنان که حاوی شرح مبسوطی از وقوع اختلاف اخیر بین حزب فدایی و حزب توده می‌باشد، واصل گردیده حاکی است: در ساعت ۶ صبح ۲۵/۴/۲۶ فرماندار سمنان فرمانده گردان نگهبانی را احضار و دستور دادند که در کارخانه ریسمان باقی کمیسیونی تشکیل خواهد شد که بایستی در آن کمیسیون حضور پیدا نماید. کمیسیون مزبور با حضور فرماندار و رییس نگهبانی و مهران رییس کارخانه و رییس شهربانی و رییس پادگان نظامی و مهندس یغمایی و انصاری رهبران حزب توده در کارخانه تشکیل گردید. تشکیل کمیسیون هم به منظور خروج چند نفر از کارگران حزب فدایی بوده که کارگران حزب توده اصرار داشتند که نباید در این کارخانه کار نمایند. ضمن بررسی به این موضوع آقای نباتی که رهبر حزب فدائیان و عضو اداره دارایی است به کمیسیون وارد، یک مرتبه کارگران دست به چوب به کمیسیون و آقای نباتی حمله نموده هر چه خواستند آنها را قانع نمایند نشد. در این بین سوت خطر کشیده شد، فرمانده گردان به اتفاق آقای فرماندار به هر نحو بود خود را از کارخانه به خارج انداخته، جهت حفظ انتظامات به گردان نگهبانی آمده و کارگران حزب توده با چوب و چماق به طرف بازار سرازیر شده، یک سر به طرف حزب فدائیان رفته مشغول غارت حزب و بعضی از دکانین بازارچه می‌گردند. اهالی و حزب فدائیان که این عمل را مشاهده نمودند به عکس العمل پرداخته به طرف حزب توده و منازل رهبران حزب حمله و شروع به شرارت و غارت و خرابی درب و پیکر عمارت نموده که از این حیث خسارت کلی وارد شد. مامورین پادگان نظامی و شهربانی و نگهبانی از هر طرف شروع به جلوگیری و حفظ انتظامات نموده حتی از حزب فدائیان در کوچه پشت‌گردان نگهبانی به آقای فرماندار حمله [شد]. [حسن اتفاق چون نزدیک به مامورین نگهبانی بودیم به وسایل مقتضی آقای فرماندار نجات پیدا

نمودند. فعلاً برحسب امر آن وزارت، حکومت نظامی در سمنان اعلام گردید. طبق اطلاع واصله از بهداری سمنان تاکنون دو نفر موسوم به غلامحسین و علی نام مقتول و بیست و یک نفر سخت مجروح گردیده و خسارت واصله خیلی زیاد است. با اقدامات لازم انتظامات برقرار گردیده، فعلاً سرهنگ ۲ مظاهری فرماندار نظامی گرمسار با دو نفر افسر و ۶۰ نفر سرباز و نگهبان به وسیله دو کامیون به سمنان وارد گردیدند.

رییس اداره عملیات نگهبانی کل کشور سرتیپ مشیری

رونوشت برابر اصل است.

[۱۰۹۰۰۲ - ۷۳۸]

۴۹۷

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۷ تیر ۱۳۲۵]

وزارت کشور، اداره انتظامات

وزارت کشور

عطف به مرقومه شماره ۸۶۷۳/ن - ۱۵۸۵/م [مورخ] ۲۵/۴/۲ راجع به اختلافات موجوده فی مابین رؤسای ادارات دولتی سمنان، مراتب از شهربانی مربوطه استعلام، گزارش شماره ۷۵ [مورخ] ۱۳۲۵/۴/۸ حاکی است اختلاف نظریین فرماندار و دو نفر قضات دادگستری و فرمانده گردان ژاندارمری موجب تحریک مخالفین بر علیه فرماندار و اختلال امنیت نیست بلکه فعالیت عدّه قلیل توده‌ای بر عده کثیر فدائیان که تقریباً تمام اهالی شهر است موجب هیجان اهالی شده است. در صورتی که نصایح به رهبران [حزب] توده مفید واقع نشود، تنها علاج برای آرامش، خودداری از فعالیت توده خواهد بود.

از طرف رییس شهربانی کل کشور پاسیار ۱ حسام وزیری

رونوشت جهت استحضار جناب آقای نخست وزیر تقدیم می‌شود مستدعی است چنانچه اوامری باشد امر به ابلاغ فرمایند.

از طرف وزیر کشور [امضا فریدونی]

[حاشیه]: جز اوراق ضمیمه سابقه دیگری ندارد. ۲۵/۴/۳۰

[۱۰۹۰۰۲ - ۱۷۴۳]

۴۹۸

[رییس تبلیغات حزب توده کمیته ایالتی سمنان به نخست وزیر

۳۱ تیر ۱۳۲۵]

جناب آقای قوام السلطنه نخست وزیر محبوب

قریب پنج ماه است که در شهرستان سمنان جمعیتی به نام جمعیت فدائیان مرکب از عده‌ای که اکثراً سوابق و پرونده‌های شرارت و اختلاس و چاقوکشی دارند تشکیل شده است. مقدمات و اساس این جمعیت در تهران در محفلی با حضور آقای فیروزپور رییس دادگستری سمنان و آقای مهران رییس کارخانه ریسمان‌ریسی سمنان و نماینده حاجی علینقی کاشانی و هفت نفر از اشخاص و افراد اهل سمنان که اکنون زعمای و لیدرهای فدائیان را تشکیل می‌دهند تهیه و ریخته می‌شود. به طور کلی باند دادگستری این جمعیت را تقویت می‌کنند. به طوری که رحیمیان منشی دادگاه یکی از سرجنابان این جمعیت بوده و اغلب اعلانات و نوشته‌های آنها به قلم و به امضای ایشان است. همچنین زنجانی زاده عضو علی‌البدل دادگاه که علناً از آنها پشتیبانی می‌نمود، ولیکن اکنون به کاشان منتقل شده است. موضوع تقویت و پشتیبانی جمعیت فدائیان از ناحیه دادگستری به اندازه‌ای واضح است که بین عامه مردم به حد شیاع رسیده و زبانزد خاص و عام

است. میرزا امجدهدادی فامیلی که یکی از مرتجعین معروف سمنان بوده و آب و نان و قند و شکر و قماش و سایر مواد حیاتی مردم سمنان در دست او است و آقای مهران رییس کارخانه ریسمان‌ریسی سمنان کمکهای مالی پی در پی به جمعیت نامبرده می‌نماید. افراد و اعضای جمعیت فدائیان به هیچ وجه حق عضویت نمی‌پردازند و هر شب آنها را تطمیع نموده و مشروبات الکلی مجاناً به آنها داده و آنها را بر علیه اعضای حزب توده و آزادیخواهان تحریک می‌نماید. از بدو تشکیل جمعیت فدائیان تاکنون بارها و در دفعات مختلف در ملاء عام اعضای حزب را مورد ضرب و جرح و چاقو زدن و فحاشی و سنگ‌باران قرار داده و حتی در روز جشن (حل مسالمت‌آمیز مسئله آذربایجان) که در کلوپ حزب توده منعقد بود، در حضور فرماندار و اکثر رؤسای دوایر به کلوپ حمله‌ور گشته و یکی از اعضای حزب را شدیداً با سنگ و چوب مجروح نمودند و نیز چند شب بعد یک عده چاقو به دست به کلوپ حزب توده هجوم و مقداری از اثاثیه کلوپ را شکسته و عده‌ای را مضروب نمودند. خلاصه نظایر این حملات و چاقوکشیها زیاد و از حوصله این نامه خارج است. ولی تمام پرونده‌های عدیده آنها هم‌اکنون در دادگستری سمنان موجود و به امر آقای فیروزپور رییس دادگستری راکد و در بوته نسیان و فراموشی است که در صورت لزوم مقرر فرمایید که این پرونده‌ها را به استحضار و اطلاع شما برسانند. در تمام این مدت کوچکترین پرونده‌ای بر علیه اعضای حزب توده در دادگستری تشکیل نشده است. زیرا خونسردی و متانت یگانه شعار آنها بوده است. در نتیجه به تجری و گستاخی جمعیت فدائیان روز به روز افزوده گشت و کم‌کم یک هرج و مرج و آنارشی بسیار موحش و خطرناکی در شهر ایجاد گردید که منتهی به واقعه اسفناک ۲۵/۴/۲۶ گردید. این بود خلاصه‌ای از ماهیت جمعیت فدائیان.

اینک واقعه ۲۵/۴/۲۶

مقدمه - چندی بود که کارگران کارخانه ریسمان‌ریسی سمنان از آقای مهران رییس

کارخانه و نماینده حاجی علینقی کاشانی تقاضای اجرای مفاد قانون کار را درباره خود می نمودند و آقای مهران در این امر تعجل و مسامحه نموده و به عناوین مختلف و بهانه‌های گوناگون درخواست آنها را به تأخیر و تعویق می انداخت و اظهار می داشت اکنون با این مزد فعلی کارخانه برای حاجی علینقی کاشانی صرف ندارد، چه رسد به این که قانون کار اجرا شود. در این صورت کارخانه را تعطیل می نمایم. خلاصه کارگران را به بسته شدن کارخانه تهدید نموده و پی فرصت می گشت که هرج و مرجی در کارخانه ایجاد نموده و دستاویز و پیراهن عثمانی به دست آورد تا کارخانه را تعطیل نماید. چنان که ذیلاً به عرض می رسد به نقشه شوم خود نائل گردید.

در روز ۲۵/۴/۲۷ آقای آسیدابوالقاسم کاشانی ساعت ۶ بعد از ظهر وارد سمنان شدند. قبلاً آقای مهران رییس کارخانه به اتفاق آقای سروان مشکاتی رییس ژاندارمری با اتومبیل جیب ژاندارمری چندین کیلومتر به استقبال مشارالیه رفتند. آقای کاشانی وارد و آقای مهران و عده زیادی از وجوه اهالی به معیت ایشان بودند. به اتفاق شب را در منزل آقای علامه یکی از شیوخ متنفذ سمنان وارد می شوند. گویا در آن شب نقشه‌ای توسط آقای مهران و کاشانی طرح می شود. صبح ۲۵/۴/۲۶ بنده ساعت ۵/۵ بعد از نصف شب با کامیون اداره معادن جهت انجام وظیفه به معدن گوگرد که در چهار فرسخی شهر سمنان واقع است رفته و در مراجعت که مقارن ساعت ۱۰ بود در ایستگاه راه آهن که در یک کیلومتری شهر واقع است نرووز پاسبان ایستگاه از رفتن بنده به شهر ممانعت نموده و اظهار داشت: به شهر نروید زیرا برای شما خطر جانی دارد. لاعلاج در ایستگاه ماندم و خلاصه اظهارات ذیل نتیجه اطلاعات و اخباری است که از رفقای طرف وشوق و اعتماد خود کسب نموده‌ام.

آقای آسیدابوالقاسم کاشانی در حضور عده زیادی از اهالی و معاریف شهر سمنان و عظمی مفصلی نموده و جمعیت را تحریک به جهاد می نماید. چنان که در موقع حمله و

هجوم و قتل و غارت از طرف جمعیت فدائیان عده‌ای از آنها چاقو به دست فریاد می‌کشیدند: «جهاد، جهاد! آقا گفته است جهاد کنید توده‌ایها را بکشید. نترسید، معطل نکنید.

در ساعت ۸ صبح نمایش شروع و نقشه عملی می‌گردد. قبلاً آقای مهران عده‌ای از جمعیت فدائیان [را] در کارخانه ایجاد و به وسیله آنها توطئه و دسیسه می‌کند. کارگران اتحادیه از چگونگی امر مطلع و چون منظور اخلال و ایجاد هرج و مرج را در کارخانه به وسیله مهران و با زیادی جمعیت فدائیان مشاهده می‌کنند. برای جلوگیری از اتفاقات سوء که منجر به تعطیل کارخانه بشود، چند نفر از اشخاصی که مربوط و عضو جمعیت فدائیان بوده و خیال اخلال داشته‌اند به تصمیم هیأت عامله اخراج و به رییس کارخانه اعلام می‌دارند که چون این چند نفر موجبات بی‌نظمی کارخانه را فراهم نموده و خیالات شومی درباره کارگران دارند وجودشان در کارخانه مضر و موجب سلب امنیت همگانی است. خلاصه در همین موقع عده‌ای از مسجد چوب به دست و با چاقو به طرف کارخانه هجوم می‌نمایند. ابتدا به اتحادیه کارگران ریخته و پس از شکستن و غارت کردن و آتش زدن به کارگران در کارخانه حمله‌ور می‌شوند. زد و خورد درمی‌گیرد. کارگران این عده ماجراجو را از کارخانه بیرون و کارخانه را تعطیل نموده و خارج می‌شوند تا اعتصاب را شروع کنند که ناگهان در جلو بازار مورد شلیک مسلسل ژاندارمها و نظامیها قرار می‌گیرند. در نتیجه سه نفر کشته و قریب سی نفر شدیداً مجروح شده و در خاک و خون می‌غلطند. کارگران هراسان به خانه‌ها و بیغوله‌های خود پناهنده می‌شوند. ولی به تصدیق دوست و دشمن ژاندارمها با جمعیت فدائیان همکاری بسیار مؤثری نموده و به آنها آزادی عمل کاملی می‌دهند که دسته دسته با کارد و چوب [و] اسلحه‌های کمتری گرم که گویا از سنگسرها کمک شده بود، به اعضای حزب توده و منازل آنها هجوم می‌نمایند. هر چه در سر راه خود می‌بینند شکسته و آتش می‌زنند. درب منازل را کنده و

داخل خانه شده، زندهای خانه را کتک می‌زنند، فحاشی می‌کنند. تمام اثاثیه را غارت و آنهایی که قابل حمل نبوده آتش زده یا می‌شکنند. قالیها را با چاقو تکه تکه می‌کنند، اعضای حزب و آزادیخواهان را به قصد کشت با چاقو مجروح نموده و فریاد می‌زدند که ما سر مهندس انصاری رییس حزب توده را می‌خواهیم. در تعقیب او بودند که ایشان را پیدا نموده و باران چوب و سنگ و چاقو را به طرف او روان می‌دارند که هم اکنون در بیمارستان راه‌آهن بستری و طبق اظهار آقای دکتر تبا مغز ایشان تکان خورده و آسیب دیده است و بدن او لاشه لاشه و قیافه او هیچ شناخته نمی‌شود. منازل غارت شده عبارتند از منزل بنده، مهندس انصاری، شعبان شجاعی و حمزه

علی کارگران کارخانه بعد از آن به بازار حمله و چند دکان را غارت می‌نمایند. در تمام این مدت ژاندارمها و نظامیها کوچکترین جلوگیری از آنها ننمودند. جای بسی تعجب است با این که منزل فدوی در فاصله شصت متری بین دو اداره ژاندارمری و شهربانی در خیابان واقع است، در جلو چشم آنها به منزل بنده حمله و تمام اثاثیه آن را غارت و در و پیکر آن را می‌شکنند. از قرائن و امارات حدس زده می‌شود که آقای سروان مشکاتی رییس ژاندارمری با آقای مهران رییس کارخانه توطئه و قرار قبلی داشته‌اند.

خلاصه می‌کشند، می‌سوزانند، غارت می‌کنند و بعداً به تلگرافخانه رفته و به مقام محترم نخست وزیر شکایت نموده و پیش‌دستی می‌نمایند که توده‌ایها به شهر و دکانین بازار حمله و قتل و غارت نموده‌اند. خلاصه نقشه عملی می‌شود و آقای مهران به این بهانه درب کارخانه را بسته و ۱۵۰۰ نفر کارگر مرد و زن و طفل را آواره و بی‌سرو سامان می‌سازد. رفقای ما همگی در دهات و بیغوله‌های اطراف سمنان متواریند و از ترس و عدم مصونیت جانی، یک یک پیاده و یا با کامیون خود را به تهران می‌رسانند و هیچ کدام یک دینار پول همراه خود ندارند که تلگرافاً تظلم نمایند. آنهایی که در سمنان مخفی

می‌باشند جرأت حضور در تلگرافخانه را ندارند. زیرا که آقای سرهنگ مظاهری فرماندار نظامی سمنان به محض ورود خود به ازای تعقیب و مجازات معاونین جرم و محرکین اصلی و چپاولگران، اعضای حزب توده و آزادیخواهان را یک‌یک گرفته و به چوب می‌بندد و آنها را به حبس می‌اندازد و هنوز هم عملیات ایشان ادامه دارد.

اکنون دسته دسته از رفقای غارت‌زده و مجروح به تهران می‌آیند و هر یک از قساوتها و عملیات یک طرفه سرهنگ مظاهری صحبت می‌کنند. تا کنون یک نفر از جمعیت فدائیان که عاملین قتل و غارت بوده‌اند، مورد تعقیب قرار نگرفته است، بلکه چند نظامی با چند نفر از جمعیت فدائیان به خانه‌های اعضای حزب و آزادیخواهان رفته و آنها را دستگیر و تحویل سرهنگ مظاهری می‌دهند. کارخانه تعطیل، اوضاع بسیار در هم و هرج و مرج است.

تقاضا دارم که اولاً استرحاما به وضع این کارگران بی سر و سامان عطف توجه نموده و امر [و] مقرر دارید که کارخانه را افتتاح نمایند. زیرا وجود ۱۵۰۰ نفر بی‌کار به اختلال و آناارشی کمک می‌کند. ثانیاً محرکین اصلی جرم و معاونین قتل و غارت مورد تعقیب و بازجویی قرار گیرند. ثالثاً به اعزام مامور صالحی به سمنان چگونگی عرایض و صدق اظهارات فدوی را معلوم سازید. رابعاً امر [و] مقرر فرمایید که آقای سرهنگ مظاهری از عملیات قرون وسطی خود دست بکشد. در خاتمه به انتظار توجه عالییه مقام محترم هستیم.

با احترامات فائقه

مهندس ابوالفضل یغمایی

[۱۰۹۰۰۲ - ۷۱۶]

۴۹۹

[فرماندار نظامی سمنان به ریاست ستاد ارتش، ۲۰ مرداد ۱۳۲۵]

وزارت جنگ، رونویس تلگرافی فرماندار نظامی سمنان

مورخه ۱۳۲۵/۵/۲۰

ریاست محترم ستاد ارتش

محترماً معروض می‌دارد: مهندس یغمایی رییس تبلیغات حزب توده سمنان که پس از به وجود آوردن غائله ۲۵/۴/۲۶ فراراً به تهران رفته اینک مراجعت و جداً مشغول تبلیغات و امروز تقاضای افتتاح کلوپ و مرخصی شجاعیان سردسته آشوبگران را که از ترخیصش به دست عظیم‌ما مخالفت نموده‌ام می‌نماید. با عرض این که سمنانیها در [زمان بودن پادگان شوروی با حزب توده مخالفت و ۳ مرتبه کلوپ آنها را آتش زده‌اند و بنابراین آرامش فعلی از لحاظ ساکن بودن جریان حزبی و شدت مراقبت حکومت نظامی است. در صورتی که این شخص در سمنان تبلیغات [خود] را ادامه دهد، بیم همه گونه حوادث می‌رود. مستدعی است امر و مقرر فرمایند مشارالیه را سریعاً به تهران احضار و منتقل نمایند.

سرهنگ ۲ مظاهری

[۱۰۹۰۰۲ - ۱۷۳۱]

۵۰۰

[فرماندار نظامی سمنان به وزارت کشور، ۲۵ شهریور ۱۳۲۵]

وزارت کشور، رونوشت نامه، شماره ۲۹۲۹، مورخه ۲۵/۶/۲۵

وزارت کشور

محترماً با اعاده عین دادخواست منضم به مرقومه شماره ۱۴۳۳۶/۴۰۱۰۲ - ۲۵/۶/۱۷ معروض می‌دارد: نقشه غائله سمنان در شب ۲۵/۴/۲۶ از طرف متصدیان

حزب توده سمنان طرح و صبح آن روز از کارخانه ریسمان‌ریسی تجاوز و به شهر حمله نمودند. این جانب به محض اطلاع از گرمسار حرکت و به سمنان وارد و اعلان فرمانداری نظامی را در شهر منتشر و عده‌ای از مسببین غائله را بازداشت و تحت پیگرد قرار دادم که بالتیجه شهر آرامش کامل به خود می‌گیرد. آقای عظیم‌ما از اداره کل شهربانی به اتفاق رفعت بازرس به سمنان وارد و چون روی سابقه حزبی و نظر خصوصی به خلاف حقیقت عملیاتی مرتکب می‌شوند داد و فریاد اشخاص بلند و این جانب آنها را به آرامش دعوت و به الطاف دولت امیدوار نمودم.

فرماندار شهرستان سمنان - سرهنگ مظاهری

[۱۰۹۰۰۲ - ۷۳۱]

۵-۱

[فرماندار نظامی سمنان و گرمسار به نخست وزیر، ۱۴ مهر ۱۳۲۵]

نخست وزیر، شماره ۲۵۷۸۴، تاریخ ۱۴ مهر ۱۳۲۵

جناب اشرف آقای نخست وزیر

محترماً خلاصه گزارش فرماندار نظامی سمنان [و] گرمسار سرکار سرهنگ رفعت‌جاه [را] به عرض می‌رساند:

مهندس

آقای

یغمایی

رهبر حزب توده سمنان در روز ۲۵/۷/۷ به فرمانداری مراجعه اشخاص در سخنرانی حمله خواهد کرد. فرمانداری نامبرده با دلایل [وی را] قانع نمود که از حمله و توهین به اشخاص و استعمال کلمات زننده بی‌مورد صرف‌نظر نماید.

ساعت پنج بعد از ظهر ۲۵/۷/۸ در کلوپ حزب توده با حضور رییس شهربانی و افسر نماینده فرمانداری نظامی و قریب هشتاد نفر افراد حزب توده آقای مهندس یغمایی مشغول خطابه بوده [و] چنین گفته: امروز ما نمی‌خواهیم سخنرانی بکنیم، بلکه در نظر گرفته‌ایم این جلسه را به عنوان سوگواری و به یاد شهدای روز واقعه روز ۲۶ تیر ماه تشکیل نماییم و به مادران داغ‌دیده تسلیت بگوییم و اظهار نماییم که اکثریت جمعیت را توده زحمتکش و دهقان و رنجبر تشکیل داده و پیوسته یک عده اقلیت برای هوسهای پست خود با این توده کثیر در صدد کشمکش و مخاصمه برآمده‌اند. ولی پیوسته توده رنجبر که جز احقاق حق خود منظوری ندارد و در این کشمکش فائق و غالب شده و برای نمونه مثالی از انقلاب فرانسه و مجاهدین دوره آغاز مشروطیت ایراد نمود. سپس اشاره نمود که تحت لوای کمیته مرکزی پیش می‌رویم و در حدود سه هزار تومان بین آسیب‌دیدگان توده مخصوصاً اولیای دو نفر مقتول تقسیم گردید.

و آقای مهندس یغمایی در پایان نطق خود به یاد مقتولین واقعه یک دقیقه اعلام سکوت نمود و بعداً مجلس با نظم و آرامش خاتمه یافت. استحضاراً به عرض رسید.

[۱۰۹۰۰۲ - ۷۳۱]

۵-۲

[رییس شهربانی سمنان به فرمانداری سمنان، ۲۵ آذر ۱۳۲۹]
وزارت کشور، فرمانداری سمنان، رونوشت نامه، شماره ۹۸۳
تاریخ ۱۳۲۹/۹/۲۵، اداره شهربانی سمنان، محرمانه، مستقیم

اداره فرمانداری شهرستان سمنان

پیرو گزارش شماره ۹۳۲ [مورخ] ۲۹/۹/۱۳، در ساعت ۱۸ روز ۲۹/۹/۲۳ مامورین

کارآگاه که از تاریخ پخش اوراق اولیه به منظور کشف هویت توزیع‌کننده اوراق مورد نظر در نقاط مختلف گمارده شده‌اند، تعداد ۴۸ برگ اعلامیه کمیته مرکزی حزب منحل توده که یک فقره به مناسبت آغاز ششمین سال فرقه دموکرات آذربایجان و یک فقره درباره بطلان قرارداد نفت و چند برگ که فقط جمله «زنده باد حزب توده ایران پرچمدار آزادی و استقلال ایران» روی آن چاپ شده بود در نقاط مختلفه دور از نظر پاسهای انتظامی مشاهده و جمع‌آوری [کردند]. [در نتیجه تجسس مامورین معلوم گردید چند برگ از اوراق مذکور را در کوچه کهنه دژ ریخته‌اند و طبق اظهار چند نفر از اطفالی که در آن کوچه مشغول بازی بوده‌اند اوراق مذکور را یک نفر که علامت راه‌آهن روی کلاهش داشته ریخته و به طرف ایستگاه فرار نموده [است]. [بلادرنگ مامورین با دوچرخه به ایستگاه رفته، اثری از شخص مورد سوءظن ندیده‌اند در نتیجه مراقبتهای بیشتری که از طرف مامورین به عمل آمده، معلوم گردید نوروز قدس که فعلاً سرباز وظیفه می‌باشد و سابقه پخش این قبیل اوراق را دارد که چندی قبل هم مقداری از این قبیل اوراق و کتب متناسب به حزب توده در ایستگاه راه‌آهن از او کشف و به اتفاق سیدرضا نام حاتمی دستگیر و با پرونده کار طی شماره ۴۸۶ [مورخ] ۲۹/۶/۱۱ به دادسرا تسلیم گردید [و] غروب روز ۲۹/۹/۲۲ وسیله اتومبیل به سمنان وارد و صبح روز ۲۹/۹/۲۴ به تهران مراجعت نمود، چون نامبرده نسبت به پخش اوراق اخیر قویاً مظنون به نظر آمده لذا به تصور این که ممکن است اوراق را با کمک رفقای که در این جا دارد پخش کرده و متواری شده باشد، لذا منازل دو نفر [به نامهای] محمدحسین همتیان و علی محمد مختاری کارگران کارخانه را که آنها نیز مورد بدگمانی بوده و منازلشان زیر نظر قرار گرفته بود با حضور نماینده دادسرا با تنظیم صورت مجلس و ارسالی از اوراق مورد بحث چیزی کشف نشده فعلاً قضیه زیر پیگرد می‌باشد.

رییس شهربانی سمنان سرگرد صفری امضا

رونوشت برابر اصل است.

دفتر فرماندار سمنان [مهر فرمانداری سمنان]

[۲۹۰۰۰۱۴۹۵ - ۱۱۵ و ۳ الف ب ۱]

۵-۳

[فرماندار سمنان به وزارت کشور، ۲۸ آذر ۱۳۲۹]

وزارت کشور، فرمانداری سمنان، شماره ۲۴۲/م، تاریخ ۱۳۲۹/۹/۲۸

محرمانه، مستقیم

وزارت کشور

با تقدیم رونوشت گزارش شماره ۹۸۳ [مورخ] ۲۹/۹/۲۵ اداره شهربانی سمنان، به عرض می‌رساند: که نوروز قدس و سیدرضا حاتمی در شهریور ماه ۲۹ با مقداری اوراق منتسب به حزب منحل توده و چند جلد کتاب لنین به وسیله شهربانی سمنان دستگیر و با پرونده تحویل دادسرا می‌گردند. دادسرای سمنان به فاصله پنج روز آنها را به قید کفیل آزاد می‌کند و این آزادی باعث تجری متهمان گردیده و مجدداً به عمل خود ادامه می‌دهند. مستدعی است مقرر فرمایند به وسیله وزارت دادگستری اقدامی به عمل آید که دادسرا درباره این قبیل متهمین ارفاق ننموده و آنها را طبق مقررات قانونی تحت پیگرد قرار دهند. این جانب برای دستگیری مرتکبین پخش اوراق دستورات لازم به شهربانی و ژاندارمری داده‌ام. پس از حصول نتیجه مراتب مجدداً به عرض می‌رسد.

فرماندار شهرستان سمنان. تیموری [امضا]

[۲۹۰۰۰۱۴۹۵ - ۱۱۵ و ۳ الف ب ۱]

۵-۴

[رییس شهربانی سمنان به فرمانداری سمنان، ۲۳ دی ۱۳۲۹]
 وزارت کشور، فرمانداری سمنان، رونوشت نامه شماره ۱/۱۱۳۷
 تاریخ ۲۳/۱۰/۲۹، اداره شهربانی

اداره فرمانداری شهرستان سمنان

طبق گزارش شعبه کار آگاهی علی نام فرزند نگهدار شهرت ونک عراقیان اهل آبادان شغل تراشکار دارای شناسنامه شماره ۱۲۳۳۱ صادره آبادان زایچه ۱۳۰۰ در حالتی که یک کیف محتوی اوراق مضره منتسب به حزب منحل توده در دست داشته توسط پاسبان شماره ۳ در ساعت ۱۵ روز ۲۹/۱۰/۲۱ در خیابان منوچهری دستگیر و به شهربانی جلب [شد.] اوراق مکشوفه از وی با تنظیم صورت مجلس بایگانی و او را تحت بازجویی قرار داده چون لازم بود در اطراف وضعیت وی بازجوییهای بیشتری در مرکز به عمل آید، لذا نامبرده با پرونده کار و عین اوراق مکشوفه از او در ساعت ۱۴ روز ۲۹/۱۰/۲۲ به مرکز اعزام [شد.] اینک یک نسخه از صورت مجلس تنظیمه در مورد دستگیری نامبرده و کشف اوراق مذکور را برای مزید استحضار به پیوست تقدیم می‌دارد.

رییس شهربانی سمنان سرگرد صفری امضا ۲۹/۱۰/۲۳

رونوشت برابر با اصل است.

دفتر فرمانداری سمنان [امضا]

[۲۹۰۰۰۱۴۹۵ - ۱۱۵ و ۳ الف ب ۱]

۵-۵

[استاندار مازندران به شهربانی سمنان، ۵ اسفند ۱۳۲۹]
 وزارت کشور، استانداری استان دوم، محرمانه

اداره شهربانی سمنان

گزارش واصله از فرمانداری سمنان حاکی است که روز ۲۹/۱۱/۲۴ زوجه علی محمد سعدالدین که حامل مقداری اوراق مضره منتسب به حزب منحل توده بوده به وسیله آن شهربانی دستگیر و با شوهرش که نماینده کارگران کارخانه ریسمان‌ریسی است زندانی می‌شود و کارگران کارخانه روز ۲۹/۱۱/۲۵ دست از کار کشیده و اعتصاب نموده و اظهار می‌داشتند تا علی محمد آزاد نشود شروع به کار نخواهند نمود. در نتیجه غروب روز جمعه ۲۹/۱۱/۲۷ برحسب دستور آقای بازپرس علی محمد و عیالش آزاد و ساعت ۱۰ صبح ۲۹/۱۱/۲۸ در کارخانه حاضر و پس از سخنرانی با کارگران مشغول کار شدند، قدغن فرمایید چگونگی امر را ضمن اظهار نظر نسبت به اصلاح وضعیت کارخانه و جلوگیری از این جریانات اعلام دارند.

از طرف استاندار. فضاییلی

رونوشت تمام شرح بالا جهت استحضار وزارت کشور تقدیم می‌گردد. ۱۶۴۹۶ -

۲۹/۱۲/۱۰

از طرف استاندار. فضاییلی [امضا]

[حاشیه]: سابقه دارد در پرونده مربوطه بایگانی شود.

[۲۹۰۰۰۱۴۹۵ - ۱۱۵ و ۳ الف ب ۱]

دامغان

۵-۶

[حزب توده ایران، کمیته محلی دامغان و.. به مجلس شورای ملی
 ۱۷ دی ۱۳۲۴]، وزارت پست و تلگراف و تلفن، تلگراف از دامغان به ط
 شماره تلگراف ۴۶، تاریخ اصل ۱۷، تاریخ وصول ۱۰/۲۱

مجلس شورای ملی

عیناً ۱۲ رونوشت نخست‌وزیری، وزیر کشور، فراقسیون توده، آقایان دکتر مصدق و عامری، مظفرزاده، روزنامه رهبر، ایران ما، ظفر، کیهان، نجات ایران، داد، در میتینگ که روز یکشنبه ۲۴/۱۰/۱۶ با حضور کارگران و دهقانان و قاطبه اهالی شهر دامغان تشکیل گردیده قطعنامه زیر با کف زدن‌های ممتد حاضرین تصویب گردید: ۱- شهر دامغان همان طور که سابقاً دارای انجمن ولایتی بوده باید اکنون نیز دارای انجمن ولایتی مخصوص به خود باشد. ۲- در انجمن ولایتی فقط باید نمایندگان حقیقی مردم شرکت نمایند و از هر گونه مداخله و اعمال نفوذ عمال دولت جلوگیری به عمل آید. ۳- حکومت آزادی‌کش نظامی باید هر چه زودتر در تهران ملغی گردد و روزنامه‌های توقیف شده آزاد شوند. ۴- دشمنان ملت ایران و سردسته‌های آنان از قبیل سیدضیا و ارفع و سایر عمال استعمار هر چه زودتر محاکمه و مجازات شوند. ۵- قوانین و مقررات که برخلاف قانون اساسی به تصویب مجلس شورای رسیده است از قبیل قانون تحریک انتخابات باید فوری لغو گردد. ۶- دولتهای مرتجع با سیاست شوم خود کشور را به پرتگاه استعماری سوق داده و استقلال ایران را مورد تهدید قرار داده‌اند باید هر چه زودتر از کار برکنار شوند و اشخاص پاکدامن متکی به نیروی ملت روی کار بیایند. در خاتمه تذکر می‌دهد چنانچه دولت بیش از این در مقابل تقاضاهای مشروع ملت بی‌اعتنا باشد،

مسئولیت

هر گونه پیش‌آمدی به عهده خود او خواهد بود. کمیته محلی حزب فرهنگیان مهندس قادرپناه، اسمعیل شاه‌وردی از طرف وجوه اهالی دامغان کرامتی، عالمی، احمدی.
[۱۰۹۰۰۲ - ۴۱۶]

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، بهمن ۱۳۲۴]
 وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، دایره دوم
 محرمانه، مستقیم

وزارت کشور

پیرو معروضه شماره ۱۱۴۹۶/۱۳۵۶۶ - ۲۴/۱۰/۲۹ گزارش رمز شماره ۱۶۸ -

۲۴/۱۰/۲۲ شهربانی دامغان ذیلاً معروض می‌گردد:

از موقعی که دکتر یزدی از تهران به این حدود آمد، حزب توده فعالیت زیادی ابراز و روز جمعه ۲۱ از حرکت قطار در سمنان جلوگیری و اعتصاب کارگران راه‌آهن را اعلام [کرد]. این اعتصاب به دامغان نیز سرایت و عصر روز جمعه در جلوی کلوپ حزب سخنرانی از طرف فیض‌جو رهبر حزب در اطراف انجمن ایالتی و ولایتی و اوضاع گذشته و عملیات شریعت پناهی در سمنان ایراد و جمعیت متفرق گردیدند. فعلاً اوضاع خوب نیست و هر ساعت شایعات زیادی بین اهالی منتشر می‌شود شهربانی مراقبت [از] انتظامات [می‌نماید] و تاکنون اتفاقی رخ نداده است.

رونوشت برای استحضار خاطر محترم جناب آقای نخست وزیر تقدیم می‌گردد.

۲۴/۱۱/۳ - ۱/۱۱۶۰۰۶/۱۳۷۰۹

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

[۱۰۹۰۰۲ - ۶۰۱]

۵-۸

[گزارش به وزارت کشور، بهمن ۱۳۲۴]

وزارت کشور

در مسافرتی که به دامغان نمودم معلوم شد اهالی آنجا با اشاراتی که معلوم نبود از چه

ناحیه شده، در صدد برآمده‌اند اتحادیه‌ای به منظور تظاهر و خودآرایی برعلیه حزب توده تشکیل بدهند. و مقدمات این کار به دست آقای حسن پرورش پسر مرحوم شریعتمدار دامغانی که سالها بود در مرکز اقامت داشت و تازگیها به دامغان آمده فراهم شده بود. نامبرده گویا عنصر سالم و خوش سابقه‌ای نمی‌باشد.

بعد از مراجعت بنده از دامغان به سمنان معلوم شد شخص دیگری هم به نام بیوک صابر از تهران به عنوان دیدنی از کسان زنش که در دامغان هستند به آنجا رفته و اتحادیه را تهییج و تحریک به اجتماع و دادن میتینگ نموده و از جمعیت هم عکس برداشته است. خوشبختانه میتینگ و اجتماع به صورت خوش خاتمه یافته و منتهی به طرفیت و اصطکاک‌های نشده بود.

پس از این اقدامات آقای بیوک صابر به سمنان آمده از این جانب دیدن کرد و عکس مجتمعی دامغان را که همراه داشت ارائه نمود. ضمن صحبت از او تحقیقات کردم که بدانم از چه ناحیه ماموریتی دارد. از بیان حقیقت خودداری نمود، ولیکن بر بنده معلوم شد که به قصد برانگیختن مردم برعلیه حزب توده آمده است و کاری را که در دامغان نموده می‌خواهد در سمنان هم انجام دهد. موید این استنباط چنین بود که روز شنبه ۲۴/۱۱/۲۲ برای تصفیه قضایای اختلافات بین سنگسریها به آنجا رفته بودم دیدم آقای صابر با چند نفر از دامغانیها به آنجا آمده و این جانب را ترغیب می‌نمود که دستور به عربعلی ذوالفقاری بدهم با دوستان محمدیها در آویزد و زد و خورد نماید. از این تحریکات پی بردم که نامبرده قصد افساد دارد. اتفاقاً در مراجعت از سنگسر به سمنان رهبر حزب توده سمنان هم نزد بنده آمده و اظهار داشت که این شخص از طرف حزب اراده ملی برای تفتین و فساد و به هم زدن جمعیت ما آمده اگر شما عذر او را نخواهید ناچار خودمان به دفع او اقدام می‌کنیم. این بود که بنده بنا به مصلحت کشور به او سفارش کردم که به تهران بازگردد و در اینجا نماند و از قرار معلوم دیروز به صوب مرکز حرکت کرده است. دور نیست مشارالیه وزارت متبوعه حقیقت را طور دیگری بخواهد جلوه دهد. ولیکن حقیقت همین بود که عرض شد و اگر در اینجا ادامه به توقف خود می‌داد احتمال

مخاطراتی برای او داشت و بنده علاوه بر مصالح انتظامی در صلاح خود او بود که توصیه‌اش به مراجعت کردم.

[حاشیه] : رونوشت برابر اصل است.

[۴۸۱ - ۱۰۹۰۰۲]

۵-۹

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۹ اسفند ۱۳۲۴]

وزارت کشور، تاریخ ۱۳۲۴/۱۲/۲۹، شماره ۱۶۱۳۹/۱۳۳۹۲/۱

۱

پیوست

برگ،

محرمانه

وزارت کشور

محترماً گزارش شماره ۲۲۹ [مورخ] ۲۴/۱۲/۲۰ شهربانی دامغان ذیلاً معروض

می‌گردد:

از موقعی که حزب توده جوانی به نام فیض‌جورا به نام رهبری حزب به دامغان فرستاده است، منظور حزب این بود که در دامغان فعالیت بیشتری داشته باشند. نامبرده قبلاً در بین افراد حزبی اختلافاتی تولید و با تشکیل میتینگ و آوردن کارگران راه‌آهن به شهر و تظاهرات دیگر، مردم و ادارات دولتی را تهدید می‌نمود. این رویه موجب شد که اهالی با نظر بدبینی به حزب مزبور نگاه کرده مخصوصاً ورود یک عده از کارمندان دولت و آموزگاران فرهنگ به حزب مزبور و مداخله بی‌مورد در امورات بیشتر موجب نفرت و انزجار اهالی گردیده و از چندی قبل آموزگاران فرهنگ که وارد حزب توده هستند به کمک سایر افراد حزبی [روز] نامه‌ای به نام «صد دروازه» که با قلم نوشته می‌شد و حاوی

اخبار شهری و کشوری و غیره بود، در شهر منتشر و در جلوی کلوپ حزب به تابلویی نصب می‌کردند. در روز ۲۴/۱۲/۱۷ علی‌اکبر فرهودی که از مهاجرین و چندین سال قبل از مشهد به دامغان اعزام و سابقاً تحت نظر و فعلاً آزاد و به شغل بقالی مشغول و از افراد ناراحت و ماجراجوی حزب توده است، مشاهده می‌نماید که [روز] نامه صد دروازه از تابلوی حزب کنده شده به یکی از اهالی موسوم به علی شیرازی فرزند قلی قصاب مراجعه و می‌گوید: شنیده‌ام تو این روزنامه را کنده‌ای! در اثر مشاجره بین نامبرده و علی مزبور، زین‌العابدین امینان کلاهچی کارمند حزب توده به کمک نامبرده رسیده و چند نفر از اهالی قریب ۵ نفر با دو نفر مزبور نزاع کرده که در نتیجه زین‌العابدین امینان مضروب و سرش مجروح می‌شود که قضیه فعلاً از طرف شهربانی تحت پیگرد و پرونده پس از تشکیل به مقامات صالحه احاله خواهد شد.

در روز ۲۴/۱۲/۱۸ حسن ناصریان حسابدار اداره فرهنگ به اتفاق ناظر هزینه دارایی برای سرکشی به امور ساختمانی دبیرستان فردوسی می‌روند. شریعت‌پناهی فرزند ابوالفضل، آموزگار فرهنگ که کارمند حزب توده است به طرفداری از حزب، حسن ناصریان را کتک‌کاری می‌نماید که این موضوع نیز مورد رسیدگی است و پرونده عمل به دادرسی مربوطه ارسال خواهد شد. بنا به مراتب معروضه و با مذاکراتی که با آقای بخشدار دامغان شده، وجود یک عده از کارمندان دولت و فعالیت حزبی آنها باعث اختلافاتی در محل شده که ممکن است ادامه پیدا نماید و به نظر فدوی چنانچه مامورین مزبور را که سیاهه آن را در پیوست تقدیم می‌دارد از دامغان به نقاط دیگر منتقل نمایند به کلی رفع این نگرانی و اختلاف خواهد شد. مستدعی است مقرر فرمایند نسبت به مورد تقاضای شهربانی مزبور تصمیم متخذه را اعلام فرمایند.

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی

[۱۰۹۰۰۲ - ۴۴۱]

۵۱۰

[علی اصغر لطفی به قوام السلطنه، ۲۹ آذر ماه ۱۳۲۵]

وزارت پست و تلگراف و تلفن، تلگراف از دامغان به ط، شماره تلگراف ۸۴

تاریخ اصل ۹/۲۷، تاریخ وصول ۹/۲۹

جناب اشرف آقای قوام السلطنه نخست وزیر محبوب و معظم

رونوشت وزارت کار، وزارت کشور، چندین نفر از زارعین این جانب ظاهراً به نام
 صدی پانزده و در حقیقت به تحریک حزب توده دامغان و صفاللهی نامی کارهای
 زراعتی را گذارده و به تهران عزیمت نموده‌اند. امور زراعت این جانب مختل و چون
 وسط سال است نمی‌توانم زارعین دیگری بیاورم. تحریکات خطرناک صفاللهی در
 دامغان موجب خرابی در کار زراعت و مقدمات انقلاب را فراهم می‌سازد. از جناب
 اشرف تمنا دارد امر فرمایند که از تحریکات صفاللهی جلوگیری نمایند.

علی اصغر لطفی

[۱۰۹۰۰۲ - ۷۳۱]

۵۱۱

[حسن پرورش به کمیته مرکزی حزب توده، ۳۰ آذر ۱۳۲۵]

وزارت پست و تلگراف و تلفن، تلگراف از دامغان به ط، شماره تلگراف ۸۱

تاریخ اصل ۹/۲۹، تاریخ وصول ۹/۳۰

حزب توده

رونوشت آقای دکتر یزدی، به طوری که در جراید ملاحظه شد حزب توده انتخابات
 را تحریم نموده. ولی در دامغان چند نفر از کسانی که عضو حزب توده بودند و سابقاً بر
 اثر بدنامی موجب عدم پیشرفت حزب شدند، به نام حزب توده به دست احمدی و در
 منزل او جلساتی تشکیل و آقای عامری را کاندید حزبی معرفی و برخلاف میل و نظریه

تمام اهالی از آقای جواد عامری پشتیبانی و تبلیغ می‌نمایند [و] موجبات انقلاب را فراهم می‌سازند. با این که نظریه حزب توده نسبت به عامری در روزنامه رهبر سابقاً درج شده، افراد حزبی عملیات خود را خلاف دستور انجام و مطیع کسی که حاضر نیست نام توده را بشنود شده‌اند. اگر واقعاً گفته را با عمل تفاوتی نیست، از این وضع جلوگیری کنید.

حسن پرورش

[۱۰۹۰۰۲ - ۷۳۱]

۵۱۲

[حزب توده دامغان به نخست وزیر، ۵ دی ۱۳۲۵]

وزارت پست و تلگراف و تلفن، تلگراف از دامغان به ط، شماره تلگراف ۱۵
تاریخ اصل ۵، تاریخ وصول ۱۰/۶

جناب اشرف آقای نخست وزیر

رونوشت جناب آقای عامری، قریب ۵ سال [است] حزب توده دامغان دایر [شده] جز حفظ استقلال مملکت و رفاه مردم نظری نداشته [است]. امروز چند نفر به نام گارد نجات ملی دموکرات بدون مجوز، مراجعه به طور غلبه به کلوپ توده ریخته پس از اهانت و فحاشی زیاد به حزب و افراد، تابلو [کلوپ] را بردند. چنانچه حزب توده نباید در ایران باشد ممکن بود آن جناب اشرف وسیله فرماندار امر فرمایند تا اطاعت گردد. اینک چون این عمل خلاف دموکراسی است، تقاضای تعقیب و مجازات مرتکبین و اعاده حیثیت دارد.

حزب توده دامغان

[حاشیه]: به شهربانی دامغان نوشته شود تعقیب نمایند و مسئولین را تعیین کنند. ۱۰/۱۲

[۱۰۹۰۰۲ - ۷۳۱]

۵۱۳

[رییس شهربانی کل کشور به ریاست دفتر نخست وزیری، ۵ اسفند ۱۳۲۵]
 وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره کارآگاهی
 شماره ۱۹۶۹۷/۱/۱۲۲۲۹، تاریخ ۲۵/۱۲/۵

ریاست دفتر نخست وزیری

عطف به مرقومه شماره ۳۷۲۹۷ - ۲۵/۱۰/۲۸ راجع به شکایت حزب توده دامغان به استحضار می‌رساند: مراتب از شهربانی آنجا استیضاح و گزارش می‌دهد در دامغان گارد نجات ملی تشکیل نشده و کسی هم مزاحم حزب توده نیست. فقط به طوری که طی [گزارش] شماره ۱۵۴۳۳/۹۷۵۱ مورخه ۲۵/۱۰/۱۰ به مقام جناب اشرف نخست وزیر گزارش شده، روز چهارم دی ماه موقعی که کمیته محلی حزب دموکرات ایران در دامغان تشکیل می‌شده، عده‌ای از افراد گارد نجات ملی سمنان که در معیت رهبران حزب از سمنان به دامغان آمده بودند تابلو حزب توده را برداشته بوده‌اند.

از طرف رییس شهربانی کل کشور - سرهنگ حسام وزیری [امضا]

[۱۰۹۰۰۲ - ۷۳۱]

۵۱۴

[سرهنگ خسروی به اداره سیاسی وزارت کشور، شهریور ۱۳۲۹]
 پیوست: پیوست ویک ۳۲۹/۶/۱۷

برگ

جناب آقای رییس اداره سیاسی وزارت کشور

محترماً معروض می‌دارد در پرونده ارسالی از اداره بازرسی وزراتی چون رونوشت مدارک تقدیمی به مقام نخست وزیر و دربار شاهنشاهی پیوست نمی‌باشد به استحضار جنابعالی می‌رساند که رونوشت‌های مزبور اصلاح به ارسال آن ندانسته و مقرر فرمودند عین مدارک به نظر جنابعالی برسد. این جانب عین مدارک را به نظر جنابعالی رسانیده و رونوشت آن را جهت ضبط در پرونده محرمانه تقدیم می‌نمایم. موضوع شکایات اهالی شهرستان دامغان را نیز معروض می‌دارم.

به طوری که پرونده‌های اداره سیاسی نشان می‌دهد اهالی فلاح و زحمتکش شهرستان دامغان دارای سازمان حزبی نبوده‌اند. بعد از شهریور ۱۳۲۰ با دست اجانب حزب منحل توده مانند سایر شهرستانهای شمالی به دست عمال خارجی سازمانهای خود را در این شهرستان برقرار و زمام امور اجتماعی و اقتصادی و حیاتی مردم را به دست گرفتند. در این ده ساله سران حزب با مکیدن خون اهالی بیچاره، میلیونها ثروت اندوخته و با همان قوه، شرکتهای برق و سقطفروش و عطار و انحصار کلیه معادن و زغال سنگ و گچ و نمک و گل سرشوی و سایر کارهای عمومی را به انحصار خود گرفتند. پس از خروج و سلطه اجانب از کشور و تاسیس انجمنهای شهرداری، موسسین حزب توده دامغان با توزیع هفتصد تعرفه بین رفقای حزبی، زعمای خود را به نام اعضای انجمن شهرداری از صندوق به درآوردند و شروع به اقداماتی به نفع خود و حزب منحل نمودند. مدت نه ماه است اهالی در فشار اقدامات و عوارض غیرقانونی آنها [قرار دارند]. بالاخره مقامات اتخاذ تصمیم فرمودند که نسبت به صلاحیت آنان اداره سیاسی کشور رسیدگی فرمایند.

این جانب به طوری که پرونده‌ها نشان می‌دهد، به نمایندگی اتحادیه جدیدالتاسیس

اهالی به کلیه مقامات معروض داشته‌ام که اگر در تمام کشور از کوچکترین فعالیت افراد حزب منحل توده جلوگیری می‌شود، در شهرستان دامغان سازمانها و عمال دکتر یزدی و پیشه‌وری حکومت می‌نمایند. با این که در تمام ایران اطفال و افراد نادان که به دیوارها شعار می‌نویسند و یا اوراق مضره از آنان به دست می‌آید تسلیم دادگاه شده به کیفر می‌رسند، در کشوری که سران حزب توده در زندانها به سر می‌برند، چگونه اجازه داده می‌شود که سران حزب توده دامغان سازمانهای خود را به نام کارگران معادن و عمال فروش آماده داشته و سران حزب به نام انجمن شهر فعالیت حزبی و ترویج مرام اشتراکی نمایند. اهالی شهرستان دامغان بی‌صبرانه انتظار دارند با مراجعه به پرونده‌های موجود در اداره سیاسی و خواستن پرونده شهربانی محل، عدم صلاحیت این افراد را اعلام فرمایند، تا از فعالیت آنان جلوگیری [شود و] تا دامغان از صورت مرکزیت شبکه حزبی خارج شده و از سوختن اهالی شهرستانهای دیگر در آتش مرام اشتراکی کشور در امان بماند. و یا این که صریحاً به خود مردم اجازه مرحمت شود و در دفع ریشه فساد و مسببین بدبختی خود اقدام نمایند. منوط به تصمیم و نظریه آن اداره محترم می‌باشد.

سرهنگ خسروی [امضا]

[حاشیه: فوری. آقای پرنیانی با مراجعه به سابقه اقدام و از نتیجه اینجانب را مستحضر

فرمایند. ۶/۱۹ [امضا]

[۲۹۰۰۰۱۴۹۵ - ۱۱۵ و ۳ الف ب ۱]

۵۱۵

[رییس اداره انتظامات و آمار وزارت کشور به اداره سیاسی

وزارت کشور، ۱۱ آبان ۱۳۲۹]

وزارت کشور، اداره انتظامات، تاریخ ۱۱/۸/۱۳۲۹، شماره ۱۴۸۸۴/ن

اداره سیاسی

بر طبق بند ۲ از صورت مجلس مورخ ۲۹/۸/۱۶ کمیسیون امنیت دامغان چند نفر از پیروان حزب توده با اوراق و مدارک در شاهرود دستگیر و چون بین آنها افرادی هم منتسب به دامغان بوده‌اند بنابراین مقرر گردیده مامورین در کشف عملیات این قبیل عناصر ناصالح مراقبت کامل را معمول دارند.

رییس اداره انتظامات و آمار

[۲۸۶۳/۲۹۰۰۰ - ۸۵۹ و ۴ الف ب ۱]

۵۱۶

[رییس شهربانی دامغان به شهربانی کل کشور، دهم بهمن ۱۳۲۹]

وزارت کشور شهربانی کل کشور، رونوشت گزارش دامغان

مورخه ۱۰/۱۱/۱۳۲۹، شماره ۴۷۰

شهربانی کل کشور ۱/۵۶۰۶ - ۲۹/۱۰/۱۲

موضوع فعالیت اغلب کارکنان دبیرستان فردوسی دامغان من جمله اشخاص مفصله به نام (ذوالفقاری و شریعت‌پناهی و مفردیان و رویایی) که قبل از انحلال حزب منحل توده جزو کمیته و سازمان جوانان حزب مزبور و در واقعه ۱۵ بهمن زندانی شده و اخیراً به وادار کردن دانش‌آموزان در سازمان مخفی حزب منحل مبادرت و مطالعه و بررسی در اطراف اطلاع واصله که طبق بررسی و مطالعه‌ای که در اطراف موضوع به عمل آمده پیشینه و شناسایی نامبردگان و سایر این قبیل افراد چنانچه از گذشته تحت مراقبت کامل این شهربانی بوده مشروحاً به عرض می‌سازد: ۱- عبدالحسین منصوریان فرزند رضا که قبلاً دبیر دبیرستان مزبور و قبل از انحلال حزب توده سابق عضو حزب مزبور و در ۱۵ بهمن به اتهام توطئه بر علیه مملکت مورد تعقیب این شهربانی قرار و پس از بازداشت

شدن پرونده اتهامی وی و سایرین که سه نفر منظور دیگر جزو آن نبوده مطرح رسیدگی دادسرای محل واقع و تقریباً در سال قبل بر اثر مشمولیت به خدمت سربازی مشغول و اینک به علت شکستن پای وی اخیراً مراجعت و فعلاً در دبیرستان مشغول خدمت نمی‌باشد. ۲- عزت‌الله ذوالفقاری که سابقاً جزو افراد و سازمان جوانان حزب منحل شده و پس از انحلال حزب مزبور با مراقبت‌های لازم شهربانی الی حال تحریکات و فعالیت‌های از وی مشهود نبوده و فعلاً تغییر شغل نیز یافته است. ۳- در مورد شریعت‌پناهی. باقر شریعت‌پناهی که سابقاً عضو حزب منحل و در دبیرستان مزبور مشغول خدمت بوده است، نامبرده نیز تقریباً مدت دو سال است که در خدمت سربازی مشغول و فعلاً افسر وظیفه و در گرگان مشغول خدمت و برادرش نیز به نام (علیتقی شریعت‌پناهی) که نامبرده جدیداً سمت دبیری را در دبیرستان عهده‌دار و چنانچه عملیات وی هم الی حال تحت مراقبت می‌باشد فعالیت‌های از وی مشهود نبوده و دلایل و مدارکی نیز در این مورد از نامبرده در دست نیست. ۴- راجع به رویایی. حبیب‌الله رویایی که سابقاً جزو سازمان جوانان بوده نامبرده فعلاً در تهران مشغول انجام خدمت زیر پرچم و برادرش (یدالله رویایی) نیز که جدیداً به خدمت فرهنگ وارد و مشارالیه در قریه فیروزآباد به شغل آموزگاری مشغول می‌باشد که با مراتب معروض چنانچه عملیات کلیه نامبردگان مزبور هنگام توقف در دامغان و یا سه نفر افراد حاضر فعلی در دامغان که متوقف و مشغول کار می‌باشند از لحاظ مظنونیت قبلی این شهربانی نسبت به آنها در داخله دبیرستان محرمانه تحت نظر اداره فرهنگ و همچنین در خارج تحت مراقبت کامل این شهربانی قرار که با مطالعه و بررسی لازم محرمانه شهربانی که در اطراف موضوع به عمل آمده فعالیت‌های از سه نفر افراد منظور و یا سایر کارکنان فرهنگ مشهود نبوده و دلایل و مدارکی که مبنی بر وارد نمودن دانش‌آموزان به نام‌نویسی در سازمان مخفی حزب منحل شده به دست نیامد که شهربانی از هر حیث مراقب عملیات این نوع افراد به طور کلی بوده و با به دست آوردن

دلایل و مدارک مثبت چنانچه نامبردگان مزبور به فعالیت حزبی اعم از مخفیانه و یا غیرمخفیانه مبادرت نمودند طبق آموزشهای صادره برابر مقررات اقدام و نتیجه ثانیاً به عمل خواهد رسانید.

رییس شهربانی دامغان. ستوان ۱ ناظمیان

رونشت برابر اصل است.

[امضا] ۲۹/۱۱/۲۳

[۲۹۰۰۰۶۳۵۶ - ۴۵۴ ن ۳ الف ب ۱]

۵۱۷

[رییس شهربانی دامغان به شهربانی کل کشور، ۲۴ بهمن ۱۳۲۹]
وزارت کشور، شهربانی کل کشور، رونوشت گزارش شهربانی دامغان
شماره ۵۵۵، تاریخ ۲۹/۱۲/۲۴

شهربانی کل کشور - اداره دفتر کل

شب ۲۳ ماه جاری، [؟] برگ بیانیه کمیته مرکزی حزب منحل توده در مورد امتیاز و ملی ساختن نفت جنوب [و] اوراق «ظفر و رزم» که شبانه به طور مخفی درب منازل پخش [شده بود،] فوراً جمع‌آوری، قضیه تعقیب دستگیری مرتکبین و مظنونین در جریان نتیجه آن را به عرض خواهد رسانید.

ستوان یکم ناظمیان

رونوشت برابر اصل است. ۲۹/۱۱/۲۶

[امضا]

[۲۹۰۰۰۱۴۹۵ - ۱۱۵ و ۳ الف ب ۱]

سنگسر

۵۱۸

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۱ بهمن ۱۳۲۴]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، محرمانه، مستقیم

وزارت کشور

بر طبق گزارش شماره ۳۵۶ شهربانی سمنان به استناد گزارش شهربانی سنگسر
معروض می‌گردد:

روز ۱۷ ماه جاری در حدود یکهزاروپانصد نفر از اهالی سنگسر به تلگرافخانه رفته،
تلگرافاً از طایفه دوست‌محمدخان شکایت نموده‌اند. آنها را با نصیحت لازم متفرق
نموده و آقای فرماندار و رییس ژاندارمری مشغول مذاکره و رسیدگی می‌باشند ضمناً
علاوه می‌کند تشکیل حزب توده در سنگسر سبب این پیش‌آمد شده است.

رونوشت برای استحضار خاطر محترم جناب آقای نخست وزیر تقدیم می‌گردد.

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

[۱۰۹۰۰۲ - ۶۰۱]

شاهرود

۵۱۹

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۱۸ آبان ۱۳۲۳]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، تاریخ ۲۳/۸/۱۸، شماره ۸۶۸۱

محرمانه، مستقیم

وزارت کشور

بر طبق گزارش تلگرافی شماره ۲۲۲ شهربانی شاهرود معروض می‌دارد: بعد از ظهر
روز ۱۳ آبان آقای دکتر پروین گنابادی، وکیل مجلس شورای ملی از طرف دامغان با

اتومبیل سواری وارد شده و در مجمع حزب توده برای تهیه جلسه و سخنرانی با حزب توده مذاکراتی نموده و از ۱۵ الی ۱۶/۳۰ روز چهاردهم آبان با حضور جمعیتی متجاوز از پانصد نفر در محوطه مقابل شهربانی بدو انتقاد از دوره سلطنت پهلوی و بعد هم انتقاد از عملیات آقای ساعد نخست وزیر [که] می‌خواسته است تمامی نفت ایران را به آمریکاییها واگذار نماید و روی همین اصل هم از طرف دولت شوروی مورد سوء نظر واقع گردیده است، بیاناتی نموده و در پایان بیانات خود به زنده باد ایران، مرده باد دشمنهای ملت ایران خاتمه داده و حاضرین متفرق شدند. قبل از شروع تا پایان سخنرانی برای حفظ انتظامات مامورین مسلح از طرف دژبان نیروی سرخ به حد کافی در ایاب و ذهاب گمارده شده بوده است.

رییس شهربانی کل کشور - سرپاس سیف [امضا]

[حاشیه]: رونوشت برای نخست وزیری فرستاده شود. ۸/۲۰

[۲۹۳۰۰۲۱۴۱ - ۲۲۱ ظ ۴ ب آ ۱]

۵۲۰

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۱۲ آذر ۱۳۲۳]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، شماره ۹۵۰۱، تاریخ ۲۳/۹/۱۲

محرمانه، مستقیم

وزارت کشور

بر طبق گزارش تلگرافی شماره ۲۳۴ شهربانی شاهرود معروض می‌دارد:

ساعت ۱۵ روز سوم آذرماه ۱۳۲۳ آقای امیرشاهی رییس مالیات بر درآمد و معاون حزب توده، جمعی از بازرگانان و پیشه‌وران را به منزل خود دعوت نموده تا قطعنامه‌ای را که حاوی مفاد زیر است به امضا برسانند: ۱- امتیاز نفت شمال ایران به دولت شوروی

واگذار شود. ۲- جناب آقای ساعد نخست وزیر سابق و الهیار صالح و زرین کفش و چند نفر دیگر به محاکمه دعوت شوند. ۳- آقای سیدضیاءالدین از ایران خارج گردد. بعضی از اهالی شاهرود امضا نکرده‌اند. به قرا و قصابات ارجاع و در روز شش آذر ۱۳۲۳ جمعی از اهالی مهمان‌دوست و دامن کوه و دامغان را که منتسب به حزب توده هستند به شاهرود دعوت نموده ساعت ۱۵ آقای امیرشاهی در محوطه مقابل شهربانی با حضور جمعی در حدود هزاروپانصد نفر در اطراف مراتب مزبور میتینگ داده و بیانات خود را به مرده باد مرتجع به پایان رسانیده، انتظامات کاملاً برقرار بوده است.

رییس شهربانی کل کشور - سرپاس سیف [امضا]

[حاشیه]: نخست وزیری و وزارت دارایی را مستحضر سازید. ۹/۱۴

[۲۹۳۰۰۶۱۹۸ - ۲۷۹ ن ۳ الف ب ۱]

۵۲۱

[وزیر کشور به نخست وزیری، اول اسفند ۱۳۲۳]

وزارت کشور اداره سیاسی، شماره ۱۰۳۷/س/۸۵۷۴۳

تاریخ ۱۳۲۳/۱۲/۱، محرمانه

نخست وزیری

طبق گزارش شماره ۲۳۲ - ۲۳/۱۲/۲ فرمانداری شاهرود مستند به گزارش شهربانی محل برحسب دعوتی که از طرف حزب توده به عمل آمده، جماعتی در سالن حزب مزبور حاضر، آقای فقیهی، دبیر فرهنگ در اطراف دول بیگانه و سیاست فعلی دولت اظهاراتی نموده و بعداً آقای رضا ریاحی، کارمند دارایی در اطراف عملیات شاه سابق و خرابی اوضاع کشور سخنرانی نموده است. مراتب فوق را جهت استحضار مقتضی و ضمناً علاوه می‌نماید به شرح لازم به وزارت فرهنگ و وزارت دارایی راجع به دو نفر

کارمند مزبور نوشته شده است.

از طرف وزیر کشور [امضا کلانتری]

[۳۳۱ - ۱۰۹۰۰۲]

۵۲۲

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۵ اسفند ۱۳۲۳]

وزارت کشور، شماره ۱۲۵۲۸، مورخه ۲۳/۱۲/۵

وزارت کشور

بر طبق گزارش شماره ۲۷۴ شهربانی شاهرود معروض می‌دارد: عصر جمعه ۲۵ بهمن ماه کارکنان حزب توده در سالن حزب تجمع نموده و از طرف اشخاص زیر سخنرانی شده است: ۱- رضا ریاحی کارمند دارایی نسبت به شاه سابق و سیدضیاءالدین تنقید و خرابی اوضاع ادارات فعلی. ۲- فقیهی دبیر فرهنگ نسبت به سیاست دول بیگانه و جنگ فعلی دنیا. ۳- آذری مدیر حزب نسبت به اوضاع فرهنگ و بخشنامه وزارت فرهنگ موضوع عدم ورود محصلین در احزاب، انتظامات برقرار بوده است.

رییس شهربانی کل کشور - سرپاس سیف

رونوشت برابر اصل است.

[۳۶۵ - ۱۰۹۰۰۲]

۵۲۳

[رییس شهربانی شاهرود به اداره کل شهربانی، ۱۵ اسفند ۱۳۲۳]

گزارش شماره ۲۸۷، ۲۳/۱۲/۱۵، محرمانه، مستقیم

اداره شهربانی

بعدالعنوان بر حسب دعوتی که قبلاً از طرف کارکنان حزب توده شاهرود از اعضای حزب توده دامغان و محله [ها] و دهات زیر استاق به عمل آمده بود ساعت ۱۲ روز ۱۴ اسفند ۲۳ قریب ۲۰۰ نفر از اهالی نقاط مزبور به ایستگاه راه آهن شاهرود وارد و از طرف حزب توده شاهرود از ایشان استقبال و پذیرایی و در ساعت ۱۵/۳۰ روز مزبور اشخاص مذکور با افراشتن پرچمهای سفید که در هر یک معروضه زیر: ۱- استاندار اصفهان و رییس شهربانی اصفهان و فرماندار یزد و رییس شهربانی یزد که با حزب توده مخالفت کرده اند بایستی تغییر کنند. ۲- دولت ایران بایستی از اشخاص صالح و دارای سلک دموکراسی تشکیل گردد.

۳- سیدضیاءالدین خائن بایستی از ایران اخراج شده. با مرکب و روی آن نوشته شده بود به شهر وارد و در محوطه مقابل شهربانی اشخاص زیر به سخنرانی مبادرت [کردند]: ۱- مهندس مظفر رییس حزب توده سمنان ۲- امیرشاهی معاون حزب توده شاهرود و رییس مالیات بردرآمد اداره دارایی شاهرود ۳- احمد بسطامی کارمند حزب توده شاهرود ۴- فرهودی کارمند حزب توده شاهرود ۵- آذری معاون سابق دادسرای شاهرود و رییس فعلی حزب توده شاهرود که جدیداً در صدد استخدام در وزارت دادگستری است ۶- مختار ترک کارمند حزب توده شاهرود. خلاصه سخنرانی آنها مبنی بر این بود که سیدضیاءالدین خائن بایستی از ایران اخراج شود و استاندار اصفهان و شاپور مختاری رییس شهربانی آنجا و فرماندار و رییس شهربانی یزد که نسبت به کارگران حملات مسلحانه نموده و آنان را به زندان انداختند بایستی تغییر یابند و حزب توده خواهان دولت دموکراسی و کار و نان برای افراد حزب [است]. میتینگ داده، در پایان سخنرانی مرده باد سیدضیاءالدین و استاندار و مختاری. بدون هیچ گونه اتفاق سویی خاتمه یافت و در طول مدت میتینگ مامورین شهربانی مراقب حفظ انتظامات

بوده‌اند. مراتب را استحضاراً گزارش نموده.

رییس شهربانی شاهرود، یاور جلالی

[۱۴۱۰۰۲۹۳ - ۲۲۱ ظ ۴ ب آ ۱]

۵۲۴

[فرماندار شاهرود به اداره سیاسی وزارت کشور، ۷ فروردین ۱۳۲۴]
وزارت کشور، استانداری دوم، فرمانداری شاهرود بسطام، ۱۳۲۴/۱/۷
شماره ۲۴۸، محرمانه، مستقیم

وزارت کشور، اداره سیاسی

آقایان دکتر یزدی عضو حزب توده مرکزی و کامبخش، نماینده قزوین در تاریخ دوم فروردین ماه ۱۳۲۴ وارد شاهرود، روز سوم فروردین در کلوپ حزب توده حاضر شده و با حضور جمعی از بازرگانان و پیشه‌وران و کارکنان راه‌آهن و اعضای حزب توده بدو آقای دکتر یزدی در باب مسافرت خود و همراهانشان به سمنان و دامغان و شاهرود به منظور سرکشی از رفقای حزبی و نسبت به نبودن بهداشت سخنرانی و بعداً آقای کامبخش در موضوع تاسیس حزب توده در سال ۱۳۲۰ و پیشرفت امور حزب به وسیله کارگران و کشاورزان و راجع به کارگران اصفهان و یزد که از طرف فرماندار و رییس شهربانی مورد تعقیب قرار گرفته‌اند و این اعمال ناشی از دسیسه‌بازی که در یزد و اصفهان به عمل آمده می‌باشد ایراد سخن نمودند. و در پایان متذکر شدند که باید در دوره آتی اشخاص صالحی انتخاب شوند. سپس آقای آذری، رییس حزب توده شاهرود از طرف حزب خیرمقدم نسبت به ورود آقایان اظهار [داشت.] در این موقع آقای سیف‌الله نواب که در دوره گذشته جزو کاندیداهای شاهرود بودند و چند روز بود به شاهرود آمده بودند در کلوپ حزب توده حضور به هم رسانیده و پس از چند دقیقه

جلسه خاتمه یافت. مراتب برای استحضار وزارت متبوعه معروض گردید.

فرماندار شهرستان شاهرود. عارفی [امضا]

[حاشیه]: رونوشت گزارش بالا جهت استحضار نخست وزیر تقدیم می‌شود. وزیر کشور

[۲۹۳۰۰۲۱۴۱ - ۲۲۱ ظ ۴ ب ۱ آ]

۵۲۵

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، اول اردیبهشت ۱۳۲۴]
وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، دایره محرمانه
تاریخ ۱/۲/۲۴، شماره ۱/۴۸۷/۷۰۲، محرمانه

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: شهربانی شاهرود گزارش می‌دهد: ساعت ۱۶/۳۰ روز جمعه ۲۴ ماه جاری در فلکه خیابان شاهرود از طرف حزب توده مجلس سخنرانی تشکیل، بدو امامی تاریخچه مبارزه حضرت علی (ع) و معاویه را بیان، معاویه را از مرتجعین و حضرت علی را از فدایی اسلام معرفی، سپس اظهار نمود، حضرت علی با جمع قلیلی در مقابل قوای فوق‌العاده معاویه مبارزه و مرتجعین را درهم شکست، ملت نیز نباید از مرتجعین فعلی بیم و هراس داشته باشند. امیر اعظم که فعلاً در آمریکا مشغول عیش است، آب شاهرود را تصرف و املاکی را که امیر اعظم بزرگ وقف مدرسه ایتم اعظمیه نموده، در موقع ثبت املاک به نام خود ثبت کرده است. در اطراف قانون ثبت اسناد سخنرانی و از مامورین فعلی ثبت که جمعی ملاک و مرتجع همدست و دکاکین اصناف را تخلیه می‌کنند، تنقید نموده از قانون نظام وظیفه تمجید و از افسرانی که سربازان را به ساختن میز و صندلی و بخاری و ادار می‌نمایند تکذیب نموده از یاور مینا،

رئیس سابق شهربانی شاهرود به علت این که منزل کاظم رشیدیان را برای زندان می‌خواست و در نتیجه رشیدیان را کشته است، مذاکره و علت را عدم اتفاق اهالی معرفی و ملت را به اتحاد دعوت نمود. بعداً علی آذری، رئیس حزب توده آنجا مشغول سخنرانی شده، ضمناً از استانداری اصفهان و رئیس شهربانی آنجا و یزد که با حزب توده مخالفت کرده‌اند تنقید و اظهار داشت، اخراج آنها را از دولت خواستار شده در آتیه بایستی وکیل کارگر انتخاب شود و از وکلای فعلی مخصوصاً آقای سیدضیاءالدین و غیره تنقید نموده و سخنرانی ساعت ۱۷ خاتمه یافته است.

رئیس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

[حاشیه]: رونوشت شرح بالا جهت استحضار نخست وزیری تقدیم می‌شود.

[۲۹۳۰۰۲۲۴۱ - ۲۲۱ ظ ۴ ب ۱]

۵۲۶

[رئیس ستاد ژاندارمری کل کشور به وزارت کشور، اول اردیبهشت ۱۳۲۵]
وزارت کشور، شماره ۵۹۵/ج/۵، تاریخ ۱۳۲۵/۲/۱، محرمانه

وزارت کشور

محترماً به عرض عالی می‌رساند: گزارش هنگ مرکز به استناد گزارش گروهان ژاندارمری شاهرود حاکی است، در ساعت ۵ بعد از ظهر روز ۲۵/۲/۲ یمینی، دبیر دبیرستان ایران شهر شاهرود، به اتفاق زرگری دانش‌آموز کلاس چهارم همان دبیرستان و رضا نام راننده از طرف حزب توده شاهرود به میامی رفته، قریب یک ساعت در معابر عمومی سخنرانی نموده و به شاهرود مراجعت می‌نمایند.

رئیس ستاد ژاندارمری کل کشور - سرهنگ معتضدی

[۱۰۹۰۰۲ - ۷۳۱]

۵۲۷

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۳۰ اردیبهشت ۱۳۲۴]
 وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، دایره محرمانه
 تاریخ ۲۴/۲/۳۰، شماره ۱/۱۵۱۵/۱۸۵، محرمانه

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: شهربانی شاهرود گزارش می‌دهد، ساعت ۱۷ روز
 ۲۴/۲/۲۱ از طرف کارکنان حزب توده آنجا در فلکه شهر جلسه سخنرانی تشکیل [و]
 علی آذری معاون اداری دادسرا [و] رییس حزب توده و بوربور کارمند بانک کشاورزی و
 محمد فرزند حاجی نجفقلی و نجفیان کارمند آن حزب در اطراف وضعیت کارگران و
 پیروزی متفقین سخنرانی، حفظ انتظامات به عمل آمده، اتفاق سویی رخ نداده است.

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

[حاشیه]: خلاصه ضمن گزارش ۲۷۴۶ به عرض نخست وزیر رسید بایگانی شود.

[۲۹۳۰۰۲۱۴۱ - ۲۲۱ ظ ۴ ب آ]

۵۲۸

[وزیر کشور به نخست وزیر، ۲۸ شهریور ۱۳۲۴]
 وزارت کشور اداره سیاسی، شماره ۴۷۸۷/۶۸۲۲/م، تاریخ ۱۳۲۴/۶/۲۸
 محرمانه، خیلی فوری

جناب آقای نخست وزیر

چندی قبل گزارشهایی از فرمانداری سمنان و شهربانی کل کشور رسیده بود مبنی بر این که آقای کیمرام رییس قسمت راه آهن خط شاهرود که وابسته به حزب توده محل است، در بین کارگران آنجا تحریکاتی نموده، آنها را تشویق به دخول به حزب توده و تظاهرات و اقدامات مخالف نظم می نماید و به اتکای حزب توده دست از کار اداری کشیده، دائماً مشغول تشبث و اغتشاش شهر است و بدون صلاحیت و مجوزی در کارهای دادسرا و شهربانی دخالت می کند، و ضمن نامه ای که مشارالیه به دادستان محل نوشته دادستان آنجا را تهدید به اغتشاش کرده و از طرف دادستان مورد تعقیب قرار گرفته است و اگر اقدام فوری برای جلوگیری از عملیات او نشود بیم آن می رود که انتظامات مختل و تولید زحمت و مشکلات نماید. در اثر وصول گزارش مزبور مراتب به وزارت راه اطلاع داده شد که در تغییر محل ماموریت او اقدام نمایند. در پاسخ اطلاعی داده بودند که بنا به گزارش ناحیه راه آهن تهران مقامات شوروی با تغییر محل خدمت نامبرده موافقت نمی کنند.

در تاریخ ۲۴/۳/۶ ضمن [نامه] شماره ۱۱۰۴ جریان امر به وزارت امور خارجه اطلاع داده شد که موضوع را به مقامات شوروی مذاکره کنند، وزارت امور خارجه این طور پاسخ داده بودند که تغییر او از شغل فعلی باید با نظر وزارت راه انجام گیرد و وزارت راه هم تا وقتی که متفقین در بنگاه راه آهن دخالت دارند در عزل و نصب ماموریتی که در گردش کار مؤثرند با توافق نظر مامورین مربوطه متفقین اقدام می نمایند.

اخیراً تلگراف رمزی از فرمانداری سمنان رسیده مبنی بر این که کیمرام به اتفاق چند نفر دیگر از طرف حزب توده باباصریها که اغلب آنها سارقین مسلح هستند دوستی و مراوده دارد و به واسطه نزدیکی به مقامات شوروی بیم آن می رود که با جمع آوری

کارگران ایستگاه‌های راه‌آهن ایجاد اغتشاش نماید و تغییر ماموریت مشارالیه به نقطه دیگر ضروری و فوریت دارد.

نظر به این که از وزارت راه اطلاع داده‌اند مقامات شوروی با تغییر محل خدمت نامبرده موافقت نمی‌کنند و وزارت امور خارجه نیز تغییر او را تا وقتی که متفقین در بنگاه راه‌آهن دخالت دارند موکول به توافق نظر مامورین مربوطه متفقین نموده‌اند که آنها هم موافقت ندارند. مراتب برای استحضار عالی معروض گردید مستدعی است مقرر فرمایید از هر تصمیمی که در این باب اتخاذ خواهند فرمود وزارت کشور را مطلع فرمایند.

از طرف وزیر کشور فریدونی

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۴۱]

۵۲۹

[وزیر جنگ به نخست وزیر، ۱۰ مهر ۱۳۲۴]

نخست وزیر، شماره ۵۱۰۷۰/۲۶۸۸۵/۲د، محرمانه، مستقیم، فوری

تاریخ ۲۴/۷/۱۰

جناب آقای نخست وزیر

محترماً در تعقیب گزارش شماره ۲۶۰۹۱/۵۰۹۷۷ [مورخ] ۲۴/۷/۹، گزارش واصله از شاهرود حاکی است، در شهرستان شاهرود به واسطه ورود یک عده از کارمندان حزب توده از تهران و سایر ولایات فعالیت‌های حزب به کمک مامورین شوروی فوق‌العاده زیاد به قسمی که در افواه منتشر است و عکس‌العمل شدید نیز در آن حدود ایجاد گردیده است، مقداری اسلحه نیز بین اشخاص توزیع گردیده و با عناصر

آشوب طلب دشت گرگان نیز ارتباط کامل دارند. اکثریت کامل این حزب از کارمندان راه آهن می باشند و به همین جهت در صورت وقوع حوادثی ممکن است به راه آهن نیز خسارات زیادی وارد گردد. نیز انتشار دارد مقداری اسلحه از راه عشق آباد برای توزیع بین عناصر آشوب طلب و ماجراجویان نواحی حمل و توزیع می شود. سه ملاقات بین کماندهای شاهرود و سمنان با رؤسای حزب توده شده و با آشوب طلبان هم همه روزه ملاقات [می کنند.] روی هم رفته هر آن انتظار بروز حوادثی می رود. لذا مراتب جهت تکمیل استحضار معروض گردید.

وزیر جنگ

[۲۹۳۰۰۲۲۷۱ - ۲۹۳۰۰۲۲۷۱ - ۲۹۳۰۰۲۲۷۱]

۵۳.

[گزارش مسئول پاسگاه انتظامی، راهنمایی شریف آباد، ۱۴ آذر ۱۳۲۴]

وزارت کشور، شماره ۳۸، تاریخ، ۲۴/۹/۱۴

وزارت کشور

رونوشت گزارش شماره ۳۸، [مورخ] ۱۳۲۴/۹/۱۴ مسئول پاسگاه انتظام راهنمایی در شریف آباد لغاً تقدیم می گردد.
رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی امضا

گزارش به عرض می رساند: به طوری که بعضی از مسافریین و رانندگان که از راه مشهد به تهران عازم هستند اظهار می دارند روز پیش چند نفری از افراد حزب توده شاهرود به داکین پیشه‌وران جزء رفته و آنها را وادار نموده‌اند که در عملیات انقلابی خود که روز بعد اجرا می شود شرکت نمایند و بعضی از کسبه و عده کرده‌اند چنانچه با

آنها تشریک مساعی نمایند از نتیجه غارت و چپاولی که به دست می‌آید سهمیه‌ای هم به آنها بدهند. مسافر دیگری که از سمنان آمده بود اظهار داشت: از طرف قوای شوروی در سمنان مسافری را بازرسی نموده چنانچه افسر یا سربازی باشد آنها را برای بازجویی نزد خود برده پس از مدتی معطلی بالاخره از مسافرتش به سمت شرق جلوگیری می‌نمایند. مسافری که با یک کامیون باری از فیروزکوه به سمت تهران اظهار می‌داشت: در فیروزکوه افراد حزب توده دکاکین و انبار اهالی آنجا را بازدید نموده، چنانچه مواد خوارباری داشته باشند به نفع خود ضبط می‌نمایند و به قدری این اعمال را آزادانه انجام می‌دهند که مردم از ترس این که مالک هیچ چیز خود نیستند دستورات آنها را بدون چون و چرا اجرا می‌نمایند و از این لحاظ فوق‌العاده نگران هستند مراتب استحضاراً عرض شد.

سربهر مصطفوی امضا

[۳۱۰۰۰۷۹۱ - ۵۲۴ ف ۳ الف د ۱]

۵۳۱

[وزیر جنگ به نخست وزیر، ۱۸ آذر ۱۳۲۴]

وزارت جنگ، ستاد ارتش، شماره ۶۳۹۹۹/۵۰۱۲۴/۵ و ۲، تاریخ ۲۴/۹/۱۸

جناب آقای نخست وزیر

محترماً معروض می‌دارد: گزارشات واصله حاکی است، نیروهای شوروی مقیم شاهرود که تاکنون در محل اردوگاه خود متوقف بوده‌اند در روز ۱ ماه جاری به شهربانی شاهرود دستور می‌دهند چند گاراژ را تخلیه نمایند تا نیروهای تازه‌وارد خود را استقرار دهند. ضمناً اسکندر سرابی هم که از تهران عزیمت نموده بود به معیت کیمرام و عده دیگر [ی] از حزب توده در ساعت ۱۰/۳۰ وارد شاهرود گردیده‌اند. و نیز یک روز قبل از ورود نامبرده «شیوا» عضو اجرائیه حزب توده با قطار به آنجا وارد و از ساعت ۱۰ روز

۲۴/۹/۱ با کلیه اعضای حزب توده و کماندان و کمیسر سیاسی شوروی مشغول کنکاش

بوده‌اند.

وزیر جنگ، سرلشکر ریاضی [امضا]

[۲۹۳۰۰۳۵۸۷ - ۲۴۲ ع ۵ ب الف ۱]

۵۳۲

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۱۹ آذر ۱۳۲۴]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، دایره محرمانه

تاریخ ۱۳۲۴/۹/۱۹، شماره ۱۱۹۴۱/۱۰۱۵۰/۱، محرمانه

وزارت کشور

عطف به مرقومه شماره ۶۱۰۳/۱۰۵۰۹ [مورخ] ۲۴/۹/۱۴ و رونوشت مرقومه شماره ۵۰۳۶ [مورخ] ۲۴/۸/۲۳ وزارت خارجه به عنوان وزارت جنگ که به شماره ۶۸۷۸/۹۲۱۸ م [مورخ] ۲۴/۸/۲۳ از وزارت کشور به این اداره ارسال داشته‌اند، موضوع تقسیم اسلحه بین وابسته‌های حزب توده و عناصر مفسده‌جو در شاهرود محترماً به استحضار می‌رساند: طبق گزارش شهربانی شاهرود چون حکومت نظامی راههای سمنان و دامغان و شاهرود، مرکز در شاهرود می‌باشد و گزارشاتی که به وزارت جنگ می‌دهد تمام گزارشات مربوط به شاهرود نیست ممکن است مربوط به حزب توده سمنان باشد (که گزارشات آنجا هم به موقع به عرض رسیده است) تاکنون در شاهرود دیده و شنیده نشده است از طرف مقامات خارجی اسلحه فروخته و توزیع شده باشد چنانچه در این خصوص مدارک و اماراتی به دست آمد ثانیاً به عرض خواهد رسید.

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

[حاشیه: اداره سیاسی با مراجعه به سابقه اقدام شود. ۲۴/۹/۲۰]

[۲۹۳۰۰۲۲۷۱ - ۶۰۶ ظ ۴ ب آ ۱]

۵۳۳

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۱۸ بهمن ۱۳۲۴]
وزارت کشور، تاریخ ۱۸/۱۱/۱۳۲۴، شماره ۱/۱۱۸۴۷/۱۴۳۵۱، محرمانه

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: شهربانی شاهرود گزارش می‌دهد، یوم جمعه پنجم ماه جاری ساعت ۴ عصر در حدود ۸۰ نفر از اهالی در سالن حزب توده اجتماع و ابوالقاسم انصاری کارمند راه‌آهن و غلامحسین پالیزی کارمند ثبت احوال و مهندس شیخ‌الاسلامی کارمند بانک کشاورزی در اطراف اشخاص مرتجع و زورگو و وحدت و اتفاق بین زحمتکشان و کارگران و مقایسه سیاست پنجاه سال قبل با سیاست فعلی سخنرانی نموده و در خاتمه عده‌ای از کارکنان حزب توده تابلویی که به نام (شورای متحده کارگران و زحمتکشان شاهرود) تهیه شده بود بالای سر درب حزب توده نصب و با خواندن سرود حزبی ساعت ۵ عصر جلسه خاتمه یافته است.

رییس شهربانی کل کشور - سر تیپ ضرابی

[۳۱۰۰۰۰۷۹۱ - ۵۲۴ ف ۳ الف د ۱]

۵۳۴

[رییس شهربانی کل کشور به نخست وزیر، ۱۵ اردیبهشت ۱۳۲۵]

وزارت کشور، اداره کل شهربانی، محرمانه، مستقیم

جناب آقای نخست وزیر و وزیر کشور

بر طبق گزارش تلگرافی شماره ۲۵ - ۱۳۲۵/۲/۱۲ شهربانی شاهرود معروض می‌گردد:

روز یازده ماه جاری از طرف حزب توده بدون نمایش در معابر و تظاهرات در داخله باشگاه جشن گرفته و سخنرانی به عمل آمده، اتفاق سویی رخ نداده است.

رییس شهربانی کل کشور - صفاری

رونوشت جهت استحضار به وزارت کشور ایفاد می‌گردد. ۱/۱۰۱۵/۱۶۹۲ - ۲۵/۲/۱۵

رییس شهربانی کل کشور - صفاری [امضا]

[۲۹۰۰۵۷۱۶ - ۶۵۸ ن ۲ آب ۱]

۵۳۵

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۲ مرداد ۱۳۲۵]

وزارت کشور، اداره کل شهربانی، تاریخ ۲۵/۵/۲۲

شماره ۱/۴۰۳۲/۶۴۱۶

وزارت کشور

به استحضار می‌رساند: طبق گزارش شماره ۱۰۸ - ۲۵/۵/۱۴ شهربانی شاهرود چند روز است از طرف آذری، رییس حزب توده آنجا آگهی‌هایی مبنی بر اهانت به رییس شهرداری و محترمین شهر منتشر و متنفذین در صدد گردآوردن جمعیت کافی از دهات و شهر و حمله به حزب و تلافی داشته‌اند. مراتب به آذری تذکر داده شده و نامبرده از ادامه عمل خود خودداری نموده است.

از طرف رییس شهربانی کل کشور - پاسپار ۱ حسام وزیری [امضا]

[۲۹۰۰۵۷۱۶ - ۶۵۸ ن ۲ آب ۱]

۵۳۶

[رییس اداره اطلاعات و آمار وزارت کشور به اداره سیاسی وزارت کشور
۱۳ مهر ۱۳۲۵] ، وزارت کشور، اداره اطلاعات و آمار، دایره اخبار
تاریخ ۱۳/۷/۱۳۲۵، شماره ۵۴۳۷

اداره سیاسی

خبر تلگرافی شاهرود - شهسوار واصله ۷/۱۳ ذیلاً درج می‌شود:

شاهرود - ۷/۹، به مناسبت ششمین سال تاسیس حزب توده ایران امروز ساعت ۱۶
مجلس جشن تشکیل، از طرف آقای آذری رهبر حزب عده‌ای از اهالی و کارمندان دولت
دعوت شده بودند. پس از پذیرایی و ایراد سخنرانی [و] دادن نمایش وسیله هنرپیشگان
خراسان، ساعت ۲۰ مجلس ختم گردید. شهسوار - ۷/۱۰ به مناسبت پنجمین سال جشن
مهرگان در کمیته حزب توده ایران، جشن بسیار باشکوهی منعقد [شد.] پس از صرف
شیرینی و چای [و] دادن چند پرده نمایش اخلاقی و سخنرانی که در اطراف
آزادیخواهان کشور ایران و توسعه مرام حزبی با کف زدنهای متناوب و ترنم سرودهای
حزبی تا ساعت ۹ عصر امتداد داشت.

رییس اداره اطلاعات و آمار [امضا]

[حاشیه]: آقای انصاری. ۷/۱۴

[۲۹۰۰۵۷۱۶ - ۶۵۸ ن ۲ آب ۱]

۵۳۷

[رییس شهربانی شاهرود به فرمانداری شاهرود، ۲ آذر ۱۳۲۵]
 وزارت کشور، فرمانداری شهرستان شاهرود، رونوشت نامه رییس
 شهربانی شاهرود، نمره ۱۷۸، ۲۵/۹/۲

فرمانداری شهرستان شاهرود

محترماً به عرض می‌رساند: در ساعت ۶ عصر یوم جمعه ۱ آذر ماه از طرف کلپ حزب توده از عموم برای سخنرانی دعوت شده بود. قریب چهل نفر حضور داشتند. مفاد سخنرانی که آذری رهبر حزب توده نموده بدین قرار است که حزب دمکرات ایران در شاهرود و سایر نقاط به وسیله طبقه اشرافی و کارمندان دولت تشکیل گردیده که مجدداً دوره استبدادی را به جامعه تحصیل نمایند. به طوری که در ملایر یکی از افراد حزب توده را عباس‌خان مقتول نموده و در سایر نقاط نیز درباره افراد حزب توده ظلم می‌نمایند. در خاتمه اظهار داشت: چون عمل حزب دمکرات برخلاف تمایل ملت ایران است، حزب توده با کمک حزب دمکرات آذربایجان و کردستان تا آخرین قطره خون خود را با حزب دمکرات مبارزه خواهد کرد. تا ارتجاع از بین برود. سخنرانی در ساعت ۶ عصر خاتمه یافت. استحضاراً معروض داشت.

رییس شهربانی شاهرود محل امضا و مهر

رونوشت برابر اصل است.

[۲۹۰۰۵۵۶۵ - ۵۰۶ ن ۲ آب ۱]

گرمسار

۵۳۸

[رؤسای ادارات گرمسار به نخست وزیر، ۳۱ مرداد ۱۳۲۴]
 وزارت بهداری، پیوست نامه شماره ۲۱۷۴/م، ۱۳۲۴/۶/۵

رونوشت تلگراف رسیده، از گرمسار، تاریخ اصل ۳۱
تاریخ وصول ۲۴/۵/۳۱

جناب آقای نخست وزیر

رونوشت وزارت کشور، رونوشت وزارت بهداشتی، رونوشت وزارت پست و تلگراف، رونوشت [اداره] کل ژاندارمری، رونوشت حکومت نظامی، امروز صبح عده‌ای اشرار به نام حزب توده به عنوان این که شهرداری نرخ تره‌بار را ارزان نموده، بهانه کرده مسلحانه به اداره بخشداری هجوم و نسبت به بخشدار و رؤسای دوایر به کتک‌کاری و توهین، یک نفر مجروح [شده است]. [دوایر تعطیل، استدعای اقدام عاجل را داریم.

بخشدار آزاد، رییس بهداشتی دکتر بهروزی، [رییس]
پست و تلگراف حیدرعلی پارسا، رییس دارایی مرنندی.

رونوشت برابر اصل است.

[امضا]

[۲۱۲ - ۱۰۹۰۰۲]

۵۳۹

[فرمانده ژاندارمری کل کشور به وزارت کشور، ۱۴ بهمن ۱۳۲۴]
وزارت کشور، تاریخ ۱۳۲۴/۱۱/۱۴، شماره ۱۰۵۵۸، محرمانه، مستقیم

محترماً به استحضار می‌رساند: گزارش فرمانده هنگ ژاندارمری گرمسار حاکی است در شب ۲۴/۱۱/۵ دکتر یزدی و الموتی لیدرهای حزب توده در تهران و مهندس طباطبایی کارمند خالصه با ماشین سواری به گرمسار وارد و پس از جمع شدن اهالی دکتر یزدی و الموتی از حزب توده سخنرانی نموده و به رعایا تذکر داده‌اند آنهایی که به شما ظلم می‌نمایند مالکین بوده و چند نفر بیشتر نیستند. جمع شده و بالغ شوید و بهره

مالکانه کمتر بدهید. ضمناً اضافه نموده است که طبق اطلاع، منظور از آمدن آنها به گرمسار برای اتحاد حزب توده با ایل اصائلو بوده که موفق شده و غروب همان روز به تهران مراجعت کرده‌اند. ضمناً قول داده‌اند که باز هم خواهند آمد و برای ملاقات با اسکندر سرابی و سیف‌الله سلمان‌پور، لیدر حزب چند نفر فرستادند، ولی موفق به ملاقات نشده‌اند.

فرماندار ژاندارمری کل کشور - سرتیپ خسروپناه

[۳۱۰۰۰۰۸۱۰ - ۶۱۰ ف ۳ آ د ۱]

۵۴-

[عده‌ای از اهالی گرمسار به نخست وزیر، ۴ خرداد ۱۳۲۵]

دفتر نخست وزیر، رونوشت نامه چند نفر از اهالی گرمسار

تاریخ ۱۳۲۵/۳/۴

جناب آقای نخست وزیر

به طوری که سابقاً به وسیله تلگراف عرایض و تظلمات خود را بدان مقام محترم تقدیم داشته‌ایم، از چندی قبل عده‌ای اشخاص مفسده‌جو که خود را به حزب توده منتسب نموده‌اند از هیچ‌گونه اجحاف و قتل و غارت فروگذار نکردند. کما این که در چندی قبل شبانه به منزل حسین باقری ریخته و مسلحانه آنها را تهدید به قتل نموده و

همین

عمل را در منزل حسین باقرزاده انجام داده و غارت نمودند. نیز به منزل بنکوه مشارالیه به اتفاق چند نفر دیگر به ایستگاه بنکوه برده مدت هفت روز آنها را توقیف نمودند و به منزل علی‌اصغر امیری ریخته یک نفر از رعایای او رضا نام را به قتل رسانیده‌اند. همه روزه خرده مالکین و رعایا را تحریک و اسباب ناامنی و اغتشاش را فراهم می‌نمایند و رعایا را به ندادن سهمیه مالکانه تشویق می‌نمایند. فعلاً مالکین خوار متواری شدند.

اکنون هم همه روزه دستجاتی تشکیل داده و رعایا را تحریک به نافرمانی و توهین، هتک احترام اشخاص می‌نمایند. از طرف دولت در نتیجه شکایات تلگرافی اهالی بازپرسان متعدد از قبیل سرگرد سجادی و سرهنگ شقاقی و آقای شاهنوازی فرماندار سمنان برای تحقیقات به گرمسار رفته و مراتب فوق را تصدیق نموده و هر یک به ادارات مربوطه گزارش داده‌اند. و مع‌هذا تاکنون دولت توجهی به عرایض این جانبان ننموده‌اند و در اعاده امنیت دستوری نداده‌اند. در حالی که اقصی نقاط کشور در زمان زمامداری حضرت اشرف از امنیت برخوردار بوده‌اند سزاوار نیست در همسایگی تهران بلوک‌خوار از این امنیت محروم بمانند و مخصوصاً در این موقع که برداشته محصول نزدیک است و دولت مطالبه مالیات می‌نماید، استدعا و استرحام می‌نمایم که امر و مقرر فرمایند یک نفر افسر ارشد از طرف ژاندارمری یا اداره قشونی به گرمسار مامور و در آنجا مقیم باشد و همچنین در قریه ارادان و مرکز دو بلوک دیگر پاسگاهی دایر و با رعایت بی‌طرفی کاملی در جلوگیری از این اغتشاش و تحریکات اقدام موثری بنماید که عموم اهالی و مالکین با رفاهیت مشغول امر رعیتی و زراعت خود بوده بتواند مالیات دولت را پردازد. در خاتمه توضیحاً معروض می‌گردد که اساس این ناامنیها به وسیله تحریکات چند نفر از کارمندان خالصه آنجا است که البته دولت هر طور مقتضی بداند از آنها جلوگیری خواهند فرمود.

با تقدیم احترامات فائقه

[۱۰۹۰۰۲ - ۷۳۱]

۵۴۱

[فرماندار نظامی سمنان به ریاست ستاد ارتش، ۲۹ مرداد ۱۳۲۵]

وزارت جنگ، رونوشت گزارش تلگرافی سرهنگ ۲ مظاهری

مورخه ۱۳۲۵/۵/۲۹

ریاست ستاد ارتش

محترماً معروض می‌دارد: فعالیت حزب توده در بلوک گرمسار برای مبارزه با توسعه حزب دموکرات رو به تزاید است. نماینده حزب دموکرات گرمسار آقای غیایی استعداد لازم برای جلب اشخاص و فعالیت کافی ندارد. به علاوه عناصری لازم است که بتوانند در تمام قرا مردم را جلب و تبلیغات حزب توده را خنثی کنند. مستدعی است امر و مقرر فرمایند مراتب را به عرض جناب اشرف آقای نخست وزیر برسانند که مقرر فرمایند یکی دو نفر عناصر فعال برای این منظور به گرمسار مامور فرمایند.

مورخه ۲۵/۵/۲۷ سرهنگ ۲ مظاهری

[۱۰۹۰۰۲ - ۷۳۱]

۵۴۲

[فرماندار نظامی سمنان، گرمسار، ورامین به نخست وزیر، شهریور ۱۳۲۵]

نخست وزیر، شهریور ۱۳۲۵، ۱۹۱۶۸/۵

جناب اشرف آقای قوام نخست وزیر

رونوشت گزارش فرماندار نظامی گرمسار را برای استحضار خاطر مبارک عیناً نقل و

لحاظ

از

می‌گذراند:

صدای جماعتی شنیده شد. بلافاصله با عده‌ای سرباز به طرف صدا حرکت، مشاهده شد که خرمنی در حال سوختن است. شروع به اطفای حریق و حمل خرمن به محل دیگر شد. بالنتیجه نود درصد خرمن از شعله آتش مصون ماند. صبح روز ۲۵/۶/۱ در موقعی که سر خرمن بودم اطلاع حاصل شد که ابوالقاسم پازوکی به وسیله کدخدا و

نمایندگان محلی افراد حزب توده را سوار و پیاده به ایستگاه گرمسار احضار نموده است که از نمایندگان کمیته مرکزی حزب توده استقبال به عمل آورد و در داورآباد میتینگ بدهند. فوراً سه دسته سرباز به فرماندهی سه نفر افسر به ایستگاه و چهار قشلاق و کردند اعزام که از اجتماعات جلوگیری شود. از ایستگاه گرمسار عماد الموتی به وسیله کاغذ از این بنده تقاضا نموده بود که مانع اجتماع نشویم. به افسران اعزامی دستور کتبی مجدد دادم که جداً ممانعت کنند و چون ممکن بود اتفاقاتی بیافتد شخصاً با یک دسته سرباز به ایستگاه و از آنجا به کردند رفته، جلوی جمعیت را گرفته متفرقشان نمودم. در ساعت ۱۰ اتومبیل حامل آقایان دکتر بهرامی، دکتر رادمنش، الموتی، اسکندر سرابی، احد حسینی، قریشی، ناصر نظمی، راوندی [و] پازوکی به کردند رسید. شخصاً مانع عبور شدم بالاخره با اصرار زیاد تقاضا نمودند اجازه داده شود به داورآباد رفته نهار صرف نمایند. ضمناً خودشان از وضعیت عصبانیت افراد دو حزب گرمسار و تشنج مردم مطلع و موافقت شد به وسیله چند نفر از حضار به افراد حزب مربوطه گوشزد نمایند که رعایت آرامش را بنمایند. بنابراین به داورآباد حرکت و از آنجا به حسین‌آباد مرکز ایل اصانلو رفته این بنده با هیأت محترم بازرسی نخست وزیری و یک دسته سرباز آنها را تعقیب و

مراقب

نظم

فرماندار نظامی گرمسار [و] ورامین - سرهنگ ۲ مظاهری

[۱۰۹۰۰۲ - ۱۷۳۱]

۵۴۳

[مسئول تشکیلات حزب توده در گرمسار به نخست وزیر، ۲۸]

شهریور ۱۳۲۵]، وزارت پست و تلگراف و تلفن، تلگراف از گرمسار به ط
شماره تلگراف ۶۶، تاریخ اصل ۲۸، تاریخ وصول ۶/۲۹

جناب آقای نخست وزیر

رونوشت کمیته مرکزی حزب توده ایران، رونوشت جناب آقای پیرنیا، رونوشت
اتحادیه دهقانان، رونوشت روزنامه رهبر، رونوشت ایران ما، غارتگری در گرمسار ادامه
دارد. فشار نگهداری و حکومت نظامی روزافزون است، مرتجعین که در پناه حزب
دموکرات ایران خزیده‌اند هر روز عده زیادی از دهقانان را مضروب می‌کنند. شب
۲۵/۶/۲۷ یغماگران و اوباشان گرمسار به دستگیری مأمورین
حکومت

نظامی به خانه چپاول‌چیان خیال دارند تمام خالصه‌های لجران را بین خود تقسیم نمایند
اگر دولت قادر به جلوگیری از این تعدیات و حوقکشیها نیست صریحاً به ما اعلام دارید.

مسئول تشکیلات حزب توده ایران در گرمسار ناصر نظامی

[حاشیه]: آقای پرویزفر، نامه مختصری به فرماندار نظامی گرمسار تهیه شود.

[۱۰۹۰۰۲ - ۱۷۳۱]

۵۴۴

[علی باقری به بخشداری گرمسار، ۱۸ آذر ۱۳۲۹]

وزارت کشور، رونوشت نامه آقای علی باقری، مورخه ۲۸/۹/۱۸

که اصل آن به شماره ۱۳۱۷ ثبت شد

اداره محترم بخشداری گرمسار

محترماً در حدود دو سه ماه قبل پاکتی از تهران به وسیله پستخانه گرمسار به این جانب رسید. وقتی که پاکت را باز کردم یک اعلامیه از طرف حزب ننگین توده صادر شده بود، در جوف آن پاکت. و این جانب هم عین پاکت و اعلامیه را با نامه جداگانه به اداره ژاندارمری گرمسار فرستادم و امروز هم مجدداً پاکتی نامه‌رسان پستخانه گرمسار که به نام این جانب می‌باشد به من داد که باز هم در پاکت دو روزنامه مردم می‌باشد. اینک عین پاکت و روزنامه‌های آن را به پیوست تقدیم می‌نمایم. خواهشمند است طبق مقررات اقدام فرمایید.

علی باقری

رونوشت برابر اصل است.

[۲۰۹۵/۰۲۹۳۰ - ۱۰۱ ظ ۴ ب ۱ آ]

میامی

۵۴۵

[فرمانده ژاندارمری کل کشور به وزارت کشور، ۵ اسفند ۱۳۲۴]
وزارت کشور، تاریخ ۱۳۲۴/۱۲/۵، شماره ۲۸۲۵/۶۳۸۶۷، محرمانه

وزارت کشور

محترماً پیرو گزارش شماره ۲۶۱۴/۵۸۵۶ ج ۵ [مورخ] ۲۴/۱۱/۱۶ معروض می‌دارد: گزارش گردان سمنان حاکی است، آقای آذری رییس حزب توده شاهرود با چند نفر از سران حزب مجدداً به میامی رفته پس از دادن میتینگ، سخنرانیهای زیاد در تعریف مرام حزبی [نموده و] مقداری آگهی در آن حدود منتشر نموده‌اند و نیز فرمانده گردان اضافه نموده در موقع سرکشی از حوزه مستحفظی گروهان شاهرود با تحقیقات شفاهی و کسب اطلاعات محلی معلوم گردیده به واسطه بودن آقای صالحی و متنفذین

محلی و ابراز مخالفت آنها سران حزب مذکور از اقدامات خود موفقیت حاصل ننموده
به شهر مراجعت نموده‌اند. به فرمانده گردان مزبور دستور داده شد که با مراقبتهای لازمه
از بروز هرگونه اتفاقات سوء با اطلاع فرمانداری و تشریک مساعی شهربانی جلوگیری
نمایند.

به جای فرمانده ژاندارمری کل کشور - سرهنگ معتضدی

[۳۱۰۰۰۷۹۱ - ۵۲۴ ف ۳ الف د ۱]

سیستان و بلوچستان

خاش

۵۴۶

[فرماندار زاهدان به وزارت کشور، اول مهر ۱۳۲۶]

وزارت کشور، رونوشت استخراج تلگراف رمز زاهدان، مورخه ۲۶/۷/۱

وزارت کشور

همه روزه تلگرافخانه زاهدان گزارش می‌دهد رحمن نام چندی است در خاش
مخفیانه اشخاص عاصی و کارگران را تبلیغ به حزب توده می‌نماید ولی تشکیل مجمع
نداده [است.] مراتب به ژاندارمری و شهربانی ابلاغ شد که مراقبت نموده و اقدامات

مقتضی به عمل آوردن گزارش عرض منتظر وصول اوامر است. ۲۱۳ م
پیراسته

[حاشیه] : رونوشت برابر اصل استخراج تلگراف رمز است.

[امضا مکرمی] دفتر سیاسی ۲۶/۷/۵

زابل

۵۴۷

[فرماندار سیستان و زابل به وزارت کشور

۱۶ تیر ۱۳۲۵]، وزارت کشور، رونوشت، استخراج تلگراف زابل

مورخه ۲۵/۴/۱۶، تاریخ اصل ۴/۱۴

وزارت کشور

کشور، طبق گزارش شماره ۲۵/۴/۱۲/۱۰۶ شهربانی زابل، چند نفر از اشخاصی که سابقاً [در] حزب توده این منطقه مشغول اقدامات بوده‌اند اینک بعد از اطلاع از بیانیه جناب اشرف نخست وزیر در صدد تشکیل جمعیتی به نام کمیته اتحاد دهقانان و کشاورزان سیستان برآمده‌اند که رونوشتی از مرامنامه آنها به وسیله پست ارسال، خواهشمند است دستورات صریح و نظریه آن وزارت متبوعه را نسبت به تشکیل این نوع اجتماعات به فوریت امر به صدور فرمایند.

۱۰۷ فرماندار سیستان و زابل پرزو کلهر

[حاشیه] : اداره سیاسی، به عرض رسید فرمودند احزاب آزادند و نمی‌توان از تأسیس [آنها] و

اجتماعات جلوگیری کرد. ۲۷/۴/۱۷

[۲۹۳۰۰۷۳۳۳ - ۷۱۹ ن ۴ الف ب ۱]

۵۴۸

[فرماندار سیستان و زابل به وزارت کشور، ۱۰ مرداد ۱۳۲۵]
شماره ۹۱، ۲۵/۵/۱۰، محرمانه، راسته، پیوست یک برگ

وزارت کشور

محترماً پیرو تلگراف رمز شماره ۴۷ - ۲۵/۳/۱۰ معروض می‌دارد: این جانب در بدو ورود به زابل بدون هیچ نظر سوء یا تماسی که به اشخاص داشته باشم به اوضاع و احوال اهالی و مامورین دوایر این شهرستان بررسیهای عمیقانه معمول و عملیات آنان ضمن درخواست تعویض آقایان (روسای دادگستری - آمار - بازپرس - کلانتر مرز - بهداری) گزارش گردیده متأسفانه تاکنون اقدام مؤثری به عمل نیامده به علاوه طبق اطلاعات حاصله آقای فرزند رییس اداره آمار به وسایلی از صدور تلگراف مزبور مطلع و نسبت به استیضاحی که با تلگراف رمز از اداره کل آمار نسبت به مداخلات او در امور حزب توده به عمل آمده نسبت به این جانب به کلی بدبین و با بردن تلگراف رمز نامبرده در میان جمعیت حزب که این خود از بزرگترین اعمال خلاف مشارالیه می‌باشد موضوع را مطرح و شروع به تحریکات بیشتری نموده. جای بسی تأسف است که آن وزارتخانه متبوعه نسبت به انجام پیشنهادات اینجانب و تعویض یک نفر عضو نالایق و مفسده‌جو (رییس اداره آمار) که تابع آن وزارتخانه است این نوع اقدام به عمل می‌آورند. با این حال از فرمانداری چه انتظاری خواهند داشت و چگونه بتوان انجام وظیفه نمایم و اگر حقیقتاً آن وزارتخانه متبوعه مایل به انجام اصلاحاتی در این شهرستان نبود چگونه به این جانب دستورات موکد فرمودند. اکنون هم آقایان رییس دادگستری و رییس آمار خود را مؤسس و مروج حزب توده سیستان نامیده و دست به یک سلسله تظاهرات عوام‌فریبانه زده به عناوین مختلف در صدد تهیه پاپوش برای اشخاص [بوده] و جز ایجاد فتنه و آشوب و اختلال در تمام امور منظور دیگری ندارند. اینک با تقدیم رونوشت گزارش شماره ۱۵۲ - ۲۵/۵/۱۰ محرمانه مستقیم آقای رییس شهربانی گواهی خواهند فرمود که [با] ادامه

چنین وضعیتی به هیچ وجه اوامر دولت پیشرفت نکرده و منویات آن وزارتخانه متبوع نامطلوب و تامین نخواهد گردید. بنا [ء] علی هذا انتظار دارم به وصول این نامه تکلیف این جانب را روشن فرمایند، زیرا این جانب شخصاً نسبت به هیچ یک از آقایان نامبرده سوء غرض و نظری نداشته و ندارم در این صورت یا دستور فرمایید که اسباب ترضیه خاطر آنان را فراهم نموده و نسبت به انجام سایر پیشنهادات خود با اعلام سلب مسئولیت کاملاً مایوس باشم و یا به قید فوریت به منظور بهبود اوضاع این شهرستان و پیشرفت مقاصد و اوامر دولت احضار و تغییر فوری آقایان نامبرده را تلگرافاً ابلاغ فرمایند.

فرماندار سیستان و زابل - کلهر

[امضا] برزو کلهر

[حاشیه]: اداره سیاسی، اداره انتظامات، اداره اطلاعات و آمار... ملاحظه و اقدام شود. ممکن است

مشکلاتی ایجاد گردد. ۲۵/۵/۲۲

[۲۹۳۰۰۷۳۳۳ - ۷۱۹ ن ۴ الف ب ۱]

فارس

شیراز

۵۴۹

اداره بازرگانی و پیشه‌و هنر استان فارس به کفیل استاندار فارس
۲ اردیبهشت ۱۳۲۳]، وزارت کشور، استانداری هفتم، رونوشت
شماره ۱۷۳، مورخه ۲۳/۲/۲، محرمانه، مستقیم

جناب آقای کفیل محترم استانداری هفتم

از قرار مسموع عده‌ای از کارگران شرکت سهامی نساجی و شرکت سهامی برق،
تشکیل حزبی داده و تاکنون در حدود ۶۰۰ نفر نام‌نویسی و با اجرای مراسم تحلیف خود
را کارمند آن حزب معرفی نموده‌اند. در جلساتی که آخرین جلسه آن دو روز پیش در
منزل آقای پرویزی بوده نطقهایی نیز ایراد شده است، چون به طوری که شنیده شد
کارگران تصمیم گرفته‌اند با اعلام ناگهانی به وسیله سوت کارخانه، هر دو کارخانه را
تعطیل و اعتصاب نمایند از نظر اطلاع و پیش‌بینیهای لازم مراتب را معروض داشت.

اداره بازرگانی و پیشه و هنر استان هفتم فرهمند

رونوشت برابر با اصل است.

[۲۹۳۰۰۲۱۵۷ - ۳۱۲ ظ ۴ ب آ ۱]

۵۵۰

[وزیر جنگ به نخست وزیر، ۹ دی ۱۳۲۳]

وزارت جنگ، ستاد ارتش، رکن ۲، شعبه ۲، شماره [ناخوانا]

مورخه ۲۳/۱۰/۹، محرمانه، مستقیم

جناب آقای نخست وزیر

گزارش واصله از شیراز حاکی است: پرویزی و فریدون نام
 توللی
 و
 محمد حزب مذکور فعلاً قلیل هستند، ولی ممکن است در آتیه کسب اهمیت نموده و در
 منطقه فارس نیز مشکلاتی فراهم نمایند، مضافاً این که اخیراً متقی نامی هم از تهران به
 شیراز عزیمت و گویا حامل وجوهی بوده که با جدیت برای منظور فوق مصرف
 می نمایند، لذا مراتب جهت استحضار خاطر عالی اشعار گردید.
 وزیر جنگ [امضا ابراهیم زند]

[حاشیه]: به وزارت کشور نوشته شود. ۱۰/۱۳

[۴۰۱ - ۱۰۹۰۰۲]

۵۵۱

اریس اداره دفتر اداره مرکزی پست به وزارت پست و تلگراف و تلفن
 ۱۶ اسفند ۱۳۲۳، وزارت پست و تلگراف و تلفن، رونوشت تلگراف
 رمز شیراز، شماره ۹۰۸، تاریخ ۲۳/۱۱/۱۶ که اصل آن به
 شماره ۱۲۹۰۶/۷۴، به تاریخ ۲۳/۱۱/۱۶ ثبت شده

شهربانی شیراز

طی شماره ۴۲ - ۲۳/۱۱/۱۲ تقاضا نموده اشعاری که به نام اشعار محمد بی‌ریا و به
 زبان ترکی گفته شده، [و قرار است] از طرف حزب توده به عنوان کمیته ملی محلی
 حزب توده به شیراز برسد. از توزیع خودداری و شهربانی را مطلع نمایند. مستدعی

است رای مبارک را امر به ابلاغ فرمایند.

۱۰۹۰۸ سپروس

رونوشت مطابق اصل است.

رییس دایره دفتر اداره مرکزی پست

[۶۱۹ - ۱۰۹۰۰۲]

۵۵۲

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۱ مرداد ۱۳۲۴]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور

وزارت کشور

گزارش شماره ۴۵۸ شهربانی شیراز ذیلاً معروض می‌گردد:

در این چند ماهه اخیر که حزب توده و چند حزب دیگر در شیراز تشکیل یافته و مبارزه شدید حزبی شروع گردیده با این که بیم آن می‌رفت که غالباً مشکلات عظیمی رخ دهد و هرج و مرج مهمی در شهر ایجاد شود، مع‌هذا شهربانی با تدابیر لازم از هرگونه عملیاتی که موجب اختلال نظم می‌شود جلوگیری و تاکنون قسمت عمده تظاهرات احزاب منحصر به مندرجات جراید خاتمه یافته که بدین وسیله هر دسته به مخالف

خود قریب یک هفته است که کارکنان حزب توده در دو سه بلوک اطراف شیراز تحریکاتی نموده عده‌ای از رعایا را به تمرد و عدم تمکین از دستور مالکین تشویق و بدیهی است که در نتیجه این اختلاف مقدار زیادی از محصول موجوده ضایع شده و خواهد شد. اشخاصی که به نمایندگی از طرف حزب توده در دهات مخصوصاً بلوکات حفر کوم رود که در حدود ۸۰ کیلومتری شهر و در حوالی کارخانه قند مرودشت واقع

شده، تحریک می‌نمایند. دو نفر از کارمندان کارخانه قند می‌باشد که چون روابط آنها با رییس کارخانه حسنه نیست شروع به فعالیت نموده رعایا را از دهات اطراف دور خود جمع کرده نمایشاتی داده و می‌دهند. به ویژه بر اثر همین عملیات از طرف دولت نیز اخیراً به خدمت آنها خاتمه داده شده است در نتیجه پیش‌آمد اخیر روز گذشته کمیسیونی با حضور کفیل استانداری و فرمانداری لشکر و ژاندارمری و رییس دادگستری در استانداری تشکیل و بالتلیجه چنین تصمیم گرفته شد که عده‌ای سرباز برای مساعدت به ژاندارمری به نقاط لازمه اعزام که از لحاظ تجاوزات رعایا و تفریط محصول و زد و خوردهایی که بیم ایجاد مشکلاتی را برای کارخانه قند و دهات اطراف می‌نمود جلوگیری نمایند. نتیجه بعداً به عرض خواهد رسید. به شهربانی مزبور دستور لازم داده شده است که رعایت انتظامات را باید بنمایند.

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی

رونوشت شرح فوق برای استحضار جناب آقای نخست وزیر تقدیم می‌شود. ۵۰۹۷ -

۲۴/۵/۲۱

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

[۴۱۷ - ۱۰۹۰۰۲]

۵۵۳

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۱۲ اسفند ۱۳۲۴]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره دفتر کل، دایره محرمانه

شماره ۱/۶۷۷۵/۱۵۵۵۶، تاریخ ۲۴/۱۲/۱۲

وزارت کشور

برطبق گزارش تلگرافی شماره ۱۲۸۱ شهربانی شیراز معروض می‌گردد:
 ساعت ۲۰ روز ۳۰ بهمن ماه عبدالرسول پرویزی که یکی از افراد حزب توده و هیأت
 تحریریۀ روزنامهٔ سروش می‌باشد، اطلاع داده که ساعت ۱۹/۳۰ پس از خروج از
 باشگاه حزب در یکی از کافه‌های شهر در تاریکی دو نفر به نامبرده حمله نموده سر و
 صورت او را با روغن سیاه آلوده و به واسطهٔ گلاویز شدن با یک نفر از آنها دست او
 مختصری مجروح می‌شود، در نتیجه اقدام، متهمین دستگیر پس از جمع‌آوری دلایل
 طبق قرار صادره از طرف فرماندار نظامی بازداشت شده‌اند.

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

[۲۱۵۷/۰۲۹۳۰ - ۳۱۲ ظ ۴ ب آ ۱]

۵۵۴

[حزب تودهٔ ایران کمیته ایالتی فارس به نخست وزیر، ۵ شهریور ۱۳۲۵]
 وزارت پست و تلگراف و تلفن، تلگراف از شیراز به ط
 تاریخ اصل ۱۳۲۵/۶/۵، تاریخ وصول ۱۳۲۵/۶/۶

جناب اشرف آقای قوام‌السلطنه

رونوشت کمیتهٔ مرکزی حزب تودهٔ ایران، رونوشت روزنامه رهبر، شورای ایالتی
 اتحادیهٔ دهقانان فارس جزئی از اتحادیهٔ دهقانان ایران است. این شورای وابسته به
 تشکیلات حزب تودهٔ ایران و تحت رهبری [ی] کمیتهٔ ایالتی حزب توده ایران در فارس
 می‌باشد. هدف این شورا نیز متشکل نمودن، بیدار کردن و آگاه ساختن دهقانان به حقوق
 خود می‌باشد و اکنون شورای ایالتی دهقانان مفتخر است که موفق شده چندین هزار نفر
 از دهقانان را متشکل نموده و برای پشتیبانی از اصولی که در برنامهٔ دولت ائتلافی

گنج‌ناییده شده است آماده سازد. متأسفانه بعد از سابقه یک مبارزه طولانی جناب اشرف بدون استفسار قبلی و رعایت شخصت افراد این شورا، تلگرافی تند و زننده به جناب آقای استاندار مخابره فرموده و فداکاریهای صادقانه افراد شورا و این تشکیلات شرافتمند را به استفاده‌جویی تعبیر فرمودند و جناب آقای استاندار هم در نظر دارند بدون در نظر گرفتن عواقب سوء انتشار این تلگراف به اتکای دستور جناب اشرف متن تلگراف را منتشر نمایند. انتشار این تلگراف گذشته از این که اهانتی بزرگ به کسانی است که برای روی کار آمدن دولت جناب اشرف و بنای آن در سخت‌ترین شرایط مبارزه و فداکاری کرده‌اند، بیش از پیش [موجب] تجری و افزایش ظلم [و] ستم مالکین شده و ممکن است مفسد جبران‌ناپذیری بار آورد و اصولاً انتشار این تلگراف با اصل آزادی احزاب و اتحادیه‌ها که تا کنون بارها به وسیلهٔ اعلامیه‌های گوناگون تایید شده است مبنایت دارد. کمیتهٔ ایالتی حزب تودهٔ ایران و سازمانهای وابسته بدان مانند بقیه احزاب و دستجات مترقی که برای عملی ساختن نظریات اصلاح‌طلبانه که جناب اشرف هم در برنامهٔ خود تایید فرموده‌اید مجاهده می‌کنند، انتظار پشتیبانی و مساعدت قانونی از دولت فعلی دارند نه این که با این روش زننده مورد مخالفت رییس محترم دولت قرار گیرد. علی‌هذا متمنی است دستور فوری صادر شود که لااقل از انتشار این تلگراف خودداری شود.

۵۰۵ کمیتهٔ ایالتی حزب توده ایران، فارس - علی متقی

[حاشیه]: رونوشت این تلگراف قبلاً واصل شده، بایگانی شود.

[۱۰۹۰۰۲ - ۹۲۴]

۵۵۵

[بیانیه حزب توده ایران، کمیته ایالتی فارس، ۱۳۲۵]

خیزید از جای ای ستمکشان

آیندهٔ فارس نباید در پیشگاه گذشته آن شرمسار باشد

در سالهای اول تشکیل حزب تودهٔ ایران عدهٔ زیادی از افراد این مملکت مرامنامهٔ

حزب ما را خوابی شیرین تصور نموده و تحقق آن را نیز در عالم وهم و خیال امکان‌ناپذیر می‌دانستند. دشمنان سعادت می‌کوشیدند که از نومی‌دی و بدبینی توده‌های ذلیل و اسیر که زائیده فشار متمدنی سیاست استعماری بود حداکثر استفاده را نموده هدفی را که حزب توده ایران برای رسیدن بدان مبارزه را آغاز کرده بود ممتنع‌الوصول جلوه دهند. اکنون بیش از چهار سال از نخستین روز تشکیل حزب توده ایران می‌گذرد، امروز اکثریت ملت ایران به مغرضانه و بیهوده بودن تبلیغات دشمنان آزادی و سعادت ایران پی برده‌اند. اکنون اکثریت مردم سمتکش و آزادیخواه این مملکت دریافته‌اند که حزب توده ایران همان گونه که در نخستین روزهای پیدایش خود به ملت ایران اعلام نمود پرچمدار شکست‌ناپذیر آزادی و استقلال ایران است. اکنون بر همه ثابت گشته است که حزب توده ایران شایستگی آن را دارد که مردم ایران را به سوی زندگانی نوینی که در مرانامه خود تشریح نموده رهبری نماید.

چهار سال پیش که هنوز ملت ایران از وحشت کابوس پهلوی به خود نیامده بود، چهار سال پیش که فاشیسم سیاه آلمان همچون کرکسی مهیب بالهای خود را بر سراسر اروپا گسترده بود و جهان متمدن را به فنا و انهدام تهدید می‌کرد، در ایام سیاهی که آزادی در نتیجه پیشرفتهای صاعقه‌آسای فاشیسم و مخصوصاً بر اثر تبلیغات زهرآگین گوبلزها همه کشورهای خوار و موهون شده بود، در چنین روزهای تاریکی حزب توده ایران پرچم مبارزه برعلیه فاشیسم را برافراشت و عمل مفتضح نمودن اصول ننگین فاشیسم را که در آن تاریخ عملی بی‌باکانه و حتی جنون‌آمیز تلقی می‌شد آغاز کرد.

موسسین حزب توده ایران در نتیجه تجاربی که در مکتب مبارزه علمی و در سلولهای سیاه مختاری آموخته بودند می‌دانستند که نازیسم و فاشیسم آلمان و ایتالیا [و] استبداد پهلوی بالاخره تمام رژیمها و افرادی که در خاور و باختر، کشور ما را برای توده‌ها به زندانهای اعمال شاقه مبدل نموده‌اند دست پرورده سیاست استعماری می‌باشند و از این

روی شعار مبارزه بر علیه استعمار را سرلوحه تمام شعارهای خود قرار دادند.

روزی که حزب توده ایران ندای «بر علیه هر گونه استعمار کشور ایران مبارزه کنید» را در گوش زحمتکشان و آزادی خواهان ایران فرو خواند در میان مزدوران و نمک پرورده های سیاست استعماری جنب و جوش افتاده و در صدد برآمدند از یک طرف پیروزی در این مبارزه را محال جلوه داده و از طرف دیگر تمام نیروهای نهانی و آشکار خود را برای شکست دادن کسانی که چنین نغمه ای را در ایران بلند کرده بودند به کار برند.

شعار «بر علیه هر گونه استعمار کشور ایران مبارزه کنید» ناقوس مرگ بندگان سیاست استعماری بود این شعار کلید نجات و آزادی ملت ایران بود و از همین روی آن سیاست شومی که به استعمار و اسارت کشورها مباحثات نموده و تفاخر می کند که پرچم زور و حیلۀ او بر سراسر دنیا سایه مرگ افکنده است با قساوت و کینه بیمانند در صدد خرد کردن نهضتی که چنین ندای آزادی بخش و امیدپرووری را در گوش ملت ایران فرو می خواند برآمد. ولی حزب توده ایران که مظهر و نماینده آرمانها و احتیاجات میلیونها مردم ستمکش این کشور جفاکشیده است، حزب توده ایران که نیروی بازو و روشنی فکر صدها هزار نفر از دلیرترین زحمتکشان و آزادی خواه ترین روشنفکران این مملکت نگهبان آن است، یکایک مشکلاتی را که سیاست استعماری در سر راهش ایجاد می کرد با موفقیت و سربلندی مرتفع نموده و هر روز با صدایی رساتر به ملت ایران ندا می داد که (بر علیه هر گونه استعمار کشور ایران مبارزه کنید) ملت ایران در آینده هیچ گاه مبارزه ها و فداکاریهای دلیرانه بهترین فرزندان خود را فراموش نخواهد کرد.

ملت ایران از یاد نخواهد برد که اگر فعالیت خستگی ناپذیر حزب آهنین توده ایران نبود جان سالم از میان این همه دامهایی که به دست استعمارطلبان در سر راه او گسترده شده بود به در نمی برد.

ملت ایران همیشه به خاطر داشت که غاصبین آزادی و استقلال کشور ما سیدضیاء را از فلسطین و قوام‌الملک را از کشمیر بدین قصد آوردند که باز برای یک مدت طولانی از ایران زندانی بسازند و این کهنه مزدورها را به زندانبانی بگمارند. حزب توده ایران از اجرای این نقشه شوم جلوگیری نمود.

ملت ایران از یاد نخواهد برد که اگر مشت پولادین حزب توده ایران نبود باز دست‌پرورده‌های سیاست استعماری که ماسک نمایندگی مجلس شورای ملی ایران به چهره زده بودند با یک قیام و قعود دو سال دیگر عمر منحوس خود را تمدید نموده و در این دو سال برای تقرب به اربابان خود و انجام وظیفه نوکری، میهن عزیز ما را به هزاران بلا و مصیبت دچار می‌ساختند. آری ملت ایران هیچ‌گاه این خدمات گرانبها و امثال آنها را که حزب توده ایران به قیمت فعالیت، محرومیت، زجر و شکنجه، زندانی شدن و حتی قربانی دادن بی‌باک‌ترین و دلیرترین افراد خود به ایران جاویدان نموده است از یاد نخواهد برد.

نشانه‌ای که حزب توده ایران در قلب ملت ایران جای دارد این است که مردم ایران از تحت نفوذ تبلیغات زهرآگین اجانب بیرون آمده به مبرا بودن حزب توده ایران از تمام تهمت‌هایی که خدمتگزاران سیاست استعماری به این نهضت عظیم وارد می‌آوردند پی برده و گروه‌ها گروه به صف پولادین حزب توده ایران می‌پیوندند.

امروز اکثریت ملت ایران به ندای (خیزید از جای ای ستمکشان) ندایی که از دانشگاه تا کلبه دهقانان، از شمال تا جنوب و از خاور تا باختر و در زبان تمام مبارزین توده است، پاسخ داده و همه بر علیه ظلم و زور قد برافراشته‌اند. امروز به تصدیق مخالفین و موافقین و به تصدیق تمام مطبوعات خارجی حزب توده ایران عظیم‌ترین و منظم‌ترین نیروی مملکت را تشکیل داده و در سرنوشت ایران موثرترین نقش را بازی می‌کند. امروز مطمئن‌ترین ضامن آزادی و استقلال ایران حزب پرافتخار توده ایران است.

امروز مرحله تعرض مرتجعین به صفوف حزب توده ایران سپری گشته و عقب‌نشینی مفتضحانه آنان در برابر عملیات پرمهنگ حزب آهنگین ما آغاز گشته است.

اکنون که ما در آستانه یک تحول قطعی به سر می‌بریم، اکنون که مبارزه چهارساله حزب توده ایران با توقیف سیدضیاءالدین، نوکر حلقه به گوش اجانب و دشمن دیرین ملت ایران شروع به ثمر دادن نموده است، اکنون که به مناسبت فرار رسیدن لحظات قطعی تاریخ ایران اتحاد و هم‌آهنگی تمام وطن‌پرستان و آزادی‌خواهان از همیشه واجب‌تر و ضروری‌تر است، ما تمام میهن‌پرستان فارس را که بیشتر از مردم سایر نقاط ایران از فشار اجانب و عمال آنان دلخون شده‌اند به شرکت در جهاد خود برای تثبیت آزادی و استقلال واقعی میهن خود دعوت می‌کنیم.

ما فارسیهای اسیر و بلاکشیده را دعوت می‌کنیم که برای پاره کردن زنجیر اسارت خود و قطع نفوذ اجانب به حزب پرافتخار توده ایران پیوندند.

ما امیدواریم که تمام توده‌های زحمتکش و همه آزادی‌خواهان و وطن‌پرستان فارس در مبارزه پیروزمندانه ما شرکت جویند. ما انتظار داریم که مردم فارس بیش از این راضی به تحمل بیداد جبارانی که در برابر اهالی فارس گرگی درنده و در مقابل اجانب گوسفندی مطیع می‌باشند نشده و شر این ناکسان را از سر خود کوتاه سازند.

نهضت عمومی ملت، تحت لوای حزب توده ایران از چندی پیش آغاز گشته و در حال پیشرفت است. فارس اگر در این نهضت شرکت نجوید فردا که روز پیروزی توده‌ها است در برابر تاریخ سرشکسته خواهد بود.

آینده فارس نباید در پیشگاه گذشته آن شرمسار باشد. فارس نباید فقط در انتظار آن باشد که تهران و خراسان و مازندران دست یاری به سویش دراز کرده از خاک مذلت بلندش کنند.

بی‌شک ما به حمایت بقیه برادران خود که مبارزه را زودتر شروع کرد و تاکنون به

موفقیتهای درخشانی نایل گشته‌اند نیازمند و مستظهریم، ولی فارسیها در این میانه وظیفه تاریخی بزرگی به عهده دارند و آن شرکت در قیام دلیرانه‌ای است که از مرکز مملکت تا دورترین نقاط شمال، از مشرق تا مغرب مبارزین حزب توده ایران برای برقرار کردن حاکمیت ملت آغاز کرده‌اند.

حزب توده ایران - کمیته ایالتی فارس

[۱۰۹۰۰۲ - ۸۶۷]

۵۵۶

[استاندار فارس به وزارت کشور، ۲۲ اسفند ۱۳۲۶]

وزارت کشور، استانداری هفتم، شماره ۵۴۹، تاریخ ۲۶/۱۲/۲۲

محرمانه، مستقیم

وزارت کشور

از قرار اطلاعی که چندی پیش رسیده بود، متقی نام که سال گذشته یکی از سران حزب توده شیراز بوده به شیراز مراجعت و به فعالیتهایی مشغول شده است. به شهربانی شیراز دستور داده شد در اطراف عملیات او تحقیقات جمع‌الاطرافی به عمل آورده و معلوم دارد با چه اشخاصی مراوده دارد و چه اقداماتی کرده و می‌نماید. اینک رونوشت پاسخی که طی شماره ۲۸۵۶ - ۲۶/۱۲/۱۶ از شهربانی رسیده است به پیوست ایفاد می‌گردد. متمنی است با توجه به پاسخی که طی شماره ۵۴۲ در جواب بخشنامه شماره ۱۵۲۱۶/س/۹۴۰۸ م - ۲۶/۱۲/۳ عرض شده، تصمیمی اتخاذ فرمایند که از عملیات این عناصر ماجراجو مامورین بتوانند جلوگیری کامل به عمل آورند.

از طرف استانداری استان هفتم [امضا]

[حاشیه]: اداره سیاسی اقدام لازم به عمل آید. ۲۷/۱/۷

[۲۹۰۰۰۶۱۰۳ - ۱۵۸ ن ۳ الف ب ۱]

۵۵۷

[استاندار فارس به وزارت کشور، ۴ آذر ۱۳۲۷]

وزارت کشور، استانداری هفتم، شماره ۶۱۱/م، تاریخ ۱۳۲۷/۹/۴

محرمانه، پیوست یک برگ رونوشت نامه شهربانی شیراز

و یک برگ آگهی (۲برگ)

وزارت کشور

از شهربانی شیراز یک برگ اعلان چاپی نسبت به سازمان جوانان توده ایران که در معابر الصاق شده بود، برای استحضار استانداری فرستاده بودند و دستور داده شد تحقیقات نمایند، آیا چنین تشکیلاتی هم از جوانان در شیراز موجود است و در ۱۰ نوامبر اقداماتی از طرف آنها به عمل آمده؟ به طوری که جواباً اطلاع داده‌اند چند تن از افراد [ی] که سابقاً منتسب به حزب توده بوده‌اند در شیراز می‌باشند و از عملیات آنها مراقبت نموده، ولی از طرف جوانان حزب مزبور در ۱۰ نوامبر تظاهراتی نشده. اینک مجدداً گزارش طی شماره ۱۸۳۲ - ۲۷/۹/۲ نسبت به دستوری که از حزب توده تهران به حزب شیراز برای انتخاب اعضای کمیته رسیده داده‌اند. رونوشت آن به ضمیمه یک برگ اعلان برای استحضار به پیوست ایفاد می‌شود.

استانداری استان هفتم

[۲۹۰۰۳۳۵۰ - ۵۵۱ و ۵ الف ب ۱]

آباد

۵۵۸

[رییس شهربانی کل کشور به نخست وزیر، اول مهر ماه ۱۳۲۵]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، شماره ۱/۸۶۹۹/۵۵۱۹

به تاریخ ۱۳۲۵/۷/۱

جناب اشرف آقای نخست وزیر و وزیر کشور

محترماً به استحضار عالی می‌رساند: طبق گزارش شماره ۸۸۵ - ۲۵/۶/۲۵ شهربانی شیراز به استناد گزارش شهربانی آباده روز ۲۰ شهریور فرمانده پادگان آن جا تابلوی حزب توده صفار و بهمن واقع در ۱۲ کیلومتری آباده و همچنین روز ۲۱ تابلوی حزب توده آباده را پایین آورده است. شهربانی شیراز علت را از شهربانی مربوطه استیضاح، شهربانی آباده جواباً گزارش داده که به هیچ وجه در این عمل دخالتی نداشته و طبق اظهار فرمانده پادگان این اقدام بنا به دستور فرماندار آباده بوده است و بر اثر شکایت توده‌ایهای آباده هاشم طباطبایی روز ۲۳ از طرف [تقی] فداکار از اصفهان به آنجا وارد و مشغول بررسی شده ولی به طوری که فرماندار آباده به استانداری گزارش داده عمل مزبور در اثر شکایت جمعی از اهالی از حزب توده بوده است که منجر به این عمل گردیده. قضیه از طرف استانداری تحت بررسی و اقدام می‌باشد.

از طرف رییس شهربانی کل کشور - پاسیار ۱ حسام وزیری [امضا]

[۱۰۹۰۰۲ - ۹۲۴]

ابرقو

۵۵۹

[هیأت موسسین حزب دمکرات ایران، ابرقو به نخست وزیر
 ۳۰ مهر ۱۳۲۵]، وزارت پست و تلگراف و تلفن، تلگراف از آباده به ط
 شماره تلگراف ۳۲۴، تاریخ اصل ۳۰، تاریخ وصول ۸/۳

حضرت اشرف آقای نخست وزیر [و] رهبر محبوب حزب دمکرات ایران

رونوشت جناب آقای موسوی زاده وزیر محترم دادگستری، رونوشت وزارت کشور، رونوشت روزنامه فرمان، مکرر اوضاع وحشی‌گری عده‌ای، آشوب‌طلب، مرتضی روحی و برادرش رضا و پسرهایش و سیدمحمد و سیدجمال عظیمی که خود را به حزب توده متشبث و آتشی در این محل برافروخته به عرض رسانیدیم. دیروز اطفال دبستان را مورد ضرب قرار داده و به متصدی فرهنگ فحاشی، اولیای اطفال جریان را به اداره نگهبانی عرض، جلو آن اداره نسبت به سران حزب دمکرات شدیداً اهانت [نموده] و برعلیه مرام مقدس دمکرات اقدام و نسبت به ادارات دولتی هم توهین [کردند]. [فعالاً] دبستان تعطیل و مسئول پاسگاه نگهبانی که هدف سنگ قرار گرفته، قادر به حرکت نیست. انتظار اقدام فوری از این رفتار وحشیانه که آسایش عموم را سلب نموده داریم.

هیأت موسسین حزب دمکرات ایران - ابرقو، امیدوار
آقازاده، سالاری، اللهیار، امیدوار رجایی، زرنگار

[۲۳۶۵ - ۲۹۳۰۰۲۳۶۵ - ۱۱۰ ظ ۵ ب آ ۱]

داراب

۵۶۰

[حزب توده ایران کمیته محلی داراب به نخست وزیر، ۹ خرداد ۱۳۲۵]
وزارت پست و تلگراف و تلفن، تلگراف از شیراز به ط، شماره ۹۹۸
تاریخ اصل ۱۳۲۵/۳/۸، تاریخ وصول ۱۳۲۵/۳/۹

جناب آقای نخست وزیر

رونوشت کمیته حزب توده ایران، رونوشت روزنامه رهبر، رونوشت شیراز لشکر ۶

فارس، رونوشت استانداری، رونوشت کمیته ایالتی حزب توده شیراز، رونوشت سروش، رونوشت پیغام، از روزی که سروش آزادی به وسیله اعلامیه آن جناب [به] گوش جهانیان [به] ویژه [به] مردم زحمت کشیده این سامان رسید، اتحادیه به منظور حفظ حقوق توده واقعی به نام آزادی خواهان که بعداً به حزب توده پیوست در داراب تشکیل گردید. آقای اسماعیل سرفراز که رییس حزب عدالت داراب بود پس از شکست خوردن و منحل شدن حزب مزبور ماموریت یافت که با پنجه شقاوت پیشه خود گلوی آزادی خواهان داراب را فشار، وسیله ایادی خود با عوض کردن ماسک عدالت عده‌ای را تحت رهبری یکی از اقوام خویش، اتحادیه‌ای به نام اصناف تشکیل و همه روز به انواع مختلفه از اعضای این حزب شکایات به مقام دولتی جهت مشوش نمودن اذهان اولیای امور و گاهی افراد برجسته و تحصیل کرده را ماجراجو قلمداد و زمانی اطرافیان خود را با تبلیغات زهراگین تظاهرات و مسموم کنندگان در کوچه و بازار گمارده و از الصاق آگهیهای منتشره و دخول مردم در کلوپ حزب توده جلوگیری نموده و همه روزه با یک عده تفنگچی برای گرفتن زهر چشم مردم (مانند کلانتری زمان سابق است) به تظاهرات شدید مردم را تهدید به قتل و تبعید و زندان نموده و زمینه یک انقلاب خونین را در داراب مهیا می‌سازد. از این روی تا کار از کار نگذشته خاطره سخت اول تکرار و جراید آزادی خواه به عملیات و دسایس این شخص که عمال ظلم و جور به شمار می‌رود و در صدد تهدید و ترویج مرام آبای خود می‌باشد مستحضر ساخته و استدعا می‌نمایم جلوگیری از تشبثات نامبرده نموده و برای تعمیم تشنج در کار عمومی مقرر فرمایند تفنگهای دولتی و غیره از نامبرده و اتباع او اخذ و ترتیبی اتخاذ فرمایند و از عملیات ضدآزادی او جلوگیری به عمل آید.

شماره ۲۵/۳/۶ کمیته محلی حزب توده داراب - علی نیک‌خو، یحیی خواجه‌جوی

[۹۲۴ - ۱۰۹۰۰۲]

۵۶۱

[کمیته محلی حزب توده داراب به کمیته مرکزی حزب توده ایران
پنجم شهریور ۱۳۲۵]، وزارت پست و تلگراف و تلفن، تلگراف از شیراز
به ط، شماره ۸۶۸، تاریخ اصل ۱۳۲۵/۶/۶، تاریخ وصول ۱۳۲۵/۶/۸

کمیته مرکزی حزب توده ایران

رونوشت جناب اشرف آقای نخست وزیر، رونوشت کمیته ایالتی فارس، نگرانی
شدید خود را از اعمال غرض مقامات ارتجاعی این بخش در گزارشات نسبت به اعضای
حزب توده داراب اظهار و تقاضای [ی] رسیدگی فوری دارم.

۷۶-۲۴/۶/۵ کمیته محلی حزب توده داراب، علی نیک‌خو، صادق خاشع

[۹۲۴ - ۱۰۹۰۰۲]

۵۶۲

[فرماندار فسا به استانداری فارس، ۷ اردیبهشت ۱۳۲۷]
وزارت کشور، استانداری هفتم، فرمانداری فسا، محرمانه

استانداری استان هفتم

طبق اطلاع حاصله چهار نفر به اسامی زیر:

۱- احمد والی‌نصب

۲- الکساندر وارکس

۳- علی آزادی، کارمند کارخانه ریسندگی مازندران

۴- حسین، کارمند کارخانه بشیر

که از لیدرهای حزب توده می‌باشند به منظور فعالیت‌هایی، به این [منطقه] ماموریت داشته که به فساد وارد و به داراب عزیمت می‌نمایند به محض اطلاع بخشداری داراب دستور داده شد که عملیات آنها را تحت نظر قرار داده در صورتی که اطلاعی به دست آید بدو به وسیله ژاندارمری اقدامات آنان را تحت کنترل قرار داده مراتب [را] گزارش نمایند. نتیجه گزارش بخشداری مذکور و اطلاعاتی که در این باب به دست می‌آید متعاقباً به عرض می‌رساند. بدیهی است اگر گزارش عملیات آنها مخل انتظامات باشد ناچارم دستور جلب آنها را به ژاندارمری داده تا با استعدادی که داراب برای انقلاب دارد جلوگیری گردد. در این خصوص اگر نظری باشد امر به ابلاغ فرمایند.

فرماندار شهرستان فسا - سلطانی

رونوشت جهت استحضار مقام وزارت کشور - اداره سیاسی تقدیم می‌گردد.

فرماندار شهرستان فسا - سلطانی [امضا]

[۲۹۰۰۰۳۳۵۰ - ۵۵۱ و ۵ الف ب ۱]

۵۶۳

[استاندار فارس به وزارت کشور، ۲۶ خرداد ۱۳۲۷]

وزارت کشور، استانداری هفتم، شماره ۱۵۴/م، تاریخ ۱۳۲۷/۳/۲۶

محرمانه، مستقیم

وزارت کشور

عطف به نامه شماره ۲۳۲۰/س/۲۶۹۵م - ۲۷/۳/۲ نسبت به گزارش شماره ۱۸م - ۲۷/۲/۷ فرمانداری فسا، موضوع چهار نفر از لیدرهای حزب توده که به داراب رهسپار شده‌اند، نتیجه اقداماتی که به عمل آمده است از فرمانداری خواسته شد. اینک به طوری که جواباً اطلاع می‌دهد جهت مراقبت و کنترل عمل و رفتار اشخاص منظور،

دستور کافی به بخشداری داراب صادر، ولی بخشداری گزارش نموده که نامبردگان به آن حدود نرفته‌اند و گزارش دیگر بخشداری حاکی است که حزبی به نام حزب اصناف تشکیل و مشغول فعالیت می‌باشد و فرمانداری در گزارش خود اضافه نموده که شخصاً در همین چند روزه به داراب خواهد رفت، در این زمینه بررسی کامل به عمل خواهد آورد و ممکن است امر انتخابات شهرداری را هم حضوراً انجام دهد. بنابراین به فرمانداری نوشته شد دقیقاً در این موضوع مراقبت و بازجویی نموده معلوم نماید آن چهار نفر که بخشدار نوشته است به داراب نیامده‌اند به کجا رفته‌اند و با چه اشخاصی مراد دارند و عملیات آنها چیست و همچنین نسبت به عده‌ای که خود را به نام حزب اصناف معرفی و تشکیلاتی داده‌اند و عمال آنها را تحت کنترل قرار داده، در صورتی که مخالف قانون و انتظامات باشد قویاً جلوگیری نموده، نتیجه را اطلاع دهد.

استاندار استان هفتم [امضا امان‌الله اردلان]

[حاشیه]: اقدامی ندارد، بایگانی شود. ۲۷/۴/۳

[۲۹۰۰۰۳۳۵۰ - ۵۵۱ و ۵ الف ب ۱]

سمیرم

۵۶۴

[نخست وزیر به وزارت کشور، ۲۷ تیر ۱۳۲۳]

دفتر نخست وزیر، شماره خصوصی ۸۳۰، تاریخ نوشتن ۲۳/۴/۸

تاریخ ثبت ۲۳/۴/۲۷، محرمانه

وزارت کشور

اهالی قصبه دهقان سفلی اظهار می‌دارند: با وجود این که ناحیه مزبور سال گذشته در اثر واقعه سمیرم علیا مورد تاخت و تاز و خرابکاری اشرار واقع شده است، اکنون نیز در حدود ۷۰ نفر به اسم اعضای حزب توده، امنیت را در آن حدود مختل نموده،

مزاحمت زارعین را فراهم آورده‌اند. به حدی که کدخدا خانه‌نشین گردیده، به امور رعایا مداخله نمی‌کند. با توجه به این که ایجاد امنیت و تامین آسایش و رفاه اهالی این قبیل نقاط مخصوص بایستی مورد نظر باشد مقتضی است دستور فرمایید در این باب اقدام لازم نموده، نتیجه را نیز اعلام فرمایند.

نخست وزیر

[۱۰۹۰۰۲ - ۳۰۰]

فسا

۵۶۵

[حزب توده ایران، کمیته محلی فسا به نخست وزیر، ۳۰ مرداد ۱۳۲۵]

نخست وزیر، تلگراف از شیراز به ط، شماره ۴۳۶۶، تاریخ اصل ۲۹

تاریخ وصول ۵/۳۰

جناب آقای نخست وزیر

رونوشت کمیته مرکزی حزب توده، رونوشت رهبر شیراز، رونوشت جناب آقای استاندار، رونوشت ریاست شهربانی، رونوشت دادستان، رونوشت کمیته ایالتی حزب توده، رونوشت سروش، پیغام روز ۵/۲۷ حزب ثلاث با بودجه قوامی، فرماندار سابق فسا مشغول فعالیت است، به تحریک، دژبخش، رییس شهربانی یک عده چاقوکش و غوغاطلب به چند نفر از رفقای حزبی ما حمله، در نتیجه ۷ نفر زخمی و مجروح شده‌اند. رییس شهربانی و پسرش امیر دژبخش، متصدی کشاورزی که جزو حزب اراده ملی است و جیره‌خوار رسمی قوام‌الملک است علناً از این عده حمایت می‌نمایند و تا جنبه یک طرفی رییس شهربانی به خود گرفته جان کلیه افراد آزادی‌خواه حزب توده فسا در خطر است. فرمانده تیپ، فرماندار و فرمانده نگهبانی از جریان مسبوق، توجه اولیای

امور بدین موضوع جلب، تقاضای تعقیب دژبخش و آشوب‌طلبان مورد استدعاست.

۵۱ کمیته محلی حزب توده فسا، مشیر فداکار

[حاشیه]: رونوشت به وزارت کشور ارسال و تقاضای اقدام بشود. [امضا] ۲۵/۷/۱

[۲۹۳۰۰۲۱۵۵ - ۳۱۰ ظ ۴ ب آ ۱]

۵۶۶

[کلانتر فسا به فرمانداری فسا، ۱۲ اسفند ۱۳۲۶]
 وزارت کشور، استانداری هفتم، فرمانداری فسا، شماره ۱۳۳
 تاریخ ۱۳۲۶/۱۲/۱۲، محرمانه

اداره محترم فرمانداری شهرستان فسا

محترماً به عرض می‌رساند: به قرار اطلاعی که چند روز قبل به این اداره رسیده است

اسامی زیرین:

۱- محمود تدین‌بزاز ۲- مصطفی امیری ۳- هادی عرفان ۴- عرفانی، کارمند اداره ثبت
 آمار ۵- احمد رهنما، کارمند اداره غله که پیشینه ممتدی در عضویت حزب توده دارند و
 سال گذشته تحریکات و اغتشاش در این شهرستان راه انداخته، باز بنای فعالیت گذارده
 و هر شب جلسه دارند و تحریکاتی می‌نمایند. این اداره در مقام بازجویی برآمده که
 معلوم نماید که جلسه آنان در کجا تشکیل می‌گردد تا این که شب ۲۶/۱۲/۱۰ معلوم
 گردید که جلسه آنها را در منزل رهنما، کارمند اداره غله تشکیل است و به طوری که
 مفهوم می‌شود باز هم در نظر دارند همان اقدامات سال گذشته را بنمایند. علی‌هذا
 مراتب استحضاراً معروض که به هر نحو که مقتضی است امر به اقدام فرمایند.

کلاتر مستقل فسا - دژبخش

رونوشت جهت استحضار مقام وزارت کشور، اداره انتظامات تقدیم و معروض می‌دارد که فرمانداری در انجام وظیفه خود بیدار، در موقع خود اقدامات لازمه را معمول خواهد داشت.

فرماندار شهرستان فسا - سلطانی [امضا]

[۲۹۰۰۰۳۳۵۰ - ۵۵۱ و ۵ الف ب ۱]

مرودشت

۵۶۷

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۳ مرداد ۱۳۲۴]

وزارت کشور، به تاریخ ۱۳۲۴/۵/۲۳، شماره ۵۱۸۷، رونوشت

گزارش شهربانی کل، محرمانه

وزارت کشور

تعقیب گزارش شماره ۵۹۵۲/۵۰۹۷ - ۲۴/۵/۲۰ برطبق گزارش شماره ۴۶۷ شهربانی شیراز معروض می‌دارد: دو روز قبل آقای شیخ بهاءالدین مجتهد که از علمای برجسته و مورد اعتماد اهالی می‌باشند، با شیخ حسین بلاغت که از وعاظ مجاز است برای افتتاح مسجد جدیدبنایی که از طرف مالکین بلوک مرودشت در ۴۲ کیلومتری شهر ساخته شده است رفته بودند. در حدود دوهزار نفر از اهالی دهات آنها را استقبال، پس از تشریفات گشایش مسجد آنها و خاتمه نماز و متفرق شدن جمعیت عده‌ای در حدود سیصد نفر به باشگاه حزب توده آنجا حمله نموده درب باشگاه را آتش زده‌اند. چون عده‌ای سرباز قبلاً در محل بوده از عملیات آنها جلوگیری نموده‌اند و پس از وصول خبر به شیراز از طرف لشکر و دادسرا و ژاندارمری برای بازجویی و تحقیق محلی و

دستگیری مرتکبین اقدام شده است. ضمناً شهربانی مربوطه اظهار نظر می‌نماید بر اثر وقوع این حادثه در خارج شهر و از لحاظ ممانعت‌های شدیدی که بر حزب مزبور در شهر نیز جریان دارد پیش‌بینی می‌شود که در شهر شیراز این قبیل تظاهرات بر علیه آنها خواهد شد، فعلاً با تدابیر لازمه برای جلوگیری از هرگونه حادثه اقدام شده است.

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی

رونوشت برابر اصل است.

شریفی

[۴۱۷ - ۱۰۹۰۰۲]

۵۶۸

[کفیل استانداری فارس به وزارت کشور، مرداد ۱۳۲۴]

وزارت کشور، شماره ۱۹۹/م

وزارت کشور

معطوفاً به نامه شماره ۶۳۲۹۸/۵۵۲۸ - ۳۲۴/۵/۲۰ و پیرو تلگراف رمز شماره ۱۶۱ - ۲۴/۶/۱۲ موضوع عملیات خلاف انتظام در مرودشت، اینک خلاصه جریان قضیه را به استحضار می‌رساند:

تشکیل حزب توده در مرودشت به مباشرت چند نفر از کارمندان کارخانه قند بوده که موفق شده‌اند چند نفر دیگری از کارگران کارخانه مزبور و نیز عده‌ای از اهالی قرای مجاور را به عنوان عضویت حزب توده با خود موافق نمایند. در تاریخ سوم مرداد ۳۲۴ که مصادف با عید پانزدهم شعبان بوده حزب توده و حزب دموکرات هر یک برای خود مجلس جشنی منعقد و در موقعی که چهار نفر از لیدرهای حزب توده شیراز برای شرکت در جشن به کارخانه می‌آمدند از طرف افراد توده با چوب و ساز و نقاره استقبال

و به طرف کلوپ حزب رهسپار می‌گردیدند. در این اثنا اشخاصی که در جشن حزب دموکرات بودند به تصور این که عده مزبور خیال حمله به آنها دارند، با چوبهای خود حرکت ولی از طرف مامورین انتظامی از تظاهرات طرفین جلوگیری و آنها را به محل‌های خود روانه می‌نمایند. متدرجاً هم اطلاعات دیگری دایر به فعالیت شدید حزب توده در محل و دسته‌بندی رعایا به طرفیت مالکین می‌رسید که ضمناً رعایا از برداشت محصول نیز خودداری می‌کردند. مراتب را به آقای حجازی که در آن موقع در غیاب تیمسار سرلشکر فیروز کفیل استانداری بودند، تذکر لازم و لزوم تشکیل کمیسیونی را از روسای مربوطه یادآوری نمودم. در نتیجه در ۲۴/۵/۱۵ کمیسیونی در استانداری تشکیل و با مذاکرات لازمه صورت مجلس هم تنظیم گردیده که رونوشت آن [را] لفاً تقدیم می‌دارد. در تاریخ هجدهم مرداد آقای شیخ‌بهاء‌الدین محلاتی که از علمای محترم شیراز و مورد وثوق عامه می‌باشد که برحسب تقاضای اهالی مرودشت از شیراز عزیمت به کارخانه قند می‌نمایند، تا مسجدی را که قریب به ساختمان کارخانه بنا شده افتتاح نمایند. پس از انجام افتتاح مسجد آقای حاج بلاغت که از

وعاظ

شیراز هستند و با ایشان همراه بوده‌اند به موعظه و اندرز اهالی مشغول می‌شوند. پس از خاتمه

وعظ مردم متفرق و حزب توده بوده داخل و آنجا را آتش زده سپس به خانه شرمینی نام و چند نفر از [اعضای] حزب توده ریخته مقداری اثاثیه را غارت می‌نمایند. ولی در نتیجه اقدامات مامورین انتظامی قسمتی از اثاثیه مزبور به صاحبانش مسترد می‌گردد.

قضیه آتش گرفتن حزب توده مورد شکایت در دادسرا قرار گرفته، بازپرس به محل می‌رود [و] شروع به رسیدگی می‌نماید که موضوع اینک در دادگستری مورد اقدام می‌باشد. بعداً تلگرافهای متعددی از مرودشت و تخت جمشید به امضای عده‌ای از

رعایا و کشاورزان مقیم حوزه مرودشت دایر به تنفر و انزجار از اقدامات حزب توده رسیده است که بعضی از امضاکنندگان که خود را کارمند حزب توده معرفی نموده‌اند از عضویت خود استعفا کرده‌اند. سپس کمیته ایالتی حزب توده فارس مقداری برگ چاپ شده برای انتشار در قرای مرودشت به آنجا می‌فرستند. افسر نظامی که طبق مندرجات صورت مجلس ۳۲۴/۵/۱۵ برای کمک به حفظ انتظامات محل مامور مرودشت شده بود از انتشار آن بدون تعیین تکلیف جلوگیری می‌نماید. ژاندارمری در اطراف موضوع کسب تکلیف نموده چون ملاحظه نمودم انتشار برگ چاپی مزبور ممکن است ایجاد هیجان مخصوص و جدیدی در اهالی نماید و از طرفی موضوع اصلی هم در دادگستری مورد رسیدگی بود از طرف استانداری دستور جلوگیری از انتشار برگهای مزبور داده شد. (یک نسخه آن برای مزید استحضار لفاً تقدیم می‌گردد.)

در خاتمه معروض می‌دارد اوضاع محل فعلاً مقرون به آرامش می‌باشد. و چون گزارشی که به وسیله ژاندارمری رسیده حاکی بود در بعضی از قرای مرودشت مالکین و مستاجرین سهمیه قند و شکر رعایا را که از اداره اقتصادی گرفته‌اند به کشاورزان نرسانیده‌اند که این قسمت در شروع مبارزه رعایا با مالکین بی‌تاثیر نبوده، اقدامات لازمه در این زمینه از طرف استانداری شروع گردیده است.

کفیل استانداری هفتم. سرابندی امضا

رونوشت صورت مجلس برگ ضمیمه

در ساعت یازدهم صبح روز دوشنبه ۳۲۴/۵/۱۵ جلسه‌ای با شرکت امضاکنندگان زیر به منظور بررسی و اتخاذ تصمیم نسبت به اوضاع و جریانات خلاف انتظام که به طور کلی در دهات و اطراف و مخصوصاً در مورد اوضاع فعلی حوزه مرودشت و خفرک مشاهده گردیده در استانداری تشکیل و با مذاکرات لازمه به تصمیمات زیر اتخاذ گردید:

۱- مقرر گردید در مورد اشخاصی که زارعین و کشاورزان را تحریک به برنداشتن خرمن و تفریط و غارت محصول می‌نمایند تحقیقات لازم به وسیله مامورین ژاندارمری به عمل آمده و پس از احراز این قسمت مامور ژاندارمری گزارش خود را که بایستی با کمال بی‌طرفی تهیه شده باشد برای طرح در کمیسیون اجرای آیین‌نامه قانون ۳۲۲ راجع به اشخاص بدسابقه و شرور ارسال دارد و در گزارش حسب‌الامکان سعی شود سوابق اشخاص نامبرده قید گردد که کمیسیون در اتخاذ تصمیم دچار اشکال نشود.

۲- در مورد دهات و قرایی که کشاورزان آنها از برداشت محصول خودداری می‌نمایند و همین خودداری ممکن است موجب از بین رفتن و تفریط محصول و خسارت به مالکین و حتی خود زارعین بشود، فرماندهی ناحیه ۵ ژاندارمری به وسایل ممکنه و با تذکر دادن عواقب سوء این رویه که ممکن است خود زارع را به گرسنگی مبتلا نماید کشاورزان را ترغیب به برداشت محصول نموده و در مواردی که خود فرماندهی موفق به اقدام نگردند، مامورینی که از هر جهت مورد اطمینان باشند گسیل دارند که از این عمل حداکثر استفاده شده و موجبات شکایت جدیدی فراهم نشود. و حتی به کشاورزان تذکر داده شود در صورتی که به خودداری از برداشت محصول ادامه دهند ممکن است مالکین به وسایل دیگر در برداشت محصول طبق مقررات قانونی اقدام نمایند و البته این موضوع باعث زیان خود کشاورزان خواهد بود.

۳- چون افراد گروهان ژاندارمری مرودشت که اقدامات بالا فعلاً در آن حوزه شروع می‌شود در پاسگاههای مختلف مشغول هستند صلاح دیده شده که از طرف لشکر در قبال درخواست ناحیه ژاندارمری عده لازم مامور نظامی به محل فرستاده شود که قسمتی از آنها در کارخانه قند که مرکز مرودشت می‌باشد و از جهات دیگر هم شایان دقت است متوقف گردند و بقیه هم به طریق مقتضی در آن حوزه سیر محل و گشت نمایند.

کفیل استانداری هفتم علی اصغر حجازی

رییس دادگستری موسی سرابندی - فرمانده ژاندارمری

[رونوشت بیانیه حزب توده مروودشت]

کارگران رنجبران دهقانان شجاع مروودشت

رفقا! ملاک ستمگر یعنی غارتگرانی که دشمن حیات شماها هستند به جای نان و بهداشت با گلوله و شلاق به شما پاسخ می دهند. سیدمحمی الدین مزارعی غارتگر معروف که بیست سال پیش در هفت آسمان یک ستاره نداشت و امروز از صدقه سر شما و دزدی نتایج دسترنج شما صاحب دهات متعدد شده است با حاجی نصرالله مروودشتی جانی یعنی کسی که پدر خود را به کمک برادرش خفه کرد و دامادش را کشت، دست به دست یکدیگر داده و مار بچه های خود را وادار می کنند که به روی شما اسلحه کشیده و زندگانیشان را تهدید کنند این چپاول چیهای نالایقی که جز بیکارگشتن و از مال شما دزدیدن و عیش و نوش کردن هنری ندارند، این ترسوهای بی غیرت، این جنایتکاران بی انصاف نمی توانند ببینند که شما با هم متحد شده و برای گرفتن حق طبیعی خود اقدام کرده اید، اینها به تمام وسایل متشبث می شوند. پول خرج می کنند، تفنگچی استخدام می کنند، مامورین وظیفه شناس دولت را به زور پول می خرند. دین مقدس را ملعبه قرار داده و آخوند جاسوسی را با قدرت پول تحریک به عوام فریبی می کنند. همه این کارها را می کنند تا شما را از اتحاد و اتفاقی که به قیمت جان و هستی و خوشبختی شما تمام می شود جلوگیری نمایند. ولی تنها چیزی که می تواند به این سید مزارعی غارتگر و آن گردنه گیر مروودشتی جواب دهد مشت های محکم و دستهای قوی شماست.

روز هیجدهم مرداد این خائنین از غیبت برادران کارگر شما سوء استفاده کرده و نامردانه به کلوپ حزب شما و خانه عمومی شما ریخته و آنجا را آتش می‌زنند و اموالش را به غارت می‌برند. این احمقهای نادان تصور می‌کنند که با آتش زدن کلوپ کار تمام است و شما تسلیم دزدیها و غارتگریهای آنها خواهید شد. غافل از این که حزب گل و آجر نیست. بلکه شما دهقانان رشید و کارگران شجاع سربازان فداکار حزب پرافتخار خود هستید و با این حرکات وحشیانه ملاک دزد، خشمگین شده و برای انتقام از آنان متحدتر می‌شوند.

برادران! دنیای امروز هم آهنگ شما و به پیش می‌رود. برای گرفتن سر این مارهای خوش خط و خال و گرفتن حقوق خود آماده باشید.

زنده باد رنجبران شجاع مرودشت - پاینده باد حزب پرافتخار ما

رونوشت تلگراف رمز ۱۶۴

وزارت کشور

۵۰۹ موضوع حریق در باشگاه حزب مرودشت در دادگستری مورد رسیدگی، آنچه تاکنون بازجویی شده، حریق مزبور ارتباطی با نطق آقای بلاغت نداشته برای حفظ امنیت از طرف مامورین امنیه و لشکر مراقبتهای لازم می‌شود.

۱۶۴ سرابندی امضا

[۴۱۷ - ۱۰۹۰۰۲]

۵۶۹

[رییس دفتر مخصوص شاهنشاهی به نخست وزیر، ۲۷ مرداد ۱۳۲۴]

نمره ۷۴۸، ۲۴/۵/۲۷، مستقیم، محرمانه

جناب آقای نخست وزیر

آقای دکتر کشاورز نماینده مجلس به پیشگاه ملوکانه شکایت می نمایند که عده ای در مرودشت کلپ حزب توده را آتش زده اند و به علاوه ممکن است این عمل در شیراز هم واقع گردد. برای جلوگیری از این عملیات که محتمل است عکس العملهای سویی در سایر نقاط کشور داشته باشد استدعا دارد دستور فوری و موثری صادر گردد. مقرر فرمودند ابلاغ نمایند در این خصوص، از طرف دولت باید نهایت مراقبت به عمل آید که از اقدامات بی رویه که محل نظم و آرامش کشور است قویاً جلوگیری و رفاه و آسایش عمومی طبق مقررات و عدالت تامین گردد.

رییس دفتر مخصوص شاهنشاهی [امضا حسین شکوه]

[حاشیه] : بعد از اطلاع به قضیه ای که اشاره شده است از وزارت دادگستری دستور لازم به دادسرای شیراز داده شد و موضوع را تعقیب کرده اند. ۲۴/۷/۱۲

۵۷۰

[رییس اداره اطلاعات و آمار وزارت کشور به اداره سیاسی وزارت کشور
۱۵ اردیبهشت ۱۳۲۵]، وزارت کشور، اداره اطلاعات و اخبار، دایره اخبار
تاریخ ۱۳۲۵/۲/۱۵، شماره ۱۲۸۳/ط

اداره سیاسی

گزارش تلگرافی ۲/۱۲ از شیراز حاکی است: آقای ارجمند رییس اداره پست و تلگراف استان هفتم عصر امروز به شیراز وارد شدند. به مناسبت تصادف امروز با روز

اول ماه مه عده‌ای مرکب از اتحادیه دانش‌آموزان، اتحادیه کارگران، اتحادیه دهقانان و کمیته حزب توده شیراز با اتومبیل به مرودشت حرکت، پس از سخنرانی‌هایی که از طرف آقای متقی رهبر حزب توده شیراز به مناسبت تصادف امروز با جشن کارگران ایراد گردید. کلوپ حزب توده مرودشت را که سال گذشته منحل شده بود، مجدداً افتتاح و غروب به شیراز مراجعه نمودند. اتفاق سویی رخ نداده است.

گزارشات تلگرافی رشت، نوشهر، شهنسوار، گنبد کاوس [و] همدان مشعر بر ایراد سخنرانی از طرف کارگران و حزب توده با نظم و آرامش و مراقبت مامورین انتظامی به مناسبت اول ماه مه بوده است.

رییس اداره اطلاعات و آمار [امضا]

[۲۹۳۰۰۷۳۳۸ - ۷۲۴ ن ۴ الف ب ۱]

۵۷۱

[کمیته مرکزی حزب توده ایران به نخست وزیر، هشتم آبان ۱۳۲۵]

کمیته مرکزی حزب توده ایران، شماره ۲۹۲۳، به تاریخ ۱۳۲۵/۸/۸

جناب اشرف آقای نخست وزیر

با ارسال رونوشت تلگراف شماره ۶ شیراز به طوری که ملاحظه می‌فرمایید، روز دوشنبه ۲۷ مهرماه عده‌ای غارتگر که خود را منتسب به حزب دموکرات ایران می‌دانند به کلوپ اتحادیه دهقانان مرودشت حمله‌ور می‌شوند و کلیه اموال حزبی را غارت می‌کنند با این که محل اتحادیه دهقانان رو به روی اداره ژاندارمری بوده است نه تنها مامورین آن اداره به وظیفه قانونی خود عمل نکرده‌اند بلکه یک نفر ژاندارم در صف غارتگران دیده شده است. ما به نام قانون اساسی و اصل آزادی احزاب و اجتماعات در

هر مورد مراتب را جهت استحضار آن جناب و صدور دستور قانونی اعلام می‌داریم.

کمیته مرکزی حزب توده ایران

[مهر دایره شکل کمیته مرکزی حزب توده ایران]

[۹۲۴ - ۱۰۹۰۰۲]

قزوین

۵۷۲

[رییس اداره کل شهربانی به وزارت کشور، شهریور ۱۳۲۱]
وزارت کشور، شماره ۱/۱۴۰۵۵، محرمانه، فوری، مورخه ۲۱/۶/

وزارت کشور

تعقیب نامه شماره ۱۲۳۰۸/۸۰۲۹ - ۲۱/۵/۲۶ محترماً به استحضار می‌رساند: طبق
گزارش
رفقای
تشکیل و از هر نفر پنج ریال دریافت و به عناوین مختلف در ایام تعطیل به دهات اطراف
شهر رفته، اهالی ساده لوح را تبلیغ و کاغذهای سفید به امضا و مهر آنان رسانیده به شهر
مراجعت و بعد شرحی مطابق میل و دلخواه خود در کاغذها می‌نویسند و پرونده این
عمل به خصوص به دادسرای آن جا احاله گردیده و شهربانی مزبور از لحاظ این که
ممکن است اشخاص مزبور با وضعیت خواربار و نان که بین اهالی قزوین تولید عدم
رضایت نموده از موقعیت استفاده کرده و امنیت شهر را مختل سازند، مجدداً
درخواست دور کردن اشخاص نامبرده را از آن جا نموده است. رونوشت نامه شماره
۵۵/۹۲۲۳ - ۱/۱۴ - ۲۱/۶/۱۶ فرستاده به وزارت فرهنگ نسبت به دور کردن دو نفر
نامبرده برای مزید استحضار تلواً تقدیم، مستدعی است، مقرر فرمایند اقدامی که در این

خصوصاً لازم است، معمول و نتیجه را اعلام گردد.

رییس اداره سیاسی شهربانی سرپاس رادسر

[۱۹۲ - ۱۰۹۰۰۲]

۵۷۳

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۱۴ آبان ۱۳۲۳]
وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، دایره محرمانه
تاریخ ۲۳/۸/۱۴، شماره ۱۰۲۶۹/۸۳۸۱۰

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: طبق گزارش شهربانی قزوین عصر روز ۸ ماه جاری از طرف کمیته ولایتی حزب توده آنجا در سالن سینمای ایران به عنوان یادبود بیستمین سال قتل میرزا یحیی واعظ قزوینی، مدیر روزنامه نصیحت مجلسی تشکیل، ضمن توصیف شهادت و شجاعت قلمی و بیانی و آزادی خواهی و علت قتل نامبرده، آقای کامبخش، نماینده مجلس شورای ملی که چندی به مرخصی به آنجا رفته راجع به لزوم تقویت حزب توده و موضوع امتیاز نفت سخنرانی نموده، در خاتمه با حرارت اظهار داشته است: «ملت - ساعد نخست وزیر و غیره را مثل کهنه کثیف مچاله و به دور می‌اندازند.»

رییس شهربانی کل کشور - سرپاس سیف [امضا]

[۱۰۲۶۹ - ۲۹۳۰۰۲۰۶۹ - ۷۱۹ ظ ۳ ب آ ۱]

۵۷۴

[رییس شهربانی قزوین به شهربانی کل کشور، ۲۸ دی ۱۳۲۳]
وزارت کشور، شهربانی کل کشور، رونوشت گزارش شهربانی قزوین

مورخه ۲۸/۱۰/۲۳، شماره ۶۴

شهربانی کل کشور

تعقیب گزارش تقدیمی شماره ۵۷ - ۲۳/۹/۲۹ و ۶۰ - ۲۳/۱۰/۶ معروض می‌دارد: چند روز قبل گوزلاف، مترجم کنسول قزوین به شهربانی آمده و به این جانب اظهار داشت: کنسول از شما راضی نیست و مخصوصاً به ایشان اطلاع داده‌اند غلام نام سردسته اتحادیه کارگران را به شهربانی جلب و تحت تعقیب قرار داده‌اید که چرا بیکار شدگان را دور خود جمع و از دولت کار می‌خواهند. جواب داده شد: اتحادیه کارگرانی در قزوین نیست که سردسته آنها جلب به شهربانی شده باشد. مشارالیه اظهار داشت: قریب

حضوراً رسیدگی و معلوم شود چند وقت و به چه منظور جلب شده است. اظهار داشت: من نامبرده را نمی‌شناسم، ولی می‌دانم اتحادیه کارگران هست و شما آنها را تهدید و جلوگیری می‌کنید، ولی از قوام‌الاسلام و سیداحمد واعظ‌قمی که از عمال سیدضیاءالدین هستند و مجله بیانیه او را از تهران آورده و در قزوین بین مردم منتشر و تقسیم می‌نمایند در صورتی که وظیفه دارید جلوگیری و آنها را تبعید کنید، اما بیچاره کارگران را به قدری ترسانیده‌اند که جرأت نمی‌کنند حرف حق خود را بگویند. جواب داده شد: راجع به این موضوعات و اقدام دو نفر مزبور به هیچ وجه تاکنون گزارشی نرسیده، البته محرمانه شخصاً تحقیق و چنانچه واقعیت و حقیقت داشت به فرماندار گزارش می‌دهم که مراتب را به مرکز گزارش و کسب دستور نمایند، ولی من نمی‌توانم کسی را تبعید نمایم. مترجم نامبرده رفت، فردای آن روز به وسیله یک عده ترک و مهاجرین مزبور کارکنان شورویها بیانیه‌ای بین مردم تقسیم و شبانه به دیوارها در شهر الصاق گردید که یک ورقه از بیانیه مذکوره [به] پیوست تقدیم می‌گردد. پس از بررسی محرمانه معلوم شد بیانیه با کاغذ از طرف کنسولگری شوروی به چاپخانه قزوین داده

شده که چاپ نموده و به دست همان کارگران و بیکاران که در اختیار حزب توده می‌باشند و در ضمن گزارش شماره ۴۶ - ۲۳/۱/۱۸ در موضوع جشن روز بیست‌وهفتم نوامبر عرض شده است برای انتشار داده‌اند. مراتب محض استحضار عرض شد.

رییس شهربانی قزوین - پاسپار ۲ خدایاری

رونوشت با اصل یکسان است.

[۲۹۳۰۰۳۷۲۸ - ۲۵ ع ۵ ب الف ۱]

۵۷۵

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، اول اسفند ۱۳۲۳]

وزارت کشور، رونوشت نامه شماره ۱۲۳۷۶، مورخه ۲۳/۱۲/۱

محرمانه، مستقیم

وزارت کشور

بر طبق گزارش شماره ۷۵ شهربانی قزوین معروض می‌دارد: در اثر آگهی منتشره از طرف حزب توده ساعت ۴ بعد از ظهر روز جمعه ۲۰ ماه جاری در سبزه میدان، جلو کلوپ حزب توده در حدود یک هزار نفر از طبقات مختلفه تدریجاً مجتمع و بدواً رضوی -

مطابق قانون اساسی بایستی در استانها و شهرستانها انجمن ولایتی تشکیل و در امور اقتصادی و سیاسی و امورات نظارت و مداخله داشته باشند؛ همه امورات در دست یک نفر فرماندار نباشد.

۲- اشخاصی که در دوره دیکتاتوری اجحافاتی نموده و امروز به راحتی زندگانی می‌کنند ملت باید کیفر آنها را از دولت بخواهد.

۳- دولت حتی مجلس امروزه به طور لازم برای رفع بیکاری و حفظ منافع اشخاص

ستمیدیده اقدام نمی‌کند، ملت باید اسقامت نموده اصلاح امورات را بخواهد و برای دوره ۱۵ قانون گذاری زمینه فراهم و وکلای حقیقی ملت به مجلس رفته موضوع پول و زور در موقع انتخابات نمایندگان از بین برود و باید ملت جداً به دولت فشار آورده و درخواست کنند به وسیله توسعه زراعت و به کار انداختن معادن و کارخانجات بیکاری مرتفع شود.

۴ - سیدضیاءالدین خائن و طرفدار سیاست بیگانه و طرفداران او از اشخاص رذل و چاقوکش و شرور می‌باشند، در محلی هم حزب توده را غارت نموده، ملت باید مجازات او را به وسیله تلگراف متواتر از مقامات عالیه بخواهد.

در خاتمه رضوی تلگرافی که از طرف شرکت‌کنندگان در میتینگ به عنوان مقامات عالی و جراید مبنی بر مطالب چهارگانه فوق تهیه نموده بود [را] قرائت و اظهار داشت: مخابره خواهد شد. انتظامات کاملاً برقرار.

رییس شهربانی کل کشور - سرپاس سیف

رونوشت برابر اصل است.

[۱۰۹۰۰۲ - ۳۹۲]

۵۷۶

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۳ اسفند ۱۳۲۳]

وزارت کشور، اداره سیاسی، شماره ۱۴۷۲۹/۱۲۲۳۹

تاریخ ۱۳۲۳/۱۲/۳، محرمانه

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: شهربانی قزوین گزارش می‌دهد، روز پنجشنبه ۱۹ بهمن ماه از طرف حزب توده آن جا قرائتخانه و کتابخانه تاسیس و جمعی از مدعوین حضور به هم رسانیده مقداری کتاب و وجه نقد برای پیشرفت و ادامه امور داده‌اند. منظور از تاسیس قرائتخانه و کتابخانه تبلیغات مرام حزب توده می‌باشد.

رییس شهربانی کل کشور - سرپاس سیف

رونوشت شرح بالا برای استحضار مقام نخست وزیری تقدیم می‌شود.

از طرف وزیر کشور [امضا]

[۱۰۹۰۰۲ - ۳۳۳]

۵۷۷

[بیانیه حزب توده ایران - کمیته ولایتی قزوین، ۱۳۲۳]

وزارت داخله، اداره کل شهربانی، رونوشت بیانیه

هموطنان - همشهریه‌های عزیز

هر اندازه که جنگ جهانی به پایان خود نزدیک می‌شود، هر اندازه که ملل آزادیخواه دنیا یکی بعد از دیگری حکومت‌های ظالمانه ارتجاعی خود را محو و نابود می‌سازند، هر اندازه که نهضت آزادی در ایران وسیع‌تر و نافذتر می‌شود، هر اندازه که ملت ایران از خواب غفلت بیدار و به سرنوشت خود علاقه پیدا می‌کند و برای آزادی و استقلال مملکت خود دست و پا می‌زند، به همان نسبت دشمنان داخلی و خارجی ما حملات و تعرضات خود را بر علیه آزادی و بر علیه ملیت و مملکت ایران شدیدتر و قوی‌تر می‌سازد. دشمنان داخلی، یعنی آنها که سالیان دراز است با قساوت و بی‌رحمی به ملت ایران حکومت می‌کنند، آنهایی که قرن‌هاست غارتگری و زورگویی را پیشه خود ساخته و برای خود جاه و جلال خیره‌کننده‌ای فراهم آورده‌اند، آنهایی که به سود خود پانزده میلیون نفوس ایران را در نادانی و جهالت باقی گذارده‌اند. اینها، با دشمنان خارجی ایران یعنی آن استعمارطلبانی که قرن‌هاست به ملت ایران به نظر برده و بنده نگاه می‌کنند، آنها که نسبت به مملکت ما به منافع پربهای ثروت طبیعی و معادن تحت ارضی خاک ما چشم

طمع دوخته‌اند، آنهایی که میلیاردها ثروت و سرمایه‌های ملی ما را به رایگان و مفت به غنیمت برده و می‌برند، آنهایی که زور بازو و نیروی کار میلیونها نفر زحمتکشان ایران را برای رواج صنایع و فرونشاندن آتش حرص و طمع سرمایه‌داران خود لازم دارند. آنهایی که نمی‌خواهند ملت ایران دارای صنعت بوده و از کالاهای آنها که به قیمت‌های گزاف تحصیل می‌شود بی‌نیاز باشند. دست به دست هم داده و می‌خواهند جنبش و نهضت آزادی را در مملکت ما یکسره محو و نابود ساخته و دوباره قلاده اسارت و بندگی را به گردن ما مردم بیندازند.

هموطنان! این که ما می‌گوییم دشمنان داخلی و خارجی با هم بر علیه آزادی قیام کرده‌اند، ادعای صرف نیست و برای آن نمی‌باشد که ما از این گفته‌ها به ضرر دشمنان حزبی و به نفع خود تبلیغ کرده باشیم. بلکه اینها حقیقتی است که هر فرد ایرانی اگر در اوضاع و احوال کنونی مملکت خود دقت کند به وجود این خطر که همه چیز ما را به نابودی تهدید می‌کند اعتراف خواهد نمود.

اگر هموطنان، به این همه مصیبتها و سختیها که بر آنها می‌گذرد توجه نمایند اگر به فساد دستگاه حاکمه و شیوع و رواج بازار رشوه و خیانت و خراب‌کاریهای عمدی که در ادارات دولتی، در بنگاههای ملی روی داده و می‌دهد، اگر به فساد دستگاه قانون‌گذاری و زد و بندهای اکثریت نمایندگان مجلس شورای ملی که به جز از حفظ و اضافه نمودن ثروت خود به چیز دیگری نمی‌اندیشند و اگر به عدم کفایت و کاردانی دولتهایی که با عمر کوتاه روی کار می‌آیند و می‌روند. اگر به خرابی اوضاع مالی و اقتصادی کشور که افلاس و ورشکستگی مردم را در بردارد، به وجود صدها هزار نفر افراد بیکار که روز به روز عده آنها زیادتر می‌شود، دقت و توجه نمایند آن وقت با ما هم آواز شده و خواهند گفت: بلی خطر بزرگی ملت و مملکت ما را تهدید می‌کند. این فسادها و نکبتها و این خطر را چه اشخاص و چه دستهایی برای ما به ارمغان آورده‌اند؟ آیا غیر از آنها که

اکثریت پارلمانی را تشکیل می‌دهند. غیر از آنهایی که سالیان دراز است حکومت مرتجعانه و ظالمانه خود را بر ملت ایران تحمیل کرده‌اند. غیر از استعمارطلبان بیگانه که در خاک ما طمع اقتصادی دارند و امروز هم سود خودشان را در رواج هرج و مرج می‌بینند کسان دیگری را می‌توان مسئول و گناهکار دانست. شاید ملت ایران هم مسئول باشد ولی نه از این لحاظ که خودش موجد فساد در هرج و مرج است بلکه از آن نظر ملت ایران را مسئول و مستوجب ملامت بدانند که اکثریت آن هنوز به سرنوشت خود، به زندگی آینده خود، به مقدرات و سعادت مملکت خود علاقه‌ای که لازمه و معرف ملت‌های آزاد است نشان نمی‌دهد. از آن نظر اکثریت مردم ایران را مسئول بدانند که به وسوسه‌ها و تلقینات دشمنان خارجی و داخلی خود با کمال سادگی باور نموده و در این مقام بر نمی‌آید که حق را [از] باطل و صلاح را از خطا تمیز و تشخیص دهد.

هموطنان! آن قسمت از آزادیخواهان و مردم ایران که به وجود این فسادها و خطری که در کمین ملت ایران است پی برده‌اند و برای دفع شر دشمنان به نام حزب توده ایران به مبارزه برخاسته‌اند در تمام کشور با مقاومت ارتجاع سرسخت داخلی و خارجی روبرو شده‌اند.

عمال آقا سیدضیاءالدین طباطبایی که مظهر سیاست استعماری و مجری نیات ارتجاع جهانی است با کمک و دستکاری مامورین دولت در اصفهان و یزد و شیراز و سایر نقاط آزادیخواهان را در فشار و مضیقه قرار داده‌اند و در هر جا به فراخور زمان و مکان یا با حيله و نیرنگ یا با تهدید و تزویر یا با پاشیدن پولهای گزاف و سرشار که به دست رشیدیانها و گله‌دارها از مالیه ملت به غارت برده‌اند یا با تهمت و افترا و دروغ که خطرناک‌ترین اسلحه آنان است برضد آزادیخواهان و برعلیه حزب توده ایران دست به کار شده‌اند. سیدضیاءالدین و پیروانش به این حد هم قانع نشده برای انجام مقاصد شوم خود برای ایجاد غتشاش و ناامنی، برای ضعیف ساختن قوای ملی، برای نابود ساختن

نهضت آزادی، آشکارا و بی‌پروا عشایر را مسلح ساخته و آنها را برای جنگ خانگی و برادرکشی مجهز و آماده می‌سازند. در همین شهر به تحریکات و دسته‌بندیها بر علیه آزادیخواهان سرگرم هستند. اخیراً یکی از عمال سیدضیاءالدین برای تشکیل دادن حزب اراده ملی (که در حقیقت اراده خارجی است) به قزوین آمده و تشکیلات خود را از اداره نفت انگلیس آغاز کرده است و چند تن کارمندان جوان را که ناچار از تبعیت رؤسای خود هستند به پیروی از سیدضیاءالدین دعوت نموده است. چنانچه می‌شنویم در خارج شهر مقدماتی فراهم می‌شود تا عشایر و مردم زراعت پیشه و مسالمت‌جو را به اغتشاش و ناامنی تشویق می‌کنند. مبلغین سیدضیاءالدین علناً در مجالس بر علیه آزادی و آزادیخواهان، بر علیه ملت و مملکت، بر علیه فرهنگ و سایر شئون ملی تبلیغ می‌نمایند و مقامات مسئول شهر مطلقاً در مقام ممانعت آنها نیستند. اما افراد آزادیخواه را تحت نظر قرار می‌دهند. اقداماتی می‌شود تا افراد حزب توده ایران را از این شهر دور و متواری نمایند. دستگاه تبلیغاتی آنها برای این که بین ما و ملت به فاصله بعیدی جدایی ایجاد کنند سعی دارند که افراد حزب توده ایران را در مذهب و دیانت لابی و در سیاست تابع همسایه شمالی و در مرام طرفدار و خواهان الغای مالکیت خصوصی معرفی نمایند. بدبختانه اغلب از همشهریهای ما که به طور ساده در امور اجتماعی قضاوت می‌کنند به این گفته‌ها و حیل‌های دشمنان ایران باور می‌نمایند هموطنان. همشهریهای عزیز، ما و حزب ما تنها مبارزین آزادیخواه هستیم که به جز از حفظ استقلال مملکت و به جز از آزادی و رفاه ملت ایران مرام و مقصود دیگری نداریم. ما نه آنکه در سیاست تابع بیگانگان نیستیم بلکه دشمنان خارجی ایران را بزرگترین دشمن هستیم. ما نه آنکه در دیانت تابع بیگانگان نیستیم بلکه دین را ودیعت الهی و گرامی و محترم می‌داریم. ما خواهان لغو مالکیت خصوصی نیستیم، بلکه می‌گوییم غارتگرانی که با زور و حیل کیسه‌های خود را از ثروتهای ملی پر کرده‌اند باید پس از رسیدگی به

مجازات رسیده و اموالشان به سود ملت و مملکت ضبط شود.

هموطنان! تنها گناهی که ما داریم آن است که با دشمنان داخلی و خارجی ایران دست به گریبان شده‌ایم. گناه ما این است [که] چرا می‌گوییم ملت ایران که در جنگ جهانی با متفقین خود تا آن اندازه کمک موثر نمودند که به مملکتش نام پل پیروزی داده‌اند باید در دنیا بعد از جنگ به مانند همه ملل سعادت‌مند دنیا آزاد و مستقل زندگی کنند. گناه ما این است چرا می‌کوشیم دست کسانی که قرن‌هاست با نهایت بی‌کفایتی و کارندانی بر ملت ایران حکومت می‌کنند از کار کشورداری قطع و کوتاه شده و حکومتی بوجود آید که حقیقتاً دلسوز بوده و با توده مردم وابستگی تام و تمام داشته باشد. گناه ما این است [که] چرا می‌خواهیم بدکاران و خیانتکارانی که ملت ایران را به این روز سیاه نشانیده‌اند در یک محکمه عالی ملی محاکمه شده و به کیفر گناهانشان برسند.

گناه ما این است که چرا دست و پا می‌زنیم تاریخه سیاست استعمارطلبی بیگانگان که امروز آقای سیدضیاءالدین یگانه عامل و هوادار آن است برای همیشه از ایران قطع و برکنده شود.

اینها هستند گناهان ما.

همشهریهای عزیز. موقعیت بسیار باریک و وخیم است. آزادیخواهان ایران در تمام کشور مظلوم واقع شده‌اند. در همه جا دشمنان خارجی و داخلی با نهایت بی‌رحمی حمله‌های نامردانه خود را شروع کرده‌اند. دشمنان ما یعنی دشمنان آزادی و استقلال ایران با پول و اسلحه تجهیز شده و به اتکای ارتجاع جهانی به مقاومت و مبارزه برخاسته‌اند. حزب توده ایران و آزادیخواهان به هیچ قدرت هیچ نیروی مگر قدرت و نیروی اجتماع تکیه ندارند. ما با نیروی ملی با مدد و کمک هموطنان خود در برابر دشمنان صف‌آرایی می‌کنیم و از آنجا که حق و حقیقت با ماست عاقبت بر نیروی

اهریمنی غلبه خواهیم کرد.

هر اندازه که هموطنان ما [به] کشف حقیقت، به سرنوشت خود و خاندان خود، به مقدرات مملکت خود بیشتر علاقه پیدا کنند، هر قدر که حزب توده ایران به هموطنان خود نزدیک شوند، روز پیروزی که سعادت و نیک‌بختی تمام طبقات ملت ایران را در بر خواهد داشت نزدیکتر خواهد شد. هموطنان به حزب ما نزدیک شوید. در مقام تحقیق و کشف حقیقت برآیید. ما را کمک و یاری نمایید و یقین داشته باشید کمک و یاری به حزب توده ایران سعادت آینده ایران را در بر خواهد داشت.

کمیته ولایتی حزب توده ایران - قزوین - قزوین چاپخانه اتحاد

رونوشت با اصل بیانیه مطابق است.

[۲۹۳۰۰۲۱۲۰ - ۱۳۰ ظ ۴ ب آ ۱]

۵۷۸

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۹ فروردین ۱۳۲۴]
 وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، دایره محرمانه
 شماره ۱/۴۳۲/۵۶۶، تاریخ ۲۴/۱/۲۹، محرمانه

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: شهربانی قزوین گزارش می‌دهد، از طرف کمیته ولایتی حزب توده چند روز است در جلوی مرکز حزب بلندگویی نصب و همه روزه [در] معرفی جمعیت حزب مذکور که این عده همان مشروطه خواهان قدیم هستند اقدام

و تقاضاهایی از دواير دولتی می‌نموده‌اند، چون این عمل صورت خوبی نداشته با چند نفر از هیأت مدیره آنها مذاکره، قانع شدند که من بعد مطالب خود را به ادارات بنویسند. ضمناً اضافه می‌نماید، چون روزها در شهر برق وجود ندارد، برق این بلندگو از طرف مقامات شوروی به قرائتخانه داده شده و این بیانیه‌ها با دستورات محرمانه و کاغذ از طرف کنسول داده می‌شود. رونوشت بیانیه به ضمیمه ایفاد می‌گردد.

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

[حاشیه ۱]: رونوشت شرح بالا به انضمام رونوشت شرح پیوست به وزارت امور خارجه ارسال می‌شود.

[حاشیه ۲]: رونوشت شرح بالا به انضمام رونوشت شرح پیوست به مقام نخست وزیری تقدیم می‌شود.

کفیل اداره سیاسی [امضا]

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۵۰]

۵۷۹

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۴ اردیبهشت ۱۳۲۴]
وزارت کشور، شماره ۷۷۸/۶۹۰/۱، تاریخ ۱۳۲۴/۲/۴، محرمانه

وزارت کشور

تعقیب معروضه شماره ۲۵۰/۲۵۶ - ۲۴/۱/۲۲ محترماً به استحضار می‌رساند:
شهربانی قزوین گزارش می‌دهد، ساعت ۵/۳۰ الی ۶/۳۰ روز جمعه ۲۴ فروردین از طرف حزب توده در ساختمان فوقانی روبروی میدان گلستان به وسیله بلندگو به شرح زیر سخنرانی نمودند.

دشمنان حزب توده که دشمن استقلال کشور و غارتگر هستند با انتشار اخبار و شایعات دروغ، حزب توده را متهم به غارتگری و خیانت می‌نمایند، در صورتی که آنها خائن و غارتگر بوده، در قسمت جنوب که مرکز ارتجاع است مبادرت به غارتگری و چند نفر آزادی‌خواه را مضروب کرده‌اند، مقامات دولتی محل جلوگیری نمی‌کنند. اخیراً ما قصد میتینگ دادن در خیابانها داشتیم، در شهر شهرت داده بودند حزب توده قصد بازار را دارد. حزب توده با این که قدرت دارد و می‌تواند با مشت آهنین دهان دشمنان مملکت و غارتگران را خرد کند، همواره رعایت نظم را نموده و این عمل را نکرده است. ما همواره مبارزه می‌نماییم. کسانی که سالها خون ملت را مکیده با اخاذی دارای ثروت و پارک شده‌اند مجازات شوند و آنها برای خلاصی از مجازات در محاکم ملت، حزب توده را متهم به غارتگری می‌نمایند. در خاتمه شمه‌ای راجع به اوضاع جنگ و از بین رفتن ارتجاع و دیکتاتوری در اروپا بیان نموده‌اند. ساعت ۱۶ روز جمعه ۲۴ هم برحسب دعوت قبلی از طرف انجمن روابط فرهنگی ایران و شوروی در حدود پانصد نفر در محل سینما ایران حضور به هم رسانیده، مهدوی، بازپرس شرحی راجع به بزرگان و فلاسفه و تمدن قدیم ایران و ترقیات دولت شوروی در ۲۶ ساله اخیر سخنرانی و بعداً فیلم «قهرمان بکس» از طرف شورویها در حدود دو ساعت ونیم نمایش داده شد. شهربانی مربوطه نظریه می‌دهد، سخنرانی مزبور بدون میل و اصرار کنسول نبوده و منظور تعریف و توصیف ترقیات فرهنگ شوروی بوده است.

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۵۰]

[شهربانی قزوین به شهربانی کل کشور، ۲۷ خرداد ۱۳۲۴]
وزارت کشور، شهربانی کل کشور، رونوشت گزارش شهربانی قزوین
شماره ۴۵، مورخه ۲۴/۳/۲۷

شهربانی کل کشور

ساعت ۱۸ روز ۲۴/۳/۲۶ حزب توده اقدام به میتینگ متحرک نموده، در حالی که
اتومبیلی کارمند
فرهنگ و قوامی، محاسب پست و تلگراف و شیخ عبادالله و فرهودی و رضوی نامان،
دبیر دبیرستان از جلو و قریب دویست نفر حمال و کارگران عقب سر آنها با ستون چهار
حرکت می نمودند. از جلوی کلوپ حزب توده به انتهای خیابان پهلوی رفته و مراجعت
نموده، سپس خیرخواه نام مبلغ حزب توده و بانو خیرخواه، عیال او و بانو دیهیم که
خودشان را از اعضای تشکیلاتی زنان ایران معرفی می نمودند و هر سه نفر آرتیست بوده
از چهار شب قبل به معیت چند آرتیست دیگر در سینمای ایران نمایش می دادند در
جلوی بلندگو شروع به سخنرانی نموده، بدو بانو خیرخواه و بانو دیهیم نطقی در اطراف
آزادی و وظایف و حقوق زنان در جامعه و این که بانوان اتحاد جماهیر شوروی اسلحه به
دست گرفته دوش به دوش مردان در راه آزادی جنگیدند ایراد نموده، سپس خود
خیرخواه سخنرانی مفصلی مبنی بر این که آقای سیدضیاءالدین خائن و مزدور اجانب و
ارتجاعی بوده و آقای صدرالاشراف از طرف اکثریتی که نمایندگان بدون موکل هستند به
مقام نخست وزیری انتخاب شدند. قاضی و جلاد دوره استبداد در باغشاه و از وزرای
دوره ارتجاع بوده، ملک المتکلمین و صور اسرافیل برای ایشان معدوم شده. حزب توده
با این کابینه مخالف بوده تا آخرین نفس مبارزه کرده نخواهد گذاشت این قبیل مرتجعین

و مزدوران اجانب و هیأت حاکمه نالایق سرکار باشند و در خاتمه تلگرافی را که حزب توده از قول اهالی قزوین دایر [بر] اظهار تنفر از انتخاب جناب آقای صدر به رییس‌الوزرای تهیه نموده بود قرائت نمود. در صورتی که آنچه احساس شد قسمت عمده از اهالی و کسبه و تماشاچی نسبت به این میتینگ و سخنرانی و مخابره چنین تلگرافی اظهار تنفر می‌نمودند. میتینگ ساعت ۲۰ خاتمه، خیرخواه و بانوان مزبور به مرکز رهسپار می‌شوند.

پاسپار ۲ خدایاری

رونوشت با اصل یکسان است.

[۲۹۳۰۰۲۱۲۰ - ۱۳۰ ظ ۴ ب آ ۱]

۵۸۱

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲ تیر ۱۳۲۴]
وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، محرمانه

وزارت کشور

تعقیب معروضه شماره ۳۲۷۰/۳۴۷۷ - ۲۴/۳/۳۰ راجع به میتینگ متحرک حزب توده قزوین، محترماً به استحضار می‌رساند: به طوری که شهربانی مربوطه گزارش می‌دهد، عملیات مزبور به دستگیری و شرکت هدایت‌الله رضوی و عبدالله مرزبان و محمود طاهری و مرتضی رضوی و مرتضی فرهودی، حسابدار و دبیران فرهنگ و قوامی، ناظم پست بوده. به طور کلی این قبیل میتینگها بر علیه هیأت حاکمه ناشی از افکار و به دستگیری همین اشخاصی که موسس و کارکنان اصلی حزب توده آن جا می‌باشند انجام می‌گیرد. و آقای قدوه، رییس فرهنگ نیز داخل حزب مزبور بوده، ولی

شخصاً در این قبیل موارد تظاهرات زنده نکرده از دور نظارت می‌نماید. ضمناً شهربانی مزبور اظهار نظر می‌نماید تصور می‌رود چنانچه اشخاص نامبرده از قزوین بروند این قبیل فعالیتها برضد اولیای امور متروک شود. مستدعی است مقرر فرمایند از تصمیم متخذه این اداره را مستحضر سازند.

رونوشت گزارش بالا در تعقیب معروضه شماره ۳۲۷۰/۳۴۷۷ - ۲۴/۳/۳۰ برای استحضار جناب آقای نخست وزیر تقدیم می‌گردد.

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

[حاشیه] : آقای دکتر فاطمی سابقه را ضمیمه و به عرض جناب آقای نخست وزیر برسانید.

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۵۰]

۵۸۲

[فرماندار قزوین به وزارت کشور، ۱۶ تیر ۱۳۲۴]

وزارت کشور، فرمانداری قزوین، شماره ۱۱۹، دفتر محرمانه

تاریخ ۱۳۲۴/۴/۱۶، پیوست: ۲ برگ

وزارت کشور

دو برگ بیانیه که یکی از طرف حزب توده شعبه قزوین و یکی از طرف انوشیروان، دانش‌آموز، فرزند آقای رییس شهربانی قزوین به فرمانداری رسیده برای مزید استحضار تقدیم می‌گردد. راجع به بیانیه حزب توده البته بر خاطر اولیای محترم امور پوشیده و مخفی نیست که سران [و] اعضای حزب توده شعبه قزوین چون از فرهنگیان و اعضای ادارات می‌باشند، هنوز پیرامون آن تحریکات و عملیاتی که در سایر شهرستانها انجام می‌گیرد، نگردیده و کمال متانت و حفظ انتظام را در هر موقع داشته‌اند و اگر سخنرانیهایی هم نموده‌اند، حتی‌الامکان سعی کرده‌اند به طور استعاره و کنایه بوده و صراحتی در تظاهر نداشته باشند. میتینگ روز ۲۶ خرداد جاری هم که داده شده عمال

اصلی آن که عبارت از خیرخواه و غیره بانوان آنها باشد از تهران به قزوین آمده و اعضای حزب توده این جا را هم وارد کرده‌اند و سخنران هم خیرخواه و بانوان بوده‌اند والا اساساً مشاهده نشده تاکنون بدین قبیل عملیات افراد حزب توده قزوین دست یازند. از قرار معلوم بر اثر گزارش اداره شهربانی چند نفری از اعضای حزب توده از قبیل آقایان عبداللّه مرزبان و رضویها و فرهودی و قوامی و سایرین که در ادارات قزوین دارای شغلی می‌باشند منتظر خدمت شده‌اند. حق این بود که اولیای امور قبل از هر اقدامی نظریه فرمانداری را جلب نمایند، حال که استفساری به عمل نیامده و در اثر این انتظار خدمت آتش غضب آقایان مشتعل و به انتشار بیانیه مبادرت نموده‌اند و در بلندگو نیز در اطراف بیانیه خود توضیحاتی داده‌اند و اگر این رویه به این وضع ادامه پذیرد برای قزوین که تا به حال خطه آرامی بوده و همه گونه مراقبت به عمل آمده که مثل سایر شهرها بی‌نظمی رخ ندهد، ثمره مقبولی نخواهند داشت. بدین لحاظ و هم از نقطه نظر مسئولیتی که طبق قانون در قسمت حفظ و انتظام و سیاست محل به عهده فرمانداری است صلاح می‌داند با اولیای وزارتخانه‌های مربوطه مذاکره فرماید که آقایان مزبور را از انتظار خدمت خارج، زیرا با این حال جز تولید فساد چیز دیگری نخواهد بود. باز هم به عرض می‌رساند که در قسمت آقایان مخصوصاً شیخ عبداللّه مرزبان که شخص مسن و واقعاً مردی مجرب و فرهنگ دوست و خدماتی شایان در این شهر به فرهنگ نموده، به هیچ وجه صلاح نیست که منتظر خدمت بماند. خصوصاً آن که وضعیت زندگی او نیز به هیچ وجه خوب نیست.

فرماندار شهرستان قزوین [امضا]

[حاشیه] : موضوع مربوط به اداره سیاسی است با دو برگ ضمیمه آن به اداره مربوطه ارسال

شود. ۴/۲۱

[۲۹۳۰۰۵۶۳۲ - ۱۳۵ ف ۵ ب الف ۱]

۵۸۳

[حزب توده ایران، کمیته ولایتی قزوین، ۱۷ تیر ۱۳۲۴]

قابل توجه

جناب آقای فرماندار - آقای دادستان و اهالی محترم قزوین

آقای رییس شهربانی برای مشوب کردن اذهان عمومی دیروز عصر اعلامیه رسمی به شماره ۱۸۷۹ - ۲۴/۴/۱۶ مبنی بر این که حزب توده ایران در قزوین در صدد آشوب و اختلال نظم برآمده منتشر نموده است. کمیته ولایتی قزوین مضمون این اعلامیه سراپا دروغ را جداً تکذیب نموده و اطمینان می‌دهد حزب توده قزوین چنان که با عملیات خود نشان داده هیچ وقت در صدد ایجاد اختلال نظم و آرامش شهر نبوده و نخواهد بود. در موقعی که از طرف حزب توده سخنرانیهایی بسیاری داده می‌شد، از طرف اداره شهربانی مستقیماً یا غیرمستقیم شایعات دروغی در بازار انتشار می‌دادند که حزب توده در صدد غارتگری است پس از برگزاری میتینگها و تظاهرات عملاً کذب این شایعات بر همه اهالی ثابت می‌گردد. افراد حزب توده ایران در قزوین همه اهل این شهر هستند که مردم به سوابق زندگی و شغل آنها کاملاً آشنایی دارند و هیچ وقت حاضر نیستند نظم شهری که کودکان و زنان و اقوام آنها زندگی می‌کنند مختل شود. چون اخیراً پرده از روی اعمال ریاکارانه رییس شهربانی برداشته شده است برای ابقای خود در قزوین به وسایل ننگین متشبت و می‌خواهد نظم و آسایش شهر را از بین برده و مسئولیت امر را متوجه این حزب نماید.

ما به تمام اهالی این شهر همان طور که بارها ثابت کرده‌ایم اطمینان می‌دهیم بیشتر از رییس شهربانی به آسایش همشهریهای خود علاقه‌مند بوده و از این توطئه ننگین تنفر خود را ابراز و توجه مقامات مسئول را به حفظ آسایش اهالی محترم جلب می‌نماییم.

کمیته ولایتی حزب توده ایران - قزوین

[۲۹۳۰۰۲۱۲۰ - ۱۳۰ ظ ۴ ب آ ۱]

۵۸۴

[عبدالصمد کامبخش به رییس کل شهربانی، ۱۸ تیر ۱۳۲۴]
وزارت کشور، شهربانی کل کشور، رونوشت نامه واصله
از طرف آقای کامبخش، مورخه ۲۴/۴/۱۸

آقای رییس کل شهربانی

نامه‌ای را که توسط این جانب از قزوین فرستاده شده است عیناً ارسال می‌دارم. اطلاعات خود این جانب هم از این قرار است:
در اثر بی‌لیاقتی رییس شهربانی قزوین رونوشت گزارش محرمانه - مستقیم سراپا کذب ایشان که به موجب انتظار خدمت و انفصال یک عده از کارمندان باسابقه و دبیران مدارس قزوین شده در دسترس اشخاص قرار گرفته است.
در این گزارش که اصل آن نزد جناب عالی است، عده پنج هزار نفری را که قطعات عکس آن نزد این جانب موجود و نمونه‌ای از آن در روزنامه رهبر چاپ شده بود، دویست نفر قلمداد گشته و خدمتگزاران واقعی و بانیان فرهنگ قزوین که در رأس آنها آقای عبادالله مرزبان قرار دارد، ارازل و اوباش نامیده شده‌اند. بدیهی است عمل آزادی‌کش و خلاف قانون دولت که بهانه آن هم یک چنین گزارش سراپا کذبی است بین اهالی تولید عصبانیت فوق‌العاده نموده، علی‌الخصوص که آقای رییس شهربانی هم به جای فرو نشاندن این عصبانیت مردم خود مبادرت به صدور اعلامیه‌ها و آگهیهای تحریک‌آمیز می‌کند. بدین طریق آقای رییس نالایق شهربانی قزوین که کاش فقط نالایق بود شهر آرام و ساکتی را می‌خواهد مبدل به کانون آشوب و بی‌نظمی بکند. بر حسب

وظیفه نمایندگی که دارم و از آنجایی که با روحیه محل کاملاً آشنا هستم باقی ماندن این رییس شهربانی را موجب فساد می‌دانم. این است که مراتب را اطلاع می‌دهم تا جنابعالی هم عیناً وزارت کشور را مسبوق سازید تا اگر پیش‌آمد سویی رخ داد (رخ دادن آن هم حتمی است) مسئولین امر اظهار بی‌اطلاعی نکنند. با تقدیم عرض ارادت.

محل امضا کام‌بخش نماینده مجلس شورای ملی ۲۴/۴/۱۸

رونوشت با اصل یکسان است.

[۲۹۳۰۰۲۱۲۰ - ۱۳۰ ظ ۴ ب آ ۱]

۵۸۵

[عبدالصمد کامبخش به وزارت کشور، ۲۰ تیر ۱۳۲۴]

عبدالصمد کامبخش، نماینده مجلس

وزارت کشور

در تاریخ ۲۴/۴/۱۸ مراسله‌ای راجع به تحریکات خطرناک خدایاری، رییس شهربانی قزوین به اداره کل شهربانی نوشتم و تقاضا کردم که عیناً از نظر وزارت کشور بگذرانند و البته تاکنون از مفاد آن مطلع شده‌اید.

تلگرافی هم دیروز واصل شد که عیناً به پیوست ارسال می‌دارم، رونوشتی هم از آگهی رییس شهربانی که به منظور تحریک منتشر شده و خود بهترین دلیل ایجاد مقدمه آشوب است و عین آن را هم به آقای کلانتری، مدیر کل وزارت کشور و آقای رییس کل شهربانی ارائه داده‌ام ضمیمه نمودم.

بنابراین مدارک سوء نیت و تهیه موجبات اغتشاش در شهر قزوین که تاکنون کوچکترین نگرانی نسبت به آن جا وجود نداشت محرز است، از دو حال خارج نیست یا این سوء نیت مربوط به شخص رییس شهربانی است که سابقه غرض با یک عده از

آزادی خواهان دارد و بر علیه آنها گزارش مغرضانه هم داده است یا به دستور آقای صدر می باشد. اگر رییس شهربانی شخصاً مبادرت به یک چنین اعمال مجنونانه می نماید، البته صلاح این است که فوراً احضار گردد و اگر دستور خاص صادر شده است و ایشان باید آن جا باقی بماند این جانب از خود نسبت به جریانات بعدی سلب مسئولیت می نمایم و در صورت رخ دادن پیش آمدی مسئولیت آن کلاً متوجه وزارت کشور خواهد بود، زیرا طبق همین سند من قبل از وقوع واقعه خبر داده ام. با تقدیم عرض ارادت

[امضای کامبخش] ۲۴/۴/۲۰

[حاشیه]: رونوشت برای استحضار مقام نخست وزیری و صدور دستور مقتضی

[۲۹۳۰۰۲۱۲۰ - ۱۳۰ ظ ۴ ب آ ۱]

۵۸۶

[کمیته ولایتی حزب توده ایران، قزوین به کمیته مرکزی حزب توده ایران

۲۰ تیر ۱۳۲۴]، حزب توده ایران، قزوین، رونوشت، شماره ۱۹۷

تاریخ ۲۴/۴/۲۰

کمیته مرکزی حزب توده ایران

ساعت ده بعد از ظهر روز چهارشنبه ۱۹ تیر ماه چند تن از چاقوکشان شهر که سابقه شرارت و محکومیت جنایی دارند، در حالی که سوار درشکه بوده و کاردهای لخت در دست داشته اند در خیابانها حرکت کرده و نسبت به افراد حزب توده ایران هتاکی و فحاشی نموده اند. قرائن و امارات نشان می دهد که آقای رییس شهربانی قبلاً از این توطئه با اطلاع بوده و در مقام جلوگیری برنیامده است. تشکیلات حزب توده ایران در قزوین این تحریکات را با کمال خونسردی تلقی نموده و همواره برای حفظ نظم و آرامش شهر جدیت و مراقبت می نماید.

کمیته ولایتی حزب توده ایران - قزوین [امضا و مهر حزب توده کمیته ولایتی قزوین]

[۲۹۳۰۰۲۱۲۰ - ۱۳۰ ظ ۴ ب آ ۱]

۵۸۷

[عبدالصمد کامبخش، تیر ۱۳۲۴]

عبدالصمد کامبخش، نماینده مجلس

آقای رییس شهربانی کل کشور

از پاسخ جناب عالی به تلگراف کمیته ولایتی قزوین چنین دریافتیم که مایلید نسبت به تحریکات رییس شهربانی آن جا اطلاعات کافی تری به دست آورید. اینک جریان را که خود تحقیق کرده ام شرح می دهم:

این جانب اطلاع یافتیم که وضع شهر آشفته است و امکان اتفاقات و وقایع نامطلوبی می رود، به جناب عالی هم شرحی در این باب نوشتم و خود برای چند ساعت به آنجا مسافرت نمودم. ضمن میتینگ بزرگی که با حضور چند هزار نفر از وجوه اهالی داده شده، موجبات تسکین افکار را فراهم ساختم، ولی اگر اقدامات بعدی نباشد باز هم نگرانی باقی است.

و اما حقیقت امر:

آقای رییس شهربانی قزوین در گزارش خود راجع به میتینگی که با حضور آقای خیرخواه در قزوین داده شده بود اسامی برخی از اشخاص محترم این شهر را به زشتی می برند و میتینگ دهندگان را اراذل و اوباش می خوانند. با این که حتی در بخشنامه غیرقانونی و ارتجاعی وزارت فرهنگ هم قید نشده است که اگر کسی در بین جمعیت بود و اظهاراتی بر علیه دولت نمود مسئولیتی دارد، مضمون گزارش طوری بوده است که عده ای از بهترین کارمندان دولت بدون جهت روی نظر خاصی منتظر خدمت و بیکار

شده‌اند. به قرار تحقیق آقای رییس شهربانی قبلاً اصطکاکهای شخصی و خصوصی با چند نفر از این آقایان داشتند و مخصوصاً چند روز قبل راجع به ارائه پیس به شهربانی بین آنها اختلافاتی پیش آمده بود است و آقای رییس شهربانی از این موقعیت استفاده می‌کنند و قضایا را دگرگون جلوه‌گر می‌سازند.

کمیته ولایتی اعلامیه اعتراض آمیزی در این موضوع صادر می‌کند و بدین ترتیب تصور می‌رود که جنبه محلی موضوع پایان یافته است.

ولی آقای رییس شهربانی که منظورشان اخلال و ماهی گرفتن در آب گل‌آلود است به امضای پسر خوانده خود، انوشیروان، شاگرد کلاس پنج ابتدایی اعلامیه تحریک‌آمیز بالابلندی زیر عنوان «پاسخ بیانیه منتشره حزب توده مفتضح قزوین با مشت» صادر و منتشر می‌نماید. (البته شهربانی قزوین حسب‌الوظیفه نسخ تمام این بیانیه‌ها را برای شهربانی کل فرستاده و لازم نیست ضمیمه کنم).

بلافاصله آگهی رسمی دیگری به شماره ۱۸۳۹ مورخه ۲۴/۴/۱۶ به امضای خود پاسیار خدایاری، رییس شهربانی مبنی بر این که حزب توده ایران در صدد آشوب است منتشر و بیش از پیش به وخامت اوضاع می‌افزاید.

کمیته ولایتی قزوین طی آگهی مختصری خطاب به فرماندار و دادستان نسبت به شایعات منتشره از طرف شهربانی ابراز انزجار نموده و متذکر می‌شود که کمال مراقبت را در حفظ شهر خواهد داشت.

در عین حال کمیته ولایتی حس می‌کند که اعلامیه‌های رییس شهربانی یک نوع زمینه‌سازی برای ایجاد اغتشاش است که منشاء آن خود شهربانی خواهد بود. فعالیت‌هایی هم در این زمینه در بازار و بین کسبه از طرف پلیس دیده می‌شود. روز چهارشنبه ۱۹ تیر ورقه چاپی به امضای کمیته باباشملهای قزوین صادر می‌شود که البته عین آن را ملاحظه فرموده‌اید. مضمون تقریبی ورقه این است که تاکنون دسته انتظامی شهربانی مانع

عملیات آنها بوده است و تلویحاً این طور می‌فرمایند که حالا دیگر مانعی نیست و آنها به عمل خواهند پرداخت.

با این که این ورقه رسماً در چاپخانه اتحاد به طبع رسیده آقای رییس شهربانی در صدد تعقیب برنیامدند و معلوم ساختند که دست خودشان در کار بوده است. همان شب تهدید، به صورت عمل به خود می‌گیرد. عده‌ای از چاقوکشان شهر که سابقه شرارت و محکومیت جنایی دارند، سوار چند درشکه [و] کاردهای لخت در دست، علناً در شهر حرکت می‌کنند و به افراد حزب توده فحاشی می‌نمایند. البته از طرف حزب هیچ‌گونه عکس‌العملی ابراز نمی‌شود.

موضوع به قدری علنی بود که فردای آن شب، فرماندار طی مراسله‌ای فوری با ذکر اسامی این چاقوکشها تعقیب فوری آنها را خواستار می‌شود.

به طوری که به من اطلاع داده‌اند پس از آن که عده‌ای از این آقایان به شهربانی جلب می‌شوند، اعتراض می‌کنند که ما به دستور شما به این عملیات مبادرت نموده‌ایم و حالیه هم مورد تعقیب شما واقع می‌شویم و در نتیجه چند نفر از آنها را مستخلص می‌نمایند: (این موضوع را من به دادستان هم نوشته‌ام که تعقیب نمایند). ضمناً به قراری که شایع است این چاقوکشها جزو گارد مخصوص چاقوکشان آقای سیدضیاءالدین هستند که گاه به گاه در مواقع لازم برای آمدن جلو مجلس و تظاهرات دیگر با کامیون به طور دسته‌جمعی به تهران می‌آیند و خرج سفر و فوق‌العاده هم دریافت می‌نمایند.

برای روشن شدن قضایا در جلسه‌ای با حضور آقایان فرماندار و شهردار (که رییس فرهنگ هم بعداً وارد شد) از آقای رییس شهربانی سؤال کردم که چطور شد گزارشی بدون دقت به حقایق امر داده‌اند. ایشان اظهار کردند که اگر من چنین گزارشی داده باشم بی‌شرف هستم و به قدری با صراحت گفتند که جای تردیدی نماند از این که یا گزارش نداده‌اند و یا صفتی که گفتند صدق می‌کند.

چون خود من گزارش را خوانده‌ام و به علاوه روی این گزارش وزارتخانه‌ها عمل کرده‌اند و عده‌ای بی‌جهت از کار برکنار شده‌اند و عین گزارش هم موجود است، مراتب را گفتم و ایشان اظهار کردند که قطعاً به منظور معینی مطالبی یا در قزوین و یا در تهران به امضای ایشان جعل شده و به وزارتخانه‌ها فرستاده شده است.

البته قضیه کسب اهمیت کرده، موضوع جعل به میان آمد و معلوم شد که در هر صورت دستهایی با سرنوشت اشخاص و مردم به طریق مختلف بازی می‌کنند. لازم آمد قضیه از نظر تعقیب جاعل مورد بررسی قرار گیرد، لذا در حضور فرماندار و رؤسای نامبرده مراتب را متذکر شدم و به دادستان نوشتم که در حدود اختیارات خود موضوع را تعقیب نماید.

در هر صورت تصدیق دارید که جریان بسی نامطلوب است. خود آقای رییس شهربانی هم معترف بودند و در همان مجلس رسماً اظهار کردند که من دیگر نمی‌توانم این جا بمانم. من هم این موضوع را تصدیق می‌کنم و عواقب ماندن ایشان را وخیم می‌بینم.

این نامه را در روزنامه هم منتشر خواهم کرد هم اهالی قزوین و هم مردم سایر شهرستانها از جریان مسبوق گردند و اگر اصراری برای ابقای شخص خدایاری و عدم رسیدگی به موضوع بشود متوجه باشند که رویه خاصی در بین است تا با جعل مطالب و یا دگرگون جلوه دادن حقایق موجبات اختناق دموکراسی و اشخاص آزادی‌خواه فراهم گردد.

البته در یک چنین صورتی که قانون و مقرراتی در بین نباشد و یا اگر در بین باشد، رؤسای شهربانیها جنبه حکومتهای خود مختار را به خود بگیرند، اعلامیه بدهند و دسته‌بندی بکنند، مردم هم مجبور خواهند بود برای حفظ حق مسلم خود برای خودشان آزادی عمل قایل شوند و خواهند شد.

عبدالصمد کامبخش

[حاشیه] : مواد شرح بالا جهت استحضار و اقدام به وزارت کشور ارسال می‌گردد. ۲۴/۴/۲۲]

[امضا]

[۲۹۳۰۰۲۱۲۰ - ۱۳۰ ظ ۴ ب آ ۱]

۵۸۸

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۱ مرداد ۱۳۲۴]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، دایره محرمانه

شماره ۲۴/۵/۱، تاریخ ۱/۴۲۸۶/۴۶۲۸

وزارت کشور

تعقیب معروضه‌های شماره ۳۴۷۷/۳۷۷۰ - ۲۴/۳/۳۰ و ۴۳۰۴/۳۶۹۳ - ۲۴/۴/۱۹
محترماً به استحضار می‌رساند: طبق گزارش شماره ۵۸ - ۲۴/۴/۲۱ شهربانی قزوین پس
از صدور ابلاغ حکم انتظار خدمت و معافیت چند نفر از کارمندان فرهنگ، آقای قدوه،
رییس فرهنگ با کمال حرارت شروع به فعالیت و برای کارمندان دبیرستان و دبستانها و
دانشجویان مذاکراتی می‌نماید تا بتواند آنها را به نوشتن عریضه وادار کند که اشخاص
منظور مجدداً به خدمت ابقا شوند، و در نتیجه اقدام قدوه روز ۲۰ ماه جاری بیانیه [ای]
به نام چهل نفر محصلین در شهر منتشر گردیده که شهربانی قزوین نظریه داده، هرگاه
یک نفر بازرسی عالی رتبه بدان جا اعزام گردد معلوم خواهد شد بیانیه از طرف
دانش‌آموزان نبوده و موسس و محرک اصلی نشر بیانیه، آقای قدوه و کارمندانی که از
خدمت معاف شده، بوده‌اند و بدین وسایل قصداً اجرای نیت خود را دارند. یک برگ
رونوشت بیانیه منتشره جهت مزید اطلاع به ضمیمه تقدیم می‌گردد.

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۵۰]

۵۸۹

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۸ مرداد ۱۳۲۴]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، محرمانه، مستقیم

وزارت کشور

برطبق گزارش شماره ۹۶ شهربانی قزوین ذیلاً معروض می‌دارد: عصر ۲۶ ماه جاری از طرف حزب توده به وسیله بلندگو سخنرانی اظهار نمودند: صدراشراف که از طرف اکثریت نمایندگان مجلس مشغول کار شده به عرایض زحمتکشان ستمدیده رسیدگی نمی‌کند و قصد دارد ملت ایران را بیچاره‌تر کند. بعدها جواب او را با مشت [و] توی دهنی خواهیم داد. حاجی احتشام در دهکده ليقوان تبریز به وسیله عمال دولت و سرتیپ درخشان اسلحه به دست آورده، چهار نفر از حزبی [ها] را کشته. این مرد صد ساله دیکتاتوری طلب دوره محمدعلی میرزا و صدراشراف قصاب باغشاه به چنین اقدامی مبادرت و خود او هم کشته شده، ما به کلیه حزبیهای آذربایجان هر یک می‌گوییم امیدواریم مانند دوره اول مشروطیت با بودن قوای روسی تزاری در آذربایجان جوانان آزادی‌خواه برای پیروزی مشروطیت همت گماشته‌هایی هم که ارتش دلیر دمکرات سراسر گیتی را امیدوار به آزادی نموده است وقت آن است که آذربایجان با کمک روشنفکران علم آزادی را برافراشته ملت بدبخت را نجات دهند.

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی

رونوشت گزارش فوق برای استحضار خاطر محترم جناب آقای نخست وزیر تقدیم

می‌گردد. ۵۳۱۱ - ۲۴/۵/۲۸

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

[حاشیه]: ملاحظه فرمودند بایگانی شود.

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۵۰]

۵۹۰

[شهربانی قزوین به شهربانی کل کشور، ۳۱ شهریور ۱۳۲۴]
 وزارت کشور، رونوشت گزارش شهربانی قزوین به شماره ۱۳۴
 محرمانه، مستقیم

شهربانی کل کشور - اداره دفتر کل

ساعت ۱۹، ماه ۳۰ جاری از طرف حزب توده قزوین به وسیله بلندگو سخنرانی نمودند که خلاصه آن را استحضاراً به عرض می‌رساند:

عمال دولت فعلی به وسیله سرمایه‌داران بر علیه آزادی‌خواهان دست به عملیات بزرگی زده و در موضوع انقلاب شمال عده [ای از] تبریزیهای مجهول‌الهویه بر علیه آزادی‌خواهان و توده قیام نموده، ده نفر از جوانان آزادی‌خواه را شهید کرده‌اند. در صورتی که چهار سال است صدها هزار جوانان آزادی‌خواه بر علیه دست‌نشانده‌های سیدضیاءالدین مبارزه می‌نمایند، عمال دولت فعلی در دنیایی که امروز عموم آزادی‌خواهان در حمایت عدالت‌زندگانی می‌کنند، می‌خواهند در ایران آزادی را محو و نابود سازند. از لندن به وسیله آقای تقی‌زاده سفیر کبیر ایران به مقام نخست‌وزیر تلگرافی مخایره و صدها از روزنامه‌های انگلستان از عملیات دولت ایشان نسبت به آزادی‌خواهان در شگفت می‌باشد. و سخن می‌رانند، حتی رادیوی فرانسه نیز در این خصوص انتقاداتی کرده، دولت فعلی و سیدضیاءالدین با کمک پول و قوایی که در اختیار خود دارند، زورگویی را شعار خود ساخته و شب ۲۸ ماه جاری کلوپ حزب توده را در تهران اشغال و مقداری اثاثیه آن جا را به یغما برده‌اند. روز ۲۹ ماه جاری آقای ایرج اسکندری وسیله تلفن با نخست‌وزیر مذاکره، در نتیجه فرموده‌اند: اثاثیه کلوپ را

تحويل بگيرند. آقای ایرج اسکندری به کلوپ رفته، می‌بیند قضیه تحويل دادن اثاثیه در بین نیست و آقای معاون دادستان در آن جا حضور دارند و موضوع بازرسی است. آقای ایرج هم مراجعت می‌نمایند، ولی محمد یزدی که از حزب توده نیست در حوض محل حزب توده دو دانه کلید به دست آورده و در اطراف آن شروع به بازرسی و تصور کرده‌اند کلیدها مربوطه به مخازن بمب و مهمات حزب توده است، در صورتی که این تصورات به کلی خالی از حقیقت می‌باشد. عملیات سرلشکر ارفع نسبت به حزب توده نظیر عملیات دوره دیکتاتوری و مختاری می‌باشد. در روزنامه اطلاعات بیانیه انتشار داده است، عده‌ای از افسران ارتش متهم به داشتن کارت از حزب توده بودند که دستگیر و به نقاط دوردست آنها را انتقال داده‌اند، در صورتی که خود سرلشکر ارفع قصد کودتا داشته و توده اطلاع دارد. خودشان مسبب این عملیات بوده‌اند و حالیه عکس‌العمل وانمود می‌نمایند. آنها با قوای ارتش و ما با نیروی ایمان و از خودگذشتگی مبارزه می‌نماییم.

کفیل شهربانی قزوین سربهر سراجی امضا

رونوشت برابر اصل است.

[۲۹۳۰۰۲۱۲۰ - ۱۳۰ ظ ۴ ب آ ۱]

۵۹۱

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۲ مهر ۱۳۲۴]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، دایره محرمانه

شماره ۱/۷۴۷۵/۹۰۱۸، تاریخ ۲۴/۷/۲۲، محرمانه

وزارت کشور

محترماً رونوشت گزارش شماره ۱۵۵ - ۲۴/۷/۱۴ شهربانی قزوین را ذیلاً معروض

می‌دارد:

ساعت ۱۸ روز ۱۳ ماه جاری از طرف حزب توده به وسیله بلندگو سخنرانی نمودند. خلاصه آن را ذیلاً به عرض می‌رساند. محمدناصر قشقایی به مجلس شورای ملی و نخست وزیر تلگراف نموده که از پیش آمد شهریور ماه ۱۳۲۰ تاکنون با حب میهن پرستی عهده دار امنیت فارس بوده و از هر گونه اغتشاشات جلوگیری نموده ام و حال بدین وسیله به عرض می‌رسانم که از این تاریخ خود را مسئول نمی‌دانم. محمدناصر قشقایی در این مدت از اوضاع مجلس و رؤسای دولت دل‌تنگ بوده، فقط وجدان میهن خواهی او را به کار واداشته بود. پس از خاتمه دوره رضاخانی تاکنون چندین رئیس دولت روی کار آمده هیچ کدام نتوانسته‌اند بهبودی کشور را فراهم نمایند. با وضعیت فعلی مدیران جراید آزادی خواه را زندانی می‌کنند، صدرالاشراف و حکومت نظامی تهران زورگویی و قلدری را پیش گرفته همان دوره دیکتاتوری را تجدید و مردان آزادی خواه را زندانی نموده‌اند، در صورتی که در دنیای امروزه کلیه ملل جهان آزاد و حتی در هندوستان برای شانه خالی کردن از زیر بار دولت استعماری شروع به جنگ نموده‌اند. آزادی خواهان ایران هم با نیروی ایمان و حقیقت‌گویی مبارزه می‌نمایند و امیدوارند به زودی این رژیم را برهم زده آزادی را برقرار ساخته تا عموم هم میهنان عزیز در سایه عدالت با آزادی به زندگانی خود ادامه دهند. رونوشت به نخست وزیر تقدیم شده.

رئیس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

[۲۹۳۰۰۲۱۲۰ - ۱۳۰ ظ ۴ ب آ ۱]

۵۹۲

[رئیس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۱۴ آبان ۱۳۲۴]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، دایره محرمانه، محرمانه

وزارت کشور

محترماً رونوشت گزارش مورخه ۳۲۴/۸/۵ شهربانی قزوین را ذیلاً معروض

می‌دارد:

ساعت ۱۸ روز چهارم ماه جاری از طرف حزب توده به وسیله بلندگو شروع به سخنرانی نمودند، خلاصه آن را برای استحضار ذیلاً به عرض می‌رساند.

آقای صدرالاشراف در مدت پنج ماه نخست وزیری خود به دستور استعمارطلبان و کمپانیهای استعماری شروع به عملیات دیکتاتوری و ظلم و جبر نسبت به آزادیخواهان روا داشته، حتی به کمک قوای ارتش چندین نفر جوانان آزادیخواه را کشته و یا توقیف نموده و روزنامه‌های آزادیخواه را توقیف نمودند و خیال نکردند در این دوره آزادی جهان نمی‌توان دیکتاتوری را برقرار نمود. ما بر علیه استفاده‌جویان مبارزه نمودیم و خواهیم نمود. فعلاً به جای آقای صدرالاشراف، آقای حکیم‌الملک با اکثریت ۷۵ رأی انتخاب شده‌اند. از لندن چند نفر از روزنامه‌نگاران آزادیخواه ایران دعوت شده بودند که بایستی آقای ایرج اسکندری، مدیر روزنامه رهبر اعزام شوند، چون ایشان به کنگره بین‌المللی حزب کارگر که در پاریس مفتوح شده از طرف کشور ایران رفتند آقای خلیلی، مدیر روزنامه ستاره به لندن رفتند. و ضمناً اظهار داشتند در انتخابات فرانسه از پانصد وهفتاد نفر نمایندگان مجلس دویست‌وسی‌وشش نفر از حزب کمونیست تعیین و اکثریت مجلس را آزادیخواهان کمونیست و دموکرات تشکیل خواهد داد. جوانان، همشهریان عزیز در این موقع باریک و بحرانی کشور از خواب غفلت بیدار و تا فرصت باقی است کمک کنید بر علیه رشوه‌خواران مبارزه کنیم. پیروزی با ما است. استعمارطلبان و

سرمایه‌داران در نظر دارند برای همیشه زمام امور کشور را در دست داشته باشند، ولی حزب ما به زودی به مقصود خود که آزادی کشور است نایل خواهد شد، اگر غفلت کنید پشیمان خواهید شد؛ پشیمانی هم سودی ندارد.

رونوشت جهت استحضار جناب آقای نخست وزیر تقدیم می‌گردد.

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

[۲۹۳۰۰۲۱۲۰ - ۱۳۰ ظ ۴ ب ۱]

۵۹۳

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۱۸ دی ۱۳۲۴]

وزارت کشور شهربانی کل کشور، شماره ۱۱۲۴۸، تاریخ ۲۴/۱۰/۱۸

محرمانه، مستقیم

وزارت کشور

گزارش شماره ۲۳۳ شهربانی قزوین ذیلاً معروض می‌گردد:

ساعت ۱۵ روز جمعه ۱۴ ماه جاری چهار نفر از منتسبین به حزب توده در سالن سینمای ایران سخنرانی نمودند که خلاصه آن را به شرح زیر به عرض می‌رساند:

مهندس سپهبدی اظهار داشت: جوانان آزادی‌خواه باید در این نهضت دموکراتی مستعد شده، جانفشانی نمایند. دکتر افضل بیان نمود: سیدضیاءالدین باعث بیچارگی ملت ایران شده صدر و حکیم‌الملک از طرف سیدضیاءالدین بودند که کار کشور را به این جا کشانیدند؛ حالیه هم قصد دارند بیش از این اهالی ایران را دچار بدبختی نمایند. سیدمرتضی رضوی اظهار نمود: اولیای امور و حکومتی که روی کار آمدند نتوانستند امورات ایران را اصلاح نمایند، فقط قصدشان این بود جیب خود را از مال ملت پر کرده و

به امریکا برده بخورند و اغلب آنها تذکره گرفته‌اند که به امریکا بروند، مخصوصاً عباس مسعودی، مدیر روزنامه اطلاعات و نماینده مجلس در یک شماره اطلاعات نوشته: نمایندگان سیاسی انگلیس و امریکا در کنفرانس به کار ایران رسیدگی خواهند کرد. در این موضوع خیلی اشتباه نموده، زیرا ملت ایران داخل جنگ نشده ما به متفقین کمک کردیم که فاتح شدند و استقلال ایران را تصدیق و امضا نمودند، دیگر توسل به آنها لزومی نداشت، حالا هم ما قول می‌دهیم همین که آزادی ملت برقرار شود ایران امنیت کامل خواهد داشت. سپس محمدرضا قدوه، رئیس سابق اداره فرهنگ قزوین اظهار داشت: من از طرف آقای کامبخش به اهالی قزوین مژده می‌دهم پنج میلیون ریال برای حریق زدگان قزوین در مجلس تصویب شد، ولی آقای مجد برای اهالی قزوین کاری نکرد گویا او هم قصد دارد به امریکا برود. در خاتمه اظهار داشتند هفته آتیه سخنرانی نخواهیم داشت.

رونوشت برای استحضار خاطر محترم جناب آقای نخست وزیر تقدیم می‌گردد.

رئیس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۵۰]

۵۹۴

[رئیس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، بهمن ۱۳۲۴]

وزارت کشور، اداره سیاسی، شماره ۱۴۲۵۴ - ۱/۱۲۰۹۲

وزارت کشور

محترماً رونوشت گزارش شماره ۲۵۳ - ۳۲۴/۱۱/۶ شهربانی قزوین ذیلاً معروض

می‌گردد:

ساعت ۱۵ روز جمعه پنجم ماه جاری بنابه دعوت شفاهی که قبلاً از طرف حزب توده شده بود مجلس سخنرانی در سالن سینمای ایران با حضور جمع کثیری از طبقات مختلفه تشکیل گردید که خلاصه آن را ذیلاً به عرض می‌رساند:

۱- دکتر محمدعلی افضل‌ی اظهار داشت: با سیاست امروزه کشور باید با مساعدت آزادی‌خواهان اقدام و دوره دیکتاتوری رضاخان را به کلی از بین برد و تشکلات جدیدی روی کار آید تا کارگران و کشاورزان و روشنفکران در سایه آزادی کامل زندگانی نموده و دست استعمارطلبان را کوتاه نماییم.

۲- قوامی، یک نفر از توده‌ایها بیان نمود: پس از خلع سلطنت قاجاریه، رضاخان ظاهراً با کمک آزادی‌خواهان به نام حکومت ملی مشغول اصلاحات کشور گردید. اول خیانت آن دوره این بود که تقی‌زاده امتیاز نفت را سی و دو سال به نفع اربابان خود تمدید و ملت گرسنه ایران را دچار فلاکت و بدبختی نمود و حالیه موقع آن رسیده که دست به دست داده ملت بیچاره کشور را از چنگال انگلیسها نجات داده و زندگانی نوینی فراهم نماییم.

۳- محمدرضا قدوه اظهار داشت: اکنون وقت آن رسیده است که با جنبش ملی و رشد آزادی‌خواهی، دست انگلیسها را از مملکت خودمان کوتاه و با کمک کارگران و کشاورزان و روشنفکران میهن عزیزمان را [از] زیر بار استعمارطلبان و بیگانگان نجات دهیم و ظلم و ستم را کاملاً مرتفع سازیم. مجلس ساعت ۱۷ خاتمه یافت.

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی امضا

رونوشت شرح بالا برای استحضار جناب آقای نخست وزیر تقدیم می‌شود.

به جای وزیر کشور فریدونی

۵۹۵

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۱۹ اسفند ۱۳۲۴]
 وزارت کشور، تاریخ ۱۳۲۴/۱۲/۱۹، شماره ۱۵۶۲۵/۱۲۹۰۸/۱، محرمانه

وزارت کشور

بر طبق گزارش شماره ۲۷۲ - ۲۴/۱۲/۱۱ شهربانی قزوین معروض می‌گردد:
 روز جمعه دهم ماه جاری ساعت ۱۵ مجلس سخنرانی از طرف حزب توده در سالن
 سینمای ایران تشکیل و عده‌ای از طبقات مختلفه حضور به هم رسانیده بودند. بدو
 سپهبدی راجع به بسته شدن کلوپ حزب توده در مرکز از طرف سرلشکر ارفع و سرتیپ
 اعتمادمقدم که اخیراً ایشان از کار برکنار و مجدداً کلوپ مفتوح و به این مناسبت
 جشن‌هایی منعقد و ثابت گردید که کسی نمی‌تواند این حزب نیرومند را نابود نماید
 بیاناتی نمودند. سپس آقای کامبخش، نماینده مجلس اظهار داشتند: من قصد نداشتم
 امروز صحبت نمایم، چون آقایان حزبیها قبلاً آگهی داده بودند که من هم صحبت خواهم
 نمود مختصری برای استحضار همشهریهای عزیز خود صحبت می‌کنم. همین طوری که
 سابقاً عرض نمودم هر دولتی که روی کار آمد ما رای اعتماد ندادیم، زیرا می‌دانستیم
 نمی‌توانند اقداماتی برای اصلاحات نمایند. دولت آقای قوام السلطنه که روی کار آمد
 قدمی برای اصلاحات برداشتند و برای مذاکره از طرف دولت همجوار ما اتحاد جماهیر
 شوروی و رفتن به مسکو پذیرفته شدند، امیدواریم موفقیت حاصل و به مقصود خود
 نایل شوند. حال که نمایندگان مجلس از تمديد دوره چهاردهم مایوس شده‌اند آقای دکتر
 مصدق پیشنهاد نموده‌اند نمایندگان تهران تا خاتمه انتخابات در مجلس باشند، ولی ما

نمایندگان حزب موافق نیستیم، البته ما اطمینان داریم نماینده خواهیم بود، ولی آقایان نمایندگان دست راست دست و پا می‌زنند، ولی نتیجه نخواهند گرفت. بر تمام ملت ثابت شده است آنها هیچ کاری انجام ندادند و همیشه در فکر منافع شخصی خود بوده‌اند. ساعت ۱۸ مجلس خاتمه یافت.

رییس شهربانی کل کشور - سر تیپ ضرابی

[۱۰۹۰۰۲ - ۹۳۲]

۵۹۶

[گزارش وزارت کشور، ۱۰ فروردین ۱۳۲۵]

وزارت کشور، اداره انتظامات، محرمانه، مستقیم، شماره ۸/م

مورخه ۲۵/۱/۱۰

وزارت کشور

عطف به تلگراف رمز شماره ۸ مورخ ۲۵/۱/۶ موضوع مسلح شدن عده‌ای در بلوک قزوین توسط سرلشکر ارفع به عرض می‌رساند: از مامورین بخش‌داریهای تابعه و مامورین انتظامی این حوزه تاکنون اطلاعی که حاکی بر چنین اقدامی از طرف سرلشکر ارفع نرسیده، لکن در بعضی اوقات شنیده می‌شد که از طرف ستاد ارتش کمک و مساعدتهایی در بعضی بخشها بر علیه حزب توده می‌شد که جنبه تبلیغاتی نداشته است، به ویژه که حزب توده همیشه مدعی بودند که از طرف آقای سیدضیاءالدین و سرلشکر ارفع از طرق مختلف کمکهای پولی و اسلحه به ذوالفقاری در زنجان و نقاط دیگر بر علیه دمکراتها و حزب توده به عمل می‌آید. در چندی قبل هم گویا عده‌ای مسلح از راه کرج و آبیک به طالقان که جزو حوزه شهرستان تهران است رفته بودند و این طور شایع بود که سرلشکر ارفع و عمال سیدضیاءالدین برای برانگیختن اهالی برضد حزب توده و برهم زدن سازمانهای حزبی آنها همه گونه فعالیتی را به خرج می‌دهند؛ چنان که شایع بود که

پس از ورود این عده مسلح به طالقان سران حزب توده آن جا فرار را اختیار کردند و افراد مسلح به سرکردگی مجتبی مولانا برگهای عضویت اتحادیه کوهستانی بین مردم توزیع می نمودند. همچنین از دو ماه قبل به این طرف که جعفر رشوند یکی از مالکین رودبار که از تهران به رودبار رفته و عده [ای] را در آن جا مسلح کرده بسیار مواظب خود بوده و هیچ گونه اطلاعی را به کسی نمی داده، این شخص با برادرها و بستگان و اقوام خود دشمن که مدتهاست در کشمکش و نزاع می باشند و در مرکز و قزوین پرونده زیادی دارند. عملیات اخیر او را مرتباً در گزارشهای محرمانه به استحضار وزارت کشور رسانیده از فرماندهی قزوین نیز گزارشهایی به ژاندارمری کل کشور داده شده است؛ اگر چه فرمانده ژاندارمری کراً اظهار می نمود که با موقعیت طبس رودبار و فصل زمستان و تسلط و نفوذ او در محل هیچ گونه اقدامی برای دستگیری و خلع سلاح نامبرده و همراهانش میسر نیست، اکنون به طوری که معلوم شده، فرمانده مزبور این اظهارات را تکذیب و مدعی است که قادر به قلع و قمع جعفر رشوند می باشد، منتها باید از مرکز به او دستور داده شود. فعلاً جعفر رشوند در این محل عده زیادی مسلح دارد و به اعمال و رفتار جابرانه خود ادامه و هیچ گونه پروایی ندارد و مالکین و رعایای آن حدود را اجباراً و اضطراراً مطیع خود ساخته و حزب توده هم تاکنون نتوانسته است در این محل تبلیغاتی نماید و نمی توانند به آن جا رفت و آمد کنند. با مراتب معروضه تا به حال اطلاع صحیحی به دست نیامده که جعفر رشوند به چه وسایل اسلحه تهیه کرده است. بعضیها می گویند چون با آقای مجد، نماینده سابق دوره چهاردهم مجلس شورای ملی ارتباط کاملی دارد از ناحیه ایشان به او کمکهایی می شود. گویندگان کسانی هستند که با آقای مجد اساساً مخالفت دارند. برخی افراد حزب توده که از نظر سیاست و تبلیغات حزبی اظهار عقیده می کنند، می گویند: سیدضیاءالدین و سرلشکر ارفع به این نوع اشخاص کمکهای مادی و معنوی کرده و به آنها اسلحه داده اند. تصور می کند خبرهایی هم که در

این موضوع به وزارت متبوعه رسیده ناشی از همین افکار و احساسات بوده است. چون حقیقت امر در این جا معلوم نمی‌گردد و کسانی که مسلحانه به طالقان رفته و جعفر رشوند که در رودبار عملیات مسلحانه دارد، یقیناً با اشخاصی در مرکز ارتباط و بستگی دارند که به عقیده این جانب وسایل کشف آن در مرکز فراهم می‌باشد و مامورین آگاهی و انتظامی مرکز بهتر می‌توانند قضایا را کشف نمایند و ریشه آن را به دست آورند.

[۱۰۹۰۰۲ - ۱۸۶۴]

۵۹۷

[اعلامیه حزب توده ایران، کمیته ولایتی قزوین، اردیبهشت ۱۳۲۵]
**کسانی که با پول رأی می‌خرند - آنهایی که امروز سنگ به سینه می‌زنند
 دیروز چه کاره بودند؟**

دیروز در ورق پاره ننگینی عده‌ای معلوم‌الحال و خوش سابقه یعنی، همان کسانی که سالها است خون رعیت و کارگر را مانند زالو مکیده و دارای کروورها ثروت شده‌اند به نام اهالی قزوین عمل دائمی خود یعنی، افترا، فحاشی، دروغگویی را تکرار و با کمال بی‌شرمی نسبت بی‌حیایی به تشکیلات ما می‌دهند. ما از خوانندگان این بیانیه انتظار داریم منصفانه از روی وجدان قضاوت کنند.

آیا بی‌حیا زحمتکشان و کارگرانی هستند که با کدیمین و عرق جبین لقمه نانی برای عائله خود تهیه می‌کنند یا کسانی که امثال آقای عیسی گروه‌ای که از راه رباخواری خون هزاران نفر را در این شهر مکیده و مایملک خانواده‌ها را تصاحب کرده و مثل خوک شکم خود را از هستی دیگران انباشته است؟ بروید از آقای اکبر ساربانها بپرسید.

آیا بی‌حیا آنهایی هستند که پس از سالها رنج و مشقت و زندگی شرافتمندانه هنوز هم کمترین وسایل زندگی را ندارند یا آن سیدجلیل القدری که ملک وقفی مرحوم

حاج محمدعلی امینی (لاله دشت) را به یغما برده و پرونده جزایی او در دادگستری گیلان موجود است.

آیا بی‌حیا دهقانان لخت و عریان هستند که زندگی این آقایان را فراهم کرده‌اند یا آقای محمدعلی مجد که با دادن صد هزار تومان رشوه در انتخابات، وکالت را برای ربودن املاک زوار خرید؟ آیا بی‌حیا کارگران بیکار شرافتمندی هستند که با گرسنگی سر می‌کنند و دست تکدی جلو این مردمان پست دراز نمی‌کنند با عزت‌الله غیاثوند، پادوی سیدضیاء خائن که در زمان کودتا به معاونت فرمانداری تهران انتخاب و مدتی به کمک سرنیزه‌های قشون تزاری روس و قونسولگری در همین شهر بر علیه آزادی خواهان اقدام نمود؟ آیا ما بی‌حیا هستیم یا آن روباه مزوری که فساد اخلاقی زبازد خاص و عام است و مولودهای شهوترانی خود را انکار می‌کند؟

بله امروز اینها هستند که سنگ بازاری را به سینه می‌زنند و خود را به دروغ نماینده مردم می‌خوانند و مانند کبک همه جا از شدت کثافتکاریهای خویش سر را زیر برف کرده می‌خواهند کسبه‌ای را که امروز دچار سخت‌ترین بحرانها هستند آلت اجرای مقاصد امثال فطن‌السلطنه مجد و صدرالمعالیه قرار دهند.

همین آقایان با شرم و باحیا! هستند که در این دو روز اخیر متدرجاً از تهران وارد و وقتی احساس کردند که کاندیدهای ما قبولیت عامه دارند و بیشتر مردم به آنها رأی خواهند داد شروع به ولخرجی و تشکیل جلسات به منظور اغتشاش کردند. با آن که به تصدیق تمام مردم کوچکترین عملی که بر خلاف نظم باشد از طرف ما در مسجد شاه سرزند و با کمال متانت و بردباری داخل صدها کسبه و پیشه‌ور انتظار رسیدن نوبت را می‌کشیدیم و حتی تحمل ناملایماتی را هم کردیم، معذک این ماجراجویان فتنه‌انگیز مجبور شدند با جار و جنجال و ایجاد نفاق بین مردم به اسم بازاری و کارگر و تجزیه آنها، مقدمات بر هم زدن انتخابات را فراهم کنند و عده‌ای را به جان هم اندازند؛ ولی ما برای

آن که آنها به منظور خود یعنی ایجاد زد و خورد و برادرکشی نرسند با نظم و متانت کامل محوطه مسجد را ترک کردیم؛ ولی آنها دست از کار خود نکشیدند. آقای امیر امجد و سیدضیاء نامی به اتفاق چند نفر ماجراجو سینه‌زنان و عصاکوبان وارد بازار شدند و بساط حقه‌بازی را پهن کردند. از این آقایان باید پرسید شما و مسافری تازه وارد شما از چه وقت و از کجا کاسب و صنف شدید و چه شد که یک مرتبه به فکر بازاری افتادید و با آن سوابق ننگین طرفدار و نماینده مردم شدید. بس است کوس رسوایی فرد فرد شما سالها است بر سر بازارها زده شده؛ بی‌خود خود را به دردسر می‌اندازید. افسوس پولهایی را که برای ایجاد فتنه و خریدن رای داده بودید به باد رفت. ما نمی‌دانیم باز هم برای خرید رای سرمایه‌ای به کار خواهید انداخت یا نه، ولی همین قدر مطمئن هستیم کسبه و پیشه‌وران فهمیده ملعبه شما نخواهند شد.

ما به شما می‌گوییم اگر سه بار هم انتخابات تعطیل و توقیف شود از حق قانونی خود به هر قیمتی که باشد دست نخواهیم کشید. تحریکات شما گرگان آدمخوار ما را از مبارزه‌ای که شروع کرده‌ایم باز نمی‌دارد. ما روز به روز محکمتر و قوی‌تر می‌شویم و به کوری چشم شما تا روز نابودی دشمنان خونخوار ملت از پای نمی‌نشینیم.

شعار ما این است: مشت را با مشت و خون را با خون جواب می‌دهیم. مشت اتحاد ما قوی، خون ما پاک و اسلحه ما ایمان است.

زنده باد اتحاد ما

کمیته ولایتی حزب توده ایران - قزوین

[۲۹۳۰۰۵۶۲۲ - ۱۲۵ ف ۵ ب الف ۱]

[رییس شهربانی کل کشور به نخست وزیر، ۴ اردیبهشت ۱۳۲۵]
 وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، دایره اول
 تاریخ ۲۵/۲/۴، شماره ۱/۵۴۶/۹۳۹

جناب آقای نخست وزیر و وزیر کشور

تعقیب معروضه شماره ۸۴۴/۴۷۲ - ۲۵/۱/۲۹ طبق گزارش شماره ۲۱ - ۲۵/۱/۲۷
 شهربانی قزوین هنگام ورود ستون اعزامی از مرکز کلیه اهالی استقبال نموده و اتحادیه
 کارگران قزوین هم شرکت داشتند و رهبران آنها با زنده باد ارتش ملی ایران که ما را از
 دست بیگانه نجات می دهند، تظاهر و ساعت ۱۸/۳۰ همان روز عده ای از کارگران
 جلوی حزب توده مجتمع و آقای قدوه، رییس سابق فرهنگ قزوین ضمن سخنرانی
 اظهار داشته است: جوانان، کارگران، دهقانان همه بگویند زنده باد ارتش ایران که
 پشتیبان ما هستند، درود بر دهقانان که برای ارتش نان فراهم می کنند و کارگران که لباس
 تهیه می نمایند. امروز که نیروی ایران وارد قزوین شده در اصفهان و کرمان که نزدیکترین
 نقاط ایران به دولت ارتجاعی انگلستان است پرچم حزب نیرومند ما برافراشته شده و
 قدرت داریم هر گونه پیش آمدی نسبت به آزادی رخ دهد به قوه ارتش و روشنفکران
 جلوگیری نماییم. پس از ختم سخنرانی آقای قدوه، حسین نوری پایان میتینگ را اعلام و
 اظهار داشته است کارگران متانت خود را از دست نداده به سر کار خود بروند.

رییس شهربانی کل کشور - صفاری [امضا]

[۲۹۳۰۰۲۱۰۳ - ۱۱۳ ظ ۴ ب آ ۱]

۵۹۹

[رییس شهربانی کل کشور به نخست وزیر، ۳۰ آبان ۱۳۲۵]

وزارت کشور، اداره کل شهربانی، شماره ۱/۷۶۹۵/۱۲۰۹

تاریخ ۲۵/۸/۳۰

جناب اشرف آقای نخست وزیر و وزیر کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: طبق گزارش شماره ۹۸ - ۲۵/۸/۱۳ شهربانی قزوین روز ۱۰ آبان ماه محمدرضا قدوه، رهبر حزب توده در ایستگاه راه‌آهن سخنرانی و اظهار داشته: به هیچ وجه نیاستی از آقای قوام‌السلطنه بیم و هراس داشته باشید، زیرا دولت او پوشالی و به محض سقوط کابینه حزب دمکرات هم منحل می‌شود. باید بدانید مخارج حزب مزبور را انگلیسها می‌دهند، ما هم پشتیبان داشته و بایستی دستمان را به طرف دولت آزادی‌خواه جهان، اتحاد جماهیر شوروی دراز کنیم. در این روزها چهار حزب به حزب ما پیوسته به خصوص حزب دمکرات آذربایجان با تمام قوا کمک ما هستند. در این هنگام یکی از افراد حزب مزبور، الله‌وردی مهاجر ترک زبان به نامبرده می‌گوید، چنانچه اجازه دهید پاسبانان پاسبانی ایستگاه را خلع سلاح و اسلحه آنان را داشته باشیم. مشارالیه در پاسخ می‌گوید، ما به اسلحه آنها احتیاجی نداریم. در موقع لزوم اسلحه بهتری خواهیم داشت.

به قرار معلوم مدرسه جهت اطفال مامورین خط آهن تاسیس و هر روز از طرف فرهنگ آموزگار جهت تعلیم به آن جا فرستاده می‌شود.

از طرف رییس شهربانی کل کشور - پاسپار ۱ حسام‌وزیری [امضا]

[۱۰۹۰۰۲ - ۹۳۲]

۶..

[رییس شهربانی کل کشور به نخست وزیر، ۱۴ مهر ۱۳۲۵]
 وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره آگاهی، شماره ۱/۶۲/۷/۹۶۳۲
 تاریخ ۲۵/۷/۱۴

جناب اشرف آقای نخست وزیر و وزیر کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: شهربانی قزوین گزارش داده که روز ۶ ماه جاری آقای حسابی، دادیار دادرسی شهرستان قزوین در کلپ حزب توده جلوی بلندگو شروع به سخنرانی و اظهار داشته: موضوع تشکیل حزب دموکرات ایران در تهران و سایر شهرستانها و قزوین به طوری که شورای متحده حزب توده پیش‌بینی می‌کرد کمک بر آزادی خواهی است، ولی متاسفانه مرتجعین شکست خورده به عناوین مختلفه داخل حزب دموکرات شده، من جمله در قزوین عده‌ای از مرتجعین داخل شده‌اند. رهبران حزب دموکرات قزوین باید آن عناصر نامطلوب ارتجاعی را فوراً خارج نمایند و در این چند روزه ناصر قشقایی و برادرش خسرو به اغتشاش بزرگی دست زده‌اند. ما انتظار داریم دولت سریعاً این خانهای خائن را دستگیر و به چوبه دار بیاویزد والا ما بیکار نبوده و قیام خواهیم کرد. و ضمناً بیان داشته: چنانچه افسران ارتش خائن نباشند دستگیری این قبیل خانها خیلی آسان است نه مثل سرلشکر پورزند که زمان فرماندهی خود در راحکان عده‌ای را به کشتن داده و حالیه در مرکز بازرس ویژه شده و آن سرهنگ حجازی خائن در جنوب وارد اقدام بر ضد دولت شده و از طرفی آقای مظفر فیروز، قضیه کشف، او را به تهران آورده در تهران بازداشت و نامبرده با کمال بی‌شرمی از شهربانی فوراً به ارتش رفته به همدستان خود ملحق شده و فعلاً او نیز بازرس ویژه است. با این وضعیت چه انتظاری از ارتش می‌توان داشت و ناچاریم خودمان برای تامین استقلال کشور قیام نموده

رای

عالی در این باب اوامر لازمه صادر فرمایند.

از طرف رییس شهربانی کل کشور - پاسیاری ۱ حسام وزیری [امضا]

[۹۳۲ - ۱۰۹۰۰۲]

۶۰۱

[رییس شهربانی کل کشور به نخست وزیر، ۶ آذر ۱۳۲۵]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، تاریخ ۲۵/۹/۶

شماره ۱/۷۹۷۶/۱۲۴۳۵

جناب اشرف آقای نخست وزیر و وزیر کشور

محترماً به استحضار عالی می‌رساند: شهربانی قزوین به شماره ۱۴۰ - ۲۵/۸/۲۶ گزارش می‌دهد، روز ۲۳ آبان ماه سخنران حزب توده وسیله بلندگو اظهار داشته، روز قبل پنجاه هزار نفر کارگران وابسته به حزب توده تهران اعتصاب و از طرف حزب دمکرات ایران و مامورین شهربانی و فرمانداری نظامی از اعتصاب آنان جلوگیری و در نتیجه ضایعات و تلفاتی به کارگران حزبی وارد شده است. ما می‌دانیم مردم هم باید بدانند حزب دمکرات قلابی و با دست بیگانه تاسیس و کار می‌کند. پشتیبانی ما از کابینه قوام نتایج عکسی داده و دیده می‌شود نظریاتی را که ساعد، صدر [و] حکیمی در کابینه خود داشتند حالا در شرف انجام می‌باشد، ولی باید بدانند حزب توده بیکار ننشسته و کابینه قوام هم دوامی نخواهد داشت.

روز بعد آقای عبدالصمد کامبخش که اخیراً به آن جا رفته در کلوب حزب توده سخنرانی، بدو راجع به جریان اعتصاب کارگران و دخالت نگهبان و پلیس تهران بیاناتی نمود، سپس اضافه نموده قضیه جنوب با دست بیگانه انجام گرفته و از طرف آقای قوام نهضت ملی شناخته شده. حزب دمکرات باید بداند ما در انتخابات دوره پانزدهم پیروز

خواهیم بود.

روز ۲۴ از طرف حزب دمکرات ایران تابلویی با تشریفات لازم و بدرقه عده کثیری از افراد حزبی و اهالی به باشگاه راه آهن حمل و در محل باشگاه کارگران نصب و ضمناً عده [ای] از کارگران حزب توده الحاق خود را به حزب دمکرات اعلام داشته‌اند. به شهربانی مربوطه دستور لازم جهت اجرای تصویبنامه و برداشتن بلندگو داده شده است.

از طرف رییس شهربانی کل کشور - پاسپار ۱ حسام وزیری [امضا]

[حاشیه]: نتیجه را سؤال کنید.

[۹۳۲ - ۱۰۹۰۰۲]

۶-۲

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۱۹ اسفند ۱۳۲۶]
وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره کارآگاهی، دایره دوم
شماره ۱۴۳۸۳/۱۲۶۹۴۱/۱، تاریخ ۲۶/۱۲/۱۹، محرمانه، مستقیم

وزارت کشور

به عرض می‌رساند: شهربانی قزوین گزارش می‌دهد، چند روز است مردم از انتشارات رادیو سری آذربایجان نگران و افراد حزب توده نیز به شدت در تشکیل مجالس در منازل خود فعالیت می‌نمایند و نیز گفته شده که قدوه، رهبر سابق حزب توده که از چندین ماه قبل متواری بوده اغلب مخفیانه به قزوین آمده و با عمال حزب توده ملاقات می‌نماید. شهربانی مربوطه مامور محرمانه برای کشف قضیه گمارده است.

رییس شهربانی کل کشور - سرلشکر ضرابی [امضا]

[حاشیه]: اداره سیاسی به جناب آقای نخست وزیر عرض شود و به شهربانی کل بنویسید نتیجه

شهربانی

اقدامات

قزوین...

خواسته شود. ۲۶/۱۲/۱۲

[۲۹۰۰۰۶۱۹۵ - ۲۷۶ ن ۳ الف ب ۱]

۶-۳

[فرماندار شهرستان قزوین به اداره شهربانی قزوین، ۹ فروردین ۱۳۲۷]

وزارت کشور، فرمانداری قزوین، شماره ۶۴، تاریخ ۲۷/۱/۹

محرمانه، مستقیم

اداره شهربانی قزوین

به قرار اطلاعی که به فرمانداری رسید، در ایام عید چند نفر از افراد حزب توده به اسامی زیر به قزوین آمده و اعلامیه هم به کارگران داده‌اند:

۱ - کاکاوند ۲ - فغانی ۳ - توکلی ۴ - فرهودی، کارمند پست و تلگراف تهران ۵ - عمارت ...

تلفنخانه قهوه‌خانه دارد و میرزا...^(۲) اکبری، کارگر کارخانه آذربایجان تماس گرفته و اعلامیه نیز در دست میرزا مذکور در کارخانه آذربایجان هنگام قرائت دیده شده است. گویا فعلاً هادی توکلی و ...^(۳) در قزوین باشند، قدغن فرماید دقیقاً در اطراف اقدامات و عملیات آنها در مدت توقف در قزوین و اعلامیه مذکور بازجوییهای لازمه نموده، نتیجه را اعلام دارند.

فرماندار شهرستان قزوین

[۲۹۰۰۰۷۳۳۶ - ۷۲۲ ن ۴ الف ب ۱]

۶-۴

[فرماندار قزوین به وزارت کشور، ۲۳ فروردین ۱۳۲۷]

وزارت کشور، شماره ۱۲ به تاریخ ۲۷/۱/۲۳، پیوست ۲ برگ

محرمانه، مستقیم

وزارت کشور

در پیرو نامه شماره ۲ - ۲۷/۱/۸ محرمانه اینک نیز به عرض می‌رساند: از اداره فرهنگ سیاهه اسامی ۳۵ نفر از ۴۲ نفر مذکور را فرستاده‌اند و نیز اشعار داشته‌اند که ۸ نفر از ۴۲ نفر موقتاً در جلسات حاضر نمی‌شوند. دستور داده شد که سیاهه اسامی ۸ نفر مزبور را هم ارسال دارند، چون عده‌ای از افراد معرفی شده سابقاً از اعضای فعال حزب توده در قزوین و گرگان در تهران بوده‌اند به طور محرمانه از خارج به وسیله فرمانداری در اطراف آنها سؤال شده و اینک نتیجه تحقیق شفاهی که به عمل آمده به شرح سیاهه پیوست تقدیم می‌گردد. با این حال و برای اطمینان کامل به اداره شهربانی قزوین محرمانه دستور داده شد به طور محرمانه و غیرمحموسی در اطراف هر یک از آنها دقیقاً تحقیق شده، نتیجه را اعلام دارند. لذا مستدعی است با عطف توجه به سیاهه پیوست در این باب اقدام مقتضی معمول، نتیجه و نظریه مقام وزارت را امر به ابلاغ بفرمایند.

فرماندار شهرستان قزوین

[حاشیه: اداره سیاسی، ملاحظه و اقدام لازم شود. ۲۷/۱/۲۶]

[۲۹۰۰۰۱۶۲۷ - ۲۵۰ و ۳ الف ب ۱]

۶۰۵

فهرست بازجویی فرمانداری درباره چند نفر از جامعه فارغ‌التحصیلان

اسم	ملاحظات
۱- بانو فاطمه حائری	جزو سازمان بانوان در تهران بوده است.

۲- محمدحسن جلیل‌پور	بازرس توده در قزوین بوده است.
۳- محمدحسن دارایی	جزو سازمان جوانان توده در قزوین بوده است.
۴- نصرت‌الله سیف‌اللهی	عضو توده در گرگان بوده است.
۵- صدری شاهباز	عضو توده در رشت، بعداً در قزوین بوده است.
۶- علی عاکف	عضو توده اصلاح‌رشتی می‌باشد، همکاری با فرقه دمکرات، شش ماه توقیف بوده.
۷- نورمحمد فردین	عضو توده گرگان بوده.
۸- هادی دل‌زنده	عضو توده در قزوین از ابتدای تشکیلات.
۹- پرویز کاکاوند	" " " "
۱۰- علی اصغر کشاورز	" " " "
۱۱- حسن معصومی	" " " "
۱۲- رضا واله‌شیدا	" " " "
۱۳- [ ]	" " " "
۱۴- اصغر ارباب	" " " " که فعلاً در جامعه لیسانسیه‌ها می‌باشد.
۱۵- زمانی	عضو توده در گرگان بوده.
۱۶- والد	" " " تهران " "
۱۷- گرجی	" " " " " "
۱۸- پوراحمدی	" " " قزوین " "

[۲۹۰۰۰۱۶۲۷ - ۲۵۰ و ۳ الف ب ۱]

۶.۶

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۹ فروردین ۱۳۲۷]
وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره کارآگاهی، دایره سوم

شماره ۱/۷۶۹/۲۹۷۰۴، تاریخ ۲۷/۱/۲۹، محرمانه

وزارت کشور

پیرو معروضه شماره ۱/۲۸۱۶۸/۱۴۱۷۲ - ۱۳۲۶/۱۲/۱۷ به استحضار عالی می‌رساند: شهربانی قزوین گزارش می‌دهد که افراد حزب توده اخیراً دست به فعالیت زده و حتی اشخاص ناشناسی در این روزها به عنوان تهیه‌کار وارد قزوین شده‌اند، ولی چون اشخاص سلامتی به نظر نمی‌رسیدند عملیات آنها زیر نظر گرفته شده است. شهربانی مزبور ضمناً کسب تکلیف می‌نماید چنانچه افراد توده مجدداً قصد تاسیس حزب و نصب تابلو داشته باشند، شهربانی می‌تواند جلوگیری نماید یا خیر. مستدعی است از تصمیم متخذه این اداره را مستحضر دارند تا پاسخ شهربانی مربوطه داده شود.

از طرف رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ سهیلی [امضا]

[حاشیه]: اداره سیاسی ۲۷/۱/۳۱

[۲۹۰۰۰۶۱۹۵ - ۲۷۶ ن ۳ الف ب ۱]

۶۰۷

[رییس شهربانی قزوین به اداره کارآگاهی، شهربانی کل کشور
۶ اردیبهشت ۱۳۲۷]، وزارت کشور، شهربانی کل کشور، رونوشت
گزارش شماره ۵۷/۷۴، شهربانی قزوین، محرمانه، مستقیم

شهربانی کل کشور - اداره کارآگاهی

پیرو معروضه شماره ۵۷۶/۲۸۴ - ۲۶/۱۲/۵ طبق گزارش موثر مامورین، مدت مدیدی است عده‌ای از کارمندان و مدیران اداره فرهنگ قزوین موسوم به اصغر ارباب، علی عاکف، هادی دل‌زنده، اسماعیل هرزه‌پیچ و زمانی که از عمال و کارمندان موثر

حزب توده هستند مشغول فعالیت شدیدی به نفع آن حزب می‌باشند و حتی در کارخانجات بین کارگران تبلیغ و اخلال می‌نمایند که باقی بودن نامبردگان در قزوین شایسته نمی‌باشد و در این موقع زیر شماره ۷۱۷ - ۲۷/۱/۲۰ به اداره فرمانداری محل نوشته شد که اقدام مقتضی معمول و تقاضا شود نامبردگان را به محلهای دوردست انتقال دهند. اداره فرمانداری هم نظر این جانب را تایید و از آنجایی که اشخاص مذکور در بالا، دست از اقدامات و فعالیت خود برنداشته و همه روزه ادامه عملیات خود را وسعت داده، در بین اشخاص ساده‌لوح مخصوصاً کارگران کارخانجات تبلیغات می‌نمایند که امر [و] مقرر فرمایید هر چه زودتر آنان را از این منطقه دور ساخته و به نقاط جنوب تغییر ماموریت دهند. ضمناً به عرض می‌رساند علی‌اصغر ارباب در سال گذشته بنابر شکایت اداره سیاسی تغییر ماموریت حاصل نمود، ولی چندی است مجدداً خود را به قزوین منتقل نموده و با اسامی مندرجه در بالا به فعالیت مشغول می‌باشند. مراتب معروض شد.

رییس شهربانی قزوین - سرهنگ ۲ خدایاری

رونوشت برابر اصل است.

[۲۹۰۰۰۷۳۳۶ - ۲۷۲۲ ن ۴ الف ب ۱]

۶۰۸

[نخست وزیر به وزیر کشور، ۲۶ اردیبهشت ۱۳۲۷]

نخست وزیر، شماره ۵۴۸/۴، تاریخ ۱۳۲۷/۲/۲۶، محرمانه

وزارت کشور

عطف به نامه شماره ۱۳۳۵/س/۷۰۲/م [مورخ] ۲۷/۲/۱۱ متضمن رونوشت

گزارش شهربانی کل کشور راجع به فعالیت حزب توده قزوین اشعار می‌شود: در مورد تاسیس مجدد حزب توده در شهرستان مزبور ناچار همان روشی که نسبت به سایر بلاد تاکنون از طرف شهربانی کل کشور مرعی بوده و هست باید به موقع اجرا گذاشته شود. مگر آن که اختصاصی در این مورد به نظر شهربانی کل کشور برسد که در این صورت توضیحات لازم را خواهند فرستاد تا تصمیم مقتضی اتخاذ گردد.

نخست وزیر [امضا حکیمی]

[۲۹۰۰۰۶۱۹۵ - ۲۷۶ ن ۳ الف ب ۱]

۶۰۹

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۷ تیر ۱۳۲۷]
وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره کارآگاهی، دایره سوم
شماره ۵۲۳۲/۷۲۴۲/۱، تاریخ ۲۷/۴/۲۷، محرمانه

وزارت کشور

محترماً به استحضار عالی می‌رساند: به طوری که شهربانی قزوین گزارش می‌دهد، از چندی به این طرف عده‌ای از جوانان که اغلب آنها از کارمندان و دبیران فرهنگ و منتسب به حزب توده سابق می‌باشند، به طور غیرمحمسوس در صدد تشکیل و تاسیس جمعیتی به نام سازمان توده ایران برآمده و به طور محرمانه فعالیت می‌نمایند. اخیراً شماره ۲۳ مورخ ۲۷/۴/۴ روزنامه‌ای به نام رزم جوانان، ارگان کمیته مرکزی سازمان توده ایران چاپ مطبوعه شعله‌ور که به طور غیرعادی و به وسیله اشخاص به شهرستانها ارسال گردیده به قزوین نیز فرستاده شده است که جملات آن اشخاص مزبور را تحریک و ممکن است در قزوین در صدد تشکیل و تعیین محل مخصوص و نصب تابلو برآیند. از

طرف شهربانی مزبور مراتب به فرمانداری قزوین گزارش گردیده، مستدعی است مقرر فرمایند از هر تصمیمی که اتخاذ خواهد شد اعلام دارند.

رییس شهربانی کل کشور - سرلشکر ضرابی [امضا]

[حاشیه] : اداره سیاسی. باید به وسایل موثره به طوری که تظاهر رسمی نشود جلوگیری شود. مثلاً ممکن است ابراز مخالفت از طرف مردم و اهالی بشود. ۲۷/۴/۳۰

[۲۹۰۰۰۶۸۵۴ - ۲۰۹ ن ۴ آب ۱]

۶۱۰

[فرماندار قزوین به وزارت کشور، ۶ آبان ۱۳۲۷]

وزارت کشور، فرمانداری قزوین، شماره ۸۷: تاریخ ۲۷/۸/۶، محرمانه،

وزارت کشور

استحضاراً به عرض می‌رساند: نامه سرگشاده‌ای از طرف دانش‌آموزان دبیرستان پهلوی قزوین به عنوان فرمانداری و رییس فرهنگ و رییس شهربانی و رییس دبیرستان ارسال گردیده، حاکی از این که به رأی شورای دبیران نسبت به اخراج علی دبیرسیاقی اعتراض نموده و اعلام داشته بودند، چنانچه تا بعد از ظهر روز دوشنبه رسیدگی نشود، سر کلاس درس حاضر نخواهند شد؛ ولیکن از صبح روز دوشنبه سر کلاس درس حاضر نشده و شروع به تظاهراتی نموده بودند و برای آن که دانش‌آموزان دبیرستان شاهپور را هم با خود همراه نمایند، اجتماعاً به دبیرستان شاهپور رفته بودند. پس از اطلاع از این جریان فوراً دستور داده شد آقای مشیری، معاون فرمانداری به دبیرستان شاهپور رفته و از هر گونه تظاهرات و همراه شدن دانش‌آموزان دبیرستان شاهپور و

اشخاص متفرقه با آنها جلوگیری نماید و آنها را هدایت نماید تا در دبیرستان پهلوی حاضر شوند، در آن جا به اظهارات آنها رسیدگی شود، شخصاً نیز برای رسیدگی به اظهارات آنها به دبیرستان پهلوی رفته به انتظار آمدن آنها چندی تأمل نموده تا آن که معاون فرمانداری وسیلهٔ تلفن گزارش داد که از تظاهرات آنها و همراه شدن دانش‌آموزان دبیرستان شاهپور با آنها جلوگیری شد؛ ولیکن دانش‌آموزان دبیرستان پهلوی حاضر نیستند که به دبیرستان بیایند. در آن موقع شخصاً به خیابان پهلوی رفته با نصیحت به آنها تذکر داده شد از هر گونه تظاهری خودداری نمایند، با کمال آرامش چند نفر را به سمت نماینده معرفی نمایند که به اظهارات آنها رسیدگی شود. پنج نفر را با خود علی دبیرسیاقی معرفی نمودند، در فرمانداری با حضور آقای رییس فرهنگ به اظهارات آنها رسیدگی شد و تقاضا داشتند که آقای علی دبیرسیاقی که برابر رأی شورای دبیران از دبیرستان اخراج گردیده مجدداً به دبیرستان بیاید. آقای رییس فرهنگ نیز توضیح دادند که آقای علی دبیرسیاقی به علت اهانت به آقای جلالی، دبیر شیمی و عدم اطاعت از رییس و ناظم دبیرستان بنا به رأی دبیران از دبیرستان پهلوی قزوین اخراج گردیده و برای تنبیه او و عبرت سایر دانش‌آموزان نمی‌توان فعلاً رأی شورای دبیران را بدون اجرا گذارد، زیرا این امر سبب هرج و مرج دبیرستانها و دلسردی دبیران خواهد شد. برای آن که دانش‌آموزان از تظاهر خودداری نموده و سرکلاس حاضر شوند، وعده داده شد که شخصاً به دبیرستان رفته، در شورای دبیران شرکت خواهم نمود و تقاضا خواهم کرد که در رأی صادره تجدید نظر نمایند. با این وعده دانش‌آموزان به دبیرستان رفته، سرکلاس حاضر شدند. عصر همان روز شخصاً به شورای دبیران رفته، پس از تحقیق معلوم گردید، علی دبیرسیاقی، دانش‌آموز خوبی نیست و روی سوء اخلاق هم از طرف دادسرا تحت تعقیب است و آقایان دبیران نیز برای تنبیه او و عبرت دیگران لازم می‌دانند اقلأً چند روزی به نام اخراج از دبیرستان، سر کلاس درس حاضر نشود تا بعداً در رأی

صادره تجدید نظر نمایند؛ ولیکن علی دبیرسیاقی بنابه گزارش آقای رییس فرهنگ روز ۲۷/۸/۵ باز خودسرانه سر کلاس درس رفته است و آنچه که مسلم است دارایی نام، دبیر ورزش که منتسب به حزب توده می‌باشد و اخیراً از قزوین منتقل گردیده و فعلاً نیز در قزوین می‌باشد، محرک است. به شهربانی دستور داده شد در اطراف موضوع رسیدگی نماید. استحضاراً عرض شد.

فرماندار شهرستان قزوین [امضا]

[حاشیه]: اداره سیاسی، اداره اطلاعات به جناب آقای وزیر

فرهنگ...

نمایند. ۸/۸

۶۱۱

[گزارش فعالیت حزب توده در قزوین، ۱۵ آبان ۱۳۲۷]

گزارش

طبق گزارش مامور ویژه، شب یکشنبه ۹ ماه جاری یک کامیون که شماره آن پاک شده بود از طرف کمیته مرکزی حزب توده به قزوین آمده و در نزدیکی پل، جنب پمپ‌بنزین توقف نموده و عده‌ای از افراد حزب توده قزوین را سوار کرد و به تهران برده است. شاگرد راننده کامیون مزبور اظهار می‌داشت: حزب توده این اشخاص را برای دادن دستورات به مرکز احضار نموده است. کارگران کارخانه کوراوغلی نیز اظهار می‌نمودند: ما منتظر مراجعت آنها هستیم و پس از آمدن آنها به سرمایه‌داران خواهیم فهماند که چگونه باید با ما رفتار کنند.

گزارش‌دهنده اضافه می‌کند که بر اثر بی‌اطلاعی و عدم مراقبت فرمانداری و

شهربانی قزوین، حزب توده در آن جا تقویت شده و وضع شهرستان مذکور به صورت غیرعادی درآمده است.

[حاشیه ۱] : به عرض برسد فرماندار قزوین چون کاندید [ای] انتخابات دوره ۱۶ است از سخت‌گیری نسبت به افراد اعم از کسبه یا سایرین پرهیز می‌نماید و این رویه ممکن است باعث تجری بشود.

رییس اداره سیاسی [امضا]

[حاشیه ۲] : ۱ - [به] فرمانداری احضار شود.

۲ - [به] شهربانی کل بنویسد که درباره رییس شهربانی آنجا اقدام لازم به عمل آورند.

[۲۹۰۰۰۶۶۸۳ - ۸۲۷ ن ۳ الف ب ۱]

۶۱۲

[وزیر فرهنگ به وزارت کشور، ۲۸ آذر ۱۳۲۷]

وزارت فرهنگ، اداره فرهنگ شهرستانها، شماره ۸۶۰/۸۹۲/م

تاریخ ۲۸ آذر ۲۵، محرمانه و مستقیم

وزارت کشور

پاسخ نامه شماره ۸۸۴۴/س/۴۱۵۶/م - ۱۳۲۷/۸/۵ متضمن رونوشت گزارش شهربانی قزوین راجع به تقاضای انتقال عده [ای] از آموزگاران و دبیران فرهنگ قزوین که موجب اخلال انتظام می‌شوند، با این که قبلاً ابلاغ انتقال چند نفر از آنان صادر شده بود، اخیراً حسب الامر جناب آقای نخست وزیر اجرای احکام مزبور تا آخر خرداد ماه ۱۳۲۸ معوق و مقرر گردید به اتهامات انتسابی آنان در دادگاه اداری رسیدگی و رأی دادگاه درباره آنان اجرا شود. خواهشمند است دستور فرمایند مدارک کارمندان زیر را: آقایان: علی اصغر ارباب، نصرت‌الله زمانی، هادی دلزنده، اسماعیل فیروزعلی، رضا

واله‌شیدا، امیر ارباب، محمدحسن دارایی، شیخ عمادالدین مرزبان، پرویز محمودیان [و] سمیعی.

که نام آنان در گزارش شهربانی قزوین مندرج است، چنانچه در محیط فرهنگ و در آموزشگاهها دست به فعالیت سیاسی و تبلیغات حزبی زده و از این راه در شهر ایجاد بی‌نظمی نموده‌اند برای ارجاع و تعقیب آنان در دادگاه اداری به وزارت فرهنگ ارسال دارند.

وزیر فرهنگ. [امضای دکتر عبدالحمید اعظمی زنگنه]

[حاشیه]: اداره سیاسی ۲۷/۱۰/۲

[۲۹۰۰۰۶۸۵۴ - ۲۰۹ ن ۴ آب ۱]

۶۱۳

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۱۲ بهمن ۱۳۲۷]
 وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره کارآگاهی، دایره سوم
 شماره ۱۶۹۵۱۴/۱۶۹۵۱۶۷/۱، تاریخ ۲۷/۱۱/۱۲، محرمانه

وزارت کشور

پیرو شماره ۱۲۵۳۸/۱۰۰۳۸ - ۳۲۷/۷/۵ راجع به تعیین اسامی کارمند و دبیران فرهنگ قزوین به استحضار می‌رساند: طبق گزارش شهربانی مربوطه علی‌اصغر ارباب قبل از انحلال حزب توده در قزوین رییس سازمان جوانان حزب مزبور بوده، پس از انحلال حزب طبق پیشینه موجوده به تشکیل جلسات حزبی در منازل افراد مبادرت، ضمناً به معیت رفقای حزبی خود، محصلین را نسبت به آموزگاران و دبیران غیرحزبی و رییس فرهنگ شورانیده و دانشجویان در اثر تحریک او اعتصاب و به عنوان این که چرا ما نبایستی اتحادیه و لابراتوار داشته باشیم از حاضر شدن به کلاس درس خودداری، در

نتیجه بعد از چند روز نامبرده به اتفاق سه نفر از رفقاییش از قزوین منتقل، بعداً دبیرستان صورت آرامشی به خود می‌گیرد. اواخر سال ۲۶ مجدداً با تشبثاتی به قزوین مراجعت شروع به فعالیت و تبلیغات بین کارگران کارخانجات برای اخلال در امور آنها نموده که اداره فرهنگ با اطلاع از فعالیتهای او نامبرده را طبق نامه شماره ۱۳۸۲۱ - ۳۲۷/۱۰/۱۲ از قزوین منتقل می‌نماید و نظریه داده شده است، شخصی است ماجراجو و آشوب طلب و صلاحیت معاودت به قزوین را ندارد.

از طرف رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ سهیلی [امضا]

[۲۹۰۰۰۶۸۵۴ - ۲۰۹ ن ۴ آب ۱]

۶۱۴

[فرماندار قزوین به شهربانی و ژاندارمری قزوین، بهمن ۱۳۲۷]
وزارت کشور، فرمانداری قزوین، فوری است

اداره شهربانی، فرماندهی گردان ژاندارمری قزوین

به موجب دستور ۱۷۹۷۳ - ۲۷/۱۱/۱۶ مقام نخست وزیری که از طریق وزارت کشور ابلاغ گردیده است، چون طبق مدارک موجود مسلم است که اعمال حزب توده ایران منافی استقلال و باعث هرج و مرج و اغتشاش بوده و مولد فساد می‌باشد، به این جهت در اجرای اصل ۲۱ متمم قانون اساسی، هیأت وزیران در جلسه فوق العاده مورخ ۱۵ بهمن ۲۷ تصویب نمودند که حزب توده ایران و شعب آن در تمام کشور منحل شده و اعضای آن که مرتکب اعمالی برخلاف مقررات [و] قوانین موجوده شده‌اند از مجرای مقامات صالحه مورد تعقیب قرار گیرند. بنابراین قدغن فرمایید اشخاص مشمول

تصویب‌نامه را تحت تعقیب قانونی قرار داده، پرونده آنان را با متهمین به دادسرای تحویل فرمایند. رونوشت گزارشات ارسالی به دادسرا و شماره آن را به فرمانداری اعلام فرمایند.

فرماندار شهرستان قزوین [امضا]

ضمناً پرونده‌هایی که قبلاً از این قبیل اشخاص تنظیم و به دادسرای ارسال گردیده است، شماره آن را به فرمانداری ارسال فرمایند.

فرماندار شهرستان قزوین [امضا]

[حاشیه ۱] : رونوشت بالا به دادسرای شهرستان قزوین ارسال می‌گردد: خواهشمند است پرونده‌هایی که قبلاً از طرف شهربانی یا ژاندارمری نسبت به این قبیل اشخاص فرستاده‌اند و یا بعداً خواهند فرستاد با رعایت مقررات دستور تعقیب جدی صادر و نتیجه را هم اعلام فرمایید.

فرماندار شهرستان قزوین [امضا]

[حاشیه ۲] : رونوشت بالا در پاسخ تلگراف شماره ۸۷۵۸ - ۲۷/۱۱/۲۱ به وزارت کشور تقدیم می‌گردد.

فرماندار شهرستان قزوین [امضا]

[۲۹۰۰۰۶۸۵۴ - ۲۰۹ ن ۴ آب ۱]

قم

۶۱۵

[فرماندار قم به نخست وزیر، ۲۵ شهریور ۱۳۲۱]
وزارت کشور، فرماندار شهرستان قم، تاریخ ۱۳۲۱/۶/۲۵
شماره ۶۲، محرمانه

مقام معظم نخست وزیری

امریه ۵۸۴ زیارت شد. در شهر قم یک روزنامه به نام استوار و تاکنون یک حزب به نام حزب توده دایر و تشکیل بوده است. حزب توده در ماه خرداد در شهر قم تشکیل و مرام خود را در روزنامه استوار منتشر کرد. فوراً مدیر روزنامه اداره کننده حزب، آقای دکتر علی اصغر تمدن را خواسته و اطلاعات لازم گرفته نصایح مفید و راهنماییهای به مورد نموده گزارش امر را طی شماره ۳۵ به وزارت کشور عرض کرد، اگر چه برخلاف انتظار و برخلاف موافقت صریح جناب آقای نخست وزیر سابق از وزارت کشور به عنوان نبودن محل و نکث عواید دولت با پیشنهاد فرمانداری برای تصویب اعتباری به عنوان تبلیغات موافقت نشد. ولی به هر صورت اعتقادات مدیر روزنامه جلب و چیزی نگذشت که روزنامه اعلان نمود که با حزب توده بستگی خاص ندارد. و تدریجاً از فعالیت حزب توده کاسته شد و فعلاً اسمی از او باقی است. در همین حال حزب دیگری به نام حزب ایران در شرف تاسیس است و چنان که عرض شد از طرف فرمانداری به

اجرای امر دولت نسبت به هیچ یک از احزاب تزییقی نیست. حزب مزبور در تهران در مجلس شورای ملی فراکسیونی به نام سعادت ایران دارد. آقای تولیت نماینده مجلس هم در فراکسیون و در حزب عضویت دارند و به هر حال مفاد امریه کاملاً در نظر گرفته شده، حزبی که محل آزادی و امنیت عمومی است اگر تشکیل شده تحلیل رفته و اگر بخواهد تشکیل شود به طور شایسته اقدام خواهد شد.

فرماندار - صلاحی [امضا]

[۱۸۹ - ۱۰۹۰۰۲]

۶۱۶

[رییس شهربانی کل کشور به نخست وزیر، ۱۰ اردیبهشت ۱۳۲۵]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، دایره اول

تاریخ ۱۰/۲/۲۵، شماره ۱/۸۸۹/۱۲۹۰

جناب آقای نخست وزیر و وزیر کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: شهربانی قم گزارش می‌دهد کمیته حزب توده قم شب‌های اول و دوم اردیبهشت ماه در محل حزب توده جنب شهربانی نمایشی داده و بازی‌کنان نمایش از کارمندان حزب توده و جمعیت تماشاچی قریب یکصد نفر و برنامه نمایش هم به شرح زیر بوده است.

اشعاری بر علیه آقای سیدضیاءالدین (موضوع حاجی آقا که پسر خود را به اروپا فرستاده و پس از دو سال بدون مدرک تحصیل مراجعت نموده)، (موضوع شخص گل‌فروش و سرمایه‌دار)، (نمایش پزشک و گماشته بی‌اطلاع که در اثر داروی سمی دو نفر را کشته است).

نمایش ساعت ۱۹/۳۰ شروع و ساعت ۲۳/۳۰ خاتمه یافته است.

رییس شهربانی کل کشور - صفاری

رونوشت جهت استحضار به وزارت دستور تقدیم می‌گردد.

رییس شهربانی کل کشور - صفاری [امضا]

[۳۱۰۰۰۰۷۹۷ - ۵۳۰ ف ۳ آ د ۱]

۶۱۷

[رییس شهربانی کل کشور به نخست وزیر، ۱۶ اردیبهشت ۱۳۲۵]
 وزارت کشور، اداره کل شهربانی، اداره دفتر کل، محرمانه، مستقیم

جناب آقای نخست وزیر و وزیر کشور

بر طبق گزارش تلگرافی شماره ۴۸ شهربانی قم معروض می‌گردد: کمیته حزب توده قم و کارگران در ساعت ۱۶ روز ۱۱ ماه جاری در محل حزب مجتمع و بیاناتی راجع به پیدایش حزب توده و جشن بین‌المللی در چنین روزی با حضور قریب سیصد نفر از کارمندان حزب و تماشاچی نموده. ساعت ۱۸ پس از قرائت تقدیرنامه که به جناب آقای نخست وزیر تلگرافاً مخابره شده و خواندن سرود ویژه توده جمعیت متفرق [شدند.] انتظامات برقرار و اتفاق سویی رخ نداده است.

رییس شهربانی کل کشور - صفاری

رونوشت برای استحضار به وزارت کشور ایفاد می‌گردد. ۱/۹۹۳/۱۷۷۳ -

۲۵/۲/۱۶

رییس شهربانی کل کشور - صفاری [امضا]

[۱۰۹۰۰۲ - ۷۷۱]

۶۱۸

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۸ تیر ۱۳۲۵]
 وزارت کشور شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات تاریخ ۲۵/۴/۸
 شماره ۱/۲۶۰۱/۴۴۱۳، محرمانه

وزارت کشور

به استحضار می‌رساند: طبق گزارش شماره ۱۴۰ - ۲۵/۴/۳ شهربانی قم روز ۲ ماه جاری ۲۵ نفر از کارمندان فرهنگ و کارگران شهرداری و غیره در اتوبوس سوار شده و پرچمی سفید که روی آن زنده باد حزب توده نوشته شده بود بالای اتومبیل نصب و در خیابانها در حال خواندن سرود مخصوص حزب توده عبور و بعداً به سمت جمکران واقع در ۶ کیلومتری شهر رفته‌اند. شهربانی مربوطه در این قبیل موارد کسب تکلیف نموده است.

رییس شهربانی کل کشور - سرپاس صفاری [امضا]

[حاشیه]: محرمانه، اداره سیاسی به جناب آقای نخست وزیر. ۲۵/۴/۱۰

[۲۹۳۰۰۲۰۹۹ - ۱۰۹ ظ ۴ ب آ ۱]

۶۱۹

[وزیر کشور به نخست وزیر، ۶ آذر ۱۳۲۵]
 وزارت کشور، اداره سیاسی، شماره ۱۰۴۵۹/س/۵۷۵۶۷، تاریخ ۲۵/۹/۶

جناب اشرف آقای نخست وزیر

یک برگ از آگهیهای منتشره از طرف کمیسیون تبلیغات حزب توده قم جهت استحضار عالی تلواً تقدیم می‌گردد.

از طرف وزیر کشور [امضا فریدونی]

هموطنان - همشهریها کارگران - دهقانان - پیشه‌وران - روشنفکران

در محیط فاسد نفع‌پرستی که استفاده‌جویان برای نفع شخصی از مولا امیرالمومنین صرف نظر نموده به معاویه می‌گروند، تنها حزب توده ایران است که عملاً ملجأ و پناهگاه مظلومین و محرومین بوده و فرمایش مولا امیرالمومنین علیه‌السلام که می‌فرماید کن لظالم عدواً و للمظلوم عوناً را نصب‌العین خویش قرار داده و به همین لحاظ محتکرین قند و قماش و دزدهای اجتماعی را به این حزب راه نداده و حسن نیت خود را ثابت نموده است. بنابراین به حزب توده ایران بگروید تا از گزند دزدها مصون باشید.

کمسیون تبلیغات حزب توده ایران - قم

[۱۰۹۰۰۲ - ۷۸۴]

۶۲۰

[بیانیه حزب توده ایران، کمیته محلی قم]

بیانیه

حزب توده قم

احسن‌العدل نصرت‌المظلوم

هموطنان عزیز

رفقای کارگر و زحمتکش، کشاورزان، روشنفکران

مدت بیست سال حکومت زور استبداد رضاخانی اکثریت مردم این کشور را در زیر زنجیرهای زور و ستمگری به روزی نشانده که تلخی مرگبار آن پس از چهار سال هنوز ذائقه روح و مغز هموطنان عزیز و وجدان انسانیت را در رنج و مشقت می‌گدازد. امروز

هم ایجاد کنندگان و دست‌پروردگان آن دستگاه فاسد و سیاه در پس پرده دموکراسی به مکیدن بقیه رمق و هستی این ملت ستم‌کشیده مشغولند. بیست سال رنج و مشقت، نفی و تبعید، حبس و کشتار، زجر و فشار، فقر و پریشانی و هتک نوامیس، دستگاه فرمانروایی مختاریها، بی‌اعتنایی به شعائر مقدس مذهبی و ملی، سلب آزادی و خلاصه لغو تام و تمام قانون اساسی؛ مردم ستم‌دیده این کشور را بر آن داشت که با تشکیل حزب توده ایران در حفظ و بقای آزادی و اجرای قانون اساسی مجاهدت نمایند. پیشرفت سریع و نشو و نمای این حزب آزادی‌خواه و متشکل شدن صفوف کلیه طبقات زحمتکش در این مدت کم در سرتا سر ایران، بانیان کودتای منحوس و تشکیل‌دهندگان کابینه سیاه و آنهایی که با پیشواتراشی و نابغه‌سازی از سفره رنگین رضاخان و حامیان و استادان او به نوایی رسیده و مدت بیست سال همه چیز این کشور را در زیر چکمه‌های ستم و استبداد خود کوبیدند متوحش و متوجه ساخت که زنگ خطر به صدا درآمده و اگر این ملت این طور که باید و شاید قوام گیرد و به حقوق خویش آشنا گردد دیگر بساط مفت‌خوری و زورگویی آنها که از علم و عمل جز دزدی و ستمکاری و عوام‌فریبی و فساد اخلاق و جمع مال به طرق نامشروع که باشد، سرمایه‌ای ندارند، برچیده می‌شود و از آن بالاتر ممکن است که دوران بیست سال خیانت و ستمگری و خون‌آشامی آنان نیز محاسبه شود، به مضمون «الغریق یتشبث بکل حشیش» به هر بهانه و دستاویز حق‌شکنانه می‌زنند، و از هیچ تهمت و افترا و دروغ پرهیز نمی‌کنند. تا آن جا که ما را بی‌دین و مرتد می‌خوانند و برای آن که در میان توده‌ها نفاق افکنند و در اتحاد آنها خلل وارد سازند به مصداق آن که هر که نقش خویش بیند بر آب هر گونه فساد خیانتی را که در خودشان است به توده رنجبر و مولد ثروت کشور نسبت می‌دهند و از حيله و تزویر و فتنه‌انگیزی فروگذار نمی‌کنند. شگفت اینجاست که این مردم مفتخور و ستمگر صدها هزار مردم رنجبر و زحمتکش متشکل این کشور را که از بام تا شام برای تهیه وسایل

راحتی تعیش این آقایان بیکاره و سرباز جامعه جان می‌کنند و در عوض رنج و زحمت قوت لایموتی بهره نمی‌برند و بر همه مراتب دین‌داری و ایمان این مردم بی‌آلایش که اظهر من الشمس است؛ بی‌دین می‌خوانند! حال که این آقایان از آیین مقدس اسلام که بنای آن بر مساوات و کار گذاشته شده و از گفته رسول اکرم: ان اکرمکم عندالله اتقیکم شرم نمی‌کنند. از آنها می‌پرسیم شما که جمعیت چند صد هزار نفری از زحمتکش‌ان ایران را بی‌دین و لامذهب می‌خوانید آیا شرعاً حق بستن این افترا را دارید؟ آیا تشخیص دینداری و استعداد مسلمانان به دست شما سپرده شده یا این اصل شرعاً و حقاً در اختیار مراجع تقلید و علمای اعلام می‌باشد؟ به چه حقی شما که به همه کثافات و خیانتها آلوده‌اید نسبت به جمعیت متشکل حزب توده ایران چنین نسبتی می‌دهید؟ در صورتی که همه می‌دانند این نغمه و صدا از همان حلقومهای کثیفی برمی‌آید که موجب عملیات ضددینی و استبداد بیست سال اخیر بود.

بانی دیکتاتوری، ایجاد کننده کودتای منحوس، از بین برنده استقلال ایران، خوشگذران سویس، معتکف فلسطین، دلال استعمار، شاگرد کسانی که پیشرفت خود را علناً در تضعیف و تفرقه اسلام و مسلمانان دانستند امروز فرزندان حقیقی این کشور را کافر می‌خوانند.

عمر و عاص از نو برای تجدید حکومت معاویه داخل عمل شده است. شریح قاضی می‌خواهد با خارجی خواندن شیعیان حسین، یزید تازه به سر کار آورد و می‌خواهد با عوام‌فریبی مجدداً رضاخانی صدبرابر بدتر از اولی برای ما بترشد و لقمه چربی برای استعمار یون فراهم نماید و با حاصل این دلالی ناجوانمردانه به خوش‌گذرانی مجدد مشغول شود.

هم‌میهنان گرامی، برادران، ستم‌دیدگان، علی‌رغم این دسته‌بندی و توطئه‌های ناجوانمردانه وطن‌فروشان که در رأس آنها سیدضیاء خائن می‌باشد، بیش از پیش به گرد

حزب فداکار و جانباز توده ایران که به موجب مرامنامه خود حزب طبقات ستمکش است گرد آمده برای حفظ استقلال و تمامیت ایران بر علیه هر گونه سیاست استعماری مبارزه کنید. این حزب که طرفدار همکاری دوستانه با کلیه کشورهای آزادیخواه (بر اساس تساوی حقوق ملل) علاقمند و حفظ صلح جهان و طرفدار استقرار حکومت ملی و رژیم دموکراسی واقعی است با صدای بلند تقاضای اکثریت ملت را مبنی بر درخواست: نان برای همه، بهداشت برای همه، فرهنگ برای همه حتی به وسیله وکلای دلیر خود در مجلس به گوش جهانیان می‌رساند. این است شمه‌ای [از] مرام حزب پرافتخار توده ایران.

صحت نظریات ما را روش کار و مبارزات سه ساله ما ثابت نموده [است]. [مع الوصف مجدداً از کلیه طبقات دعوت می‌کنیم برای تماس بیشتری دوشنبه از ساعت ۴ تا ۶ و در کنفرانسهای هفتگی روزهای جمعه حزب ما شرکت نمایید.

زنده باد استقلال و تمامیت کشور
پاینده باد مبارزه مقدس توده ایران
کمیتة محلی حزب توده ایران

[۱۰۹۰۰۲ - ۶۴۰]

کردستان

سندج

۶۲۱

[بیانیه حزب توده، کمیته ایالتی کردستان، ۱۲ تیر ۱۳۲۴]

بیانیه شماره ۱ حزب توده کردستان

کارگران، دهقانان، پیشه‌وران، روشنفکران آزادیخواه کردستان:

پس از قبول آن همه بیدادگری و فلاکت که در مدت جریان بیست ساله زورگویی و قلدری رضاخانی بر مردم ستمدیده و توده فقیر و گرسنه کردستان تحمیل شد. پس از آن همه جنایات کوچک و بزرگی که مجریان بی‌وجدان قانون به نام اجرای قانون در این دیار مرتکب شدند. پس از آن همه فقر و ذلت، رنج و فلاکت، تازه که پرتو کم‌رنگ شمع آزادی (آن هم در حال احتضار) بر توده ایرانی تابیده و زوایای تاریک کشور ما در اثر این فروغ روشنی از سر گرفته است، تازه که گروه مردم ایران دارد به معنی حقیقی مشروطیت واقف می‌شود. و بالاخره هنگامی که در مرز و بوم کشور ما سخن از آزادی قلم و بیان اجتماعات و تاسیس احزاب و ترویج افکار آزادی‌خواهی به میان آمده است، در کردستان سیه‌روز! و وامانده از کاروان ترقی، در این ماتمکده ماتمزدگان، در این گورستان اسکلت‌های متحرک، در این منطقه‌ای که در بدبختی و بینوایی نظیر ندارد. متنفذین و مرتجعین پوسیده فکر به نام این که این جا یک منطقه سرحدی و تاسیس احزاب مخالف مصالح عالی‌ه کشور است، در پیشرفت افکار مردم و ترویج مرام

آزادینخواهی و تاسیس احزاب چپ که برای رفع مظالم و بقای سعادت میهن به وجود آمده‌اند اشکال‌تراشی می‌کنند. در حالی که مرتجعین احزاب دست راست را بدون ممانعت به کار خود وامی‌دارند و به آن کمک می‌کنند و برای مسموم کردن افکار، طوطی‌وار این جمله مغلظه‌آمیز را به گوش جوانان فرو خوانده آنها را دعوت به گوشه‌نشینی و انتظار احکام و اوامر و تقدیر می‌نمایند.

خوب است شما توده‌های فلک‌زده کردستان برای خاتمه دادن به اعمال این عمال جنایتکار و در پاسخ این مجمل سراپا غلط مشت‌های خود را با اراده‌ای آهنین گره کرده، بغرید و بخروشید. و همه برای پیشرفت به سوی ترقی و تکامل و درک معنی حقیقی زندگی و تشخیص آن از مرگ تدریجی در زیر لوای حزب توده ایران که دژبان دژ آزادی و نجات‌دهنده توده‌ها از قید بندگی و بردگی است، گرد آید تا در سایه وحدت و تشکیلات صحیح و پردامنه‌ای که بر اساس انضباط و منطق استوار است مبارزات جدی خود را برای احیای خود و احقاق حق شروع نمایید.

این است اصول مرام مقدس حزب آهنین توده:

اصل اول - حزب توده ایران. حزب طبقات ستمکش یعنی کارگران، دهقانان، روشنفکران آزادیخواه [و] پیشه‌وران است.

اصل دوم - حزب توده ایران. طرفدار استقلال [و] تمامیت ایران است و بر علیه هر گونه سیاست استعماری نسبت به آن مبارزه می‌کند.

اصل سوم - حزب توده ایران. طرفدار همکاری دوستانه با کلیه کشورهای آزادیخواه بر اساس تساوی حقوق ملل و حفظ صلح جهان است.

اصل چهارم - حزب توده ایران طرفدار استقرار حکومت ملی و رژیم دموکراسی واقعی است.

اصل پنجم - حزب توده ایران با آثار اقتصادی رژیم‌های کهنه اجتماعی مانند اقتصاد

شبان‌ی و فئودالیسم مبارزه می‌کند و طرفدار یک دستگاه اقتصادی مترقی و متمرکز مبتنی بر حفظ منافع اکثریت مردم ایران است.

مرتجعین آزمند، یعنی آن کسانی که حفظ منافع خود را فقط در بی‌احوالی توده‌های فقیر و روز خود را روشن از تاریکی شبه‌های دلسوختگان و سیری خود را از شکم‌های گرسنه برهنگان جستجو می‌کنند از هر طرف تیر تهمت و افترا به سوی این دژ امیدواری زحمتکشان پرتاب می‌کنند. ما را دزد چاقوکش، حمال [و] غارتگر، خطاب می‌نمایند، ولی ما به این اراجیف که زاده افکار مالیخولیایی و پوسیده است و از زبان یک مشت غارتگر اجتماعی بیرون می‌آید، پاسخی جز نشان دادن عملیات پاک و درخشان خود نداده و برای ایجاد یک حکومت ملی که طرفدار حقیقی عدالت اجتماعی و تساوی حقوق ملی باشد در زیر پرچم حزب مقدس توده متحد می‌شویم. ما به خوبی می‌دانیم در این مبارزه که جنگ بین مرگ و زندگی و مبارزه بین سپه‌روزی و خوشبختی و جدال بین بیداد و دادگری است پیروزی قطعی با ما خواهد بود، زیرا حق و حقیقت پشتیبان ما است. پس ای دل‌های مرده زنده شوید و ای روح‌های خفته بیدار گردید. خواب و سکوت و مرگ تدریجی در لباس زندگی کافی است. بیایید همه بر علیه استعمار کشور ایران و استثمار خود متحد شوید. بیایید برای نجات بشریت از چنگال عفریت ارتجاع متفق و متشکل گردید. بیایید در زیر سایه پرچم حزب ما گردآید، زیرا حزب توده ایران راهنمای شما است. استوار باد اتحاد خلل‌ناپذیر روشنفکران و زحمتکشان، پاینده باد نهضت کارگران دنیا جاوید باد سازمان حزب متین توده ایران - زنده باد ایران و ایرانی.

رهبر کمیته محلی حزب توده کردستان

[نقش مهر حزب توده ایران - استان پنجم کمیته محلی شهرستان سنندج ۱۳۲۴]

[۴۳۷ - ۱۰۹۰۰۲]

۶۲۲

[وزیر کشور به نخست وزیر، ۸ آذر ۱۳۲۴]

وزارت کشور، اداره انتظامات، تاریخ ۸ آذر ۱۳۲۴

شماره ۲۳۶۹۳/ن/۷۸۱۳، محرمانه

جناب آقای نخست وزیر

استحضاراً معروض می‌دارد: برابر گزارش مورخ ۲۴/۷/۳۰ شهربانی سنندج وضعیت سیاسی و اجتماعی آنجا بد نیست و اشخاصی که نسبت به تشکیل حزب توده در صدد اقدام بوده‌اند [اند] مدتی است از اقدام خودداری کرده‌اند.

از طرف وزیر کشور [امضا فریدونی]

[۴۶۳ - ۱۰۹۰۰۲]

بیجار

۶۲۳

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۲ فروردین ۱۳۲۹]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، تاریخ ۲۹/۱/۲۲

شماره ۱۷۳۶/۴۰۰/۳۷۵، محرمانه

وزارت کشور

طبق گزارش شهربانی گروس در شهرستان بیجار تاکنون هیچ گونه تظاهرات توده‌ای نبوده و اخیراً انوری پور عضو علی‌البدل دادگاه که از لیسانسیه‌های جدید است به

تبلیغات توده‌ای مبادرت و [از] قرار اطلاع موضوع در گروهان نگهبانی زیر پیگرد است.

از طرف رییس شهربانی کل کشور [امضا سرتیپ شریف]

[حاشیه]: به وزارت دادگستری نوشته شود. ۲۹/۱/۲۷

[۲۹۰۰۰۱۵۵۲ - ۱۷۲ و ۳ الف ب ۱]

دیواندره

۶۲۴

[فرمانده ژاندارمری کل کشور به وزارت کشور، ۱۳ بهمن ۱۳۲۴]
وزارت کشور، اداره سیاسی، ۶۶۷، ۲۴/۱۱/۱۳، محرمانه

وزارت کشور

محترماً معروض می‌دارد: گزارش تلگرافی مورخه ۳۲۴/۱۱/۱۰ هنگ ژاندارمری کردستان مستند به گزارش فرمانده دسته دیواندره حاکی است ملاحسین نام بدون سکن، به دیواندره آمده به اتفاق ناصر و مظفر نامان کلیمی تاجر دیواندره مردم را در داخل [حزب] توده می‌نمایند. مراتب از طرف هنگ مزبور به فرمانداری و لشکر ابلاغ گردیده، مستدعی است تصمیمات متخذه را امر به ابلاغ فرمایند.

فرمانده ژاندارمری کل کشور - سرتیپ خسرو پناه امضا

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۵۳]

سقز

۶۲۵

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۰ آذر ۱۳۲۴]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، محرمانه، مستقیم

وزارت کشور

گزارش تلگرافی شماره ۲۳ شهربانی سقز ذیلاً معروض می‌گردد:

در این سه روزه که فدوی به سقز آمده و شهربانی را بازرسی [و] نواقصات را به حد امکان مرتفع نموده، ضمناً مشاهده شد: ۱- اهالی در اثر شنیدن اخبار موحش از باب سوء رفتار حزب توده و تقویت نیروی شوروی در مناطق آذربایجان ۲- به واسطه این که چهار ماه است سهمیه شکر و چای دولتی را اخذ نکرده ۳- مدتی است مازاد غله خود را به اداره غله داده و توتونهای خود را به اداره دخانیات فروخته وجه آنها را تاکنون پرداخت نکرده‌اند به طوری که نگران و اظهار یأس از کار و زندگی می‌نمودند. فدوی با در

امیدوار نموده و مراتب معروض تا در صورت شایسته امر و مقرر فرمایند مقامات مربوطه دولت به پرداخت سهمیه شکر و چای و بهای غله و توتون آنها اقدام که رفع نگرانی بشود.

رونوشت برای استحضار خاطر محترم جناب آقای نخست وزیر تقدیم می‌گردد.

۱۰۲۱۰ - ۲۴/۹/۴

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

[حاشیه]: آقای مستوفیان به وزارت دارایی بنویسید زودتر اقدام و نتیجه را اطلاع دهند. ۹/۲۱

[۴۹۹ - ۱۰۹۰۰۲]

۶۲۶

[وزیر کشور به فرمانداری کردستان، مرداد ۱۳۲۵]

وزارت کشور، اداره سیاسی، محرمانه

فرمانداری کردستان

طبق گزارش مورخ ۵/۲۴ واصله از سقر، چند روز است حزب کمیته محلی تبدیل به حزب توده گردیده و این عده به دو دسته جوان بی تجربه تقسیم شده‌اند: عده اول از آموزگاران و نوآموزان و عده دوم از مکارها و قلدرها و غیره که همیشه در پی ماجراجویی و زحمت اشخاص را فراهم و به عناوین مختلفه و تهدید حتی دخالت به ادارات می‌نمایند که در تاریخ بالا چند نفر از نامبردگان در معبر عام بدون جهت یک نفر از مالکین به نام پناهی که شخص عالمی است مضروب ساخته و به کمیته حزب توده برده‌اند از طرف مراجع صلاحیت‌دار هم اقدامی نشده است و این رفتار موجب نگرانی عده‌ای [از] کارمندان و اهالی گردیده. قدغن فرمایند با توجه به مندرجات گزارش بالا نسبت به موضوع رسیدگی لازم به عمل آورده و چگونگی آن را اعلام دارند.

وزیر کشور

[۲۹۰۰۰۷۳۴۸ - ۷۳۴ ن ۴ الف ب ۱]

۶۲۷

[وزیر کشور به نخست وزیر، ۱۰ شهریور ۱۳۲۵]
 وزارت کشور، اداره سیاسی، تاریخ ۱۰ شهریور ۱۳۲۵
 شماره ۷۹۹۰/س/۶۵۸۴/م

جناب اشرف آقای نخست وزیر

به طوری که نگرانی کل کشور گزارش می دهد مدیر روزنامه کوهستان به سقز وارد و مشغول تبلیغ به نفع حزب توده می باشد. از طرف اداره مزبور دستور داده شده عملیات نامبرده را تحت نظر گرفته و نتیجه آن را بعداً جهت استحضار عالی به عرض خواهد رسانید.

از طرف وزیر کشور [امضا فریدونی]

[۱۰۹۰۰۲ - ۸۸۳]

کامیاران

۶۲۸

[رییس شهربانی کرمانشاه به استانداری کرمانشاهان، ۲۷ خرداد ۱۳۲۵]
 وزارت کشور، استانداری پنجم، شماره ۹۰۸، تاریخ ۲۷/۳/۱۳۲۵، محرمانه

استانداری استان پنجم

بازگشت به گزارش تقدیمی این شهربانی به شماره ۳۸۴ [مورخ] ۲۵/۲/۱۰ و ۳۹۷ [مورخ] ۲۵/۲/۱۱ راجع به رفتن چند نفر از رهبران حزب توده و اتحادیه کارگران به کامیاران و تبلیغ عشایر جهت شرکت در جشن اول ماه مه، اینک رونوشت نامه شماره ۶۷۶ [مورخ] ۲۵/۳/۲۲ هنگ ژاندارمری کرمانشاه که روز ۲۵/۳/۲۶ رسیده ذیلاً به عرض می رساند: گزارش گردان سنندج حاکی است: ليله ۲۵/۲/۶ سه نفر از اعضای

حزب توده کرمانشاه به نام عفیفی، بروجردی و مگری از کرمانشاه به کامیاران وارد در ساعت ۸ صبح سروان دلاوری را ملاقات، معلوم می‌شود قصد دارند ضمن سخنرانی با ترتیب دادن وسایل ساز [و] دهل میتینگ بدهند. سروان دلاوری به آنها ابلاغ می‌نماید با در نظر گرفتن حفظ انتظامات محلی ایراد سخنرانی مانعی ندارد. ساعت ۹ صبح مشاهده می‌شود عده‌ای از ایل‌های اطراف را با وعده‌هایی از قبیل دادن اسلحه و حقوق و غیره جمع‌آوری و چند نفر را تحت این عنوان با استعمال بازوبند سه رنگ در قرا متفرق و اهالی را اجباراً به مرکز حزب کامیاران هدایت [کرده‌اند] من جمله دو نفر از مامورین انتظامی آنها مضمولین فراری بوده‌اند که از بدو ورود حوزه سربازگیری متواری و امروز با دستوراتی که به آنها داده شده به منظور تضعیف قوای دولتی در انظار رعایا مشغول تظاهر می‌شوند که از طرف سروان دلاوری دسته ژاندارمری انتظامات برقرار می‌شود. روی همین مراقبت از دادن میتینگ خودداری، فقط در محل حزب توده سخنرانی با

سازمان مفصلی مراجعت خواهند نمود. مراتب از طریق گردان به فرمانداری و لشکر ۴ باختر اعلام گردیده و به گردان سندج دستور داده شده با تعیین هویت و نفر سربازان فراری نسبت به دستگیری آنان اقدام نمایند.

رییس شهربانی کرمانشاه. پاسیار ۱ اسفندیاری

[۲۹۰۰۰۶۷۴۹ - ۸۹۳ ن ۳ الف ب ۱]

کرمان

کرمان

۶۲۹

[وزیر کشور به نخست وزیر، ۷ خرداد ۱۳۲۲]، وزارت کشور
اداره سیاسی، شماره ۹۷۳/س/۱۱۸۰۷، تاریخ ۱۳۲۲/۳/۷

جناب آقای نخست وزیر

عطف به مرقومه شماره ۳۵۳۳ [مورخ] ۳۲۲/۲/۱۲ راجع به تلگراف استانداری هشتم در خصوص عملیات جواد صاحب‌اختیاری و حسینعلی صاحب‌اختیاری معروض می‌دارد: جواد صاحب‌اختیاری کارمند دون پایه دارایی کرمان حزبی به نام بیداری توده در محل تشکیل داده و به دستیاری حسینعلی صاحب‌اختیاری برادر خود در کرمان و بافت به پاره‌ای تحریکات و عملیات مبادرت می‌نمود که به وزارت دارایی نوشته شده محل مأموریت جواد صاحب‌اختیاری را به یزد یا کاشان تبدیل نمایند و نسبت به حسینعلی صاحب‌اختیاری هم به استانداری هشتم رمزاً دستور داده شد در صورتی که عملیات او برخلاف انتظامات محلی است مشارالیه را از طریق دادسرا تعقیب و اگر کارمند دوایر دولتی است مراتب را توضیح دهند و رونوشت تلگرافی که در این خصوص به استانداری هشتم مخابره شده ضمن [نامه] شماره ۸۵۴ [مورخ] ۳۲۲/۲/۲۴ تقدیم گردیده است.

معاون وزیر کشور [امضا]

[۲۱۷ - ۱۰۹۰۰۲]

۶۳۰

[کلانتری ۲ کرمان به رییس شهربانی کرمان، ۲۵ تیر ۱۳۲۵]
وزارت کشور، شماره ۲۵۳۲، تاریخ ۲۵/۴/۲۵

جناب آقای استاندار استان هشتم

رونوشت گزارش شماره ۴۳ - ۴۱ کلانتری ۲ را برای استحضار خاطر مبارک به پیوست تقدیم می‌دارد.

رییس شهربانی کرمان پاسیاری ۱ گیویان

رونوشت گزارش ۴۳- پیرو گزارش ۴۰ به عرض می‌رساند: ساعت ۱۷ الی ۱۹ و نیم یوم قبل در قسمتی [از شهر] حزب توده [و] اتحادیه کارگران، به وسیله اشخاص زیر: آقای دکتر وکیلی، ضابطی، معین، مرشدی، امینی [و] سجادی سخنرانی راجع به اتحاد کارگران و وضعیت اشخاص بیکار نموده، انتظامات به وسیله خود فدوی رسدبان ۳

کفیل کلانتری بخش ۲ رسدبان یکم ابراهیمی

رونوشت گزارش ۴۰

پیگرد گزارش شماره ۳۹ [را] به عرض می‌رساند: ساعت ۹ صبح [الی] ۱۱ و نیم و ساعت ۱۷ الی ۱۹ و نیم [در محل] حزب توده [و] اتحادیه کارگران که تابلوی جوانان هم زده شده، در حدود دو هزار نفر جمعیت حاضر [شدند] به وسیله آقای دکتر وکیلی، ضابطی، حجازی، مبین [و] مرشدی سخنرانی به عمل آمده انتظامات به وسیله خود فدوی و رسدبان دوم طاهری و رسدبان ۳ گهرباری و مامورین راحت برقرار، ریاست محترم سرکلانتری نیز تشریف داشتند، اتفاق رخ نداده است.

کفیل کلانتری ۲ رسدبان ۱ ابراهیمی امضا

[حاشیه]: رونوشت با رونوشت ضمائم آن جهت استحضار وزارت کشور ایفاد می‌گردد.

معاون استانداری هشتم عدل اسفندیاری امضا

[۱۰۹۰۰۲ - ۸۷۴]

۶۳۱

[رییس عملیات نگهداری کل کشور به نخست وزیر، ۲۹ تیر ۱۳۲۵]
وزارت کشور، نگهداری کل کشور، شماره ۱۲۹۹۳/ج ۱، تاریخ ۱۳۲۵/۴/۲۹
پیوست یک برگ پاکت لاک شده به شماره ۲۵۴۵ همراه پنج نفر

جناب آقای نخست وزیر و وزیر کشور

محترماً معروض می‌دارد استانداری ۸ کرمان به هنگ نگهداری آنجا دستور بدرقه ۵ نفر اشخاص مشروحه زیر را صادر نموده که با پاکت شماره ۲۵۴۵ تحویل دفتر مقام نخست وزیری بشوند.

- ۱- آقای دکتر وکیلی رییس بهداری.
  - ۲- رغبتی کارمند منفصل فرهنگ.
  - ۳- جواد صاحب‌اختیاری کارمند دارایی.
  - ۴- ضابطی کارمند ثبت اسناد.
  - ۵- احمد صاحب‌اختیاری کارمند دارایی.
- که وسیله مامورین نگهداری بدرقه شده‌اند به حضور عالی معرفی و گزارش (۲۵۴۵) استانداری هم بدین وسیله تقدیم می‌گردد.

رییس عملیات نگهداری کل کشور - سرتیپ مشیری [امضا]

[حاشیه]: مقرر فرمودند آزاد شوند و مامورین مراجعت کنند. ۲۵/۴/۳۱ [امضا]

[۸۷۴ - ۱۰۹۰۰۲]

۶۳۲

[عدل اسفندیاری به نخست وزیر، ۳ مرداد ۱۳۲۵]

وزارت پست و تلگراف و تلفن، تلگراف از کرمان به ط، شماره

تلگراف ۱۶۷، تاریخ اصل ۳، تاریخ وصول ۵/۴

مقام نخست وزیری

سیدعلی حجازی کارمند دارایی که می‌بایست با دکتر وکیلی به مرکز اعزام گردد چون مخفی بوده اعزامش میسر نگردید. اینک زیر نظر شهربانی باید اعزام گردد. چون اظهار ندامت می‌نماید از حدود وظایف و مقررات خارج نگردد مستدعی است اجازه فرمایند از اعزام او صرف نظر و مورد اغماض واقع گردد.

عدل اسفندیاری

[حاشیه]: به عرض رسید موافقت فرمودند در صورتی که تعهد نماید برخلاف نظم رفتاری ننماید از اعزام ایشان صرف نظر نماید.

[۸۷۴ - ۱۰۹۰۰۲]

۶۳۳

[فرمانده لشکر کرمان به ریاست ستاد ارتش، ۲۰ مرداد ۱۳۲۵]

وزارت جنگ، ستاد ارتش، رونویس گزارش تلگرافی لشکر ۷ کرمان

مورخه ۱۳۲۵/۵/۲۰

ریاست ستاد ارتش

محترماً معروض می‌دارد از طرف حزب توده در شهر انتشار داده‌اند که دکتر وکیلی با سمت ریاست بهداری به کرمان مراجعت می‌کند چنانچه این انتشار صحت داشته باشد،

اوضاع شهر به هم خواهد خورد. مستدعی است امر فرمایید که از اعزام مجدد دکتر وکیلی و اشخاصی که به تهران فرستاده شده‌اند به کرمان جداً جلوگیری شود.

مورخه ۲۵/۵/۱۹ سرتیپ پدر

[۸۷۴ - ۱۰۹۰۰۲]

۶۳۴

[رییس شهربانی کرمان به استانداری کرمان، ۱۶ مهر ۱۳۲۶]

وزارت

کشور،

رونوشت از رونوشت گزارش شهربانی کرمان

استانداری هشتم

تعقیب گزارش شماره ۲۸۰/۶۶۴ - ۱۳۲۶/۷/۷ محترماً رونوشت گزارش آگاهی را برای استحضار خاطر مبارک به پیوست تقدیم می‌دارد.

رییس شهربانی کرمان

رونوشت برابر با اصل است. رونوشت برابر با رونوشت است.

مکرمی [امضا]

محرمانه مستقیم

با نهایت احترام به عرض عالی می‌رساند: دو روز است که رادمرد، کارمند فرهنگ کرمان که سابقاً عضو فعال حزب توده بوده و به مرکز منتقل گردیده اخیراً به عنوان مرخصی به کرمان آمده و مقداری از دفترچه‌های مرامنامه [حزب] توده [را] در بین اهالی منتشر نموده که یک جلد از دفتر در اداره شهربانی موجود می‌باشد و به طوری که

کاملاً مشاهده گردیده کارمند مزبور محصلین را دور خود جمع آوری نموده و به تبلیغات حزبی ادامه داده و سران سابق حزب، را دعوت [کرده] که باید مجدداً هر چه زودتر در کرمان کمیته حزب را تشکیل دهند. و نیز به عرض می‌رساند قریب سه ماه است کارمند[ان] اداره کشاورزی کرمان [که] منتقل گردیده و اسامی آنان به شرح زیر می‌باشد: جواد معزی، مهندس خلیج‌بغدادی، رجب نادری، منوچهر نظری‌زاده [و] مجید بصیری علاوه بر این که در اداره مزبور باید انجام وظیفه نمایند، کارمندان را دور خود جمع آوری و به تبلیغات حزبی می‌پردازند. و ضمناً به کارمندان تاکید نموده‌اند که هر چه بتوانند رفقا و دوستان و کارمندان ادارات دولتی دیگر را تبلیغ و عضو کمیته نمایند اولاً عملیات رادمرد با پنج نفر آقایان بالا [موجب] می‌شود که اختلال نظم ممکن است قریباً کمیته حزب در کرمان تشکیل و اهالی را اغفال نمایند. با این وصف بیم انقلاب شدیدی در کرمان داده خواهد شد. که اگر واقعاً جلوگیری نشود عنان اختیار از دست مامورین دولت سلب و نمی‌توان شهر را آرامش دهند.

مراتب [را] جهت استحضار خاطر مبارک معروض داشت.

بازرس آگاهی - غیبی امضا

۶۳۵

[گزارش تلگرافی از کرمان به وزارت کشور، بی تا]

وزارت کشور

گزارش

با نهایت احترام به عرض عالی می‌رساند: روز گذشته قریب ساعت ۵^۱/_۴ بعد از ظهر در عمارت فوقانی اکبر هنرمند مقابل فلکه مشتاقیه که محل کلوپ سازمان کمیته و

شورای متحده مرکزی حزب توده ایالتی کرمان می‌باشد از طرف شش نفر آقایان سخنرانیه‌های لازمه به عمل آمد که مضمون آن به شرح زیر می‌باشد:

۱- مرشدی ۲- کلانتری ۳- کاظمی ۴- رغبتی ۵- حجازی رهبر حزب جوانان ۶- ضابطی

۱- مرشدی راجع به گمرکات دولتهای خارجه که به هر یک از رعایای دول دیگر کمک می‌نمایند و در عوض ایران که گمرکات نامنظم بلکه رؤسای خیال تامین نموده [...] و اگر اقدام نشود اضمحلال آن حتمی است.

۳- کاظمی - قسمتی از خواندن سرود حزبی بر علیه مرتجعین و وکلای دوره چهاردهم و به نفع زحمتکشان و کارگران.

۴- رغبتی راجع به وسیله‌های مرتجعین و وکلای دوره چهاردهم که هنوز خیال و گمان دارند و به نظر می‌رسد که اهالی بیدار شده دیگر خدعه این قبیل اشخاص را نخواهند خورد.

۵- حجازی بیان نموده قسمتی از قانون اساسی و قانون مجازات عمومی نسبت به این که کارمندان دولت می‌توانند در اجتماعات داخل شوند و رؤسا حق جلوگیری از آنها را ندارند.

۶- ضابطی اعتصاب کارگران کارخانه خنجی در بندرعباس و اقدام [حزب] توده کرمان درباره آنها تلگراف نمودند به جناب آقای نخست وزیر و نیز یک نفر سرهنگ ۲ ژاندارم که بر علیه مردم ما اقدام نموده و او را مجازات می‌نماییم و حزب طرفدار آزادی و استقلال وحدت ملی را خواستار است و جمعیت حزب ایران تا پشت میدان مقدسی

دیده است و عده‌ای هم جمع شده‌اند.

۷- انتظامات از طرف کلانتری ۲ برقرار بوده مراتب جهت استحضار خاطر عالی معروض داشت. ...

عینی

[۱۰۹۰۰۲ - ۸۷۴]

بافت

۶۳۶

[تلگراف از کرمان به نخست وزیر، ۴ اردیبهشت ۱۳۲۲]
 تلگراف، از کرمان به ط، شماره تلگراف ۲۴۰، تاریخ اصل ۴
 تاریخ وصول ۲/۵

جناب آقای نخست وزیر، رونوشت وزارت کشور، رونوشت وزارت دارایی

جواد صاحب‌اختیاری که به اسم حزب توده موجب بی‌نظمی‌هایی در کرمان شده و بر حسب امر ریاست وزرا و وزارت دارایی به ...
 مستقل و

بعد هم وعده انتقال او به تحریک آقای رئیس حزب توده در بافت شروع به عملیاتی نموده و به موجب تلگراف و اقرار خودش بدون هیچ مجوز قانونی اموال مردم را مصادره و توقیف می‌کند خجالت نکشیده و به بنده هم تلگراف می‌کند برای حفظ نظم محل، این کار را کردم. معلوم نیست این آقا از طرف که مامور حفظ انتظامات بوده و آیا حفظ انتظامات توقیف غیرقانونی اموال مردم است. لذا خواهشمندم اولاً وعده انتقال

آقای رییس حزب توده را به اصفهان عملی فرموده و ثانیاً حسین علی صاحب‌اختیاری را بدو به محاکمه اداری و بعد به محاکم عمومی جلب و معلوم فرمایند این عملیات مطابق چه دستور و امر اداری یا قانونی بوده است.

به هر حال چون اقدامات برای تامین آن حدود و خلع سلاح اشراک محلی شده [است]. [اگر مامورین اداری ما مرجوع اغتشاش و هرج و مرج باشند اقدامات قشون و ما چه فایده خواهد داشت. استدعا می‌کنم برای حفظ انتظامات جامعه، اگر این آقا را محاکمه نمی‌کنید اقالاً فوری تغییر ماموریت بدهند.

زاد

[حاشیه]: آقای ناظرزاده فوری: به وزارت کشور و دارایی پاسخ داده شود. ۲۲/۲/۶

[۱۰۹۰۰۲ - ۲۱۷]

بم

۶۳۷

[وزیر کشور به وزارت دادگستری، ۱۶ بهمن ۱۳۲۷]

وزارت کشور، شماره عمومی ۱۳۳۳۷/م، تاریخ ۱۳۲۷/۱۱/۱۶

محرمانه، فوری

وزارت دادگستری

به طوری که از استانداری هشتم اطلاع می‌دهند آقای ابوالفتح زند بازپرس دادگستری که اخیراً منتقل به زابل شده، سران حزب توده مشغول اقداماتی می‌باشند که در بم ابقا گردد. چون استانداری هشتم به ملاحظاتی ابقای نامبرده را مصلحت نمی‌دانند. خواهشمند است دستور فرمایند از اقدامی که معمول خواهید داشت وزارت کشور را مستحضر سازند.

وزیر کشور

از طرف رییس اداره سیاسی [امضا] ۱۱/۹

[۲۹۰۰۵۶۷۹ - ۲۹۲۱ ن ۲ آب ۱]

سیرجان

۶۳۸

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۱۸ اسفند ۱۳۲۷]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره کارآگاهی، تاریخ ۲۷/۱۲/۱۸

شماره ۲۲۲۲۳، محرمانه، مستقیم

وزارت کشور

به استحضار می‌رساند: شهربانی کرمان به استناد اطلاعیه شهربانی سیرجان گزارش می‌دهد: برحسب نظریه سرهنگ راستی سرپرست عشایر، فرماندار، فرمانده پادگان، رییس ژاندارمری و رییس دادگاه از دستگیری و تعقیب اشخاصی که مربوط به حزب سابق توده بوده ولی ظاهراً فعالیتی از آنها مشاهده نشده خودداری و عملیاتشان تحت نظر و مراقبت قرار گرفته است.

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ صفاری [امضا]

[۲۹۰۰۶۳۶۹ - ۴۶۷ ن ۳ آب ۱]

شازند

۶۳۹

[کمیته مرکزی حزب توده ایران به نخست وزیر، ۱۹ آبان ۱۳۲۵]

حزب توده ایران، کمیته مرکزی، شماره ۳۰۲۷، ۲۵/۸/۱۹

جناب اشرف آقای قوام السلطنه

اتحادیه کارگران شازند ضمن نامه مشروحه از هتاکی و عملیات غیرقانونی عده‌ای ماجراجو که خود را منتسب به حزب دموکرات ایران می‌خوانند شکایت می‌کنند و ضمن توضیح موارد جرم متذکر می‌شود که در روز جمعه ۲۵/۷/۲۶ اشخاص موصوف به سرکردگی غلامرضا مشیری و با کمک علنی مامورین ژاندارمری مقدمات آشوبی را فراهم ساختند که در اثر متانت و تحمل آزادی‌خواهان خاموش شد. چون این عملیات که تحت عنوان حزب دموکرات در غالب نقاط به دست مرتجعین صورت می‌گیرد با روح دموکراسی تناقض و تباین کامل دارد، خواهشمند است از نتیجه دستوری که برای پایان یافتن این جریانات صادر می‌فرمایید این کمیته را مستحضر فرمایید.

کمیته مرکزی حزب توده ایران

[امضا ایرج اسکندری و نورالدین الموتی و مهر دایره شکل کمیته مرکزی حزب توده ایران]

[۱۰۹۰۰۲ - ۸۹۶]

کرمانشاهان

کرمانشاه

۶۴۰

[رییس شهربانی کرمانشاهان به اداره کل شهربانی، ۳ شهریور ۱۳۲۱]
وزارت کشور، اداره کل شهربانی، رونوشت گزارش شهربانی کرمانشاهان
مورخه ۲۱/۶/۳، شماره ۱۳۸

اداره کل شهربانی

اخیراً که خبر تشکیل احزاب در تهران شایع و روزنامه‌های مرکز نیز در این موضوع اشاراتی نموده‌اند، عمادالدین دولتشاهی کارمند اداره دارایی اقتصادی کرمانشاهان خود را نماینده حزب توده در کرمانشاه معرفی و در صدد تشکیل کمیته و مجلس برآمده [است و] با این که وجهه و نفوذ و احترامی در انظار اهالی ندارد، نسبت به امور داخلی اظهار عقیده می‌نماید. من جمله به مضمون زیر تلگرافی به تهران مخابره نموده: «توسط روزنامه سیاست. کمیته مرکزی حزب توده ایران، خرمن در بیابان معطل، ارتش [و] استاندار با پیشکار دارایی مخالفت، پیشکار صحیح‌العمل مستعفی، مامورین دارایی مستقر، ایران در معرض غارت، محتکرین مشغول، ارتش سهل‌انگاری می‌کنند. خطر قحطی غرب را تهدید، استعفای پیشکار نباید قبول شود. اعزام بازرس طرفدار توده لازم، عدم رضایت عمومی از شهردار، استاندار [و] ارتش ظاهر، عاقبت وخیم، حقوق

خرداد بیمارستان خورشید نرسیده، قریباً تعطیل، توده نگران، دفتر حزب [توده] کرمانشاه ۳۷ دولتشاهی»، که در ستون ۳ صفحه ۱۴، ۴شنبه ۲۱ مرداد ماه ۱۳۲۱ روزنامه سیاست درج شده [است.] و چند روز پیش هم در خصوص منازعه علی‌اکبر فکری کارمند اداره دارایی و اقتصادی کرمانشاهان در دکان خبازی با یک نفر سرباز که بالاخره منجر به جلب شدن و بازداشت او در دژبانی شده است، شرحی را به مضمون زیر بخش‌نامه صادر [کرده است.] «ساحت مقدس مجلس شورای ملی، رونوشت جناب نخست وزیر، رونوشت وزارت دارایی، رونوشت وزارت دادگستری، رونوشت دیوان کشور، رونوشت استاندار غرب، رونوشت دفتر سپاه غرب، رونوشت دادستان شهرستان کرمانشاه، رونوشت پیشکار دارایی، رونوشت دفتر کمیته حزب توده ایران، رونوشت روزنامه سیاست، روزنامه ایران، خورشید، مهر ایران، کیهان، امید، مردم، پرچم،

دیکتاتور کوچک ارتش با قوا و قدرت سرنیزه خلق شده، علی‌اکبر مگری که یکی از رفقای ما امضاکنندگان [است] دو روز قبل دژبانی در موقع خریداری نان با ضربت لگد و ته قندان تفنگ او را توقیف و به اداره دژبانی برده، با شلاق بدن او را کبود نموده [است.] چون این بازداشت و مجازات بدنی مخالف قانون اساسی است برای درهم شکستن این قانون زورگویی مجازات عامل این حرکت را به صدای بلند خواهانیم. چون آزادی جمعی را تهدید می‌کند و ممکن است روی نازیبای دیکتاتوری را بار دیگر ملاقات کنیم از این جهت استدعا داریم که این دیکتاتور غرب به سزای اعمال جابرانه [او] خودسرانه خود برسد امضای ۳۵ نفر» و یک نسخه به استانداری ارسال که چون از استانداری استان پنجم درخواست شده بود هویت امضاکنندگان تعیین شود عمادالدین دولتشاهی را به وسیله اداره دارایی اقتصادی احضار و استعلام نموده و امضا [کنندگان] را به شرح ذیل معرفی کرده «خود او، محمدولی میرزا برادرش، اسمعیل صمیم،

احمدی، عباسیان، نیک‌نژاد، خدایی، فقیر، تیرانداز و صیاد» و اظهار می‌نماید صاحبان بقیه امضاها را نمی‌شناسد. زیرا نظراً با آنها آشنا بوده و در برخورد، [به آنها] داده امضا کرده‌اند. به علاوه چون آقای توکلی و آقای پیشکار دارایی از او خواهش نموده‌اند این موضوع را به تهران مخابره نکرده است.

استحضاراً معروض و نظر به این که اخیراً نسبت به این قبیل موارد دستوری نرسیده، کسب تکلیف می‌نماید که آیا مقتضی و شهربانی مجاز است اشخاص را تعقیب نموده از تشکیل مجالس و کمیته جلوگیری نماید یا خیر. مستدعی است امر و مقرر فرمایند آموزش جامع صادر که در این گونه موارد با موقعیت و وضعیت فعلی تردیدی در کار نباشد.

رییس شهربانی کرمانشاهان - پاسپار ۲ آصفی - محل امضا

رونوشت مطابق با اصل است.

[۲۱۵۲ - ۲۹۳۰۰۲۱۵۲ - ۳۰۷ ظ ۴ ب ۱ آ]

۶۴۱

[رییس اداره کل شهربانی به نخست وزیر، ۱۳ مهر ۱۳۲۱]

وزارت کشور، اداره کل شهربانی، شماره (ناخوانا) ۱۴۹۰، تاریخ ۲۱/۷/۱۳

جناب آقای نخست وزیر

عطف به مرقومه شماره ۱۲۵۱۲ - ۲۱/۶/۲۵ متضمن رونوشت گزارش تیمسار سپهبد شاه‌بختی فرمانده سپاه غرب راجع به عملیات و اقدامات علی‌اکبر مکرری و عده دیگر [ی] از کارمندان اداره اقتصادی کرمانشاهان محترماً به عرض می‌رساند: مورخه ۱۳۲۱/۶/۳ شهربانی کرمانشاهان به شماره ۱۳۸ گزارش داده است اخیراً که خبر

تشکیل احزاب در تهران شایع و روزنامه‌های مرکزی نیز اشارتی نموده بوده‌اند. عمادالدین دولتشاهی کارمند اداره دارایی اقتصادی کرمانشاهان خود را نماینده حزب توده در آنجا معرفی و در صدد تشکیل کمیته و جلسه برآمده، با این که وجهه و نفوذ و احترامی در جامعه ندارد نسبت به امور داخلی اظهار عقیده و دو فقره تلگراف تهیه نموده که اولی راجع به خواربار و مخالفت لشکر آنجا با پیشکار دارایی می‌باشد که به تهران مخابره و در روزنامه سیاست درج گردیده و دومی مربوط به دستگیری علی‌اکبر مکرری (موضوع گزارش تیمسار سپهبد شاه‌بختی) بوده که بر اثر درخواست پیشکار دارایی آنجا و توکلی نام از دولتشاهی مزبور از مخابره آن خودداری کرده است و بعد از وصول گزارش شهربانی کرمانشاهان در تاریخ ۲۱/۶/۱۲ رمزاً دستور داده شد رفتار عمادالدین دولتشاهی و سایرین را غیرمحسوس تحت مراقبت کامل قرار داده و اعمال آنها را مشروحاً گزارش دهند. مجدداً نیز طبق امریه صادره دستور کافی داده شد که رفتار اشخاص نامبرده را دقیقاً تحت مراقبت کامل قرار داده و اگر مرتکب رفتار خلافی شوند آنها را تعقیب و نتیجه را اطلاع دهند.

رییس اداره کل شهربانی - سرپاس رادسر [امضا]

[حاشیه]: مراتب را به وزارت جنگ بنویسید.

[۱۰۹۰۰۲ - ۸۸۶]

۶۴۲

[رییس شهربانی کرمانشاهان، شهربانی کل کشور، ۳ دی ۱۳۲۳]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، رونوشت گزارش شهربانی کرمانشاهان
مورخه ۲۳/۱۰/۳، شماره ۱۱۶۵

شهربانی کل کشور

پیرو گزارش شماره ۱۱۴۱ - ۲۳/۹/۳۰ به طوری که قبلاً گزارش شده بود دکتر فروتن عموم افراد حزب توده و اتحادیه کارگران را برای عصر روز جمعه اول دی ماه دعوت نموده بود که در مسجد عمادالدوله حاضر [و] به سمت مقبره سیدصالح بروند. از ساعت ۱۳/۳۰ روز مزبور عموم مامورین شهربانی به خدمت حاضر تا از هرگونه خلاف نظامی جلوگیری به عمل آید. آقایان دکتر فروتن، سیدمحمد کزازی، عباسعلی بیات، جعفر دولتشاهی، حسن وارسته، علی آقا زرگداز، عمادالدین دولتشاهی و در حدود سی، چهل تن از کسبه بی بضاعت در صحن مسجد عمادالدوله جمع شده و در ساعت ۱۵ [به] سمت مقبره سیدصالح رهسپار گردیدند.

آقای سرهنگ ۲ عبدالحسین دولتشاهی (ارشدالسلطنه) و ستوان یکم ابونصر دولتشاهی و ستوان یکم احمد دولتشاهی و ستوان یکم نجومی و امان الله دولتشاهی و چند تن از بانوان و آقایان منسوبین مرحوم جمال جلالی در مقبره حاضر، بدو از طرف حسن وارسته اشعاری مبنی بر اتحاد زحمتکشان خوانده و به شادباش روح مرحوم جمال جلالی ختم و بعداً چند دقیقه سکوت به احترام روح مرحوم جمال جلالی داده، سپس سیدمحمد کزازی خطابه‌ای مبنی بر زحمات حضرت علی علیه السلام که از دسترنج خود و بیل زدن گذران می کرده و به بیت المال مسلمین دست نمی زده و شرحی از واقعه کربلا و شهید شدن حضرت امام حسین (ع) که برای آزادی و مبارزه با ظلم و استبداد و ارتجاع کمر همت بسته بود قرائت بعداً دکتر علی فروتن نطقی دایر به خدمات جمال جلالی در راه آزادی بیان کرده و اظهار داشت: رفقای ما پرتقال فروش و آهنگر و زحمتکشان هستند. مرتجعین وقعی به ما نمی گذارند. و پیش نمایش تهیه کرده بودیم از

طرف مرتجعین مانع از نمایش دادن آن شدند. با این تفصیل به معرض نمایش گذارده شد و قدری تنقید از عملیات جناب آقای ساعد نخست وزیر پیشین نموده و اظهار داشت برکناری او در اثر اقدامات حزب توده بوده و مردم را برای میتینگ بزرگی که بعد از عاشورا داده خواهد شد دعوت نموده بعد از خواندن فاتحه نیز بیان کرد که قسمتی از جماعت عقب هستند. هر کدام از آقایان میل دارند بروند و هر کس می خواهد بماند تا آنها برسند. ولی پس از مدتی معطلی کسی نیامده و از مقبره خارج می شوند و اتفاق سویی هم رخ نداده است. مراتب محض استحضار گزارش و دستور مراقبتهای لازم از عملیات آنان به مامورین مربوطه صادر شده است.

رییس شهربانی کرمانشاهان - پاسیار ۱ آصفی

[۳۳۶ - ۱۰۹۰۰۲]

۶۴۳

[رییس شهربانی کرمانشاه به شهربانی کل کشور، ۷ خرداد ۱۳۲۴]
وزارت کشور، شهربانی کل کشور، رونوشت گزارش شهربانی کرمانشاه
شماره ۴۱۵، مورخه ۲۴/۳/۷

شهربانی کل کشور

پیرو ۲۴/۳/۶/۴۰۶ صبح روز ۲۴/۳/۶ حزب توده و اتحادیه کارگران در مقابل دفتر خود با زدن ساز و دهل در حدود سیصد تن افراد حزب جمع شده، در ساعت ۱۶ یک اتومبیل باری که چند تن از رهبران حزب و عده ای دیگر در آن سوار بودند با پرچمهای مربوطه برای سخنرانی عمومی از طریق خیابان شاهپور و سبزه میدان مقابل شهربانی و خیابان سپه با گفتن مرده باد سیدضیاء و عمال ارتجاع و زورگویی و قلدری، زنده باد

حزب توده و اتحادیه کارگران، به میدان مقابل شهرداری رفته، با حضور عده زیادی تماشاچی سه تن از بانوان هنرپیشه که اخیراً به اتفاق خیرخواه برای دادن نمایش از تهران به کرمانشاه آمده‌اند و خود خیرخواه رییس هنرپیشگان شهربانی با علوی مدیر دبیرستان شاهپور

و اتحادیه کارگران [سخنرانی کرده و اظهار نموده است:] با این که در اثر دسترنج کارگر شده‌ایم مشغول آسایش هستند و تبلیغ زنان به این که نصف جامعه ایران را آنها تشکیل می‌دهند و اتحادیه کارگران هم‌آهنگ شوند سخنرانی و با گفتن زنده باد حزب توده و اتحادیه کارگران سخن را نیز خاتمه داد. سپس با همان وضعیت از خط سیر اولیه به طرف دبیرخانه اتحادیه کارگران مراجعت و چون عبور اشخاص مذکور از جلو دبیرخانه حزب عدالت بود و آنها هم افراد حزب را برای تشکیل جلسه دعوت کرده بودند در خیابان بر خورد

جمعیت احاطه از یک متفرق و در نتیجه جدیت مامورین از مجادله جلوگیری و اتفاق سویی رخ نداد.

آصفی

رونوشت برابر اصل است.

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۵۹]

۶۴۴

[شهربانی کرمانشاهان به شهربانی کل کشور، ۲۵ شهریور ۱۳۲۴]
وزارت کشور، شهربانی کل کشور، رونوشت گزارش شهربانی کرمانشاهان
شماره ۱۲۰۲، تاریخ ۲۴/۶/۲۵

شهربانی کل کشور

پیرو شماره ۱۱۵۵ [مورخه] ۲۴/۶/۲۱، از ساعت ۱۶/۵ تا ۱۸ جلسه اتحادیه

کارگران و حزب توده در سالن مربوطه تشکیل، عده‌ای در حدود یکصد نفر از کارگران و غیره حضور یافته، موسیقی وسیله ویولون آقای افصح، دبیر دبیرستان شاهپور نواخته و اشعاری توسط عشقی سروده شده، بعداً آقای شهاب‌پور، سرپرست اتحادیه مزبور سخنرانی [کرد و] در باب ضدیت روس و انگلیس و آلمان سخن به میان آورده و اظهار داشته که نیات دولت انگلیس بر این بوده [که] دولت آلمان را به دستیاری روس از بین ببرد، سپس خود بریتانیا دولت روس را از پادراورد. از موقعی که فاشیست‌ها] در آلمان مشغول اسلحه‌سازی و مهمات بودند دولت اتحاد جماهیر شوروی نیز تمام کارگران را مشغول ساختن اسلحه نمود و دکتر ارانی هم در تهران ندای آزادی را بلند نمود. رضاخان او را با همدستانش در زندان انداخت و به وسیله دکتر احمدی او را مسموم نمود. از آن موقع تا بیست شهریور ۲۰ گلولی مردم را با پنجه امثال سیدضیاء و حاجی‌احتشامها فشرده و نگذاشت صدای توده ایرانی بلند شود. مثل این که امروز در آذربایجان سرنیزه به دست توده افتاده اگر ما اهالی ناحیه غرب هم همت داشته باشیم، قریباً در کرمانشاه حکومت و شهربانی و تمام دوایر به دست توده خواهد افتاد. پشت توده امروز قوی است. تمام افسران و سربازان کشور و لیسانسیه‌ها پشتیبان توده می‌باشند و دیگر امثال صدر و سیدضیاء در ایران نمی‌توانند زندگی کنند. فریب ساداتی [را] که روی منبر می‌روند نخورید. باور نکنید که می‌گویند توده‌ایها مذهب ندارند. بروید از سیدابوالقاسم کاشانی سؤال کنید، حقایق را بهتر می‌دانند. دیگر امروز زیر بار ظلم رؤسای دوایر نباید رفت. راجع به شرکت تعاونی بارفروشی و کافه در حزب توده و راجع به نام‌نویسی کارمندان حزب توده حضار را دعوت نموده است. بعداً توسط سالمی دفتردار اتحادیه کارگران اشعاری که مفاد [آن] حاکی بوده قریباً انقلابی در ایران خواهد شد، خوانده شده است. مراتب محض استحضار گزارش و عملیات جمعیت نامبرده تحت مراقبت می‌باشد.

[۴۹۷ - ۱۰۹۰۰۲]

۶۴۵

[رییس اطلاعات کلانتری ۲، شهربانی کرمانشاهان به ریاست
شهربانی کرمانشاهان ۲۹ مهر ۱۳۲۴]، شهرداری کرمانشاه
رونوشت گزارش اطلاعات مورخه ۲۴/۷/۲۹، محرمانه، مستقیم

ریاست محترم شهربانی کرمانشاهان

عطف به مرقومه شماره ۱۰۵ [مورخ] ۲۴/۷/۲۵ جناب آقای استاندار استان پنجم
در خصوص نمایشاتی که از طرف حزب توده و اتحادیه کارگران داده می‌شود باید دارای
پروانه وزارت کشور باشند به عرض می‌رساند: در این خصوص آقای شهاب‌پور
سرپرست اتحادیه کارگران به وسیله مامورین اطلاعات احضار که در شهربانی مفاد امریه
به او ابلاغ گردد، نامبرده از حضور در اداره خوداری [نمود]. ناچار خود بنده به اتحادیه
کارگران رفته با حضور آقای حمید سالمی، متصدی دفتر اتحادیه کارگران به آقای
شهاب‌پور تذکر داده شد که پیس نمایشات باید دارای پروانه از طرف وزارت کشور
باشد. و در غیر این صورت طبق مقررات به نظر جناب آقای استاندار و اداره فرهنگ
برسانند، پس از تصویب و صدور اجازه مبادرت به دادن نمایش نمایند. آقای شهاب‌پور
متعذر به این شدند که فردا جمعه ۲۷ مهرماه از اهالی دعوت شده فعلاً هم موقع تعطیل
است. و به علاوه پیس «مردم خودکار» که قصد نمایش آن را داریم پیسی است که قبلاً
توسط کمیسیونی از اداره فرهنگ و شهرداری اجازه گرفته شده همان پیس را نمایش
می‌دهیم و در آتیه هم اقدام به ارائه پیس می‌شود. به ایشان تذکر دادم با این که پیس
دارای اجازه قبلی است ولی خوب است که آقایان رعایت مقررات را بنمایند و قبل از

نمایش دادن پیس را به استانداری برده ارائه دهند. مجدداً صبح جمعه شخصاً به اتحادیه کارگران رفته مدتی با آقای شهاب‌پور مذاکره نموده بالاخره قرار گذاردند سه ساعت بعد از ظهر پیس نمایش را به استانداری برده ارائه دهند. جریان امر را در همان موقع به وسیله تلفن به حضرت ریاست محترم عرض نموده و مجدداً سه بعد از ظهر به اتحادیه کارگران رفته عده‌ای در سالن کما فی‌السابق جمع شده و بعداً که آقای شهاب‌پور آمدند. از ایشان پرسش شد پیس را به استانداری بردند یا خیر، جواب دادند ساعت دو نیم بعد از ظهر به استانداری و شهربانی رفته موفق به ملاقات نشدم و چون جمعیت هم جمع شده و اعلان کردیم که نمایش مرده خودکار برای آنها داده شود حتماً باید نمایش بدهیم. بنده به ایشان تذکر دادم بدون رعایت مقررات نباید نمایش داده شود. در آن موقع آقای شهاب‌پور رونوشتی از پیس مرده خودکار که قبلاً توسط کمیسیونی نمایش داده شده بود ارائه و به اتفاق از اتحادیه بیرون آمده که به شهربانی بیاییم و رونوشت پیس را به نظر ریاست محترم شهربانی برسانیم. در بین راه اظهار داشت خود شما پیس را برده ارائه دهید مجدداً به او تذکر داده شد تا مراجعت حق ندارند نمایش بدهند. پیس را همان موقع به اداره آورده به نظر ریاست محترم برساند. در حین مراجعت معلوم شد که پس از خروج بنده و شهاب‌پور از دفتر اتحادیه بدون کسب اجازه شروع به دادن نمایش مزبور نموده‌اند. به طوری که در اطراف بازجویی به عمل آمد و بیشتر تحریکات راجع به دادن نمایشات بی‌اجازه و غیره از ناحیه آقای علوی مدیر دبیرستان شاهپور و چندتن از آقایان دبیران، افسر عقیقی - نقاش زرگر، فاضل بحرالعلوم، جهانسوز و یزدیان کارمند اداره اقتصاد می‌باشد. چنانچه به وسیله ادارات مربوطه اقدامی برای انتقال آنها از کرمانشاه یا محدود نمودن آنان به عمل آید قطعاً عملیات حزب توده و اتحادیه کارگران در کرمانشاه تا اندازه‌ای محدود خواهند شد و در غیر این صورت ترتیب اثری به اظهارات شهربانی نخواهند داد. مراتب استحضاراً گزارش، منوط به امر عالی است.

رئیس اطلاعات و دفتر شهربانی حیدرعلی شهبازی

رونوشت برابر اصل است که از شهربانی کرمانشاه فرستاده شده است.

[۳۱۰۰۰۰۸۳۲ - ۶۳۲ ف ۳ الف د ۱]

۶۴۶

[شهربانی کرمانشاهان به شهربانی کل کشور، ۵ آذر ۱۳۲۴]
 وزارت کشور، اداره کل شهربانی، رونوشت گزارش شهربانی کرمانشاهان
 گزارش شماره ۱۸۰۹، به تاریخ ۱۳۲۴/۹/۵، محرمانه، مستقیم

شهربانی کل کشور

پیرو [گزارش شماره] ۱۷۴۳ [مورخ] ۲۴/۸/۲۷ جلسه هفتگی حزب توده و اتحادیه کارگران از ساعت ۱۶ روز ۲۴/۹/۲ در سالن مربوطه با حضور تقریباً ۳۰۰ نفر جمعیت و اظهار داشته که کارگر و مهندس عملیات خود را برعلیه همکاران خود که کارگر و مهندسین دیگر باشند به موقع عمل نمی‌گذارند و مهندسین و کارگران شوروی اختراعی بالاتر از بمب اتمی نموده‌اند که دنیا را مخصوصاً آمریکا را به وحشت انداخته‌اند. مخترعین بمب اتمی با کمال عجز در روزنامه می‌نویسند اسرار بمب اتمی را خواهیم گفت به شرطی که مخترعین شوروی هم اسرار اختراع خود را به ما بفهمانند. (زنده باد و مرده باد چند بار) سپس محمدعلی افشار کارمند شرکت برق اشعاری از کتاب افراشته که رونوشت آن پیوست است^(۲) با پیش‌پرده شاگرد شوهر و غلامحسین شماعیان

پیش‌برده جدید سیدضیاءالدین را خواننده، سپس آقای فیروز شهاب‌پور راجع به انقلاب اخیر آذربایجان و فشار ژاندارمها نسبت به اهالی آنجا سخنرانی و اظهار داشته است که این انقلاب از طرف حزب توده و کارگران است. و شورویها مداخله ندارند. ما هم باید از آنها سرمشق گرفته عملی کنیم [و] برابری و برادری با آنها داشته باشیم. همت بگمارید و بیم و ترس نداشته باشید. سپس پیش‌برده دعانویس وسیله جواهری دانش‌آموز خوانده شده و در پایان به کارگران اخطار می‌شد که صبح ۲۴/۹/۳ جهت گردش عید حاضر شوند. صبح روز سوم عده‌ای از افراد و سران حزب در سالن اتحادیه حاضر و با تبلیغاتی که قبلاً بین آنها شده بود، پاره‌ای از افراد حزب موافقت با رفتن [به] منزل آقای حاج شیخ‌هادی ننموده و دسته جمعی از سالن به داخله خیابان آمده، پس از چند قدم حرکت متفرق، علوی و شهاب‌پور و جعفر دولتشاهی به دفتر روزنامه بیستون آمده تا ظهر در آنجا توقف و بعداً متفرق شدند.

رییس شهربانی کرمانشاهان پاسپار ۲ اسفندیاری

رونوشت برابر با اصل است.

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۵۹]

۶۴۷

[کمیته ایالتی غرب حزب توده ایران به مجلس شورای ملی، ۱ دی ۱۳۲۴]

حزب توده ایران، کمیته ایالتی غرب، شماره ۱۹۰، تاریخ ۲۴/۱/۱

ریاست محترم مجلس شورای ملی

رونوشت آقای نخست وزیر، رونوشت فراکسیون توده، رونوشت روزنامه رهبر،

رونوشت روزنامه ظفر، رونوشت روزنامه فرمان، شورای متحده ایالتی کارگران و زحمتکشان و کمیته ایالتی غرب حزب توده تقاضاهای هزار و پانصد نفر از اعضای حزب و اتحادیه‌ها را که در روز جمعه ۲۴/۹/۲۳ و ۲۴/۹/۳۰ در کلوپ حزب توده جمع شده بودند به سمع اولیای دولت می‌رساند و انجام سریع مستدعیات زحمتکشان و رنجبران غرب را به شرح زیر خواستار است.

- ۱- سلب مصونیت و محاکمه سیدضیاءالدین، بانی کودتای شوم ۱۲۹۹ که سعی می‌کند به وسیله نشر اکاذیب زمینه سوء تفاهم بین ایران و همسایه شمالی ما ایجاد نماید.
  - ۲- تشکیل انجمنهای ایالتی و ولایتی در تمام ایالات و ولایات ایران به منظور جلوگیری از اجحافات عمال دولت و اقدام در اصلاحات سریع اقتصادی و اجتماعی.
  - ۳- القای فوری حکومت نظامی مرکز و آزاد گذاشتن کلوپهای احزاب و اجتماعات.
  - ۴- به رسمیت شناختن احزاب به منظور تامین اصول دموکراسی.
  - ۵- الغای قانون تحریم انتخابات که کاملاً مخالف نص صریح قانون اساسی است.
- ضمناً یادآور می‌شود که اگر اولیای امور به تقاضاهای زحمتکشان و رنجبران غرب ترتیب اثر ندهند، خود برای به دست آوردن حقوق حقه خویش اقدام خواهند کرد.

کمیته ایالتی غرب. حزب توده ایران، شورای متحده ایالتی کارگران و زحمتکشان غرب

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۵۹]

۶۴۸

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۶ دی ۱۳۲۴]
 وزارت کشور، شهربانی کل کشور، شماره ۱۱۵۴۸، تاریخ ۲۴/۱۰/۲۶
 محرمانه، مستقیم

وزارت کشور

تعقیب گزارش شماره ۱۱۵۴۶، گزارش شماره ۲۳۰۱ شهربانی کرمانشاهان ذیلاً
معروض می‌گردد:

پیرو [گزارش شماره] ۲۳۰۰ [مورخ] ۲۴/۱۰/۱۹، شب ۲۴/۱۰/۱۹ هیأت نظارت به علت این که روز اول نودوپنج برگ تعرفه بین اهالی توزیع داده بودند و در برگهار روز اخذ آرا تعیین نشده بود و پیش از هفتاد برگ آن را نتوانستند جمع‌آوری کنند، به احتمال این که مبادا تعرفه‌های مزبور در دست اشخاص مورد اعتراض قرار گیرد به اکثریت آرا تصمیم گرفتند توزیع تعرفه را موقوف و پس از انجام تشریفات قانونی به موجب آگهی بعدی روزهای توزیع تعرفه را به اهالی اطلاع دهند. امروز چند نفر از آقایان هیأت نظارت در محل توزیع تعرفه حاضر و شروع به کارهای خود نموده، بعداً عده‌ای در حدود دو هزار تن متدرجاً در داخله مسجد جمع شده، بدو علی‌اکبر مکرری کارمند حزب توده سخنرانی و اظهار داشت: ما انجمن را تعطیل کردیم و نگذاشتیم تعرفه بدهند و مانع پیشرفت مقاصد آقایان شدیم. مگر این که انتخابات به میل توده باشد و قانون اصلاح شود. بعداً شهاب‌پور و علوی و نورس نیز بدین نحو سخنرانی و هر یک مطالبی بیان کرده سپس مقداری بیانیه چاپی بین مردم توزیع و اهالی را برای ساعت ۱۳ روز جمعه در مسجد جامع دعوت نموده‌اند که سخنرانی نمایند و اتفاق سویی رخ نداده است.

رونوشت برای استحضار خاطر محترم جناب آقای نخست وزیر در تعقیب گزارش
شماره ۱۱۵۴۶ تقدیم می‌گردد.

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

[۵۵۹ - ۱۰۹۰۰۲]

۶۴۹

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور اول بهمن ۱۳۲۴]
وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، محرمانه

وزارت کشور

تعقیب معروضه شماره ۱۱۴۷۸/۱۳۵۴۳ - ۲۴/۱۰/۲۵، گزارش شماره ۲۳۰۴ [مورخ ۲۴/۱۰/۱۳ شهربانی کرمانشاهان ذیلاً معروض می‌گردد:
پیرو گزارش شماره ۲۱۷۹ [مورخ ۲۴/۱۰/۱۱] برابر اطلاع حاصله در جلسه خصوصی حزب توده و اتحادیه کارگران، محمدعلی کریمی که یکی از افراد حزب مزبور است پیشنهاد نموده حزب توده و اتحادیه به اشخاص زیر رای بدهند که در انجمن ایالتی کرمانشاه عضویت داشته باشند سیداحمد میرعبدالباقی وکیل دادگستری، مهدی فرهپور دبیر دبیرستان شاهپور و مدیر روزنامه بیستون، علی اشرف منوچهری رییس شعبه ۲ استیناف غرب، بانیانی مدیر عمده‌فروشی داروخانه شکرالله منصف وکیل پایه یک دادگستری، محسن علوی. از قرار معلوم پیشنهاد مزبور مورد تصویب آنها واقع شده است و از قرار معلوم علوی به رفقای کارگر خود و افراد حزب اخطار نموده آرای خود را به اسامی اشخاص مذکور در صندوق بریزند و اگر رای به اسم اشخاص دیگر بدهند برای آنها صورت خوشی ندارد.

رونوشت برای استحضار جناب آقای نخست وزیر تقدیم می‌گردد -

۲۴/۱۱/۱ - ۱/۱۱۱۴۹/۱۳۵۹۸

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

[۵۵۹ - ۱۰۹۰۰۲]

۶۵۰

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۷ بهمن ۱۳۲۴]
وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، دایره دوم، محرمانه

وزارت کشور

تعقیب معروضه شماره ۱۳۶۶۶/۱۱۵۷۸ - ۳۲۴/۱۱/۱ شهربانی کرمانشاهان با ایفاد دو برگ فوق‌العاده بیستون تحت عنوان «فتح بزرگ ملت - تعویق انتخابات» طی شماره ۲۳۰۸ - ۲۴/۱۰/۲۰ گزارش می‌دهد:

صبح [روز] ۲۴/۱۰/۱۹ که توزیع تعرفه انتخابات تعطیل شد، ساعت ۱۰/۳۰ کارمندان حزب توده متدرجاً در مسجد حاضر و قریب دوهزار نفر جمعیت تماشاچی داشته است زنده باد مامورین شهربانی و ارتش و ژاندارمری، زنده باد حزب توده ایران، زنده باد آزادیخواهان. بعداً علی‌اکبر مکرری اظهار نموده: آقایان این که رفیق ما امیرخان اظهار قدردانی از شهربانی و ژاندارمری نموده نه از آن اشخاص شکم‌گنده و مزدور دیگران بوده بلکه مقصود ایشان از افراد زحمتکش که شب و روز با ما کارگران کمک می‌کنند می‌باشد. زنده باد آن اشخاص زحمتکش. بعداً می‌گوید: مشاهده نمودید که در نتیجه اتحاد ما ملت زحمتکش ایجاب نمود که انجمن تعطیل شود، تا این که پس از هشت روز انجمن صحیحی تشکیل و اشخاص پاکدامنی برای انتخابات تعیین گردد. این است که موفق شدیم و هیأت نظارت تعطیل شد. در این مدت بیست روز دست به دست هم‌دیگر داده چشم و گوش خود را باز نموده فریب این حقه‌بازان را نخورید تا این که بتوانیم اشخاصی را به وکالت تعیین نماییم که هواخواه ملت باشند نه این که نوکرهای فیلچر (منظورش)

می‌رود.) مکرری اظهار داشته: در اثر موفقیت ما بود که مثل موش از درب مسجد فراری شد (اشاره به علامه) مرده باد، همگی فریاد زدند مرده باد. سپس فیروز شهاب‌پور شروع به ایراد سخن نموده و اظهار داشته است: ملت دیگر گول نخورید تا کی خواب هستید وضعیات شاه سابق را به مردم خاطر نشان کرده و گفته است: پسرهای شاه سابق تا هر دختری را می‌خواستند باید برای آنها فراهم می‌شد. ناموس شما را از بین بردند کوشش کنید یک بار دیگر دستگاه حاکمه فاسد رضاخانی یا دیگری مثل رضاخان به سر ما ملت مسلط نشود. کوشش کنید به میل ملت کسانی را انتخاب کنید که از هر حیث مبرا باشد و ملت او را به خوبی بشناسد مثل آقای آقا شیخ‌هادی (مجتهد) نه این که به میل آقای استاندار اشخاصی را که خود کاندید کرده‌اند ما قبول کنیم. در اثر اقدامات و اتحاد شما مردم و یا کارگراها بود که آقایان مجبور شدند انتخابات را [به] تعویق بیندازند. بعد از او آقای علوی شروع به سخنرانی [نمود] و در ضمن اظهار داشته که دیشب با آقای استاندار مذاکره و گفتم یا شما نمی‌فهمید یا ما را نفهم حساب می‌کنید. چگونه این اشخاص معلوم‌الحال را ما برای انجمن نظار تعیین می‌کنیم. حال که بیست روز تعطیل شد بایستی اقدام کرد که حکومت ملی برقرار کرد که دیگری رضاخان دوم نشود. مرده باد آنهایی که مثل موش سر خجالت به زیر انداخته، از این مسجد بیرون رفتند. سپس علی‌اکبر نوری سخنرانی و اظهار داشته دیدید این انجمن دسیسه‌بازی بود و اشخاصی را به وسیله پول و برنج صدق و غیره تطمیع می‌کردند و یا جبراً آنها را برای اخذ تعرفه به مسجد می‌آوردند. مثل غلام بقال که او را برای دادن تعرفه به یک بار انار تشویق نمودند و ضمناً شخص ناشناسی را از توی مردم بالای سکو برده و گفته است آقایان گوش بدهید به عرایض این شخص. این هم از این ملت است ببینید آقای فلان السلطنه نسبت به این آدم چه ظلمی کرده که در نتیجه خود آن شخص شروع به صحبت نموده و خود

ملت شکن

تاکنون هر چه مطالبه اجرت کارگری خود را می‌کنم همه را به مسامحه می‌گذرانند. تا دیروز که برای اخذ وجه نزد ایشان رفتم به من فحاشی کرد و گفت برو پدرسوخته آنگاه نارس دنباله سخنهای او را گرفته اظهار می‌دارد: بله حق دارد به ایشان فحش بدهد زیرا اگر کلانتری برود شکایت کند به حرفش گوش نمی‌دهند و اگر دادسرا برود باز چون طرف فلان‌الدوله است و پول دارد وکیل تعیین کرده، دیگر این بیچاره را خفه خواهند کرد. مرده باد زورگویی، قلدری، بعداً سخنرانی خاتمه و به جمعیت اظهار داشت آقایان رعایت انتظامات را بکنید. هیاهو و جنجال نکنید و از در بیرون روید. بعداً روز جمعه ساعت ۱۳ در مسجد جامع برای استماع سخنرانی حاضر شوید و مقداری فوق‌العاده بیستون راجع به تعطیل شدن انتخابات بین مردم توزیع که سه برگ آن جهت استحضار [به] پیوست تقدیم می‌گردد.

رونوشت برای استحضار خاطر محترم جناب آقای نخست وزیر تقدیم می‌گردد.

۱/۱۱۷۸۴/۱۳۸۷۸ ۲۴/۱۱/۷

رئیس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۵۹]

۶۵۱

[رئیس شهربانی کرمانشاهان به شهربانی کل کشور، ۱۲ اسفند ۱۳۲۴]
وزارت کشور، شهربانی کل کشور، رونوشت گزارش شهربانی کرمانشاهان
شماره ۲۷۹۶، مورخه ۱۳۲۴/۱۲/۱۲

شهربانی کل کشور

پیرو [گزارش شماره] ۲۷۳۸ [مورخ] ۲۴/۱۲/۵، روز جمعه ۲۴/۱۲/۱۰ از ساعت
۱۶ افراد حزب توده و اتحادیه کارگران و عده‌ای تماشاچی در حدود ۴۰۰۰ نفر در

دبیرخانه جلو دبیرخانه حزب توده اجتماع، قبلاً نه نفر از مامورین انتظامات حزب برای آوردن پهلوان، محمدآقا به منزل او اعزام، نامبرده با عده‌ای در حدود پنجاه شصت تن از اهالی کندوله مقیم کرمانشاه و غیره که قبلاً در خانه محمدآقای مزبور دعوت شده حرکت از طریق کوچه آقاشیخ‌هادی به طرف اتحادیه کارگران حرکت و افراد حزب توده هم با موزیک و بیرق به عنوان استقبال محمدآقا از سالن اتحادیه خارج، از خیابان گاراژها وارد میدان شاهپور شده دسته محمدآقا در آنجا به جمعیت توده و کارگران ملحق و علی‌اکبر نوری با صدای بلند گفت: الحاق یک پهلوان نامی کرمانشاه را به آزادی‌خواهان تبریک می‌گویم. بعداً سرود حزبی با موزیک خوانده شد. آنگاه محمدباقر مومنی سخنرانی و اظهار داشت: رفقا، روشنفکران، زحمتکشان، کارگران، دهقانان امروز دو نعمت بزرگ به حزب نیرومند توده نصیب شده است: یکی الحاق حزب آزادی‌خواه میهن، دیگر الحاق یکی از جوانان مبارز و قهرمان کل کشور ایران آقای محمد اسمعیلی، من از طرف خود از صمیم قلب این نعمت را به شما و عموم آزادی‌خواهان تبریک می‌گویم. من از طرف حزب میهن که با حزب توده ائتلاف نموده است به شما تبریک می‌گویم و امیدواریم که در پیشرفت مرام خود تا می‌توانیم کوشش نماییم. ما دیگر نمی‌گذاریم عده‌ای که خون ما را می‌مکند، بیش از این بر ما حکومت نمایند. زنده باد اتحاد و اتفاق بعداً موزیک مترنم و مجتبی حبیبی سخنرانی را ادامه [و] اظهار داشت: رفقا ورود شما برای موفقیت خود در کارها است. من از صمیم قلب نسبت به این نعمتهایی که نصیب شما شده است تبریک می‌گویم. رفقا بدانید که این اجتماع شما پشت اربابهای مستعمره طلب را به لرزه درآورده و نمی‌توانند دیگر شایعاتی بدهند. درود بر شما که دیگر بیدار شده‌اید و نخواهید گذاشت بار دیگر حکومت دیکتاتوری بر شما تحمیل شود. زنده باد مشت نیرومند کارگر، مرده باد مستعمره طلبان و سرمایه‌داران. سپس موزیک زده شده، نوبت سخنرانی به علی‌اکبر نوری می‌رسد [وی] اظهار داشت:

رفقا، الحاق حزب میهن و یک پهلوان کرمانشاه را به عموم شما تبریک می‌گوییم. رفقا ما نخواهیم گذاشت بار دیگر حکومت رضاخان برقرار شود. مگر یادتان رفته که در زمان رضاخان همین عمال ننگین شهربانی چادر نماز از سر ناموس می‌ربودند باز هم توقع از این عمال دارید. مرده باد عمال ارتجاع، موزیک زده شد. آنگاه شهاب‌پور سخنرانی را آغاز کرده [و گفت] رفقا حزب میهن که بعد از حزب توده اولین حزبی بود که تشکیل شد به حزب نیرومند توده ملحق و دیگر پیروزی ما را قطعی می‌کند. ضمناً با الحاق یگانه پهلوان کرمانشاه که با جمعی از روشنفکران همراه بود پیروزی ما قطعی است. ما نخواهیم گذاشت بار دیگر حکومت رضاخانی برقرار گردد. ما نمی‌گذاریم حکومت قلابی روی کار آید. ما نمی‌گذاریم ثروت ما مبدل به لیره و به انگلستان و آمریکا فرستاده شود. زنده باد مشت نیرومند کارگر، مرده باد مخالفین آزادی، سپس علوی سخنرانی و اظهار داشت: رفقا، همشهریها، امروز دو نعمت نصیب ما شده یکی الحاق حزب میهن و دیگر الحاق پهلوان کرمانشاه آقامحمد اسمعیلی به حزب توده [و] فتح ما را قطعی نمود. شما نایستی دور بگردید و بگویید حزب ما را به نوایی نمی‌رساند و نباید منتظر باشید لقمه جویده را به شما بدهند. بکوشید، نرسید از چه می‌ترسید مگر ممکن است تمام شما را اعدام نمایند. بکوشید و امیدواریم که به پیشواز نیرومند آزادیخواهان، سرود حزبی

متفرق شدند. پس از یک ساعت اطلاعی به شهربانی رسید که از طرف سران حزب توده و اتحادیه کارگران کلیه افراد خود را برای ساعت یک صبح در دبیرخانه دعوت نموده‌اند. مذاکرات شفاهی با جناب آقای استاندار و آقای سرهنگ یک پیشداد فرمانده تیپ ۱۲ کرمانشاه به عمل آید. چنین تصمیم گرفته شد که احتیاط لازمه به عمل آید و چون شب هم بود دو سه فقره دزدیهای مسلحانه در اطراف شهر اتفاق می‌افتاد و قبلاً پیش‌بینی شده بود که عده‌ای سرباز برای تشریک مساعی با پاسبانان راحت از تیپ خواسته شود.

بنابراین سی‌تن سرباز و یک افسر و گروه‌بان از تیپ به شهربانی اعزام و علاوه بر پستهای ثابت، چند دسته مامور گشتی در داخله شهر و اطراف گمارده و عموم مامورین و پایه‌وران شهربانی در اداره حاضر و تا صبح هر یک بنو به خود به گشت محل رفته، به حمدالله اتفاق سویی رخ نداده و دزدی هم در شهر اتفاق نیافتاده بعد هم این‌طور استنباط گردید که برای گزارش دهنده بین ساعت ۱ و ۶ صبح اشتباهی رخ داده است.

رئیس شهربانی کرمانشاهان پاسیاری ۲ اسفندیاری - امضا و مهر

رونوشت برابر اصل است.

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۵۹]

۶۵۲

[رئیس شهربانی کرمانشاهان به شهربانی کل کشور، ۲۸ اسفند ۱۳۲۴]
وزارت کشور، شهربانی کل کشور، رونوشت گزارش شهربانی کرمانشاهان
مورخه ۲۴/۱۲/۲۸، شماره ۲۸۸۰

شهربانی کل کشور

پیرو [گزارش شماره] ۲۸۶۰ [مورخ] ۲۴/۱۲/۱۸ روز جمعه ۲۴/۱۲/۲۷ جمعیت حزب توده و اتحادیه کارگران و عده‌ای تماشاچی در حدود سه‌هزار نفر از ساعت ۱۵ در دبیرخانه مربوطه و جلو دبیرخانه اجتماع نموده و به شرح زیر برگزار گردیده است. ابتدا سرود حزبی با موزیک دبیرستان داریوش توسط افراد انتظامات شروع و بعداً آقای متقی دانشجو به قرائت برنامه و سخنرانی مبادرت و اظهار می‌دارد: رفقا می‌خواهم پیروزی [را] که نصیب دانشجویان شده است برای شما شرح دهم. ما سازمان جوانان که از فرزندان شما زحمتکشان تشکیل شده‌ایم دوش به دوش شما می‌جنگیم و پیش می‌رویم. یگانه پیشرفت ما همان روزنامه هفتگی می‌باشد که با افکار ماها ستونهای آن

پر می‌شود و شما را بیدار می‌نماید. نه این که تصور نمایید که سازمان جوانان فقط از محصلین تشکیل می‌شود بلکه از فرزندان بی‌سواد شما هم [عضو] می‌پذیرد و فکر آنها را برای دنیای علمی حاضر می‌کند. زنده باد سازمان جوانان، زنده باد حزب نیرومند توده. بعداً موزیک مترنم و برنجی سخنرانی و اظهار می‌دارد که من از طرف سازمان جوانان ماموریت دارم که پیشرفتهای سازمان را به شما گوشزد کنم. فتح ما و میتینگهای ما پشت ملت و دولت مستعمره طلب انگلیس را به لرزه درآورده است و به همین لحاظ مشغول تشبثات برعلیه ما شدند اول ما را تکفیر نمودند بعد [به] وسیله بخشنامه‌های پوشالی می‌خواستند که ما را از اجتماع بازدارند ولی موفق نشدند، امیدواریم که موفق هم نشوند. زنده باد حزب نیرومند کارگر، زنده باد سازمان جوانان این حزب. مجدداً موزیک مترنم شده و حمید سالمی اشعاری از روزنامه ندای حقیقت خوانده، مجدداً موزیک زده شده. آنگاه محسن علوی سخنرانی می‌نماید و اظهار می‌دارد: رفقا ما نخواهیم گذاشت بار دیگر دوره منحوس چهاردهم که دست نشاندۀ فیلیچر و اربابان او هستند

اشخاصی [را] که با این امر موافق بودند، تهدید نمودند و این لایحه به مجلس نرسید. دولت انگلیس صدراالاشراف را برای سرکوبی آزادیخواهان فرستاده، عده‌ای را به نام چاقوکشی به بندرعباس تبعید نمود و عده‌ای را به انواع شکنجه‌ها کشت. سپس یک نفر را که در تهران موقع توقیف کلوپ زخمی و پایش را قطع نموده بودند همراه خود آورده به مردم نشان داده و گفته است این یک نفر رنجبر و زحمتکش بوده که در تهران هنگام بسته شدن کلوپ حزب توده گلوله به پایش خورده و پای او را بریده‌اند. و نیز بیان داشته پایه مملکت و اساس کشور برای دوستی جوانان و استقامت آن بسته به روحیه جوانان آن مملکت است. در این کشور جوانان و روشنفکران همه کارگر و زحمتکش هستند. سزاوار نیست که آن قدر سستی به خرج داده یک عده سرمایه‌دار انگلیسی خواه و یک

عده ادارات پوسیده مفتخوار رضاخانی بالای سر ما اربابی کنند و ما همین طور بیچاره و پریشان باشیم. تا دست اتحاد به همدیگر ندهیم و از جای خود نجنیم کار ما پیشرفت نمی‌کند. امروز

می‌خواهیم و شما را لازم نداریم. با این که مثل برگ خزان از آنها کشته می‌شود مشغول پیشرفت هستند. بعداً سرود حزبی خوانده شده موزیک مترنم و افراد انتظامات حزب توده درب دبیرخانه جمع شده با صف دو به دو به بالا حرکت و جمعیت متفرق شده است. مراتب محض استحضار گزارش گردید.

رییس شهربانی کرمانشاهان - پاسپار ۲ اسفندیاری

رونوشت با اصل یکسان است.

[۲۹۰۰۰۶۷۴۹ - ۲۹۰۰۰۶۷۴۹ ن ۳ الف ب ۱]

۶۵۳

[بیانیه کمیته ایالتی حزب توده ایران غرب (کرمانشاه)، بی تا]

فوق‌العاده بیستون، مجانی

«بیانیه»

کارگران! دهقانان!

آزادخواهان غیور کرمانشاه!

عباس قبادیان نوکر سابق فیلچر قطاع‌الطریق معروف غرب. محرک قتل مرحوم اعظمی [و] چند نفر دیگر و نماینده مزدور ننگین دوره چهاردهم بر اثر نهضت عظیم آزادیخواهان تهران و از ترس دستگیری به جرم خیانت و جنایت از تهران فرار و چون در کرمانشاه پناهگاهی نیافت پس از مذاکره با اربابان خود و کسب تکلیف به شاه‌آباد پناهنده شد.

در روز جمعه دوم فروردین هنگامی که هشت نفر از رهبران حزب توده کرمانشاه بنا به درخواست دهقانان ستمدیده و کارگران زحمتکش شاه‌آباد مشغول صحبت بودند آن عنصر پلید به نوکران مسلح خود که متجاوز از چندین صد نفر بودند دستور داد که با تفنگ و قمه و چوب ناجوانمردانه به آنها حمله نمایند.

عمال ژاندارمری و شهربانی که در چنین مواقعی باید مامور حفظ امنیت و تامین جان مردم باشند وظیفه قانونی خود را زیر پا گذاشته و بی‌شرمانه از هر نوع کمک و همکاری به آشوبگران مسلح خودداری ننمودند. در اثر این عمل سبعانه پنج نفر از رفقا به خصوص رفیق ما علوی و عقیفی به سختی مجروح و مضروب گردیدند و لباس و پول ایشان را به غارت بردند. اکنون چندین هزار نفر از کارگران و آزادی‌خواهان کرمانشاه بر اثر این اقدام وحشیانه با خشم و غضب شدید هر روز اجتماع کرده و آماده انتقام هستند و ما به زحمت توانسته‌ایم از نظر حفظ مصالح کشور موقتاً آنها را آرام نگهداریم.

اینک به دولت و مقامات مسئول اعلام می‌کنیم چنانچه هر چه زودتر در توقیف و دستگیری قبادیان، مهرابی و کلیه مامورین ژاندارمری شاه‌آباد و سایر مرتکبین این جنایت به خصوص سروان قوامی اقدام عاجل نشود مسئولیت هر گونه پیش‌آمدی با دولت خواهد بود.

در خاتمه از تمام برادران کرمانشاهی خود انتظار داریم که در این امر از بذل هرگونه کمک و مساعدت ما دریغ نمایند تا امثال این گونه مزدوران استعمار در منطقه غرب محو و نابود شوند.

پاینده باد اتحاد خلل‌ناپذیر زحمتکشان و آزادیخواهان غرب

مرگ بر قبادیان و سایر عمال ارتجاع

برقرار باد مبارزه خونین و آشتی ناپذیر ما
کمیته ایالتی حزب توده ایران غرب

[۱۰۹۰۰۲ - ۷۸۳]

۶۵۴

[رییس شهربانی کرمانشاهان به شهربانی کل کشور، ۱۱ فروردین ۱۳۲۵]
وزارت کشور، شهربانی کل کشور، رونوشت گزارش شهربانی کرمانشاه
مورخه ۲۵/۱/۱۱، شماره ۷۱

شهربانی کل کشور

پیرو [گزارش شماره] ۵۰ [مورخ] ۲۵/۱/۷، روز جمعه ۲۵/۱/۹ از ساعت ۱۶
جلسه هفتگی حزب توده و اتحادیه کارگران در دبیرخانه مربوطه تشکیل [شد]. [عده‌ای
در حدود ۳۰۰ نفر در آنجا حضور یافته قبلاً سرود حزبی خوانده شده موزیک مترنم،
بعداً کَرندیان کارمند سازمان جوانان اشعاری تحت عنوان گدا از روزنامه ظفر خوانده
موزیک زده شد. سپس توسط برنجیان دانش‌آموز اشعاری از روزنامه رهبر نیز خوانده
آنگاه باقر مومنی با لهجه کردی سخنرانی [خود] را آغاز نموده [گفت] رفقا، کارگران،
سخنرانی امروز ما در اطراف گفته بعضی از رفقا می‌باشد که بارها گفته‌اند این مرده باد و
زنده باد چه فایده دارد. این است که می‌گوییم هنوز نیت افراد ایران با ما موافق نشده‌اند
که با ما در یک جا جمع شوند. البته موقعی که همه در یک جا جمع شدند آن وقت
می‌شود که ما با آنها رحم ننموده زیرا آنها به ما رحم نکردند. زنده باد حزب نیرومند
کارگران و زحمتکش‌ان حزب بعداً رحیم نامور مدیر روزنامه شهپاز سخنرانی و اظهار
داشته رفقا من افتخار دارم که توانسته‌ام فرصت پیدا کنم و سلام رفقای حزبی عراق و
همدان و تهران را به شما برسانم و ضمناً بگویم که حزب توده از لحاظ حفظ منافع

کارگران می‌باشد. البته من از پیش‌آمدی که برای رفقای حزبی خودم شده است بسیار گرفته می‌باشم. ولی نظیر همین واقعه در چندی قبل برای دکتر کشاورز رخ داد و بعد شرح کتک‌کاری دکتر کشاورز را داده و گفتم: ما [اعضای] حزب توده از هیچ چیز باک نداریم و فقط با صدای رسا می‌گوییم زنده باد حزب توده ایران و ضمناً عموم رفقا بایستی در موقع معینه حوزه‌بندی، در حوزه‌های خود شرکت نمایند. تا کلاس خود را به پایان برسانند. زنده باد حزب توده ایران [آنگاه] موزیک مترنم و سپس آقای علوی سخنرانی می‌نمایند و اظهار داشت: رفقا با این که حال مزاجی من خوب نیست ولی با این حال مختصری برای شما راجع به عباس قبادیان می‌گویم. [نمایندگان] دوره چهاردهم برای تجدید دوره خود، لایحه منحوس تمدید دوره را دادند. ولی آقای قوام‌السلطنه هم لایحه را نپذیرفت و برای دوره پانزدهم تصمیم انتخابات را گرفت و سیدضیاء و طاهری و امامی و عده دیگری را در مرکز دستگیر نموده و عده‌ای هم فرار نمودند که یکی از آنها عباس قبادیان بود که مستقیماً به کرمانشاه آمد و در اینجا هم توقف ننمود و به شاه‌آباد رفت ما هم به خواهش عده‌ای برای سخنرانی و بیداری مردم به آنجا رفته، گرچه می‌دانستیم که در قلب ارتجاع سخنرانی خطرناک است، ولی باز هم رفتیم تا مردم را بیدار نماییم. پس از سخنرانی به دستور عباس قبادیان جواب حرف حسابی ما را با تفنگ و سرنیزه و چوب دادند و پس از این همه کتکاری ما را برای دو ساعت زندانی نمودند و تهدید به قتل نمودند. باز هم آزاد شدیم و آمدیم ولی دیگر عباس قبادیان حناش رنگ نخواهد گرفت و روی همین اصل هم بوده است که از شاه‌آباد فرار نموده و در گیلان غرب مقرر حکومت برای خود درست نموده است. ولی ما نخواهیم گذاشت که در آنجا هم بماند دو دست انتقام ما گلوی آنها را خواهد گرفت و

خواهد کشت بیچاره نمی داند دولت انگلیس امروز در کار خود هم سرگردان می باشد و آن قدر بیچاره واقع شده که دیگر به فکر نوکران خود نمی باشد. پس رفقا در حوزه های خود حاضر باشند که دیگر بیش از این کارها به تعویق نیفتد. در پایان سرود حزبی خوانده شد و جلسه خاتمه یافته است.

رییس شهربانی کرمانشاهان - پاسپار ۱ اسفندیاری

[۲۹۰۰۰۶۲۰۷ - ۲۸۸ ن ۳ الف ب ۱]

۶۵۵

[رییس شهربانی کل کشور به نخست وزیر، ۲۸ فروردین ۱۳۲۵]
وزارت کشور، اداره کل شهربانی، اداره دفتر کل

جناب آقای نخست وزیر و وزیر کشور

بر طبق گزارش شماره ۱۲۸ [مورخ] ۲۵/۱/۱۸ شهربانی کرمانشاهان معروض می گردد: علی اکبر نورس که یکی از کارمندان حزب توده و اتحادیه کارگران بوده، اخیراً به واسطه اختلافاتی که بین او و سران حزب توده ایجاد گردیده از آنها کناره گیری و مقاله انتقاد آمیزی هم بر علیه آنها در شماره ۲۱۶۴ [مورخ] ۲۵/۱/۱۱ روزنامه کرمانشاه درج نموده و در ابتدای کوچه خانقاه محلی را به نام حزب توده و اتحادیه کارگران تشکیل داده و قریب سی نفر دور خود جمع نموده و یکی از آنها امیر علاف می باشد و پرچمی هم که در دبیرخانه حزب توده داشته برده است.

رییس شهربانی کل کشور - صفاری

رونوشت شرح فوق برای استحضار به وزارت کشور تقدیم می گردد. ۱/۳۸۸/۸۱۱ -

۲۵/۱/۲۸

رییس شهربانی کل کشور - صفاری [امضا]

[۲۹۰۰۰۶۷۴۹ - ۲۹۳ ن ۳ الف ب ۱]

۶۵۶

[قطعنامه حزب توده ایران، کمیته محلی کرمانشاهان، ۱۰ اردیبهشت ۱۳۲۵]

حزب توده ایران، کمیته محلی کرمانشاهان شورای اتحادیه

کارگران و دهقانان غرب، شماره ۲۵، تاریخ دهم اردیبهشت ماه ۱۳۲۵

بدین وسیله به ادارات: اقتصاد، فرهنگ، متذکر می‌شود:

لازم است در ظرف ۴۸ ساعت رضا یزدیان، حسن گندمی، علی اکبر مکرری، محسن علوی، مهدی فرهپور، کرامت‌الله افسر، علی عقیفی، کارمندان آن ادارات را به جرم کلاهبرداری و دستکاری با سارقین و مخالفت به اساس دین مقدس اسلام که عموم اهالی سابقه دارند از ادارات مربوطه اخراج و آشوب و نهضت ملی و مذهبی این شهرستان را فراهم نمایند.

از طرف شورای اتحادیه کارگران و دهقانان غرب

[۲۹۰۰۰۶۸۲۳ - ۱۶۸ ن ۴ الف ب ۱]

۶۵۷

[قطعنامه سازمان جوانان توده غرب ایران، ۱۶ اردیبهشت ۱۳۲۵]

فوق‌العاده بیستون، بهاء ۵۰ دینار

قطعنامه سازمان جوانان توده غرب

قطعنامه زیر در روز دوشنبه ۱۶ اردیبهشت ساعت ۵ بعد از ظهر با حضور کلیه اعضای سازمان جوانان تصویب و صادر شد:

جوانان غیور غرب: دانش‌آموزان، روشنفکران

با وقوع واقعه ننگین روز اول مه ثابت شد که هنوز عمال گشتاپوی ایران از عملیات فجیع خود دست برنداشته، پس از ۶ سال نبرد خونین برای از بین بردن اصول زورگویی و فاشیسم، هنوز هم عمال مختاری ایران را در قید اسارت نگهداشته‌اند!

رفیعی قاتل ثابت کرد که دست کمی از هیملر رییس گشتاپوی آلمان ندارد و عملیات اخیر او نسبت به کارگران و زحمتکشان غرب شدیدتر، از عملیات فرانکوی فاشیست نسبت به آزادی‌خواهان اسپانیا بود.

وجود دستگاه شهربانی رضاخانی که هنوز هم به عملیات وحشیانه خود ادامه می‌دهد باعث ننگ دنیای آزادی‌خواه است! در قتل عام اول مه که به وسیله گلوله‌های عمال شهربانی با پشتیبانی ارتجاع بین‌المللی انجام گرفت، عده‌ای بی‌گناه و گرسنه دستخوش جنایات وحشیانه آنها شد [ند].

زحمتکشان غرب در اول ماه مه به کارگران دنیا تاسی و با قطرات خون خویش سند آزادی را امضا نمودند؛ در این میان مزدوران ارتجاع برای پایمال کردن خون بی‌گناهان و پرده‌پوشی از ورق پاره‌های ننگین و مزدور نیز به پشتیبانی آنها برخاسته، می‌خواهند با هدیان‌گوییهای خویش اذهان را مشوب و قاتلین را بی‌گناه قلمداد نمایند.

سازمان جوانان توده غرب از این واقعه به سختی خشمگین و از عاملین این جنایت متنفر می‌باشد و برای جبران این عمل ننگین از دولت آقای قوام خواستار است که:

۱- محاکمه و اعدام فوری رفیعی و شرکای او

۲- آزادی کلیه رفقای دلیر و مبارز ما که در توقیف هستند

۳- جلوگیری از تعدیات مامورین شهربانی نسبت به عموم اهالی شهر

تمام جوانان آزادی‌خواه و غیور غرب مبارزه خود را تا حصول موفقیت نهایی ادامه خواهند داد. در این مبارزه تمام جوانان دانش‌آموز و دانشجوی دنیا به خصوص ایران پشتیبان ما هستند.

پاینده باد اتحاد خلل‌ناپذیر جوانان غرب، مرگ بر مخالفین آزادی!

سازمان جوانان توده غرب

[۲۹۰۰۰۶۷۴۰۹ - ۸۹۳ ن ۳ الف ب ۱]

۶۵۸

[رییس شهربانی کرمانشاهان به استانداری کرمانشاهان، ۲۹ اردیبهشت ۱۳۲۵]، شماره ۶۳۸، ۲۵/۲/۲۹، محرمانه

پیرو گزارش ۵۷۱ - ۲۵/۲/۲۲ سخنرانی هفتگی حزب توده و اتحادیه کارگران در روز جمعه ۲۵/۲/۲۷ از ساعت ۱۶^۱/_۴ با تجمع قریب ۵۰۰ نفر جمعیت در کلوب مربوطه تشکیل، قبلاً سرود حزبی خوانده شد و بعداً آقای عضد نماینده مرکزی حزب نامبرده سخنرانی و اظهار می‌دارد: رفقا استخلاص رفقای خود را به عموم شما تبریک می‌گوییم چند چیز که می‌خواستم یادآور بشوم یکی آن که حزب قلابی که توسط عده‌ای از افراد طرد شده این حزب به وسیله علامه‌ها و نورسها بنیاد شده نبایستی پابند بود. دیگر این که تا من سازمان حزب شما را قوی ننمایم از کرمانشاه نخواهم رفت و اگر من رفتم و نتوانستم خداحافظی نمایم، بدین وسیله از عموم رفقا خداحافظی نموده موفقیت شما را از خداوند خواستارم.

سپس آقای محسن علوی سخنرانی و اظهار می‌دارد: رفقا روز ۱۱ اردیبهشت که تمام کارگران دنیا جشن می‌گیرند با هم جشن گرفتیم و خواستیم میتینگ بدهیم که نگذاشتند تا میتینگ را به سینما مبدل نمودیم، عموم شما می‌دانید که صبح به سینما رفته و در وسط فیلم برق را قطع نمودند ولی بقیه را به بعد از ظهر موکول نمودیم. بعد از ظهر مامورین و دست‌نشانده‌های مختاری بنای تظاهرات نمودند که شما را عصبانی نمایند ولی شما خونسردی را حفظ نمودید و تا پایان سینما بدون اتفاق سویی گذشت. ولی در موقع خروج از سینما رفیعی قبلاً قوای شهربانی را در میدانچه گاراژ که به مناسبت شهید شدن خدایی او را به میدان اول ماه می نامیم، متمرکز نموده پرچم ایران را پاره و به طرف مردم شلیک نموده بیچاره نمی‌دانست که به این چیزها توده از بین نمی‌رود. در خاتمه می‌گویم زنده باد حزب نیرومند توده ایران پس از آن توسط کرنندیان دانشجو شعری از روزنامه رهبر خوانده شده و آنگاه غلامرضا فرامرزی سخنرانی و اظهار می‌دارد شمر برای ریاست، حضرت سیدالشهدا (ع) را شهید کرد. امروز علامه و امثال او هم می‌خواهند ماها را مثل آنها شهید نمایند. زیرا خدا در قرآن فرموده که حرف حق تلخ است. پس ما سه ملیون نفر اهالی غرب زیر بار حرف زور نمی‌رویم. ملت از هم جدا نشوید زیرا خدا می‌فرماید دست خدا با جماعت است. بکوشید و حق خود را بازستانید. پاینده باد حزب توده ایران. در ساعت ۱۸^۱ با خواندن سرود حزبی سخنرانی پایان یافته و مردم متفرق شدند.

رییس شهربانی کرمانشاه، پاسپار ۱ اسفندیاری امضا و مهر

رونوشت برابر اصل است.

[۲۹۰۰۰۶۲۰۷ - ۲۸۸ ن ۳ الف ب ۱]

۶۵۹

[رییس شهربانی کرمانشاه به استانداری کرمانشاهان، ۱۲ خرداد ۱۳۲۵]
شماره ۷۳۲، ۲۵/۳/۱۲، محرمانه

پیرو [گزارش] ۷۰۷ - ۲۵/۳/۶، روز جمعه ۲۵/۳/۱۰ ساعت ۱۰ کمیته بنا بود عده‌ای در کلوپ حزب توده و اتحادیه کارگران جمع شوند و آگهی کرده بودند، کسی در آن ساعت به کلوپ نرفته بود که سخنرانی به عمل آورند. ولی در ساعت ۱۷ روز مزبور سخنرانی هفتگی در دبیرخانه مربوطه تشکیل، عده‌ای متجاوز از دویست نفر در آنجا جمع شده، کریم جلیلود سخنرانیهای اشخاص را اعلام، بعداً سرود حزبی خوانده شد. آنگاه شرکت

یعنی پس از تشکیل حزب نیرومند توده امپریالیستها به دست و پا افتادند که بلکه بتوانند جلو

که حزب توده سازمان خود را قوی‌تر نمایند که بتوانیم دست به این گونه اعتصابها بزنیم. به شما نوید می‌دهیم در آتیه خیلی نزدیکی افرادی را که در اثر اعتصاب از کمپانی نفت اخراج نموده‌اند نه فقط به کار بگمارند بلکه برای اشخاص بیکار هم کار پیدا شود. در خاتمه می‌گویم زنده باد دژ نیرومند کارگران. سپس اشعاری توسط محمود ۱۲ ساله فرزند فرج‌الله نماینده حزب توده قصر خوانده شد و محمدباقر مؤمنی سخنرانی را ادامه داده و اظهار داشته رفقا، کارگران پیرو گفته رفیق ما آقای سالمی، یک عده چهل هزار نفری کارگران نفت آقاجاری در نقطه دورافتاده بی‌نان و آب و گرسنه و تشنه در کنار طلای سیاه اعتصاب نمودند و بالاخره موفق شدند بر این که پس از چهارده روز اعتصاب حقوق خود را از روزی چهارده ریال به سی و پنج ریال اضافه نمایند. البته این قدرت در

اثر اتحاد و اتفاق است، کارگران آقاجاری با کمال انتظام و انضباط مبادرت به اعتصاب نمودند. اکنون این عمل کارگران مبارز آقاجاری دو چیز را به ما فهمانید یکی آن که لردهای کنار تایمراز اتحاد ما ترسیده‌اند. دیگر آن که به هیچ وجه نمی‌توانند جلو قدرت ملت را گرفت، زیرا قدرت با ملت است، دولت با ملت است. هیچ کس حتی انگلیسهای پست فطرت، آن روباه صفتان هم نمی‌توانند مانع افکار ما کارگران بشوند. رفقا این موفقیت که نصیب کارگران آقاجاری شد فقط در اثر حضور در حوزه‌های خود و آشنا بودن به وظایف حزبی می‌باشد. شما اگر خواهان موفقیت می‌باشید بایستی مرتباً در حوزه‌های خود شرکت نمایید. شما اگر تک‌تک باشید هیچ کاری از شما ساخته نیست ولی

در

این

مدتی است برای اخذ نتیجه در اطراف موضوع ۱۱ اردیبهشت به کرمانشاه آمده‌ایم و با موفقیت برای بازگشت به تهران حاضر شده‌ایم و ما از طرف شما به پشتیبانی شما از آقای قوام خواسته‌ایم که مسئولین وقایع ۱۱ اردیبهشت را به اشد مجازات برسانند و نیز از آقای استاندار که جدیداً برای ما آمده است خواستاریم که با کمال بی‌طرفی به وضعیت رسیدگی نموده و نتیجه را اعلام دارد و اشخاص مغرض را که منبر را وسیله مبارزه

و

مستعمره

بایستی بدانند که ایران، ایران بیست سال پیش نیست. مردم دیگر مردم بیست سال پیش نیستند. ملت در زیر پرچم آزادی به راهنمایی عده‌ای از آزادیخواهان بیدار شده‌اند و به سوی آزادی پیش می‌روند. ما امیدواریم که قاتلین و مسببین واقعه اول مه را به پشتیبانی شما اهالی کرمانشاهان به کیفر برسانیم. در خاتمه با صدای رسا می‌گوییم زنده باد کارگران دنیا، پاینده باد شورای متحده مرکزی ستاد نیرومند و دژ مستحکم کارگران. پس از او محسن علوی سخنرانی و اظهار می‌دارد: رفقا، کارگران بعد از تشکیل حزب نیرومند توده سرمایه‌داران بین‌المللی به دست و پا افتادند تا بلکه که بتوانند جلو نهضت

آزادینخواهی را بگیرند. به وسایل مختلفه متشبه شدند موفق نگردیدند، زیرا حق هیچ وقت باطل نخواهد شد. این بود که کارگران آقاجاری با مبارزه سرسخت خود به دنیا فهماندند که دیگر هیچ کس جلو نهضت آزادی را نمی‌تواند بگیرد و ضمناً به اشخاصی که به عللهایی از حزب توده دوری نموده بودند ثابت نمود که خیال آنها خام است و دیگر نگویند که سیاست انگلیس در ایران رخنه نموده است. زیرا سیاست انگلیس دیگر به درد نمی‌خورد. دیگر این که عده‌ای از کارگران شرکت نفت کرمانشاه که به علت تحریکاتی اعتصاب نموده بودند از کمپانی اخراج شدند. امیدواریم بتوانیم در آتیه نزدیکی آنها را هم به کار خودشان بگماریم. اینک قطعنامه‌ای را که تنظیم نموده‌ایم برای شما قرائت می‌نماییم و اشخاصی که با این قطعنامه موافقت دست را بالا کنند که در صورت اکثریت رای به مرکز مخابره شود. سپس قطعنامه را که دارای شش ماده بود قرائت نمود و تقریباً مواد آن به شرح زیر بود: ما اهالی کرمانشاه روز جمعه ۲۵/۳/۱۰ در متینگی که در خیابان گاراژ جلو کلوپ دادیم مواد زیر از دولت آقای قوام خواستاریم.

۱. اظهار تشکر از دولت آقای قوام راجع به هیأت اعزامی بازرس دولت برای کارگران آقاجاری.

۲. تعقیب و تنبیه افسران آقاجاری که سربازان را برای اجانب به کار نفت گماشته‌اند.

۳. تغییر صالح

فرماندار

آبادان که یکی از قره نوکرهای استعماری می‌باشد.

آزادانه در خیابانهای کرمانشاه مشغول طرح نقشه برای خونریزی دیگری هستند.

۵. گوش دادن به حق کارگران نفت آبادان و آقاجاری

۶. دستور استخدام کارگران نفت کرمانشاه که به علت اعتصاب اخراج شده‌اند. امضا

در خاتمه بیانات خود می‌گویم که دولت ایران به طور مسالمت‌آمیزی می‌خواهد که با آذربایجان صلح نماید ولی [آذربایجان] به هیچ وجه حاضر نمی‌شود که ارتش خود را که نیرومندترین ارتشها است تحویل ارتش پوشالی دولت شاهنشاهی بدهد. در خاتمه می‌گویم زنده باد حزب توده ایران، پاینده باد اتحاد زحمتکشان دنیا، برقرار باد پرچم ملی کارگری، سرود حزبی خوانده شده و سخنرانی در ساعت ۱۸ خاتمه یافته و مردم متفرق شده‌اند.

رئیس شهربانی کرمانشاه. پاسپار ۱ اسفندیاری. امضا و مهر

رونوشت برابر اصل است.

[۲۹۰۰۰۶۲۰۷ - ۲۸۸ ن ۳ الف ب ۱]

۶۶۰

[رئیس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، اول تیر ۱۳۲۵]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، تاریخ ۲۵/۴/۱

شماره ۱/۲۳۰۳/۳۹

وزارت کشور

در تعقیب گزارش شماره ۲۰۴۷/۳۴۹۷ [مورخ] ۲۵/۳/۲۵، گزارش شماره ۸۱۸

[مورخ] ۲۵/۳/۱۸ شهربانی کرمانشاهان را به استحضار می‌رساند:

سخنرانی هفتگی حزب توده و اتحادیه کارگران از ساعت ۱۸ در کلوب مربوطه تشکیل، عده‌ای در حدود ۲۰۰ نفر در آنجا مجتمع، قبلاً سرود حزبی خوانده شده و بعداً کریم جلیوند مقاله مندرجه در روزنامه ظفر راجع به ضروری بودن مطالعه روزنامه ظفر قرائت، سپس آقای علوی شروع به سخنرانی و اظهار داشت: رفقا چون هوا گرم است ناچار دیر شروع به سخنرانی نموده و وقت هم کم است ناچار سخنرانی را کم می‌کنیم،

ولی در هفته دیگر محلی در بالای خیابان گرفته می‌شود که روزهای سخنرانی مرتباً بتوانیم سخنرانی خود را در آنجا ادامه دهیم. دیگر آن که راجع به اختلافات بین دولت آذربایجان و دولت ایران این است که دولت ایران می‌خواست به تقاضاهای آذربایجان گوش ندهد، ولی ملت دستهای خائنی را که مانع اصلاح بین ایران و آذربایجان بودند به قوه خود از بین برد. این دستها، صدراشرافها بودند [که اکنون] از کرسی مجلس و ریاست دولت برکنار شده و شخص صالحی را مانند آقای قوام به روی کار آوردند. در بدو امر تشکیل حزب توده آذربایجان را تجزیه طلب معرفی نمودند. ولی مسافرت آقای پیشه‌وری به تهران مشقت محکمی بود که بر دهان گویندگان این حرفها خورد. ولی دستهای مرموز باز هم نگذاشتند بین ایران و آذربایجان اصلاح شود و منجر به این زد و خورد بین دولتین ایران و آذربایجان گردید. در رادیو چند شب پیش خبر متارکه جنگ را ابلاغ نمودند و آقای قوام‌السلطنه هم اظهار بی‌اطلاعی نمود. درست هم بود دستهای مزبور نگذاشتند که اقلاً خونریزی نشود. دولت ایران از دو لحاظ ترک جنگ نمود یکی آن که این ارتش پوشالی نمی‌تواند با ارتش دموکرات بجنگد. دیگر آن که آنها از حق خود دفاع می‌نمایند. هیچ‌گاه نمی‌گذارند دولت و ارتش پوشالی خاک آنها را تصرف نماید. ما در اثر قدرت خود تا کنون موفقیت‌های زیادی نصیبمان شده است. یکی از آنها به رسمیت شناختن احزاب است، دوم تقسیم اراضی بین رعایا، سوم گذراندن قانون کار از مجلس که عموم بیکاران به کار گمارده شوند و ساعت کار ۸ ساعت باشد و حقوق هنگفتی به کارگران داده شود. ما با اینها اکتفا نمی‌کنیم، بلکه باید قانون اصلاح شود. و دیگر آن که ما از دولت خواستاریم که با دولت شوروی از راه صلح کار را یکسره نموده که بیشتر به صرف ایران تمام شود. ما امیدهای بیشتری از دولت قوام داریم و این آرزوها درست نمی‌شود مگر این که دامنه اتحاد خود را وسیعتر نماییم. امیدواریم در آتیه نزدیکی نمایندگان صالح خود را به مجلس پانزدهم بفرستیم. نه نمایندگان فیلچر، کنسولگری [و]

مالکین. زنده باد حزب نیرومند توده ایران، پاینده باد اتحادیه کارگران و زحمتکشان ایران، در خاتمه سرود حزبی خوانده شد، ساعت ۶/۳۰ بعد از ظهر جمعیت متفرق گردیده‌اند.

رییس شهربانی کل کشور - سرپاس صفاری [امضا]

[۲۹۰۰۰۶۲۰۷ - ۲۸۸ ن ۳ الف ب ۱]

۶۶۱

[رییس شهربانی کرمانشاه به استاندار کرمانشاهان، ۱۵ تیر ۱۳۲۵]

وزارت کشور، استانداری پنجم، شماره ۱۱۷۸

تاریخ ۱۳۲۵/۴/۱۵، محرمانه

استانداری استان پنجم

پیرو [گزارش] شماره ۱۰۵۷ [مورخ] ۲۵/۴/۸، سخنرانی هفتگی حزب توده و اتحادیه کارگران در روز جمعه ۲۵/۴/۱۴ از ساعت ۱۸ در کلوپ مربوطه تشکیل، عده‌ای در حدود ۲۵۰ نفر در آنجا حضور یافته قبلاً سرود حزبی خوانده شد. بعداً مجتبی حبیبی سخنرانی و اظهار داشت: زمان رضاخان که آزادیخواهان ایران در زندان زیر چکمه‌های منحوس این بدنام جان می‌دادند، اشخاصی مانند دکتر ارانی برای بیداری جمعیت و توده رنجبر دست به اقداماتی زد، ولی از طرف شهربانی سیاه رضاخان شبانه دستگیر و به زندان یعنی قتلگاه حقیقی رهسپار می‌گردیدند. پس از این که شیرهای برفی آن زمان آب شد و اشخاصی که در مکتب دکتر ارانی درس خوانده بودند از زندان بیرون آمدند، پرچم پرافتخار حزب توده را بلند و رنجبران را برای گرد آمدن در زیر آن دعوت نمودند. از ابتدا [اعضا] حزب توده، و عده انگشت‌شماری بیش نبودند، ولی از آنجایی که ملت ایران بیدار شد و فهمید که حق او را از کجا و ثروت بیکران او را از چه طریق می‌ربایند، این بود که دور هم جمع شدند و تشکیل اتحادیه

کارگران و زحمتکشان را دادند. ولی مرتجعین و مستعمره‌طلبان دست به تشبثاتی زدند. گاهی ما را کافر، زمانی هوچی یا مخالف با مالکیت می‌خواند. ولی حزب توده دروغ بودن این موضوع را به ثبوت رسانید. پس آنها در مقابل ما بیکار نیستند، گاهی برادران دخانیات تهرانی و زمانی برادران کرمانشاهی را به باد گلوله گرفتند، ولی نفهمیدند که بنیاد حزب ما برقرار است و به این تشبثات از بین نخواهد رفت. زنده باد حزب توده ایران، چون حزب توده ایران از طرف پیشه‌وران و رنجبران اداره می‌شود می‌گوییم زنده باد آزادیخواهان. بعداً محمدباقر مؤمنی سخنرانی و اظهار داشت: عن قریب ساعت هر چه رو به جلو می‌رود موفقیت‌های ما بیشتر می‌شود. در چند روز پیش عموم احزاب آزادیخواهان ایران با حزب توده ائتلاف نمودند، تا ایران را به وسیله اتحاد از زیر یوغ بیچارگی و بردگی نجات دهد. فهمیدند که جز متحد شدن با حزب نیرومند توده با هیچ وسیله نمی‌توان مبارزه را ادامه داد. فهمیدند که حزب توده ایران پیشقدم‌ترین احزاب دست‌چپ و آزادیخواه دنیا است. ناچار با این حزب ائتلاف نمودند و خود را برای مبارزه آماده نمودند. حزب توده ایران از بدو تاسیس خود در سرلوحه مرامنامه نوشته است مبارزه بر علیه هر گونه استعمار کشور و تمام احزاب دست‌چپ و آزادیخواه این مرام را دارند. پس ناچار خود را مجبور دیدند که با ما ائتلاف نمایند. این یکی از موفقیت‌هایی است که در ظرف این مدت نصیب ما شده دولت ناچار بود مطابق دلخواه حزب توده رفتار نماید، زیرا هیچ نیرویی نمی‌تواند با اراده ملت مخالفت نماید. این بود که صدر و حکیمی به ریاست دولت دست‌نشانده اربابان فیلچرها، با اراده ملت مخالفت می‌نمودند و علاء و تقی‌زاده هم بلندگوی دولت مستعمره‌طلب شدند. ملت اراده نمود که حقوق حقه خود را بخواهد و در مقابل اراده ملت صدر و حکیمی سقوط کردند و دولت کنونی جایگزین آنها شد و از طرفی هم علاء و تقی‌زاده خائن را از صلاحیت انداختند.

زنده باد اراده ملت و پاینده باد حزب توده ایران.

سپس اشعاری توسط کریم جلیوند اقتباس از روزنامه رهبر راجع به مناظره رود کارون با تایمز گفته نواب صفا خواند. سپس محسن علوی سخنرانی و اظهار داشت: رفقا من دو موفقیت بزرگ و دو پیش‌آمد تأسف‌انگیز را که در ظرف این هفته پیش‌آمد شده است برای شما شرح می‌دهم و بایستی بدانید که بیش از اینها موفقیت نصیب ما شده است. یکی از این دو موفقیت تشکیل حزب توده کنگاور دیگری تشکیل حزب توده در ایلام است. زحمتکشان و دهقانان آن در محل بارها به کمیته حزب می‌نوشتند که شما حزب را در اینجا تشکیل بدهید که ما در تحت لوای آن با شما همکاری نماییم. ما هم در ظرف این هفته در دو بخش نامبرده حزب را تشکیل دادیم و دو پیش‌آمد تأسف‌آور این است که یکی از آنها جنایتی است که عبدالحسین حیاتی مرتکب گردیده. با این که می‌دانستیم مرتجعین بایستی عقب‌نشینی نمایند زیرا پس از واقعه ۱۱ اردیبهشت که به دست عده‌ای معلوم‌الحال انجام شد ولی مسبب آن دیگران هستند. حتم داشتیم که این وقایع بایستی در نقطه دیگر صورت گیرد. این بود که از کردند و پس از آن در سرمیل هم به دستور آن فتودال معروف عبدالحسین حیاتی انجام شد. این عمل از طرفی تأثرآور است و از طرفی دیگر نه، زیرا اهالی کردند هم دشمنان حقیقی خود را شناخته‌اند. شرح وقایع بدین قرار بوده: حیاتی آنها را به سرمیل کردند دعوت می‌نماید که راجع به آب با آنها صحبت بنمایند و به نوکرهای خود دستور می‌دهد که آنها را [به] باد گلوله بگیرند و امروز هم تلفنی خبر داشتم که عین همین وقایع در سرمیل انجام شده است. [خواسته] ما این است [سپس] قطع‌نامه‌ای [را] که [خطاب] به دولت نوشته قرائت و اشخاص با بالا

نماینده عموم طبقات کرمانشاه، انزجار خود را نسبت به فتودال خونخوار عبدالحسین حیاتی ابراز و اولاً دستور دستگیری مسببین وقایع کردند و سرمیل را صادر و آنها را اعدام

و به کیفر برسانند. ثانیاً چشم ما متوجه نمایندگان اعزامی می‌باشد. (از طرف عموم طبقات کرمانشاه)، رفقا مبارزه دیگری که در پیش دارید مبارزه انتخابات دوره پانزدهم می‌باشد. ما بایستی بیدار باشیم که بار دیگر دست‌نشانندگان فیلچر سر از صندوق انتخابات بیرون نیاورند. زنده باد مبارزین دلیر کرمانشاه، درود بر شهدای راه آزادی، اعلام ختم سخنرانی توسط حسین سلامی. رفقا از قرار معلوم عده‌ای به نام حزب توده وسایل اذیت کسبه را فراهم می‌نمایند. هر یک از شما کسی را دیدید به نام حزب توده مزاحم مردم است به حزب توده گزارش دهید، در پایان سرود حزبی خوانده شد و در ساعت مردم متفرق شدند.

رییس شهربانی کرمانشاه. پاسپار ۱ اسفندیاری

رونوشت برابر اصل است.

[۲۹۰۰۰۶۲۰۷ - ۲۸۸ ن ۳ الف ب ۱]

۶۶۲

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۷ مرداد ۱۳۲۵]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، تاریخ ۷/۵/۲۵، شماره ۱/۳۶۲۶/۵۷۱

وزارت کشور

تعقیب [گزارش] شماره ۳۳۶۹/۵۴۱۳ [مورخ] ۲۵/۵/۲۵، طبق گزارش شماره ۱۲۶۸ [مورخ] ۲۵/۴/۲۳ شهربانی کرمانشاهان به استحضار می‌رساند: سخنرانی هفتگی حزب توده و اتحادیه کارگران در روز جمعه ۲۵/۴/۲۱ از ساعت ۱۷ با حضور تقریباً ۲۵۰ نفر در کلوپ حزب تشکیل [شد.] قبلاً سرود حزبی خوانده بعد ناظری دانش‌آموز راجع به وحدت ملی و مبارزه برعلیه هرگونه استعمار و استثمار کشور سخنرانی و اظهار داشت: رفقا مقاله‌ای در روزنامه رهبر مندرج است که می‌نویسد: در

آن بیابانهای بی آب و علف عده‌ای مانند حیوانات زندگی می‌نمایند که با لیف خرما لباس درست کرده می‌پوشند. این عده اهالی جنوب هستند. همچنین می‌نویسد: یکی از مردان دهستان غلات را دیدم [که] می‌گفت در موقعی که رضاشاه تمام املاک مردم را می‌چاپید این دهستان هم به دست قوام شیرازی سپرده شد. این باغهایی که می‌بینی تمام نتیجه دسترنج آنها می‌باشد. یکی از رعایا شب عروسی خود قدری انگور می‌چیند. از طرف کدخدا او را زدند و آنقدر در زندان نگهداشتند تا فوت کرد. این است زندگی در دهی که خودتان زحمت می‌کشید و نتیجه نمی‌برید. ما می‌گوییم مالکین که دارای صد پارچه آبادی می‌باشند از زمینی که حداکثر استفاده را می‌نمایند در مقابل وجه به رعایا واگذار و از پول آن کارخانه وارد نمایند که مواد اولیه کشور با نازلترین قیمت به خارج نرود و در عوض مصنوعات به چهار برابر قیمت وارد این کشور شود. از آذربایجان گرفته تا شیراز، عموم مردم حاضر به فداکاری می‌باشند. تا موفقیت نهایی بایستی دست به دست هم داده متحد شویم. زنده باد حزب توده ایران، پاینده باد نیروی خلل‌ناپذیر ما.

بعداً سبحانی دانشجوی حقوق اهل کردی یک قطعه شعر خوانده و سپس دکتر انورشکی راجع به انضباط افراد سخنرانی نموده اظهار داشت: رفقا امروز که حزب توده به این پایه و استحکام رسیده، فقط به واسطه انضباط افراد بوده، با این که عده‌ای از رفقای اصفهانی ما را کشتند و مرتجعین به وسیله پول و سرنیزه درب کلوپ آنها را بستند، با انضباط کامل در حوزه‌های سری خود جمع شدند تا این که موفقیت حاصل کردند. رعایا و دهاقینی که در چالوس و رشت با این که با پول سیدضیاءالدین و تفنگ ارفع قتل عام می‌شدند، با انضباط کامل خود را نگهداری می‌نمودند صبر را پیشه ساختند تا امروز که پیشرفت کامل نمودند. در کردی بود که حیاتی به وسیله نوکرهای خود رفقای مبارز ما را با تیر مجروح نمود. مجروحین را به کرمانشاه آوردند با این که زخم آنها بسیار خطرناک بود جزئی‌ترین شکوه‌ای ننمودند ما به آنها توصیه نمودیم که با کمال

خونسردی به منزلهای خود بروند آنها هم عمل کردند. اکنون منتظر اقدامات دولت می‌باشیم، اگر دولت اقدامی نکرد قیام نموده و انتقام خود را خواهیم گرفت. مرتجعین از تبعید و کشتن ما نتیجه نخواهند گرفت و هر چه بیشتر از ما بکشند روز به روز نهال ما نیرومندتر خواهد شد. می‌گوییم ای مرتجعین اگر با کشتن ما شما عقب‌نشینی می‌کنید ما حاضریم خود را فدا سازیم. حزب توده جان خود را فدا می‌سازد و سینه خود را سپر گلوله می‌نماید. تمام احزاب مخالف ما کدام یک آنقدر فدایی دادند و تا حال پابرجا و برقرار مانده‌اند. پس ما به افتخار رنجبرها می‌گوییم زنده باد مبارزین دلیر حزب توده، زنده باد مبارزین کردند، زنده باد دهقانان و رنجبران که ستون اصلی این حزب را تشکیل داده‌اند. جلسه در ساعت ۱۹/۳۰ خاتمه و جمعیت متفرق گردیده‌اند.

از طرف رییس شهربانی کل کشور - پاسیار حسام وزیری [امضا]

[۲۹۰۰۰۴۲۰۷ - ۲۸۸ ن ۳ الف ب ۱]

۶۶۳

[رییس شهربانی کرمانشاه به استانداری کرمانشاه، ۱۶ مرداد ۱۳۲۵]
وزارت کشور، استانداری پنجم، شماره ۱۵۹۱، تاریخ ۲۵/۵/۱۶، محرمانه

استانداری استان پنجم

پیرو [گزارش] ۱۵۷۸ - ۲۵/۵/۱۴، از طرف حزب توده و اتحادیه کارگران شب ۱۴ مرداد که دعوتی از عده‌ای از اهالی و رؤسای ادارات به عمل آمده بود. ساعت ۲۰ مدعوین در کلوپ حزب توده حاضر دو پیش‌پرده نمایش داده شد و سه تن از کارمندان حزب توده در اطراف فداکاری مجاهدین صدر مشروطه و آزادی زنان سخنرانی نموده

ساعت ۲۲ جلسه خاتمه [یافت.] صبح روز ۱۴ نیز کارمندان حزب مزبور در محل کلوپ حاضر شده نمایش سه قطره اشک از طرف هنرپیشگان توده برای آنان داده شد و ساعت ۱۸ همان روز عده‌ای در حدود هزار تن با تماشاجی در میدان جلو حزب توده جمع شده و شش پرده شعار به دیوارهای حزب آویخته بودند بدین مضمون ۱- ایران یکی از عوامل پیروزی بوده است باید در کنفرانس صلح شرکت جوید. ۲- مسبین کودتای نظامی کرمان باید هر چه زودتر تعقیب بشوند. ۳- ما منتظر مجازات مسبین کشتار وحشیانه کرمانشاهان و خوزستان و سمنان هستیم. ۴- شرکت نفت جنوب نباید در کارهای داخلی ایران مداخله نماید. ۵. دستگاه حاکمه باید از عناصر فاسد تصفیه شود. ۶. ما آزادیهای حاصله از قیام دموکراتیک آذربایجان [را] در سراسر ایران خواستاریم.

بدواً علی قاضی راجع به چگونگی و تاریخ مشروطیت ایران سخنرانی، سپس موزیک مترنم و آقای نواب صفا در اطراف چگونگی [سوءاستفاده‌ای] که از مشروطیت و آزادی اسبق به عمل آمده سخنرانی و یک قطعه شعر [از اشعار] خودش [را] خوانده آن‌گاه مهندس رودیانی از خودگذشتگی و استقامت آزادیخواهان مثل ستارخان و باقرخان شرح داده در خاتمه آقای دکتر شکی راجع به شرکت نفت جنوب که شرکت اقتصادی است و نباید در کارهای سیاسی ایران مداخله نماید. سخنرانی مفصل و مهیجی ایراد و جملاتی راجع به عملیات انگلیس در ایران و مصر نموده بعداً با خواندن سرود و موزیک ختم [گردید.] انتظامات برقرار مردم متفرق شده‌اند.

رییس شهربانی کرمانشاه. پاسیار ۱ اسفندیاری

[۲۹۰۰۰۶۲۰۷ - ۲۸۸ ن ۳ الف ب ۱]

۶۶۴

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۱۶ شهریور ۱۳۲۵]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، تاریخ ۲۵/۶/۱۶

شماره ۱/۴۷۶۹/۷۵۸۱

وزارت کشور

تعقیب گزارش شماره ۷۳۷۲/۴۶۱۹ به استحضار می‌رساند: طبق گزارشهای شماره ۱۷۶۷ [مورخ] ۳۵/۶/۳ و ۱۷۷۲ [مورخ] ۲۵/۶/۳ و ۱۷۷۶ [مورخ] ۲۵/۶/۳ شهربانی کرمانشاهان روزهای ۳۰ مرداد و اول شهریور در کلوپ حزب توده آقای انورشکی راجع به آزادی فردی و استقلال کشور و عملیات رضاشاه و عدم آزادی افراد بیاناتی نموده است. ساعت ۹ صبح روز اول شهریور از طرف هیأت هنرپیشگان حزب توده و اتحادیه کارگران به مناسبت ورود آقای محسن علوی رهبر حزب مزبور که اخیراً به ریاست فرهنگ و بازرسی استان پنجم منصوب گردیده در کلوپ حزب دو پیش‌پرده و یک نمایش کمدی داده شده است. بعد از ظهر آن روز آقای علوی راجع به لزوم ترقی فرهنگ سخنرانی نموده است و طبق اطلاع حاصله حزب توده و اتحادیه کارگران کرمانشاه دارای اتومبیل می‌باشد و اغلب چند تن از وابستگان خود را برای تبلیغات زارعین به دهات اطراف شهر می‌فرستند. من جمله عصر روز جمعه اول و صبح و عصر شنبه ۲ شهریور چندتن از کارمندان حزب با اتومبیل مزبور به طاق بستان رفته و عده‌ای از اهالی قراء اطراف طاق بستان را از قبیل قریه مرداد حاصل، باغ ابریشم، نوکان، تازه‌آباد به طاق بستان دعوت و به زبان کردی و فارسی جهت آنها سخنرانی و آنها را به شرکت در حزب تشویق نموده‌اند. ضمناً اشعاری هم به زبان کردی راجع به مشقت دهقانان و راحتی صاحبکاران خوانده شده [است].

از طرف رییس شهربانی کل کشور - پاسپار ۱ حسام‌وزیری [امضا]

[۲۹۰۰۰۶۷۴۹ - ۸۹۳ ن ۳ الف ب ۱]

۶۶۵

[رییس شهربانی کرمانشاه به استانداری کرمانشاه، ۳ مهر ۱۳۲۵]
وزارت کشور، استانداری پنجم، شماره ۲۲۰۴، تاریخ ۲۵/۷/۳، محرمانه

استانداری استان پنجم

طبق اطلاع حاصله عده زیادی از زنان و دختران کرمانشاه به ویژه دانش‌آموزان دبیرستان شاهدخت جزو حزب زنان توده نام‌نویسی کرده‌اند و رهبرانی از زنان دیپلمه در بین خود انتخاب کرده‌اند و بیشتر معلمین و دبیران آنها نیز به سمت رهبری مشغول تبلیغات می‌باشند و گویا مادر آقای دکتر انورشکی سمت بزرگترین رهبر آنها را دارد. مراتب ضمن استحضار گزارش گردید.

رییس شهربانی کرمانشاه، پاسپار ۱ اسفندیاری

[۲۹۰۰۰۶۲۱۸ - ۲۹۹ ن ۳ الف ب ۱]

۶۶۶

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۹ مهر ۱۳۲۵]
وزارت کشور، شهربانی کل کشور، تاریخ ۲۵/۷/۹، شماره ۱/۵۷۹۳/۹۰۵۶

وزارت کشور

تعقیب معروضه شماره ۸۳۶/۵۳۴۷ - ۲۵/۶/۲۳ به استحضار می‌رساند: طبق گزارش شماره ۲۰۳۵ [مورخ] ۲۵/۶/۲۳ شهربانی کرمانشاهان ساعت ۱۷ روز ۲۵/۶/۱۹ در کلوپ حزب توده (سازمان جوانان) جلسه تشکیل، قبلاً سرود حزبی

خوانده شده بعداً آقای دکتر انورشکی ضمن سخنرانی از جوانان فعال قدردانی کرده و اظهار داشت: تقاضای تقدیرنامه آنها از تهران شده قریباً خواهد رسید و حزب توده ایران آنها را به رسمیت خواهد شناخت. ضمناً گوشزد نموده چون در بین شما اشخاص خائن و مفسده‌جو فراوان است هر گاه مابین دو نفر از شما نقار افتاد خود را به دادگاه حزب معرفی که هر کدام تقصیر داشتند از حزب اخراج شوند. در هر صورت بدانید هر کدام وظیفه دارید به نوبه خود اشخاصی را تبلیغ نموده به حزب معرفی نمایید و مراقب باشید اشخاص خائن بین شما جدایی و نفاق نیاندازند که خود استفاده نمایند.

از طرف رییس شهربانی کل کشور - پاسپار ۱ حسام وزیری [امضا]

[۲۹۰۰۰۱۹۱۸ - ۵۷۶ و ۳ الف ب ۱]

۶۶۷

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۷ مهر ۱۳۲۵]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، تاریخ ۲۷/۷/۲۵

شماره ۱/۶۴۸۵/۱۰۰۶۶

وزارت کشور

تعقیب شماره ۹۷۲۶/۶۲۳۷ - ۲۵/۷/۱۸ به استحضار می‌رساند:

طبق گزارش شهربانی کرمانشاهان ساعت ۹ روز ۵ مهرماه در کلوب اتحادیه رانندگان و کارگران جلسه سخنرانی تشکیل و ضمناً نمایش کمدی به نام «زحمت تلفن» و یک پرده درام راجع به بینوایی کارگران و زندگی یک نفر هر جایی نمایش داده شده است. بعد از

ظهر نیز در کلوپ سازمان جوانان جلسه سخنرانی هفتگی حزب توده تشکیل و پس از خواندن سرود حزبی از طرف جلیل دانش‌آموز در اطراف دعوت کارگران و روشنفکران به حزب سخنرانی به عمل آمده و جلسه خاتمه یافته است.

از طرف رییس شهربانی کل کشور - پاسپار ۱ حسام وزیری [امضا]

[۲۹۰۰۰۶۷۴۹ - ۲۹۳ ن ۳ الف ب ۱]

۶۶۸

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۱۱ آبان ۱۳۲۵]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، تاریخ ۲۵/۸/۱۱

شماره ۱/۶۵۶۳/۱۰۱۶۴

وزارت کشور

تعقیب [گزارش] شماره ۱۰۰۶۶/۶۴۸۵ [مورخ] ۲۵/۷/۲۷ به استحضار می‌رساند: طبق گزارش شهربانی کرمانشاهان سخنرانی هفتگی حزب توده در روز جمعه ۱۲ مهرماه ساعت ۱۶ تشکیل، در حدود چهارصد نفر در جلسه مزبور حاضر و هوشنگ معاضد اظهار داشته: سیدضیاء و ارفع خائن نوکرهای انگلیس [که] با حزب توده مخالفت کردند به سزای خود رسیدند. دیگران هم اگر با این حزب مخالفت نمایند از آنان بدتر می‌شوند. سپس آقای انورشکی خطاب به رفقای خود اظهار داشته است ما را در خیابانها تهدید کرده و می‌کنند. اکنون که از این راه مایوس شدند، قشقایها را به روی ما شورانیده‌اند ولی ما پشتیبان زیادی داریم، کس نمی‌تواند با ما مخالفت نماید. پیروزی با ما است لیکن شما در خیابان به طور خونسردی حرکت کنید هرگاه فحش هم بشنوید جواب ندهید. روز دهم مهر که جشن کارگران بود با این که مخارجاتی را عهده‌دار شده و

خواستیم جشن بگیریم برای این که مبدا دشمنان ما مانند ۱۱ اردیبهشت دست به اقداماتی بزنند ناگزیر از میتینگ صرف نظر نمودیم. ساعت ۱۸/۳۰ جلسه با نواختن موزیک خاتمه یافته است.

از طرف رییس شهربانی کل کشور - پاسیاری ۱ حسام وزیری [امضا]

[حاشیه]: اداره سیاسی به جناب اشرف آقای نخست وزیر عرض شود. ۲۵/۸/۱۱

[۲۹۰۰۰۶۲۰۷ - ۲۸۸ ن ۳ الف ب ۱]

۶۶۹

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۹ آبان ۱۳۲۵]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، تاریخ ۲۵/۸/۲۹

شماره ۱/۷۶۰۴/۱۱۹، محرمانه

وزارت کشور

تعقیب معروضه شماره ۱۱۵۳۵/۷۳۴۸ [مورخ] ۲۵/۸/۲۵ محترماً به استحضار می‌رساند: شهربانی کرمانشاهان گزارش می‌دهد روز ۱۰ آبان ماه جلسه سخنرانی هفتگی حزب توده و اتحادیه کارگران در کلوپ مربوطه تشکیل در حدود ۴۰۰ نفر کارگر و غیره حاضر و ۱۴ نفر با بازوبند قرمز از طرف حزب جهت انتظامات گمارده شده، قبلاً راجع به انتخابات دوره پانزدهم صحبت، در ضمن تنقید از جناب اشرف آقای نخست وزیر نموده که در نظر دارد از نوکرهای فیلچر تعیین کند. ما باید در این انتخابات اتحاد داشته باشیم و از خودمان وکیل تعیین نماییم. بعداً حسین ناظری اظهار داشته همان طوری که قاضی عقیده دارند باید اقدام کنیم و از طرفی دیده می‌شود از فارس ناصر قشقایی به دستیاری لندن و چندین نفر از نمایندگان انگلیس مشغول جنگ برادرکشی

می‌باشد و قاچاقچیان قند و شکر فارس با آنها شرکت می‌کنند در غرب هم نوکرهای فیلچر به دستور اربابان خود برای انتخابات دارند کسبه را با ضیافت و رشوه دادن تشویق می‌کنند. شما همان اشخاصی هستید که در ۱۱ اردیبهشت سینه‌های خود را هدف گلوله پاسبانان قرار دادید که چندین نفر نیز مقتول شدند. در خوزستان برادران ما در شرکت نفت مشغول کار و به دستور اشخاص بی‌دین آنها را به تدریج از کار برکنار می‌نمایند. و نیز اظهار داشته حزب دمکرات در کرمانشاه با اتومبیل‌های خالی رژه دادند و اداره نگهبانی نیز با آنها تشریک مساعی نمود. سپس عطایی چند فرد شعر راجع به ناصر قشقایی سروده است.

از طرف رییس شهربانی کل کشور - پاسپار ۱ حسام وزیری [امضا]

[حاشیه]: اداره سیاسی - ۱ - رونوشتی برای جناب اشرف آقای نخست وزیر

۲ - به مدیریت کل اداره انتظامات ارائه شود. ۲۵/۸/۲۰

[۲۹۰۰۰۶۲۰۷ - ۲۸۸ ن ۳ الف ب ۱]

۶۷۰

[رییس شهربانی کل کشور به نخست وزیر، ۶ بهمن ۱۳۲۵]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره کارآگاهی

شماره ۱۷۱۱۲/۱۰۹۶۳/۱، تاریخ ۲۵/۱۱/۶

جناب اشرف آقای نخست وزیر

تعقیب گزارش شماره ۱۰۲۷۰/۱۷۰۳۶/۱ - ۲۴/۱۰/۲۵ به استحضار عالی می‌رساند: شهربانی کرمانشاه گزارش می‌دهد: طبق اطلاع واصله شب ۲۱ دی‌ماه جلسه‌ای در منزل عزت‌الله امیری با حضور تقریباً ۵۰ نفر تشکیل که معروفین آنها

حسنعلی اعظم زنگنه سرپرست حزب توده و حاج محمدحسن تهرانی و علی اکبر مگری رهبران حزب مزبور و عزت الله امیری و محمود امیری و خان مراد کامیارانی بوده‌اند. آقای زنگنه ضمن سخنرانی اظهار داشته عشایر اطراف شهر را وادار کنید از آمدن به شهر برای رأی دادن خودداری کنند. و خود او عهده‌دار مخارج این عمل شده و عزت الله امیری ۲۰۰۰ ریال برای رفتن به اطراف شهر پرداخته [است.] و به طوری که گفتگو می‌کرده‌اند هر گاه انتخابات شروع و خاتمه داده شود سران حزب توده را بازداشت خواهند نمود و محمود امیری خلاصه مذاکرات حزب دموکرات را در جلسه ۲۰ دی‌ماه که مربوط به انتخابات بوده نقل کرده است.

از طرف رییس شهربانی کل کشور - سرهنگ حسام وزیری [امضا]

[۱۰۹۰۰۲ - ۸۰۹]

۶۷۱

[رییس شهربانی کل کشور به نخست وزیر، ۲۰ اردیبهشت ۱۳۲۶]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، شماره ۱/۱۷۳۸/۲۹۳

تاریخ ۲۶/۲/۲۰، محرمانه

جناب اشرف آقای نخست وزیر

محترماً به استحضار عالی می‌رساند: شهربانی کرمانشاه گزارش می‌دهد پس از واقعه اول ماه مه سال گذشته، حزب توده و اتحادیه کارگران آنجا متدرجاً ضعیف شده و رفع غائله آذربایجان نیز وضعیت آنها را به کلی به هم زده [است.] عده‌ای از افراد فعال آن متواری و بقیه که در کرمانشاه بوده‌اند کمتر در کوچه و خیابان دیده می‌شده‌اند به هیچوجه فعالیتی نداشته‌اند. اخیراً بعضی از وابستگان حزب مزبور از قبیل ابراهیم

فوادى و غيره كه به خارج كرمانشاه رفته بودند، مراجعت و پاره‌اى جلسات مخفى در خانه خودشان تشكيل و غالباً سه يا چهار نفر [با] همديگر گردش و صحبت مى‌كنند و اكثر به نمايشگاه و قرائتخانه شوروى كه محل آن [در] سابق كلوپ حزب توده بوده تردد مى‌نمايند و روز ۲۶/۲/۱۲ كه فيلم (جولبارس) از طرف كنسول شوروى در سينماى باربد به موقع نمايش گذارده شده و آقاى استاندار و رؤساي ادارات دعوت شده بودند، عده زيادى از رهبران و افراد حزب توده سابق نيز حضور داشته‌اند و تصور مى‌رود افراد حزب مزبور قصد دارند مجدداً جمع و علناً جلساتي تشكيل بدهند. مراتب استحضاراً معروض، هر نوع امر فرمايند اقدام شود.

از طرف رييس شهربانى كل كشور - سرهنگ حسام وزيرى [امضا]

[حاشيه]: به استنادارى استان ۵ نوشته شود مراقبت كامل داشته باشند از اجتماعات و اقدامات اين اشخاص نتايج نامطلوبى كه موجب اخلال نظم و آسايش باشد حاصل نشود و حتى المقدور سعى شود از فعاليت نامطلوب اين اشخاص جلوگیری شود و از تحريكات و دسايس آنها ممانعت و جلوگیری شود.

[۹۸۱ - ۱۰۹۰۰۲]

۶۷۲

[رييس شهربانى كل كشور به وزارت كشور، ۲۱ شهريور ۱۳۲۷]
 وزارت كشور، شهربانى كل كشور، اداره كارآگاهى، دايره سوم
 شماره ۲۲۵۸/۹۶۴۶/۱۰۷۳۶، تاريخ ۲۱/۶/۲۷، محرمانه، مستقيم

وزارت كشور

به استحضار عالی می‌رساند: شهربانی کرمانشاهان صورت جلسه کمیسیون امنیت مورخ ۲۷/۵/۲۰ متشکله در دفتر فرماندهی تیپ آنجا را ارسال داشته که رونوشت آن جهت مزید استحضار منضمماً تقدیم می‌گردد.

از طرف رییس شهربانی کل کشور - سرتپ سهیلی [امضا]

۶۷۳

[صورت جلسه کمیسیون امنیت کرمانشاهان، ۲۰ مرداد ۱۳۲۷]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، رونوشت صورت جلسه

مورخه ۲۷/۵/۲۰

در ساعت ۱۱ روز ۲۷/۵/۲۰ در دفتر فرماندهی تیپ، کمیسیون امنیت با حضور رییس شهربانی و فرمانده هنگ ژاندارمری تشکیل، پس از بررسی اوضاع [و] احوال، نکات زیرین مورد مذاکره قرار داده شد:

۱- تصمیم گرفته شد همه هفته روزهای سه‌شنبه ساعت ۶ بعد از ظهر کمیسیون امنیت در ستاد تیپ تشکیل گردد و چنانچه ماموریتی جهت یکی از شرکت‌کنندگان در کمیسیون پیش آید، قبلاً ارشدترین افسران را به جای خود جهت شرکت در کمیسیون معرفی گردد.

۲- طبق اظهار رییس شهربانی اوضاع شهر خوب، به جز حزب توده [که] آن هم تعداد کمی می‌باشد و عموم ملاقاتهای آنها محرمانه است، احزاب مذکور فعالیتی ندارند نظر به این که فعلاً حزب توده اجتماعات ظاهری ندارد انعکاس در شهر نداشته و از این لحاظ نگرانی نیست.

ماده ۳- طبق اظهار فرمانده هنگ ژاندارمری اوضاع حزل چندان رضایت‌بخش

نیست. فرمانده ژاندارمری به اتفاق یک افسر ارشد تیپ به مرز رفته، علاوه بر بازرسی منطقه، حدود اختیارات هر یک [از] افسران تیپ مامور به مرز [و] افسران ژاندارمری مامور به مرز را مشخص نماید و رفع این گونه سوء تفاهمات گردد.

ماده ۴- طبق اطلاعی که به تیپ رسیده بود عده‌ای جهت زیارت از مرز عراق بدون گذرنامه عبور نموده‌اند. این موضوع در کمیسیون مطرح و تصمیم گرفته شد از طرف شهربانی به مامورین مسئول نوشته شود. چنانچه یک نفر غیرایرانی و یا ایرانی مقیم عراق بدون گذرنامه و یا طی مراحل قانونی در کرمانشاه مشاهده گردد، مسئولین شدیداً مورد تعقیب قرار گیرند.

فرمانده تیپ مستقل کرمانشاه، سرهنگ فولادوند

رییس شهربانی کرمانشاه سرهنگ اسفندیاری

فرمانده هنگ ژاندارمری کرمانشاه سرهنگ ۲ باقری

رونوشت برابر با رونوشت است. ۲۷/۶/۲۲

[۲۹۰۰۰۳۷۰۲ - ۱۱۰ ن ۱ آ ب ۱]

۶۷۴

[وزیر کشور به نخست وزیر، ۲۳ شهریور ۱۳۲۷]

وزارت کشور، اداره امور کشاورزی، تاریخ ۱۳۲۷/۶/۲۳

م/۱۱۶/م/۸۲۲۱، ضمیمه دارد، محرمانه، خیلی فوری

جناب آقای نخست وزیر

تعقیب [نامه] شماره ۴۷۰۹۲/۴۶۳۹ [مورخ] ۲۷/۶/۸ موضوع صدی پانزده سهمیه

رعایا و گزارشهای مکرری که از طرف وزارت کشور راجع به شکایات واصله از رعایا را

در این خصوص معروض و کسب تکلیف گردیده، اینک رونوشت گزارش محرمانه

شماره ۸۳۶/م [مورخ] ۲۷/۶/۱۱ استانداری استان پنجم به انضمام رونوشت صورت جلسه کمیسیون رسیدگی منعقد در استانداری و عین بیانیه حزب توده آنجا مبنی بر لزوم اخذ صدی پانزده از مالکین تلواً تقدیم و به استحضار عالی می‌رساند:

چون موضوع صدی پانزده مورد تصویب مجلس شورای ملی واقع نگردیده و نظریه هیأت دولت نیز به وزارت کشور اعلام نشده و از طرف این وزارت دستور صریح به استانداریها و فرمانداریها صادر نگردیده، لذا استانداریها و فرمانداریها از اتخاذ تصمیم قطعی نسبت به این قبیل شکایات متعذر می‌باشند. و چون غالب از مالکین از پرداخت آن خودداری نموده‌اند، اختلافات بین مالکین و زارعین شدیدتر گردیده و به خصوص در این موقع که وقت برداشت محصول است احتمال کشمکشهای شدیدی بین آنها می‌رود. در نتیجه این اختلاف و کشمکش، باعث عدم اقبال زارعین در عمل زراعت و بالاخره تولید زیان و خسارت و نتایج غیرمطلوب در امور زراعت سال جاری خواهد گردید. متمنی است مقتضیات رأی عالی را در این خصوص امر به ابلاغ فرمایند.

وزیر کشور [امضای علی اصغر حکمت]

[حاشیه]: آقای دکتر پیرنهاد جناب آقای نخست وزیر گزارشی که چند روز قبل برگشت، دستوری در این باب صادر فرموده بودند که این موضوع باید کدخدامنشی حل شود. با مراجعه به آن گزارش و دستور اقدام شود.

[۳۱۰۰۰۷۹۳ - ۵۲۶ ف ۳ د ۱]

۶۷۵

[صورت جلسه کمیسیون امنیت شهر کرمانشاه، ۲ اسفند ۱۳۲۷]

وزارت کشور، شهربانی کل شور، رونوشت صورت جلسه

در ساعت ۱۲ روز دوشنبه ۲۷/۱۲/۲ کمیسیون در دفتر فرمانده تیپ با حضور فرماندار نظامی و فرمانده هنگ ژاندارمری و رییس شهربانی تشکیل و موارد زیرین مطرح و تصمیم لازمه اتخاذ گردید:

ماده ۱: راجع به وضعیت کلی شهر جریان عادی است و عملیات و تصمیماتی که بایستی برای از بین بردن فعالیت حزب توده و تعلیمات بر علیه آنان به وسایل مختلف اتخاذ گردد مطرح و در نظر گرفته شد.

[ماده] ۲- راجع به فرموده شماره ۲۰۲۹۴ رکن ۲ شعبه ۲، [مورخ] ۲۷/۱۱/۱۹ ستاد ارتش که به تکرار حوادث و اتفاقات در منطقه گرگان اشاره شده بود، موضوع در کمیسیون امنیت مطرح [شد]. فرمانده هنگ ژاندارمری اظهار کردند که اخیراً دستوراتی صادر نموده‌اند دایر بر این که از پاسگاههای محلی به دهات و قراء و شوارع، عناصر گشتی اعزام [شوند]. با این عمل... پاسگاهها با ارتباط همیشگی برقرار گردد و معتقدند که با انجام این نظر از حوادث جلوگیری و حتماً نظایر اتفاقات واقعه تقلیل خواهد یافت. به علاوه در جاهای مظنون یا نقاطی که بیشتر اتفاقات در آنجاها رخ می‌دهد مامورین قابل اطمینان به طور پنهانی برای کسب اطلاع از قسمت ژاندارمری اعزام و تحقیقات بیشتری برای رسیدگی و کشف اشخاص مجرم به عمل آید.

[ماده] ۳- راجع به تعقیب اشخاص اعتصاب کننده مذکور در ماده ۲ صورت جلسه

کمیسیون امنیت [تاریخ] ۲۷/۱۰/۲۹ قرار بر این شد که پرونده متشکله در [اداره] آگاهی، شهربانی به دادسرای شهرستان احاله و طبق مقررات تحت تعقیب قرار گیرد.

فرمانده تیپ مستقل کرمانشاه سرهنگ فولادوند، فرماندار نظامی سرهنگ جوانشیر فرمانده هنگ ژاندارمری سرهنگ وکیلی، رییس شهربانی اسفندیاری

[۲۹۰۰۰۰۷۵۱ - ۱۴۱ و ۲ الف ب ۱]

۶۷۶

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۳ اسفند ۱۳۲۷]

وزارت کشور، رونوشت گزارش شماره ۱/۳۰۰۹۷/۲۱۶۲۲

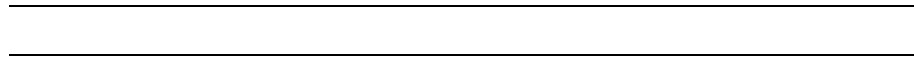
مورخ ۲۷/۱۲/۲۳، محرمانه

وزارت کشور

گزارش واصله از شهربانی کرمانشاهان حاکی است در پانزده روز آخر بهمن ماه ۲۷، اوضاع اجتماعی، اقتصادی [و] روحیه اهالی و ترتیب ادارات دولتی به حال عادی بوده راجع به سوء قصدی که از طرف عنصر پلید شده بود، عموم اهالی متأثر و محض اطلاع از سلامتی ذات اقدس همایونی به تشکیل مجالس جشن مفصل و تزئین دکاکین و خیابانها و قربانی کردن مقدار زیادی گاو [و] گوسفند و اطعام مساکین مبادرت و فعلاً نیز ادامه دارد. انتظامات کامل برقرار و از روز ۳۲۷/۱۱/۲۵ حکومت نظامی در کرمانشاهان اعلام و عده‌ای از سران و وابستگان جدی حزب توده دستگیر و در فرمانداری نظامی تحت پیگرد قرار گرفته‌اند.

از طرف رییس شهربانی کل کشور سرتیپ سهیلی

رونوشت برابر اصل است.

[۱۰۰۳ - ۱۰۹۰۰۲]

سرپل ذهاب

۶۷۷

[گزارش متصدی پست و تلگراف سرپل ذهاب، ۱۸ خرداد ۱۳۲۵]

وزارت کشور، استانداری پنجم

گزارش ۲۵/۳/۱۸ تلگرافخانه سرپل روز ۱۶ جاری آصف وزیری از قصرشیرین به سرپل آمده از طرف دهقانان و رنجبران [از] مشارالیه استقبال نموده‌اند. کلوپ حزب توده سرپل به سرپرستی آصف وزیری و شهبازی افتتاح و پرچم آزادی به سردرب کلوپ افزاشته سخنرانی مفصل از طرف نامبردگان به عمل آمد. در آن سخنرانی در حدود دو هزار نفر از دهقانان و زحمتکشان شرکت نموده در ضمن سخنرانی با روح بشاش و کفزدن هورا کشیدن به طرز متانت هفت بعد از ظهر خاتمه یافت.

عبدی پور

رونوشت برابر رونوشت تلگراف است.

[امضا]

[۲۹۰۰۰۷۳۵۰ - ۷۳۶ ن ۴ آب ۱]

۶۷۸

[استاندار کرمانشاهان به وزارت کشور، ۱۵ تیر ۱۳۲۵]

وزارت کشور، شماره ۲۹۵۶، مورخه ۱۳۲۵/۴/۱۵، محرمانه، مستقیم

وزارت کشور

گزارش شماره ۴۲۸۲ مورخه ۲۵/۳/۳۰ هنگ ژاندارمری کرمانشاهان حاکی است

در سرپل ذهاب به نمایندگی خان‌بابای شهبازی کارمند اداره پنبه شعبه‌ای به نام حزب توده تشکیل و همه روزه اهالی سرپل به طرف حزب مزبور رهسپار و اسامی اهالی آن جا را در دفتر مربوطه ثبت می‌کنند. و روز جمعه ۱۳۲۵/۲/۱۷ عده‌ای از حزب توده به منظور سخنرانی در محل جمع و سخنرانی کاملی شده و آقای شهبازی نماینده حزب مزبور از سرپل ذهاب به قسمت پاتاق حرکت و مشغول نام‌نویسی اشخاص ساکنین پاتاق می‌باشد. محض استحضار عرض شد.

استاندار استان پنجم

[۱۰۹۰۰۲ - ۸۸۶]

سنقر

۶۷۹

[رییس عملیات نگهبانی کل کشور به وزارت کشور، ۳ شهریور ۱۳۲۵]

وزارت کشور، نگهبانی کل کشور، شماره ۱۶۸۴، تاریخ ۱۳۲۵/۶/۳

خیلی فوری

وزارت کشور

محترماً گزارش رمز هنگ کرمانشاه حاکی است: اخیراً در سنقر جمعیتی به نام جمعیت محلی تشکیل گردید که اخیراً با حزب توده ائتلاف نموده‌اند. طبق گزارش واصله از دسته سنقر علی‌اکبر قبادی هم تقریباً با ۵۰۰ نفر از رعایای وابسته به خود به منظور نزاع و از بین بردن حزب توده به سنقر آمده دکان‌داران از ترس دکانهای خود را کسبه را مجبور نمودند که دکانهای خود را باز و فعلاً امنیت برقرار می‌باشد. برای کمک هم یک عده نگهبان به سنقر اعزام گردید [و] دستور داده شد کاملاً مراقبت نمایند تا انتظامات محل دچار اختلال و بی‌نظمی نشود و چنانچه اشخاص مسلحی مشاهده

بشوند فوراً خلع سلاح گردند.

رئیس عملیات نگهبانی کل کشور - سرتیپ مشیری [امضا]

[۲۹۰۰۷۳۴۸ - ۷۳۴ ن ۴ الف ب ۱]

۶۸۰

[حزب توده ایران، کمیته محلی سنقر به نخست وزیر، ۳۱ شهریور ۱۳۲۵]
وزارت پست و تلگراف و تلفن، تلگراف از سنقر به ط، شماره تلگراف ۶۸
تاریخ اصل ۳۱، تاریخ وصول ۷/۱۷

جناب اشرف نخست وزیر

رونوشت کمیته مرکزی حزب توده، عیناً کرمانشاه استانداری رونوشت کمیته ایالتی حزب توده، در روز جمعه ۶/۲۹ میتینگ عظیمی در کلوپ حزب توده سنقر تشکیل و قطعنامه زیر با تصویب اتفاق آرا صادر گردید و اجرای فوری آن را از دولت جناب اشرف نخست وزیر خواستاریم: ۱- تعقیب مسببین وقایع وحشیانه شب و روز ۲۵/۶/۱۶ و نوجه‌های آنها که در سنقر دامنه اغتشاش دیگری را تهیه می‌بینند. ۲- بستن درب اتحادیه کشاورزان سنقر (اتحادیه فئودالی) که رل مهمی در اختصاص به آشوب سنقر بازی نموده به عناوین مختلف به وسیله عمال خود برای ایجاد اغتشاش و هرج و مرج مجددی دست به اقدامات دامنه‌داری زده‌اند. ۳- تعقیب عمال مزبور ادارات دولتی سنقر ۴- اعزام بازرس صالح جهت رسیدگی و تعقیب پرونده‌های خیانتکارانه فئودالهای جانی (عاملین اتحادیه کشاورزان) و نوجه‌های آنها. علی‌خان سلطانی حشمت‌الله امجدی، نصرت‌الله امجدی، محمدرحیم حیدری، نعمت‌الله بنی‌بیات، علی

اوسطامجدی، مرتضی قلی یآوری.

۲۵/۶/۲۹ کمیته محلی حزب توده سنقر

[۲۹۰۰۰۶۷۴۹ - ۸۹۳ ن ۳ الف ب ۱]

۶۸۱

[رییس شهربانی کرمانشاهان به اداره کارآگاهی شهربانی کل کشور
۱۴ بهمن ۱۳۲۹]، وزارت کشور، شهربانی کل کشور، رونوشت
نامه شهربانی کرمانشاهان، مورخه ۲۹/۱۱/۱۴، شماره ۵۹۹۳/۱۷۰۴

شهربانی کل کشور - اداره کارآگاهی

گزارش

محترماً پیرو شماره ۵۹۷۳/۱۶۷۰ - ۲۹/۱۱/۱۲ به عرض می‌رساند طبق گزارش کلانتری سنقر به طوری که از ژاندارمری ذیل شماره ۵۵۰۰ - ۲۹/۱۱/۸ نوشته شد، مجدداً مامور برای کشف قضیه پخش اوراق مزبور به قرای کلیان اعزام گردیده، بین قریه «داشتی بلاغ» و قلعه، سه برگ از آن اوراق پیدا نموده‌اند که در زیر سنگی قرار گرفته بود ولی در سایر قرا چیزی به دست نیامد و گروهان اربابی رییس پاسگاه «کل یقه» به منزل دهبان قریه «داشتی بلاغ» برای رفع خستگی رفته، دهبان دو برگ از اعلامیه را به او ارایه و اظهار نموده، چون ما سواد نداریم این را شما بخوانید. گروهان پس از مطالعه، دهبان را به سنقر برده و در بازجویی معلوم شده دو نفر به نام محمدباقر و قربان نامان آن را در جاده پیدا نموده‌اند و در تحقیقات بعدی چنین به نظر رسیده که پخش اوراق در سنقر

وسيله پيشوايى نامى است كه در چند شب قبل هم در محلى جلسه داشته. تسليم كننده اوراق قبلى به ژاندارمرى هم از گماشته‌هاى سرهنگ كليايى بوده كه مبارزات مجدانه هر چند كلانترى مامور مخفى نداشته، وسيله پاسبانهاى كه ملبس به لباس سويل شده عمليات جمال پيشوايى دبير فرهنگ سنقر و جهانگيرى حسابدار آنجا كه در زمان فعاليت علنى حزب توده اعضاى فعال بوده‌اند و ساير دبيران و اشخاص مظنون تحت نظر قرار گرفته ولى مداركى از آنان به دست نيامده و تظاهر علنى از آنان مشهور نگرديده و تاكنون هم در داخله سنقر اوراقى كشف نشده [است.] مع هذا چون دو نفر مزبور در محل سرشناس و داراى نفوذ بوده ممكن است در اين موقع به طور خيلى مخفى برله حزب توده منحلّه تبليغاتى بنمايند. در قصبه سنقر كه داراى هيچده هزار نفر سكنه است محرمانه عملياتى مى‌نمايند تقاضا نموده در صورت تصويب اولياى امور وسايل انتقال آنان به نقطه ديگرى فراهم گردد. منوط به امر عالى است. جريان نيز به استنادارى گزارش شده است.

رئيس شهربانى كرمانشاهان - سرهنگ گيويان - محل امضا

رونوشت برابر اصل است.

[۲۹۰۰۷۰۲۳ -]

صحنه

۶۸۲

[رئيس سازمان و رئيس عمليات نگهبانى كل كشور به وزارت كشور

۹ مهر ۱۳۲۵] ، وزارت كشور، نگهبانى كل كشور، شماره ۱۶۰/۱۹۰۰۴

تاريخ ۱۳۲۵/۷/۹

وزارت کشور

محترماً پیرو [گزارش] شماره ۲۸۰۶۶/۲۶/۱۸۱۲۶/ج ۱ [مورخ] ۲۵/۶/۲۵ در موضوع تشکیل حزب توده صحنه معروض می‌دارد: گزارش بعدی هنگ نگهبانی کرمانشاه حاکی است صبح جمعه ۲۵/۶/۱ مجدداً از طرف اتحادیه دهقانان صحنه به رهبری رضا فرزند علی اکبر باباحیدری عده‌ای در حدود ۳۰ نفر با ساز و دهل برای استقبال عده‌ای از رعایای دهلق تا حدود باغات صحنه رفته و به معیت چند نفر از اهالی دهلق در داخل قصبه با زدن ساز و دهل به طرف محوطه کلوپ رهسپار، رضا نام در نزدیکی گروهان نگهبانی متوقف و اشخاص را دور خود جمع و راجع به اضافه صدی پانزده صحبت که در سایه فداکاری مامورین حزب توده چنین توفیقی حاصل و پس از چند زنده باد حزب توده و کف زدن اشخاص به طرف کلوپ خود حرکت با گماردن مامورین انتظامی و نگهبانی ساعت ۱۲ ظهر سخنرانی خاتمه و مردم متفرق و پس از خاتمه سخنرانی با حضور بخشدار و رییس بانک، رضای نامبرده را احضار و [به] مشارالیه ابلاغ می‌شود که از تظاهرات در داخله قصبه خودداری نموده در صورت تکرار جداً جلوگیری خواهد شد ظاهراً اطاعت ولی در باطن امر ممکن است تظاهر بیشتری و منجر به پیش‌آمدهای سوئی بشود و نیز چند نفر از کارمندان ادارات صحنه از قبیل شجاعی دامپزشک و فیض‌الله‌زاده رییس فلاحت وسیله بابانام کارمند فرهنگ داخل حزب توده صحنه شده و مشغول تحریک اهالی می‌باشند مراتب از هنگ منظور به استانداری اطلاع که به ادارات مربوطه آنان ابلاغ نمایند تا از اعمال و رفتار کارمندان خود جلوگیری نمایند.

رییس سازمان نگهبانی کل کشور، ژنرال شوارتسکف [امضا]

رییس عملیات نگهبانی کل کشور - سرتیپ مشیری [امضا]

[حاشیه ۱]: اداره انتظامات: به استانداری بنویسید که دستور مراقبت بدهند. ۲۵/۷/۱۰

[حاشیه ۲]: عیناً به اداره سیاسی ارجاع می‌شود. ۷/۱۵

[۲۹۰۰۰۶۷۴۹ - ۲۹۳ ن ۳ الف ب ۱]

قصر شیرین

۶۸۳

[رییس اداره عملیات نگهداری کل کشور به وزارت کشور، ۲۹ تیر ۱۳۲۵]

وزارت کشور، ژاندارمری کل کشور، شماره ۱۸۴۴/۲۵۲۲۸۲/ج ۵

تاریخ ۱۳۲۵/۴/۲۹

وزارت کشور

محترماً معروض می‌دارد: از کرمانشاه گزارش می‌دهند طبق نامه استانداری استان ۵ عده‌ای از اهالی قصر شیرین تلگرافاً از عملیات عده‌ای از افراد حزب توده آنجا شکایت و اظهار نگرانی نموده‌اند و نیز در تاریخ ۱۷ جاری آصف وزیری کارمند دارایی قصر و پیلهور کارمند فرهنگ قصر با عده‌ای از ماجراجویان محل به وسیله سه کامیون به سرپل ذهاب آمده و پس از داد و فریاد و هیاهوی زیاد تظاهرات خارج از وظیفه نموده‌اند. به فرمانده گروهان قصر دستور داده شده جریان را بررسی و در حفظ انتظامات کوشش و نتیجه را گزارش دهد.

رییس اداره عملیات نگهداری کشور - سرتیپ مشیری [امضا]

[۲۹۰۰۷۳۵۰ - ۷۳۶ ن ۴ آب ۱]

۶۸۴

[استاندار کرمانشاهان به وزارت کشور، ۱۵ دی ۱۳۲۷]

وزارت کشور، تاریخ ۱۳۲۷/۱۰/۱۵، شماره ۱۲۶۰/م، محرمانه و مستقیم

وزارت کشور

عطف به مرقومه شماره ۵۹۸۹/م - ۲۷/۱۰/۶ متضمن رونوشت اطلاعات و اخبار خصوص دایر به تجدید فعالیت حزب توده و تقویت‌های عمال بیگانه با آنها معروض می‌دارد اگر چه دستورهای موکد در اجرای مراقبت به مامورین انتظامی صادر شده و حتی‌الامکان از عملیات مضره جلوگیری می‌شود، ولیکن از عرض این نکته ناگزیر است که پاره‌ای اوقات خود اولیای دولت و وزارتخانه‌ها بدون این که متوجه باشند باعث تقویت این طبقه می‌شوند و در عین حال انتظار جلوگیری از استناداری دارند. چنان که چند ماه پیش برحسب تقاضای اداره شهربانی کرمانشاهان عرض شد، آقای بانیانی مامور دادسرای کرمانشاهان که اهل محل و از عمال حزب توده می‌باشد از کرمانشاه به نقطه دیگر مامور شود به این تقاضا ترتیب اثر داده نشد. این شخص گاهی به عنوان سرکشی به زندان می‌رود. طرز صحبت [ایشان] با زندانیان طوری است که غالباً بعد از مراجعت او زندانیان شروع به اعتصاب می‌نمایند و با مامورین بنای طرفیت می‌گذارند. مامورین دیگری هم که عضو رسمی حزب توده بوده‌اند در دادسرا مشاغل حساس‌تر دارند. چون از معرفی آقایان نتیجه گرفته نمی‌شود این است که از تعیین نام آنها خودداری می‌شود. علاوه بر مامورین محلی که ارتباط با عمال افراطی دارند، بعضی از مامورین هم که برای کرمانشاه از خارج تعیین می‌شوند [دارای] سوابق نامطلوب هستند به محض این که اوضاع آشفته و زمینه برای فعالیت آماده می‌شود از جلد مصنوعی خارج گردیده و صورت حقیقی خود را نشان می‌دهند. مثل دو نفر دبیر که یک ماه پیش به قصرشیرین اعزام گردیده و در دبیرستان آنجا شروع به فعالیت‌هایی نموده و به دستورهای اداره فرهنگ استان پنجم به هیچ وجه ترتیب اثر نمی‌دادند. مراتب طی تلگراف رمز شماره ۱۱۷۰ به عرض رسید و پاسخی زیارت نگردید.

نسبت به مسافرت‌های کنسول شوروی به بروجرد و ملایر و غیره البته خاطر محترم مستحضر است که مسافرت مامورین بیگانه فقط در مناطق ممنوعه محدود و در سایر

نقاط مانند بروجرد و ملایر آزاد است و دستوری برای ممنوعیت آنها از مسافرت در داخله نرسیده است و انجام این مطالب هم با مصادر نظامی است و اگر محدودیتی باشد باید از طرف آنان معمول شود. با تمام این مقدمات حق الامکان از عملیات عناصر مضره تا حدی که مخالف مقررات نباشد جلوگیری شده و هر مطلبی بوده در موقع خود به عرض رسیده است.

استاندار استان پنجم - اصائلو

[حاشیه ۱]: به عرض برسد.

[حاشیه ۲]: جناب آقای دکتر اقبال فرمودند این نامه را در هیأت وزیران قرائت فرموده‌اند و فرمودند پس از مطالعه مقرر فرمایند شرح لازم به وزارتین دادگستری و فرهنگ نوشته شود.]

[امضا]

[۲۹۰۰۶۳۷۸ - ۴۷۶ ن ۳ آب ۱]

۶۸۵

[چند تن از اهالی قصر شیرین به نخست وزیر، سوم شهریور ۱۳۲۸]

وزارت پست و تلگراف و تلفن، تلگراف از قصر به ط، شماره تلگراف ۸

تاریخ اصل ۳، تاریخ وصول ۲۸/۶/۴

مقام منیع نخست وزیری

رونوشت وزارت کشور، رونوشت وزارت دارایی، رونوشت وزارت دادگستری، رونوشت ریاست محترم ستاد ارتش، محترماً در پیرو عرایض تلگرافی مورخ پنجم خرداد ماه به عرض می‌رساند: عدم تعقیب عناصر توده کم و بیش قصر از طرف اولیای محترم دولت، به طوری که در تلگراف مورخ پنجم مرداد ماه به عرض رسیده بیشتر باعث تجری و تقویت آنان گردیده و حتی کار به جایی رسیده است که علناً به مامورین

عالی رتبه دولت و افراد و اهالی سرمایه‌دار، توهین و افترا [و] بی‌احترامی علنی می‌شود. و تامین مالی و جانی و حیثیتی برای کسی باقی نمانده است. سردسته این عناصر و گروه کمونیستی، پبله‌ور معروف است و اینها سوابق مفصلی در ادارات دارند. هر روز عنوانی برای ماجراجویی و ایجاد انقلاب برای خود درست می‌کنند و حتی در صدد برآمده‌اند که قصر را غارت کنند و طبقه سرمایه‌دار و ملاک را از بین ببرند. چنانچه هیأت محترم دولت در دفع فساد و تبعید این بیگانه‌پرستان به زودی برنیاید برای احدی به خصوص طبقه سرمایه‌دار تامین مالی و جانی حیثیتی میسر نخواهد بود. از هیأت محترم دولت استدعای رسیدگی و تنبیه و مجازات و تبعید این عناصر را مسئلت نموده و چنانچه اجازه فرمایند در صورت تخطی و تجاوز از خود دفاع نمایم. زیرا با این وضعیت زندگی بر اشخاص محترم اعم از مامور دولت و غیره دشوار و خالی از اشکال نیست.

حسین خاتم، علی‌اصغر مشهولی، امین شمیمی، سلیمان

داودی

عبدالله رئوفی، احمد افشار [و ۱۴ امضای دیگر]

[حاشیه]: در قصر شیرین سابقه ندارد. ۲۸/۶/۹

[۲۹۰۰۰۶۳۷۳ - ۴۷۱ ن ۳ الف ب ۱]

۶۸۶

[فرماندار قصر شیرین به استاندار کرمانشاهان، ۲۸ شهریور ۱۳۲۸]

وزات کشور، استانداری استان پنجم، ۱۴۹ - ۲۸/۶/۲۸

فرمانداری قصر شیرین

جناب آقای استاندار استان پنجم

محترماً در پاسخ مرقومه شماره م/۶۷۹ - ۲۸/۶/۲۳ به طوری که در طی شماره ۱۵۵۷ به عرض رسیده و در مورخه ۲۸/۵/۶ طی شماره ۹ سیار به عرض وزارت کشور در تهران رسانده است آقای حسن خاتم و رفقای او که تلگرافاتی به عرض رسانیده‌اند، از تجار قصر و سرمایه‌داران این شهرستان می‌باشند و طرفهای آنها ماجراجو مخصوصاً اسماعیل عزیزپور، فیض‌پور، عزیزپور، نورمحمدخان محمدی و پیلهور تمام دارای کارت عضویت حزب منحل‌توده بوده و عملیات آنها سابقه دارد. خود پیلهور چندی در تیپ کرمانشاهان توقیف بوده است و هر عملی را که این دسته ماجراجو از [سال] ۱۳۲۲ تا حال کرده‌اند تعقیب و مجازات نشده و این است که این اشکالات فراهم می‌شود و تا حال هم از طرف دادگاه قصرشیرین هر اقدامی برای حضور آنها در دادگاه به عمل آمده بی‌نتیجه بوده است. اقدامات و رسیدگی فرمانداری در این خصوص چون پرونده از طرف شهربانی به دادگاه احاله شده است تأثیری ندارد و لازم است از مجرای قانون با نهایت بی‌طرفی، دادگاه تکلیف آنها را تعیین نماید.

فرماندار قصرشیرین - سرحددار

رونوشت برابر با اصل است.

[امضا]

[۲۹۰۰۶۳۷۳ - ۴۷۱ ن ۳ آب ۱]

۶۸۷

[رییس شهربانی کرمانشاهان به استانداری کرمانشاهان، ۸ خرداد ۱۳۲۵]
وزارت کشور، رونوشت گزارش، شماره ۷۱۳، مورخه ۲۵/۳/۸، محرمانه

استانداری استان پنجم برابر گزارش شهربانی قصر (شیرین)

عموم روزهای جمعه از طرف حزب توده و اتحادیه کارگران قصر از ساعت ۱۷ الی ۱۹ در دبیرخانه مربوطه تشکیل جلسه داده مشغول سخنرانی و اغلب اظهارات آنها توهین به اشخاص است. اشخاصی که در آن جا جمع می‌شوند بیش از ده نفر نیستند که از کارمندان ادارات دولتی می‌باشند. مراتب محض استحضار گزارش گردید.

رییس شهربانی کرمانشاهان پاسیار ۱ اسفندیاری

رونوشت برابر با اصل است.

[۱۰۹۰۰۲ - ۸۸۶]

کرنند

۶۸۸

[گزارش فعالیت‌های حزب توده در کرنند، ۳۱ مرداد ۱۳۲۴]

وزارت پست و تلگراف و تلفن، رونوشت گزارش تلگرافی کرنند

گزارش تلگرافی ۲۴/۶/۱ تلگرافخانه کرنند، ساعت ۷ بعد از ظهر روز ۲۴/۵/۳۱ عده‌ای از کسبه در یکی از منازل کرنند در نظر داشتند حزب توده تشکیل دهند از طرف حزب اراده ملی جلوگیری و آنها را متواری نمودند.

فتاحی

رونوشت با اصل یکی است.

[مهر بیضی شکل اداره پست کرنند]

[۱۰۹۰۰۲ - ۵۸۸]

۶۸۹

[بخشدار کردند به فرماندار شاه‌آباد، ۴ تیر ۱۳۲۵]

وزارت کشور

فرمانداری شهرستان شاه‌آباد

پیرو تلگراف شماره ۵۷۲ طبق گزارش شماره ۳۶ [مورخ] ۲۵/۲/۲۲ اداره شهربانی کردند در تاریخ ۲۱ ماه جاری ۳ کامیون از اعضای حزب توده قصرشیرین و سرپل به معیت آقای آصف وزیری کارمند اداره دارایی قصرشیرین به کردند وارد و منزل آقای دانیال شکرایی را که مشرف به بازار و خیابان است محل کلوپ قرار داده، در روز ۲۵/۳/۲۲ حسن افغانی [جلسه‌ای] منعقد در محوطه دبستان دولتی کردند سخنرانیهایی نموده و از طرف مامورین شهربانی نهایت مراقبت در حفظ انتظامات به عمل آمده و بخشداری هم طی شماره ۵۶۹۵ [مورخ] ۲۵/۳/۲۲ آموزشهای لازمه نسبت به حفظ انتظامات و آرامش به شهربانی داده و بدون هیچ‌گونه پیشامدی جشن مزبور خاتمه یافت و اتفاق سوء رخ نداده است. و روز بعد عده‌ای که از قصرشیرین و سرپل آمده بودند مراجعت ولی آقای آصف وزیری تا به حال در کردند متوقف می‌باشد.

بخشدار کردند

رونوشت برابر اصل است.

امضای یقراء - ۲۵/۴/۴

رونوشت برابر رونوشت است.

[۱۰۹۰۰۲ - ۸۸۶]

۶۹۰

[رییس شهربانی کل کشور به نخست وزیر، ۱۶ تیر ۱۳۲۵]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، شماره ۲۹۲۷/ک، تاریخ ۲۵/۴/۱۶

محرمانه، مستقیم، فوری است

جناب آقای نخست وزیر و وزیر کشور

گزارش تلگرافی رمز شماره ۱۱۲۶ [مورخ] ۱۳۲۵/۴/۱۱ شهربانی کرمانشاه ذیلاً معروض می‌گردد: مقارن ساعت ۱۸ امروز که در استانداری بودم رییس شهربانی کردند تلفناً اطلاع داد روز گذشته ۱۸ تن از کارمندان حزب توده به سرمیل دوازده کیلومتری کردند رفته، اهالی و ایل باباخانی در آنجا بوده‌اند با آنها طرف نزاع شده کتک‌کاری کرده‌اند و به قراری که بعضی از کارمندان مزبور که از محل منازعه مراجعت نموده به رییس شهربانی گزارش داده‌اند، چندین تن از اشخاص مذکور مجروح و چندین تن احتمال خطر دارد و در کردند هم کارمندان حزب جمعیت کرده قصد تعرض به آقای امیر احتشامی داشته شهربانی از عملیات آنها جلوگیری مراتب آنان به آقای استاندار و هنگ ژاندارمری اطلاع و ضمناً به رییس شهربانی آموزش داده شد که در حفظ نظم کاملاً جدیت به عمل آورده و با نهایت مسالمت از تظاهرات جلوگیری کنند. ضمناً از اوضاع پرسش شده وضع شهر را رییس شهربانی به واسطه ازدحام اهالی و بیم تصادم و حمله به منزل امیر احتشامی را می‌دهد و تقاضای کمک کرده، مراتب به آقای استاندار و فرمانده هنگ ژاندارمری اطلاع که دستور کافی داده کمک اعزام دارند. با آقای علوی و آقای دکتر شکی رؤسای حزب مذاکره آقایان به شهربانی آمده کفاشیان نامی را که از کارمندان حزب است پای تلفن احضار دستور دادند که تظاهری نکنند. ولی رییس شهربانی ساعت یازده تلفناً اطلاع داد که آقایان توده به دستور توجهی نکرده به منزل امیر احتشامی حرکت از طرف گماشتگان مشارالیه نیز تیراندازی شده یک نفر مجروح گردید. وضعیت کردند خیلی بد، تقاضای کمک نموده جریان مجدداً به هنگ ژاندارمری اطلاع داده که کمک اعزام دارند، چون آقای استاندار قبلاً در نظر داشتند برای سرکشی

به شاه‌آباد و سایر نقاط سرحدی بروند ساعت ده به اتفاق فرمانده تیپ به شاه‌آباد حرکت، جریان به آقای فرماندار گزارش گردید که آنان به هر وسیله است کمک اعزام دارند.

رییس شهربانی کل کشور - سرپاس صفاری ۲۹۲۷. رک

رونوشت برای استحضار به وزارت کشور ایفاد می‌شود.

رییس شهربانی کل کشور - سرپاس صفاری [امضا]

[۲۹۰۰۶۳۳۳ - ۴۳۱ ن ۳ الف ب ۱]

۶۹۱

[وزیر کشور به نخست وزیر، ۹ مرداد ۱۳۲۵]

وزارت کشور، اداره سیاسی، شماره ۵۹۲۸/س ۴۸۷۲/م

تاریخ ۹ مرداد ۱۳۲۵، محرمانه

جناب آقای نخست وزیر

در تعقیب معروضه شماره ۲۹۲۹ - ۲۵/۴/۱۶ شهربانی کل کشور راجع به زد و خورد بین افراد حزب توده کردند و امیر احتشامی، مالک کردند معروض می‌دارد که طبق مشروحه استانداری پنجم برای رفع غائله مزبور هیأتی مرکب از نمایندگان استانداری و ادارات مربوطه به محل اعزام گردیده است که پس از بازگشت، گزارش به شرح زیر به استانداری داده‌اند.

از چندی [پیش] به این طرف به علت مطالبه بهره مالکانه و تقسیم آب بین امیر احتشامی مالک قصبه کردند و خرده مالکین اختلافاتی ایجاد می‌شود که بر اثر آن می‌باشند تشکیل داده و شروع به اقداماتی بر علیه امیر احتشامی می‌نمایند و مالک مزبور به علت مخاطره منافع ملکی محرمانه به عده‌ای از کدخدایان و زارعین سرمیل دستور

می‌دهد به نام اسم‌نویسی و دادن میتینگ حزب توده کردند را به سرمیل دعوت نمایند. حزب توده مذکور به سرپرستی وزیری نام عضو خواربار قصر به سرمیل رفته و شب را در آنجا مانده و صبح به وسیله عده‌ای مورد حمله واقع می‌شوند، در نتیجه از حزب توده ۱۴ نفر با یک نفر ژاندارم مضروب و مجروح می‌شوند مهاجمین وزیری را دستگیر و به کوه برده و حزب توده پس از این جریان به درب خانه امیر احتشامی در کردند رفته و درب و پنجره خانه او را شکسته و به قصد ورود به خانه حملاتی می‌کند و چون از طرف مامورین شهربانی به علت قلت نفرات جلوگیری و اقداماتی نمی‌شود امیر احتشامی چند تیر هوایی از داخل منزل خود شلیک و در این بین یک تیر به دست غلامعلی نام اصابت می‌کند که نماینده دادگستری در کردند نسبت به شکایات مضروبین رسیدگی می‌نماید و ضمناً هیأت مزبور اظهار نظر کرده به منظور پیش‌بینی و جلوگیری از هر گونه پیش‌آمدهای احتمالی چندی امیر احتشامی محل اقامت خود را در کرمانشاه قرار داده و مدتی از بهره مالکانه خود صرف‌نظر کنند و غلامعلی کفاشیان و چند نفر دیگر که از اعضای حزب توده کردند هستند برای مدتی به مناطق دیگر اعزام شوند و استانداری نسبت به موضوع چنین اشعار داشته‌اند در صورت تصویب مرتکبین عدم انتظام از طرفین برای مدتی از کردند خارج شوند مراتب را برای استحضار عالی معروض داشت.

از طرف وزیر کشور [امضا فریدونی]

[۱۰۹۰۰۲ - ۷۹۴]

۶۹۲

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۰ مرداد ۱۳۲۵]

وزارت کشور، اداره کل شهربانی، شماره ۳۹۱۵/۶۲۰۵، تاریخ ۲۵/۵/۲۰

وزارت کشور

محترماً در تعقیب شماره ۳۹۱۷/۶۲۰۳ - ۲۲/۵/۱۵ به استحضار می‌رساند طبق

گزارش شماره ۱۳۶۸ - ۲۵/۵/۲ شهربانی کرمانشاهان ۱ - پس از واقعه ۱۱ تیر ماه کردند حمید سالمی از طرف کمیته حزب توده کرمانشاهان برای سرپرستی حزب توده به کردند اعزام گردیده و بدون تظاهر مردم را به کار و کسب وادار و روز ۲۶ تیر به کرمانشاه مراجعت نموده است.

۲ - علی اصغر آصف وزیری رهبر حزب توده که در واقعه سرپل کردند مجروح و در کرمانشاه تحت معالجه بوده بهبودی حاصل و به کردند بازگشت نموده است.

از طرف رییس شهربانی کل کشور - پاسپار ۱ حسام وزیری [امضا]

[۲۹۰۰۰۶۳۳۳ - ۴۳۱ ن ۳ الف ب ۱]

۶۹۳

[رییس شهربانی کرمانشاه به استانداری کرمانشاه، ۲۴ شهریور ۱۳۲۵]

وزارت کشور، اداره سیاسی، به جای رونوشت، شماره ۲۰۱۷

تاریخ ۱۳۲۵/۶/۲۴، محرمانه

استانداری استان پنجم

برابر گزارش شهربانی کردند ساعت ۱۱ صبح روز ۱۵ شهریور ماه جاری، آقای مهندس رودیانی و آقای شیردل رییس کارخانه قند و دو نفر دیگر از کارمندان کارخانه قند شاه‌آباد با اتومبیل سواری دولتی به کردند عزیمت به کلپ حزب توده ورود، آقای وزیری رهبر و سایر افراد حزب توده را ملاقات ساعت ۱۸ مراجعت نموده است. و نیز ساعت ۱۵ افراد حزب توده سرپل و پاطاق که تقریباً در حدود شصت نفر نفر بودند با دو کامیون وارد کردند شده با داشتن چند پرچم که عده‌ای از افراد آنها دارای بازوبندهای انتظامی بوده‌اند با تظاهرات و فریادهای زنده باد حزب توده از کردند پایین به کردند بالا

رفته مقابل کلوپ حزب توده پیاده شده، کامیونها که کرایه بوده مراجعت، افراد حزب تقریباً دو ساعت در کلوپ متوقف سپس پیاده با ساز و دهل و سنج و چندین پرچم با تظاهرات و فریادهای زنده باد [حزب] توده و مرده باد مرتجعین به اتفاق افراد حزب توده کردند و رؤسای دوایر دولتی سرپل و پاطاق از قبیل پروین محاسب و متصدی دارایی سرپل و باقریان کارمند دارایی و کریم عبدی پور رییس پست و تلگراف سرپل که همراه ایشان بوده‌اند در عقب افراد حزب توده مخصوصاً آقای کریمی بخشدار سرپل که به معیت یکی از گماشتگان خود که دارای یک قبضه تفنگ پنج تیر بوده از آنان حراست و در پشت سر کلیه اشخاص مزبور خودنمایی می‌کرده به کرنند پایین عزیمت و بعداً متدرجاً آقایانی که از سرپل و پاطاق آمده بودند با کرایه اتومبیل به محلهای خود بازگشت نموده‌اند. و نظر آنها از این میتینگ مرعوب نمودن مامورین دوایر دولتی و تحت تاثیر آوردن سایر اهالی کرد بوده است. مراتب محض استحضار گزارش گردید.

رییس شهربانی کرمانشاه. پاسیار ۱ اسفندیاری

رونوشت برابر اصل است.

[۱۰۹۰۰۲ - ۸۸۶]

۶۹۴

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۱۶ مهر ۱۳۲۵]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره کارآگاهی، تاریخ ۲۵/۷/۱۶

شماره ۱/۶۰۸۶/۹۴۲۷

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند طبق گزارش شماره ۲۰۵۶ - ۲۵/۶/۲۸ شهربانی

کرمانشاهان به استناد گزارش شهربانی کردند ساعت ۱۰ روز ۲۵/۶/۲۱ ستوان یکم پشمی فرمانده پادگان کردند، آصف وزیری و غلامعلی کفاشیان رهبران حزب توده کردند را به شهربانی احضار نصایح لازمه نموده که از تحریک اهالی به اغتشاش و اختلال نظم خودداری نمایند. بعداً از اداره خارج ساعت ۱۱ به دستور نامبردگان کسبه و پیشه‌وران دکاکین خود را بسته و برای اعتصاب مهیا شده که مجدداً از طرف فرمانده پادگان با اندرزهای لازمه اهالی را وادار به باز نمودن دکاکین خودشان نموده‌اند و در ساعت ۱۶ یک کامیون حامل سرباز که از طرف تیپ ۱۲ به کردند اعزام گردیده بودند در سراب کردند به پادگان آنجا ملحق شدند.

از طرف رییس شهربانی کل کشور - پاسپار ۱ حسام وزیری [امضا]

[۲۹۰۰۰۶۷۴۹ - ۸۹۳ ن ۳ الف ب ۱]

کنگاور

۶۹۵

[رییس شهربانی کرمانشاه به استانداری کرمانشاهان، ۱ تیر ۱۳۲۵]
وزارت کشور، استانداری پنجم، شماره ۹۷۸، تاریخ ۲۵/۴/۱، محرمانه

استانداری استان پنجم

پیروز ۷۹۶ - ۲۵/۳/۱۶ برابر گزارش شهربانی کنگاور روز ۲۵/۳/۲۳ که مصادف با سیزده رجب و مولود حضرت علی (ع) بوده از طرف حزب توده و اتحادیه کارگران

کنگاور در کلوپ مربوطه جشنی ترتیب داده و اهالی را برای شرکت در جشن دعوت [کردند.] از ساعت ۱۶ عده‌ای از رؤسای دواير و اهالی در محل حاضر، قبلاً آقای محمدحسین بیاناتی آموزگار دبستان کنگاور سرپرست حزب نامبرده در پیرامون مرام حزب مذکور و تقویت از رنجبران و کارگران سخنرانی، سپس آقای حبیب‌الله سعیدی محصل و بعداً ابوالحسن آذری کارمند بخش‌داری سخنرانی، در ساعت ۱۸ خاتمه، اتفاق سویی رخ نداده است.

رییس شهربانی کرمانشاه. پاسپار ۱ اسفندیاری

رونوشت برابر اصل است.

[۲۹۰۰۰۱۶۵۷۰ - ۲۸۰ و ۳ الف ب ۱]

۶۹۶

[رییس شهربانی کرمانشاهان به استانداری کرمانشاهان، ۲ مرداد ۱۳۲۵]
وزارت کشور، استانداری پنجم، شماره ۱۳۵۷، تاریخ ۲۵/۵/۲، محرمانه

استانداری استان پنجم

پیرو [نامه شماره] ۱۳۶۹ [مورخ] ۲۵/۴/۳۰، رونوشت گزارش شماره ۶۱ [مورخ] ۲۵/۴/۲۶ شهربانی کنگاور را ذیلاً به عرض می‌رساند: در تاریخ ۲۵/۴/۱۸ کمیته محلی حزب توده به نمایندگی محمدحسین بیاناتی کارمند فرهنگ و جلال منصوری کارمند غله و نان به شرح رونوشت تقدیمی اطلاع می‌دهد. کدخدا حسینعلی دهنویی ساکن قریه فراگوزلو نه کیلومتری بخش کنگاور که از طرف حزب توده کنگاور مسئول حوزه یک اتحادیه دهقانان است گزارش می‌دهد آقای امین‌الله روانبخش مالک آبادی آنان زده، کما این که نسبت به محمدمراد نام کشاورز کتک‌کاری نموده است که مراتب واقعه را نیز طی [نامه] شماره ۱۲۲ [مورخ] ۲۵/۴/۲۰ حزب میهن کنگاور که اخیراً نام خود را

به حزب ایران تغییر داده به تمامی ادارات گزارش و تقاضای پیگرد نامبرده را می‌نمایند. روی این اصل دهبان مزبور و وابستگان مشارالیه به حزب توده کنگاور آمده و مراتب را تلگرافاً دادخواهی نموده‌اند. نظر به این که محل وقوع قضیه از حومه مستحفظی این شهربانی خارج بود دادخواهی رسیده را به دسته ۲ ژاندارمری کنگاور مراجعه و از طرف بخشداری و نماینده دادگاه برای رسیدگی و تشریک مساعی با ژاندارمری تعیین گردیده که قضیه را مورد رسیدگی قرار دهند. تا این که در نتیجه بررسی معلوم گردید روی این اصل برخی از مالکین کل و جزء در منزل آقاخان عسکری تشکیل جلسه داده که مراتب را به عرض مقامات مربوطه از تجاوزات حزب توده و وادار کردن رعایا نسبت به مالک تا تصمیماتی که از طرف دولت در این موضوع مطرح گردد جلوگیری شود و از قرار اطلاع حاصله نمایندگی حزب ایران (محمد توسلی) نیز در آن جلسه شرکت داشته و در روز دوشنبه ۲۵/۴/۲۴ که مصادف با تولد حضرت حجت (ع) بود مجلس جشنی در حزب ایران تشکیل در ضمن ایراد سخنرانی از ناحیه محمد توسلی که نامبرده نیز به شرح نامه شماره ۱۲۳ طرفدار دهبان مزبور است اشاره به تقویت کشاورزان نموده نظر دولت را در این باب خواستگار گردید که نتیجه جریان امر بعداً به عرض خواهد رسانید. با این زمینه ممکن است ایجاد دشمنی بین حزب توده با حزب ایران و مالک فراهم شود که منجر به خلاف انتظامی باشد در خاتمه معروض می‌دارد محمدحسین بیاناتی و جلال منصوری و برخی از کارمندان وابسته به حزب توده چندی قبل به قریه قراگوزلو و منزل حسینعلی دهبان رفته ضمن تشویق کشاورزان پرچم سه رنگی به مشارالیه داده و نامبرده نیز به نام متصدی حوزه یک توده در سردرب منزل خود افراشته که بالتیجه منجر به این پیش‌آمد نموده. نظر به این که محمدحسین بیاناتی آموزگار دبستان و جلال منصوری و مراد ساری‌اصلانی کارمند غله و سایرین وابسته به

حزب توده نظر توطئه و بدبینی را دارند، ممکن است رفته رفته لطمه بزرگی به انتظامات محلی وارد نمایند. اگر چه این شهربانی با تدابیر لازمه از هر گونه اعمال نظر سوء طرفین جدا جلوگیری نموده و انتظامات این بخش از هر حیث برقرار است لیکن برای پیش‌بینی در صورت تصویب و اقتضای رای مبارک چنانچه ایجاب نماید از ادارات مربوطه آنها تقاضای تغییر آنان را به محل دیگری امر به اقدام که از اعمال سوء و ماجراجویی اشخاص جلوگیری شود.

توضیحاً به عرض می‌رساند چون اخیراً در تهران حزب میهن با حزب ایران ائتلاف و به اسم حزب ایران معرفی شده حزب میهن کنگاور نیز روی این اصل خود را به نام حزب ایران و جبهه آزادی معرفی و قبلاً طرفداری از کدخدا حسینعلی دهنوی نموده ولی پس از ورود آقای ابوالبشر به منزل توسلی رهبر حزب ایران

لحن
را
تغییر
رییس شهربانی کرمانشاهان

پاسپار ۱ اسفندیاری

رونوشت برابر اصل است.

[۲۹۰۰۰۶۳۶۷ - ۴۶۵ ن ۳ الف ب ۱]

۶۹۷

[کمیته ایالتی حزب توده کرمانشاه به نخست وزیر، ۶ مرداد ۱۳۲۵]
وزارت پست و تلگراف و تلفن، تلگراف از کرمانشاه به ط، شماره
تلگراف ۳۴۷، تاریخ اصل ۶، تاریخ وصول ۵/۹

جناب آقای نخست وزیر

رونویس کمیته مرکزی حزب توده ایران رونویس رهبر. طبق گزارش واصله از کنگاور در تاریخ ۲۵/۴/۲۵ ابوالبشر میرزا فرمانفرمایان به همراهی ۱۲۰ نفر سوار و ۲۰۰ نفر پیاده که با تفنگ و مسلسل مسلح بوده‌اند برای مرعوب ساختن آزادی خواهان کنگاور و افراد حزب توده آنجا به کنگاور آمده و مانوری می‌دهند. گزارش واقعه را برای مقامات دولتی به مرکز استان هم فرستاده‌اند ما به نام امنیت عمومی از مقام نخست وزیر درخواست می‌کنیم امر اکید صادر فرمایند از این گونه تحریکات که دارای عواقب سویی خواهد بود جداً جلوگیری نمایند. ضمناً یادآور می‌شود که این گونه اعمال باعث شده است که هر روزه در راه کرمانشاه و همدان قتل و سرقت‌های زیاد رخ دهد و اگر در جلوگیری از این گونه اعمال تسریع نشود امنیت راه نیز مختل خواهد شد.

کمیته ایالتی حزب توده کرمانشاه علوی

[۱۰۹۰۰۲ - ۷۹۸]

۶۹۸

[رییس شهربانی کرمانشاه به استانداری کرمانشاه، ۳۱ مرداد ۱۳۲۵]
وزارت کشور، استانداری پنجم، شماره ۱۶۸۳، تاریخ ۲۵/۵/۳۱

استانداری استان پنجم

پیرو ۱۴۶۴ - ۲۵/۵/۹ برابر گزارش شهربانی کنگاور ساعت ۱۰ روز ۲۵/۵/۱۸
محمدحسین بیاناتی آموزگار و نماینده حزب توده کنگاور به اتفاق حسین کرمان کارمند

دارایی و رساپور کارمند غله و نان و جمعی دیگر از افراد حزب توده با یک پرچم سه رنگ غفلتاً از کلوپ مربوطه خارج شده و پرچم خود را در فراز میدان افراشته‌اند. بلافاصله عموم مامورین شهربانی برای حفظ انتظامات به محل مزبور عزیمت از حرکت دسته‌جمعی آنها با پرچم جلوگیری و معلوم شده است که مهیا شدن آنها برای ورود آقایان دکتر انور شکی، مهندس علوی، کرامت‌الله افسر، حسنعلی زنگنه [و] مرتضی منوچهری رهبران حزب توده کرمانشاهان بوده. در آن موقع از طرف محمدحسین بیاناتی و رساپور و حسین بهمنی و حسین کرمان نسبت به مالکین سخنرانیهایی مبنی بر اغراض شخصی با کلمات اهانت‌آمیز و تحریک رعایا نسبت به مالکین ایراد و محمدحسین بیاناتی به اظهار مرده باد ابوالبشر فرمانفرمایان مبادرت که صحبت‌های آنها به هیچ وجه مصلحت نبوده لذا هنگامی که نمایندگان حزب توده کرمانشاه وارد و به منزل ساری‌اصلانی می‌روند رییس شهربانی آنها را ملاقات و با دکتر انورشکی مذاکره که خودداری از صحبت‌های مغرضانه در سخنرانیه‌ها را به آنان گوشزد کنند. لذا دکتر نامبرده در ضمن سخنرانی نامبردگان در این مورد تنقید و آنها را مستحضر داشته که اطاعت از قوانین کشوری و محترم شمردن مامورین دولت را باید منظور نظر داشته باشند. بعداً هیأت مزبور در ساعت ۱۶ [به] سمت کرمانشاهان عزیمت نموده‌اند. ضمناً شهربانی مربوطه در گزارش خود قید نموده است که چون جمعیت حزب ایران با پشتیبانی ابوالبشر فرمانفرمایان متنفذان ناحیه به طرفداری از مالکین و حزب توده به طرفداری از کشاورزان و تولید اختلاف بین مالک و رعیت در خصوص بهره مالکانه مبادرت می‌نمایند، ممکن است رفته رفته ایجاد مشکلاتی در آن قسمت بشود. لذا کسب تکلیف کرده است. مراتب محض استحضار و صدور آموزش لازم به این شهربانی و بخشداری کنگاور گزارش می‌گردد.

رییس شهربانی کرمانشاهان، پاسیار ۱ اسفندیاری

رونوشت برابر اصل است.

[۲۹۰۰۰۱۸۹۶ - ۵۵۴ و ۳ الف ب ۱]

ماهیدشت

۶۹۹

[رییس شهربانی کرمانشاه به استانداری کرمانشاه، ۲۷ مرداد ۱۳۲۵]

وزارت کشور، استانداری پنجم، شماره ۱۷۰۱، تاریخ ۱۳۲۵/۵/۲۷

محرمانه

استانداری استان پنجم

طبق اطلاع حاصله روز ۲۵/۵/۲۶ آقایان علوی، عقیقی، کزازی، مگری رهبران حزب توده و اتحادیه کارگران وسیله اتومبیل مخصوص کلپ به طرف ماهیدشت و چهار زبر عزیمت و در نقاط مزبور میتینگ دادند. سخنرانی آنها بیشتر در اطراف این بوده که زارعین باید پنج یک محصول را بابت بهره مالکانه به مالکین بدهند و از قرار معلوم بعداً به کرمانشاهان مراجعت کرده‌اند. مراتب محض استحضار گزارش گردید.

رییس شهربانی کرمانشاه. پاسیاریک اسفندیاری

رونوشت برابر اصل است.

[۲۹۰۰۰۱۹۱۸ - ۵۶۷ و ۳ الف ب ۱]

گیلان

رشت

۷۰۰

[رئیس امنیه کل کشور به نخست وزیر، ۵ شهریور ۱۳۲۱]

وزارت کشور، امنیه کل کشور، شماره ۲۴۴۷ / رمز

تاریخ ۱۳۲۱/۶/۵، محرمانه

جناب آقای نخست وزیر

محرمانه معروض می دارد. طبق گزارش فرمانده گردان امنیه گیلان وضع امنیت رشت پس از شورش حزب توده [و] تعویض رئیس شهربانی بهبودی یافته ولی معروف است پاسیار جلیلوند را می خواهند به آنجا مأمور کنند در صورتی که نامبرده را شخص صالحی نمی دانند.

رئیس امنیه کل کشور - سرلشکر آق اولی [امضا]

[۱۸۶ - ۱۰۹۰۰۲]

۷-۱

[وزیر کشور به نخست وزیر، ۷ دی ۱۳۲۲]

وزارت کشور، اداره سیاسی، شماره ۶۱۰۶/س/۴۹۴۹۲

به تاریخ ۱۳۲۲/۱۰/۷

جناب آقای نخست وزیر

طبق گزارش شهربانی رشت روز جمعه چهارم ماه جاری عده کثیری از صنوف مختلفه بانوان در محل حزب توده اجتماع نموده و روی پارچه‌هایی که به دیوار نصب گردیده بود موضوع «نان خواستن»، «بهداشت خواستن»، «کار خواستن» را نوشته و بیاناتی نیز از طرف آقای عبدالله کردستانی در این خصوص ایراد و اشخاص را هم دعوت به اسم‌نویسی کرده‌اند و ضمناً نمایی نیز مبنی بر اجحافات مدیران کارخانجات و موسسات نسبت به کارگران داده شده است. مراتب برای استحضار خاطر عالی معروض گردید.

به جای وزیر کشور [امضا]

[۲۰۸ - ۱۰۹۰۰۲]

۷-۲

[رییس شهربانی رشت به شهربانی کل کشور، ۷ آبان ۱۳۲۳]

وزارت کشور، اداره کل شهربانی، رونوشت گزارش شهربانی رشت

شماره ۹۸۵۴/۱۷۴۶، تاریخ ۲۳/۸/۷

شهربانی کل کشور

طبق گزارش واصله در ساعت ۱۱ صبح روز جمعه پنجم ماه جاری جلوی درب حزب توده جمعیتی جمع ولی اشخاص را بدون داشتن کارت اجازه ورود به داخله حیاط نمی‌دادند. ابراهیم نائم کارمند اداره ثبت در داخله حزب سخنرانی کرده و اظهار نموده:

ای مردم امروز روز مبدا است، باید انتقام بگیریم، حاضر شوید. جمعیتی که با کارت دعوت شده بودند همگی دست بلند کرده و گفتند ما حاضریم و قرار بود این عده قبلاً جلوی شهرداری حاضر شده و در آنجا سخنرانی نمایند. بعداً از آمدن جلوی شهرداری منصرف شده‌اند. و نیز در ساعت ۱۶ روز مزبور مجدداً عده‌ای در داخله عمارت حزب توده جمع، محسن لطیف عضو حزب توده و محمد قلی‌پور رسول بازرس حزب نامبرده، ابراهیم قائم کارمند ثبت اسناد نسبت به جناب آقای نخست وزیر و مجلس بدحرفی

آزادخواه ما را در آذربایجان با اسلحه گرم زدند و آنها را به خون غلظانیدند. و با تکرار چند مرتبه مرده باد ساعد سخنرانی را خاتمه، سپس دوپرده نمایش راجع به تریاکی و قهوه‌خانه و قمارباز داده و در ساعت ۱۹ نمایش خاتمه، مردم متفرق شدند. مراتب استحضاراً عرض شد.

رییس شهربانی رشت - پاسیار ۱ شوکت

[۲۹۳۰۰۲۰۶۹ - ۷۱۹ ظ ۳ ب آ ۱]

۷۰۳

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۱۵ آبان ۱۳۲۳]

وزارت کشور، اداره کل شهربانی، اداره دفتر کل، شماره ۸۴۸۱

تاریخ ۲۳/۸/۱۵، محرمانه - مستقیم

وزارت کشور

گزارش تلگرافی شماره ۱۰۰۳۲ شهربانی رشت ذیلاً معروض می‌گردد:

قبل از ظهر نهم ماه جاری آگهی کوچکی به نام جوانان روشنفکر رشت منتشر و اهالی را برای استماع سخنرانی چهار بعد از ظهر همان روز در جلوی تلگرافخانه دعوت و در آگهی اشاره شده بود که این جمعیت با هیچ یک از احزاب وابستگی ندارد. در ساعت

مزبور عده کثیری جلوی تلگرافخانه جمع شده و آقای جم‌نژاد راجع به واگذاری نفت سخنرانی نموده و اظهار داشت روز قبل اهالی گیلان تلگرافی به پیشگاه اعلیحضرت شاهنشاهی و به مجلس شورای ملی مخابره نموده‌اند. جوابی که از طرف نمایندگان رشت رسیده حاکی است مجلس در صدد است راجع به نفت از راهی حل اختلاف نماید. اهالی هیچ گونه نگرانی نداشته باشند تلگرافی هم به پیشگاه اعلیحضرت همایونی و مجلس شورای ملی از طرف روشنفکران تهیه شده بود قرائت و نیز آقای صفاری و شجاعی در اطراف موضوع نفت سخنرانی و اظهار نمودند چون موضوع نفت است باید نمایندگان مجلس و دولت برای حل قضیه راهی پیدا نمایند و مردم را هم به سکوت و آرامش دلالت می‌نمودند و ضمناً آقای شجاعی با اظهار زنده باد استقلال ایران، زنده باد پادشاه ایران و دولت شمال ما شوروی سخنرانی را خاتمه داده و جمعیت متفرق شدند انتظامات و آرامش کاملاً برقرار بوده است.

رییس شهربانی کل کشور - سرپاس سیف [امضا]

[۲۰۶۹/۰۲۹۳ - ۷۱۹ ظ ۳ ب آ ۱]

۷-۴

[رییس شهربانی رشت به شهربانی کل کشور، ۲۱ آبان ۱۳۲۳]
وزارت کشور، شهربانی کل کشور، رونوشت گزارش شهربانی رشت
شماره ۱۸۶۱/۱۰۵۴۶، مورخه ۲۳/۸/۲۱

شهربانی کل کشور

طبق گزارش واصله در ساعت ۱۶ روز جمعه ۱۹ ماه جاری جمعیتی در محل حزب توده جمع، آقایان شفیعی، عبدالله مدیر، پوررسول، صالحی، نائم، محمدپژوه، در محل حزب مزبور سخنرانی کرده و خلاصه اظهارات آنها بدگویی از جناب آقای ساعد

نخست وزیر بوده و معظم‌له را فاشیست و طرفدار هیتلر معرفی کرده و بیان کردند چندی پیش هیتلر شخصاً در رادیو از او تمجید کرده است و در آخر سخنرانی نیز اطلاع داده‌اند که جناب آقای ساعد از کار افتاده در خاتمه یک پرده نمایش ارباب و نوکر داده در ساعت ۱۸ خاتمه و مردم متفرق شدند. مراتب استحضاراً عرض شد.

رییس شهربانی رشت - پاسیار ۱ شوکت

[۲۹۳۰۰۲۰۶۹ - ۷۱۹ ظ ۳ ب آ ۱]

۷-۵

[رییس شهربانی رشت به شهربانی کل کشور، ۷ آذر ۱۳۲۳]
 وزارت کشور، شهربانی کل کشور، رونوشت گزارش شهربانی رشت
 شماره ۱۱۲۸۵/۲۰۱۳، مورخه ۱۳۲۳/۹/۷، محرمانه است

شهربانی کل کشور

طبق گزارش واصله در ساعت ۳ بعد از ظهر روز جمعه ۳ ماه جاری جمعیتی در حزب توده رشت مجتمع قبلاً فتوحی که یک نفر از کارکنان خیاطان است چند سطری اشعار راجع به بحران بیکاری که کم‌کم شروع گردیده و بیکاران زیاد می‌شوند و کاری هم نیست که هموطنان باید سرکار بروند خوانده بعد سید محمود، ویولون‌زن حزب توده مدت ده دقیقه ویولون به آهنگ سوزناک نواخته سپس فالحتی بازرس حزب کارمند اداره نوغان راجع به شاه سابق که خون جوانان وطن پرست و ملک و خانه مردم را به زور گرفته و ما را به دار نیستی کشانیده و باید به زودی حکومتی روی کار بیاید که تمام همکاران و زمامداران ارتجاعی مثل ساعدها و سیدضیاءالدینها، دکتر میلیسپوها، قوامها و سهیلیهای دزد خائن وطن فروش و میلیسپو دزد بی‌شرف خائن خارجی که به تازگی امریه

داده که نباید به هیچ وجه کارمندان ادارات دولتی داخل در احزاب شوند و کسی پیدا نشد به این مرد بی شرف دزد بگوید آخر به تو چه. تو خارجی هستی باید هر چه زودتر به دار نیستی کشانیده شوی ایراد نمود. و بعد اکبر شاندارمنی راجع به حرکات بی رویه ساعد اظهار نمود که ساعد ۷ ماه روی کار آمد کاری از پیش نبرد. فقط کاری که کرد چندی پیش به فرماندار نظامی تهران و آذربایجان امر کرد به وسیله تانک و زره پوش مسلسل تفنگ تمام جوانان [و] کارگران حزبی را که برای نان و بهداشت و کار با پای برهنه

است. در خاتمه یک پرده نمایش دو گدا که از روی بیکاری گدا شده بودند به معرض تماشا گذارده و در ساعت ۱۷ خاتمه و جمعیت متفرق شدند. مراتب استحضاراً عرض شد.

رییس شهربانی رشت - پاسپار ۱ شوکت. امضا

رونوشت برابر اصل است.

[۲۹۳۰۰۲۰۶۹ - ۷۱۹ ظ ۳ ب آ ۱]

۷۰۶

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۳ دی ۱۳۲۳]
 وزارت کشور، اداره کل شهربانی، اداره اطلاعات، دایره محرمانه
 شماره ۱۲۲/۱۰۰۳۳/۱، تاریخ ۲۳/۱۰/۳، محرمانه

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: شهربانی رشت گزارش می‌دهد ساعت ۳ بعد از ظهر روز جمعه ۱۷ آذر ماه در محل حزب توده جمعیتی مجتمع، قریشی عضو حزب توده قزوین که اخیراً به رشت وارد شده در محل مزبور سخنرانی و از شاه سابق بدگویی کرده که مردم را شکنجه نموده و در زندان انداخته [و] کشته است و یا به محلهای بدآب و هوا تبعید می‌نموده. حالیه سیدضیاءالدین سر بیرون آورده و زنان را وادار به پوشیدن چادر

نماز و چادر سیاه نموده [است.] ای مردم گیلان، این است وضعیت ایران، بیایید دست برادری به هم داده ساعت به ساعت به حزب توده رونق دهیم. مثل احزاب سایر ممالک دنیا تفنگ به دوش گرفته دشمنان حزب را نابود نماییم. سپس راجع به اقتصادیات و مرام حزبی صحبت و اضافه نموده است که ماهوچی و اغتشاش‌گر و لامذهب و بی‌دین نیستیم و مردم را به مرام بهایی و بلشویکی نمی‌خواهیم در بیاوریم و با استعمارطلبها مخالفیم. و به زودی مرام ما آشکار خواهد شد که حکومتی روی کار بیاوریم تا جهت ما نان، بهداشت، فرهنگ برقرار کند. دولتهای دموکرات این همه جنگ و خونریزی را برای استقلال مملکت خود می‌نمایند ما هم موفق خواهیم شد. و در خاتمه یک پرده نمایش مفتخورالاعیان که ارباب نسبت به رعیت زورگویی می‌کرده و بعداً رعیت ارباب خود را با مشت زده است به معرض تماشا گذارده، مجلس خاتمه و جمعیت متفرق شده‌اند.

رئیس شهربانی کل کشور - سرپاس سیف [امضا]

[۲۹۳۰۰۲۰۶۹ - ۷۱۹ ظ ۳ ب آ ۱]

۷۰۷

[رئیس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۸ بهمن ۱۳۲۳]

وزارت کشور، رونوشت نامه شهربانی، شماره ۱۳۶۶۸/۱۱۲۵۷

مورخه ۱۳۲۳/۱۱/۸

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: طبق گزارش شماره ۲۱۴۸ - ۱۳۸۹۰ - ۲۳/۱۰/۳۰ شهربانی رشت ساعت ۱۶ روز ۲۳/۱۰/۲۹ در محل حزب توده آنجا قبلاً چند نفر با ویولون و سرود حزبی را خوانده بعد ابراهیم نائم کارمند اداره ثبت اسناد سخنرانان را معرفی، سپس محمدپژوه بازرس کنگره ایالتی حزب و قریشی بازرس حزب توده راجع به ارباب (مالک) و زارع سخنرانی نموده، رعیت را زحمتکش و مالک را مفتخور معرفی

و راجع به آقای سیدضیاءالدین بدگوییهایی نموده که مرد خائن و بی وطن است نباید فریب او را بخورید. ضمناً مردم را به دخول در حزب دعوت نموده در ساعت ۱۷ سخنرانی خاتمه و جمعیت متفرق شدند.

رئیس شهربانی کل کشور، سرپاس سیف. امضا

[۲۷۷ - ۱۰۹۰۰۲]

۷-۸

[رئیس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۱۹ بهمن ۱۳۲۳]
 وزارت کشور، شهربانی کل کشور، دایره محرمانه، شماره ۱۴۰۱۱۱۱۲۹
 تاریخ ۲۳/۱۱/۱۹، محرمانه

شهربانی کل کشور

تعقیب معروضه شماره ۱۱۲۵۷/۱۳۶۶۸ - ۲۳/۱۱/۸ محترماً به استحضار می‌رساند طبق گزارش شهربانی رشت ساعت ۱۶ روز جمعه ششم ماه جاری در محل حزب توده آنجا قبلاً ۱۵ نفر با ویولون سرود حزبی را خوانده، بعداً قریشی بازرس حزب شروع به سخنرانی و اظهار داشته: «نباید زیر حرفهای زور بروید و مردم را دعوت به داخل شدن حزب نموده سپس ناصرانی از مطبوعات صحبت نموده و گفته باید دولت کشاورزی را توسعه دهد و کارخانه‌هایی وارد نماید که مردم از بیکاری راحت شوند. سپس ابراهیم قائم هم از حزب تعریف نموده و به مردم اظهار داشت باید مرام حزب را محترم شمرد و در داخل شدن سبقت نمایید. محمدپژوه عضو کنگره هم اظهار داشته که دولت باید کشاورزی را وسعت دهد و زارعین را وادار کند که کشت و زرع خود را توسعه دهند.

رئیس شهربانی کل کشور - سرپاس سیف

رونوشت گزارش بالا برای استحضار جناب آقای نخست وزیر تقدیم می‌گردد.

رییس شهربانی کل کشور - سرپاس سیف [امضا]

[۲۷۷ - ۱۰۹۰۰۲]

۷-۹

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۳۰ بهمن ۱۳۲۳]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، شماره ۱۲۳۳۰

تاریخ ۲۳/۱۱/۳۰، محرمانه

وزارت کشور

برطبق گزارش شماره ۱۴۹۸۷/۲۵۷۱ شهربانی رشت معروض می‌دارد:

روز جمعه ۲۰ بهمن ماه جاری محمدپژوه عضو کنگره ایالتی به وسیله بلندگو سخنرانی نموده و مردم را تشویق و دعوت به داخل شدن در حزب توده نموده و نسبت به مامورین شهربانی اهانت و اظهار می‌داشت که مامورین تصور می‌کنند شاه پهلوی از دنیا نرفته و دو مرتبه پادشاه خواهد شد و نیز به دکتر ملیسپو بدگویی می‌کردند که می‌خواهد تجار ایرانی را بیکاره و دولت را مقروض کند و سپس از دولت انگلیس و آمریکا بدگویی نموده و اظهار می‌نمود باعث شدند امتیاز نفت به دولت شوروی داده نشود.

رییس شهربانی کل کشور - سرپاس سیف [امضا]

[حاشیه] : - رونوشت شرح بالا برای استحضار جناب آقای نخست وزیر تقدیم می‌شود.

- رونوشت شرح بالا برای استحضار به وزارت امور خارجه ارسال می‌شود.

کفیل اداره سیاسی

[۲۹۳۰۰۲۰۶۹ - ۷۱۹ ظ ۳ ب آ ۱]

۷۱۰

[کمیته ایالتی سازمان جوانان حزب توده رشت به مجلس شورای ملی
 ۹ اسفند ۱۳۲۳]، وزارت پست و تلگراف و تلفن، تلگراف از رشت به ط
 شماره تلگراف ۲۰۸، تاریخ اصل ۸، تاریخ وصول ۱۲/۹

مجلس شورای ملی

رونوشت نخست وزیر، فراکسیون توده شورای ملی، جبهه آزادی، روزنامه‌های
 رهبر، آژیر، ظفر، نجات، ایران ما، مردم، شهباز، آزادگان، جوانان آزادیخواه گیلان که
 خود را در تعیین سرنوشت ملت ایران سهیم دانسته و دخول در اجتماعات سیاسی
 آزادیخواه را مطابق نص صریح قانون اساسی حق مشروع خود می‌دانند نسبت به
 بخشنامه ارتجاعی وزارت فرهنگ مبنی بر منع دانش‌آموزان از دخول در اجتماعات ابراز
 تنفر و انزجار شدید نموده اولاً به رسمیت شناختن اتحادیه‌های دانشجویان دانشگاه ثانیاً
 الغای خواهانند.

کمیته ایالتی سازمان جوانان توده ایران ابوالحسن ناصرائی

[۱۰۹۰۰۲ - ۳۱۷]

۷۱۱

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۹ اسفند ۱۳۲۳]
 وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، دایره محرمانه
 شماره ۱۳۴۸۵/۱/۵۸۱۰، تاریخ ۲۳/۱۲/۲۹، محرمانه

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: شهربانی رشت گزارش می‌دهد: روز جمعه ۱۸ ماه جاری از طرف حزب توده آنجا در میدان جلوی شهرداری و تلگرافخانه سخنرانی، عده‌ای در حدود هزار نفر از اشخاص متفرقه و بیکاره برای تماشا در محل مذکور جمع، قبلاً ناصر ناجی کارمند حزب توده و بعداً امان‌الله قریشی که خود را از سران حزب مزبور معرفی و اظهار می‌نمود که من از جبهه جنگ آمده‌ام بالای سردرب تلگرافخانه رفته، در جلوی بلندگو در اطراف خطر ارتجاع و دستورات وزارت فرهنگ در باب ممنوع بودن دانش‌آموزان از دخول در اجتماعات و احزاب و این که بدون اولیای خود حق ورود به میتینگ و نمایشات را نخواهند داشت سخنرانی نموده، در ضمن اظهار داشتند فعلاً دشمنان داخلی و جنوبی که در صدد محو و نابود کردن ما هستند. زیرا فعلاً یک عده از کارگران و روشنفکران و آزادیخواهان اصفهان و شیراز و یزد را گرفته در سیاه‌چالهای زندان تاریک انداخته‌اند و آنها را زجر و شکنجه می‌نمایند و دشمنان جنوبی ما به سران ایل قشقایی اسلحه داده که بر علیه ما اقداماتی نموده خواهران و برادران خود را از بین ببرند. اما ما به روی خواهران و برادران خود شمشیر نخواهیم کشید ولی در مقابل دشمنان خود اسلحه به دست خویش گرفته و جان خود را در راه میهن و آزادی فدا خواهیم کرد و در مقابل هرگونه این اقدامات آنها معامله متقابل نخواهیم نمود. و در ضمن اظهار داشت: سردار قشقایی مرد بسیار شریف و میهن‌پرستی بوده و برای نجات میهن خود با دشمنان جنوبی جنگها کرده تا این که در زمان شاه سابق با پسرش ناصر او را به تهران آورده زندانی نموده‌اند تا واقعه اخیر باعث استخلاص ناصر گردید. روی همین اصل و جان‌بازیهای پدر مشارالیه است که ایل قشقایی نسبت به اوامر ناصر مطیع می‌باشد. ولی آنها غافلند که ارباب آنها در تحت نفوذ بیگانگان قرار

گرفته است. [تا] این جماعت پاکدل به این حقیقت پی برند هزاران خون ناحق به زمین ریخته خواهد شد. سپس در آخر سخنرانی تلگرافی از طرف حزب توده به پیشگاه اعلیحضرت همایون شاهنشاهی و مقامات نخست وزیر و مجلس شورای ملی به وسیله شفیع رودباری دانش‌آموز کلاس ۱۱ دبیرستان اسلامی عضو حزب توده قرائت و مفاد تلگراف مزبور مبنی بر کناره‌گیری آقای دکتر صدیق از وزارت فرهنگ و لغو بخشنامه‌های صادره راجع به منع ورود دانش‌آموزان به اجتماعات و احزاب بوده و ضمناً به قید فوریت عزل استاندار و رییس شهربانی اصفهان و یزد و همچنین اخراج آقای سیدضیاءالدین طباطبایی را از ایران و آزاد نمودن آزادیخواهان اصفهان و شیراز و یزد را عاجلاً خواستار گردیده‌اند.

رییس شهربانی کل کشور - سرپاس سیف [امضا]

[حاشیه] : نخست وزیر: رونوشت گزارش شهربانی کل کشور جهت استحضار تلواً تقدیم می‌شود.

وزیر کشور

[۲۰۶۹ - ۲۹۳۰۰۲۰۶۹ - ۷۱۹ ظ ۳ ب آ ۱]

۷۱۲

[استاندار گیلان به وزیر کشور، ۱۵ فروردین ۱۳۲۴]

وزارت کشور، استانداری استان اول، شماره ۳۱۱/م، تاریخ ۲۴/۱/۱۵

محرمانه

جناب آقای وزیر کشور

در تعطیل نوروز آقایان دکتر رادمش و آرداشس آوانسیان نمایندگان مجلس شورای ملی به گیلان آمده بودند دکتر رادمش در لاهیجان و آرداشس در رشت توقف نمودند و

چندین جلسه سخنرانی نمودند. لحن سخنرانیهای آرداشس خیلی تندتر از بیانات آقای دکتر رادمنش بود. هر دو وکلا در اطراف مرام حزب توده و طرفداری از طبقه رنجبر و کشاورز و تنقید از عملیات ارتجاعانه دولت و آقای سیدضیاءالدین سخنرانی می‌کردند و اظهار داشتند بی‌جهت مردم اعضای حزب توده را جزو اشخاص چاقوکش و شرور می‌دانند در صورتی که ما اشخاص میهن‌پرست و آزادیخواه هستیم و برضد مالکیت و مذهب اقدامی نکرده‌ایم. آیا دکتر یزدی یا دکتر کشاورز و امثال آنها چاقوکش هستند یا بمب و اسلحه دارند ما خواستار یک ایران آزاد و آباد هستیم. شب جمعه گذشته هم مجلس شب‌نشینی از طرف حزب داده شد که تا اندازه‌ای جنبه بورژوازی داشت و کمتر از اشخاص بی‌سرو بی‌پا دیده می‌شد. مقدار زیادی بلیط برای ادارات دولتی فرستاده بودند که خریداری شده، ولی عده بسیار کمی حضور یافتند. گویا در حدود ۹۰ هزار ریال درآمد شب‌نشینی بود.

آقایان حسن اکبر، ابوالقاسم امینی و مظفرزاده نیز به رشت آمده بودند، ولی ایشان هیچ تظاهری ننموده بیشتر به حوائج مردم متوجه و رسیدگی می‌کردند و چندین مرتبه هم به استانداری آمدند. در هر مورد نهایت مساعدت به مراجعات آقایان به عمل آمد.

استاندار استان اول. فرزانه [امضا]

[حاشیه]: رونوشت شرح بالا جهت استحضار نخست وزیر تقدیم می‌شود.

کفیل اداره سیاسی [امضا]

[۲۹۳۰۰۲۰۶۹ - ۷۱۹ ظ ۳ ب آ ۱]

۷۱۳

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۱۹ فروردین ۱۳۲۴]

وزارت کشور، اداره کل شهربانی، اداره اطلاعات، دایره محرمانه

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: طبق گزارش شهربانی رشت در روزهای ۵/۴/۳۷۲ فروردین در محل حزب توده و سالن شهرداری آنجا مجلس سخنرانی تشکیل و بدو آقایان شرمینی، بازرس حزب توده و قریشی و ناصرانی کارمندان حزب مزبور و نائم کارمند ثبت به نمایندگی حزب توده سال جدید را به عموم تبریک گفته و بعد آقایان پیشه‌وری، مدیر روزنامه آژیر و آوانسیان، نماینده مجلس شورای ملی را به حضار معرفی و اظهار می‌دارند که آقایان مزبور زمان دیکتاتوری در زندان قصر زندانی بوده زجر و شکنجه‌ها دیده‌اند و حالیه راجع به سیاست داخلی و خارجی کشور سخنرانی می‌نمایند. بعد هر دو نفر از آقایان به نوبه هر یک راجع به مرام و عقیده و گرفتاریهای خود اظهاراتی کرده و بیان داشته‌اند: ما آزادیخواه و مرام مقدس ما دموکرات است. زمانی که زندانی بودیم یا آن که ما را شکنجه و آزار می‌کردند دست از مرام و مسلک خود برنداشته تا ما را به جنوب تبعید و زندانی نمودند. همیشه در عقیده خود ثابت بوده و هستیم راجع به سیاست خارجی اظهار نمودند موقعیت جغرافیایی کشور ما طوری است که باید دولت از سیاست یک جانبه دست برداشته و روشی اتخاذ کند که روابط ما با همسایگان دوجانبه و روی صلاح کشور و ملت باشد. و راجع به سیاست داخلی گرچه ما دولت خوبی نداریم لکن کشور ما باید دارای دولت دموکرات باشد که ما در این موضوع قدمهایی برداشته‌ایم و چون در مجلس نمایندگان خوبی نداریم و نمایندگان خوب ما همان نمایندگان حزب توده هستند که در اقلیت می‌باشند. ملت ایران بایستی در موقع انتخابات دوره پانزدهم فعالیتی به خرج داده نمایندگان خوبی برای کشور انتخاب کند تا بشود کار کرد. بعد اشاره به وضع کارگران و دهقانان نموده که وضع آنان خوب نیست و باید وضعیت آنان اصلاح شود. و در بین ناطقین شخصی نیز به نام افراشته

اضافه نموده و گفت کارگران باید با هم دست اتحاد داده تا مالک و اربابان را از بین برداشته و زیر بار زورگویی آنها نباید رفت و ضمناً از آقای سیدضیاءالدین و فرماندار و شهربانی یزد تنقید و علاوه نموده است که ما از طرف حزب توده مامور شدیم برای بهبود حال عده بیکاران و تعیین تکلیف آنها که هر یک دارای زن و بچه هستند با جناب آقای بیات نخست وزیر ملاقات نماییم. و ضمن مذاکره به ایشان اظهار داشتیم که سایر دول برای رفع بیکاری ملت خود پس از جنگ قدمهای بزرگی برداشته دولت شما چه اقدامی کرده است، جواب مثبتی نشنیده‌ایم. دانسته باشید که از این دولت و نمایندگان مجلس فعلی کاری ساخته نیست در پایان سخنرانی نیز گفته‌اند که دشمنان حزب توده می‌گویند حزب توده دارای اسلحه و بمب می‌باشد. در صورتی که حزب توده اسلحه و بمب نداشته و نخواهد داشت. مدت سخنرانی در هر دفعه بیش از یک ساعت ونیم بوده و در تمام مدت سخنرانی نهایت مراقبت و مواظبت به عمل آمده است.

رونوشت گزارش بالا جهت استحضار خاطر جناب آقای نخست وزیر تقدیم

می‌گردد. ۲۲۳/۱۵۸ - ۲۴/۱/۱۹

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

[۱۰۹۰۰۲ - ۱۰۱۷]

۷۱۴

[رییس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۲۷ اردیبهشت ۱۳۲۴]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، دایره محرمانه

شماره ۱/۱۶۰۲/۱۶۹۳، تاریخ ۲۴/۲/۲۷، محرمانه

وزارت کشور

محترماً به استحضار می‌رساند: شهربانی رشت گزارش می‌دهد ساعت ۱۷ روز جمعه ۱۴ ماه جاری در داخله عمارت حزب توده سخنرانی بوده، ابتدا در حدود ۱۵ نفر

سرود حزبی را به آهنگ با ویولن خوانده سپس ابراهیم نائم کارمند ثبت، امان‌الله قریشی و ناصرانی را برای سخنرانی معرفی نموده، ناصرانی از سقوط کابینه آقای بیات صحبت کرد و اظهار داشته است بیات مرد خائن بوده و با سیدضیاءالدین همراهی می‌کرده و از زمان رضاشاه ملت ایران کابینه و نخست وزیری که برای ملت کار کند نداشته‌اند. و زمان بیات ارتجاعیون با حزب ما در شیراز و اصفهان مجادله می‌کردند. فعلاً حکیم‌الملک را روی کار آورده‌اند که اسمش تاکنون به گوش کسی نخورده است و اضافه نموده است که سیدضیاءالدین مشغول اعمال خائنانه خود می‌باشد. سپس از نمایندگان مجلس سخن به میان آورده که نماینده حزبی نداریم و این نمایندگان همه برای خود کار می‌کنند و در فکر مردمی که آنان را وکیل نموده‌اند نیستند آنها باید بدانند که حزیها کوچکترین عملیات آنان را فهمیده به مردم خواهند گفت. پس از وی امان‌الله قریشی ضمن سخنرانی اظهار نموده است که ارتش دلاور سرخ و متفکین برلن را با جدیت خود به تصرف درآوردند و در اطراف زندگانی هیتلر صحبت نموده و اظهار داشته است نامبرده ابتدا سرباز بوده و در اثر تشکیل حزب نازی، به مقام دیکتاتوری آلمان رسیده، ساعت ۱۸/۳۰ سخن را خاتمه و جمعیت متفرق شدند.

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

[حاشیه] : خلاصه ضمن گزارش تفصیلی شماره ۲۷۴۶، ۳/۸/۳۲۴ به عرض رسید. [امضا]

[۲۹۳۰۰۲۰۶۹ - ۷۱۹ ظ ۳ ب ۱]

۷۱۵

[رییس شهربانی رشت به شهربانی کل کشور، ۷ خرداد ۱۳۲۴]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، رونوشت گزارش شهربانی رشت

شماره ۳/۳۹/۵۵۳، تاریخ ۲۴/۳/۷

شهربانی کل کشور

محترماً به عرض می‌رساند: از ساعت ۱۸ روز جمعه ۴ ماه جاری در داخله کلوپ حزب توده ایالتی گیلان سخنرانی بوده ابتدا ۲۰ نفر با ویولون و ارکستر سرود حزبی را خوانده بعداً علی‌شادوردی عضو حزب توده بیان داشت که ولی شادوردی برادرش کارگر کارخانه کیسه‌بافی در سن ۲۱ سالگی به علت عدم بضاعت و نداشتن وسیله معالجه فوت نموده، از طرف بنگاه کیسه باقی در موقع بیماری او هیچگونه کمک و مساعدتی نشده و فعلاً ۵ نفر عائله‌اش بدون سرپرست می‌باشند و سرمایه‌داران کیسه‌بافی کمکی نمی‌نمایند. این وضع دلخراش یک کارگر ایرانی است. در این موقع سیدمصطفی نام دیوانه که اخیراً در حزب توده نام‌نویسی نموده بنای شرارت و نزاع را با چند نفر دیگر گذارده عده‌ای فرار نمودند به پاسبان پاس خیابان مراجعه و نامبرده را به کلانتری ۳ جلب نمودند. بعداً ابراهیم نائم کارمند ثبت اسناد که کتاب اشعاری به نام رژیم سیاه در تهران چاپ نموده شرحی در اطراف کتاب خود که وضعیت رقت باریک زن بیوه‌گدا با سه طفل اوست در اثر عدم توجه سرمایه‌داران به علت سرما و برهنگی از دنیا رخت بر بسته‌اند بیان، سپس منصور عضو حزب توده تهران اظهار داشت که جنگ اروپا خاتمه یافته ولی فرمانداری نظامی تهران و بعضی ولایات برای خفه‌کردن آزادی وجود دارد و زمامداران ما در اشتباه هستند. سپس شرحی از وضعیت رقت‌بار و گرسنگی یک نفر بنا که در جنوب تهران سکونت داشته و ۴ روز غذا نخورده چادر عیالش را برای سدجوع فروخته بود بیان و اضافه نمود که ثروتمندان در مجلس و در رأس ادارات قرار گرفته توجهی به حال مردم بیچاره ندارند. و فعلاً ۸۴ هزار نفر در حزب توده نام‌نویسی نموده‌اند و امیدواریم که بر این عده افزوده شده و به منظور خود نائل گردیم. سپس امان‌الله قریشی در اطراف شاه سابق که به زور سرنیزه چادر از سر بانوان

برداشته و کلاه فرنگی به سر مردم گذارده و به حبس و تبعید می‌پرداخته بیان داشت که وی در دوره رضاشاه به یزد تبعید سپس در زندان قصر زندانی شده است و وعده داد که شرح مفصله آن را در هفته آتیه بیان نماید. در ساعت ۱۹/۳۰ سخنرانی خاتمه و جمعیت متفرق شدند. مراتب برای استحضار خاطر مبارک عرض شد.

رییس شهربانی رشت - پاسیوار ۱ شوکت

[۲۹۳۰۰۲۰۶۹ - ۷۱۹ ظ ۳ ب آ ۱]

۷۱۶

[رییس شهربانی رشت به شهربانی کل کشور، ۱۰ تیر ۱۳۲۴]
وزارت کشور، شهربانی کل کشور، رونوشت نامه شهربانی رشت
شماره ۵۷۱۲/۸۴۸، مورخه ۲۴/۴/۱۰، محرمانه، مستقیم

شهربانی کل کشور

محترماً به عرض می‌رساند: در ساعت ۱۸ روز جمعه ۸ ماه جاری در داخله کلوپ حزب توده رشت سخنرانی بوده، بدو ۴۰ نفر سرود حزبی را با ویولون و ارکستر نواخته سپس آراسته کارمند بانک ملی اشعاری به مفاد این که پسر بازرگانی به پدر خود اصرار می‌نمود که داخل حزب شویم و پدر جواب داده که اشخاص ارادل و اوباش داخل حزب می‌شوند باید به کسب مشغول شد قرائت [کرد.] بعداً افزاشته در مورد جناب آقای صدر نخست وزیر اظهار نموده، بیان داشت که باعث کشتن ملک‌المتکلمین آزادیخواه در باغشاه گردیده و در دوره شاه متوفی نیز وزیر بوده و املاک مازندران را به زور برای شاه قباله می‌نمود. ما باید دست اتحاد به هم داده از نخست‌وزیری او مانع شویم و وکلای آزادیخواه ما نیز در مجلس جدید دارند و اضافه نمود که رژیم سابق تغییری

نموده و به حال خود باقی است. حسین نیرومند و امینی کارمندان شهربانی مدت کمی بازداشت فعلاً آزاد و به کارهای قبلی خود ادامه می‌دهند و افشارپور هم ۵ روز است از زندان آزاد شده به ریاست شهربانی اصفهان منصوب و رفقای حزبی ما را تحویل سربازخانه می‌دهند. که زیر شکنجه چوب و شلاق قرار دهند. پس از آن امان‌الله قریشی رشته سخن را به دست گرفته بیان داشت کسانی که وارد حزب می‌شوند قبل از همه چیز فریاد گرسنگی نموده نان و لباس می‌خواهند، ولی باید بدانند که این طرز همکاری کردن نمی‌باشد و راجع به منع حمل برنج بیان داشت چون از رشت برای بندر پهلوی کمکی فرستاده نشده بود آنان آن طوری که باید موفق به انجام مقصود خود نشدند. ولی ما در رشت به طور منظم در هر دروازه عده‌ای گمارده و از صدور برنج مانع شدیم در نتیجه از دهات اطراف اطلاع می‌دهند که قیمت برنج هر خرواری ۱۰۰ ریال الی ۱۲۰ ریال تنزل یافته است و اضافه نمود که جلوگیری برنج کار مهمی نیست ما کارهای مهمتری را انجام خواهیم داد. در ساعت $\frac{1}{4}$ ۱۹ سخنرانی خاتمه و جمعیت متفرق شدند. مراتب برای استحضار خاطر مبارک عرض شد.

رییس شهربانی رشت - پاسیوار ۱ شوکت

رونوشت برابر اصل است.

[۲۹۳۰۰۲۰۶۹ - ۷۱۹ ظ ۳ ب آ ۱]

۷۱۷

[رییس شهربانی رشت به شهربانی کل کشور، ۲۰ تیر ۱۳۲۴]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، رونوشت گزارش شهربانی رشت

شماره ۶/۷۴/۹۱۲، مورخه ۲۴/۴/۲۰

شهربانی کل کشور

پیرو معروضه شماره (۵۷۵۸/۸۵۹ - ۲۴/۴/۱۲) راجع به منع صدور برنج چنپا از طرف انجمن شهرداری به عرض می‌رساند: روز ۱۵ ماه جاری از طرف کمیته ایالتی

حزب توده گیلان بیانیه‌ای به نام مسئله برنج، ماجرای رزم‌آرا و خرابی اوضاع و عصبانیت مردم در رشت منتشر و مضمونش این که حزب توده در اثر فشار افکار عمومی مسئله برنج را به قدری تعقیب نمود تا این که روز پنجشنبه ۲۴/۴/۷ انجمن شهر رشت قبول کرد که جز برنج صدری که فقیرخور نیست از صدور بقیه انواع برنجهای جلوگیری به عمل آید. و برای تشخیص برنج کمیسیونی انتخاب کرد که فقط یک نفر از افراد آن عضو حزب توده بوده، از همان دقیقه اول معلوم شد که اکثریت اعضای کمیسیون تشخیص برنج قضیه را آن طور که باید و شاید جدی تلقی نمی‌کند. به طوری که روز ۱۳ ماه جاری هر یک به علل خاصی مستعفی شدند. ما بدون این که منتی به سر مردم زحمتکش گیلان بگذاریم حاضر شدیم که وارد مرحله جدیدی از مبارزه بشویم و همین باعث شد که بهای برنج به صد نرسد و راجع به عدم تنزل برنج نیز قید شده کسانی که از ملت حقوق می‌گیرند و در خانه ملت به فرمانروایی مشغولند آشکارا به ما اعلام می‌کنند که در جامعه دموکراسی صاحب متاع حق دارد متاع خود را به هر قیمتی که دلش می‌خواهد بفروشد. در این مورد نوشته شد که قبل از این که اوضاع وخیمتر شود ما معتقدیم اگر مردم گیلان یک ماه زحمت مبارزه را به خود راه دهند نقش محکرمین برنج را نقش بر آب می‌کنند.

راجع به رزم‌آرا نیز شرحی قید و از دادسرا نتیجه تعقیب او را خواستار شده‌اند در مورد کارخانه کیسه‌بافی رشت نیز درخواست تبدیل متخصصین بیگانه آن را دارند که در عوض آنان کارگران متخصص ایرانی به کار گمارده شوند.

در نتیجه ذکر شده ملت بیش از پیش بیدار می‌شوند. لذا دستگاه حاکمه هم باید با

باطن

برگ رونوشت بیانیه مزبور به پیوست تقدیم، مراتب برای استحضار خاطر مبارک عرض شد.

رییس شهربانی رشت پاسپار ۱ شوکت

رونوشت برابر اصل است.

[۲۰۶۹-۲۹۳۰۰۲۰۶۹ ظ ۳ ب آ ۱]

۷۱۸

[شهربانی رشت به شهربانی کل کشور، ۱۸ مرداد ۱۳۲۴]
وزارت داخله، اداره کل شهربانی، رونوشت گزارش شهربانی رشت
شماره ۷۵۶۲/۱۲۰۱، به تاریخ ۱۳۲۴/۵/۱۸

شهربانی کل کشور

پیرو معروضه شماره ۷۴۴۳/۱۱۷۹ - ۲۴/۵/۱۵ تلگرافی و شماره ۷۴۸۴/۱۱۸۷ -
۲۴/۵/۱۶ راجع به میتینگ و سخنرانی آقای دکتر کشاورز نماینده مجلس شورای ملی
در روز ۲۴/۵/۱۴ در میدان شهرداری رشت معروض می‌دارد: روز ۱۵ ماه جاری کمیته
ایالتی حزب توده گیلان به وسیله کارت چاپی از طرف آقای دکتر کشاورز کلیه رؤسا و
کارمندان ادارات دولتی شهر رشت را برای استماع نطق آقای دکتر کشاورز درباره ایران و
مشکلات بین‌المللی در ساعت ۲۰ روز مزبور در کلوپ حزب توده ایران در رشت
دعوت و در ساعت مذکور مدعوین و عده‌ای از اعضای حزب توده که قریب پانصد نفر
بودند در محل نامبرده حاضر و آقای دکتر کشاورز در اطراف مشکلات سیاسی
بین‌المللی سخنرانی نموده و خلاصه اظهاراتش به شرح زیر بوده است:
ابتدا در تشریح نهضت آزادیخواهی و مترقی بیان نمود که نهضت و حزبی مترقی و
آزادیخواه
و
حزب توده را در این مورد گواه قرار داده که موسسین آن کسانی هستند که در دوره
دیکتاتوری از زندان و زجر و شکنجه نهر اسیدند. در مورد سیاست خارجی حزب توده

بیان نمود چون در برنامه و گفتار لنین و استالین قید شده که کمونیست استعمار نمی‌خواهد اگر استعمار بخواهد کمونیست نمی‌باشد. در این صورت اتحاد جماهیر شوروی

دولت شوروی نیست. اگر دولت کارگر انگلستان نیز همین رویه را پیش گیرد به او نیز ابراز علاقه خواهد نمود و اضافه کرد که عده‌ای از مردم این علاقه و احترام حزب توده را نسبت به اتحاد جماهیر شوروی با نظر شک و ریب نگاه کرده مرتجعین نیز به آن دامن زده و حزب توده را بیگانه‌پرست و مزدور می‌نامند. در حالی که هر حزب و دولت آزادیخواهی از نهضت مترقی و آزادیخواهانه پشتیبانی نموده یا بالعکس هر نهضت مترقی علاقه‌مند به دولت آزادیخواه است. در این مورد آزادیخواهان صدر مشروطیت را نام برد که از کمک دولت دموکرات آن روز انگلستان استفاده نموده و مردم را به تحصن در سفارت انگلیس دعوت نموده و هدایت کردند. در حالی که آنان اجنبی‌پرست و مزدور نبودند بلکه منافع مملکت را در آن تشخیص داده بودند. و حزب توده نیز منافع مملکت را چنین تشخیص داده است و برنامه حزب توده عبارت است از تهیه نان . دوا. بهداشت، فرهنگ [و] آسایش برای همه اهالی به ویژه ایرانی و حفظ استقلال و تمامیت ارضی ایران و احترام متقابل با دول همجوار و همسایگان. بعداً در مورد مشکلات سیاست بین‌المللی بیان نمود در دنیای امروز به علت وسایط نقلیه موتوری نیز که راهها به هم نزدیک شده و تولید محصول زندگی انفرادی ملتی ممکن نیست و نمی‌توان در مرزهای مملکت دیوار کشیده و از اختلاط با ملل دیگر دوری گزید. و اگر ملتی خواسته باشد

جمعیت ناچیز ۱۵ میلیونی است ناچار است با همسایگان خود روابط داشته باشد. اینجاست که باید هیأت حاکمه سیاست صریح و بارز و روشنی را در پیش گرفته به نفع ملت و مملکت از مناسبات با همسایگان استفاده نمایند. در این مورد دولت موقتی

فرانسه را مثال قرارداد که ژنرال دوگل به پشتیبانی انگلستان نیروی آلمان را از فرانسه خارج نمود. در همان حالی که ارتش انگلیس و امریکا در داخله فرانسه بودند با این که کمک انگلستان باعث آزادی فرانسه شده بود چون منافع مملکت و ملتش را در دوستی با اتحاد جماهیر شوروی دید فوراً پرواز نمود به مسکو رفت و با دولت شوروی معاهده منعقد نمود. در مورد دولت ایران بیان نمود که شاه متوفی در ۲۰ سال سیاست غلطی را که برای ملت ایران ابداً منافع نداشته در پیش گرفت. در نتیجه به ویرانی گرایید و هیأت حاکمه فعلی نیز سیاست صحیح و روشنی در پیش ندارند. دولتی باید روی کار باشد که مدافع منافع ملت و مملکت باشد. در ساعت ۲۲ سخنرانی خاتمه و جمعیت متفرق شدند.

رییس شهربانی رشت - پاسیار ۱ شوکت - امضا

رونوشت با اصل گزارش یکسان است.

[۲۹۳۰۰۲۲۷۹ - ۶۱۴ ظ ۴ ب ۱ آ]

۷۱۹

[رییس شهربانی رشت به شهربانی کل کشور، ۲۸ مرداد ۱۳۲۴]
وزارت کشور، شهربانی کل کشور، رونوشت گزارش شهربانی رشت
شماره ۸۰۰۵/۱۲۶۰، مورخه ۲۴/۵/۲۸

شهربانی کل کشور

طبق گزارش واصله ۲۱/۳۰ روز جمعه ۲۶ ماه جاری در داخله عمارت حزب توده واقع در خیابان پهلوی رشت سخنرانی بوده، جمعیت زیادی که بیشتر آنها آرامنه و آشوری بوده‌اند در محل مزبور مجتمع و با حال بشاشت و خوشحالی و هورا کشیدن که تاکنون نظیرش دیده نشده بود بنای کف‌زدن و زنده بادگفتن را گذاشته قبلاً ۲۰ نفر سرود

حزبی خواننده بعداً پسر بچه‌ای که خود را جمشید دلالی معرفی می‌نمود چند بیت شعر که راجع به اتحاد و اتفاق و فریب دشمن نخوردن بود خوانده سپس امان‌الله قریشی عضو حزب توده ایالتی گیلان در اطراف تسلیم بلا شرط ژاپن و تعداد نفوس و طرز زندگی و شاه‌پرستی و اطاعت کورکورانه و جانفشانی آنها که اغلب دچار زلزله می‌شوند و این که دولت ژاپون دارای صد میلیون جمعیت و ۹ سال جنگ کرده سخنرانی نموده اظهار داشت صد هزار نفر از اهالی دهاتهای آذربایجان شهر را تصرف کرده و کارمندان ادارات و سربازان را بیرون کرده‌اند. حاجی احتشام که یک نفر مالک آنجا می‌باشد و چند پسر دارد باعث شد چند نفر از رفقای حزبی را کشتند. بعداً رفقای ما تلگراف به تهران کرده حاجی احتشام و پسرهایش را کشتند. انگلیسها اظهار عقیده می‌کنند و می‌گویند ما مزدور هستیم ولی ما فعلاً با مشتهای آهنین خودمان کارهای خود را درست خواهیم کرد. حزب آذربایجان می‌گویند ما صدراشراف و سیدضیاء را تا از بین نبریم آرام نمی‌گیریم. آقایان اگر ما صدراشراف دژخیم باغشاه و سیدضیاء را از بین نبریم خواهیم در شهر انقلاب کرد و تا اوایل شهریور دست به کاری نخواهیم زد. فعلاً هر کاری را می‌توانیم بکنیم و از کسی هم باکی نداریم. مرده باد سیدضیاء مرده باد صدراشراف و بعد اضافه نمود که ما بالغ بر هزار نفر تلفات در تبریز و اصفهان و همچنین در سایر نقاط ایران حتی در فومن داده‌ایم. این جانفشانی برای رفاهیت حال ملت و آن پیرزنی است که برای نان شب معطل است. سپس در اطراف انقلاب آذربایجان و کشتن حاجی احتشام و پسرانش صحبت کرده بیان نمود در واقعه آذربایجان روزنامه‌ها اغلب نوشته‌اند که حزبیها تمام دوایر دولتی را اشغال کرده‌اند. چنین نبود والا هر گاه ما بخواهیم دوایر دولتی را تصرف نماییم برای ما مثل این آبی است که فعلاً می‌نوشم و لیوان آب را بلند نمود مشغول خوردن آب شد. ما قبلاً باید [از] مرکز دستورات تصرف [دریافت] نماییم. در هر آن مردم و اعضای ما به ما می‌گفتند تا کی باید خاموش بنشینیم ما آنها را

امر به صبر می دادیم. آنقدر صبر نمودیم که فعلاً کاسه صبر ما لبریز و [برای] هر گونه مبارزه آماده و انقلاب خواهیم نمود. حتی همین حالا هم اگر حاضر باشید با هورا احساسات خودتان را آشکار کنید. در جشن مشروطیت اعضای ما با پرچم خواستند داخل تهران شده سخنرانی نمایند. دولت صدر دستور داد برای محافظت تانکها را مسلح کنند. چون بسیاری از رفقای ما افسر و داخل ارتش می باشند اظهار نمودند دو تانک داشتیم و برای کردستان فرستاده ایم. دولتی که دارای هیچگونه اسلحه و تانک نباشد و نتواند از خود ابتکاری نشان بدهد چه دولتی است. رفقا باید کابینه صدر از بین بروند تا انتخابات دوره ۱۵ با دست توده انجام بگیرد والا تا یک هفته الی یک ماه دیگر انقلاب خواهیم کرد. ما هر قدر سرباز داریم کافی است احتیاجی به سیاهی لشکر نداریم فقط منتظر دستور مرکز هستیم که فوراً انقلاب نماییم. اگر بگویید سلاح از کجا تهیه می کنیم می گوئیم از همانجایی که در انقلاب مشروطیت تهیه کردیم. از این به بعد آماده و بیدار باشید که شیپور آشوب زده شده هوشیار باشید. در ساعت ۲۲/۳۰ روز مزبور سخنرانی خاتمه و جمعیت متفرق شدند. مراتب استحضاراً عرض شد.

رئیس شهربانی رشت - پاسیوار ۱ شوکت

[۲۹۳۰۰۲۰۶۹ - ۷۱۹ ظ ۳ ب آ ۱]

۷۲۰

[رئیس شهربانی کل کشور به وزارت کشور، ۱۲ شهریور ۱۳۲۴]

وزارت کشور، شهربانی کل کشور، اداره اطلاعات، دایره محرمانه

شماره ۱/۵۵۷۷/۶۵۸۴، تاریخ ۱۲/۶/۲۴، محرمانه

وزارت کشور

محترماً رونوشت گزارش شماره ۸۰۰۵/۱۲۶۰ - ۲۴/۵/۲۸ شهربانی رشت راجع به اجتماع در محل حزب توده آنجا و اظهار بشاشت و خوشحالی و خواندن سرود حزبی و سخنرانی
 و
 قتل حاجی احتشام ملاک و ابراز مخالفت با جناب آقای نخست وزیر و آقای سیدضیاءالدین و تهدید به ایجاد انقلاب در آتیه نزدیک به ضمیمه تقدیم می‌گردد.

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی [امضا]

[۲۹۳۰۰۲۰۶۹ - ۷۱۹ ظ ۳ ب آ ۱]

۷۲۱

[رییس شهربانی کل کشور، ۲۹ شهریور ۱۳۲۴]

وزارت کشور، تاریخ ۱۳۲۴/۶/۲۹، شماره ۷۵۶۴/۶۹۴۴، محرمانه

وزارت کشور

محترماً رونوشت گزارش شماره ۱۴۲۳ - ۸۸۶۹ - ۳۲۴/۶/۱۹ شهربانی رشت راجع به سخنرانی از طرف عمال حزب توده آنجا در مورد وقایع اخیر مازندران و قتل اشخاص و تشکیل حکومت نظامی و بازرسی از طرف حزب توده در راه آهن و جاده‌ها و مخالفت با حکومت فعلی برای استحضار به ضمیمه تقدیم می‌گردد.

رییس شهربانی کل کشور - سرتیپ ضرابی امضا

گزارش شهربانی رشت مورخه ۳۲۴/۶/۱۹، شماره ۱۴۲۳ - ۸۸۶۹

شهربانی کل کشور - اداره اطلاعات

محترماً به عرض می‌رساند: طبق گزارش واصله در ساعت ۲۱ روز جمعه ۱۶ ماه جاری در داخله کلپ حزب توده واقع در خیابان پهلوی سخنرانی بوده ابتدا سرود حزبی خوانده شده، پس از ختم سرود، حبیب‌زاده چند بیت شعر راجع به افسران فراری قرائت، سپس علی‌قلی پوررسول رشته سخن را در دست گرفته اظهار نمود که آقارحیم صفاری مدیر روزنامه الفبای رشت شرحی از ما به نام «یاردانقلی‌ها و فرومایه‌ها» نوشته بود. ما می‌خواهیم ثابت کنیم که آیا یاردانقلی بک و فرومایه ما هستیم یا آن رجال مملکت است که مملکت را تسلیم اجنبی می‌نمایند. یاردانقلی بک و فرومایه ما هستیم یا آن ثروتمندانی که به اتکای هستی خود مملکت فروشی نموده و در فکر کارگر و ضعفا و بیچارگان نیستند. بعداً چند نفر از کارگرها را احضار نموده کف دست و انگشت آنها را به مردم نشان داده اظهار نمود آیا این شخص یاردانقلی بک و فرومایه است که از صبح تا شام کمر خود را زیر بار فشار کار خم کرده و هر گونه زحمتی را متحمل می‌شود، یا آن اشخاصی که علاقه به آب و خاک خود ندارند و اجنبی‌پرست می‌باشند. بعد امان‌الله قریشی وارد سخن شده بیان نمود: راجع به وقایع مازندران که اخیراً اتفاقی رخ داده بود در نتیجه شش نفر از ما کشته شده و ۱۶ نفر از دشمن کشته شده و منجر به این شد که در خط آهن و در راهها از طرف ما حکومت نظامی تشکیل داده شود و فعلاً هم کارمندهای ما در جاده‌ها ایفای وظیفه نموده و جلو هر ماشینی را گرفته بازرسی می‌کنند که ژاندارمها با لباس غیرفورم و با اسلحه عبور نکنند که تولید زحمت بشود. و راجع به گیلان گفت که قصد ما این است که گیلان و حومه گیلان را از این آتش محفوظ داشته نگذاریم از دماغ احدی خون جاری شود. ولی برعکس به طوری که شنیده می‌شود از طرف دولت استعمارطلب عده‌ای از مامورین دولت با لباس غیرفورم با اسلحه یا بدون اسلحه از مرکز به رشت اعزام که فتنه بکنند. ما با کسی کار نداریم و هر مثنی که برعلیه ما بلند شود در